

גליון מוגדל
לכבוד יו"ט

אסיפת גליונות

יו"ט סוכות תשפ"ז

אסור לעיין
בשעת התפילה וקריה"ת

החברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים

נא לא להוציא מבית הכנסת עד לאחר שמחת תורה

תוכן העניינים

[illegible]

ח! יעורים יומיים מבי נ יבו ע על פר בוע ומוע י נ ב ו מיוח 0733-02-1112

[illegible]

היכל הוראה

היכל הוראה

ירושלים ת"ו

בסדר

מיסוד טאון ישראל שד' הוראה מוז' רכבו ו' קנה בשם' ו' קנה
בראשות כט רגאן ו'גול מדר' רב' פשה בראש' מדר' פשה' של'ט' נאכ'ד' המל' הוראה

רחוב הרב זוננפלד 3 ירושלים ת"ו - טל' 02-5322775

ערב סוכות תשפ"ו

ההיכל יהיה פתוח בעז"ה

בימי חג הסוכות

לשאלות הלכתיות

12:00 - 11:00 לפנה"צ 6:15 - 5:15 לפנות ערב 12:00 - 11:00 לפנה"צ 5:55 - 5:00 קודם זמן הדה"נ 6:00 - 5:00 לפנות ערב 9:30 - 8:30 מוצאי שבת ויו"ט	{ בימי חול המועד { בערב שבת ויו"ט { בשבת ויו"ט { אסרו חג (יום א')
--	---

כשעות הרגילות כבמשך השנה

מ-10:00 בבוקר ועד 9:00 בערב

בברכת התורה

"ושמחת בחגך"

הנהלת היכל הוראה

היכל הוראה

בס"ד

מיסוד נאמן ישראל שד ההוראה מן רבינו ה"קנה בשם" זיע"א
 בראשות בנו הגאון הגדול מוריט רבי משה בראנדסארפער שליט"א גאב"ד היכל הוראה
 רחוב הרב זוננפלד 3 ירושלים ת"ו - טל' 02-5322775

בס"ד

הננו להודיע כי במסגרת השיעורים הקבועים בהלכות טהרה
 בספר "כללי טהרה" כמידי שנה בשנה

יתחילו בעז"ה את המחזור החדש של שנת תשפ"ז

בלשון הקודש {מחזור העשירי}

בימי רביעי

בשעה 9:00 עד השעה 9:45 בערב

השיעור הראשון מתחילים

ביום רביעי פרשת לך לך (י' חשון תשפ"ז)

באידיש {מחזור השלשה עשר}

בימי שישי

משעה 11:15 עד השעה 12:00

השיעור הראשון מתחילים

בערש"ק פרשת לך לך (י"ב חשון תשפ"ז)

השיעורים נמסרים בהיכל הוראה (בחדר שיעורים) ע"י

הגאון רבי שמעון עוזר (בן מוריטנו הגאב"ד שליט"א) בראנדסארפער שליט"א

דומ"צ היכל הוראה

שיעור פתיחה

ע"י מוריטנו גאב"ד היכל הוראה שליט"א

אברך יקר במשך 3/4 שעה פעם בשבוע כעשר חדשים יכול אתה לקנות קנין
 עולם בהלכות אלו הנוגעים למעשה בידיעה יסודית

בברכת התורה
 הנהלת היכל הוראה

פאר מקדושים

פגנים נדידים מספרים עתיקי יומין

חג הסוכות

חג הסוכות תעשה לך.

כתוב בספר נחמיה (כ"ז) וישבו בסוכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא, ותהי שמחה גדולה מאד. והקשו בגמ' (ערכין לב:) אפשר בא דוד ולא עשו סוכות עד שבא עזרא, אלא דבעי רחמי על יצרא דעבודה זרה ובטליה, ואגין זכותא עלייהו כי סוכה. ויש לדעת למה מדמה דוקא לסוכה, דמאי ענין סוכה ליצה"ר, גם בזוהר הק' איתא ויעקב נסע סכותה, כיון דיתבי בסוכה אישתזא מן מקטרגא ע"ש, גם שם צריך להבין מה שייכות סוכה ליצה"ר, ולמה דוקא יעקב, עיין בס' חמדת הימים ע"פ נסתר.

וגראה ע"פ פשט, דבנחמיה שם פסוק ט"ו כתיב לעשות את סוכות ככתוב וגו', ותבת ככתוב אין לו פירוש. וי"ל דבגמרא סוכה (ו:) יש פלוגתא בין ר"ש ורבנן אי בעי ג' דפנות או ד' דפנות, ופליגי דבפסוק כתיב בסכת בסכות (לשון רבים) היינו ד' דפנות, רק דר"ש ס"ל דל חד לגופיה או אין דורשין תחילות, אך בפסוק גופיה כתיבי ד' דפנות ממש.

גם זכרנו כמה פעמים, ב' פעמים סוכה עולה מספר יעקב, וב' פעמים יעקב עולה שס"ד כמו השטן, ואם יש ד' דפנות לסוכה כמש"כ בפסוק, הוי ג"כ גימ' ד' פעמים סוכה שהוא שס"ד. וזהו שעזרא השמיע לעשות סוכות ככתוב, דהיינו ד' דפנות שהוא מספר השטן יצה"ר, וזהו שאמרו בגמרא דאגין עליהם מהשטן כסוכה דייקא, כי ד' פעמים סוכה עולה השטן. וזהו דאיתא בזוהר כיון דיתבי בסוכה אישתזיבי מן מקטרגא הוא השטן.

(תקנתא דמשה (אלקסנין תקכ"ח) לרבי שמריה אב"ד הלאזמין)

חג האסיף.

מצוה לומר בשם אמרו מה ששמעתי בשם המוכיח הדרשן הגאון הגדול המפורסם כבוד מוה"ר יואל נ"ע אב"ד דק"ק פיקאוו שהקשה בפסוק (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל, למה נקט דל מכל השבע השמות שיש לעני. ואמר בדרך תוכחה, דהנה איתא במסכת סוכה (פ"ב מ"ו) מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית לא יצא ידי חובתו, וידוע דהסוכה נקראת על שם הסכך.

והנה יש בני אדם המתעטפים בטלית ומכסים את הראש עד טיבורם שלא יסתכלו חוץ לארבע אמות בשעת התפילה, אמנם כשבאים אליו עניים אינו מביאם לתוך ביתו שיהיו סמוכין על שלחנו, רק העני עומד בחוץ תשכל קור וחורף והוא לבדו עם שלחנו בתוך הבית. וזהו מי שראשו ורובו בסוכה, שמתכסה בטליתו עד טיבורו, ושלחנו בתוך ביתו סגור ומסוגר, לא יצא ידי חובתו כי השטן מקטרג עליו, כי צריך להיות טוב לשמים וטוב לבריות, ושני פעמים טוב בגימטריא דל, וזהו אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטוהו ה' ודפחו"ת.

(לחם תרומה (פירודא תקמ"א) לרבי אהרן קרעגלושקר)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

מצאתי כתוב בחיבור אא"ז הגאון מוה' שניאור טריווש ז"ל מפנקפורט דמיין שהיה נוהג שלא לאכול בסוכה ליל שמיני עצרת, עפ"י מעשה דרש"י ראש משפחתו עכ"ד. וגוף המעשה לא ידעתי, ואעפ"כ נהגתי אחריו כך.

(רביד הזהב פר' אמור (הוראדנא תקנ"ז) להדין רבי דוב בער מוילנא)

ושמחת בחגך.

הג"ר אברהם שמחה מאמציסלאוו ז"ל שמע מדודו הגאון רבי חיים מוואלאזין ז"ל, שאביו של הגר"א ז"ל ראה פעם אחד ביום א' דחזה"מ סוכות, יום אושפיזא דיעקב אבינו) שבנו הפליג מאוד בשמחה, ואחר שגזר עליו אביו בכיבוד אב לגלות לו, אז אמר מוכרח אני לגלות לך, כי יעקב אבינו היה אצלי היום בסוכה.

(עליות אליהו (וילנא תרט"ז) מעלות הסולם הערה יט)

חג הסוכות תעשה לך.

אכתוב דבר פלא אשר שמעתי מפה קדוש הגאון מוה"ר שמואל לנדא נ"א אב"ד פראג, שימים רבים הוקשה לו דבס"י תקפ"ו כתב הרמ"א, שופר מבהמה טמאה פסול, וכתב המג"א סק"ג הטעם דאיתקש כל התורה לתפילין כדאיתא בקדושין ל"ה, וא"כ איפה איך מותר לעשות מפיל דופן לסוכה, דהא דפנות ג"כ דאורייתא כדאיתא בסוכה (ו:).

ואביו רבינו יחזקאל [בעל הנודע ביהודה] זצוק"ל בחלום דיבר בו, בני אל תתמה על החפץ דכל אלה עושין מבעלי חיים, ואותן בעלי חיים צריכין להיות ממותר לפיך, משא"כ הדפנות הנעשים גם מדומם וצומח, אין נופל בהם לומר מן המותר לפיך ודפחו"ת, שמעתי מפיו אור ליום ה' י"א אלול תקצ"ב. למחרתו ספרתי דבריו לפני איזה מופלגי תורה הבאים לבקרני, ובלילה ראיתי לרבינו יחזקאל זצוק"ל בחלום וגו', ואמר לי כתוב לך את הדברים אשר שמעת.

(ברכת משה (ברלין תקצ"ד) לרבי משה קרענר)

יו"ט שני של גלויות

הטעם שבכל המועדים אנו עושים שני ימים טובים משום ספק יו"ט שני של גלויות, בראש השנה ב' ימים וחג הסוכות ט' ימים, בחג הפסח ח' ימים וחג השבועות ב' ימים, והיה ראוי שיום הכיפורים שהוא חמור כ"כ למה אין אנו עושים ג"כ שני ימים, עיין מש"כ בטור.

אבל שמעתי מפי החכם החסיד רבי משה גדליה זללה"ה שאמר מספר הקדוש הקנה, כי אסור לעשות שני ימים יום הכפורים, והטעם משום שמה שאנו עושים בגלות שני ימים בשאר המועדות, כי מקום המועדים הם בבנין כמו שמבואר בהרבה מקומות בזוהר, [והמועדים הם כנגד האבות הק' כנודע], וכבר ידעת כי הקליפות יש להם אחיזה קצת בקדושה, כאומרם ששמעאל מצד החסד שהוא מדת אברהם מבחוץ ועשו מצד הגבורה שהיא מדת יצחק מבחוץ, וכדי להרחיב מקום השכינה שלא יקרב ערל וטמא אל המקדש, אנו עושים יום אחד יותר להוסיף מחול על הקודש. אבל ביום הכפורים שהוא למעלה מן הבנין, מקום אשר שם לא יבא ערל וטמא, אין השגה כלל לקליפות ואין להוסיף וכו', אדרבה המוסיף גורע, וכל היתר כנטול דמי כי עלה בדעתו שיש שם ח"ו אחיזה לקליפות, ושפתיו דובבות בקבר.

(שמן הטוב (ויניציא תי"ז) לרבי שלמה אוהב)

שימוש מעשי בחושן משפט וריבית

להכשרת דיינים, בוררים ודומ"צ
שעל ידי בית דין צדק היכל המשפט

3.5 שנות שימוש מעשי לימוד מעמיק וחזרות ברוב חושן משפט וריבית

לוח לימוד הכולל לימוד ושינון באופן יומי בצורה עצמאית

חזרות שבת שבועיים המסייעים בלימוד וזכירת החומר

בחינות בכתב בסיום כל מקצוע

בחינות הרבנים הגאונים שליט"א מזמן לזמן

שיעורי שימוש למעשה מגדולי הרבנים והמומחים בתחום

מגוון מסלולי שימוש מעשי לפי קצב ההתקדמות

עבודה מעשית על שאלות אקטואליות מבה"ד ובית הוראה

פרקטיקה מעשית

ימי עיון

במסגרת הלימודים יתחילו נעת בשימוש מעשי

בהלכות נזקי שכנים

דגש מיוחד על הפרקטיקה המעשית

טאבו משותף - ריבית בהשקעות - פינוי בינוי - שוק ההון בהלכה - דיני שותפין - ועד בית - דייר סרבן - הסתדרות העובדים - דמי תיווך ושדכנות - הסכמי עובד מעביד - הונאות והפקעת שערים - זכויות יוצרים - הלשנות - משכנתא על שם אחר □ מניות בכורה □ חוק החזרת מוצרים □ מטבעות דיגיטליות □ היקף מונטין □ אחריות בעלי אולמות על אבידות □ משקיע מועדף וזכויות בכורה □ דיני גביית חוב - מנהג המדינה - חברות ביטוח - כנס נכסים - מעמד בית הדין - דיני בוררות - צ'קים ועוד...

הבטיחו את מקומכם במסלול החדש

0733-831-747

ההרשמה בשלוחה 8

מסגרת
היכל המשפט

שעיניו בדין ובית הוראה
היכל המשפט

בנשיאות הגאון הגדול
רבי נפתלי נוסבאום שליט"א

משמיהי לב

בירורי הלכה בעניינים אקטואליים ע"מ לעורר לב המעיין

והודאה, ודוקא מוציא שם שמים לבטלה בלא ברכה הוא דאורייתא דעובר על מצות עשה דאתא אלוקיך תירא, וכנראה נקטינן לעיקר דדרך שבה והודאה הוא דרבנן.

ראיה מבירך על מוקצה

ו. אמנם יש ראיה מס' תקט"ו במשנ"ב סק"ה דכ' דמוקצה כגון פרי שנתלש ביו"ט דאפילו אם כבר בירך על הפרי ונתנו לתוך פיו אסור לבלוע דמוקצה הוא כשאר אכילת איסור, ולפ"ז נראה דה"נ בהדס שבירך בורא עצי בשמים הוא כאכילת מוקצה שאפילו בירך אסור להריח, ודוחק לחלק בין איסור אכילה לאיסור ריח.

אחר כתיב ראיתי מהגר"י זילברשטיין שכ' שבכה"ג אפשר ליהנות אחר שיעור הדס שלמטה שלא הוקצה. אמנם ד"ז אינו פשוט שיותר משיעור הדס לא הוקצה. עכ"פ בשעת הדחק שבירך יוכל ליהנות מזה.

המורם מהאמור

ז. יש להימנע מלהריח אפי' שבירך מחמת איסור מוקצה להריח ויאמר ברוך שם כמל"ו. אמנם י"א שיכול ליהנות אחר שיעור הדס מלמטה.

משא"כ כשיש איסור אכילה בעצם, וכן הביא מהסדי חמד, וכ"כ כשמתעורר חשש איסור אינו חייב לאכול מחמת הברכה.

בירך בתענית

ד. ובשערי תשובה (תקס"ח) הביא בשם ס' נחפה בכסף דמי שהיה שרוי בתענית ולקח איזה מאכל לברך ונזכר מתעניתו יאכל פחות מכזית והתענית עולה לו, ומבואר דמשום חשש איסור ברכה לבטלה נדחה איסור דרבנן של תענית, אמנם שם עדיין התענית עולה לו דאוכל פחות מכזית, וכ"כ שם בשו"ע.

ברכה שאינה צריכה

ה. ויש להעיר מס' רט"ו ס"ד, כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לנשוא, ומשמע דהוי איסור דאורייתא, אמנם המשנ"ב (סק"כ) כ' דדעת כמה ראשונים דהאיסור רק מדרבנן כיון שהוא מזכירו בברכה דרך שבה

בירך בורא עצי בשמים על הרס שבלולב
בירך בורא עצי בשמים על הדס שבלולב, האם מותר לו להריח כיון שבירך.

יסוד השאלה

א. איתא בס' תרנ"ב ס"א, הדס של מצוה אסור להריח בו, והמקור מגמ' סוכה ל"ז, והטעם שהדס עומד להריח וא"כ הוקצה מלהריח כל שבעה. וא"כ יש לדון בכה"ג שבירך האם כיון שהיו ברכה לבטלה אם לא יריח מותר להריח, או כיון שמוקצה אסור להריח.

בירך על פת קודם הבדלה

ב. כתב הרמ"א (רע"א ס"ה) דאם בירך על הפת קודם הבדלה יאכל הפת קודם הבדלה, שלא תהיה הברכה לבטלה. [משא"כ בקידוש דיכול לקדש על הפת], ומבואר דאם בירך כשלא יכול לאכול מותר לו לאכול מחשש ברכה לבטלה.

דברי השבט הלוי

ג. אמנם בשו"ת שבט הלוי (ח"ד ס"כ) כ' דאין ראיה משם דאיסור אכילה לפני הבדלה יותר קל דאם התחיל לאכול בהיתר בשבת יכול להמשיך

שאלות קצרות

עובד אמר מחיר ובעה"ב חוזר בו

שאלה

עובד בחנות אתרוגים אמר מחיר על אתרוג אחד ששאלו רב ואמר שזה מהודר הבעה"ב אמר שהמחיר טעות ושוי' כפול האם הבעה"ב יכול לחזור.

תשובה

אע"פ דאיתא בס' ר"ד דמי שחוזר בו הוי מחוסר אמנה ואין ראוי לחזור דדברים יש בהם משום מחוסר אמנה מ"מ שהבעה"ב אומר שהמחיר הוא טעות והשווי הוא כפול יכול לחזור בו. דהחזרה מחמת שאמרו מחיר שהוא בטעות, והעובד לא מבין כ"כ באתרוגים. [ולכתחילה יש להימנע שלא יאמר מחירים שאינם מדויקים וכה"ג].

נקודה שחורה [בפטם] שבפנים האתרוג

שאלה

אתרוג שלא היה בו פטם והגומא המכסה היא קצת בפנים האתרוג ויש עליה נקודה שחורה האם האתרוג כשר.

תשובה

באופן שמסתכלים מהצדדים והנקודה אינה נראית האתרוג כשר, שכדי לראות הנקודה צריך להסתכל מלמעלה כדי לראותו. ואין זה נראה על האתרוג מבחוץ שכך צורת ההסתכלות באתרוג מבחוץ, ולכן האתרוג כשר.

הורותא רשמיערתא

שכחה לברך על הרלקת הנר ביו"ט

(סק"ג) שהאר"ך בזה דעיקר המצוה היא ההנאה לאורן.

אפשר לברך על הנר ושהחיינו

ד. ולפ"ז י"ל כיון שעומדת קודם עיקר המצוה שהיא ההנאה יכולה לברך שהחיינו, וכמו שיכולה לברך להדליק נר של שבת או יו"ט כשנהנית מהאור דזה עיקר המצוה יכולה ג"כ לברך שהחיינו דהשתא הוי עיקר מצות הדלקת הנר ויכולה ג"כ לברך שהחיינו.

ברכת שהחיינו בנרות

ה. ויש לדון בזה קצת דאין לזה כ"כ מקור לברך שהחיינו בשעת הדלקה, וכ"כ במשנ"ב (רס"ג כ"ג) אכן בס' ת"ר סק"ד נקט לדבר פשוט שמברכים זמן בעת ההדלקה, וכ"כ הרבה אחרונים דכן המנהג [ערוך השולחן רס"ג ס"ז] ובאגרות משה (ח"ד ק"א) שכן היה המנהג כמה מאות בשנים, וע"כ כשמברכים על הנר יכולים ג"כ לברך שהחיינו.

קודם הקידוש

ו. ולפני ששמעה הברכה על הכוס אפשר לברך על הנרות הדלוקים ברכת הנר ושהחיינו, וכן אחר שברכו על הכוס ולא יצאה בשעה"ב ודאי אפשר לברך על הנר ושהחיינו. [דעת השו"ע הרב]. ואפשר גם שבידיה על הנר להדליק ושכחה שהחיינו יכולה לברך שהחיינו כשדלוק. וצ"ע.

המורם מהאמור

ז. כשלא שמעה על הכוס יכולה לברך על הנר הדלוק ברכת הנר ושהחיינו. וג"כ קודם הקידוש כשמברכים על הנר "הדלוק" אפשר לברך ברכת הנר ושהחיינו, ובי"ט לדעת המשנ"ב ג"כ, ואפשר שגם שהחיינו לבד כששכחה בקידוש.

שכחה לברך על הדלקת נרות שהחיינו בזמן שהדליקה, מה תעשה.

יסוד השאלה

א. הנה ברכת הזמן שהחיינו הנשים נוהגות לברך בהדלקת הנרות ואנשים בקידוש, וכמובן שאם לא ברכה על הנרות צריכה לצאת בקידוש, אך בכה"ג שלא יצאה הזמן בקידוש מה תעשה.

האם שייך ברכה בדלוקה

ב. כתב המג"א (רס"ג ס"ק י"א) כתב מהר"ש בשם מהר"ם, כשיש חופה בע"ש ומאחרים עד אחר שקיעת החמה והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה אז תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה ואח"כ בחשיכה תפרוס ידה על הנרות ותברך או תאמר לענ"ם להדליק אחר החופה והיא תברך, ותמה המג"א דלא שייך ברכה בדלוקה ועומדת, ועוד דאמירה לענ"ם שבות. והמשנ"ב (כ"א) הוסיף דלא שייך ברכה בדלוקה ובפרט דעתה הוא זמן איסור להדליק ואין תאמר וצונו. [והדברים אמורים בשבת].

דעת השו"ע הרב

ג. ובשו"ע הרב (רס"ג י"א) כ' דבדיעבד כששכחה להדליק קודם בין השמשות ונזכרה בבה"ש יש להתיר לה לצוות לנכרי להדליק ושיתברך היא קודם שתהנה לאורן, דכיון שעיקר מצות הדלקת נר שבת אינה ההדלקה בלבד אלא ההנאה והתשמיש לאורה היא עיקר המצוה אלא שההדלקה היא התחלה והכנה למצוה זו ולכן מברכים עליה וזו ששכחה ולא בירכה בתחילת המצוה יכולה לברך קודם עיקר המצוה והיינו קודם שתהנה לאורן, ויעוין בק"א

לע"נ האשה החשובה מרת חיה שרה ע"ה בת הרה"ח ר' שמואל בן ציון ז"ל

אבני אפד

ממקור ישראל והלחן רבינו ישראל בעל שם טוב
ותלמידיו ז"ע ועכ"ל כפי שהוא מובא והשק
את בני ישראל רבות בשנים מורינו הרב
רבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זע"א
רב ביהמ"ד דחסידי בעלזא בלאגרא

חג הסוכות תשפ"ז

ספה"ק קדושת לוי

ונראה למתן דליתא בגמרא (נחומא אמור כג) ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ), וכי ראשון הוא וכו', אלא ראשון לחשון עונות. שלכאורה אין לו ציבור כאשר האריכו למעניות המפרישים הקדמונים (ראה כלי יקר).

והנראה, כי צאמת נכון הדבר שצימים האלו מראש השנה עד יום הכפורים כל איש ואיש צודאי עיניו פקודות על כל דרכיו לשזוב אל ה', איש לפי שליו יהולל ולפי מדריגתו מפקד ה' ומסדר גאונו בקומו לשפוט הארץ כי קרוב יום ה' ומי יכול להטדק דבין, ומי הגבר אשר לא ירא ואיזהו נפש אשר לא תעונה, כי יבא להיות נשפט לפני שופט כל הארץ על כל מעשיו, הלא החרד על דבר ה' ועשה צמורס הר שכלו לחקן את אשר עוות והתשובה נקרא תשובה מיראה. ואחר יום הכפורים כשעוסקין צמנות סוכה ולולב וד' מינים ולדקה כיד ה' הטובה צמדה ומוצה לעצוד את עצדות ה' בשמחה וטוב לב, אזי התשובה הזאת תשובה מאהבה.

ידוע מאמר חכמינו ז"ל (יומא פז) שעל ידי תשובה מיראה הזדונוט נהפכו לשגגות ועל ידי תשובה מאהבה הזדונוט נהפכו לזכיות כאשר איתא שם. והקדוש צריך הוא צבוצ רחמי וחסדיו הרואה בתקנות השבים לפניו צאמת וצאהבה כאמור ולא תחפון צמנות המה כי אם צבוצו ממטאיו וזיה. על כן צמג הזה שאנו צאים לחסות צלל שדי על ידי מלות ומעשים טובים מאהבה השם יתברך, אז מונה העונות לידע כמה מלות יהיה חילוף העונות, מה שאין קן עד סוכות דהוא מיראה אזי לא ימנה כלל שעדיין הם שגגות. אמנם צסוכות שאז הוא מאהבה השם, אז השם יתברך מונה וסופר העונות כדי שיהפכו לזכיות ויהיו מלינים טובים על ישראל. וזהו פירוש ראשון, הוא שנקרא החג הזה ראשון, כי לו משפט להקרא ראשון על שיש צו מעלות חשון העונות, ואזי הוא משפיע לנו טובה וצרכה כאשר ראונו יתברך להשפיע חמדי, כי יותר ממה שהעגל רולה לינק פרה רולה כו' (פסחים קיב).^א

ספה"ק זרע קודש

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני' בהוציא אותם מאמ"צ, ידיעה זו פי' שמרגישו הקדושה דאל"כ הול"ל למען תזכרו, גם הלא צלימוד יכילין ג"כ לזכור, רק צריך להרגיש בכניסה לסוכה שנקנס לקדושה, כמו צלמ"ש שפתאום נכנסו לקדושה אף שהיו מקודס צמנמאה, וזהו ענין מ"ע שהזמן גרמ', שאז כשנא הזמן זה שולט ית"ש אור מרחמנו ומ"ש מוחותי את אשר אטון על עמו, וזהו מצמי' שם אהי', והגם שכלל מזה שנושה האדם שולט ית"ש אורו על צי"ג, עכ"ל ענין מלות עשה שהזמן גרמא הוא ע"ד הנ"ל.^ב

■ כתפת האפד ■

א. סיפר הרה"ק ר' יצחק מנעשכזי, שכשהיה יושב בבאדיטשוב בשנה האחרונה קודם הסתלקותו של זקינו הגה"ק בעל "קדושת לוי", שלח וקרא אותו ללמודי כוונת נטילת לולב ואתרוג, ונתקנאו בו יוצאי חלציו של הבאדיטשובער למה מלמד רק אותו ולא אותם, והשיב להם "שכשישאלני אביו הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי ז"ע (שכבר היה אז בעלמא דקשוט) מה למדת את בני, הלא אצטרך להשיבו, לכן אני מלמדו כוונת לולב ואתרוג", וסגרו הדלת בעדם ולימודי כוונת נטילת לולב.

מענין שמחת חג הסוכות ועד כמה מסוגל שמחת החג ומוצה דאורייתא של "שמחת בחגך והיית אך שמח", מסופר מעשה נורא על הגאון מוילנא ז"ע, שמחה נטל לראות במקצת על גודל ההשגה שזכו חכמי ישראל להשיג חכמה רבה ע"י יגיעתם בתורה, שדרכו בקודש היתה לשמוח שמחה יתירה בחג הסוכות זמן שמחתנו, עד שכל סובביו חשו בשמחה הגדולה שאופפת עליהם. פעם אחת בחג הסוכות הרגישו תלמידיו שחסר ממנו מהשמחה הנעלה, וניגשו אליו לשמוע מהי סיבת הדבר. נענה הגר"א לתלמידיו וסיפר, שהיום בעת שניתנו גילו לו מן השמים דין נפלאים בסודות התורה, אך מרוב שמחתו בדבר לא היה יכול להתאפק ומיד כשקם משינתו הרהר בענינים הללו לפני ברכת התורה, וזאת בניגוד לשיטתו שפוסק שאסור להרהר בדת' קודם ברכת התורה, ולכן נענש ונשכחה ממנו כל אותה הגילוי הנפלאה, ועל זאת ליבו עליו דוי.

מיד קמו כל תלמידיו לנחמו, ואיחלו לו שייזכה בעזרה ש"ת לקבל כל החידושים בחזרה, ואכן כעבור ימים אחדים גילה לתלמידיו שקיבל בחזרה אבדיתו וכל אותם החידושים חזרו אליו, ואמר אז שכמו שהוא יודע הטעם למה נלקחו ממנו בראשונה, יודע הוא ג"כ הטעם למה החזירוהו. עוד אמר לתלמידיו שבאותו החלום נתגלו לו אלפים ומאתים פירושים על הפסוק "עלו זה בונב" (במדבר יז, יז), ועל ידי אחד מהפירושים הללו בלבד, אפשר לידע ולהבין הכוחות של כל מיני הבריות שבעולם מהחיות ועופות ושרצים וכדומה. ומכאן יכולים אנו ללמוד איך שכל החכמות טמונים בתוך התורה"ק.

ב. הרה"ק ר' הערשעלע רימנובער לא רצה לקבל על עצמו את עול ההנהגה בעיר רימנוב, ולא נתרצה לישב על כסא רבו

טבעת האפד

מטבע לשון הספרים הקדושים
שטבע מודנו הרב זצ"ל בשיעוריו

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל (ויקרא כג, ט)

זהו פירוש 'ראשון', הוא שנקרא החג הזה ראשון, כי לו משפט להקרא ראשון על שיש בו מעלות חשון העונות, ואזי הוא משפיע לנו טובה וברכה, כאשר רצונו יתברך להשפיע חמדי, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה כו' (פסחים קיב).

קדושת לוי שבת תשובה בד"ה מי א-ל

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם (ויקרא כג, מג)

ידיעה זו פירושה, שתרגישו הקדושה, דאם לא כן היה ליה למימר 'למען תזכרו', גם הלא בלימוד יכילים גם כן לזכור, רק צריך להרגיש בכניסה לסוכה שנקנס לקדושה, כמו ביציאת מצרים שפתאום נכנסו לקדושה, אף שהיו מקודס בטומאה.

זרע קודש לסוכות ליל א' בד"ה למען ידעו הג'

*

וכן גם ביום הכיפורים כל ישראל מטהרין עצמם, ומתיירא הקדוש ברוך הוא שלא יחזרו לסורם, ולפיכך הקיף אותם בסוכות, והוציאם מרשותם לרשותו, בסוכה של מצוה.

חשבה לטובה לחג הסוכות בד"ה טעם נוסף

*

פירוש, שלסוכות צריכים דעת, ובכל ימות השנה אנשים מלאים חטאים, ואין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג), ואין לנו דעת, אולם אחרי יום הכיפורים שמכפר על העונות, וסוכות הוא ראשון לחשבון עונות, ויש לנו אז דעת, לכן צותה התורה לעשות אז סוכות.

שיח שרפי קודש סוכות אות י"ג בשם הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע

*

למען ידעו דורותיכם, כי מי שיושב בסוכה לשם שמים, מרגיש עצם קדושתה בהתלהבות ורשפי אש, ומרגיש הארת המצוה, יודע נאמנה כי זכינו להיקף ענני הכבוד, ואי אפשר להסביר הדברים להבינם, כי אם חכם מבין מדענו ישיכיל וידע כי כנים הדברים הנאמרים.

קדושת לוי לסוכות אות י"ב

ספה"ק קרן לדוד

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג, מג). יש לפרש עפ"י מה שפירשתי בס"ד (ראה ליקוטים שנספך ספר בראשית) פסוק (תהלים קט, עה) ידעתי ה' כי דגם משפטין ואמונה עינתני. עפ"י מה ששמעתי בשם רבינו הקדוש ר"ד וזשא זי"ע ועל כל ישראל ששאל אותו אחד מפסוטי עם בשבתו כמה ימים אצל רבו הק' לשאוב מים חיים ולחכות צל קדשו, ושאלו מה למדת מרנך הקדוש בכל אותן הימים שהיית שם. והשיב נודע לי כי ה' הוא האלקים, שיש צורא עולם יתבצר שמו. וישאל אותו ומי לא ידע זאת, הלא גם איש כפרי והמוני יודע זאת כי ה' הוא אלקים ואין עוד מלבדו. השיב על זה, הם 'אומרים' זאת, אבל אני 'יודע' זאת, ולא צלצד מכא אמונה כי אם ידיעה ברורה.

והוא ענין אמת, כי לא צלצד שזריכין להאמין, כי אם גם לידע, כאלו עין צעין יראה כל זאת. וזה שאמר הכתוב, ידעתי ה' כי דגם משפטין, כי כל משפטין לדיקים וטובים, ולא רק מלד אמונה, כי אם ידיעה ברורה, אצל ואמונה, אם הוא מכא אמונה צלצד, עינתי - שאין זה עיקר עבודה. והיינו דאמר הכתוב כל וכו' ישבו בסוכות, צאופן למען ידעו דורותיכם, צדיעה גמורה, להרגיש קדושת הסוכה, צאופן שדעו נאמנה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, לא צלצד מכא אמונה, כי אם ידיעה. ולמען ידעו דורותיכם כי מי שישב בסוכה לשם שמים, מרגיש עמם קדושתה הצהלהצות ורשפי אש, ומרגיש הארת המלאה, ויודע נאמנה כי זכינו להיקרף עניי הכבוד. ואי אפשר להצטרף הדברים להציגם, כי אם חכם מצין מדעמו ישיכל וידע כי כנים הדברים הנאמרים.²

כתבת האפר

הרבי ר' מענדעלע מלימנוב, כל זמן חיותו של הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע. רק אחר אותה עשרה שנים כשנפטר רבי נפתלי ראפשיצער, נאות לבקשתם והפצרתם של חסידי ותלמידי הרבי ר' מענדעלע ולקח בידו את שרביט ההנהגה, ובמשך י"א שנים אלו היה מסתופף בראפשיץ כאחד מן התלמידים.

ר' נפתלי ראפשיצער זי"ע, שהיגר את גודל מעלתו של חבירו ותלמידו הרבי ר' הערש, היה מעריצו ומעריכו ביותר. פעם אחת בפרוס חג הסוכות, מצאו את הראפשיצער יושב בביתו וממדר בבכי. בני הבית שלא הורגלו בכך נודעו ובאו לפניו ודרשו לדעת על מה הדרש, ומהו סיבת הבכי. ענה להם הראפשיצער שהוא מצטער על זה שאינו זוכה לקיים את מצות ארבעה המינים כמו תלמידו הרבי ר' הערש. ואמר הראפשיצער רב: "הנה אני קונה לפני ההג אתרוג מהודר שבמהדורים ללא שום פגם, ומשלם אני בשביל אתרוג זה הון תועפות, ואח"כ בימי ההג אני נישב בחיל ורעד לקיים את מצות בורא. ואני הרי בעל יחוס גדול, נדוד של הרה"ק ר' איציקל האמבורגער זי"ע ועוד, ובכל זאת אני מגיע למדרגתו של נטילת הלול של ר' הערשעלע. שהוא קונה לעצמו אתרוג פשוט בכמה פרוטות, שהוא יושב בכל העולמות ע"י נענועיו, דבר שאני לא זכיתי לכך, ולכן בוכה אני לפני הקב"ה שגם אני אזכה למעלה זו". אך, על אף גודל הערכותו של הראפשיצער רב לתלמידו, בכל זאת לא היה מכבדו בשום כיבוד במשך שנים אלו שהי' מסתופף בצילו, והתנהג אותו כאל תלמיד מן המניין, לתמיכה כל תלמידיו וחסידי.

פעם נכנס הרה"ק רבי אליעזר לדיקוב'ע לאביו הראפשיצער רב, והציע לפניו את תמיכתו ופליאתו מדרב זה, שאין הוא מכבד את הרבי ר' הערשעלע כראוי לו, אמר לו אביו הרה"ק מראפשיץ: "שמע בני לאשר אומר אליך, הנה הרבי ר' הערש הוא איש חשוב מאוד ועובד את בוראו בכל לבו ונפשו בכל רמ"ח אבריו ושם"י גידיו, אך המעלה הגדולה ביותר שנמצא אצלו הוא מדת השפלות רוח שבו, שאינו מחזיק את עצמו כלום, והנה ברגע שאתחיל לקרבו אצלי ולכבדו כראוי לו, עלול אני לפגום חיליה קצת במדתו זו, אך דע לך בני שעוד יבוא יום והרבי ר' הערש יתפרסם בצדקותו וקדושתו בכל העולם, ואתה בני תצטרך לעמוד על פתח חדרו במשך כמה שעות כדי לזכות להכנס אצלו ולהתבקר מפיו".

עברו כמה שנים ודברי הראפשיצער רב נתקיימו במלואם. הרבי ר' הערש נתמנה למנהיג עדת ריימנוב ומכל רחבי המדינה נהרו אליו כדי לחזות בזיו פניו, ולהתבקר מפיו. פעם אחת הגיע הרה"ק ר' אליעזר לרימנוב, ורצה להכנס לחדרו של חבירו וידיד נפשו הרבי ר' הערשעלע, אך משהגיע למעון קדשו נודע לו שר' הערשעלע שכב לנוח קצת מעבודתו והקדושה, ובי הבית רצו לעוררו קדשו כבדו של האורח החשוב. מששמע ר' אליעזר

ספה"ק חידושי הרי"מ

בסוף מקשה למה אין אלו פסוקים סוכות צייסן שאו יאלו צי" ממזרים, וי"ל כי בסוכות נאמר ז' ימים תשבו בסוכות למען ידעו דורותיכם וגו', פי' שלסוכות צריכים דעת וצכל ימות השנה אנשים מלאים חטאים ואין אדם חוטא אלא כ"כ נכנס צו רוח שטות ואין לנו דעת, אולם אחרי יו"כ שמכפר על העוונות וסוכות הוא ראשון למשכון עוונות ויש לנו אז דעת, לכן צותה המורה לעשות אז סוכות אף שלא בזמן.

ספה"ק לקוטי יהודה - דברי תורתם של אדמו"רי בית גור זי"ע

ב"ק אא"ו מרן אדמו"ר זצ"ל מגור אמר, שאתא בשפת אמת בשם מו"י (הח"י הרי"ם) ז"ל (פי' צליקוטי יהודה לעיל ריש מאמרים לסוכות משפ"א שנת תל"ז), לכן קורין קהלת בסוכות הצל הצלים, כי בני ישראל לאחר ר"ה ויו"כ שנטהרו מעוונותיהם יש להם הצל פה טהור כמו חטא כמו חטאות שהצל פיהם מקיימין העולם, והוסף כ"ק אא"ו מרן אדמו"ר זצ"ל ואמר, שלכן מרבים בסוכות בחושנות ותפלות, וזה שכחמו (תהלים יט, יד) גם מזדים חשון ענדך וגו' ונקימתי מפשע רב, ואחר כך יהי לראון אמרי פי.

ועוד אמר כתוב (הושע ג, א) אמרו אליו כל תשא עון וקם טוב ושלמה פרים שפמינו, וקם טוב זה סוכות, יום טוב, ושלמה פרים שפמינו, מקריבין ע' פרים, איתא בשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל (שער א' מ"א) פי' על וקם טוב, כי כל עניי תורה ותפלה שלא ה' להם עלי, אחר כך אחרי התשובה כשמניקים את עצמם, יש להם עלי' למפרע, ולכן סוכות הוא עם ראון וכו', וכתוב (שיר השירים ב, יד) הראיני את מראיך השמיעני את קולך, פירוש עד כמה שמיישרים את עצמם, כך נשמע קולם, השמיעני את קולך.

שרוצים לעורר את ר' הערשעלע הפציר בבני הבית, שלא לעשות כן ואמר להם, שעכשיו הגיע הזמן שיתקיים דבריו של אביו הראפשיצער שאמר לו שיבוא יום והוא ימות בפתח חדרו כמה שעות, לכן ברצונו להתמין ושלא יעוררוהו. כמובן שבני הבית עשו כרצונו של ר' אליעזר, והציעו לפניו כסא לשבת למשך שעות אלו שברצונו להתמין, אך גם לזה התנגד ר' אליעזר בלאביו, שאביו הראפשיצער רב אמר לו, שיבוא יום והוא יצטרך לעמוד אצל פתחו, ולכן רצונו לקיים את דברי אביו ולעמוד שם מבלי לשבת בכל משך שעות אלו, וכך עמד על עמדו כמספר השעות שאמר לו אביו הראפשיצער זי"ע, ודבר אחד מדבריו לא נפל ריקם.

ג. דרכו של הרה"ק בעל "דרכי תשובה" ממוקאטש זי"ע בכל שנה בליל ב' דסוכות, בגמור עריכת השולחן של שמחת בית השואבה לפנות בוקר, למזוג כוס יין, והיה חוזר אז על דברי הרה"ק ממאגלינא שאמר: "דבשו! לעתיד לבוא תערוך לפנינו שלחן עם עורו של לוחין ויין המשומר, והלא לעתיד לבוא יזכו לזיואת פני השכינה ויתענוג מנועם זיו עליון, ומי הוא אשר יעיר לזכו בשר ויין, ורבוש"ע, אם תתן לנו בגלותנו המר לטעום מין המשומר ולויתן הלא תיטיב לנו בתוך הגלות", וכשגמור "דרכי תשובה" דיבורים אלו בדרך על הכוס בפה"ג וטעם מן היין, ופלא שאכן נסתלק לגני מרומים ביום ב' דסוכות באותו שעה בדיוק באשמורת, ובנו ממלא מקומו הרה"ק ה"מנחת אלעזר" ממוקאטש זי"ע נהג דבר חידוש לילך על הציון ביום טוב, והיה משוחח עמו באריות כאילו עמדו בחיים.

ועל זה הדרך היה אומר מורי ורבי הרה"ק ה"אמרי חיים" זי"ע את אשר שמע מפ"ק של דוד, הרה"ק ה"עטרת ישועה" בעת רצון שדרש את הפסוק "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" וגו', ופתח אמר: "רבוש"ע הרי יש לך פארלימענט בממשלתך אשר איתם חייבים להתייעץ טרם שיצא הדת מלפניך בגזירה חדשה, והפארלימענט שלך אלו צדיקי הדור. אולם אם וברצוןך להטות חסדך וחסדיה לכלל ישראל, הנני נתנים לך אישור ופוקאמאט שתוכל לעשות טוב חסדי בלי להיבדל אותו ולקחת שמועני. אך אם ח"ו בדעתך לגזור גזירות קשות, על זה צריך להתייעץ מקודם עם הצדיקים, וזהו "אתה הראת וגו' כי ה' הוא האלקים", דהיינו מדת הדין, כשבאים ח"ו דינים, על זה "אין עוד מלבדו", אולם "לעושה נפלאות גדולות", דהיינו כשהגן משפיע טובות ניסים ונפלאות, זה אפשר גם לבדו".

רבינו הק' ה"אמרי חיים" זי"ע היה תמיד בכל הימים טובים שבמשך השנה אצל אביו ה"אהבת ישראל" זי"ע, אך פעם אחת היה אשר באופן יוצא מן הכלל נסע מאביו כדי להסתופף בצל דודו, ה"עטרת ישועה", למשך הימים האחרונים של יו"ט סוכות, כשהוזר לביתו אמר "עם איז נעווען וואס צו זעהן, עם האט צין געלייט".

פרק י"ד - צדקת פרזונו בישראל (ב)

מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע

רבינו האהבת ישראל ז"ע היה דרכו לטייל בכל יום עם משמשו במשך כמחצית השעה בשעות הערב, לצורך בריאות גופו.

פעם אחת בעודו מהלך בדרך טיולו, הגיע רבינו האהבת ישראל ז"ע סמוך לביתו של אחד מגדולי המושכילים, שהיה עשיר גדול ובעל נכסים מרובים, ובין תפקידיו שימש האיש כמנהל הבנק המקומי.

בפתע, ללא כל הודעה מוקדמת, ניגש רבינו האהבת ישראל ז"ע לעבר דלת ביתו של האיש, כשהוא מבקש להיכנס אל תוך הבית. הדבר עורר את תמימה המושמש, שלא ידע על מה ולמה יבקש רבינו האהבת ישראל ז"ע להיכנס לביתו של האיש, שנחשב היה לאחד מן הריקנים שבבני העיר, אמנם מחמת יראת הכבוד לא העיז לשאול מאומה, אלא התלווה לרבינו האהבת ישראל ז"ע בנאמנות.

לאחר שנקש רבינו האהבת ישראל ז"ע על דלת הבית, פתח אחד המשרתים את דלת הבית, והכניס את רבינו האהבת ישראל ז"ע לבית, כשהוא חש לקרוא לבעל הבית, אשר כראותו את רבינו האהבת ישראל ז"ע נמצא בתוך ביתו, מיהר לקבלו בהדרת כבוד, כשהוא מושיב את רבינו האהבת ישראל ז"ע על כורסא מפוארת, ואכן רבינו האהבת ישראל ז"ע התיישב על כורסתו, ובעל הבית התיישב על הכורסא שמנגד, כשהוא מיחל ומצפה למוצא פיו של רבינו האהבת ישראל ז"ע, אלא שלגודל הפתעתו, המשיך רבינו האהבת ישראל ז"ע לשמור על שתיקתו, כשהוא יושב בדומיה מספר דקות ארוכות.

כחלוף רגעים מספר, התרומם רבינו האהבת ישראל ז"ע מכורסתו, כשהוא נפרד לשלום מבעל הבית, בלא שאמר לו מאומה על מטרת ביאתו אליו, ובכך התקדם רבינו האהבת ישראל ז"ע לעבר דלת הבית.

כמוכן אשר השתאותו של הגביר התגברה שבעתיים, אך עדיין לא העיז פניו לשאול את רבינו האהבת ישראל ז"ע על פשר הביקור, על כן התלווה אליו עד ליציאתו מן הבית, ורק בעומדם בפתח הבית, שאל הגביר את רבינו האהבת ישראל ז"ע, כי הנה בתחילה כאשר נכנס רבינו האהבת ישראל ז"ע אל ביתו, לא היה זה מן הנמיוס לשאול בדבר ביאתו אליו ומי הוא אשר הזמינו לבוא בצל קורתו, כי בכל זאת אורח חשוב רם ונישא הוא, ואינו צריך שיזמינוהו תחילה, ובפרט שביקורו מהווה כבוד רב אל בעל הבית, אמנם עתה כאשר יוצא הוא מן הבית, חפץ הוא לדעת מה היה סיבת הביקור.

לשמע דבריו נענה רבינו האהבת ישראל ז"ע וענהו קצרות, כי בא לביתו לקיים מצוה, וברוך ה' אשר עלתה בידו קיום מצוה זו.

כאן כבר לא יכול היה הגביר לעמוד בשתיקתו, שכן סקרנותו גברה עליו ביותר, ועל כן שאל את רבינו האהבת ישראל ז"ע, איזה מצוה קיים עתה בביקורו בביתו. השיב רבינו האהבת ישראל ז"ע, כי הנה אמרו חכמינו ז"ל (יבמות סה:) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר הנשמע, ומשכך, אם היה יושב בביתו ואינו אומר לו את דבריו, או אז לא

היה מקיים עוד את המצוה, אלא היה עליו לבוא לביתו, לישב אצלו, ובכל זאת להתאפק ולעצור בעד עצמו שלא לומר את הדבר שאינו נשמע, ואכן כך עשה, ובזה קיים מצוה זו.

הגביר שפיקח היה הבין את כוונת הדברים, והתעורר לטעון, כי מאין לו לרבינו האהבת ישראל ז"ע כי דברים אלו לא יישמעו על ידו, אכן רבינו האהבת ישראל ז"ע אמר לו, כי יודע הוא בבירור שהדברים לא יישמעו ולא יתקבלו על ידו, ועל כן מצוה הוא שלא לומר דברים אלו.

הגביר הרבה להפציר ברבינו האהבת ישראל ז"ע שיענה ויאמר לו את העניין המדובר, ואכן לאחר ריבוי הפצרותיו, נעתר רבינו האהבת ישראל ז"ע ואמר לו, כי המדובר אודות אלמנה פלונית אשר לקחה הלוואה גדולה מן הבנק שתחת הנהלתו בכדי לרכוש לעצמה קורת גג עבודה ועבור יתומיה הרכים, ומחמת עניותה אין בידה להחזיר את החוב, והזהירה פקיד הבנק, כי אם לא תשלם את מלוא החוב עד ליום פלוני, יוציאו אותה ואת ילדיה הרכים מן הבית אל רחוב העיר, וימכרו את הבית על מנת לכסות את החוב. בזה סיים רבינו האהבת ישראל ז"ע את דבריו, כי רצה לבקש הימנו למחול את החוב עבור אלמנה זו, אלא שמאחר ומצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, קיים את המצוה.

לנוכח דברי רבינו האהבת ישראל ז"ע, קפץ הגביר ואמר, וכי איך יכול הוא למחול על כל החוב, הרי לא הוא שנתן לה את ההלוואה, והחוב אינו שייך כלל אליו, כי אם לבנק, והוא אינו בעלי הבנק אלא מנהל הבנק בלבד, ובפרט שסכום ההלוואה הוא סך עצום של כמה מאות רינייש, ואינו יכול מתוקף תפקידו למחול על חוב גדול כזה.

רבינו האהבת ישראל ז"ע חזר ואמר לו, כי אכן הוא אשר אמר לו מתחילה, כי דברים אלו הינם דברים שאינם נשמעים, ועל כן ביקש לקיים את המצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ובזה נפרד ממנו רבינו האהבת ישראל ז"ע.

עם זאת, דברי רבינו האהבת ישראל ז"ע שיצאו מעומק לבו הטהור, נכנסו וחדרו אל תוך לב מנהל הבנק, אשר לא ידע עוד מנוח לנוכח צערה של האלמנה, ועל כן הוציא מכיסו את כל סכום החוב, ושילם עבורה את מלוא סך החוב לבנק, ובכך ניצלה האלמנה וילדיה מהשלכתם מן הבית.

בהקשר לכך יש להוסיף מה שהיה רבינו האהבת ישראל ז"ע אומר, כי הנמנע מלהוכיח את חברו מפני שמצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ועל כן אינו אומר את התוכחה, הרי הוא זוכה בשתיקתו לשני מצוות, האחת מה שאמרו חכמינו ז"ל כי מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, וגם מצד שני מעלה עליו הכתוב כאילו הוכיחו, שהרי אמרו חכמינו ז"ל (ברכות ו.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, מה שאין כן אם מוכיח את חברו במקום שמצוה לומר דבר הנשמע, אינו מקיים רק את מצות התוכחה בלבד, שהיא המצוה לומר את הדבר הנשמע כפירוש רש"י (יבמות סה: בד"ה לומר), וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (מגילה יח.) מלה בסלע משתוקא בתרין, היינו שפעמים השתיקה שווה היא יותר מהדיבור.

מעשה אפד

שיחות מלווה מלכה ממורינו הרב ז"ע

הרה"ק רבי ישראל המגיד מקאזניץ ז"ע

יו"ד י"ד תשרי תקע"ה

הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע לבקשת החסיד, ונכנס אל הבית.

בהיכנסו אל הבית השתומם לראות, כיצד במרכז החדר על גבי מיטה שוכב יהודי חלוש ומצומק עד מאד, אשר היה נראה רח"ל כבר מינן, ובזה חשב הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע כי לבטח הערימו עליו, ואינם צריכים כלל מניין לתפילת מנחה, אלא מניין ליציאת נשמה, ובכדי שיסכימו האנשים להיכנס אמרו כי המדובר על מניין לתפילת מנחה, ובזה חרה לו הדבר עד מאד, שכן הרי זה כבר כמה שבועות הולך הוא ברגליו על הדרכים, ועתה הכניסוהו על כרחו ליציאת נשמה, ויהיה עליו להתעכב עד גמר פטירת הנפטר.

והנה תוך כדי שהוא מתעמק בהגיוניו על העוולה שכביכול נעשתה כלפיו, ראה לנגד עיניו את הבלתי יאומן, כיצד רגע כמימריה התאדמו פני הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, וקפץ ממיטתו בקפיצה אחת ובכוח גדול, וניגש לפני העמוד להתפלל תפילת מנחה.

לנוכח המראה התבטא הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע, כי אם אכן כל זה הוא מסיטרא דקדושה, הרי זה בגדר פלאי פלאים.

(ו) ידוע היה כי הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע היה כוחו בידי הקדושות לפעול ישועות ורפואות, ואמר על כך, כי העולם חושבים שכוח זה לקח מהרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, אמנם לא כן הוא, כי לא הוא שלקח כוח זה ממנו, אלא הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע הוא שנתנו לו ובשני ידיו.

(ז) בימי מלחמת נפוליון עם הקיסר, הגיע שר גדול אל ביתו של הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, וישב עמו זמן מה, כשלאחר מכן, גילה הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע למקורביו, כי למעשה לא היה שר זה כלל בר אנוש, אלא הוא השר של מדינת פולין בשמים, ורצה לפעול אצלו כי מדינת פולין תקבל עצמאות, ותהיה מדינה בפני עצמה, שהרי עד למלחמת העולם הראשונה לא הייתה פולין מדינה בפני עצמה, אלא חלק ממנה היה תחת שלטון הצאר הרוסי, וחבל גאליציה היה שייך לממלכה האוסטרו-הונגרית, וחלק נוסף היה תחת שלטון גרמניה, וכבר ניסו כמה פעמים להקים לעצמם ממלכה ומדינה, ולא עלה בדבר בידו.

ואמר הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, כי השר ביקש לפעול אצלו דבר זה, אכן הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע לא הבטיח לו את הדבר לגמרי, אלא הבטיחו כי הדבר יתרחש רק כעבור מזה וחמישים שנה, אז יהיה לפולין עצמאות למשך שלושה שמיטות, דהיינו למשך עשרים ואחד שנים.

ואכן דברי הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע התקיימו במילואם, כי אחר מלחמת העולם השנייה בשנת תרע"ח, קיבלה מדינת פולין את עצמאותה, וזה היה למשך עשרים ואחד שנים, עד לשנת תרצ"ט בה פרצה מלחמת העולם השנייה, ואז הייתה פולין תחת השלטון הגרמניים ימ"ש, ולאחר סיום המלחמה, סופחה פולין לברית המועצות ולשלטון הקומוניזם, שזה גם כן נוגד את כל העצמאות.

ז"ע ועכ"א

(א) ידוע כי הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע היה תלמידו של הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע, וכאשר רדפו המתנגדים את הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע, כשלאחר מכן במשך תקופה ארוכה היה שרוי בקטנות המוחין, ואיבד את מדריגותיו הנעלות, עד שהיה מתפלל מתוך סידור ללא כל כוונה, הגיע אז הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע להיות אצל תלמידו הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, שסייע בעדו לחזור למדריגותיו הראשונות.

עם כל זה כאשר מביא הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע מדברי מורו ורבו הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע אינו מכוונה בתואר 'מורי', והיו שהביאו בזה, כי אמר הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, כי הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע הוא גלגול של התנא רבי עקיבא, ומאחר ועשרים וארבע תלמידיו של רבי עקיבא מתו (יבמות סב:), לא רצה לקרוא את עצמו תלמידו, שלא יהיה בכלל אלו, ושלא לעורר על עצמו דינים.

(ב) פעם אחת חלה הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע וציווה שיקראו אצלו את הרה"ק רבי יעקב יצחק היהודי הקדוש מפרשיסחא ז"ע, וביאר את כוונתו בכך, משום שלפי ראות עיניו כבר סיים את עבודתו בעולם הזה, ואין לו כבר עוד בשביל מה לחיות בעולם הזה, אמנם הרה"ק מפרשיסחא ז"ע שהוא עליו גדול, הרי שבגאונותו יוכל להמציא ולחדש לו דרכים חדשות בעבודת השם יתברך, וממילא יהיה לו עוד עבור מה להישאר בארצות החיים.

(ג) כאשר קראו אצל הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע את קריאת התוכחה בפרשת בחוקותי, כאשר הגיעו לדברי הכתוב (ויקרא כו, לא) 'והשמותי את מקדשיכם', הפסיק הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע בדיבור באמצע הקריאה, ואמר בהתרגשות גדולה, אוי, ווי דערלעבט מען שוין דערצו, איך יכולים כבר לזכות לזה.

(ד) הגאון רבי חיים מוואלאזין זצ"ל בעל 'נפש החיים' אמר על הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, כי הוא יודע את כל הש"ס בבלי וירושלמי, והכל הוא בחריפות עצומה, וכפי שיכולים לראות בספרו 'בית ישראל' על הש"ס.

(ה) הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע [אביו של הרבני הנגיד רבי משה אריה פריינד זצ"ל ראש הקהל דסיגעט, אבי הגה"ק רבי אברהם יהושע פריינד מנאסויד ז"ע] בצעירותו, בטרם התקרב לדרך החסידות, למד בישיבתו של הגאון הנודע רבי אלעזר קאלין זצ"ל בעל 'האור חדש' על הש"ס, והנה אביו של הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע התגורר באותה עת בפאפא, ואילו הרה"ק רבי יהושע מקראלי ז"ע גלה למקום תורה עד לפולין.

באחד מנסיעותיו מן הישיבה לביתו, עבר בקאזניץ, וכאשר עבר על יד ביתו של הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, ביקש ממנו אחד החסידים, שיאות להיכנס להשלים מניין לתפילת מנחה אצל הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, ואכן נענה

היכל החתם סופר

מלין שביעי בעשית ותרת
של מרנא ורבנא החתם סופר זיע"א

גלין ע"ה • חג הסוכות • ט"ו תשרי תשפ"ז

בפתח היכל

חג הסוכות הזה זמן שמחתנו

רבינו מאריך במקומות רבים, לבאר את ענינה של מאמר חז"ל דסוכות הוא 'ראשון לחשבון עונות', וכתב בכמה מקומות עפ"י דברי חז"ל (יומא פו) דבתשובה מיראה דזנות נעשין שגגות, ואילו בתשובה מאהבה דזנות נעשין זכויות, והנה ביום הכיפורים היו תשובה מיראה, אבל בסוכות זמן שמחתנו, זמן שמחה של מצוה ע"י ההתעסקות במצוות החג, היו ע"י התשובה תשובה מאהבה. ולכן סוכות הוא זמן 'חשבון עונות', לחשב את המצוות שנולדו מכלל העונות ע"י שנהפכו הדזנות לזכויות.

ובדרשותיו שם נטה שם דרך, דבוא בזה רבינו מקראי קודש בפרשיות שרה אמינו בהתבשרה על לידת יצחק, דנאמרו בזה דיעות שונות מתי היו כל הפרשיות הללו (ראה סוגיית הגמ' ר"א י"א והמפרשים שם).

ובמהרש"א שם נטה שם דרך, דבוא בזה רבינו מקראי קודש בפרשיות שרה אמינו בהתבשרה על לידת יצחק, דנאמרו בזה דיעות שונות מתי היו כל הפרשיות הללו (ראה סוגיית הגמ' ר"א י"א והמפרשים שם).

וכתב רבינו לבאר: "חזונוש אני כי שרה אמנו חטאה קצת בימי פסח במה שצחקת בקרבה ללעג, והקב"ה לא גילה און אברהם להיות לזרע חלילה, עד עבור יוה"כ והיא עשתה תשובה והתחרטה, ובינו א' דסוכות נעשה שבת זכויות, ומצוה בקרבה שהוא לעג נעשה חטא של ממונה מצוה, ואז אמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"י למה זה צחקת שרה, ולא אמר בקרבה, כי כבר נהפך לשמחת מצוה, ושרה יראה וכחשה ואמר אברהם לא הירא, כי רק צחקת ולא צחק בקרבך שהוא לעג, רק צחק סתם וק"ל".

וה"ר שנזכה אכן להשפעות עצומות של שמחה של מצוה ותשובה מאהבה משפעת הימים המבורכים הללו, ומתוך שמחה זו נזכה לשמחת עולם בגאולה השלימה.

א' סייאן יום א'ב
פאן/א

שלא ייבש המעיין

אוצר חתם סופר השלם על התורה

הספר הזה רבתי בשנים ציטו רבים וחיכו להוצאתו. אחרי החיבור מצאנו כל דברי תורתו של מן א"ל על כל פרשה ופרשה, מכל מה שכתב מן ד"ע בעשרות חיבורי הקדושים, ולרבות מספרי התלמוד ועוד.

בתוספת נוסף "שער יוסף" - הערות והארות מהכתובים ומעולות מהאנן רבי יוסף נפתלי סטעין זצ"ל.

ולקט נערך ונסדר על ידי הג"מ משה סלימסון שליט"א מחבר ספרי אצוות חתם סופר על התורה.

החלק הנכבד מילי של"ו עמודים והיו ראשונים בסדרה זו, על פרשיות באשתי-ח.

מחבר: ספרים חדשים בתורת רבינו החתם סופר זכא"ל לפרסם את ספרים במדור זה, לפרטים ניתן למנות לאימייל: chasamsofer@gmail.com

פנינים לחג הסוכות

ולא מחמת גרן ויקבך כלל, ולא יוסיף העושר שמחה בליבך, כי אם הזמן והיום שציון השם אלוהיך לשמוח בו. ובזכות זה יברכך ה' אלוהיך, וכך תהיה בטוח שיוציא לצדק דינך ולא תירא מן הדין. (דרשות ד'ה טור א)

בתחילת עסק התורה יקחו רב וצדיק

הנה ידוע אופן לימוד חכמת תורתנו הקדושה, בתחילת עסקו יעשה לו רב הגון הדומה למלאך ה' צבאות, ואחר כך יקנה חברים טובים ויהיה עמהם באהבה וענוה, כי עקב ענוה יראת השם. והנה 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור', שבתחילת עסק התורה יקחו רב וצדיק הנמשל לאתרוג כידוע. (דרושים ואגדות עמ' ל"ח)

העובד ה' אפילו באכילה ושתייה, זהו המעולה שבעבודתו

הצדיק עובד ה' אפילו באכילתו ושתייתו, ושמחתו בחג איננו מכון כי אם לכבוד הבורא יתברך שמו ויתעלה, וזהו המעולה שבעבודתו. וזה מרומז בהא דסוכה מסוככת בפסולת גורן ויקבך, והיה הכוכבים נראים מתוכה (סוכה כב), שאף על פי שעוסק באכילה ושתייה היינו גורן ויקבך, מכל מקום יהיו כוכבים נראים מתוכה, פירוש, יכונה בשם ישראלי הנמשלים לכוכבים, ולא ירף ידיו ממעשה אבותינו הקדושים. (דרשות ד'ה טור ג)

מלכת הירקודים בשמחת בית השואבה

ענין הירקוד הוא אשר הרוח ירצה לשוב אל מקורו תמיד, ואמנם הגוף לא יניחנו לעלות למעלה, כי הוא נמשך למטה אל יסודו בארץ, ואמנם בעת אשר יתעורר הנפש בשמחה של מצוה, ויתחזק על הגוף, וישאב קצת למעלה, ובכל זאת לא יוכל לעלות, כי הרוח גר בארץ הזאת והגוף תושב, ויתחזק תמיד הגוף ויפילנו נזור אחר למטה, וזה הירקוד.

ועל זה אמרו (סוכה נא) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, ומפרש הש"ס כיצד היו מרקדים, בחון דבריהם, באמנם שמחת בית השואבה, כלומר שהשמחה של מצוה היא שואב אותם למעלה, וזה גרם הירקוד הגדול, וירקוד גדול כזה הוא מן הנמנע וזולת ע"י שמחה של מצוה, ולכן אמרו מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו.

(שור' מחולת המיתנים' לתלמידי מור הגר"ד מרגליות יפה זצ"ל, עמוד ע"ב, בשם רבו רבינו החתם סופר זיע"א)

פנינים מתורת רבינו

שורסם בשפה ברורה לשולחן השבת

אין שמחה אלא ע"י שמחת העניים האומללים

והיית אף שמח, תיבת 'אף' בא לפרש שיהיה שמחה מושלמת בלי שום תוגה.

כי אין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, אלא על ידי שמחת העניים האומללים, ועל כן בפסח לא כתיב שמחה כלל, כי אף על פי שמאכיל העניים ומשמחם, מכל מקום לבו של עני דוה בזכרו ביתו ריקם ואין כל, אף בשבועות כבר ליקט לקט שכחה ופאה מקציר שעורים, וגם קציר חטים לפניו, אין לו דאגה כל כך, על כן כשמאכילו ביום טוב, לייבו שמח קצת, על כן כתיב פעם אחת שמחה, אבל בסוכות כבר אסף מכל התבואות ומכל הפירות ומעשר עני בשנת המעשר, אז יש לו בביתו על רוב השנה, וגם העשיר מאכילו מעדנים ביו"ט, אז הוא שמח בלי עצב ודאגה, והיינו והיית אף שמח, והוא קרוב לפשוט.

(דרשות ד'ה טור ג' ד'ה והיית).

ע"י עשוקים קרוב סוכות במצות טותף שמחה, וזכין להפוך לזכויות את העונות שנחנכו ביו"ב

אמרו חז"ל (נחמאמא אטור כ"ב) ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כ"ז כ"ג), וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות. וצ"ע כיון שהוא ראשון לחשבון עונות, לשמחה מה זו עושה, אם מתחילין לחשב עונות, למה זה ציוה ליקח ביום ראשון לחשבון עונות פרי עץ הדור, והוסף לצוות 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים' (ויקרא שם).

והנראה דהוא על פי מה שאמרו חז"ל (יומא פו) העושה תשובה מאהבה עונות נעשו לו זכויות, ולכן ביום הכפורים קץ סליחה ומחילה אף עדיין לא נעשו זכויות, כי רוב התשובה היא מיראה, אף בימים שבין יום הכפורים לסוכות עוסקים במצות ושמים בה' לדבקה בו, אז על ידי זה ביום א' דסוכות נעשין זכויות, והקב"ה מחשב כל חטא ועון כמה שיעור מהזכויות נעשה ממנו, ועל ידי זה ושמחתם לפני ה' אלוהיכם, ואתי שפיר.

(דרשות ד'ה ט"ב טור ג' ד'ה והנה מהרש"א)

כשישמח עם החג עצמו יברכו השם

אף שחג הסוכות הוא זמן האסיף גורן ויקבך, כדכתיב 'חג הסוכות תעשה לך באספך מגרן ומיקבך' (דברים טו ט"ג), ציוה הש"ת "ושמחת בחגך" שישמח בעצם חג הסוכות

חייגו:

0733.454.678

14/10 ימי (נאכא)

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וספורי קודש מתורת מרנא החתם סופר זיע"א

לשה"ק אדיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידושי'

קו היכל
החתם סופר

ואתפלל כדת

עבדנו את ה' ונחיה את עצמנו כדת ישראל

ולקחתם לכם ביום הראשון כבוש בלולב - חידוש כביר שמבליע רבינו בין בתרי תשובות

חידושו של רבינו דצריך ליהור שלא ישהה הלולב בתוך מים כ"ד שעות רצופות שלא יעשה כבוש • מתיר מחמתו כן להוציא ביו"ט ע"י גוי • ראשונים מפורשים הפוסלים כבוש בלולב הדס וערבה • איך היו נוהגים הערבה במקדש בתוך גיגית של מים?

חידושו של רבינו דצריך ליהור שלא ישהה הלולב בתוך מים כ"ד שעות רצופות שלא יעשה כבוש

רבינו בתשובותיו (יד"ד סוף סימן פא), כתב חידוש גדול בדני לולב, ומכללו יצא לנו חומרא גדולה, והוא, דיש לחשוש ל"כבוש" לא רק באתרוג (כמפורש במתני" סוכה לו.) אלא אף בלולב הדס וערבה יש להזהר מכבוש, ואם יהיו כבושים יפסלו. ומחמת כן החמיר שלא ישהה הלולב כ"ד שעות בתוך מים, שאז יא' לילי כבוש. ול"ק שם בתשובה העוסקת בהעמדת חלב בקיבת בשר: "ע"כ הצעה היעוצה שאם צריך לכבוש זמן רב יסירנו משם סוף כל יום כמו שעה כדי שלא יהא כבוש וכן שלם בב"א ויחזור ויתנהו לתוכו ואין מצטרף זמן הכבישה. וכן אנו נוהגים בלולב ומיניו בשבת שבתוך החל להסירם מן המים ע"י גוי בסוף היום כדי שלא יהיו כבושים ויפסלו".

בפתחי תשובה (סימן פ"א סוף סי' ט) מעתיק את דברי רבינו ומשיג עליהם, וכתב "לכאורה לא שמענו כבוש פסול רק באתרוג באור"ח (ד"ר תרמ"ח סעי' טו) ובמג"א שם דהוא דבר מאכל, אבל לא בלולב והדס וערבה".

גם הכתב סופר בתשובותיו (אור"ח סי' קכב), מתייחס לקושי זה, ובתשובה ערוכה לכן אחותו, בעל החתן סופר, עומד בזה, וכתב: "וזה"ל שם: "והנה ראיתי במתנהב... דברים היוצאים ממש ספרא רבה דישאל בספרא דבי רב רבנן כבוד קדושת אבא מאור"ח ז"ל... ורבים ראו וכן תמחו דלא נמצא דבר כבישה רק בדבר מאכל לענין או"ה. ולענין מצוה באתרוג דהוא דבר מאכל, אבל בלולב ומינים באגודה אחת אין טעם וריח שיפסול בהם כבישה או ביטול, ועכשיו הראה לך אחד דמלמינו הרבני האביר המופלג בת"י מו"ה אליעזר בלום יחי' כי תמיה זו תמיה של קיימא היא לדורות כי באה בדפוס בפתחי תשובה החדשונה... ואתה מזקנים התבוננת וטרחת לבקשי מילי דאבואה אבהותו ודכחותו ז"ל מ' מרות משה אבינו ורעיו רבינו זצ"ל ונפשו איתא לשמוע דעתי בזה..."

וטעם המשיגים דאין שייך כבישה בלולב ומיניו אינו שיה בין כולם. והכת"ס האריך שם, דכל ענין כבישה הוא שינוי הטעם. והביא מסוגיית הגמ' (פסחים לו.) גבי מרור דטעם הפסול כבבוש הוא מושם דנשתנה טעמו. ולכן גם האריך שם בפנמץ ליכא פסול כבוש דלא בעינן כ"כ טעם מצה כממור. והטעם דאתרוג שונתנה טעמו פסול הוא כמו עשאו בדפוס דנשתנה מבריתו. ולפ"ז דהא דבר שאינו מאכל אין שייך בו גמם שינוי הטעם. ואחריכך אחרים הקשו דאין שייך כלל שם כבוש בעץ, דאינו שייך כי אם בדבר מאכל. או דבאתרוג נפגם מחמת שינוי מראה ע"י הכבישה ותו לא הוי הדר, אבל בעץ וענף דאין מתקלקל המראה אולי אין בו פסול זה, וכ"כ בחיים וברכה (אור"ח קט).

ביאורו של הכתב סופר, דבעינן עץ הראוי לתמרים וע"י כבוש תו אינו ראוי לעשות פרי

והכתב סופר שם האריך לכאור את טעמו של החת"ס, דבאתר אין טעם פסול כבוש מושם שינוי הטעם, אלא מושם שינוי הגוף והשם, וכן דחזינו ממורו שפסולוהו רק מושם דנפגם טעמו, וגם במצא לא פסלו מהאי טעמא. י"ל דע"י כבוש מאבד רק את שם המין המופלג. ולכן במצא ומרור דליכא דין בשם מין מסויים, וכל שהוא מין דגן כשר למצה וכל ירק כשר למרור, אינו נפסל מחמת שינוי הטעם דכבישה. אבל באתרוג דבעינן פרי עץ הדר, פרי מסויים, בזה פסול. וא"כ ה"ה ללולב דבעינן כפות תמרים, מין מסויים בזה אפשר דנשתנה שמו ע"י כבישה.

כשהוא מסיים בסיום דבריו: "וע"פ דברים הדברים האלו מצאנו מקום יישוב המייבב דעת טובא, להבין פסקא דנא שיצאה ממקום קדוש מעיין המתנהב, אשר הורה גבר, אשר כולם כבושים תחתיו דכבישה מעל"ע פוסל בלולב..." "הנה טרחתו יגתי ומצאתי לחומר הנושא והנשי, לקיים מילי דאבות, כי לא דבר תוה"ל לא טעה, וקיצר בדבריו לפי שעה..."

דברי הרמב"ן והמאירי מפורשים דיש פסול כבוש אף בלולב ומיניו

אמנם האחרונים הביאו דברי רמב"ן, דלכאורה מפורש בהם דיש פסול כבוש אף בלולב ומיניו, והב"י סימן תרמ"א העתיק את דבריו, וז"ל הב"י: "והראב"ן כתב דלא נפסל אלא כשנפרצו רוב עליו וכן כל פיסולי הלולב ומיניו [דינים ברוב]

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודיע

חידושים עיתוני רבינו

יצאו העם ויבאו ויגשו להם סכות איש על גגו ובחצרותיהם ובחצרות בית האלהים ובחצרות שער המים ובחצרות שער אפרים (נחמיה ח, טז): ולכא"ו יש לתמוה איך עשו סוכה ברשות הרבים, והרי לדעת ר' אליעזר (סוכה לא) הסוכה פסולה

חתם סופר ע"מ סוכה דף לא.

בין המשיבים בחודש תשרי, תתקיים הגרלה

פרס שני:

פרס ראשון:

2 זכיות לא בסך

1,000 ש"ח

400 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

1. בנדרים פלוס בקטגוריית "החל החתם סופר"
2. בטלפון 0733.454.673 או דואר CH3131325@gmail.com
3. במייל

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שבת עין ז' ע"פ דפוס עיתוני רבינו

אין יכולים לטעום טעם סוכות כראוי בלי לימוד דרשות החתם סופר לסוכות

רבינו [האדמו"ר רבי אליעזר טווערסקי זצ"ל מפתליטשאן] עסק הרבה בספרי החתם סופר, ובמיוחד בספר דרשות חתם סופר, ואמר פעם אחת בהג הסוכות לאחד האברכים שה' מסתופף בצילו, שאין יכולים לטעום טעם ביום טוב סוכות כראוי, בלי לימוד דרשות חתם סופר.

תולדות אלקים (בוקלין תשס"ד) פרק עמוד התורה עמוד ב נהרעה

הגר"ח מברסקי ז"ל נוטל אתרוג יאנעווע אחר עיניו בתשובת ח"ס

עתה אספר לכת"ד במה שבדידי הוה עובדא פעם אחת קודם סוכות ישיבתי בחדרו ע"י מו"ר הגאון רבי חיים סאלאוויצקי זצ"ל בריסק והיו שם עוד אנשים ממקורבי, ובתוכם ר' יעקב ליפשיץ בן הגאון משדליץ איש למדן מנכבדי עיר בריסק מעדת הפרושים, והביאו אז לפני הגאון זצ"ל כמה אתרוגים יפים ומהודרים, ואמרת לו אי צאלנו חסידי קאפוטס מהדירים לקחת דוקא אתרוגי גיבוא הנקראים בפי העם אתרוגי יאנאווער, והשיב ר' יעקב ליפשיץ ע"ה "אצלכם החסידים" בביתו, כלומר מה יש להביא ראייה מהחסידיים, אמרת לו ומה יאמר מר אם גם החתם סופר כתב כן באור"ח סימן ר"ז, אז אמר הגאון רבי חיים זצ"ל הביאו לי את החתם סופר, וראו כי כדברי כן הוא, ואז אמר לי הגאון זצ"ל הריצו טעגלרמא לאביכם הרב שליט"א כי ישלח לי אתרוג יאנאווער ועשיתי כדבריו.

הגר"ח רבי יודא לייב דון ויחא זצ"ל, אור ישראל (באנס) גליץ טט

עובדות והנהגות בענייני סוכות ושמייני עצרת

בלימוד ספרא דצניעותא בליל שמייני עצרת

ועל פי מעשה שהיה הכיר ונתודע צדקתו האמיתית [של תלמידו הג"מ רבי זעקיל פאלאק זצ"ל] לקחו רבו הקדוש לביתו, ובכל לילה אחר חצות למד יחד עם רבו הקדוש עד כאור בוקר, ופעם אחת ביום שמייני עצרת בא לחדר רבו הקדוש כדרכו תמידין כסדרן ללמוד לפניו, אמר לו רבו בזה"ל היום אלמוד דבר אחר, והבין התלמיד ויצא מלפניו, וכשיצא רבו מחדרו לתפילת שחרית ונפש התלמיד חשקה לדעת מה למד רבו, והכיר הספר שהיה בידו הקדושה, ופתחו והציץ בו, וראה שהוא ספר ספרא דצניעותא.

הג"מ רבי אברהם פאלאק זצ"ל, הקדמה לברכת משה עמ"ס חולין

שער החמישים

מרנא הח"ס נהג ביום שמחת תורה, שמ"ט קרואים עלו בפרשת וזאת הברכה, ואח"כ עלה החתם סופר לחדר תורה, והוא היה איש החמישים שעלה לתורה, ולענ"ד כונת הח"ס בזה, כי היה נשמת הרמב"ן והרמב"ן היה ניצוץ מרע"ה, ומשה רבינו השיג ביום האחרון שער הנון, כפי השלה"ק זי"ע, ויעל משה הר נבו, הוא נטרקיון נון בו, שהשלים שער הנון.

הג"מ רבי יצחק ווייס זצ"ל, אלף כתב ח"ב אות תתקפ"ו

במקום ספר תורה

שמעתי שהגה"ק רבן של ישראל מו"ה אביש חסיד זי"ע אבדק"ק פפד"מ לקח [את] מרנא החתם סופר ז"ל בהיותו ילד על ידו הק' ועשה עמו הקפות בשמחת תורה תמורת ליקח ספר תורה בידו ולהקיף, כי אמר שהילד הלזו יהי' שר התורה וספר תורה.

הג"מ יצחק ווייס זצ"ל, אלף כתב ח"ב אות עו

יין מן הכותל

הרבני הצדיק מהר"ש לבוב תלמיד מרן החתם סופר ז"ל הגיד לי, שפעם אחת בשמחת תורה, ומרנא ז"ל הוה בדיחי' דעתי' מאוד, וכל הלומדים ובני הישיבה נתקבצו אל מרן, והיין כלה מן השולחן, אמר מרנא בה"ל: אם הייתי רוצה להשתמש בכוחו של רבי הגה"ק מר"ן אדליר הכהן זצ"ל הייתי יכול להוציא יין לצורך המסובין מן הכותל, אך אין דרכי בכך.

הג"מ רבי יצחק ווייס זצ"ל, אלף כתב ח"ב אות שלח

גודל דביקות בימים שבין יום הכיפורים לסוכות

ונאמן עלי אבא מארי [הגאון רבי שמעון סופר בעל מכתב סופר] זצלה"ה שהעיד בגדלו אשר אזנו שמעה ממר אביו [מרן החתם סופר] זצוק"ל כד נפקין זקוקין דגורא מפומ"י בתשובה על שאלתו: מדוע לא יוסיף לשיר שירים בפרעשבורג, כאשר שר לפניו בהיות איתן מושבו בק"ק דרענוניטץ, אשר בימי עלומו במשחר טל ילדותו עת החלה רוח צפונית לנשב בו ולפתח בחיקו זיקי אש האהבה לה' ולתורתו, בארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות, דרכה נפשו הטוהרה עזו, רוב שרעפיו בקרבו התפתחו ממסגרותיהם, אז שר משה זמרת יה בחיל ורעדו וחרדת קודש פנימה מבלי דעת נפשו.

וז"ל הטהור: "וויא איך יינגער וואר, האבע איך דען פיר טאג צווישען יום כפור און סוכות, פאר דביקות נישט געוואוסט וואס מיט מיר טהון זאל, לכן האב שירים געזונגען" [והרגומו שבצעירותו באלו הארבעה ימים שבין יום הכיפורים לסוכות, מרוב דביקות לא ידע את נפשו, שר את שירת משה].

הג"מ רבי שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל, בהקדמה לשירת משה

אין לשער גודל השמחה בליל א' די"ט סוכות

כשהייתי בן חמש או שש שנים שמעתי מאמי הצדקת [מרנא רבאלי פריעדמאן], שאין לשער את השמחה העצומה ששמח אביה החתם סופר בחג הסוכות, בפרט בלילה ראשונה של סוכות. והיה מרבה בנרות הרבה יותר משבת ויום טוב אחר.

הגאון אברהם חנוך פרידמן ראב"ד סאטמר, זכרון למשה, רשימה יז, עמ' פ

שמחה נפלאה בלקיחת ד' מינים

ושמעתי כן מקדוש זקני בעל ח"ס ז"ל שרקד ושמח שמחה נפלאה בלקיחת ארבע מינים עד שכל מי שראוהו ושמעו ברכתו התפעלו עד אין שיעור ונשפע עליהם אז רוח קדושה ותשוקה למצות ה'.

הג"מ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל, פתיחה לחתן סופר חו"מ עמ' פה

מרב חיובו מצות לולב הוא מתפלל בסוכות בכונה שלימה יותר מיו"כ

מורי הגאון מורנו הרב משה סופר ז"ל היה מעיד שחיובו מצוה [דנטילת לולב בשעת התפילה כמנהג אנשי ירושלים כדא"י סוכה מא:] גורם כונת התפילה כל כך, שמתפלל ביו"ט של סוכות ע"י אחיזת לולב בכונה יותר שלימה יותר מיו"כ פ.

הגאון רבי שמעון דייטש זצ"ל, אמרי שפר ברכות (ז:)

ענייני דינא

שיבני אור עיני רבינו בתפילה זו

הכנסת ספר התורה של מרן זי"ע

לרגל שמחת הכנסת ספר התורה להיכלא דמלאכ בעיר פריעשבורג ע"י 'היכל החתם סופר', ביומא דהיכלא קדישא כ"ה תשרי הבעל"ט

שיר מיוחד חיבר רבינו החת"ס בשנה זו לרגל שמחת גומרה של תורה וחג הסוכות:

ערב סכות לא יבשו כי ידברו או אויבים בשער [תקע"ב] לפ"ק.
אדני-י אלקים חילי. אודך בתוך קהלי. בצאתי
מביתי ואוהל. יצפנני בספת דירה.

ועתה כתבו לכם השירה, השירה.

דדי לא יאנו. יסתייגני בסתר אהלו. עד כי יבוא
שלי. לא ימוש מפני דברי תורה

ועתה כתבו לכם השירה, השירה.

גיב שפתי תמיד ירגנו. ונברך ברוך הוא אלקינו.
אשר בנעימים הפיל חלקנו. ומקל אום בחר בנו
בבחינה.

ועתה כתבו לכם השירה, השירה.

יום זה בה' נשמחה ונגילה. וזה' בנו כמשוש חתן
על פלה. שרות יסוד עד צאור סלה.
בששון נשאבה מי ישובה בבירה.

ועתה כתבו לכם השירה, השירה.

בימי החג של שנת תקע"ב סיים מרן את כתיבת ספר התורה המהודר שלו, כפי שכתב בשו"ת חתם סופר (יר"ד סימן רע"ו): "האמת אני כי ביו"ט חג הסוכות נגמר כתיבת ס"ת שלי תל"ת בכמה מיני יופי והידור ודקדוקים הרבה".

על ספר התורה הזה סיפר בספר חוט המשולש (מהרח"ע עמו קנ"א): "אף גם שקנה בדמים יקרים את ספר התורה הנזכר למעלה אשר כתב רבו המובהק הגאון הקדוש רבי נתן אדליר זצ"ל, עוד זאת קיים ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ע"י סופר מומחה ומובהק מה"ז זוסמאן ז"ל, וזקניי [החת"ס] זצ"ל למד עמו כוונתו אשר יכוון בכתבו, וסודות האותיות אשר יכוון בהן, ולתשלומין נתן לו קודם הכתיבה עשרים אדומים, ולגמר ועיקר תשלומין נתן לו עוד מאה אדומים דוקאטען, מלבד זה קנה זקניי זצ"ל כלי קודש של כסף גדולים ויקרים, עד שעלה לו הס"ת לאלף זהובים כסף, כה הירד במצוה זו ובערך זה הירד ג"כ בשאר מצות על צד היותו נאה ומהודר..." (ארכיון על שני ספרי התורה של מרן זי"ע תמצאו במגוון המיוחד שיצא לאור ע"י היכל החתם סופר בשנה זו לקראת חג הסוכות).

מופץ בימים אלו
גיליון מורחב ומוגדל של 'היכל החתם סופר'

לקראת חג הסוכות ולרגל יומא דהילולא דרבינו החתם סופר

ב' ימצאו אוהבי וחובבי תורת משה איש האלוקים **מדברי תורנו ומשנתו, פריקי חיו, חשיפות מיוחדות, וגילויים חדשים** במורשתו של מרנא ורבנא החתם סופר זי"ע

לקבלת הגיליון באימייל מידי שבוע שלחו בקשת הצטרפות למייל: **chasamsofer3@gmail.com**

הליכות והנהגות

דבריו ועצתו רבינו ז"ע

מנהגי דיני ועניני ימי חול המועד

חול המועד בכלל "חג"

חול המועד הוא בכלל חג, כיון שראוי לחגיגה. ולכן פשוט שהגדרתו מן היין בכל החגים, גם חולו של מועד בכלל (ש"ת י"ד סימן רכ"ב, ועי' בספר פסקי החתם סופר להגר"א אולמן או"ח עמוד קל"ח שציון שמקורו מדברי הרשב"א סוכה לח. חוה"מ בכלל חג הוא, ועי' בשו"ת ח"ת סי' כ"ח. ועל חוה"מ סוכות ראה בדרשות חת"ס ד"ץ ע"כ כי כל יום של חוה"מ הוא רגל בפני"ע כנגד שבועה רועית).

חובת אכילת פת משום שמחת יום טוב

גם בחול המועד צריך לאכול בכל יום פת שמכריע עליו המוציא וברכת המזון, משום שמחת יום טוב (ש"ת או"ח סימן קכ"א ד"ה וז"ל).

הנחת תפילין בחול המועד

מורן ז"ע היה הניח תפילין בחול המועד (ותוספת למנהגים פ"ח אות ז' בשם תולדות מנחת סופר, ועי' דרשות חת"ס דף קנ"ד ע"א ד"ה והיונו. גם רבו מהר"ג אדלער ז"ע נהג להניח אך בלא ברכה, כמש"כ הגר"י ליהמן, מחמתו של רבינו, במכתבו הנדפס בספר שו"ת מנהגי אשכנז ח"ה פ"ג ע"י חוט המשולש עמ' קנ"ו, כי גם בימי האחרונים של מור החת"ס, ביום הושענא רבה שנת ת"ר, בעודו חולה אנוט וסובל ייסורים קשים, התעסק רבינו בטלית והניח כהרגלו בקודש בימי חוה"מ, הובא גם בספר אור החיים חולות עמוד מ"ט). והיה תולצן קודם הלל (וזהו) ביום ראשון של חוה"מ פסח שקורין בו פרשת קדש, כ"ב בש"ת משנת שכ"ה החדש ס"י ר"ח).

תפילת שחרית

את תפילות שחרית של חול המועד נהג מורן להתפלל בבית הכנסת הגדול, "האר"י" עד מאוד אחר התפילה שמה (מא' סליחות עד אחר יו"ט), וכן בכל ימי חול המועד סוכות. ואמרו עליו שהיה גומר באותן הימים אחר התפילה ששה סדרי משנה עם פירוש עץ חיים למהר"י חאגיז, וכן (לקוח"ח הקדמה לח"ג ע"ב ד"ה ג).

שיר של יום

בשבתות ובמים טובים היו אומרים 'עלינו לשבח' ו'שיר של יום' לאחר סיום תפילת שחרית. הרי שבחול המועד (וכן בראש חודש) היו אומרים רק את ה'שיר של יום' לאחר שחרית, ולאחר מוסף אמרו מזמור השיר לאותו היום (מא' תלמיד מור הגר"י ליכטנשטיין, נדפס במנהגי חת"ס להגר"מ סופר, אות מ"ט). והיו מזמורי מ"ב ומ"ג שבתהלים (לקוח"ח הקדמה לח"ג דף ב' ע"ב ד"ה ב).

תפילת מנחה ומעריב

תפילת מנחה ומעריב היה מתפלל בסוכות (חוט המשולש עמוד קמ"ב), או בבית מדרשו (כפי שכתב בחוט המשולש דלהלן). ואולי היה פסיקם עד ופעמים, כל אשעית ששמים וכל ששמים סוכות התפלל בבית מדרשו, ולאחר תפילת ערבית היה מאריך ואומר מזמורים שונים ברב שמחה וחדווה (לקוח"ח הקדמה לח"ג דף ב' ע"ב ד"ה ב).

כתיבת הלשון העמים

שלא לצורך דבר האבד, אסור לכתוב בחול המועד אף בלשונות האומות [ונאת א"ל להמקילין בכתב מש"א], והיו דואק בכתב שלנו] (נהר חת"ס על שו"ת או"ח סי' תרמ"א, והביא בדבריו להלכה במש"ב סי' תקל"ט שעה"א סק"י, ועי' בשו"ת חת"ס חו"מ סי' קצ"ה, וחדושים עמ"ס שבת קג).

כתיבת ייחודי ישראל

מצניח ייחודי תורה ותשובות בהלכה שכתב רבינו בחול המועד אם היה בו צורך יו"ט או כשכתבם לזכרון (ראה שו"ת או"ח סי' קפ"ד, ר"ת שכתב לזכרון בחוה"מ סוכות תקל"ח בעת מגוריו בדרעניץ. עוד מחידושי שכתב רבינו בחוה"מ ראה רשימה בספר מנהגי חת"ס להגר"מ סופר פ"י הערה ל"ד), אבל לא היה הוצרך לכתוב לזכרון, ולא היה צריך למקשה לחוה"מ, לא היה משיב עליהם בכתב (ראה שו"ת חת"ס או"ח ריש סי' קצ"ה). ומצינו שגמר כתיבת הספר תורה שלו בחול המועד (שו"ת יו"ד סי' רע"ז, וראה מדור עיניא דיומא).

הדחת קרקע הבית

"ביום החת"ס הקפיד מאוד שלא להניח בחול המועד לרחוץ הבתים שקורים שפאנ"ן אופייני" (היו שטיפת רצפת הבית במים), אפילו על ידי נכרי, ואפילו בצניעה, ועודנו משפחת החתם סופר וזיהרם בזה כאשר איסורו יצא ונודע לרבים" וכו' (שו"ת רבי עקיבא דסוף שלחנא או"ח סי' ק"ע, ועי' בהערות שציון לשו"ת כפי אהרן סימן מ"א דאסר להדיח הקרקע בחול המועד דהוה בכלל כיבוש).

היכל המעשה

עבודתו ושיטתו החדשנית רבינו ז"ע

יוסף עליכם ככם אלף פעמים

אנשי קהילת בודאפעסט לא מיהרו לוותר. והם תבעו את ר' משה לדין-תורה אצל רבינו החתם סופר ז"ע, לאחר ששמע רבינו החתם סופר את שני הצדדים, הוציא את פסקו הבהיר: **אמנם מן הדין אי אפשר לכוף את ר' משה למכור את האתרוג, אבל מצד 'ועשית הישר והטוב' ראוי שימכור את האתרוג כדי לזכות רבבות יהודים בהונגריה בקיום מצות נטילת לולב!**

כששמע ר' משה את הדברים, נענה ואמר: 'למכור את האתרוג תמורת ממון - זאת לא אעשה בשום אופן. איני מוכר מצוות אך כיון שיצא פסק ההלכה הזה מפי רבינו שצריך אני להתחשב בזכויות רבבות יהודים, הריני נותן להם את האתרוג במתנה גמורה, חיים אין כפי'!

כששמע רבינו החתם סופר שהסכים לוותר על סך של אלף כתרם: התפעל והתרגש מאוד, ויהי רצון שברכת ה' היא תעשיר אותך, והקב"ה ישלם לך שכרך אלף פעמים ככה!

ואכן, דבר אחד מדברי רבינו בכתבו של רבינו החתם סופר לא נפל ארצה. שכן באותה שנה, שנת תקפ"א, מת אחד מקרובי משפחתו של ר' משה, היה זה יהודי אשר ל"ע סר מדרך התורה, והאשר ירושה בסך מיליוני מטבעות 'כתרים' של זהב, שנפלה לידי ר' משה, ולדין גיסו ר' וואלף פאפאנעניס ז"ל.

היה זה מאורע מרעיש ביותר בדברי הימים של קהילת פרשבורג, כאשר הגיעו אל העיר ארגונים מלאים מטבעות זהב, כליווי שוטרים שהובילו את הארגונים לביתו של ר' משה וגיסו ר' וואלף.

לאחר חקוקת הירושה התברר שלרשותו של ר' משה הגיע סך מיליון כתרם של זהב. הוא ויתר על אלף כתרם, וזכה לברכה 'אלף פעמים ככה' - מליון כתרם!

מכאן ואילך המשיך הגלגל להתהפך לטובה על ר' משה, והתקיים בו 'מאשפות ירים אביון להושיב עם נדיבים עם נדיבי עמו', הוא ובניו אחרי זכו לכתר כבוד ותהילה לדורי דורות כאשר שימשו כראשי הקהל, עד שרבינו החתם סופר ז"ע התבטא במליצה אודות שם העיר 'פרשבורג' שיש שכתבו אותה בקיצור פ"ב, שהוא ראשי תיבות פאפאנעניס 'בעטעליהם, הלא המה שתי המשפחות החשובות והנכבדות ביותר בפרשבורג...

וכיון שעלה לגדולה, לא שמר ר' משה את הממון לעצמו, אלא הוא וגיסו ר' וואלף המסירו מטר של זהב לכל צרכי הקהילה והישיבה. זכות גדולה גם נפלה בחלקו של ר' משה, שכן בימים ההם פעלו המשומדים ופורקי העול אצל השלטון לסגור את ישיבתו של רבינו החתם סופר, אולם ר' משה במעמדו הנכבד וברוב עושרו הצליח להעביר את רוע הגזירה, ובזכותו המשיך קול התורה להישמע ברמה.

כאשר נפטר ר' משה ביום י"ג בסיון שנת תקצ"ו, בכך אחרי כל יושבי העיר והספידו אותו מספר גדול ואף רבינו החתם סופר הספידו כמובא בדרשות חתם סופר (שצ"ע) "הארכתי במספר על אדם כשר רמב"ה [=רבי משה בעטעליהם] ז"ל, רבינו גם אמר אז לתלמידיו: "כבו בני הישיבה, בכי! כי כל לולא את משה האיש, כבר לא היה תלמיד לפרשבורג!"

(מקור: ספר 'סופי המלך', עמ' י' סימן א' ספר 'מקסס המוחל חתם סופר', מילה אות תסד. ציוני שיש המספרים סיפור זה עם הווייתו על האתרוג, גם על גיסו ר' וואלף פאפאנעניס, ראה שו"ת המאור ח"ב זכרונות המאור, עמוד תקצ"א)

דוד חקן הטלפון: 0733.454.678 ארוב: 605.615.710

עבודת נדמים פלוג "היכל החתם סופר"

דוד האמיני: k6056157010@gmail.com

לציון קדשו של מורן
החתם סופר ז"ע בפרשבורג

הקיסלר ינוח על מקום מנוחת קדשו מדי שבוע

אשרות לשלוח
קוויטל

כאשר

ההסכמות

גיליון ה'

של מן שר בית החורר רבי הקדוש האמרי יוסף זיע"א

לאור הגדול

לאור של צדיק

הג הסוכות בצילם של רבותינו הקדושים רבינו האמרי יוסף והחקל יצחק זיע"א

בא לתוך הסוכה בפנים מאירות כלפידים, ולא יכול יוסף להתאפק ואמר דרוש ארוך בהתלהבות עצום לפני הקידוש, ואחר כך אמר בשעת השלחן שאין הגוף שלו יכול לסבול הבהירות, ואז כמעט לא אכל כלל רק ההכרח למצות סוכה.

התפשטות הגשמיות בנענועים ובהושענות

עוד כותב רבינו החקל יצחק על עבודתו הקדושה בימי חג הסוכות בהלל ובנענועים ובהושענות שהיתה בדבקות נוראה בהתפשטות הגשמיות ממש, עד שבעת ההקפות הוכרחו לאחוז ולהחליט סביב התיבה כדי לקיים את מנהג ההקפות. וזה לשונו (שם מאמר ט אות ז):

'ובימים הקדושים של ימי הסליחות וראש השנה ויום הכיפורים, היתה תפלתו בבכיות עצומות מאין המונות, וכל השומעים אף הם היה לבם קשה כאבן, היה נסמ כדונג מפני קול בכייתו. וכן בימי הסוכות, בכל יום ויום היה מאריך בהלל ובהנענועין ובהושענות בדביקות נפלא ובבכיות גדולות כל כך עד שהוכרח שיאחזו ידיו ולהחליף אותו להקיף את התיבה, ואמר לי כמה פעמים, שכל התפלות והבקשות שבמים הללו, צריך להיות רק עבור כללות ישראל ועבור השכינה הקדושה שיתרומם קרנם וזוכה לגאולתם, ולא עבור צורך עצמו, אך ממילא ימלא הש"ת משאלות לבבו.

בצל רבינו הקדוש החקל יצחק זיע"א

רבים מתלמידי רבינו הקדוש החקל יצחק זיע"א זיכו לחזות בעבודת קדשו סיפירו בערגה ובהשתוקקות עצומה על מחזות אלקים שראו אצלו בימי חג הסוכות, על עבודתו הרצופה יומם ולילה לא ישבותו. על ההתעוררות העצומה שהיתה בעת ההלל וההושענות וההקפות שהיו במסירות נפש נוראה ביגיעת הגוף והנפש כדרכו תמיד.

נביא תיאור קצר (מבוא בספר שושלת ספינקא) מהגה"צ רבי יצחק צבי בערנפלד זצוק"ל רב בית המדרש חוג חתם סופר זצוק"ל מאיר, שזכה להסתופף בצילו בהושענא רבה, והיה כל ימיו מספר בהתפעלות נוראה ממה שראה אז אצל רבינו שהיתה ממש כאחד נשכח עליו מה סיפר:

'אחרי שהיה ער במשך כל הלילה, ובבוקר עמד בתפלה והאריך בהלל ובנענועים בהושענות ובהקפות עד השעה שתיים אחרי צאת היום, והכל בקולי קולות המעוררים את הכוונה ובתנועות המפרכות את כל אברי גופו, אחרי כל עבודה רבתי זו פנה מיד בסיום התפלה אל חדרו והתיישב ללמוד גפ"ב בהתמדה ובכתיאת דאורייתא, כדרכו בקודש, מבלי שירגש עליו אף שמץ של עייפות.

ומסיים ואומר:

'מן הלהיטות שלו ללמוד אחרי התפלה, התפעלתי עוד יותר מכשר מעצם התפלה ועבודתו הקדושה, שהיה בהם כאחד הרשפים'.

מה נהדר היה מראה כהן - רבינו הקדוש האמרי יוסף זיע"א, לאחר העבודה הנוראה בראש השנה וביום הכיפורים, כמו שהעידו צדיקים מופלגים שהסתופפו בצלו בימי הכיפורים, כי ההרגשה היתה כאילו הוא הכהן הגדול העובד את העבודה לפני ולפנים ומלבן עוונותיהם של ישראל.

ובכן, כאשר הגיעו ימי האהבה 'וימינו תחבקני' - כמו דאיתא ממון הקדוש אודינו האמרי"ל שמראש השנה ועד אחר יום הכיפורים הם קרבת אלקים בבחינת 'שמואלו תחת לראשי' - ימי ידאת הש"ת, ומאחר יום הכיפורים עד אחר שמחת תורה הם בבחינת 'וימינו תחבקני' - ימי אהבת הש"ת עד אין חקר.

אהבת הש"ת ששפכה בצילו של רבינו הקדוש אין לתאר, כל מי שרק זכה להסתופף אז בצילו מעיד על התרוממות עצומה טפה טפחים מעל הקרקע.

עבודת הצדקה בערב יו"ט סוכות

עבודה גדולה עוד מאד היה אצל רבינו נתינת צדקה בערב יו"ט סוכות, אם כי בכל השנה היתה אצל רבינו עבודת הצדקה באופן מופלא ונדיד, כידוע, אך בערב סוכות חילק ממון רב לאין שיעור. וכבר זמן רב קודם חג הסוכות הכין ממון רב על מנת לחלקם בערב סוכות [וכדאיתא בכתבי האריז"ל (פער"ש) שער חג הסוכות סוף פ"ב. וראה עוד הגהת הה"ר צמח שם פ"ד] גודל ענין נתינת צדקה בערב חג הסוכות].

וראה בדברים מופלאים מובאים בשמו של רבינו האמרי יוסף על הגה"ק מראזאל זיע"א אודות נתינת צדקה בערב סוכות, בספר הקדוש תיקון הנפש (פרק י) שכתב הגה"צ רבי דוד אלימלך ווייס זיע"א בן הורה"ק רבי משה בן הורה"ק רבי שמואל צבי זיע"א אביו של רבינו האמרי יוסף זיע"א:

'שמעתי מכ"ק דודי מן אדמו"ר מוה"ר יוסף מאיר (שליט"א) [צוק"ל] מסאפינקא ששמע, שרבינו מוה"ר יהודה צבי מראזאל ז"ל אמר, שבערב סוכות יש לו חשקות גדול לחלק מעות לצדקה, ואילו היה לאיש חשקות גדול כזה לא היה עבירה לא היה יכול לסבול!

האמרי יוסף מלמדנו בזה שגם לצדיקים הקדושים היו תאוות, אולם תאוות קדושות... ולא סתם תאוות חלשות אלא מלות בחשק עצום ונורא, עד כדי שאם לבעל עבירה היה חשק כעין זה לעבירה חלילה, לא היה יכול לסובלו בשום אופן! הלוואי שנזכה לתאוות כאלו...

הארה עצומה שהגוף אינו יכול לסבול

בימי חג הסוכות ערך רבינו את עבודתו הקדושה באנפין נהירין ובהתלהבות עצומה שהשאירו רושם עצום אצל כל החוסים בצילו.

תיאור קצר על ימי הסוכות בצל רבינו - הפותח שער להשכיל עד היכן הגיעה קדושתו הגדולה בימים אלו - כתב בעל החקל יצחק בספר עשרה מאמרים (למאמר האות ו) וזה לשונו:

'שמעתי ממנו פעם אחת, בליל ראשון דסוכות, כאשר

הן הגיעו ימים שיש בהם חפק, הלא הם ימי חג הסוכות המאירים, ימים אשר השלחבת עולה ומאירה בנשמות בני ישראל, אמרנו להלך בדרכי רבותינו הקדושים מרן רבותינו האמרי יוסף והחקל יצחק זיע"א, ללקט מעט מן המעט מדברות קדשם שהלהיבו אלפי ישראל, ועדיין מלהיבים ומאירים עד עצם היום הזה.

'הכתו והכבוד לחי עולמים' כאן המקום להודות להש"ת על כך שברוב רחמי וחסדי זכינו שנתקבלו הגלינויות באהבה ובחביבה יתירה בקרב עם סגולה, מאות התגובות הנלהבות וההארות הנפלאות מציבור הקוראים החשוב והמרומם יעיד על כך, אולם הגדול של רבותינו הקדושים מרן האמרי יוסף והחקל יצחק זיע"א ושאר הצדיקים עדיין בוער מאיר וקיים. הטיב להגיד זאת אחד מחשובי משיעיו דורינו שליט"א, כי בזכות גליון 'לאור' זכה להיות בראש השנה בצלו של רבינו האמרי יוסף...

ה"ר שזכר להמשיך עוד ועוד בהפצת דברות קדשם ואור עבודתם הקדושה, אשר זה היה חשקם וחפצם על אדמות להחזיר אמונה ובטחון בישראל, ולהאיר ולקרר לבבות ישראל לעבודתו יתברך שמו, מתוך אהבה והתרוממות הרחוק.

ביום א' דחול המועד סוכות חל ליזמא להדליא קדישא של כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי נחמן מהנא זיע"א מספינקא בני ברק, אשר היה נכדו של הפוסק הנודע, אשר פסקו מקובלים עד היום הוה, ה"ה הגה"ק בעל האורחות חיים ואב"ד ספינקא, חתנו הגדול של רבינו בעל האמרי יוסף.

שמו הגדול נישא עד היום בהערצה יתירה בקרב רבים וטובים שזכו להתחמם לאור הגדול. עד היום נשתמרו בידי הרבנים מורי ההוראה 'פסקים מרבי נחמן מספינקא' שנתקבלו אצל הצדיקים בהערכה רבה.

נביא מימרא שזכינו לשמוע בשמו מהגאון הצדיק רבי משה וועבער זצוק"ל שיצק מים על ידו שנים רבות והיה מגדולי תלמידיו. וזה אמר מהגאון גדול מדרגותיו הנוראות, אלא הם זכו רק לראותו, אף אני זיכתי לראותו...! - שכן בהיותו כבן ארבע זכה לראות את פני קדשו של מרן האמרי יוסף ולחזות בצורתו הטהורה.

בזה נשכח השגותו בקדושת רבינו הקדוש האמרי יוסף, שאף יהודים שהסתופפו בצילו שנים רבות לא השיגו את עוצם מדרגותיו וקדושתו הגדולה.

הי רצון שבזכות רבינו הקדוש האמרי יוסף ורבינו הקדוש החקל יצחק זיע"א וזכות כל הצדיקים נזכה לשנה טובה ומבורכת, ונוושה כל אחד ואחד בכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות, וזכה לעבוד את הש"ת באמת ובתמים מתוך שמחה ורחבת הדעת. אמן כן יהי רצון.

המערכת

חישיבה בסוכה מקדשת את האדם מכף רגל ועד ראש בבת אהרן!

אלא, אף על פי כן [מוכן אני לסתונם], מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה... שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו... עיי"ש המשך דברי הגמרא.

מבאר החקל יצחק במתיקות נפלאה, למה דוקא מצוות סוכה נקראת 'מצווה קלה', במה היא קלה יותר משאר כל המצוות?

אלא, אומות העולם יבקשו שגם הם רוצים מצוות כדי להתקדש על ידי עשייתם, ואם יתן להם הקב"ה שאר מצוות יאריך זמן רב עד שיקדשו את כל אבריהם. לכן נתן להם הקב"ה מצוות סוכה שמקדשת את כל הרמ"ח אברים ושי"ח גידים בבת אחת. והווי מצווה 'קלה' שאפשר להתקדש על ידיה בקלות... וזה לשון רבינו:

'ועל כן כשיבקשו אומות העולם 'תנה לנו מראש ונעשה' כדי להתקדש על ידי המצוה, אלמלי היה הקדוש ברוך הוא נותן להם מצוות פרטיות לקדשם, היו צריכין זמן רב לקיים כל המצוות כדי להתקדש. ועל כן יאמר להם הקדוש ברוך הוא 'מצוה קלה יש לי רצה לומר שבנקל יוכלו כל האברים להתקדש על ידיה, וסוכה שמה, כי על ידי שתכנסו בכל הגוף לתוך הסוכה יתקדש כל הגוף בפעם אחת!'

וכאן מן ההכרח לעצור ולהתבונן מעט. במה זכינו עתה במצווה גדולה ורבה כזו אשר כמעט אין כמות, ומעלתה יותר משאר המצוות? מדוע דווקא בחודש תשרי זכינו שיתן לנו השי"ת מצווה יקרה זו?

הביאור לכך ניתן ללמוד מדברי הקדושים של רבינו הקדוש מצאנו זיע"א שמביא החקל יצחק וזה לשונו:

'...ולא עוד, אלא הדסוכה כולה שמות הקדושים, וקרקעית הסוכה גם כן שורה בתוכה שמות הקדושים, כידוע. והשם יתברך צוה לנו ליכנס לתוך הסוכה לדרוש עליהם כדי לקדשנו ולטהרנו ולכפר פשעינו, עכ"ה ק'.

הרי לנו, כי השם יתברך ציווה אותנו ליכנס בזמן זה לסוכה הקדושה, עם כל רמ"ח אבריו ושי"ח גידיו, כדי לקדשנו ולטהרנו כאשר אנו מקבלים עול מלכותו יתברך מחדש בימים הקדושים שאנו שרויים בו.

בספרים הקדושים מביא ענין זה ביתר הרחבה. כי דייקא בזמן קדוש כזה אחר שנטהרנו מעונותינו, וכל אדם נקי וטהור קטן שנולד, ואנו חפצים ומשתוקקים לקבל כראוי את עול מלכותו יתברך עליו ולהתחדש בכל התורה והמצוות, אמנם יחשוש האדם, הן רב נסיונות הזמן, והיצר הרע - שהיה מושבת בימים האחרונים - כבר מתכנן את צעדיו הבאים... ואין טול לעמוד בכך כראוי ולא להתבלבל חלילה, הן נתונים אנו בגוף גשמי עם רצונות ותאוות וכו', ואנו דוקוקים לסייעתא דשמיא גדולה שלא יבלבל אותנו מעבודת השי"ת האמיתית.

כדי לסייע לנו בזה, העניק לנו אבינו שבשמים מתנה נפלאה ועצומה אשר לא יסולא מפזה: מצוות סוכה, אשר על ידי שנשב בה, יתקדשו כל רמ"ח אבריו ושי"ח גידיו בפעם אחת, ובה נמשיך קדושה עצומה עלינו שתיסייע לנו למשך כל השנה!

והרי לך לשונו של רבינו הקדוש המאור ושמש זיע"א (יום א' דסוכות):

'ועל ידי שהאדם יושב בסוכה בצלל דמהימנותא, יכול להמשיך על עצמו קדושה ודבקות על כל השנה!'

ומה נפלאים הדברים, על ידי שאנו יושבים בסוכות בצלל דמהימנותא בהיכל המלך, אנו ממשיכים על עצמנו קדושה עצומה וקרבנה ה' לכל ימות השנה, ועל ידי זה נזכה להתגבר על כל נסיונות החיים, עם אמונה עזה ונשגבה בהשי"ת!

הקל יצחק

'זהה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אליך כל את הבית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך' (דברים ז יב). ופירש רש"י, אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, ושמר וגו', ישמור כל הבתכות, עכ"ל. ועיין בבעלי תוספות שהקשו, הכי דש אדם המצות ברגליו.

ויש לומר, בהקדם הגמרא בעבודה זרה (ג), דלעתיך לבוא יבקשו אומות העולם תנה לנו מראש ונעשה, ויאמר להם הקב"ה מצוה קלה יש לי רצה לומר שמה לנו ועשו אותה, עיי"ש. וקשה למה דוקא מצות סוכה נתן להם ולא שאר המצות.

ויש לומר, דהנה העשיית המצות שנתן לנו הבורא יתברך שמו מקדשין האברים שעושים בהם המצות, וזהו פירוש מה שאנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיך', דהמצות מקדשין אותנו, ולמשל, על ידי הנחת התפילין מתקדשין הדי והראש, ועל ידי אכילת מצה ומרור מתקדשין הפה ובית הבלעיה, וכדומה. כל אבר ואבר מתקדש על ידי המצוה הנעשית בו, אבל לא מצינו שכל הגוף יכנס לתוך מצוה אחת, וזולת מצות סוכה שכל הגוף נכנס ומתקדש בתוכה.

ועל כן, כשיבקשו אומות העולם 'תנה לנו מראש ונעשה' כדי להתקדש על ידי המצוה, אלמלי היה הקב"ה נותן להם מצות פרטיות לקדשם היו צריכין זמן רב לקיים כל המצוות כדי להתקדש, ועל כן יאמר להם הקב"ה 'מצוה קלה יש לי רצה לומר שבנקל יוכלו כל האברים להתקדש על ידיה, וסוכה שמה' כי על ידי שתכנסו בכל הגוף לתוך הסוכה, יתקדש כל הגוף בפעם אחת.

וכן אמר רבינו הקדוש הדברי חיים מצאנץ, דהגם דהטיל של ציצית מבסח גם כן רוב הגוף, אף על פי כן אין הרגלים נכנסין לתוכה, מה שאין כן הסוכה דגם הרגלים נכנסין לתוכה. ולא עוד, אלא הדסוכה כולה שמות הקדושים, וקרקעית הסוכה גם כן שורה בתוכה שמות הקדושים, כידוע. והשם יתברך צוה לנו ליכנס לתוך הסוכה לדרוש עליהם כדי לקדשנו ולטהרנו ולכפר פשעינו, עכ"ה ק'.

ולפי זה יש לומר, 'זהה עקב' רומז להסוכה, ולפי מה שכתב האריז"ל בס"ה חסד עם המלך בגימטריא אלפים, אם כן עקב עולה ב' פעמים ס"ה עם ב' כוללים, 'תשמעון את המשפטים האלה' דייני הסוכה, 'ושמרתם' שלא לאכול חוץ לסוכה, 'ועשיתם אותם' לאכול ולשון ולשבת בסוכה. וזה כוונת רש"י, 'אם המצות קלות' דייקא, ונקראת מצוה קלה, 'שאדם דש בעקביו, תשמעון דגם העקבים דשין על המצוה, 'ושמור וגו', כדאיתא בבוהר הקדוש (ח' קד). דבאין אבותינו האושיפין לתוך הסוכה וכל חד מנהו מברך אותנו, וזהו 'את הבית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך' דכל אחד ואחד ממשיך לו חסדים מיוחדים.

(פרשת עקב)

אור העולם טהור וצלול, לבבות נקיים ומטהרים, כל העבר הקודר נמחק כלא היה, לפני שעה קלה נתקיים בנו "...ולטהר אתכם מכל חטאתיכם, לפני ה' תטהרו' (ויקרא טז ט), הגיע הזמן להתחיל דף חדש.

ובכן, מתנה נפלאה נתן לנו השי"ת באהבתו ובחמלתו הגדולה, הלא המה 'מצוות מעשיות' מצוות הנעשים על ידי איברי הגוף.

גוף האדם הרי הוא גשמי, באיזה אופן תחול עליו קדושה וזיכה להתקרב בזאת אל השי"ת?

על ידי קיום המצוות שאנו מקיימים בסיוע הגוף, בזה חלה קדושה על הגוף ומקדשת אותו, וזוכה להתקרב אל השי"ת.

ומבאר רבינו הקדוש החקל יצחק זיע"א, שזהו מה שאנו מברכים לפני עשיית כל מצווה 'ברוך אתה... אשר קדשנו במצותינו...' אנו מודים להשי"ת על כך, שהוא מקדש אותנו על ידי שנתן לנו מצוות מעשיות, שכאשר מקיימים האדם מתקדש אבריו, והוא זוכה להתקרב להשי"ת.

והנה, כאשר האדם מניח תפילין, יורדת קדושה על ידיו ועל ראשו והמה מתקדשים. כמו כן, כאשר מקיים מצוות ברגליו, כגון שהולך למקום פלוני כדי לעזור לזולת, מתקדשות רגליו, וכן הלאה בכל האיברים. נמצא, כשהאדם רוצה לקדש את כל גופו, צריך לקיים מצוות רבות, עד שמשתמש בכל רמ"ח אבריו ושי"ח גידיו לקיים המצוות, ובה נקשר כל גופו להשי"ת.

שונו ונעלית מצוות סוכה משאר המצוות, שהאדם נכנס בצילה עם כל רמ"ח אבריו ושי"ח גידיו, וכידוע בשם הרבה צדיקים שמצוות סוכה היא מצוה היחידה אשר נכנסים לתוך המצוה כל הגוף עם המנועלים והמגופים - 'מיט די שטיינעל'... דהיינו, שכל גופו משתתף בקיום מצווה זו, וממילא מתקדשים כל אבריו וגידיו כאחד!

וזה לשון קדושו של רבינו החקל יצחק זיע"א:

'...דהנה העשיית המצות שנתן לנו הבורא יתברך שמו מקדשין האברים שעושים בהם המצות, וזהו פירוש מה שאנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיך' דהמצות מקדשין אותנו, ולמשל, על ידי הנחת התפילין מתקדשין הדי והראש, ועל ידי אכילת מצה ומרור מתקדשין הפה ובית הבלעיה, וכדומה. כל אבר ואבר מתקדש על ידי המצוה הנעשית בו, אבל לא מצינו שכל הגוף יכנס לתוך מצוה אחת, וזולת מצוות סוכה שכל הגוף נכנס ומתקדש בתוכה.

...וכן אמר רבינו הקדוש הדברי חיים מצאנץ, דהגם דהטיל של ציצית מבסח גם כן רוב הגוף, אף על פי כן אין הרגלים נכנסין לתוכה, מה שאין כן הסוכה דגם הרגלים נכנסין לתוכה!'

וידוע שהרבה צדיקים הפליגו בענין זה, ונעתיק את לשונו של הרבי רבי בונים מפרשיסחא זיע"א כפי שמובא בספר רמתיים צופים (ס' א אות טז):

'אמר אדמו"ר מפרשיסחא ז"ל: שאין לך חביב ממצות סוכה, שהוא נכנס בכל אבריו ומלבושיו ומגעליו לתוך המצוה!'

על פי יסוד זה מבאר רבינו החקל יצחק באופן נפלא את דברי הגמרא הנודעים במסכת עבודה זרה (ג), שם מתואר בהרחבה שלעתידי לבוא יטענו אומות העולם שגם הם רוצים לקבל שכר, וזה לשון הגמרא:

'אמר לפני: רבונו של עולם תנה לנו מראש [-תן לנו את התורה מתחילה] ונעשה. אמר להן הקדוש ברוך הוא: שוטים שבעולם! מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? [-מי שטרח וקיים מצוות בעולם הזה יקבל שכר בעולם הבא, אולם מי שלא טרח לקיים מצוות בעולם הזה מהיכן יקבל שכר בעולם הבא?]

אתה לא יושב במדפסת ביתך, אתה יושב בעולמות העליונים!

מאי דאפשר את הסוכה, ולכוון שבהו הוא עושה קשטים לכל כנסת ישראל שהיא מקושטת ומהודרת בימים האלו, ומאידות על ראש עמא קדישא, ומצות סוכה כוללת העולמות העליונים!

ג.א.

דרוש נפלא ומתוק עד מאד כתב רבינו **החקל יצחק** (פר יודא) לאור דברים אלו.

הנה מצאנו שיטה בראשונים שהמלאכים באו אצל אברהם אבינו בחג הסוכות, ואיתא בפיוט (יום ב' דסוכות) דלכן הושיבם תחת העץ כמו שזמנא (בראשית ח') תחת העץ ויאלכו, לפי שהיה שם סוכה כשירה, ולכן הושיבם בה. אכן קשה, מדוע הושיבם אברהם אבינו בסוכה שתחת העץ, שנפסק שאינה כשירה אלא בתנאים מסוימים ואינה לכתחילה, הלא ודאי היה לו סוכה כשירה ומהדרת.

ומבאר **החקל יצחק** ענין זה לפי מה שנתבאר דאין להכניס גוי לסוכה, וזה לשון קדשו:

והענין תחת העץ (בראשית יח ד'), ואיתא בפיוט יום ב' דסוכות, **אלים כהשעין את תחת עץ סוכה**, ופרש' המטה לוי, כשהשעין אברהם את המלאכים תחת העץ והיו יושבין תחתיו תחת סוכה. וקשה, הא קיימא לן דאין עושין סוכה תחת האילן כדאיתא בא"ח ס' תרי"ז, אלא אם השפיל הענפים של האילן ויערבם עם הסכך ויהיה הסכך רבה עליהם ומבטלם, ועיי"ש בט"ז (ס"ב) שהקשה הא אין מבטלין איסור לכתחילה, ותרין, דהא דאין מבטלין איסור לכתחילה, דרבנן, והני מילי במקום שנהנו, אבל מצות לאו ליהנות ניתנה, ע"ש.

והנה הא דהשעין אברהם את המלאכים בסוכה, הוא על פי הגמרא בראש השנה (יא) **אלא דקאי בחג**, ועיין שם בתוספתא דסוכות באו המלאכים לאברהם. אכן קשה מדוע לא הכניס בסוכה ממש, כי בודאי היה לאברהם אבינו סוכה טובה, ולמה הכניס תחת האשל כדאיתא בבוהר הקדוש (קכ).

ויש לומר, על פי מה שכתב רש"י (בראשית שם) דכעריים נדמו לו, ואם כן היה מסופק אם הם מלאכים, או גרים עובדי השם, או ערביים.

ודברתי עם מנחם [רבינו הקדוש האמרי יוסף ז"ע] האם נכון להכניס ענפים לסוכה, והסכים שלא להכניס, רק לצאת לחנוכה ולדבר עינן, כדאיתא בכלים (פ"א מ"ח) **החיל מקדוש שאין ענפים נכנסין לשם**, ומסתברא דסוכה ודאי קדושה כהחיל.

ועל כן לא ידע אברהם אבינו מה לעשות עם המלאכים, אם להכניסם להסוכה שלו או לא, דשמו ערביים הם. ועל כן נתחכם לעשות סוכה תחת האילן ולהרבות סכך על הענפים של האילן, דממה נפשך, אם עובדי השי"ת הם הענפים נתבטלו ברוב והיא סוכה כשירה, ואם ערביים הם, הלא כתב **תנחומא גומא פרשת נח**, דבן נח לא אמרין ביטול ברוב, **דדברו זה חדשה התורה לישראל לא לבן נח**, ואם כן לא סוכה היא ויכולין גם ענפים לישב בה.

מתוקים מדבש ונפת נופים!

ולו, לא נשאר אלא להתבונן בדברים אלו, עד כמה גדול קדושת הסוכה, שרק לנו בני ישראל הותר ליכנס בה ולדרוך על השמות הקדושים שבה, ואילו מי שאינו משורש קדושה בני ישראל אינו רשאי ליכנס בה כלל!

על כן כמה ראוי מצווה זו להתבונן היטב בגדולתה ומעלתה, ולהקריה ככל האפשר, ולנהוג בה כבוד ויקר וגונני קדושה יקרים כראוי לקדושתה הרמה.

ועל ידי ההכנה וההתבוננות בקדושת הסוכה, וקיום מצוות הישיבה בסוכה, נזכה להתעלות ולהתרומם ספח טפחיים מעל הקרקע, ולשאוב קדושה ודבקות עליו ועל כל ישראל למשך כל השנה, ועל ידי זה נזכה להתקרב אל השי"ת ולחיות עם אמונה שלמה, אמן ואמן!

לתוך הסוכה שרואה אשר הסוכה מלאה משמות הקדושים ואין בוא ביניהם...

ב.ב.

בא וראה דברים קדושים מתוקים מדבש בזהורא קדישא בענין זה (אמור קטן):

'ועל דא כתב (ויקרא כג מ) 'כל האזרח בישראל ישוב בסוכות' כל מאן דאיהו משרשא וגזנא קדישא דישאל 'ישוב בסכות' תחת צלא דמהימנותא. ומאן דליתיה מגזנא ושורשא קדישא דישאל, לא יתיב בהו, ויפוק גרמיה מתחת צלא דמהימנותא'.

תרגום: ... ועל זה נאמר בתורה 'כל האזרח בישראל ישוב בסכות', כל מי שהוא משורש ומגזע הקדוש של ישראל ראוי לישב בסוכה תחת צל האמונה, אבל מי שאינו מגזע ומשורש הקדוש של ישראל לא ישוב בסוכה, ויוציא את עצמו מתחת צל האמונה.

הרי לנו דברים ברורים כי קדושת הסוכה שייכת לכל אלו - ורק לאלו - הבאים מגזע ושורש ישראל, הלא המה ראויים לישב תחת צלא דמהימנותא. וכל מי שאינו מהם, ויוציא עצמו מצל הסוכה - צל האמונה, מפני שאינו ראוי לישב שם. וראה דברים נחרצים בענין זה שכתב בספר הקדוש **ש"ך על התורה** (אמור) וזה לשון:

'ולא יכנס לתוכה עובדי גלולים, שהסוכה היא צלא דמהימנותא, ועובד גלולים לית ליה מהימנותא, ואז בורחת הקדושה'.

ומוסיף עוד, שצריך לכוון לישב בצל הסוכה שהיא צלא דמהימנותא, ואז זוכים לקדושת הסוכה, וזה לשון:

'וכמה בני אדם חושבים שיושבים בצל סוכה והם חוץ ממנה, שמי שהוא אזרחי וישרשו וענפיו מישראל ומכוון לישב בצלא דמהימנותא סוכה קלטתו, ואם לאו סוכה פולטתו'.

וראה מה שכתב בספר **ק"א אמרי פנחס** מהרה"ק **רבי פנחס מקאריץ** זי"ע"א (סוכות אות תקסג) וז"ל:

'אם היה מקפיד לכל יכנס ערל אל הסוכה. וכשהיו צריכין להסייג המנוחה בשבת, היו נושאים השלחן עם המנוחה לחוץ אל הבית, ושם הסייג הערל המנוחה'.

והנה בספר **ק"א סוד יוסף** (פרק פז) כתב בזה ביאור נורא וקדוש בגדול קדושת הסוכה, ומבאר שם מדוע אסור להכניס בה גוי, ויש לנהוג בה מנהג כבוד ויקר. ובתוך דבריו כתב בזה הלשון:

'...ובשכל תוכל להתבונן הפגם בזה, כי היושב בסוכה ולומד או מתפלל, הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות העליונים! לא יאומן כי יסופר! הסוכה הקטנה שבבית במדפסת - בחצר - בתוך ביתך - מקבלת קדושה עצומה ונשגבה, וכשאתה יושב בה, אתה יושב בתוך העולמות העליונים! מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע!'

והא לך לשון קדשו בהרחבה:

'...ובזהויות כי רצון השם יתברך ברוך הוא שלא להתערב דו בתוך מצוה הקדושה מצות סוכה כנוכח, על כן הוי זהיר בהיות בא אלך עד אחד לענין עסק שלך, אל תרבה עמוד בדברים בתוך הסוכה, כי משכחו חוצה ולא יעצב במקום קדוש, ומוכל שכן חס ושולם שלא לאכל ולשתות עמו בצל קדוש חנית סוכה'.

ובשכל תוכל להתבונן הפגם בזה, כי היושב בסוכה ולומד או מתפלל הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות העליונים...

ולכן אזהרה לבחור לקיים עשיית הסוכה, מקום המבחר נאה ונקי, ולא כאלו העושין סוכה במקום שיש שם לכלוך בכל ימות השנה, ואף כי מסירים הכללך בהגיע הזמן עשיית סוכה, אין זה מבחר לכבוד המקום ברוך הוא, להיות צלא דמהימנותא במקום מלוכלך כל השנה. והנחכם ומבין יתבונן מעצמו, כי בכל מאי דעביד ליקרא קדושה ברוך הוא ושכינתו במצוה חביבה הזו מקובל ומרובה לפני השם יתברך ברוך הוא. וראה לתקן לצאת ולקשט ולפית בכל

אנו, כבר מודגלים לשבת בסוכה בימי חג הסוכות, אולם איננו מודעים די למשמעות העצומה והנשגבה שיש במצוות ישיבה בסוכה, ובסייעתא דשמיא, במאמר שלפנינו נביא מעט מגדול מעלת מצוה זו.

רבותיו הקדושים בעל **האמרי יוסף** ו**החקל יצחק** זי"ע"א מאריכים הרבה בגדול קדושת הסוכה, עד כמה היא קדושה ומקדשת את השוכנים בצילה, ובסייעתא דשמיא כבר הבאנו מעט מדבריהם הקדושים בגילוי זה במדור לאור העבודה.

כאן נביא נקודה חשובה נוספת מה שמתבאר בדבריהם הקדושים הנוגעת אף למעשה ממש, וממנה אף נשכיל ונחזה עין בעין עד כמה מגעת קדושת הסוכה, ועד כמה האוויר בסוכה קדוש ומרומם להפליא!

א.א.

דבריו רבינו הקדוש **החקל יצחק** מצאנו מעשה רב בענין האם מותר להכניס גוי לתוך הסוכה, וזה לשון קדשו (פר יודא): **'...ודברתי עם מנחם זי"ע"א האם נכון להכניס ענפים לסוכה, והסכים שלא להכניס, רק לצאת לחנוכה ולדבר ענין'.**

רבינו **החקל יצחק** לא האריך בגוף המעשה, ולא פירט לאיזה ענין נגע הדבר, ומה היה המשא ומתן בינו לבין אביו הקדוש רבינו **האמרי יוסף**, אכן בקלנו מפי מרן רבינו **אדמו"ר זצוק"ל** את המעשה בפרוטרוט כפי מה ששמעו מדקדוש רבינו **החקל יצחק**.

וכן היה המעשה, כפי שסיפרה **רבינו אדמו"ר זצוק"ל** כל שנה ושנה בחג הסוכות בהתרגשות גדולה ובמתקנות נפלאה:

הסידים ואנשי מעשה היו שולחים למרן הקדוש רבינו **האמרי יוסף** קוויטלאך ופדיונות, ומשום ששלחו גם סכומי סכך אל יכלו לשלוח בדואר הרגיל מחשש גניבה, או יותר מדויק ודאי גניבה... לכן שלחו בדואר רשות ורבינו היה חותם על כך שקבל את הקוויטלאך והפדיונות. כך היה הסדר במשך השנה.

בהגיע חג הסוכות, והקוויטלאך המשיכו לדורם מרחבי העולם, ידע הדודו הגוי כי רבינו לא כותב בחול המועד בשום אופן, וממילא לא יחתום על קבלת הסכך. אמנם רצה למסור את המכתבים והמכונן דווקא לדיו הקדושות של רבינו - ולא ליד ידמשמשים בקדוש. אולם כידוע רבינו לא יצא מהסוכה במשך כל חג הסוכות, והסתפק רבינו מה לעשות, האם להכניס בכל זאת את הגוי אל הסוכה על מנת שלא יצטרך לצאת ממש. ושאל את בנו רבינו **החקל יצחק** מה דעתו בזה. השיב רבינו **החקל יצחק**: **שאלו להרה"ק מצאנו זי"ע"א האם מותר לירוק בסוכה? והשיב: לא יד שדורכים אתה על השמות הקדושים צוננים עוד לירוק עליהם!...**

אמנם מה ההסבר שיהודי מותר ליכנס לסוכה, לפי שיהודי גם הוא מלא שמות קדושים - כידוע שכל איברי האדם מורמזים על שמות הקדושים, וכמו שמותר להניח סידור על גבי סידור, כך מותר יהודי שהוא בבחינת שמות הקדושים ליכנס לסוכה שהוא מלא שמות קדושים. אמנם אין ניתן להרשות לגוי ליכנס לסוכה ולדרוך על שמות הקדושים!... גם הוסיף **החקל יצחק** להביא ראייה מהבית המקדש - כמבואר בדבריו הקדושים שיובאו בסמוך, והסכים עמו רבינו **האמרי יוסף**.

על כן הוחלט שהאמרי יוסף יתקרב עד דלת הסוכה ולא ייצא ממנו כמנהגו העתה, והגוי יתקרב עד פתח הדלת מבחוץ, וכך ימסור את הקוויטלאך ואת הפדיונות לידיו הקדושות של רבינו ללא שום חשש, ובשביב הדודו הגוי היה זה כמו שהצדיק חתם על קבלת המעוה.

ולהשלמת הדברים נביא מה דסיפר **הגה"ק מבראנו** זי"ע"א על שר בית הווהר רבינו הקדוש **העשרת צבי מידייטשוב** זי"ע"א (הקדמות אב"ר לצדיק)

פעם אחת בליל חג הסוכות עמד רבינו הקדוש מנחם צבי **הירש מידייטשוב** אצל פתח סוכתו, ואמר שמתבייש לבוא

• עירול אושפיזין עירלאין קדישין •

המחבר. הובא בספר **עבודת עבודה להגה"ק מטהש זצ"ל** (א) מובא המשך למעשה זו:

בבוקר ביום ראשון דסוכות קודם שהלך **רבינו** למקוה, אמר: שבא אליו בלילה זו הגאון בעל **פנים מאירות** ז"ל, ואמר לו שהסוכה שלו כשרה, ומה שנראה מספרו להחמיר, כבר חזר בו בחייו ופסק להכשיר, ואחר כך הלך למקוה, וכשבא מן המקוה נכנס אל הסוכה והניח ראשו על ידו כחצי שעה והרים ראשו ואמר: ברוך ה' עתה פסקו במתיבתא דרקייע שהסוכה שלי כשרה!

[וראה תשובות הפוסקים בענין זה, שדוחים את דברי **הפנים מאירות**, וסבירא לן שסוכה כזו כשירה ללא פקפוק. עי' **שו"ת מהר"א הלוי אישנא** ח"ב סי' קטן, בתשובה ששלח אל

רבינו מקאמרנא. **שו"ת עמודי אש** לבית יוסף מהר"ק **רבי צבי הירש וייס** זצ"ל בעל **אבני אש**, בתוך דבריו כתב שם, שבעל **הפנים מאירות** חזר בו. תשובה זו הייתה חשובה עד מאד בעיני **רבינו מקאמרנא**, ושמו עד מאד על כך שהפנים מאירות חזר בו, ואמר להרה"ק **רבי צבי הירש** שיכיר לו טובה על ששימחו!]

שנה אחת עלה בדעת **רבינו מקאמרנא** לשנות את סדר האושפיזין הנהוג ומקובל בקרב רוב הצדיקים והחסידים, ולהקדים את אושפיזא דיוסף צדיקא קודם אושפיזא דמשה רעיה מהימנא - ולא כפי שנהגו להקדים משה ליוסף.

קודם ששינה את הסדר, רצה להיוועץ עם רבינו הקדוש מרן **רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב** זצ"ל, ולשמוע את דעתו על כך. ושלח את בנו הגה"ק **רבי אליעזר צבי** זצ"ל לזידיטשוב לשאול על זה.

כאשר שטח **רבי אליעזר** את שאלתו לפני **רבינו הקדוש מזידיטשוב**, נענה ואמר: 'מהפך על אבך שיאמר כן, **הלא בעינינו ראינו בחג הסוכות העבר שנכנס אלינו משה רבינו ע"ה קודם ליוסף**...' (פאר יצחק פ"א אות ו).

הגה"ק **מסאטמאר** זצ"ל היה לו גירסא אחרת למעשה זה. שזה גופא היה טענתו של **רבינו מקאמרנא**, שהוא רואה את יוסף הצדיק נכנס לפני משה רבינו. ואילו **רבינו מזידיטשוב** טען לעומתו שאדרבה, הוא רואה את משה רבינו נכנס לפני יוסף הצדיק...

וביאר הגה"ק **מסאטמאר** זצ"ל באופן נפלא, איך יתכן שכל צדיק יראה את האושפיזין בסדר אחר? אלא, כל צדיק רואה את מי שמזמין קודם. מי שהזמין קודם את משה, רואה את משה בתחילה ולאחר מכן את יוסף. ומי שהזמין את יוסף קודם, רואה את יוסף בתחילה ולאחר מכן את משה רבינו... (מיתות דברי יואל ח"ב ב לא).

לאור המעשה נקודה למחשבה

אחד משלל הלימודים שאפשר ללמוד מסיפורים מופלאים אלו: גם מי שאינו זוכה לראות את האושפיזין הקדושים, עליו לדעת שהמה באים על ידי שמזמין אותם בפיו! וכאשר מזמינים את משה רבינו קודם לפני יוסף, הוא אכן נכנס לפניו, כי הם באים לפי ההזמנה... אתה! במו פך, מזמין את האושפיזין הקדושים אל סוכתך, ומביא קדושה עצומה לתוככי סוכתך!

כדי לקיים מצוות סוכה 'תשבו כעין תדור', צווה **רבינו מקאמרנא** להעביר לתוך הסוכה את ארון הספרים הגדול והעמוס, ואת שאר הרהיטים. ובזה לקיים בהידור את צווי התורה לדור בימים אלו, דירת קבע, בתוך הסוכה הקדושה.

שנה אחת בנה **רבינו הקדוש מקאמרנא** סוכה מתחת גג העשוי משתי דלתות שנפתחו כלפי מעלה, וחודן על גבי הסכך. מתנגדי **רבינו** ראו זאת והחרישו עד ליל התקדש החג - בשעה שאי אפשר לתקן ולשנות מאומה, או לבנות סוכה חדשה, ואז שלחו והודיעוהו שסוכתו פסולה, כי הגאון בעל **פנים מאירות** (ח"א

סימן ס"א. ראה שעת"ס תרכ"ז סק"ז) פוסל סוכה כזו.

הלך **רבינו** לבית מדרשו להתפלל תפלת ליל ראשון של חג, וחלשה דעתו עד מאד, אף על פי שלדעתו הסוכה כשירה בלי שום פקפוק.

בשובו מבית הכנסת לאחר תפילת יום טוב, נכנס לבדו לסוכה כדרכו בכל שנה, וסגר עצמו למשך חצי שעה, ויצא ואמר: הסוכה כשרה! כי אברהם, אבינו ביקר אצלי בסוכה ופעלתי אצלו

עבור ארבע עקרות! **ואם אברהם אבינו בא לסוכה סימן הוא שהסוכה כשרה!** (גירסאות רבות מספרו מצאנו

בסיפור זה. ראה כמה מהם במאמר הנפלא מהגאון הגדול רבי יצחק ישעיה וייס שליט"א בקונטרס ברכת אלישע סימן ז, ומביא מה ששמע מיהודה ששמע גירסא זו מנכד רבינו מקאמרנא, וכן מובא שסיפר כך הגה"ק **רבי יעקב משה מקאמרנא** זצ"ל נכד **רבינו הקדוש מקאמרנא**. ובזיו"ש היה חתן רבינו הקדוש **האמרי יוסף** זצ"ל. ראה ספר אוצר המאמרים, מובא ביגדיל תורה. וראה עוד במאמר נפלא הנזכר שביד הגאון הגדול שליט"א האי הלקת גבירתא זו באופן מופלא מאד, והיוצא מדבריו, שכל הפוסקים הסכימו שסוכה כזו כשירה ללא פקפוק לכל הדיעות).

בספר **משנה לחם** (על משניות, מהרה"ק ברוך פנחס מקסאליע זצ"ל בהקדמתו בן

ברכת השנים

מכתב קודש מרבינו הקדוש משינוא א"ל רבינו האמרי יוסף זצ"ל
 בו הוא מוכיח את כל החוסים בצילו

תנו ספרים באת סכת קודש (ומבא בפאר יוסף עמוד ב) מרבינו הקדוש משינוא זצ"ל אל רבינו הקדוש האמרי יוסף זצ"ל בו הוא מוכיח את כל העולם אליו והמסתופפים בצילו שיכתבו לחיים טובים ולשלום ויחדש עליהם שנה טובה ומתוקה!

ובזאת ברכה זו חלה גם על כל הולמים בספרי הקדושים ובתוכם אלפי לומדי וקוראי רגילין המתעלים ומסתופפים לאורו הגדול של רבינו הקדוש האמרי יוסף זצ"ל המאיר עד עצם היום הזה וכן על כל הולכים להשתטח על ציונו הקדוש

ב"ה עש"ק וא"ו דסליחות תרמ"ג לפ"ק

רב שלום וברכה לכבוד ידידי ה"ה הרב המאור הגדול החריף ובקי חסידא ופרישא מופת הדור המפורסם רבים ילכו לאורו כקש"ת מוה"ר יוסף מאיר שליט"א.

יקדשו בציון פ"ג קבלתי.

ואני תפילה בעדו ובעד ביתו וכל תנאים אליו והמסתופפים בצילו, שיכתבו ויחתמו לאלתר לחיים, ויתחדש עליהם שנה טובה ומתוקה.

כנפשו ונפש ידיו המצפה לכבודות טובות

הק' יחזקאל שרגא הלברשטאם

סמוך לציון קודש הקדשים
רבי שלמה מקארלין ז"ע

| גליון 300 |
חג הסוכות תשפ"ז

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של
קודש הקדשים רבי שלמה מקארלין ז"ע
סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

חג הסוכות

מחיל אל חיל - אמר הקדוש
מסטרליסק זצ"ל זי"ע:

כשהשם יתברך עזר לישראל לקיים
מצות סוכה, חזקה להשיג ולהמשיך
עליו קדושת הדפנות והסכך התלויים
בסוכה, וכל מצוות התלויות בסוכה -
איך אפשר לו אחר כך למצוא לו מקום
בבית?

אך זה הוא החסד של הקדוש ברוך
הוא, שתיכף אחר קדושת הסוכה
נוסעים מחיל אל חיל, לקדושת החג
של שמיני עצרת, ולולא זאת לא היה
אפשרי למצוא לו מקום בבית.

(אמרי קדוש השלם)

קדושת הסוכה - פעם אחת, בליל
ראשון של סוכות, אמר הרה"ק רבי
משה מקוברין זצוק"ל:

הנה נראה אשר הכתלים של סוכה
המה של עץ, והסכך המה עצי אילנות,
אך באמת המה הכל שמותיו יתברך.

ואמר בשם מורו, הרה"ק רבי מרדכי
מלעכוויטש זצוק"ל, אשר בהמצוה
הזה נכנסים אנו עם הפאסטאלעס,
כלומר עם המגעלים; היינו, אוכלים
ושותים וישנים - הכל בהמצוה.

(אמרות משה)

שיירי מצוה - צריכין להותיר מהחג על
להבא.

אי"א אדמו"ר זצוק"ל אמר: הבוחר
בשיירי מצוה - זהו השיירי שמותו יתברך.
העיקר הוא שיתיר כל אחד אצל
עצמו, שיכניס בהאיברים ובהעצמות
ובכל הגוף.

(בית אהרן צד)

אורו הקדוש

שאלות ותשובות בחיי היום יום
במשנת רבינו הקדוש

שאלה

חג הסוכות הוא זמן שמחתנו, ואנו מצווים בו להיות בשמחה:
וְשִׂמְחָתָּ בַּחֲגֹךָ... וְהָיִיתָ אֶךְ שִׂמְחָה. הבעיה היא שאצלי שמחה אינה
כפתור שלוחצים עליו לפי פקודה. בעיניי, שמחה היא תוצאה: כשהכול טוב,
כשהעניינים זורמים, כשהפרנסה ברווח והכול רגוע - השמחה מגיעה מעצמה. אבל
אצלי, מה לעשות, לא הכול הולך כשורה. יש דאגות, יש קשיים, ולבי נוטה הרבה יותר לדאגה
מאשר לשמחה ולצהלה.

תשובה:

מצער מאוד לקרוא על הכאב ועל המשא הכבד שאתה נושא
עמך. בראש ובראשונה אנו מברכים אותך מעומק הלב,
שעתה, עם פתיחתה של השנה החדשה, תזכה להיושע
ישועה שלמה ולצאת מכל המצרים והקשיים המעיקים
עליך; שהקדוש ברוך הוא ימלא את כל משאלות לבך
לטובה, ותזכה לחיים טובים, שמחים ומאושרים.

ועתה, ברשותך, הייתי רוצה לחלוק מעט על נקודת ההנחה
שהצגת בשאלתך:

תפסת את השמחה כמין תוצאה המגיעה רק כאשר הכול
מסתדר על מי מנוחות. אולם האמת היא שהשמחה אינה
תלויה רק בנסיבות החיצוניות.

הנסיבות הגשמיות אינן המקור לשמחה. השמחה האמיתית
נמצאת אצל מי שקרוב אל ה' יתברך ודבק בו, כפי שמעיד
הכתוב: עוֹן וְחָזָהּ בְּמִקְוֶהוּ. במקומו של הקדוש ברוך הוא
שורה חדוה ושמחה.

על כן, הדרך לטעום טעם של שמחה, אפילו כשמסביב
סוערות הסופות, היא להתקרב עוד ועוד אל ה'.

כדי להבין כיצד פועל הדבר למעשה, נתבונן בדבריו
המאירים של מרן רבינו הקדוש רבי שלמה מקארלין זי"ע,
כפי שמביא נכדו, הרה"ק רבי שלמה חיים פערלוב מבאלחוב
זי"ע, בספרו מקדש שלמה:

עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה - בְּשִׂמְחָה הֵן אוֹתִיתוּ מִשְׁפָּחָה, כִּי עַל
יְדֵי תִיקוֹן הַמַּחֲשָׁבָה נַעֲשִׂיתָ שִׂמְחָה.

ובמקום אחר הוא מביא בשמו באופן שונה מעט:
פִּירוּשׁ הַפֶּסֶק כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצֵא, שֶׁעַל יְדֵי שִׂמְחָה אִדָּם יִצָּא
מִכַּל הַגְּלוּיֹת. וְהוּא כִּי בְּשִׂמְחָה - אוֹתִיתוּ מִשְׁפָּחָה, כִּי שֶׁם,
בַּמַּחֲשָׁבָה, הוּא הַתְּפַשּׁוּת בְּלִי צִמְצוּם, וְבוֹה אִדָּם יִצָּא מִכַּל
צוּרוֹתָיו.

התבונן בעומק הנפלא של המאמרים הללו: רבינו מגלה

לנו ששני הדברים - תיקון המחשבה והשמחה - כרוכים
ומשולבים זה בזה.

מצד אחד, כאשר אדם מטהר את מחשבתו ומקשר אותה
אל ה' יתברך, מקיים את מצותיו וחושב מחשבות קדושות
זכות - מתעוררת בקרבו השמחה, משום שהוא דבק במקור
השמחה, שאין בו שום צמצום ומצר.

ומן הצד השני, כאשר אדם מתגבר ומעורר את עצמו
לשמחה, הוא מטהר את מחשבתו וחזקה להתקשר אל ה'
יתברך.

זהו מעגל נפלא: מחשבה טהורה מביאה לידי שמחה,
והשמחה מביאה לידי מחשבה זכה ודבקות.

אי לכך, העצה העולה מדברי רבינו לקראת זמן שמחתנו -
ואף לכל ימות השנה - היא להתחיל מן המחשבה. אין האדם
נדרש להתעלם מקשייו או לשכנע את עצמו שהם אינם
קיימים; אלא שבתוך כל הדאגות הוא יכול לפנות מקום
גם למחשבה אחרת: לזכור שהוא יהודי, שהוא קרוב אל ה'
יתברך, ושהוא זוכה לחסות בצלו ולקיים את מצותיו.

בחג הסוכות ניתנות לנו דרכים רבות לעורר מחשבה זו:
השיבה בסוכה, נטילת ארבעת המינים, אמירת ההלל
ושמחת בית השואבה. כאשר האדם מפנה את מחשבתו אל
הזכות הגדולה שבכל אלה, ומנסה לעורר בקרבו אפילו מעט
שמחה - אהת שמחה עצמה מסייעת לו להתרומם מעל
הדאגות ולהתקשר עוד יותר אל ה' יתברך.

אין הכוונה שהקשיים ייעלמו באחת, או שהלב יחדל מיד
מלדאוג. אולם גם בתוך הקושי אפשר לפתוח בלב פתח קטן
של שמחה; וככל שהאדם מחזק את מחשבתו בקרבת ה', כך
הולכת השמחה ומתרחבת בקרבו.

ובזכות ההתחזקות בשמחת החג תתקיים כך גם ההבטחה:
כִּי בְּשִׂמְחָה תֵּצֵא - שתזכה לצאת מכל המצרים, הצרות
והדאגות, לחיים טובים, שמחים ומאירים.

למסירת שאלות, הערות או אחרות למדור זה, ניתן לפנות לקו לודמיר: 02-30-111-22 שליחה 99
או לדואר אלקטרוני: A023011122@gmail.com לתשומת לבכם: בחירת השאלות לפרסום נעשית על פי שיקול דעתם הבלעדי
של חברי המערכת. אין המערכת מתחייבת לבחור או להשיב לכל שאלה שנשלחה.

רבים מעידים:

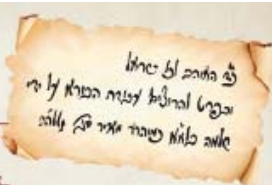
מאז שהתחלתי
לקרוא לימוד
בחסות של
רבי, כל חיי
השתנו.

הרה"ק רבי חיים אשר מראדושיץ
זי"ע, בהסכמתו על הספר הקדוש
שמע שלמה:
**כל מבקש ה' ישתה בצמא דבריו
הקדושים, המלאים זיו ומפיקים
נוגה.**

דברים שנחרטו על גווילי אש

האורב לכל ישראל ובפרט
לדורצנים עבודת הבורא על ידי

הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע תלמידו הגדול של רבינו ר' שלמה מקארלין זי"ע

הסתלקותו. שם החל להנהיג את נשיאותו הקדושה ברמה, וסביבו התקבצה חבורה קדושה של תלמידים שדבקו בו בכל ימי נפשם. רבינו הקדוש זיככם ורוממם למעלות גדולות ונשגבות ביותר.

על אותה חבורה ועל אש עבודתה שח לימים נכדו, הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין: "דעם סטאלינער'ס עולם איז גיווען פייער, זיי האבן גימאכט א דאווינען און סיי איז גיווען א פחד, מיטאריצילט אז א מנין פלעגט קענען איבער קערן די שוהל, בערקע וואס ליגט אין טבריה, פלעגט דאווענען, און סיי גיווען א פחד... [ה'עולם' וואס הסטאלינער רבינו הקדוש רבי אשר, הם היו מתפללים באופן שהיה מספרים שמניין היה יכול להפוך את ביהכ"נ. החסיד בערקע, שטמון בטבריה, היה מתפלל עד שהיה פחד...]

בין חוסי צילו של רבינו נמנו רבנים מפורסמים על פני תבל, ולצדם כמאה וחמישים בעלי אחוזות (ראנדערס), שהתעלו למדרגות רוח הקדוש מכוח עבודת התפילה שהנחילם רבינו הקדוש רבי אשר.

עבודת התפילה הייתה מן היסודות הגדולים שהנחיל רבינו לתלמידיו. וכך

לימד: "אף שלא יוכל אדם להתפלל, מכל מקום יתחיל דיבורי תפילה, א ווארט צו א ווארט, ביז וואנען מאי צושלאגט זיך". ועוד אמר: "העיקר לכוון מה שהוא אומר, וההתלהבות באה ממילא..."

כוחה של אותה עבודה הוא שקשר אליו גם את חסידי אראדנא, שהסתופפו תחילה בצל המגיד מקונוץ והחזקה מלובלין. לאחר פטירתם של שני אנשים מהם לחפש רבי עיבורם. הם עברו אצל צדיקים רבים, אך עדיין לא נמשך ליבם אחר מי מהם, עד שבאו אל רבינו הקדוש רבי אשר ושבתו אצלו.

בית הכנסת של רבינו הקדוש בקארלין כהיום
הנמצא ברחוב דיוויזיית איינקווסטסקו-פינסקי, 12.

והנה, במשך כל השבת, בכל שלוש הסעודות, לא אמר רבי אשר שום דברי תורה כלל. רק במוצאי השבת, כשעשה הבדלה והגיע לפסוק 'ושבתם מים בששון ממעיני הישועה', פתח ואמר: "זאגט דער תרגום יונתן: ותקבלו אולפן חדת בחדושות מבחירי צדיקים...". הדברים חדרו כל כך לליבם, עד ששני ימים לא יכלו להביט על העולם השפל הזה, ומיד קיבלו אותו כרבי עליהם.

עוצמת השפעתו של תלמידיו ניכרת גם במעשה שאירע עם תלמידו הרה"צ רבי דוד'ל קוברניצער. פעם אחת חלה רבי דוד'ל, ומיד לקח החסיד רבי אליהו גרשון סוס כדי לנסוע לסטאלין ולהזכיר לפניו את הרבי. בטרם יצא לדרכו, אמר לו רבי דוד'ל ממיתת חוליו: "אלנק'ע שרעק זאך נישט, אל תדאג, כי שמעתי מפה קדש של הרבי שאמר שהוא בטוח אז ווער סייא טרעט איבער אונזער שוועל, וועט נישט שטארבן אן קיין תשובה [=מי שיעבור את מפתן דלתי בודאי לא ימות בלי תשובה], ואני הרי לא עשיתי תשובה..." וכך היה, שחזר לאיתנו.

עבודת התפילה של רבי אשר עצמו הייתה בהתלהבות גדולה ובקולי קולות. כאשר היה מחדש את הלבנה, היו שומעים את קולו הקדוש במרחק כמה ווארסאט, וענו משם אמן על ברכתו. אף ממרחק של בערך תחום שבת היה מחדשים עמו את הלבנה, שכן שמעו ממש כל תיבה ותיבה מעוצם הקול הגדול שנשא בעת תפילתו. כך גם מסופר, כי תפילת 'ידיד נפש' של ערב שבת קודש ארכה אצלו ארבע שעות שלמות.

שלושים וחמש שנה הנהיג רבי אשר את העדה הקדושה. ביום כ"ו תשרי שנת תקפ"ז, בהיותו בן ס"ז שנה, נסתלק ומנוי' בקארלין. סמוך להסתלקותו הותר לבנו יחידו, רבי אהרן בעל היבית אהרן, מליים שהיו כעין צוואה על המשך הדרך: "זאלסט גיין אין טאטאלע'ס וועג, אין דער האלטיג דעם רבי'ס נקודה, אין אונזער תנועה..." [=תלך בדרכי אבי, תאחז בנקודה של הרבי (=רבי) שלמה מקארלין, ובתנועה שלנו].

צאצאיו:

מזיווגו הראשון - בתו היחידה מרת פעריל ע"ה, אשת הרה"ק רבי אהרן בהרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע, ולאחר פטירתו נישאה לרבי ישראל מאוסטראה מגזע היחס.

מזיווגו השני - בנו יחידו הרה"ק רבי אהרן בעל היבית אהרן' מקארלין זי"ע. (ע"פ: שמש-שלמה השלם והמפואר, ספרן של צדיקים, כתבי הרה"צ ר' מנשה רחנפלה, כתבי ר' מאיר ברנשטיין)

בשנת תקכ"ב נולד הרבי הקדוש רבי אשר, בנו השני של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין, אשר חצב והמשיך את נשמתו הקדושה ממקור טמיר ונעלם, כעדותו של החזקה הקדוש מלובלין זי"ע. אביו, רבי אהרן הגדול, היה בנו של הצדיק הנסתר רבי יעקב, ומיוחס בי"ד דורות של צדיקים נסתרים ובי"ד דורות של צדיקים גלויים, עד לדוד המלך ע"ה.

אך שנים מעטות בלבד זכה רבי אשר לגדול בצלו של אביו הקדוש. בשחר ילדותו עוד הספיק לקבל ממנו תורה והדרכה, בנסתר כבנגלה, ולהיות מוכשר על ידו לגדלות; אולם בהיותו כבן י"ב שנים בלבד, נסתלק אביו בחטף ועלה בסערה השמימה בדמי ימיו.

בצל רבינו ר' שלמה

עם הסתלקותו של רבי אהרן הגדול, ביום י"ט ניסן שנת תקל"ב, נותר רבי אשר יתום רך בשנים. רבינו ר' שלמה מקארלין - תלמידו וממלא מקומו של אביו - לקחו אליו וגילו בביתו כאב ממש, במסירות גדולה. מאן ואילך היה רבי שלמה מדריך על כל צעד ושעל, ואף נתן לו רשות לשאול ולחקור בכל דבר שהיה מוקשה בעיניו ונסתר ממנו.

עד כמה הייתה חביבה עליו חקירתו של תלמידו הצעיר, מלמדת התבטאותו של רבינו ר' שלמה באחת הפעמים שבהן לא היה רבי אשר בצלו: "נישט דא אשר'קע זאל מיר איבער פרעגן..." [=אשר'קע אינגו כאן שיחזור וישאל אותי...]

לימים הפליג רבינו ר' שלמה עוד יותר ואמר: "לא באתי לזה העולם, אלא רק לפשוט ספקותי של תלמידי רבי אשר..." ואכן, רבי אשר מצדו דבק ברבו בכל מאודו. על כוחו של רבו לרוממו ולהעלותו בעבודת ה', סיפר לימים הרה"ק רבי אברהם אלימלך

מקארלין זי"ע, בסעודת מלווה מלכה ביום ט"ז תמוז שנת תרצ"ט: פעם אחת התאונן רבי אשר מסטאלין לפני רבו רבי שלמה מקארלין שחסר לו יראה. לקח הרה"ק רבי שלמה חומש והראה לו פרשת היראה, וזה לבד הספיק בבשילו להגיע למדרגת היראה... ואותו החומש היה מונח אצל הרה"ק רבי אברהם אלימלך.

בצל צדיקי הדור

לאחר הסתלקותו של רבינו ר' שלמה והריגתו על קידוש ה', ביום כ"ב תמוז שנת תקנ"ב, נסע רבי אשר בצוותא עם הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש - נשיאה מתלמידי רבינו שלמה - וקיבלו עליהם את מרותו של הרה"ק רבי ברוך ממעזיב'ח.

ברבות השנים הוסיף רבי אשר לכתת את רגליו ולבקר בהיכליהם של צדיקי וגדולי הדור, עד שהעיד על עצמו כי זכה להיות אצל מאה ועשרה צדיקים. ולא לחינם ייקר כל כך את עצם הזכות לראות פני צדיקים. פעם אחת ראה חסיד שהיה אצל הרבה צדיקים, ולא זו מחבבה. שוב ושוב הביט בעיניים פקוחות אל עיניו ואמר: "וואויל איז די אויגן וואס קוקן אויף די אויגן וואס האבן גי קוקט אויף צדיקים..." [=אשרי לעיניים שמביטות על עיניים שהסתכלו על צדיקים...]

כשם שרבי אשר דבק בצדיקי דורו, כך הפליגו אף הם בשבחו הגדול. המגיד הק' מסטעפן זי"ע העיד עליו שמים וארץ, שבביאת המשיח, במעמד האבות הקדושים ומשה רביא מהימנא, יכבדו גם את רבינו אשר להתפלל לפני התיבה.

קשר מיוחד נרקם בינו לבין המגיד מקונוץ זי"ע. בעת שהותו בצל קדשו של המגיד, קיבל מכתב כי זוגתו הרבנית חלושה עד מאוד, ונכנס עם קוויטל להזכירה לפניו. נענה המגיד הקדוש ואמר כי כבר שבקה חיים לכל חי, ואכן לאחר זמן הגיעה הידיעה המצערת. כעבור כמה שבועות הציע לרבי אשר לישא את אלמנת הרה"ק רבי אהרעל שותק מהעיר זעליחוב, ולאחר נישואיהם נתן להם המגיד את כלכלתם כמה שנים על שולחנו. עד כמה עמוקה הייתה התקרבותו של רבי אשר אל המגיד, ניתן לראות במכתבו אליו, שנדפס בספר הקדוש בית אהרן (עמ' קמט, טור א), ובו מביע רבי אשר את גדול הערצתו, התקשרותו ואהבתו אליו.

מושוב בעיר סטאלין

לאחר הסתלקותו רבינו ר' שלמה מקארלין ישב רבי אשר בעיר זעליחוב, אך מחמת מעשה שהיה עקר משם וגזר על עצמו גלות למשך ט"ז חודשים. לימים התיישב בעיר סטאלין, על פי רמז שנתן לו הרה"ק רבי שלמה טרם

תורה האור החיים הקדוש

חג הסוכות תשפ"ז

פניני חסידות על פי דברי רבינו

משה רבינו התגבר על טבעו והפכו לטובה

"האז הברכה אשר בך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו" (דברים ל"א, א). עוד נתבון בסאמר זה להענין עליו כי כל התעצמו במדות הטובות היוצות לו לא היו אלא לצד ראות סאמרי, לא שיהיה טבעו ססיוני אל הדבר, באסמך ו"ל (וי"א, כ"ג) בשאל באחת ועתה לו דודו וכו', כי שאל היה בטבעו מונו ולא היה הם מזהיר לעשות, וזה באחת ששנן יצתה ממנו המלכות [ב] לפי טבעו ששערים בני שליון שאם היה בטבעו של דוד ארסוני היה נוטה בדוד פשר דודו, וכן האיש ששה יש מקום לחשוב שיהיה פשוט טבעו היה (כאן) [ספדן] טבעו, לזה היורה התורה עליו שכל התעצמותו ותבניתו והרעיונות תבנית 'איש היה לצד 'האלהים' היה ירא והוא אסמך 'איש האלקים'.

רבינו מפרש משמעות הלשון 'איש האלקים', שבא להתרועע לנו כי נולד מדותיו הטובות ועונותיו של משה רבינו לא באו אלא מחמת טבעו ותולדותיו, ואף לא נסתיע להם מזה מגו ומטבעו, ורק מתוך ראות האלקים הגיע אל שלמות מדרת המדות.

ויסוד דבר"ק שמשנה רבינו היה קשה מטבעו, והיה צריך להתגבר על מידותיו, נמצא מפורש בליקוט שמעוני (מבשר רמז תשל"ט) וזה לשונו: 'כתוב והאיש משה עניו מאד, וכתוב והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חמאים, הוי קשה היה אלא שהיה שולט בעצרו'.

וכן כתב בספד"ק 'דגל מחנה אפרים' (סוף פר' כי תשא) בשם זקינו הבעל שם טוב הק"ו: 'משה רבינו נולד בבחינת שיהיה רשע וגמור ויהיה לו כל המדות הרעות, אך שהוא היפך וישיב כל המדות הרעות, והשתלשל רק להכניס עצמו במדות טובות'.

והוסף סמך לדברי הבעש"ט הק"ו: 'ע"כ מזה שכתב הראי"ה"ל (שער היחודים פרק י"ג ענף ד') שמש"ה במילואו בגימטריא מו"ת, וכשמתוקן אותו נעשה גימטריא האמ"ת. עיי"ש. והיינו שנקבל במשה רבינו ע"ה בחינת האמ"ת שהוא הטוב המחולט, ובחינת מו"ת שהוא הרע הגמור, ומאשר נולד משה היה מכוסה ונעלם הצד הטוב שלו, ורק אח"כ הוא נתגלה לכל'.

ובספד"ק סידורו של שבת (ח"א שו"ש ו' ענף 2 ע"ה ד') הביא בשם הרא"י הק"ו: 'לוקט' תורה פירש קשה, שתי הפסוקים (שם) שהשם 'משה' עולה בגימטריא שמו"ה, וגרמו בזה לש"ה נצוצות רעים שבגימטריא 'קרה', ועוד ל"ז ניצוצות שבגימטריא 'הבל', ומשה רבינו תיקן את כולם ועשה מהם שמות קדושים'.

וראה עוד בספד"ק 'אור פני משה' (פר' חוקת) שהביא מעשה מצייר אחד שצייר את דמות דיוקנו של משה רבינו ע"ה, וראה זאת מלך אחד והבחין בשרטוטי הפנים של משה שנוגד בתכלית המדות המנוגות, ושאל על כך את משה, והשיב לו שאכן נולד במדות אלו אלא שתיקן אותם והפכם אל הקדושה. עיי"ש בארבות"ה.

1. כי פ' פעמים שם ה"ה" (260), ועוד ד' פעמים שם אה"ה (84), עם הכולל בגימטריא 'משה' (345).

2. והובא מעשה זה בארוכה גם בספר 'תפארת ישראל' על המשניות סוף קידושין (וכן אות טו), ובעוד ספרים. [הנהם שיש שיעורו על אמיתות הענינה מזה כמה קשיים, נאמנים עליו דברי הדיוקים שהתקנו את המעשה וסמכו עליו]. אך יש לציון כי בדגל מחנה אפרים (שם) כתב שלאחר שהוריד משה את הלחות וקין עור פניו, נשתנו ג' כשרונוטים שבהם והראו על צד הטוב שנדבק בו.

ועיקר הענין שמשנה רבינו נולד בתכלית המדות הרעות וכבש אותם אל תכלית הטוב, הובא ב"כ בספד"ק 'קדושת לוי' פירש תומה, 'אך פרי תבואה' ריש פירשת תצוה, ובעוד ספרים [מלבד אלו שהאבא כאן למעלה]. ובספר 'תורת אבות' (פר' ראה) איתא שבעל יסוד"ע ז"ע ביאר על פי זה את מה שאמר משה לשראל 'ראה אנכי'.

בש"ס בצלא - רע"ז
הרה"ח רבי עשה שמואל
ב"ר בצלא ז"ל

פניני אור החיים

לקט מהספר 'מאור החיים' לתלמיד רבינו משמו

על פי ההלכה מספיק שיהיו שלושה דפנות לסוכה, והדופן השלישי מספיק שיהיה ברוחב טפה. ויש ללמוד מזה, כי הרי במקרה שיש שני דפנות והשלישית הוא טפה, זה נראה כצורת אות פ"א סופית "ף", וגם כשאדם פושט זרועו וכופף אותה הרי דומה צורתו לאות "ף", והרמז בזה הוא, שעד סוכות ימינו של הקב"ה היתה 'פשוטה' לקבל שבים, ועכשיו שחזרנו בתשובה, הקב"ה כופף ידיו כביכול לחבק אותנו כשאנחנו נכנסים לסוכה.

"סוד הסוכה הם פלאי פלאים, שהסוכה אינה מה שאתה רואה בעיניך שהם קנים והדם, אלא תיבת סוכה היא ממש שם ה' ואדנות'.

האותיות ו' כ' [26] שבאמצע תיבת סוכה, הן בגימטריא כמספר שם הוי"ה [26]. וגם האותיות ט' ה' - האות הראשונה והאחרונה - הם כמספר שם אדני'.

"נתן לנו שבעה ימים של סוכות ושבעה ימים של פסח, לזכות באלו הימים הרבה שחר לעולם הבא. ואמרו חכמינו שמואחר שעת הקיץ בא ויש חולאים רבים בסביבת החום, נתן לנו ה' שבעה ימי פסח שהם ימים טובים פנויים ממלאכה ללמוד בתורה, ויולך לשמוע דברי תורה להראות הדרך הישרה שיבור לו האדם, וכמו כן שבעה ימי סוכות, ועם זכותם יצל האדם מן החללים המקריים לבא בימות התמוז ובימות הגשמים. ולא כאותם שמאבדים זמנם באלו הימים לשחוק ב'קרטין' [קלפנים] או דבר אחר, אוי להם ואוי לנפשם'.

ארבעת המינים מכוונים כנגד אברי האדם, האתרוג - כנגד הראש, הלולב - כנגד הברית מילה, ג' הדסים - שנים מהם כנגד שתי הידים והשלישי כנגד כל הגוף, והערבה - כנגד שתי הרגלים, ולכן ציוה השם יתברך לאגוד כולם יחדיו, שכולם יהיו יחדיו בשלום לעבוד את בוראנו.

הרמז בנענוע הלולב הוא שעושים 'הולכה והבאה', שאנחנו קודם כל פושטים ומקריים ידינו לקבל שפע מאת הקדוש ברוך הוא, ואחר כך מוליכים ומביאים הלולב - לרמז שאנו קיבלנו השפע בחסדו יתברך שמו.

החיבור שלך לרבינו 'אור החיים' הקדוש ז"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספד"ק אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזיכוי הרבים
- כולל להוראה 'כנסת ישראל', כשמו ובדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל 'ליל שיש' ללימוד ספד"ק 'אור החיים' על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקדוש בקו מורשת אור החיים: 0733713620

עיתון התורה החדשה של הספר "כל הכתוב לחיים"
לדפוס הפטורון יהודה בן שרה ערים, וכל עשיר

כל הכתוב לחיים
הערויות ביאורים בדברי רבינו

קיום מצות סוכה באכילת כזית מזונות בליל ראשון

(סי' כ"ח). [ויענ' ש' חידוש בשו"ת "זרע אמת", דגם סעודת שבת יוצאים ידי"ח במיני מזונות, אמנם בשו"ע הרב חולק ע"ה, כיון דבסעודת שבת בעינן עונג].

ונבוא בס"ד לבאר ולהוכיח שיטת רבינו הק' ודעימיה דיוצאים בזה ידי"ח, ומברך המוציא, ודלא כהמשנ"ב דפסק להלכה דאין יוצאים ידי"ח.

א. הלא מצינו דיוצא ידי"ח בליל סוכות בשיעור כזית פת, ולכאורה, הרי שיעור אכילת עראי הפטורה מסוכה כשהוא עד כביצה וכמבואר בגמ' ובשו"ע, וא"כ האין יוצא ידי"ח בשיעור כזית. אלא הביאור הוא דהמצוה משויא ליה כאכילה, וא"כ על זה הדרך אפשר לומר דהמצוה משויא ליה כאכילת קבע מהמזונות דאז בודאי דמברך ע"ז המוציא.

ו"בשערי תשובה" (סי' תרל"ט אות ג') הביא דברי החיד"א במחז"ב הנ"ל, והעיר ע"ז דלכאורה י"ל דהחייב משוי ליה קבע וכנ"ל, וכתב דיש לחלק ביניהם, דהיכא דאכול פת גמור אלא דחסר רק בשיעורו דהוא פחות מכביצה, אז מהני המצוה והחייב דליל הראשון למישוי ליה קבע, [כיון דשיעור כביצה ענינו דאז יש לזה חשיבות, ומכאן המצוה יש לו חשיבות בפחות מכך]. משא"כ כשהחסרון הוא במהות המאכל שאינו 'לחם ופת', לא מהני חיוב סוכה דלילה הראשונה למישוי קבע ללחם זה, כיון שאין דרך לאכול לחם כזה לקבע, עכ"ד בתוספת הסבר.

ב. הרי פת הבאה בכיסנין נקראת לחם מן התורה, דהרי חייבת בחלה ושם כתיב 'לחם לחמי', וכשקובע סעודתו ע"ז הוא חייב לברך שלוש ברכות מה"ת, ומה שאין מברכים המוציא וברכה"ז בכזית, הטעם הוא כשמ"כ הב"י בסי' קס"ח, דלא תקנו חז"ל לברך המוציא ושלש ברכות בכזית אלא על לחם שדרך בנ"א לקבוע עליו סעודה והוא עיקר אכילתו, ולא פה"כ שיעקרו אכילתו עראי. והוא הערה עצומה לכאורה, דלענין חלה הוא לחם גמור מה"ת, ולענין מצה וסוכה לא יהא מה"ת, ומכאן כדעת מרן האוה"ח ודעימיה - דאכן יוצאים בזה ידי"ח אכילת מצה בליל פסח וחיוב אכילה בסוכה.

בספה"ק ראשון לציון (ברכות לה, א) כתב רבינו לחדש, דהאכול כזית מפת הבאה בכיסנין בליל פסח, מברך עליו 'המוציא' ויוצא בזה ידי חובת אכילת מצה. והוכיח כן מהסתירה בסוגיית הגמ' שם, דפת שנאפית בקרקע ולא בתנור, דמברכים עליה 'בורא מיני מזונות', ויוצא בה ידי חובתו בפסח, ואילו לעיל שם (לה, ב) מבואר דפת שאין מברכין עליה 'המוציא' אין יוצאים בו ידי"ח אכילת מצה.

ומיישב רבינו: ויש לומר, דשאני כזית מצה בליל פסח דחשיב והו"ל כקבע דמברך המוציא, ודרך של ישראל לקבוע אכזית מצה, דאחשבה להאי קרא וכו', ומברך המוציא הגם דלא בעי למיכל אלא כזית של מצה, **דמצותה קובעת לה סעודה**. עכ"ל"ק.

והחיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סי' מ"ח) הביא דברי רבינו, והוסיף דלפ"ז הוא **הדין בחג הסוכות** אם אכל כזית פת הבאה בכיסנין מברך המוציא וברכת המזון ויוצא ידי חובתו, דכיון דלפנין חיוב אכילת כזית בליל סוכות בגז"ש ט"ו ט"ז מחג המצות, א"כ כמו דאמרין בחג המצות דמהמצוה מחשיב האכילה ומשוי לה קבע, ה"נ לענין אכילה דחג הסוכות יענ"ש.

אמנם החיד"א גופיה חולק ע"ז גם לענין ליל פסח, וס"ל דרק אם אוכל מזונות בשיעור קביעות סעודה אז יוצא ידי"ח דליל פסח וסוכות יענ"ש. ועיין גם בספרו "מחזיק ברכה" (סי' תרל"ט) דנסתפק בזה לגבי ליל סוכות אפילו באופן שקובע סעודה.

והמשנ"ב (שם) הביא דבריו, וכתב לדינא דאינו יוצא ב'פת כיסנין' אלא בעינן לחם גמור. אמנם **במנחת חינוך** (מצוה י') וכו"ה **בדגול מרבה** (כת"י שו"ע אורח סי' קס"ז, שו"ע מכ"י) כתבו מדנפשיהו ככל דברי רבינו, מכאן הראיות הנ"ל.

ומצינו **שיטה הממוצעת** שהסכימו לה רוב האחרונים - דיוצא ידי"ח בכזית בפה"כ בליל פסח וסוכות, ומ"מ מברך עליו בורא מיני מזונות ואעפ"כ יוצא ידי"ח. עיין בסי' קס"ז - בשו"ע הרב, וברעק"א, ובאבן העזר, ובפרי מגדים, ובמגן גבורים, וכ"כ בשו"ת "זרע אמת"

"פלאי החיים"

חידושי גמרא ופירושים על האור החיים הקדוש

נערך על ידי העשפיע
הרה"ג דוד נתנאל שווארץ שליט"א,
ע"ח"י די העשפיע, ויו"ר עכ"ל פלאי החנה

0527156981 דהמנת דרשות מהמשיפיע שליט"א

חידוד א'

באיזה סגרא מבאר רבינו את ההוי אמינא של התורת כהנים (פרק יא) שבחג הסוכות צריך לאכול מצה כמו בפסח, ובחג הפסח צריך ליישב בסוכה כמו בסוכות?

מקור לתשובה: אור החיים הק' פרשת מצורע עה"פ והזהר על המטרה מן הצרעת וני. ועיין עוד במשנה למלך הל' חמץ ומצה פ"ו ה"א

חידוד ב'

במגילת קהלת שקוראים בחג הסוכות כתוב 'ולשמחה מה זה עושה' (פרק ב', פסוק ב), ורבינו מבאר בפרשת וזאת הברכה עה"פ ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך וישכר באהליך - דהכוונה דאין לשמוח בענייני עולם הזה. ורש"י בקהלת (שם) פרש הטעם - כי סופה תונה. אין יתכן שכן אפשר לשמוח גם בענייני עולם הזה?

מקור לתשובה: אור החיים הק' פרשת וזאת הברכה עה"פ ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך וישכר באהליך, ועיין עוד בדברי יחזקאל עה"ת שם

חידות לפרשת וזאת הברכה ושמחת תורה

חידוד א'

מהיכן לומר רבינו, שאף שעם ישראל סיבבו שמשה רבינו ימות ולא יכנס לארץ ישראל, מלבד שלא היה לו בלבו טינה עליהם, גם הם היו קרובים ואהובים בלבו?

מקור לתשובה: אור החיים הק' פרשת השבוע עה"פ וזאת הברכה אשר בך משה איש האלוקים את בני ישראל לפני מותו.

חידוד ב'

בדרך כלל אדם שיוצא לסחורה, אינו יכול לדעת מתחילה אם יצליח או לא. אין יתכן, שאדם כן יכול לדעת מתחילה שבוודאי הוא הולך להצליח בסחורתו?

מקור לתשובה: אור החיים הק' פרשת השבוע עה"פ ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך וישכר באהליך.

בין כל המשיבים תשובה נכונה לאחת החידות.
בפקס 15388556981 או בדוא"ל מכון 'מבאר הפלאות'
q222678q@gmail.com יוגרלו:

2 זכויות בסך 100 ₪

2 זכויות בסך 50 ₪

2 זכויות על סט "כל הכתוב לחיים"
מספרי המכון למורשת אור החיים הקדוש

שימו לב: על כל תשובה נוספת נכנסים להגרלה פעם נוסף.

הודעה משמחת - כדי להוקיר את המשיבים לחידות במשנתו של האור החיים הקדוש, יתקיים "כל שבוע" הגרלה ופרדת על:

2 זכויות בסך 100 ₪ + 2 זכויות בסך 50 ₪ + 2 זכויות על סט מפואר מספרי המכון למורשת אור החיים הקדוש.

נא לכתוב את התשובות בכתב ברור וקריא, ולציין שם, ומכתובת, ומספר טלפון לחזור.

התשובות ושמות הזוכים של החידות לכל חודש תש"י, יפורסם בס"ד בחודש חשוון ה'בעל"ט.

עיתון הספר הנפלא "שפע אור"
הוראת הדורות הצדיקים האור החיים הקדוש בעניני השפעות טובות ועניני חברה
מבוצעת ונדידיו הנמד הערועם צוה"ר יואל לאנדא שליט"א

שבע אור

שער התורה

פרק ב • אין סגולה כתורה כח ומעלת התורה וסגולתה

והוא זוכה לקבל פני שכינה ממש (יח).

ע"י התורה מתעלה האדם יותר ממלאכים:

יג. באמצעות התורה יגדל ויתעלה האדם עד אין קץ, ויתרומם כל כך עד שתהיה מעלתו גדולה, יותר מקדושת ומעלת מלאכי עליון וכל מלאי של מעלה (טו), עד כדי שיוכה שהשי"ת ידבר עמו (ס).

• יכרעו ויפולו •

ע"י התורה מבררים כל הניצוצות:

יד. תכלית עסק התורה הוא לברר ניצוצי הקדושה, לתקנם ולהעלותם אל שורשם, כי אין לך דבר שיכול להעלות ולברר את הניצוצות כמו עסק התורה (כא).

ע"י התורה מכניעים את כח הסט"א:

טז. ועל ידי עסק התורה וקיום המצות, מכניעים את כוחות הטומאה, ומשמדים את כח הסט"א, למגרו כליל, וממילא על ידי זה מתעלית השכינה הקדושה לעילא (כב) [ב].

• ותשחק ליום אחרון •

התורה מאירה את הדרך לנשמת האדם:

טז. הנה הדרכים בהם צריכה הנשמה לעבור בעת הסתלקותה מן העולם, הוא דרך חושך וצלמות, אבל מי שיש בידו תורה, אזי התורה מאירה לפניו את דרכו ונתיבותיו (כג).

העוסק בתורה אין שולט בו רימה:

יז. העוסק בתורה, אינו גם לאחר הסתלקותו מן העולם, גופו מתקיים ואינו כלה, כי זכות התורה תגן עליו שלא תשלוט בו רוח הטומאה, ולא ישלוט בו רימה ותולעה (כד).

העוסק בתורה אין גיהנם שולט בו:

יח. התורה נמשלה לאש, בכך שהיא מצרפת את נפש האדם ומטהרת אותה, שלא תצטרך לרדת לשאול תחתיה, וממילא על ידי זה אין אור של גיהנם שולט בו, כי כח אש התורה גדול יותר מאש הגיהנם (כה).

מקור השפע

(טו-כ) 'אור החיים' (ויקרא א, א; שמות ט, י): "...כי באמצעות התורה תגדל ותעלה מעלת האדם עד אין קץ, עד למעלה מהמלאכים, וכן (דברים כח, א): "...על ידי עסק התורה, יעלה במעלות, לזכות ש"ד ידבר בו".

(כא) 'אור החיים' (ויקרא י, ז): "...כי תכלית עסק התורה, הוא לברר ניצוצי הקדושה, אשר נפלו... ולהחזירם ביחוד שלם, לכמות שהיו... זולת אמצעות עסק התורה יעשה כל דבר עקר, יעלה ניצוצי הקדושה שנפלו קדם עולם התקון".

(כב) 'אור החיים' (דברים יב, ב): "...בדרך רמז יכון הכתוב לרמו אבוד לכה הנעלם... שכאשר יתעצמו בתעצומות המעשה הטוב, יאבדו נגלה ונסתר מהם... כי בנפילת כל זה יתעצם כל זה ותעצם כל זה העליון, ויהי ה' למלך על כל הארץ".

(כג) 'אור החיים' (ויקרא כ, ג): "...בפסוק (משלי י) בהתהלך תנחה אתך, כי הדרכים אשר תעלה בהם הנשמה בצאתה מן העולם, הם חשך וצלמות... ומי שיש בידו תורה היא מאירה לפניו, כאמרו (תהלים קיט) נר לרגלי דברייך".

(כד) 'אור החיים' (ויקרא כ, ג): "...שיתקיים הגוף שהוא בחינת הארץ... כי ה' צו ליסודות להתקיים יחד ולא יתפרדו... שלא תשלוט רמה בגופם להחזירם בקבר, ותמצא שהצדיקים אין רמה בגופם".

(כה) 'אור החיים' (ויקרא כ, טז): "...הנה התורה נמשלה לאש, דכתיב (ירמיה כג) והלא כבר דברי כאש... להיותה אש מצרפת הנפש, ומטהרת אותה לכל תצטרך לרדת שאול לצרפה, ולזה אין אור של גיהנם שולט בהם, כי אשה גדול מכח אש גיהנם".

• נצחור מוטב •

התורה היא תבלין כנגד היצר הרע:

ז. הקב"ה ברא את היצר הרע, אבל ברא גם תבלין, שעל ידה יוכלו לנצח אותו, ותבלין זה הוא עסק התורה, כי התורה מגנא ומצלא את האדם מן החטא, שלא יפול בידי היצר הרע (יא).

רק על ידי התורה אפשר לנצח את היצר הרע:

ח. התורה הקדושה היא האפשרות היחידה להניצל מן היצר הרע, ואין תקוה אחרת להניצל מהיצר, כי אם על ידי עסק התורה, ואם יתרשל האדם בלימוד התורה, מיד יפול בידי היצר ויכשל ברשתו ח"ו (יב).

על ידי התורה אפשר לכפר כל חטאיו:

ט. וגם אם כבר נכשל חלילה, על ידי לימוד התורה, זוכה לכפר על כל עוונותיו, ואפילו היו בידו עבירות רבות, לימוד התורה נחשב לו כאילו הקריב כל הקרבנות המכפרים, ומתקן את הכל (יג).

העוסק בתורה צדקתו עומדת לעד:

י. העוסק בתורה צדקתו עומדת לעד, ואע"פ שעבירה מכבה מצוה, אין כן הדבר בלימוד התורה, וגם אם יעשה עבירה ח"ו, לא תוכל העבירה לבטל את זכות התורה העליון, וילך עמו צדקת התורה לעד, עד לכתו לעולם (יד-טו).

• וממדרגה למדרגה תעלה •

על ידי התורה האדם מתעלה והולך:

יא. הנה מותר האדם מן הבהמה, שהבהמה אינה יכולה להשתנות ולהתעלות, משא"כ האדם משתנה לפי טיב מעשיו, והולך ומתעלה יותר ויותר, וכל זה על ידי לימוד התורה הקדושה, שבאמצעותה יוכל לעלות ממדרגה למדרגה (טז).

בבב אור התורה מקבלים פני שכינה:

יב. התורה מאירה את עיני האדם, שיוכל ליהנות מזיו השכינה, ועל ידי אור התורה, נעשים עיניו מסוגלים להכיל אור גדול וקדוש כל כך (יז).

(יא) 'אור החיים' (ויקרא כ, יד): "לפי מה שפירשתי בפסוק אם בחקתי תלכו... שעל ידי עסק התורה יהיה בטוח מיצרו, כי התורה כנגד ומצלא".

(יב) 'אור החיים' (ויקרא כ, יד): "...בראית לכס יצר הרע, בראית לו תורה תבלין, הרי כי אין תקוה לנצל מהיצר, על ידי עסק וזולת התורה, וכשישול מהתורה יטה אנו ליצרו הרע". וראה 'חפץ השם' (שבת קנב ע"ב) באורך.

(יג) 'אור החיים' (שמות ל, יג-טו): "...באמצעות מה שילמדו בתורה, והיא מגנה ומכפרת, עוון, ומרבה זכיות... ואפילו היו ביד האדם עבירות רבות, זאת התורה לעלה לנחמה ולחטאת ולאשם, כאלו הקריב כל הקרבנות המכפרים".

(יד-טו) 'אור החיים' (ויקרא כ, ג): "...כי כל העוסק בתורה צדקתו עומדת לעד, וילך עמו צדקו על דרך אומרים (פסוק כ"א) כי עברה מכבה מצוה, ואין עברה מכבה תורה, לבטל זכותה של תורה, ויזכה ללכת בה בלכתו לעולם העליון".

(טז) 'אור החיים' (ויקרא כ, ג): "...כי מין הבהמה אינו משתנה מגדר שבו נולד, מה שאין כן בני אדם שיטנו לצד מעשיהם, והולכים מגדר לגדר עליון... באמצעות עסק התורה, תהיה ההשגה הלו הולך ואור, ממדרגה שפלה למדרגה עליונה".

(יז) 'אור החיים' (ויקרא כ, טו): "...כי צריך אור גדול לעיני ישראל, כדי שיוכל להנות מזיו השכינה למעלה, והאדם באהבתו אותנו נתן לנו התורה שנקראת אור... כי כפי גדל אור שבעינים כפי המשגה".

(יח) 'חפץ השם' (ברכות פ"ג ע"א): "...לכל היושב ועוסק בתורה שכינה שריה עליו... דזוכה ומקבל פני שכינה, היינו בהארה גדולה שיהיה ממש זוכה לקבל פני שכינה ממש".

מקור השפע

[ב] דאח מ"ש רבינו בהקדמת ספרו 'פרי תואר': 'הנה בשמים עדי שכל כוונתי בחיבורינו אלא לקשט השכינה'. וכן כתב כמה פעמים בגוף הספר (פסוק קח, ס"א): 'אמרתי אל לבי ללבו הלכה זו, כאשר תשיג יד בעד הא-ה' ית' ליהוד שמו ולקשט הכלה בהלכה זו'.

ענין הספר "פניני ופסיקי חפץ ה'
לדמות הבטחון ויאלץ כן עולם שורה,
ובל עשיה

פניני חפץ ה'

קדושת התורה

מפני רוב מעלתה, חס ושלוש לא תהיה ביד מינים

הגליונים וספרי מינין אין מצילין אותם מפני הדליקה, רבי יוסי אומר, בחול קודר את האזכרות שבהן וגוונן והשאר שורפן. אמר רבי טרפון, אקפח את בני שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן, שאפילו אדם רודף אחריו להורגו ונחש רץ להכישו נכנס לבית עבודה זרה ואין נכנס לבתיהן של אלו, שהללו מכירין וכופרין והללו אין מכירין וכופרין, ועליהן הכתוב אומר "ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרוןך" (ישעיהו נז, ח). אמר רבי ישמעאל קל וחומר, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה, ועליהם אמר דוד (תהלים קלט, כא-כב) "הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטט, תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי".

ויש שונאים אחרים שהם קמים על ה' בתורתו, והם הכותבים ספרי התורה להלבישה שקם ואפרם אל אחר, ומכוונים באזכרות התורה לאשר ישר בדעתם ובעיניהם, ומתחזקים בה, לאלו תהיה 'תכלית השנאה' ואומרו (תהלים קלט, כב) 'לאויבים היו לי' הוא שאמר רבי ישמעאל שמטילין איבה וכו' בין ישראל לאביהם וכו', והאיבה הוא כי הקב"ה הוציא חמדה גנוזה, תורתו אשר בה היה משתעשע, ונתנה לישראל לקיימה ולכבדה, לא שתהיה ביד המינים לחללה ולטמאה חס ושלוש, ואילו לא היה נותנה לישראל לא היתה באה ליד המינים להלביש את התורה מחגורת שק, ומה גם כשישראל אינם מקיימים את התורה דאיכא איבה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמים שניתנת התורה בעונות לרע ולא ח"ו (ולא) לטוב בר מינין, לזה תפוג תורה, אשר על כן אבד מאבדין את כל הנמצא כתוב מיד האנשים הרשעים, ואז לא תשונה אהבתו יתברך על ידי האומה הישראלית לעולם ועד.

שבת קטז, א

ענין "תמירות שבת, חודש -
עשרה אור החיים" לדמות הפטור
עשה יואלץ כן רחל, וכל עשה

שבת קודש בהיכל רבינו הק'

ההכנה לשבת גורמת שהנשמה יתירה תשכון בו

ותשוב עוד הנשמה ההוא [הקדושה העליונה של יעקב אבינו] באמצעות הכנת והצעת המזון, כהשבת נשמה יתירה בכל שבת ושבת באמצעות הכנת יום המקודש'.

יוחי מזו כח

להוסיף מחול על הקודש בערב שבת ובצאתו

מצאתי בשם החכם השלם כמוהר"ר חיים אבי עטר², על משנת (שבת לד, א) ספק תשכה ספק אינו חשכה אין מעשרין וכו'. קשה הכפל, דהיה לו לומר 'ספק חשכה' דוקא וממילא משמע שהוא ג"כ 'ספק אינו חשכה', דבכלל מאתים מנה. והכונה על דרך מאמרם ז"ל שצריך להוסיף מחול על הקודש בשבת הן בכניסתו הן ביציאתו. ובזה יובן הכפל, 'ספק חשכה' קאי בערב שבת ו'ספק אינה חשכה' קאי על מוצאי שבת, ובזה להזהיר התנא, שלעולם בערב שבת יהא מרגלא בפיו לומר 'ספק חשכה' - אפילו עדיין השמש על הארץ, שבוזה תבוא להוסיף מחול על הקודש. ובמוצאי שבת תהא רגיל לומר 'ספק אין חשכה' - אפילו שכבר שקעה השמש, שבוזה גם כן תהיה זהיר להוסיף מחול על הקודש בין בכניסת שבת בין ביציאת שבת, ע"כ. ודברי פי חכם חן³.

חידושים ופשיטים על תנ"ך (כת"י) מרבי יוסף ב"ר יואל ביבאס

1. הפרש גדול יש בין המכין עצמו לשבת למי שאינו מכין

בספרה"ק סדורו של שבת (שורש א עף ג) מבאר, שאפילו שקדושת שבת שונה משאר ימים טובים, ששאר ימים טובים תלי באתערותא דלתתא, משא כ" שבת, אעפ"כ יש הפרש גדול בין המכין עצמו לקדושת שבת למי שאינו מכין את עצמו, דכשמיגיע קדושת השבת על אדם שהוא פגום, הוא בורח ממנו כי אין לו איפה לחול, כלשון קודשו "אז באהי אור קדושת השבת בעולם בורח מנפשות אלו ולא אור נגה עליהם כי אין מקום לישב על הכסא מזוהמת לכלוכי עונותיו". נמצא לפי דבריו דע"י ההכנה הראיה לשבת, יש מקום לעשמה יתירה לשרות בו כל השבת ואינה בורחת מיד כשמגיעה. ואולי זהו כונת רבינו "כהשבת נשמה יתירה בכל שבת ושבת" (היינו שתישאר עליו כל השבת) באמצעות הכנת יום המקודש, הוא ע"י הכנה לשבת.

2. אגב, במקום אחר בחיבור זה מופיע מאמר נוסף בשם "מרח"כ כמוד"ר חיים אבי עטר נ"ר, ושם בהכרח הכוונה לרבי חיים בן-עטר הזקן דקני של רבינו, שהרי לרבינו לא היו ילדים, וזממה שבמאמר דגן מזכיר את רבי חיים בשני תואר, ולא מזכירו בתור חמיו, מסתבר שמאמר זה הוא מאת רבינו. [ציון גם שבקונטרס "ארץ החיים" בסופו מובא מאמר זה בקיצור בשם רבינו, מתוך כת"י "פאת נגב" לרבי ניסים ובאי. והנה כי כזה לא נודע לנו היום, רק ספר דרש לרבי ניסים בראי בשם זה, ושם לא מצינו מאמר מאת זה].

3. וכן כתב בקצרה כפירוש זה בהגהות מלא הרוצים (שבת שם) ע"ש שפפול בזה. ובספר ילקוט (שם לישנה, בחקלין תשנ"ז) מביא אן מפי השמועה, בשם הגאון מוילנא הרה"ק מאוסטרובצא, ומוסיף, שבוזה גם כן מתורץ מה שיש לדקדק, ולכאורה היה לו לומר בהדיק "ספק אין חשיכה ספק חשיכה", כי ביום השמשות היום הוא קודם הלילה, ולפי תירוץ הג"ל אתי שפיר.

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש"

בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א

זמירות לשבת קודש עשרת אור החיים
(גם בנסח ע"ס) מנין אור החיים על סדר הזמירות. ופרקים רחבים על מנין והלכות וסביב מניני שבת קודש.

סידור עם פירושי אור החיים הק'
לחול ולשבת נוסח ספר - ב' כרכים.
ונסח ערות המזרח - בכרך אחד.

כתבי אור החיים הקדושים:
גלויות ואגרות מכתבי רבינו חן ו'תלמידיו,
עם לקוטי שפשוט מכתבי תלמידיו רבינו.

כל הכתוב לחיים:
ילקוט אלפי ביאורים והערות פנימיות הדורות על ספר אור החיים חן - ב' כרכים עם מפתחות.

פרי תואר:
על יורה דעה - ח' כרכים וסו"א - ח' כרכים.
עם ביאורים ודרישות. ומסור "מסקי פרי תואר"

מניני ומסקי חפץ ה':
אשר מנין אחר ומסקי חפץ ה' שנתנו להספר הקדוש חפץ ה' על פסוקות חפץ ה' עם ביאורים והוספות נפלאים

תהלים עשרת אור החיים:
אשר מנינים חידושים אור החיים משולבים במקרי התהלים. עם כוונות ומפתחות.

נר המעריבי:
פרקי חיים ותולדות רבינו בעל אור החיים חן, עם מסמכים וניגונים נדירים. סך עמ' מיל מפתחות מורחבים.

שערי אור החיים:
ביאור רחב על הקדמת אור החיים. ומספר מלא וכללים ללימוד ספרי אור החיים.

ראשון לציון:
על ש"ס נ"ד ויורה דעה - ח' כרכים עם ביאורים ודרישות. וכרך מיוחד "מסקי ראשון לציון"

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדרים פלוס קופת 'מורשת אור החיים'.

או במייל: torat6398@gmail.com הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגליון, במייל המערכת: g0774904173@gmail.com

הפסח הגדול

מס ליצנת תורת הקדושת לוי
הרבני רשון

גליין יד

חג הסוכות תשפ"ז

גליין מוהרל

לרגל יומא דהילולא - כה תשרי תק"ע

דורש טוב לעמו

מליצה ישראל מרבינו

פעם כאשר ירד גשם בחג הסוכות, אמר רבינו ז"ע שגשמים אלו הם סימן טוב וברכה לישראל, כי כביכול השם יתברך רוקק בפנינו שלא תשלוט בנו עין רעה מאלו המתקנאים בנו ומסתכלים עלינו בעיניא בישא.

זכותא דאברהם (נחליא אמונה עמי ע').

בפי ישרים תתדומם

שבח תהלותו של רבינו בפי צדיקי הדורות

הרה"ק רבי שלמה מקשאנוב זיע"א

סיפר הרה"ק רבי דוב בעריש מאושפיצין זיע"א שדרכו של הרה"ק רבי שלמה מקשאנוב זיע"א היה ללמוד עם תלמידים סוגיא מסוגיות הש"ס, שיטה אחר שיטה במשך כמה שבועות, והיה רגיל לומר לפניהם חריפות עצומה, ולפעמים יום אחר יום על אותה השיטה.

פעם באמצע הלימוד הפסיק פתאום להגיד את ביאור השיטה, והתחיל להתאנח ולבכות שחשכו עיניו והוא אינו רואה. ולפתע קרא ואמר 'מי יודע מה קורה עם הברדיטשעבער'.. הוא הפסיק את לימודו וסר לחדרו כאשר הוא שולח את התלמידים לביתם. הרה"ק מאושפיצין הבין כי יש דברים בגו, ורשם לעצמו את היום ואת השעה. לאחר זמן התברר כי באותה השעה ממש הוציא רבינו זיע"א את נשמתו מן העולם.

שלשה עררי צאן (עמ' 24)

הגליין השבועי ללימוד סגוריא על עם ישראל ברוח משנתו של רבינו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב בעל הקדושת לוי סגוריא של ישראל

פניני קדושת לוי

אמרות טהורות מתורת רבינו

פרי החג מתמעטים והולכים אחר ההרגל במחילת העונות

ומנהגם יוספיהם לפרים לאילים ולקבשים במספרם ממשפט (במדבר כט יז).

ופירש רש"י: פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות עובדי גילולים שמתמעטים והולכים - סימן כליה להם.

משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב וצמא, ונפשו משתוקקת למצוא מעט מים להחיות נפשו, ודבר מאכל אשר יוכל להשקט מעט את רעבונו מעט. והנה הוא רואה מקום יישוב בני אדם, אשר שם יוכל למלא את רעבונו וצמאונו ולהחיות את נפשו במאכל ובמשחה, ונפשו תגל ותשמח על אשר עתה יוכל למלא את צרכו, אמנם אחר שכבר הגיע אל העיר וטעם מעט, השמחה מתמעטת, וכך בשעה מאוחרת יותר שמחתו הולכת ומתמעטת. ומטעם זה צריך לברך על בשורה טובה תיכף בשעה ששומעה, כי אז יברך את ה' בשמחה ובטוב לבב.

ומטעם זה פרי החג הולכים ומתמעטים, כי עיקר השמחה בחג הסוכות שנקרא 'זמן שמחתנו' הוא אחר שנמחלו עוונותינו ביום הכיפורים, ובחג הסוכות נהפכו לזכויות, ועל כן ביום הראשון של חג, השמחתנו נהפך לזכויות אז אנו מרגישים שמחה גדולה במחילת העוונות. וביום השני אנו כבר רגילים מעט בשמחה ודשין בה, וכן ביום השלישי אנו מתרגלים ודשים בה יותר, וכן הלאה.

הדרך להמשיך את הארת החגים גם לימי החול

בשלת הרגלים, פסח שבועות וסוכות, השי"ת מאיר עלינו הארה גדולה, אשר הארה זו נחקק לכל השנה בעולם-שנה-נפש, דהיינו שחג הפסח הוא עניין של זמן, כי אין בין חמץ למצה אלא משהו, ששיעורו הוא שיעור מיל, דהיינו שנה. וחג השבועות הוא נפש, שהוא קבלת התורה. וסוכות הוא עולם, והם משפיעים הארה לכל השנה.

וזה שאמר הכתוב (שמות יג, ט) "ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה", דהיינו שהם משפיעים 'לימימה' שזה לכל השנה, וכמו שנתבאר שאפשר להמשיך את הארת החגים גם לימי החול. וכיצד ממשפיעים את ההארה לימי החול? כאשר האדם מאמין בניסים הוא ממשיך את הארת חג הפסח, כאשר הוא מאמין בקבלת התורה הוא ממשיך את הארת חג השבועות, וכאשר האדם מאמין במחילת עוונות הוא ממשיך את הארת חג הסוכות.

מה שאין כן בחג הפסח, אשר עדיין לא הזדכנו מטומאת מצרים, ועל כן אין ביכולתם לקבל את השפע עד אחר עבור ימי ספירת העומר בהם יזדכנו מחומריהם וגשמייתם, ויעלו לפני השי"ת במסירות נפש באהבה עזה וכלות נפשם, ויהיו מטהרים בטהרת הנפש וטהרת הגוף, ואז יוכלו לעצור ולקבל את השפע בחג השבועות. ועל כן נקרא חג השבועות 'עצרת'.

ביום שמיני עצרת מקבלים את כל השפעות שבעת ימי חג הסוכות

יש להבין מדוע חג הסוכות הוא שמונה ימים, וחג הפסח אינו אלא שבעה ימים. ובאמת ידוע כי כל ההמשכות וההשפעות אשר הבורא ברוך הוא משפיע, הם על ידי ז' המידות (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות) שעל ידם נשפע ונמשך כל ההשפעות. ועל כן חג הסוכות הוא שמונה ימים, כי ז' ימים הם כנגד ז' המידות שעל ידם השי"ת משפיע השפע לעולם, ויום השמיני הוא כנגד המקבל את השפע. ועל כן יום השמיני נקרא 'שמיני עצרת', כי שבעה ימים השי"ת ממשיך ומשפיע לבני ישראל את כל ההשפעות על ידי ז' המידות, וכמו שכתוב (במדבר כט, לה) "ביום השמיני עצרת תהיה לכם" - שביום השמיני הוא נעצר וכל ההשפעות נקלטות בבחינת מקבל, שיהיה ביכולת המקבל לקבל ההשפעה. ועל כן נאמר "עצרת תהיה לכם" שתעצרו לכם את כל ההשפעות הנשפעים לשבעת המידות בשבעת ימי החג.

והנה כל זה הוא בחג הסוכות, כי אחרי שבני ישראל התעלו בימי ראש השנה ויום הכיפורים ונזדככו מהחומריים והגשמיים במסירות נפש, אשר אז הוא זמן עליות העולמות, אז יש ביכולת נכנסת ישראל לקבל את כל השפע רב טוב אשר השי"ת נותן ומשפיע להם. ובהגיע ימי חג הסוכות שהשי"ת ממשיך ומשפיע אליהם בכל יום השפעה חדשה והארה חדשה על ידי שבעת המידות, כאשר הם ראויים להיות כלי לקבלת השפע, יכולים הם ביום השמיני לעצור ולקלוט ולקבל את כל ההשפעות.

שימועה טובה

מבדרות קדשו

בסוכות שאז [התשובה] הוא מאהבת השם, אז השם יתברך מונה וסופר העונות, כדי שיתחפכו לזכויות ויהיו מליצים טובים על ישראל.

קדושת לוי, האוינו ד"ה מי

פניני הדרך של ישראל

ליקוטי התנאים מדברי רבינו

עניני שמחה (א)

צריך לשימוח בטובתם של ישראל

צריך כל אדם לעבוד את ה' בכל עת ורגע, ויהיה בשמחה תמיד אם הוא רואה שיש לישראל טובות בזה העולם, ואם חס ושלום להיפך צריך להשתתף בצערם, וצריך לדאוג תמיד שמה יגרום החטא ולא עבד את הבורא, ועיקב היה תמיד במדריגה זו, שמתירא תמיד שמה יגרום החטא ולא יצא ידי חובתו לעבוד את הבורא. קדושת לוי, פ"ר וישב ד"ה וישב

עיקר השמחה היא על הזכיה לעבוד את השי"ת

עיקר התענוג והשמחה הוא שזכינו לעבוד את בוראנו, בורא עולמות עליונים ותחתונים עד אין קץ, וכל העולמות עובדים אותו שרפים וחיות ואופנים, ואף על פי כן עיקב בחר לו יי, שיחיו עובדים אותו. ונמצא שהעבודה שאנו עובדים את בוראנו היא עצמה תענוג גדול לנו.

זהו "אז ישיר משה ובני ישראל" (שמות טו א), ומפרש המקרא מה היה שירתם ושמחתם? ואמר "את השירה הזאת לה", פירוש על שזכו לאמור שירה לפני המקום. וזהו "ויאמרו לאמור", רצה לומר שכל אמירתה היה על שזכו לאמור. קדושת לוי, פ"ר בשלח ד"ה ואמר על דרך

יש שמחה על זה שעובדים את ה' בשמחה

"שש אשיש בה" (ישעיה סא, א). הרצון בזה, שיש שמחה כשעובדים את הבורא ברוך הוא, ויש עוד שמחה ששומח את עצמו במה ששמוח בעבודת ה'. וזהו הרמז בפסוק "שש, יש לי שמחה במה שאני אשיש בה". וזהו הרמז 'כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים' (שבת קיח). כי כששומח עצמו בעבודת ה' יש לו שמחה גם כן במה ששומח עצמו בעבודת ה', ויש עוד שמחה מזה השמחה, במה ששומח עצמו בשמחת עבדות ה', ויש עוד שמחה מן השמחה, וזהו עד אין סוף, ולכן נותנין לו נחלה בלי מצרים.

קדושת לוי, ליקוטי ד"ה א"י שש אשיש

השמחה באהבה ה' אותנו

למשל, מלך גדול ואדיר שנותן מתנה לכמה אנשים. והנה יש כאן ב' כיתות, הכת האחד לא נחשב בעיניהם לדבר גדול מזה שהמלך נותן להם, רק הם חפצים במתנת חנם. והכת הב' אשר הם במעלה גדולה מהראשונה, ולהם חכמה בשכלם, מגיע להם ב' מיני תענוגים, האחד על המתנה, הב' על שמלך גדול ואדיר יתפזר באהבתם. והנמשל בזה, שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא עשה לנו טובה גדולה, אשר לית כח ליתן שבה על זה, דהיינו בהוצאת מצרים, דאיתא במדרש שהשטן קטרג הללו עובדי עבודה זרה וכו', ונמצא שלא היה שום התעוררות דלתת רק מתנתו יתברך היתה מתנת חנם, וכיון שכן אין ראוי ליכנס בשער החכמה ולהשוות לחכמים במידותם, דהיינו לשמוח את עצמם בכל מיני שמחות אחד על המתנה בעצמה והשניה על שמלך גדול ונורא הוציאנו ממצרים, כמאמר בעל הגדה 'אני ולא מלאך' וכו', וזה רק מחמת גודל אהבתנו יתברך כי חפץ בנו המלך, ואין מעריבין שמחה בשמחה, לכן צותה התורה לשחוט הפסח בארבעה עשר, וד"ל.

קדושת לוי, דרושים לתוכנה ד"ה אמת בשב"ת

תולדותיהם של צדיקים

תולדות חייו של רבינו

הרבנות בברדיטשוב

כאשר שמעו בני העיר ברדיטשוב את עדותם של השליחים, שלחו תיכף שנים מנכבדי העיר עם כתב רבנות בידם. וביום א' סיון - מ"ה לעומר הגיע לברדיטשוב, שהיתה עיר ואם בישראל, כאשר שני נכבדי העיר מלווים אותו ומגיעים עמו במרכבה. כאשר הגיעו סמוך לעיר ראו קהל גדול מאד, אנשים נשים וטף, אשר התאספו מחוץ לעיר לקבל את פני קדשו. כאשר רבינו את הקהל הגדול אמר

לנכבדי העיר שליוו אותי, שהוא צריך לירד מהמרכבה. וירד רבינו מן המרכבה ונכנס לרחוב צדדי, וכבר שמע מהאנשים היכן היא האכסניה אשר הכינו לכבודו, והלך לבית האכסניה ונכנס וישב ללמוד. ואחר זמן כאשר שום איש לא הגיע אל בית

שלט הכניסה לעיר ברדיטשוב

האכסניה שאל רבינו את בעל האכסניה מה נשמע בעיר, ואמר לו בעל הבית כי מחלוקת גדולה פרצה בעיר, כי קהל גדול נסע לקבל את פני הרב שבא לעיר, וכאשר הגיעו אל המרכבה ראו שאין שם שום איש מלבד נכבדי העיר שנסלחו ללוות את הרב החדש, וטענו כנגדם שהם עשו שחוק מכל אנשי העיר, ורצו להכות אותם. כאשר זאת רבינו, אמר לו שילך ויאמר לאנשי העיר כי הרב נמצא בביתו.

כאשר שמעו בני העיר כי הרב כבר נמצא בבית האכסניא, תיכף מיהרו בני העיר וישאלוהו מדוע חמק ובא לבדו אל בית האכסניא. אמר להם רבינו כי כאשר ראה את כל הקהל שבא והתאסף לכבודו, לא היה יכול לקבל את כל הכבוד הזה, ועל כן ירד מהעגלה ובא לבדו אל הבית.

בני העיר כיבדוהו בכבוד גדול, אך רבינו בגודל ענותנותו אמר 'באנו לכאן בשלש פעמים מ"ה, כי היום הוא מ"ה לספירת העומר, אני היום בן מ"ה שנה, והשנה היא שנת תק-מ"ה, נחננו מה'".

באחד מימי ספירת העומר של שנת תקמ"ה שהה פעם אחת הר"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק בכפר פקיעין, והלך לטבול במקוה, וכאשר עלה מן המקוה אמר 'מה טוב היה שרבי לוי יצחק יעזוב את זעליחוב ויעבור לברדיטשוב'. לימים התברר כי באותה השעה ממש יצא רבינו את זעליחוב כדי להתיישב בברדיטשוב, לאחר שנתקבל להיות שם רב.

וכך היה דבר המעשה: בעת שרבינו נרדף בהיותו רב בזעליחוב, שמע גדלו צדקותו וחסידותו כבר החל להתפרסם בעולם. באותם ימים הסתלק רבה של ברדיטשוב, שהיתה היא עיר גדולה לאלקים, ואנשי ברדיטשוב חיפשו רב הראוי

למלא את מקומו. שני אברכים יצאו אז לזעליחוב לראות את רבינו ולהתחקות אחר הליכותיו. הללו התעכבו בדרכם והגיעו לזעליחוב סמוך לחג הפסח, על כן ביקשו מרבינו שיזמין אותם לחג הפסח, משני טעמים, מחמת כשרות המאכלים, וגם כי על ידי שישוה בביתו יוכלו בנקל יותר להתבונן בתהלוכותיו. וכך היה ורבינו הזמין אותם בכבוד. כאשר הגיע רבינו לביל הסדר לעשר המכות, החל לחלק אותם בין המלכים והמדינות, מכת דם לזה, מכת צפרדע לזה, מכת דבר למדינה זו, וכן הלאה. כאשר האורחים ראו זאת היה הדבר לצחוק בעיניהם, כי לא מה לחשוב על דברים אלו. לאחר הפסח נסעו לדרכם, וכאשר הגיעו למקום אחד שמעו כי נתרבו שם הצפרדעים, וכך היה במקום אחר ששמעו כי הגיעו למקום הרבה מיני חיות, כמכות ערוב, וכך היה בכמה מקומות, כי היה מרחק גדול דרך נסיעתם. וכאשר הגיעו לברדיטשוב סיפרו לאנשי העיר כי רבינו הוא גאון מופלא וקדוש, ועליו נאמר "תגזורו אומר ויקם" שכל דבריו מתקיימים.

1 יסוד המעלה ח"א עמ' מה אות סט.

2 איוב פרק כב פסוק כח.

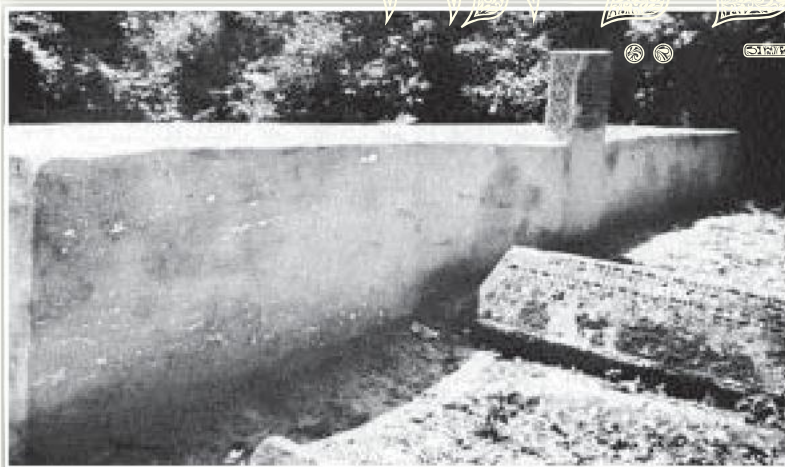
3 יש שפקפקו בדבר התיישבותו של רבינו בברדיטשוב במ"ה לעומר, כיון שבהסכמתו לספר 'הלכה פסוקה' על מסכת שבת הוא חותם ח"י תמוז דהאי שתא לסדר ולפרט הינו נית'ן לאת בריתו שלום (תקמ"ה) לפ"ק, פה ק"ק פינסק. ובהסכמתו לספר 'כנפי יונה' הוא חותם 'היום יום א' כ"ה ימים לחודש תמוז דהאי שתא היש'מיר' (תקמ"ה) לפ"ק פה פ"ק בארדיטשוב. ואם כן הרי שרבינו עבר מפינסק לברדיטשוב ולא מזעליחוב, וכן היה זה בשבוע שבין ח"י תמוז לכ"ה תמוז. (ראה אהל רחל עמ' 67). ויש שרצו ליישב כי יתכן שאכן רבינו כתב הסכמות רבות בהיותו מחוץ לביתו, ואם כן הוא הדבר הרי שהרבה סתירות קעין אלו מתקיימות.

4 כתבי ר"י שוב ערך רבינו אות כז, מאמר מרדכי (סלאנים) ערך רבינו אות ד.

5 על דרך שאמר משה רבינו ע"ה (שמות טז, 1).

6 תפארת בית לוי עמ' 1, עשר אורות מערכת ג' אות ב', אוצר ישראל ערך רבינו אות ג, תולדות קדושת לוי עמ' ח אות יז.

אשכנזיה דרבי וציון המצוינות

הציון בתקופת השלטון הקומוניסטי

הקדוש. כך נוצר במקום מעין מצבת בטון נמוכה ורחבה שתחתה נקברו מצבות ציוני הקודש.

אף לאחר ששכנו קולות רעמי המלחמה, ושארית הפליטה, מעטים ששרדו את מאורעותיה ששבו לעיר הרפאים ששיכלה את רוב תושביה, לא נגעו הללו במצבת הבטון הגדולה בתוכה הוסתר האוהל והציונים הקדושים, במשך כל שנות שלטון הקומוניזם. הם חששו להסיר את הבטון, מאימת הרשעים. ועל כן הקימו מצבת אבן בקצה שטח הבטון הגדול, מצבה המציינת שכאן נטמן סגורן של ישראל - זאת כדי שיהודים החפצים להשתטח על הציון לא יטפסו מעל הבטון וידרכו על הקברים. ובמקום זה היו היהודים שופכים את צקון לחשם, ומעוררים את זכות סניגורן של ישראל כדי להינצל מהמלכות הרשעה.

האהל שחוקם על הציון בשנת תש"מ

להמוני בני ישראל, מאות ואלפים מבני העיר ואף משאר העיירות, אשר היו מרבים להשתטח על ציונו הקדוש, להיוושע בדבר ישועה ורחמים.

טרם פרוץ מלחמת העולם השנייה, כאשר היהודים החלו להרגיש את רוחות המלחמה והפחד מפני העתיד החל אט אט לתפוס את מקום בלבבות אלו שניסו לראות את הנולד, היו שחששו גם מפני השלטון הקומוניסטי שפעל גם הוא לקעקע כל דבר בעל סממן יהודי, התעוררו חששות רבות לגבי עתיד ציון רבינו הקדוש.

בשנת תרח"צ או תרצ"ט, מעט מאוד טרם האש הרצחנית כילתה את קהילות הקודש, הרסו היהודים את חלקו העליון של האוהל, ועת כל העפר והאבנים אשר הורידו ממנו, הפילו אל תוכו, עד שנתמלא האוהל עד גובה הקירות שנותרו ממנו. מעל זה יצקו בטון עבה, כדי להבטיח שלא יחולל חס ושלוש הציון הקדוש, בבת עיניה של ברדיטשוב היהודית וסביבותיה.

מאוחר יותר, בסביבות שנת ת"ש, הוסיפו יהודי העיר שכתב עפר ובטון גם מסביב לאוהל, כשהם מקיפים גם את יתר ציוני הקדוש של משפחתו וצאצאיו של רבינו, יחד עם קברי צדיקים נוספים שנטמנו בסמוך לאוהל

במוצאי יום הכיפורים תק"ע אמר רבינו לסובביו 'היום מלאו ימי ושנותי, וצריך אני להפטר מן העולם כעת, אך אני מצר מאוד על כי כעת כאשר באים לקראתנו שני המצוות החביבות, מצות סוכה ומצות אתרוג, והאיך אוכל לילך ממצוות קדושת כאלו, על כן התפללתי להשי"ת שיחוס ויעכב את פטירתי עד אחר ימי חג הסוכות, ושמע ה' תחינתי ה' תפילתי יקח'. וכך היה, ביום אסרו חג חלה רבינו וביום כ"ה תשרי עלה השמימה בקדושה ובטהרה.

וכל בית ישראל בכו את השריפה אשר שרף ה', ותחשך הארץ עת ליוו את רבינו אל מקום מנוחתו בבית החיים בברדיטשוב, אך עמוד אש נראה הולך לפני המטה. כאשר סיפרו זאת לפני הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א אמר כי מצד הצדיק שנסתלק בודאי יכול להיות שיהיה עמודא דנהורא בשעת הסתלקותו, כי הרי נסתלק הראש, ראש האמת, ראש בני ישראל. וכן אמר בשעת הסתלקותו של רבינו, כי מי שיש לו עינים פקוחות הוא רואה ממש שנכבה אור מן העולם ונעשה חושך.

המצבה על ציון רבינו בשנים עברו

רבינו נטמן סמוך לציון בנו הרה"ק רבי מאיר זיע"א בעל 'כתר תורה' אשר נשמתו עלתה השמימה בחיי אביו, ונטמן במקום זה ארבע שנים קודם לכן, ביום כ"ט תשרי תקס"ו. (בהמשך נטמנו במקום זה גם בני האחרים הרה"ק רבי ישראל מפיקוב והרה"ק רבי דוב בער זיע"א, בשורה אחת זה ליד זה) אחר כך הוקם מעל ציון רבינו ובניו הקדושים בית גדול בנוי לתלפיות, והציון הקדוש נעשה תל תלפיות

המצבות המקוריות, המרצפות וקירות האהל הישן לאחר שנחשפו בתוך האהל המחודש - כפי שנראה בחלק העליון

האהל הגדול והמפואר שנבנה בשנת תשס"ז

טאהלער שליט"א רבה של ברדיטשוב החליט כי כדאי לנצל ימים אלו, כאשר הציון ריק מאדם, ולהתקין בתוככי האוהל חימום תת-רצפתי, לרווחת המתפללים הפוקדים את המקום בימי הכפור והשלג האוקראיני.

בהתייעצות ובהנחיה מדוקדקת של רבנים, מומחים וגדולי ישראל, הוחלט להרים במעט את שכבת הבטון שבקרעית האוהל ולהתקין שם את החימום.

כאשר החלו להרים את שכבת הבטון התגלו שרידים מהאוהל הישן, המקורי, כולל הקירות הישנות, המרצפות והמצבות המקוריות של רבינו הקדוש

מברדיטשוב עם שלשת בניו, אשר כפי כל המתואר - היו טמונים שלא במקום המצבת הבטון את האוהל החדש, וכמו שעשו בכמה מהקברים הקדמונים, מערת המכפלה שהוקם אוהל על גבי אוהל, או בציון רבי שמעון בר יוחאי שהוקם האוהל על גבי המערה.

בשנת תשס"ז יזם הרה"ח שלמה ברייער שליט"א, רבה של ברדיטשוב, ניקוי יסודי של כל שטח בית החיים, שהוזנח מאז המהפכה הקומוניסטית עד אשר נהרס בשואה, ולא שוקם אחר כך. כאשר אף אוהל חדש, גדול ומפואר יותר, הוקם סביב האוהל הישן.

בשנת תש"פ נגיף הקורונה השתלט על העולם, המדינות סגרו את שעריהם, וטיסות לא התקיימו, וכך זרם המתפללים הנוהרים לברדיטשוב, פסק באחת. הרה"ח משה שמואל

הציון הקדוש, זוכים לראות מעט מן היופי פאר וההדר שנותר מן האוהל המקורי, ובעיקר לפעול להם ולכל אחינו בני ישראל ברכות וישועות עד בלי די.

הרב משה טאהל, רב העיר ברדיטשוב, עם הרב שלמה וילהלם רב העיר זיטומיר חבר ועד רבני בית הקברות בארדיטשוב בתפילה על הציונים הקדושים עם חשיפתם

באר אברהם

גליון קכ"ו
חג הסוכות

להפצת אור תורתו ותולדותיו שכארו של הצדיק השפלא זצ"ל הישיבות
הרה"ק ר' אברהם מקנהניטש ז"ל
בהרה"ק ר' יהודה צבי (השני) סטריזטין סני"כ בכ"ר בודאפשט

על פה הבאר

בשנים קדמוניות היה ידוע בכל רחבי מדינת גאליציע ואח"כ גם בגלילות בודאפשט במדינת אונגארין גודל כוחו של רבינו הרה"ק מקנהניטש ז"ל ע"ע לפעול ישועות בקרב הארץ בבחינת 'צדיק גזור והקב"ה מקיים' (תענית כג.), ורבים נושעו על ידו בדבר ישועה ורחמים במופתים גלויים כדרך אבותיו הק' לשושלת סטרעטין המעטירה.

גם בדברי תורתו, אנו מוצאים רבות דיבורי קודש מליצות ישרות על כח הצדיקים לבטל גזירות קשות מעל ראשי עם קודש ולהשפיע בעבורם רוב ברכות וישועות.

לקראת חג הסוכות נביא מה שהגיד בהיותו מיסב על שולחנו הטהור בחג הסוכות בתוך קהל חסידיו, וכך אמר: בספה"ק 'נעום אלימלך' (פ' דברים) כתב וז"ל: אמנם כבר הקדמנו וכתבנו שהצדיק ע"י מעשיו הקדושים יכול לבטל כל הגזירות מישראל ולהשפיע להם כאשר יגזר אומר ויקם, הקב"ה מקיים דבריו. והוא שאמרו חז"ל "כל העולם לא נברא אלא לצות לזה", דהיינו בריאת העולם הוא למען צוות להשי"ת ב"ה הנקרא "זה", כמו שכתוב "זה אלי ואנוהו" כנ"ל שהצדיק גזור והקב"ה מקיים.

ומסיים שם והשי"ת ב"ה רוצה בזה כדאיתא "נצחוני בני". והוא "נעימות בימינך נצח", ר"ל נעימים הם הגבורות והניצוח כשהצדיק ממתיקם ומביאם למקומן לימין. והוא "הנני והנצח לחי עולמים" ר"ל שיהיה לו לגוי כשנמצחין אותו. עד כאן תורף דברי קדשו.

ורבינו הוסיף על דבריו מעניין המועד והמליץ "וזהו שאנו שואגים בתפילה: 'הושענא למען נצחק' – היינו שהצדיקים אכן ינצחו אותך כביכול וישפיעו שפע ברכות מנווה אפיריון לבניך אהוביך".

(נר אברהם הו"ד)

הושענא דמתה לתמר

ובשיר השירים (ח, ו) מצינו כן בכתוב "זאת קומתך דמתה לתמר", וביארו המפרשים שם היינו כתמר שעצו עומד זקוף וישר.

ועוד יש לבאר בדרך דרוש מה שדומים בני ישראל לתמר, על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות דף מג, ב, סוטה י, ב) נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר היא מוצאת וגו'.

והנה אמרו חז"ל (סוטה דף נב, ב) אמר רב חנא בר אחא אמרי בי רב ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן גלות כשדים וישמעאלים ויצר הרע וכו' יצר הרע דכתיב (מיכה ד, ו) ואשר הרעותי וגו'. הרי שבעת אשר אדם מישראל נכשל ח"ו בעוון, טענתו עמו שהוא יתברך כביכול גרם לו זאת, שברא הקב"ה יצר הרע ובעצמו מתחרט עליו. ומכל מקום בני ישראל בעדקם ובענוותנותם אינם אומרים כן, אלא אדרבה, הם אומרים (נחמיה ט, לג) "ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו", ואין מטילים חובתם עליו כביכול.

וזה שאנו מתפללים ומבקשים מהשי"ת שיושיע את כנסת ישראל שדמתה לתמר, שאנו דומים לתמר ועושים כמעשיה שנמנעה מלהטיל חובתה על אחרים, אלא לקחה אשמתה על עצמה.

ויהי רצון מלפני שוכן מרומים, שכשם שהודה יהודה ואמר צדקה ממני (בראשית לח, כו) כמו כן יאמר אבינו שבשמים במהרה צדקה ממני, ויושיענו בישיעה גדולה וברחמים גדולים יקבענו במהרה דידן אמן.

מבאר הישועות

לפני תקופה קצרה התקשר אל המערכת יהודי אחד מארה"ק שנסע לציון הק' בעיר בודאפעשט כדי לברר פרטי אודות הכניסה לבית החיים, ובתוך דבריו סיפר שנסיעתו זו היא להודות על הישועה הגדולה שזכה לראות שם, וכך סיפר:

בתו שתיח' המתינה לזיווגה זמן מה ונסעה לקברי הצדיקים במדינת אוגנארין בער"ח תמח העל"ט. לאחר שהתפללה בציון הרה"ק מקערעסטיר ז"ע, שמעה על סגולת התפילה על ציון רבינו בעיר בודאפעשט המסוגל לזיווגים ולכל הישועות, ובאה להשתטח שם.

בהיותה שם זכרה באחת מחברותיה הטובות המצפה גם הוא לזיווגה והתקשרה אליה לומר לה שהיא מתפללת ומעטירה עכשיו על שניהן כאחד, שיזכו בקרוב לזיווגם בזכות הצדיק.

באותו ערב, מספר בעל המעשה, קיבלתי טלפון משדכן שהציע לי שידוך מצוין, והוסיף לפי תומנו שכבר חשב על הרעיון זמן רב ולפתע התעורר לפעול למעשה ולהציע.

למחרת נתקל בעל המעשה בידיו שהוא אבי החברה האמורה של בתו ולפליאתו סיפר לו שאתמול קיבל תשובה חיובית על שידוך טוב שהציעו לפני תקופה ומשום מה התעכב עד עתה.

לאחר שבוע התארכה החברה ההיא למזל טוב, ולאחר חודש התארכה בתו שתיח' של בעל המעשה בשעתומו"צ.

(ניתן לקבל במערכת את פרטי בעל המעשה למעוניינים לשמוע מכלי ראשון)

לחירוט והצטוות וכל ענייני הגיליון נא לפנות לאימייל
JERUSALEMBAK@GMAIL.COM

האדרעס של ציון הק' בעיר בודאפעשט: Budapest
Csörsz u. 55

בשעות הלילה יש חיבה ובה מפתח בית החיים
לקבל הקוד לפתוח התיבה נא לפנות אל האימייל הנ"ל או להתקשר
1347-7684490+ (ארה"ב)
או 972-733572398+ (א"י)

חלק מהוצאות הגיליון נתגברו לזכות
חבר'ה מרדכי אליאסטר בן דניאלה חזי
וחבר'ה אהרונם צבי בן מייטא
שוכו לזיווג הן בזכות שירות סטודנט חילוואל ברוב עם ביו"ד
קדישא תענ"ט ש' רבינו חק'
זכות רבינו תעמוד בעדם לחקים בית טאמן בישראל

חלק מהוצאות הגיליון נתגברו ע"י ידידת הנכבד
מחז"ר שלמה בן מאטיל שליט"א
זכות רבינו תעמוד בעדו להתגבר ככל מילי דמיטב

חלק מהוצאות הגיליון נתגברו לזכות
מרס' בת שרה צירל
זכות רבינו תעמוד לה לזיווג הן בקרוב

באר המעשיות

דמות דיוקנו נראתה לו

לכבוד גיליון חג הסוכות נפרסם בזה את הידיעה שפורסמה בשנת תרצ"ה במכת"ע יהודי-הונגרי בשם Egyetértés, שלא היה כלל שייך לציבור החרדים לדבר ה' ואף לא היה לו דריסת הרגל בבית היראים, אך מ"מ הביא ידיעות מכל שכבות חיי היהודים, ודווקא מחמת ריחוקם ל"ע של אנשי המערכת מדרכי התורה והחסידות, ההינו לערוך כביכול "ראיון" עם בן רבינו ה"ה הרה"ק רבי משה מקנעהניטש זי"ע בביקורו בעיר בודאפעשט לרגל יומא דהילולא ה"ח של אביו רבינו זי"ע, ולאחר הפצרות עורכי המכת"ע ניאות לספר להם מעשה פלא נורא מאביו רבינו הק' זי"ע, שכלל שחיפשונו עדיין לא היה ידוע לאיש, ואף לא לחוקרי ההיסטוריה, ונביאו כלשון הידיעה מילה במילה בתרגום ללה"ק למען יעמוד לימים רבים וישמר לדורות עולם מה פעל צדיק.

בעל המופת המפורסם מקנעהניטש (Knenicsef csodarabbi) הגיע לבודאפעשט.

בקרב יהדות בודאפעשט נתפשטה כאש בשדה קוצים השמועה כי הגיע הנה האדמו"ר רבי משה לאנגנער מקנעהניטש, בן כבוד קדושת האדמו"ר המפורסם בעולם רבי אברהם לאנגנער זצ"ל, אשר על אף ימיו הצעירים, בקושי שנת ארבעים לימיו, כבר הוכיח את עצמו כממשיך דרכו הראוי של אביו עושה הניסים.

את האדמו"ר הצעיר מצאנו במעונו ברחוב לאודון 9, קומה א', דירה 3, אצל משפחת שטיינמען, שם מקום האכסניא. ולא לבדנו הגענו שם; כי חסידים ואנשי מעשה, אשר היו דבוקים באביו הגדול, פוקדים בהמוניהם את האדמו"ר הצעיר, קומתו גבוהה, מראהו סגפני (פוריטני) ופניו מפיקות חכמה. וכאשר הגיע תורנו להיכנס אליו, דחה האדמו"ר בצניעות ובענווה את הבקשה למסור דבריו למערכת העיתון.

"אנא מכם, אינני חפץ בשום פרסום. הגעתי לפעסט בצנעה גמורה, אך ורק ליום ההילולא של אבי המנוח. כידוע, אבי נסתלק לבית עולמו בבודאפעשט בימי הזעם והמלחמה, וטמנו אותו כאן בבית החיים."

אך אנו לא הרפינו, וניסינו בכל עוז להוציא מפיו דבר מה, שהרי עוד בטרם בואו שמענו נפלאות וגבורות על אודות האדמו"ר הצעיר, מופתים שיהדות הונגריה צמאה לשמוע, ובצדק. לבסוף, בהפצרתו הרבים, נעתר האדמו"ר וסיפר מעשה אחד. גם הוא לא אודות מעשיו הוא, כי אינו חפץ לספר מתהילת עצמו שכבר נתפרסמה בכל הארץ. וזה המעשה אשר אירע עם אביו זצ"ל:

בימי המלחמה הקשה בא אצל אבי קצין צבא אחד, בטרם צאתו לשדה הקרב והמערכה. היה זה איש משפחה ואב לילדים רכים, אשר לבבו נחרד מאימי המלחמה ושערי המוות סביב לו. שאל וזא לדעת האם ישוב לשלום אל חיק משפחתו? אבי זצ"ל הביט בו בעיני קדשו הפלאיות, ולא אמר כי אם מילים ספורות אלו: "אם תבוא חלילה בסכנה עת צרה, תצויר לנגד עיני רוחך את פניי, ותינצל". לימים סיפר אותו קצין כי אכן כדבר הזה היה. הוא כבר נמנה על פלוגת ההסתערות, ובימי פריצת קו גורפיצה (הערת המערכת: הכוונה לקרב הקשה בימי מלחמת העולם הראשונה הידוע בשם מתקפת גורליצה-טרנוב), כשהיו רגעים ספורים לפני התופת, מזכר פתאום בעצת קדשו של האדמו"ר. הוא העלה במחשבתו את צורת פני הרבי, ובאותה שעה ממש הגיע רץ מהיר שהביא עבורו פקודה מפורשת מאת מפקד הגדוד להתייצב מיד בעורף החזית. ובאותו הלילה, כל אותה פלוגה שיצאה להסתערות נספתה כולה ולא נותר מהם שריד ופליט...

האדמו"ר הצעיר החריש. והיה ביכולתו עוד לספר רבות ונצורות, כי שהרי ההיסטוריה הקצרה של חייו מלאה כבר בניסי החסידות.

נודע לנו, שלא ישהה האדמו"ר בבודפשט כי אם אך ורק שבוע אחד בלבד.

עד כאן לשון הידיעה ממנה אפשר ללמוד עדות מאותה התקופה מכלי ראשון על כחו הגדול של הצדיק להציל ממות לחיים ותגזור אומר ויקם לך.

לזכר נשמתם של הצעירים ורוחסיהם
ללמוד ולהזיבק בדרבנים דקדושים

יהודה דהיה

דער רבי

דער 'ברית כהונת עולם' זיע"א

הרה"ק רבי יצחק אייזיק הכהן מקאריץ זיע"א יו"ד יום א' דהג הסוכות

בעודו באבו קבלוהו אנשי ק"ק
אקריצין לכהן והיות להם לאכ"ה,
ימים חתונתו והוא יכל מלאת לו
ששת עשרה שנה הילכך הניחה
טוטפות ולבוש מלית וחלוקה
דרבנן ביהד, בק"ק אקריצין שם
ה"י מושיע"י יעב"י, ישב שר צדק
חומר מלא האומר בבואו של
החומרות שבתלמוד ובפוסקים
ראשונים ואחרונים, על כל
השאלות אשר נשאלו לו מאריב
והיות הארץ נלחמה על הרוב
במעול תשובה, וזאת אשר צפן
בלבבו אמרם עם הספר, גם לאנשי
אסכרה, נענה להם ראשי כי יבא
אליהם ללמוד ערבים ושל
שעה, ללחום דעת ודרך חכמה,

הספר ברית כהונת עולם והשפעתו לדורות

בספריהם מובאים דברי רבינו בחדא ממותא עם האר"י החי' או שאר ספרי יסוד של הקבלה וכגון החסד לאברהם, ראה בספר בני שלשים להרה"ק ר' יהוסף ר"ב מקאסאן זצ"ל שמכנהו רבינו הגאון הכהן הגדול, או בספר הגדול ברית כהונת עולם, ובפ' ח"י שרה כותב נודע למתחילים דברי האדון הכהן הגדול

תולדות רבינו

ויוצא שם יצחק בארצות,
ובאוסטראה ה' הקלווי הגדולה
אשר בנה זקנו הגאון הנגיד מוה"ר
שמעלקא [חותנו של רבי ר' נפתלי
הכהן מפפד"מ], ויבן המקרה
מרחב הימים, ויאמרו אנשי העיר
לחדש וזיו, ונוכרו כי בונה הבית הזה
השביע לאמור פקד יתקד אלקים
האדוני העיר הזאת, ויעמוד רק את
בני אחרי לאב"ד עליכם, ואמנם כן

המאמר נלקח מתוך מאמר לחקר תולדותיו של רבינו שנכתב ע"י הרב בנימין דאווידאוויטש, ונדפס בקובץ 'היכל הבעש"ט'.

כדי למלאות מקום אבותיו, מקום שיפול העין שם יהיו פירותיו.

רבינו ה' מתלמידי הרה"ק המגיד ממעזריטש וצללה"ה ובמזכרת לגדולי אוסטראה כותב שמעתי כי כאשר בא הגאון הקדוש מהר"א הכהן פער ראשון להמגיד ממעזריטש ז"ל אם כי הג"מ יצחק אייזיק ה' אז עזר לימים קם מלפניו המגיד ויקרבו בחיבה ובכבוד גדול, והתלמידים של המגיד אשר עמדו שם התפלאו על הכבוד הגדול שחלק לו רבם, ואמר המגיד דאם ה' ביהמ"ק קיים ה' משמש ככהונה גדולה, ואכן בספרו ברית כהונת עולם [כאמר אילו של יצחק פרק לח] מביא דברי תורה מוטב וכותב ושמעתי דבר הגון כזה מפי מורי תנצ"ה כי י"ג מדות שהתורה נדרשת הוא לעומת י"ג מדות רחמים, וא"כ תפלתו להמשיך עלי' כמ"ל שהוא מדה ראשונה נתקבלה בבחי' ק"ו דהיא היא ודפח"ח. ועיין שם מה שנבאר על פיה.

כמו כן ה' תלמיד מובהק של הרה"ק ר' מיכל מולאטשוב וצללה"ה ואף ה' למד בחברותא עם תלמידיו של המגיד מולוטשוב, הרה"ק רבי מרדכי מנעשניו בפרישות ובטהרה. קודש ה' מנבט, ולבו ראה הרבה חכמה, וה' מתנהג בחסידות, הגיח חיי שעה הצריכה וישאר אך נח על גבי ארבע אמות של הלכה, גם שלח דיו בענין החיים ולהשכיל חמד ובכבוד ד' עמד, כל ר' לא אנים ליה ויתכונן רובי תורתו בספר והכל על דרך הגאון בעל עשרה מאמרות הוא הרמ"ע מפאנו.

על הקיר ה' חרות בביתו, רשות לדבר על הרב לצורך התנא אף הוא דבר נחוץ, ולצורך הנשמה כל דהו, כי אורחין רחיקין וזוזדין קלילין, וה' כל הבא אל הבית והביט אל הקיר, וירא לגשת אל הרב הדיומה למלאך אלקים צבאות, שחר ונשח התעטף בתכריכים וישפוך שיחו לפני אלקיו [מזכרת לגדולי אוסטראה].

בעיר קארין ה' כידוע קיים בית דפוס קבוע לספרי קודש, ואשר הדפיסו שם ספרי חסידות וקבלה מצני משנת תקמ"ו שמכך את דיו עילדים בהסכמותיו, באותה שנה עצמה הסכים על תקנון זה, עין חיים להרח"ו, פרס רמונים להרח"ק, ועל פלה הרמון להרח"ע מפאנו, שנדפס ביחד עם ס' עבודת יוה"כ, ואור נערב, הוא כותב "ולאז נעזרתי למי, בהסכמה על ה"ש שנדפס בעיר נאווידוואר קארען בשנת תקמ"ד מאריך וכותב צער אנכי לימים, נכסף להאבק בעפר רגלי חכמים כו' ע"כ וחלתי ואירא מחוות דע' לעלות בהסכמה על שום ספר ומאז נקבע הדפוס פ"ק יצ"ד יי מסולקת הימנה ואין בה הוסרת שם משמי, ומאריך בעותנותיו אין זה אלא מן המתמידים לחותם על זה איש כמנון כו' קטן לית לי זכ' נפשי מדאורייתא, וחס לי לזרעה דאבא, אך לגדול הפצרות... ומבין הסכמות הרבות מגדולי פולין וליטא נדפסו הסכמות רבות, וראשונה.

תלמידיו

העמיד תלמידים הרבה, ומבדויעים לנו, גיסו הג"ר מרדכי

חובטנין אב"ד אניפאלי ועוד, גם אחיו הג"ר משולם כ"ץ אב"ד זאראווא קארין ולבד ומח"ס פתחי נדה ועיקר תנ"ט ואחיו הג"מ ר' יהודה לייבוש כ"ץ אב"ד באליוחוב וסטר' מארזים בשבח אחיהם שהורה להם הדרך עיין בדבריהם הנלחבים.

בספרו המחכים ומנהיר עיני חכמים.. והרה"ק המקובל מו"ה ר' חיים יעקב אב"ד עיר חדש, בספריו שמלאים גמטריאות ע"פ קבלה, בונה מגדלים למעלה על פי הברית כהונת עולם, ע' ספרו עולת שבת [מאמר יום שבת ס' י"ז] מה שנתגלה לי היום בחלום אור ליום ו' בלק תר"ט קודם עלוה"ש כו' וכאשר הקיצוני ראייתו שהוא דבר אמת ת"ל כדאית' בזה"ק כו' ואפשר לפרש כל הפסוק והיא ע"פ מ"ש בס' ברית כהונת עולם פ"א מאמר שבת, ובספרו עולת החדש [מאמר רמזי ינסן ס' ה'] כותב ובס' ברית כהונת עולם מאמר מצות. עיי"ש ודבריו מתוקים לחיך למבין דבריו, ושם ס' י"ד ע' בס' ברית כהונת עולם פ"י מזה דברים נעימים, ע' ברכ"ע שם אשר היטב דיבר ולדעת זה נרמז...

אף מגזע רופשיץ מצינו שמביאים את דבריו כיסוד לדבריהם, בספר אמרי נועם להרה"ק ר' מאיר הורוויץ זצ"ל מדזיקוב מביא עשרות פעמים מברית כהונת עולם, וה' בידו ג"כ כתבי יד שנדפס ממנו חלק השלישי [כפי שיתואר להלן בפרוטרוט], ומכנהו בכל פעם אית' בספרים, כידוע, וכנודע, ובס' עטרת ישועה לבנו זצ"ל מוזכר הספר פעמים אין מספר, [ועוד זאת, שאצל הרה"ק מקאמינקא תלמידו הגדול של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ היו מכתבי יד של רבינו].

גם בספר שארית ישראל להרה"ק מווילעדניק מצינו על תורה עמוקה שהתבטא שהבין זה מספר ברית כהונת עולם שחיבר הרב הצדיק ר' אייזיק מקארעץ.

בדור שלפנינו הפליא מאד את ספר ברית כהונת עולם, הרה"ק ר' שמעון הלוי הורוויץ הי"ד הנקרא ר' שמע"ה מזעליבוב, ואמר עליו "די תורה האט איהם צוגערופן און איהם געזאגט, קום אהער מיין קינד, קוק אין מיר אריין זעה וואס אין מיר שטייט" [התורה הקדושה היתה קוראת לו ואומרת בוא עלי בני וראה את הסודות והנסתרות הגנוזים בין] ובספר שארית נתן לתלמידו הגה"ח ר' נתן לובאטש ז"ל כותב בפרקי חיים שלו שהי' חביב עליו ביותר לקרות בו, ואמר פעם, כי דבריו הם ממש תורה מגן עדן, מאחר שבשכל אנושי אי אפשר לכתוב ולחבר ספר שכזה, ועל יחוסו אמר, כי היה בן אחר של כ"ו דורות קדושי עליונים.

יצויין גם דבר פלא, שגם מקובלי ספרד השתמשו וחיבבו את הספר עד כדי שהעתיקו אותו בכתב ספרד [צילום נמצא בבית הספרים הלאומי] שיהי' מצוי להם שם במקומותיהם.

הציון הקדוש בעיר קארין שופץ ע"י אגודת אהלי צדיקים בראשות הרב י"מ גבאי שליט"א

גדול תלמידיו הוא ללא ספק הגאון הנודע שה' גם שאר בשרו הג"מ רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל מבראד בעל מטה אפרים כפי שכותב ומאריך בהקדמתו לברית כהונת עולם, ומן העניין להביא מה

שכתב רבי אפרים זלמן בעת ששלח העתקת דברי רבו:

אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי נהירנא כד הוינא יתיבנא קמי' דרב כהנא והוה נפקין זקוקין דנורא מופזי' לפזמי' ולא ידענא מאי קאמר כי הייתי צעיר לימים ולא הגעתי לכלל בינה להבין אמורי קדוש אשר ה' פותח ודורש בדברים [של] שמעתי און מעולם, ואני לא שמעתי לקול מורי כי אם במקרא מועט והלכות מרובות דאמינא להו בפרקא משמי' שיחיו שפתותיו דובבות בואו ונחזיק טובה לאחי הגאון הג"ל הא דטריח לי ונתן נפשו לבעות בית אחי ויאר לנו בעמקי סודותיו, והודיע חוקי האלקים את תורתיו, כן יזכה לעשות לו בית נאמן, ולנטוע דברי נעמן, דברי זעירא מן חברייא מודס לפרושים והכהנים הנגשים.

הק' אפרים זלמן מרגליות

ואכן כנצנא בספריו, שמוזר מדבריו ומפליא את תוכנם, כון בפירושו ורע אפרים על הפסיקתא [דף פט] כותב ושמעתי בשם אלוף נעורי הגאון החסיד שבכהונה מהר"ר יצחק אייזיק כו' הוא לא, וכן כתב בספרו שם אפרים בפ' יתר בפסוק מכל האלה, וכן בפ' תרויע.

גם שאר בשרו הג"מ רבי אהרן שמואל הכהן אב"ד סטעפאן בעל זעור הכהן ועוד, מזכיר כמה פעמים בספריו מה ששמע מרבינו, כמו כן היו מתאמרו בני מדרשא מפרפראותיו הרבות.

פטירתו

א' ביום הראשון לקחת פרי הדר' [ט"ו תשרי]. איש הקדוש מאתנו נעדר, בשנה [ההוא נלקח ארון אלקים] ה' תקמ"ח, גברו ארואלים את המעוקים וארון הקדוש נשבר, והוא למעלה מפלגא לא בא [כי בן ל"ה היה במוות], וגם בו ביום ה' כיום שמחתו, תמה היתה לקיחתו, בדרודו ד' מינים, כבעונת ובמיונים, ואף הוא ה' מוכין לגמור השם בטהרה ואמר הלל הגדול, קריאתו זה הלולו להאמין שם ד' ולהגדיל.

שמה בעיר ברבעות נכרה קברו, ובמזכרת לגדולי אוסטראה כותב נכדו המחבר הרב מנחם מענדל כיכר כאשר הייתי בעיר קארען הלכתי להשתטח על קברו וראיתי אהל עומד על קברו, ובו שני חלונות אשר דרך שם יניחו הבאים להשתטח על קברו פתקי בקשה וז"ע ועכ"פ.

רבינו ישראל אחרינו בן יחיד הגדול המקובל חריף ושגון מו"ה ישראל אבד"ק לעווה [מוזכר בשו"ת בית אפרים תנינא אה"ע ס' ס"א] גם הוא חיבר ספרים וכתבים הרבה וסיפר לי נכדו תושב לעווה שצוה קודם פטירתו לגנוז את הספרים בארונות, נפטר בדמי ימיו בשנת תקע"ג ולא היו לו בנים כי אם שלש בנות ואחת מהן היתה הצנועה והצדקת מרת שרה מפורסמת בעירנו בשמה שרה דער רביענס [אמה זקנה של אשתו תח"י] אשר מעישה הטובים העידו עלי' כי בת גדולים היא וכל רואי' הכירו כי היא שרש מורע צדיקים.

בספר מעלות היוחסין להגאון א"מ כותב נכדו ואחרי הלוקח ארון האלקים מו"ה' כ"ע לקחה לו לאשה [את אשת הברכ"ע] הרב חסידא קדישא מו"ה זאב וואלף ז"ל מייטאמיר בעמח"ס אור המצוי על התורה.

יהודה

"שמור לקדש"

שביבי אודה לדמותו של

כ"ק מרן אדמו"ר מהדשצ"א מלעלוב קארלין זי"ע

לדגל ימא דהילולא קדישא, א' דחוד'מ סוכות. תש"ע - תשפ"ז.

מצעירותו ידע רבינו זי"ע חולי ומכאוב, בסובל על הלב, ואף עבר ניתוח מסוכן על לבו הטהור, באותם ימים היה חתנו הקוה"ט זי"ע נתן בחרת קודש נוראה, והרעיש עולמות עבורו בתפילות ובתחנונים, והיה סגור בחדרו הק' למשך שעות ארוכות, וסיפר אחד מהמשמשים בקודש, שמעולם לא ראו אותו נסער כ"כ כמו שהיה באותה תקופה אשר חתנו תבינו שכב על ערש דווי, עוד סיפר הלה שבאותו זמן ביקש ממנו שישהה כל הלילה ליד מכשיר הטלפון שאם יתקבל בשו"ט, מיד יבא ויבשרנו.

לאחר הניתוח המסוכן שעבר על הלב, שכב מספר ימים מחוסר הכרה ולא התעורר, והרופאים היו כבר לאחר יאוש רח"ל, והגיע אז חתנו הקדוש זי"ע אל אדמו"ר הרה"ק ממחנבוקא זי"ע לבקש ממנו להעביר רחמים בעדו - היות ורבינו זי"ע היה קשור אליו מאד, בהיותו יושב על התורה והעבודה בכל שעות היום בבית מדרשו, - וסיפר הרה"ק המפו"ר שמואל פרוש שליט"א שנבח שם שהרה"ק ממחנבוקא זי"ע נענה בנימה מבטיחה שהוא עוד יתעורר, ואכן כך היה ולאחר שנתעורר ושב לאיתנו, הטריו הרה"ק מהרמ"מ את עצמו שוב והגיע אל הרה"ק ממחנבוקא זי"ע בכדי להודות לו על תפילותיו הק'.

כי הם חיינו ואורך ימינו

ליריעה נפרדת ומכובדת בפני עצמה ראוייה התמדתו המופלאה של רבינו זי"ע, ובלכתך בדרך! ובשכבך! ובקומך! ממש פשוטו כמשמעו, למרחוק יצא שמעו כמתמיד במידה בלתי נתפסת, גם בזמנים הכי לחוצים כערי פסחים עד שעת בדיקת חמץ ממש, בימי הפורים והחנוכה, תמיד ישב בבית המדרש ליל הגמרא...

והגאון החסיד רבי יעקב העניג זצ"ל היה מגדיר את התמדתו העמומה של רבינו באמרו שבקארלין ער שוהל היה רבינו כמו הריהוט של בית המדרש, כל אימת שרק נכנסו לביהמ"ד בערבי ומוצאי שבתות ויו"ט ועוד שאר זמנים וכו' הוא היה שם, ותמיד ראו אותו יושב והוגה בתורה בטהרה.

הגה"ח ר' משה קורנבליט שליט"א העיד שבתקופת הניתוח של רבינו זי"ע היה כ"כ תשוש וחלוש, עד כדי כך שלא היה בכוחו להתיישב על המיטה, והוצרך לשכב על המיטה, וגם אז לא נח מהתמדתו בתורה, והיה 'לאמפ' שהשתלשל

הקב"ה ושמח בבואו אליו נפש נקי וצדיק כ"אחרגו נקי".

לאחר נישואי רבינו זי"ע ביקש חתנו זי"ע כי את החלות עבור החתן החדש מבקש הוא להניח בעצמו על מקומו! (מפי הרה"ח רבי אברהם פין עין שמר ז"ל). גם פעם נענה ואמר כי מסתובבים אצלו אברכים חשובים רבים, אך אברך כמו חתנו זה אין לו.

רבינו זי"ע עומד בחופה לצד חתנו הרה"ק מהרמ"מ מלעלוב זי"ע. נראה עוד הרה"ק ממחנבוקא זי"ע.

כ"ק אדמו"ר מפנינסק קארלין שליט"א סיפר שפעמים רבות כאשר התעוררו שאלות הלכתיות בביתו נאווה קודש של הרה"ק מלעלוב זי"ע, היה פונה ושואל את חתנו הוא רבינו זי"ע כדת מה לעשות, ותוך כדי התעניין לדעת גם האיק נגה זקינו הגה"צ רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצוק"ל.

כל ימיו היה רבינו זי"ע דבוק ומקושר בעבודתו של אהבה בחמיו הגדול, בהכנעה איתנה כחסיד לפני רבו, כעבדא קמיה מריה, (מעולם לא כינהו "דער שווער", רק "דער רבי"), והיה מרבה להעלות נגוהי אורה ושביבי הוד שראה והבחין בצל קדשו, למען ידעו דור אחרון צדיק מה פעל. וחמדה גנוזה נמצאה בבית גזיו של רבינו זי"ע, ה"ה רשימות קודש משולחנותיו הטהורים של חמיו הק' זי"ע, שהעלם על הכתב תיכף סמוך לאמירתם. בהם ניכר התקשרותו האיתנה אל חמיו הק' זי"ע.

ברוך אתה בבואך - ברוך אתה בצאתך

במעליו התנצר הנער שלגדולות נוצר, בהתמדתו העצומה בתורה"ק ובפרישותו הגדולה מכל תפוקי העוה"ז, בילדותו היה מביא לת"מ מדי יום פרוסת לחם ריקה בלי למרוח אותה בשום מאכל, לימים כאשר נחלש צירפה לו אמו ע"ה עפי הוראת הרופא חתיכת חמאה, אולם הוא הקדוש לא אבה ליהנות מהבלי העוה"ז, אזי אכל איפה את פרוסת הלחם ואח"כ פנה ואכל את החמאה בנפרד. וכן ספרו אחותיו שזכור להם שבצעירותו היה מניח תחת הכר עליו היה ישן חפץ קשה בכדי למעט הנאות בשכבו על משכבו. ובאותם ימים התעלה ביותר בהתמדתו המופלאה בכל זמן ועידן. ולילות כימים היה משחיר עצמו באהלה של תורה, ועוד בהיותו ילד רך בשנים רכש ידיעה מופלגת בש"ס, עד שדודו ורבו הגה"ח רבי אהרן הלטובסקי זצ"ל לקחו להיביתן אצל שר התורה גאב"ד טשעבין זצוק"ל, אשר הפליא ושיבח את ידיעותיו של הנער עד למאד.

בצל חותנו הגדול אדמו"ר הרה"ק מהרמ"מ מלעלוב זי"ע

את ימי בחרותו השקיע רבינו זי"ע בהתעלות מעלה אחר מעלה בתורה ובעבודת ה', נפשו הכמהה אינה יודעת מנוח, כך עוד בימי בחרותו מצא את שאהבה נפשו בצל הקדוש אצל אדמו"ר הקוה"ט מהרמ"מ מלעלוב זי"ע אשר עתיד להיות חמיו, שם קנה מעלות רמות בתורה ובחסידות. תחת אחד השיחים התבטא רבינו זי"ע כי את הטעם בלימוד הגמרא קיבל כאשר הסתופף בימי בחרותו אצל חותנו הקוה"ט זי"ע.

ולעומתו היה הרה"ק מהרמ"מ זי"ע מקרבו ומחבבו עד למאד, וכשהגיע לפרק האיש מקדש, לקחו לחתנו עבור בתו הרבנית הצדקנית תליט"א, לימים התבטא חותנו הקדוש זי"ע באוזני כ"ק אדמו"ר מלובלין זצוק"ל, כשהוא מחווה על רבינו: צ"ה, זכיתי לחתן ירא שמים!.

ואף גם אמר בתקופת השידוך: איך האב גענומען די צדיקע בחור פין קארלין! (מפי בנו כ"ק אדמו"ר מהרש"ש מלעלוב שליט"א ששמע מפ"ק).

כך גם התבטא בהתרגשות על אודות רבינו בביטוי "אחריגו נקי", ומעניין לציין, את עובדת הסתלקותו ביום ראשון של סוכות, כאשר המליצו על צדיקים שהסתלקו בסוכות שקיים בהם הקב"ה את מצוות "ולקחתם לכם פרי עץ הדר", שש

למלמלה עד המיטה, ותוך כדי שכיתבו על המיטה צלל בעמקי ים התלמיד, והוסיף הנ"ל, שאפי' אז לא הסתפק רבינו בלימוד דברים קלים, אלא למד אז גם "שוערע גמרות" - כי הם חיינו - פשוטו כמשמעו.

אצל רבינו המושג 'בין הזמנים' היה פשוט להישאר עם אותם סדרי לימוד צפופים, אך בבית מדרש אחר, באוריה אחרת, וכשהיה לרבינו קשה להחליף בית מדרש בימי בין הזמנים היה רבינו מחליף מקום באותו בית המדרש עצמו, זה היה אצלו הבין הזמנים...

גם בימים בהם חיתן את צאצאיו, מעולם לא ויתר על סדרי לימוד הקבועים, אולם בכדי שלא יתפעלו הבריות ממנו היה הולך ללמוד בבית מדרש אחר שם לא יכירוהו בתור "מחותן" שלומד עד דקות ספורות לפני חופת בנו.

ויפה המליץ על כך אחד החסידים, כי הגה כל מנהג טוב אפשר להצניע מעין רואים, אך התמדה גדולה כזו א"א להצניע, שהרי כל זמן ועידן הרי רוצה ללמוד עוד ועוד, על כן לא נותר לו לרבינו שום ברירה, וזלזל להסתיר את עצמו.

וסיפרה הרבנית הצדקנית תל"ט"א, כי כבר מיד בשבת שבע ברכות יכלה לעמוד על גודל כמהותו לתורה, כאשר לאחר סיום השולחן של חותנו זי"ע ביקש את רשותה ופנה לאחד מבתי המדרש שבקרבת הבית, וישב והגה בתורה עד לפנות בוקר, ובבקשו להסתיר את מעשיו, הפציר בה שלא תגלה לאיש נוהגו.

לאחר נשואיו היה פותח את סדר יומו בלימוד התורה כבר בשעה שלוש וחצי לפנות בוקר, כאשר התיישב ללמוד בביהמ"ד לעלוב בב"ב עם החברותא ה"ה הגה"ח רבי יהושע דומב שליט"א רב הדוד השרון, למשך כמה שעות בהתלהבות ויגיעה עד לזמן התפילה, כלשאתמ"כ הייתה חותנתו הרבנית הצדקנית מלעלוב ע"ה שולחן להם ארוחת בוקר וכן המשיכו בלימוד ברציפות עד לשעת אחה"צ.

רבינו היה מגלגל כל רגע ורגע ללימוד התורה, ונוראות העידה הרבנית הצדקנית תל"ט"א שמעולם לא ראתה אותו מבטל את זמנו לריק. ולשם דוגמא: פעם עמד לפני יציאה לדרך עם אחד מבניו, ורגע לפני שיצאו פנה בנו לשנות כוס מים כחצי דקה, וכשחזר רואה שרבינו כבר מעיין בספר ושקוע בלימוד כאילו יושב כבר כמה שעות אצל הגמרא, והיה צריך להזכירו כי צריך ללכת.

מעולם לא פנה לעלות על ערש יצועו 'סתם כך', כל לילה לפני יושב רבינו ליד הסטנדר עם הגמרא, וברצותו לזכות לכתרה של תורה היה לומד בשקידה עצומה, עד שעייניו היו נעצמות בעל כרחו, ואז אחרי כמה דקות היה ראשו נופל על הסטנדר, ומעוצמת המכה בסטנדר היה מתעורר וחזר ללימוד הגמרא, וחזר חלילה, עד שכלו כוחותיו ואז אז עלה על ערש יצועו, וגם אז עם איזה ספר לימוד ביד.

וכמה טבעי שהראש שכל שעות היום עסוק וטרוד בתורה"ק שגם בשינת הלילה לא הסיר דעתו מדברי תורה, וכפי שהעידה הרבנית הצד"ת תל"ט"א שפעם באמצע שנתו הבחינה ברבינו ששואל לעצמו: "איז וואס איז דער מחלוקת?!" ולמחרת הביעה את מיתתה לבלעה הגדול, במה דברים אמורים, איזו מה" קורה עכשיו? וענה: "אה, דער מחלוקת פין ב"ש אין בית הלל!"

וסיפר אברך אחד שפע"א בתקופה שלמד בכולל ערב בביהמ"ד בו למד רבינו אזי בשעה תשע וחצי הלך לומר לרבינו א גוטע נאכט, ושאלו רבינו: ווי גייט מען יעצט? וענה שכעת הוא הולך הביתה כבר, כי כבר סיימו את הכולל, ולא יכל רבינו להסתיר את פליאתו באומרו: "כבר הולכים לישון?!" עד מחר בתשע וחצי לא ילמדו כלל. תמה אין זה שיש שתיים עשרה שעות אשר לא לומדים בהם, והיה ניכר מדבריו שהבין שגם אחר הכולל ערב עוד צריך להמשיך ללמוד כמה שעות (כאשר הוא עצמו היה עושה...).

על שליטתו במרחבי הש"ס סיפר ראה"כ מכנובאק הגה"ח ר' צבי רחובסקי שליט"א, כי בכולל כל אימת שתרו ויפשטו איזה מראה מקום בכל מקצועות התורה, היו ניגשים תיכף אל רבינו ועל אתר ידע לענות איה מקומו, אלא שכדי להסתיר את ידיעותיו העצומות היה מסיג את דבריו בלשון ספק והיה מקדים דף או שאומר "נראה לי שזה

בסביבות מקום זה וזה". או שהיה מבקש את הספר ומשים עצמו כאילו מחפש את המקום, אך תמיד ידע לענות לשואלו בדבר.

סיפר אברך אחד שהתלווה פעם לרבינו בדרכו מירושלים לב"ב, ואמר לו רבינו שדבר טוב הוא שיהיה לכל אחד איזה דף גמרא שגור על לשונו בע"פ, ובכן כשיזדמן לו נסיעה וכיוצ"ב יוכל לחזור ע"ז בע"פ. ואני, הוסיף רבינו לאמר לו, בחרתי לי את הדף הראשון ממס' ביצה לצורך זה, ושאלו, האם ירצה ללמוד עמו דף זה על אם הדרך, ומשנענה בחיוב אי החל רבינו לומר את המש' והגמ' שקו"ט בע"פ וכך המשיך את דברי הגמ' עד הגיעו למקום מגוריו ונפטר לשלום. וסיפר האברך שהיה הדבר לפלא בעיניו שכי"כ הרבה גמ' אמר רבינו וכ"ז הוא רק דף אחד, וכ"כ כשהגיע לביתו לקח תיכף גמ' מס' ביצה, ובדק את הענין, ואז אז נוכח לראות שרבינו למד עמו מתחילת המס' עד דף ר', חמש דפי' גמרא שקו"ט בע"פ, אלא שבענוותנותו כי רבה אמר שדף אחד יודע בע"פ.

ומוסיף הלה ומספר דבר נפלא, שאח"כ פגש את א' מבני רבינו וסיפר לו בהתפעלות את כל זאת, וציין לו הבן שמענין הדבר, כי הלא לפני שבוע הלך עם אביו רבינו בדרך, וא"ל כנ"ל שטוב שיהיה לכ"א דף גמרא אחד שגור בע"פ, ואמר לו שלקח ובחר לעצמו את הדף הראשון של מס' שבת, וחזר עמו ע"ז בע"פ...

רבינו היה ספון בד' אמותיו, ומעולם לא אמר דברי מוסר לסובבים אותו, אמנם כשראה קבוצה של אברכים מבטלים את זמנם לריק, לבו הקדוש חישב להתפלץ כמו אחד שרואה למול עיניו שקורעים כמה אלפי דולר, ואז היה ניגש אליהם ובמתק לשונו ובעדיני מיוחדת מעיר להם בניגון מיוחד: "סאיז נישט א שאד אויף די צייט?!"

בענין זה סיפר הרה"ח המפ"ר שמחה קורקובסקי שליט"א משב"ק ברוה"ק מלעלוב זי"ע, שזכור לו מלפני עשרות בשנים עוד בצל חותנו הרה"ק מהרמ"מ זי"ע שבהפסקה ביוה"כ התקבצו כמה בנ"א ודיברו ביניהם על דא ועל הא. ולרבינו לא מצא חן בעיניו דבר זה, וניגש ואמר להם בניחותא: "יתכן דכיון והייתם חייבים להאדם מצוי בדיקת חמץ בערב יוה"כ פ", לפליאתם כי גברה הסביר רבינו דהלא כ' הראשון בטענה"ד דלפני יוה"כ פ' לא נצטוונו להוציא מרשותינו כל דבר אכילה, מחשש שמא יבוא לאכלו, כשם שחייבו בדיקת חמץ בפסח. וביארו דכיון דביוה"כ פ' האדם מצוי באימת הדין, אי לא נששו, א"כ, הפטיר רבינו, אם עוסקים אתם בדברים של מה בכך, ואין מורגש כי"כ האימת הדין, יתכן ששוב חל חובת בדיקת הבית ממאכלים בערב יוה"כ פ'...

פע"א במצואי יום הקדוש שכולם פונים אל ה"מזנונה והשתייה", הוא היה ניגש בהשתוקקות עצומה ובכיסופים אל הגמרא הקדושה, הן כל היום היה שקוע בתפילה ולא הספיק ללמוד -

ובערוב ימיו (בחדש אלול תש"ט) כאשר פינוהו לביהמ"ד, שאלוהו איזה ספרים להביא, אמר: א' גמרא סוכה איז מיר גענוג! ובימים ההם ששכב רבינו על מיטת חוליו בביהמ"ד ראו כולם האין שמתקיים בו מקרא שכתוב: "כי הם חיינו ואורך ימינו" כאשר לא פסק פומיה מלימודו חרף הייסורים והמכאובים ל"ע.

ולפני שנים רבות אחר שעבר רבינו ניתוח, היה שרוי במצב קשה מאד, ושכב אז בחדר התאוששות (בכדי שיתעורר מהניתוח). וכאשר רק התעורר 'דער ערשטע כאפ' ביקש תיכף שיביאו לו 'חומש מיט אור החיים הקדוש'!.. לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'.

רבות היה רבינו מעורר את שומעי לקחו להתמיד בלימוד 'און נישט בטלן' די צייט, והוא מרגלא בפ"ק לומר דמובא כמ"פ בספח"ק בית אהרן דכל איש ישראל מחויב לראות שמצדו לא יהיה עיכוב לגאולה ח"ו, והנה נודע דברי האוה"ח הקד' דאין חפץ משה רבינו ע"ה לגאול עם בטלנים מן התורה, אשר על כן, ביותר צריך להיזהר בהתמדת התורה שלא יהא ח"ו עיכוב לגאולה השלימה בב"א. (ראה בהרחבה בקונטרס 'תורה יבקשו מפיה' - לקט דיבורים מרבינו זי"ע בעיני תורה).

עוד היה מרגלא בפומיה: הלכה פסוקה היא שספר תורה כיוון שכתובים בו פ"ה אותיות, צריך להצילו בשבת מפני הדליקה, יש לרמוז ש"פה בגימטריה פ"ה, ללמדך, שעי' שהאדם זוכה לקדש את פיו, איז מקדש את עצמו בקדושת התורה ממש'. (עיין בהרחבה בספרי דבי רב 'קדושת שמואל צב' פר' מקץ).

נאה דורש ונאה מקיים היה רבינו שמוע עמדו על דעתו לא הוציא מפיו דבר שלא לצורך, בכל מצב ובכל זמן. מקורביו היו עומדים לעיתים משתוממים ומתפללים האין יכול רבינו שניחון בפקחות מופלאה, ותוהה על קנקנו של האדם אפילו בקריצה קטנה לשותק כ"כ, ולעשות אי"ע כאחד שאינו מבין כלום ואין לו ענין בכלום.

וכפי שסיפר אברך אחד: פעם בתקופה סוערת של בחירות בעיה"ק ירושלים, היינו קבוצת אברכים ודשנו בנושא בהתלהבות ובעצמות... ולפתע חלף רבינו ליידינו, והעזתי פני ושאלתי מה דעתו בנידון, לשמע שאלתי הגיב בנעיצות ובפשטות: "וואס איז אונז א'נפאק מינה?!" ובמילים בודדות אלו שיצאו מלב טהור ניפץ את כל ההתלהבות בנידון.

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאצד תורתו של

כ"ק מין אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בע"ה האמונת אברהם מפיטסבורג

ירח האיתנים תשפ"ז

גיליון סג

י"ד בסיוע ידיעת הנגב

ה"ר בנימין מאיר ווינברגר הי"ד

ומשפחתו שיחיו

ברוך א"י נ"י

מילי דרמיא

מכת"ק רבינו זי"ע בקונטרס הגמטריאות

"מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה" (תהלים יח, ה)

'המצר' בגימ' 'הר סיני' (335)

'במרחב' בגימ' 'יברק' (252)

וביאר רבינו זי"ע:

ואפשר לומר בס"ד על דרך מאחז"ל (תנחומא ויחי ז') "מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים ממתן תורה", ור"ל ע"י שזכינו ועמדו גלגלו על הר סיני פסקה זוהמתנו, ונעשינו מוכשרים לקבל ברכה, וע"י מתן תורה באמת קבלנו הברכות.

וזהו הרמז 'המצר' בגימ' 'הר סיני', ור"ל שאנו קוראים להקב"ה שיעזור לנו בזכות מעמד הר סיני שהוא מקור הברכות, וענני במרחב, כי 'במרחב' בגימ' 'יברק' ור"ל ברכת כהנים והבן בס"ד.

ועל פי זה יש רמז גדול במה שנוהגים להגיד פסוק זה לפני תקיעת שופר, שע"י זכרון שופר של 'הר סיני' [שהוא א' מטעמי התקיעות לרס"ג] נקבל 'ברכת כהנים' לשנה החדשה, וזהו מליצה ישירה, בס"ד.

מילי יקירא

'הושענא ציון המצוינת'

אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב (דברים יא, כא), אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהיינו להו, כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי. (ברכות ח ע"א)

עיין מהרש"א שפירש דהני בי כנישתא דבבבל היו להו כאילו הם על האדמה, שהרי לעתיד יקבעו שם, כמו שאמרו (מגילה כט ע"א) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל.

ובס"ד אפשר לומר עוד, בהקדם מה שאנו אומרים בהושענות (יום ב) 'הושענא ציון המצוינת', ואפשר להכונה על פי דברי רש"י הק' בשם הספרי (עקב ז) על הפסוק (דברים יא, יח) 'ושמתם את דברי אלה על לבבכם', "אף לאחר שתגלו היו מצוינים במצות, הניחו תפילין, עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (ירמיה לא, כ) הציבי לך ציונים", עכ"ל.

ונראה שעפ"י זה מובן תוכנם של בתי מקדש מעט שאנו עושים, בתי כנסיות ובתי מדרשות, שהם הציונים לדעת הדרך העולה בית ה', וזה לנו לסימן ולהבטחה שנתן לנו השי"ת אשר בודאי ישייבנו לבית המקדש שבירושלים עיה"ק, כמו שכתב רש"י (ירמיה שם) פשוטו של מקרא עשי סימנים לדעת הדרך שהלכת בה מארץ ישראל לבבל שתחזרי באותו דרך, כלומר כי ודאי תשובי משם, וזה אפשר לומר כוונת הושענא ציון המצוינת, היינו בית המקדש המצויץ ע"י בתי כנסיות ובתי מדרשות שבגולה.

והיות דקיימא לן (מנחות קג ע"ב) ש'כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת עליו', א"כ אותן היהודים הרגילים להתקבץ באותן ציוני ביהמ"ק המבטיחים שובנו אליו, כבר הם בחזקת ששבנו, והם נבחרים כאילו כבר הם בארץ הקודש ובבית המקדש שבינה בב"א, ועל כן זכאים לאריכות ימים ושנים טובים, אמר.

מילי דאבא

עניני דיובא

עירו ישנים משנתכם

כתב הרמ"א (או"ח סי' תקפ"ס ב):

"נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה (ירושלמי), ומנהג נכון הוא".

אפשר לומר הטעם, שהוא בכדי לשים לב להיות ער כל השנה לכל דבר ולא ללכת בדרכי החיים בשינה על עיניו ובעינים סתומות, רק ראה תמיד את אשר לפניו והחכם עיניו בראשו להבחין בין הטוב ובין הרע וכו'.

ועל כך נאמר (קהלת ז, יב) "והחכמה תחיל בעליה", כי נשמר שלא יפול בפח היצר הרע.^א

ואפשר לומר שזהו ענין של תקיעת שופר בראש השנה, שמקבלין על עצמם להיות ערים ולפקח על עצמו כל השנה כולה.

ואפשר לומר היות דקיימא"ל שלשים יום קודם החג שואלין ודורשין, ע"כ צריכין להתרגל לרעיון הזה כי זהו עיקר המצוה לקבל על עצמו לפקוח עינים עוורות. [ולכן תוקעין בכל חודש אלול]

ואפשר לומר שמהאי טעמא הולכין לתשליל לנהר שיש בו דגים, שאין להם גבינים, לעורר את עצמו לרעיון הנ"ל.

וזה רמז יעקב אבינו ע"ה בברכתו "וידוע לרב בקרב הארץ" ור"ל שיהיה להם עינים פקוחות.

מכת"ק

שייחא מכיר ורגיל בעבודה

"ערב יום כיפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה". (יזמא יח ע"א)

פירש רש"י ז"ל, "מתבונן בהמהות העוברות לפניו, לתת אל לבו בהלכות סדר היום".

ואפשר לומר בס"ד על דרך העבודה, כפי מה שאמר רבי מאיר (ברכות יז ע"א) "סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם

עומדים, אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליצור, לזאת הכהן גדול שנכנס לפני ולפנים וסיכן את עצמו, היה צריך להתבונן בהמהות העוברות לפניו, כדי להתעורר למחשבות כאלו, סוף בהמה לשחיטה והכל למיתה וכו', שזה יחזק אותו בעבודת השי"ת במסירות נפש.

ועוד יש לומר שלמד מדת 'עניויות' ושלמות, שאף שהבהמות הללו נקרבין להשי"ת, והם קדשי קדשים, עם כל זה אינם יותר מהמהות.

או אפשר"ל קצת בסגנון אחר, שלמד מזה שפלות רוח, שאף שהוא האדם המקורב יותר להשי"ת מכל ישראל, שהוא נכנס לפני ולפנים, ומסכן את נפשו, ועובד את השי"ת במסירות נפש, אעפ"כ אינו בבחינה הגבוהה ביותר, כי הלא הבהמות לא רק שהם 'מוכנים' למסירות נפש, רק שהם נקרבין על המזבח בפועל ממש, והתבוננות זו הביאה אותו לידי שבירות לב אמיתי, ועל ידי זה נעשה מקורב באמת להקב"ה, כי קרוב ה' לנשברי לב (תהלים לו, יט), ואז עובד את הקב"ה באמת ובתמים, וממילא מוסיף עוד בהתקרבותו אליו ית', כי קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (שם קמה, יח).

וזה אפשר המכון שנכנס לפני ולפנים, לפני א' על ידי שבירות הלב, ולפנים ב' על ידי האמת, והבן בס"ד.

וע"י שנכנס אז ברוחניות לפני ולפנים, זכה להיכנס בפועל ממש לפני ולפנים, עוד יותר מן הקרבן, שכן מהקרבן לא נכנס לשם אלא דמו, אבל הוא נכנס לשם בכל רמ"ח איבריו ושם"ו גידיו, בכל חושיו ובכל ישותו.

מילי דאבא

המשך בעמ' ב'

א. פירוש, מי שמתנהג במדת 'החכמה' שענינו בראשו לפקח על כל דרכיו, וזכה ע"י לחיים מתוקנים.
ב. בכת"ק נוסף שם עוד: "ואפשר"ל שמהאי טעמא אולכין בסעודת שבת דגים' ומדקדיקין שיהיה הדגים מאכל הראשון, כי כלל גדול בשבת לעמוד על המשמר, כמ"ש 'ושמרו בני ישראל את השבת', ושומר צריך להיות ער לכל דבר, ובפרט בהלכות שבת, שהם כהררים תלויים בשמירה".

עניני דיומא

המשך מעמ' א':

'מן הרר אל העל'

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש (יומא ע ע"א). יש לומר בדרך צחות ענין ה"י"ט, כי אחר יום הכיפור שבו זכה הכהן גדול בבואו אל הקודש ליכנס לפני ולפנים, אעפ"כ אחר כך ירד **'מן ההר אל העם'** ובא לאוהביו, ודאג לשלומם וטובתם, זוהי סיבת ה"י"ט. [מורשיות המשב"ק]

ה"ר בנימין מאיר ווינברגר ז"ל

'כי יצפני בסוכה'

כתב המהר"ל בספרו **נתיבות עולם** (נתיב העבודה פ"ז) לבאר סדר הברכות שאחר קריאת שמע דערבית, דתחילה מברכין 'גאל ישראל' ולאחריה מבקשין 'פרוס עלינו סוכת שלומך', כי משמעות הגאולה היא לצאת מרשות זו וליכנס תחת רשותו של הקב"ה, ואחר שנכנסו תחת רשותו בעינין שוב שמירה ופריסת סוכת שלום שלא יוכלו לבוא מבחוץ ולגנוע בהם לדעה, כדמצינו גם בגאולת מצרים, דתחילה כתיב (שמות ו ז) 'ולקחתי אתכם לי לעם', שזו היא הגאולה עצמה, ושוב כתיב 'והייתי לכם לאלקים', וזו היא פריסת סוכת שלומי ושמירתם תחת צל כנפיו לכל יוכל זל לעשות להם רע, עכ"ל.

ובזה יתאר קביעות 'חג הסוכות' תיקף אחר 'יום הכפורים', כי מיד לאחר שאנו מכריזים ואומרים 'ה' הוא האלקים', צריכים אנו שיפרוס הש"ת סוכת שלומי עלינו ויחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה לכל ישלנו בנו זרים.

ועל כן מכונה **בית המקדש** בשם **'סוכה'**, כמו שנאמר (תהלים כז, ה) וברש"י (שם) 'כי יצפני בסוכה', כי הבטחתו של הקב"ה 'והייתי לכם לאלקים' מתקיימת ביותר בתוך בית מקדשו, כי בו מתגלה בבירור שהוא אלקינו ואנחנו עמו, ויריעות המשכן הפרוסים הם השמירה תחת כנפי ועני כבודו לכל ימשלו בנו זרים.

אמנות אברהם פ"ר בשלה

'ושמחת לפני ה' אלקיכם'

במצות הארבעה מינים של חג הסוכות אמר הכתוב (ויקרא כג, מ) **'ולקחתם לכם וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם'**. וצריך להבין למה המצוה התורה ליקח ה' מינים לשמחה, ובמה יביאו הם לריבוי השמחה.

עוד מובא בחז"ל (סוכה לח ע"א) שבלקחת ד' מינים אמר אחד

מהחכמים **'גירא בעינא דשטנא'** וצריך להבין השייכות. ואפשר לומר בס"ד דמבואר בספה"ק

שם משמאל דע"י איבה של מצוה באים לידי שמחה, עיין פ' צו שנת תרע"ב, עיי"ש באריכות.

והנה האיבה הראשונה המוזכרת בתורה היא האיבה ששת הקב"ה בכבודו ובעצמו בין האדם להנחש הקדמוני כמבואר בפר' בראשית, ויש דעה בחז"ל (בר"ר טו, ח) אשר עץ הדעת אתרוג היה.

וע"כ אפשר לומר אשר בלקיחת האתרוג לקיים רצון הבורא נתעורר אותו האתרוג [נגד הנחש הקדמוני הוא השטן כנודע] וע"כ אמר אז התנא 'גירא בעינא דשטנא', וא"כ לפי"ז יש בלקיחת האתרוג משום איבה של מצוה, וע"כ ממילא פועלת לשמחה של מצוה, והבן בס"ד.

מכת"ק

תשיבה מאברה

"כי יצפני בסוכה וגו' כי קמו בי עדי שקר ויפח חמם" (תהלים כז ה, יב). כשזוכים לקיים **'די הייליגע, געהויבענע, לעכטיגע, מצות סוכה'**, שהיא גובלת ממש עם העולם העליון, ולקיים מצות 'ארבעה מינים', אזי זוכים גם לניצוץ של תשובה מאברה, ועל ידי התשובה מאברה הרי נתהפכו הדגויות לזכויות. ואם כן, הרי כל דברי המקטרגים המזכירים את חטאותינו, שקר וכזב כמה, ואין אפשר לומר על זכות שהיא חובה, על מצוה שהיא עבירה. וזהו **'כי קמו בי עדי שקר ויפח חמם'**. (גרשם מהקלטה)

הושענא רבה תשס"ח [בעת אמירת 'לדוד ה' אוי"ק בשעת פתיחת הארון, וכדרכו בקודש לשפך שחו לפני ה' בין הפסוקים, במליצת יוסר ובקשת רחמים בעד עמית בני ישראל]

'אתה הראית לדעת'

טעם שבשמיני עצרת ושמחת תורה אומרים **'אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים'**.

כי יש שני בחי' באמונה שמיעה וראי', שמע ישראל וגו', וראה אנכי

נותן לכם היום ברכה וגו'.

והנה **בראש השנה** במצות תקיעת שופר בא ההתעוררות ע"י 'שמיעה'. **ובחג הסוכות** שצריך שלא יהי' גבוה מעשרים אמה, שישלוט בה העין, והוא צלא דמהימנותא אז בא הדעת וההתעוררות ע"י 'הראיה', למען ידעו דורותינו.

וע"כ אחר חג הסוכות אומרים **'אתה הראית לדעת'** והבן בס"ד.

מכת"ק

מ"י דאגדא

ביאור ענין פרי החג כנגד שבועים אומות

שניתן אל לבנו שכל זה הוא זמני, עראי, ויבין שהתפילות על יהודי עראי, ויבין שהתפילות על יהודי התפוצות והגלות אינם לקביעות, אלא זמניים וארעים, כי כך הם חיי היהודים בגלות, והבן.

וזהו רמז פרי החג שהולכים ומתמעטים, סימן על הגלות, שזמן הגלות בין אומות העולם הולך ומתמעט וכלה, ולבסוף יהיה קץ ואסוף זהו כוונת רש"י בסוף פר'

פינחס (במדבר טו, לו) ממדרש רבי נחנחומא (פינחס יז), **למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג**, הרמז כי התמעטות פרי החג באה להורות שאינו קבועים בגלות בין אומות, אלא כמו אכסנאי, שאינו אלא בדירת עראי, וימינו בגלות הולכים ומתמעטים.

ובדרך זה אפשר לבאר מה שנאמר (שם, לה) **'ביום השמיני עצרת תהיה לכם'**, והקשו במדרש (במדבר"כ, כא, כז) מה זה תהיה לכם, אמנם בהאמור מובן, שזה חג של ישראל בארץ ישראל, ארצו של הקב"ה, פלטא של מלך, שאנו יושבין בדין מלכא ית"ש (זה"ק ח"ג לב), וכמבואר במדרש (שם) שאומר הקב"ה אני ואתם נגלגל במה שנמצא.

מילי דאבא

אמר רבי אלעזר הני שבועים פרים כנגד כנגד מ' כנגד שבועים אומות. (סוכה נה ע"ב).

בעזה"י אפשר לומר טעם הקרבת שבועים פרים בשביל אומות העולם, עפ"י מה דאיתא בספרים לפרש מאמר הכתוב (תהלים ד, ח-ט) **'נתת שמחה בלבי מעת דגנך ותירושם רבו, בשלום יחדיו ואשכבה ואישך'**, נתת שמחה בלבי מעת דגנך ותירושם של אומות העולם רבו, ומה טעם, מפרש ואזיל כי ע"כ 'בשלום יחדיו ואשכבה ואישך', כי אם לא יהיה להם מה לאכול, אז יתחברו למלחמה עלי לגזול ולטרוף את הדגן ותירוש של. וזהו טעם ההקרבה עבור שבועים אומות, לכפר בעדם ולבקש שיהיה להם טוב, וממילא לא יבואו על ישראל.

ואולי מטעם זה ציותה התורה הק' לישב בסוכה, דירת ארעי, בכדי שובין שהקרבות האלו אינם בשביל ארץ ישראל שהיא לנו דירת קבע, אלא בשביל ארצות הגלות שהם לנו רק זמניים וארעיים. ולכן הסוכה נקראת **סוכת שלום**, כי אנו ממשכים ע"י זה שלום על ישראל.

וזהו שאמר הכתוב (ויקרא כג, מב) **כל האזרח בישראל ישבו בסוכות**, היינו כל האזרח בישראל הרוצה בטובת עם ישראל וארצו, ישב בסוכות, והבן.

ועוד י"ל **שבחה הסוכות מתפללים על אחינו בני ישראל הנפוצים בין האומות**, שצילחיו שם, לכן ציותה התורה לישב בדירת ארעי, כדי

'הושענא למען אלקינו'

מתוך דברות קודש בהשפעת הנפש בעת תפילת הושענא **ב'הושענא רבה' הושענא למען אלקינו**, הנה הבורא ית' ברא את כלונו ועל כרחך נוהל שבראנו, על כן הבה נבקש מהש"ת שמה שקלקלנו ח"ו בציציות השפע יתוקן בכדי שיהיה לו להקב"ה בעצמו נחת רוח, והושענא למען אלקינו...

ובכל יום אנו מתפללים לביא לציון **'למען לא ינעז לראי ולא נלד לבהלה'**, שלא נעמול לחנם ולא נלד לטומאה להוציא כוחות לחנם, וכביכול כביכול אצל הקב"ה הכל אחד ואינו נפגם חלילה, אלא כדי שלא יהיה כי נחמתי כי עשיתים אלא שנהיה 'ישראל אשר בך אתפאר', וזהו השבטות הבורא ית' שדסוף כל סוף גאול יגאלנו, וגואלו ה' צבאו שמו קדוש ישראל. אלא מאי, שנתרחקנו קצת, **על זה אנו באים ומתפללים ומבקשים שהקב"ה יחזירנו בתשובה שלימה לפניו, שיהיה לו נחת מעמו בית ישראל...**

מורי ורבותי, הרי האמת שכולנו רוצים להיות יהודים טובים כרצון הש"ת, אך בכדי שהרחמינות יהיה טוב צריך שגם הגשמיות יהיה טוב שלא יהיו לנו הפרעות בגשמיות. לצערנו יודעים אנו כמה ה' דבר זה לנו למוקש - חסרון צרכינו הגשמיות בשנה שעברה, ולכן **עלנו לבקש מהבורא כל עולמים 'הושענא רבה', גרויסער הילף, ישועה גדולה...** 'הושענא רבה', שנהיה כלנו בריאים וחזקים, 'הושענא רבה', שכלל ישראל תהיה פרנסה בהרחבה, 'הושענא רבה', שכלל ישראל יהיה בנין ושידור נחת מהם, שאול שכל ידו לפרוץ בתן ידו עתה לבנים ואלו שזכו ב"ה לבנים יזכו להשיאם וכלאומות מהם נחת ושלאל ידעו משום מחלה וחולשה.

יהיה יקרים, עכשיו שיעי השמים עזין פתוחים בהרחבה ועדיין אפשר לדחוק את עצמנו ולהכניס בהם את תפלותנו ובקשתנו, לב יודע מרת נפשו, לב אחד ואחד יודע את כאביו ומה שחסר לו. **הבה נתאחד כולנו עם כל ישראל ועם כל הקדושים ונצטק כולנו יחד אל ה' 'הושענא רבה', ישועה גדולה**, מלמעלה ומלמטה וכל הצדדים, מבפנים ומבחוץ, נצטק אל הקב"ה החזירנו בתשובה שלימה לפניך, נצטק אליו של פרואה שלמה לחולי עמך, נחלה פניו אבעי מלכנו חמול עלינו ועל עוללנו וטננו, ירחם ה' עלינו ועל ילדיו - אונדערע שפעלעך, וישיאו הגאולה השלמה במהרה בימינו, הושענא למען אלקינו...

איבא דאברחם

מילי דגליין

מכת"ק רבינו ז"צ על גלויות הספרים

רמב"ם פירוש המשניות - מס' ר"ה (פ"ג מ"ג)

שופר של ראש השנה של יעל פשוט וכי

זה הסדר לא היה אלא במקדש לאמרו הש"י [תהלים צח] "בחצוצרות וקול שופר הרעיו לפני המלך ה'", אבל חוץ למקדש אין תוקעין בראש השנה אלא בשופר בלבד.

ואין תוקעין בתעניות אלא בחצוצרות בלבד, ומפני זה ה' מצות יום תענית בחצוצרות, לפי שהתענית אינו אלא על צרות הציבור, והשם אמר [במדבר יח] "על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם".

וכתב רבינו על הגליין:

וצ"ב למה לא יתקעו גם חוץ למקדש גם בחצוצרות, ולמה לא ירעו גם שם על צרות הצבור.^א

ואולי משום שרק במקדש הבינו על איזה צרות צריכין להרעיש את השמים.^ב

או א"ל - [אפשר לומר] שרק צרות המגיעים ונוגעים לענין המקדש. אבל בל"ז - [בלא זה] מוכרחים להאמין ולסמוך על הש"ת.^ג

וא"ל דמה"ט - [ואפשר לומר דמהאי טעמא] ה' תוקעין גם בשופר, דשופר כפנים דמי, כלומר דתקיעת החצוצרות נוגע לעניני פנים.

וד"ז [דבר זה] מרומז בפסוק בחצוצרות וקול שופר - ר"ל ביחד - הרעיו לפני המלך ה' - ר"ל יביאו את התרועה לפנים, כי השופר יעיד ויזכיר שהוא ענין הנוגע לפנים.

עיונים וביאורים:

א. כוונת רבינו דהנה לפי מ"כ הרמב"ם שטעם החצוצרות בתעניות הם כדי להרעיש על צרות הציבור, מבואר לכאורה דמהאי טעמא גם נצטוו במקדש להרעיש בר"ה 'בחצוצרות וקול שופר', כדי לעורר רחמי שמים ביום הדין שימלטנו הש"י מצרות רח"ל, ולפ"ז מקשה רבינו מדוע רק במקדש מרעיש בר"ה על צרות הציבור, ולמה לא ירעו בחצוצרות גם חוץ למקדש.

ב. פירוש, דישנם מצבים שמתפרשים אצל קטני הדעת כ'צרות' אך באמת אין בהם שום צרה, לכן אין מרעיש בחצוצרות חוץ למקדש, ששם מרעיש גם על 'צרות' כאלו, אלא במקדש ששם הוא שלימות הדעת והטהרה יודעים על מה להרעיש, לכן רק שם מרעיש בחצוצרות.

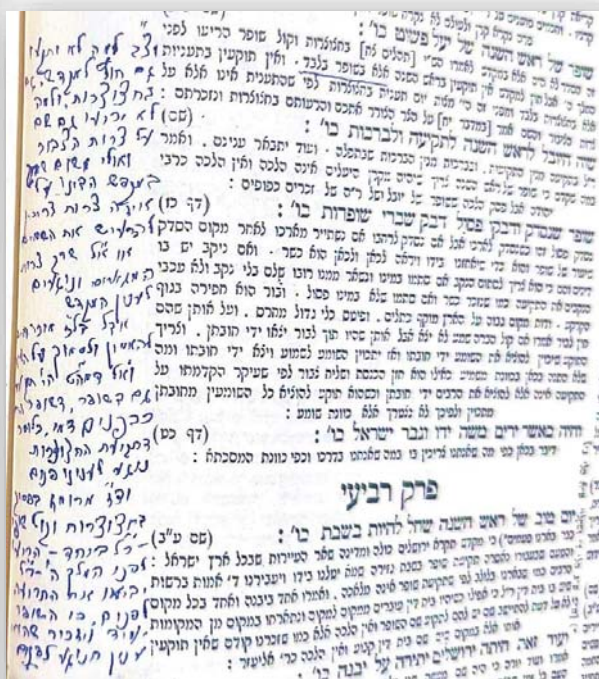
ג. כוונת רבינו בתירוץ זה, דבאמת גם על 'צרות' ממש אין להרעיש כי אם בצרות הנוגעות לענין המקדש דהיינו הרוחניות והנצחיות של כלל ישראל להיותם דבקים בהש"ת, על זה יש להרעיש בחצוצרות ולבטל רוע הגזירה, אבל הצרות בגשמיות צריך להתחזק באמונה ובבטחון בהש"ת שישוענו מכל צרה וצוקה. [ליתר ביאור: העזקה והתפילה על עניני עבודת הש"י הם מחובותינו כקיום התורה והמצוות, דכשנעשה מצב המונע מאתנו עבודתו ית' בשלימות, חייבים אנו לעשות כל טעדיק על כך, ובכלל זאת הוא להרעיש בחצוצרות, אמנם בהגיע ח"ו עת צרה בגשמיות שאינו נוגע לענין 'המקדש' רצון אבינו שבשמים שמתחזק ונאמין בו שכל מה דעביר רחמנא לטב עבדי].

היה עובדא

מעת עלותו לשכון בארץ הקודש רגיל היה רבינו ז"ע לעלות להגל בימי חול המועד לשריד מקום מקדשיו, והיה משתדל ביותר לבוא לשם לתפילת מוסף ולהשתתף במעמד 'ברכת הכהנים' ההמונית, [שישם ויידס הגה"ח ח"ו מענדל פגנר זצ"ל בשנת תשל"א, בעידודו של גדולי הדור] שהיה מחשיב ביותר ענין זה ביותר, [וכידוע שהרבה כוחות וכוונות היה משקיע בכל 'ברכת כהנים' וכל שכן במעמד נשגב זה במקום המקדש] ולצורך כך היה מקדים ומתפלל שחרית והלל בשעה מוקדמת ואח"כ נסע ועלה להר ה'.

בשנים האחרונות התגלתה תמונה בה נראה רבינו ז"ע צועד לבדו במשעולי העיר העתיקה לכיוון הכותל, המערבי וטליתו על שכמו, הדבר עורר פליאה ולא היה מובן מתי ומדוע הלך רבינו לבד לכותל המערבי. משהביאו את התמונה לפני בנו ב"ק מרן אדמו"ר התפארת מרדכי ז"ל, התרגש למאד וגילה את פשר הענין: "היה זה בחוה"מ פסח תשל"ב, שנסע אבי הק' לכותל המערבי להתפלל מוסף ולהשתתף במעמד 'ברכת כהנים', ואחד ממקורביו הסייעו ברכה הסעותו שלו, המבנה של הרכב היה שהחלק הקדמי מופרד מהחלק הפנימי, רבינו ז"ע ישב ליד הנהגה, ואילו אנחנו, אני, המושב"ק ועוד יושבו בחלק האחורי, כשהגיע הרכב לעיר העתיקה נקלע לעומס רב והתקדם באיטיות, משראה אבי הק' רבינו ז"ע כי הזמן קצר מאוד עד לזמן המיועד לתפילת מוסף וברכת כהנים, לרוב חובתו והשתוקקותו לה יצא לבדו מהרכב והחל ללכת במהירות לכותל, רק לאחר כמה דקות הבחין כי אאמרו ר' צא, ומיד דלקו אחריו ופגשונו באמצע הדרך..."

בזה הסוכות אף הידר רבינו ז"ע לשאת עימו את ה' הכותל המערבי, כדי לקיים ש' הרמב"ם שהוא מדאורייתא גם בזמן הזה.

רבינו ז"ע צועד במהירות רחוקה מוסף וברכת כהנים ע"י הכול המערבי. [א"ה ברוח עובדא]

רבינו ז"ע בשיחה עם מקורביו, אחרי הפילת מוסף ע"י הכול המערבי. מימין נראה ב"ק מרן אדמו"ר ז"ע במהירות. רבינו ז"ע נראה רח"ה ר' נטע ברוך ז"ל.

מצאצאיו של אבא

מאמרים וסיפורי קודש שנשמעו מפ"ק רבינו זי"ע
על זקני הק"א איש אלקים מרן הרב ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע
לרנ"ץ יצחק דהאליא ביים א' דסוכות

נכדו ושאלת, היינו דאמרי אינשי, "בלוט איז נישט קיין וואסער" (-דס אינו מים) ואימת את הדבר.

מהסיפור רואים את ההרגשה הקדושה של הרב ר' מרדכי'לע בענין ארץ ישראל. כן ידוע מזקני הק"א הרב ר' מרדכי'לע זי"ע שבה לו למושב את העיר 'בישטנא', באומרו כי מההרים שסביב לה מנשבת רוח ואוירא דארץ ישראל.

והוסיף רבינו ואמר: "עשרות שנים אחר כך התברר לי הענין - מה שזכה דווקא רבינו זי"ע להרגיש שאותו צדיק שהרגיש את קדושת ארץ ישראל הוא זקינו הק"א הר"מ זי"ע. כשבאתי לגור בארץ ישראל והיה לי חשיבות גדולה על זה, ותמיד הייתי אהוב של ארץ ישראל וגם היום... (ואשר על כן היה לו לרבינו הרגש מיוחד בענין השגת קדושת ארץ ישראל של זקינו הק"א זי"ע) [מחשיבותו הר"מ ח' ר' אלימלך בנט הי"ו]

יותר ממה שבער"ב עושה עם הענין...

סיפר רבינו זי"ע: זקני הק"א הרב ר' מרדכי'לע זי"ע היה מפורסם כאוהב ישראל גדול וכמכנים אורח עצום, ושמחתו העצומה בקיימו מצוה זו אפשר לראות מעובדא דלהלן: מעשה ונקלע יהודי אחד מאוחר בלילה לעירו של הרב ר' מרדכי'לע ובא לבקש אכסניא בבית הר"ק. ובהיות השעה מאוחרת מאד הגבאי כבר לא היה שם, והר"מ בעצמו קבל את פני האורח והציע לו מטה, ושיאלו ודעב הוא וירצה לאכול. האורח השיב שאמנם רצונו לאכול, וילך הרב ויביא לו לחם וחמאה.

הנהוג בימים ההם היה לפנות לחם בבית, ודרכם היתה לעשות לחם גדול מאד, שהיה מספיק למשכחה שלימה לחצי שבוע או אף לשבוע שלם. ולחם כזה הגיש לו הרב, וכדי שיערב לו אכילתו באכול כל כך מאוחר לא רצה להשאירו לנפשו, שהיה כבר ערך שעה שתיים בלילה, לכן התיישב הרב הק"א בצלו להיות לו לעזותא. והנה פרסה אחת מלחם הזה ה' בו די והותר לאכול ולשבוע אף להמרבה באכילה, אף האורח דנן, בגמרו לאכול הפרסה, כאשר שאלו הרב אם ירצה עוד פרסה אחת השיב הן, וימחר הרב יגש לו ויאכל. בסימנו לאכול את הפרסה השני שאלו הרב שוב אם ירצה עוד ואכן הלה ענהו שיאכל עוד, ובקיצור, האורח הזה אכל עוד ועוד עד שאכל כמעט את כל הלחם, דבר שהיה מחוץ לדרך הטבע - שאדם אחד יוכל לאכול כל כך הרבה. וכאשר שאלו הר"ק או שוב אם ירצה עוד אמר לו לא, יותר כבר לא נכנס בקרב.

ויפנה הר"מ אל האיש ויאמר לו: 'ממחילת כבודך, אך ברצוני לשאלך האם תמיד הנך אוכל כל כך הרבה', אמר לו האורח: 'האמת לא אכחד מכבודי כי אין זה מדרכי כלל, אבל שראיתי איך שהיה יורח וזוהר משמחה ורוחה רוב נחת וחדוה על כל טעימה וטעימה שאני טועם וגמרת בנפשי לגרום לו הנאה זו, ולכן אכלתי במסירות נפש מעט עוד ועוד בכדי לשמוח, עד שכבר ממש לא ה' באפשרותי לאכול יותר'...

וסיים רבינו זי"ע: "וצריך ללמוד מהם, משניהם..."

איבא דאברהם עב רב

גדולים מעשי הצדיקים

במוצש"ק מצויר תשד"ם אחרי 'קידוש לבנה' סיפר רבינו זי"ע: "היה פעם אצל זקני הק"א הרב ר' מרדכי'לע זי"ע ואיסיטייע ביד לקדש את הלבנה עקב מזג האויר החורפי, עמדו כבר בליל האחרון ועדיין לא קידשוה והעולם עמד והמתין לשעת הכושר שמת תיראה הלבנה, אבל השמים היו מכוסים בעבים והיא לא נראתה. עודם ממתנים, והנה יוצא ובא הגבאי של הרב, ואומר להקלע שיתכוננו לקידוש לבנה. והנה היה אצל זקני, שהיו יורדים וטובלים לפני 'קידוש לבנה', הן עומדים להקביל פני אבינו שבשמים בקידוש לבנה, וכי יתכן לא לטבול לפני זה? ... על אף הקור ששרר אז ועל אף שהמקוה לא היתה מוסקת, הלכו האנשים לטבול, כשחזרו מבית הטבילה, המה ראו כן נהמהו שהתפזרו העננים וסירהא בטיהרא, עמדו וברכו וקידשוה כדת וכדין.

עובדא זו סיפר לי וגם כתבה לי גיסי הר"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא זצוק"ל, והוא שמעה מאדם אחד שהיה בשעת מעשה. והוסיף גיסי הר"ק וסיפר לי כי זמן מה לאחר ששמעו עובדא זו והיה עדיין בעת מושבו בעיר סערט, אירע שהוצרכו לקדש את הלבנה והיא לא נראתה, עמד גיסי וסיפר את הסיפור הזה, ונראתה הלבנה וקידשוה.

המשקיף רבינו זי"ע וסיפר: כשהייתי דר בארצות הברית והייתי במחנה קיין רצוני לקדש הלבנה אבל היא הייתה מכוסה בעננים, כפי שמצוי לפעמים באר"ב שהגשמים יורדים גם בימות הקיץ. חשיתי לומר שיש לי סגולה בדוקה האין לפזר את העבים ולהראות את הלבנה, ועל כן אמרתי להרב הממונה על המחנה, הרב העכט, 'הבה אספר לכם מעשה שהיה', וסיפרתי את הסיפור הג"ל, וראה זה פלא, כי שילד שגמרתו לספר עובדא זו נראתה הלבנה, וקידשוה אותה".

אירחות חיים

בס"ש פר' נצבים - וילך תשמ"ו לאחר ברכת המזון סיפר רבינו זי"ע: שמעתי מהערלויער רב (שליט"א) "כ"ק בעל האמרי סופר מערליע זצ"ל" שפעם אחת נסעו שמונה עשרה בחורים מפרעשבורג למאמרדוש לשבות בצל קדשו של זקני הק"א הרב ר' מרדכי'לע זי"ע, ששהה שם, ובשעה שנפדרו ממנו במוצש"ק אמר להם הר"מ זי"ע: "יש שני דברים שצריך תמיד ללמוד כל יהודי והאחד הוא 'שרע אר"ח' והשני הוא ספר 'משלי' ועל פי זה יוכל להיות 'א גוטער יוד', כי הוא יודע איך צריך להיות, וגם יודע איך צריך לבצע זאת..."

כן עולם הבא

רגיל היה רבינו לומר בשם זקני הק"א הרב ר' מרדכי'לע זי"ע שכל האומר את שש הזכירות, אני מאמין, פרשיות המן, היראה, והתשובה, כשהוא עטור עדיין בתפילין דרש"י, מובטח לו שהוא בן עולם הבא. עכ"ד. פעם אחת זקינו רבינו עז"ר: "א בליילע פריינד..." (מפיר דוד שיינבריי"ן). ורמז רבינו זי"ע ענין זה במאה"כ (שהש"ח) "מי זאת עולה מן המדבר", מ"י זא"ת ר"ת מ' יראה זכירות א"י מאמין תשובה, דאם 'עולה מן המדבר' כלומר תיכף לאחר דיבור התפילה אומר פרשיות אלו, זוכה ע"ז להיות 'מתרפקת על זוהר' בעולם הבא.

האף ריח

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר בעל התפארת מרדכי זי"ע: באחד השנים בצפרא דיום טוב הראשון של חג הסוכות - יומא דהילולא קדישא של זקני הר"ק הרב ר' מרדכי'לע מנדבורנא זי"ע, ראיתי את אאמרי זי"ע כשהוא שרי בשמחה רבה, הרבה יותר מכפי הרגלו והיה הדבר תמוה בעיני. ואז מספר לי אבי זצוק"ל: 'כשעליתי בלילה על משכבי ואני בחלומי, והנה אני רואה את זקני הרב ר' מרדכי'לע, ובדיו הקדושות שני מגשים מלאים ועמוסים בבנים, ואומר לי: 'הא' כל ילדים, הא' כל זרע של קיימא. חלק אותם לבני ישראל'... ואיקץ והנה חלום.

ובאמת מיני אותו החלום והלאה, אייתר חילה דמר אבי זצוק"ל, ביתר שאת יותר עז. וראו בעליל האין שברכותיו בענין זה מתקיימות למעלה מדרך הטבע ממש.

בני נביאים הם

כשהיה רבינו זי"ע בעיר רחובות בפ"י ויחי תשד"מ, סיפר רבינו את כי בהקדמת הספר 'עשר חצצחות', [חיבור הרב המאור הגדול החריף ובקי חכם ונבון לחש החסיד המפורסם וירא ה' כבוד ש"ת מו"ה ישראל בערער נ"י האב"ק באקארעשט' (-לשו"ק) של הר"ק מצאנו הדברי חיים זי"ע, על הרב המחבר, בהסכמה לספרו 'עשר קדושות'], מספר המחבר קצת מדרכי אביו מו"ה יצחק שמחה זצ"ל, ומביא בתוך דבריו מעשה פלא: 'לא נחו רעיוני (-של מו"ה יצחק שמחה ז"ל) וכל ימיו השתוקק מאוד לנסוע לארץ הקודש... ופעם אחת בנסעי עמו יחד לזידיטשוב הנה באמצע הדרך בבואנו אל המלון נודענו כי נתארח שם צדיק מפורסם ואיש מופת אחד אשר לא הכיר אותו והפצרתו באבא מאיר ז"ל שנוק' אליו לקבל פניו וליתן לו פתקא כנהוג. וכן עשה, והתעכבנו בחדרו איזה רגעים במסירת פתקין וקבלנו ברכת הפרידה, ולא עבר הרבה אחרי בואנו לחדרני, רק רגעים אחדים, הנה בא המשמש מהצדיק הקדוש הג"ל לקרוא את אאמרי, ובבואו לפניו, אמר אליו הצדיק בזה הלשון: 'אין וויל אייך עפיש בעטנין, אין וויל אייך עפיש פרעגן, זאלט איר מיר זאגן האמת! וויל איר איהר זענט צו מיר אריין גיקומען, האב איך אויך אייך גיזעהן א שיינ פון דער שיינ פון ארץ ישראל, זענט איר אאמאהל גיוועזן אין ארץ ישראל?...' (-בקשה לי אליכם, שאלה לי אליכם, ואמרו נא לי דברים לאמיתות, הנה מיד כשנכנסתם אלי, ראתי ונהג נהג עליכם אור מאורה של ארץ ישראל, האם הייתם אי פעם בארץ ישראל). עכ"ר מ.בדרי.

וסיפר רבינו: "כשקראתי את הדברים בימים ההם (-בשנת צעירותי), אמרתי אל לבי, שמעשה הזה לבטח אירע עם זקני הר"ק הרב ר' מרדכי'לע זי"ע. ודאי הוא הוא 'הצדיק המפורסם ואיש המופת', שהרב המחבר התייך אליו. והנה הרב המחבר אמנם כבר לא היה אז בעלמא הדין, אבל היה לו בן זקן שמילא את מקום אביו ברבנות בבוקארעשט, וכשהייתי פעם בעיר בוקארעשט אמרתי לגיסי: 'איכא הכא במתא צורבא מרבנן, בא בימים, נזיל ונקביל אפיה', והלכנו אליו. הוא קיבל אותנו במאור פנים ובחביבות גדולה על אף שהוא היה אז כבר זקן בא בימים, ואנו היינו אז צעירים.

בן השיח"ם אמרתי לו: הנה נא הואלתי לדבר, ויתן לי נפשי בשאלתי, בדבר שאין בו חסרון כים, ושטחתי לפניו את השערת הג"ל, הוא התחיל לשמע דברי ואמר לי: הספר הזה נדפס כבר בהרבה הרבה מהדורות, רבבות אנשים קראו כבר את הסיפור הזה, ומעולם לא נשאלתי על כך, עד שבאת אתה

וועד בוני זעליחוב

מקום מנוחת קדשו של רבינו

הרה"ק רבי

אהרן יחיאל מקאזניץ זי"ע

גלב"ע ד' תשרי תש"ב

גליון כ

זעליחוב

סוכות

ליקוטים שמועות וסיפורים לרבוה"ק לבית קאזניץ

אמרות וליקוטים
לרבוה"ק לבית קאזניץ זי"ע

הושענא רבה

המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע היה רגיל לפרש שלשה פירושים על שם היום הושענא רבה . פירוש אחד: א גרויסע הילף - שתהיה ישועה גדולה ורבה לבני ישראל. הפירוש השני: הושענא רבה - דער גרויסער זאל העלפן - שהבורא ב"ה דאיהו רב ושליט הוא יעזורנו. הפירוש השלישי: הושענא רבה - דער גרויסער זאל געהאלפן ווערן, שיעקר תכלית כל התפלות שבימים הזה צריכה להיות שהשכינה תק' תצא מגלותה וצעהר, כי בכל צרתה לו צר.

(עבודת עבודה - טאהש - שיחות קודש דף ת"ד)

עצרת לכם - לכל צרכיכם, גם גשמיות

או יאמר **עצרת תהיה לכם**. כי ביום זה שמח הקב"ה ומשתעשע עם ישראל לבד. וצריכים אנו לבקש ולעורר ששמחת הקב"ה בנו יתגלה ויתראה לעין כל היינו שיתן לנו טובה וברכה, לא בלבד ברוחניות, ורק גם בגשמיות כל טוב, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלינו. וזהו עצרת. הוא שמחת ה' - שהקב"ה שמח עמנו בעצרת, כפרשי"ת תהי' לכם - לכל כלל צרכיכם ברוחניות וגשמיות אכ"ל. (דברי אלימלך - להרה"ק ר' אלימלך מנאדאוסק זי"ע)

בעת חדרוואת הקב"ה נותן לו רצונות לבקש עור

או יאמר אף יתניב עם מלכא, ודבוק עמו ית', בודאי אינו חושב בכל מאי דצריך, ואינו חושש כלל בצרכי עוה"ז. אמנם הקב"ה יודע כי מ"מ הוא צריך, לכן כל מאי דבעי וצריך שאל הקב"ה מאתו שיחפץ מאי דבעי ויהיב ליה. (דברי אלימלך - להרה"ק ר' אלימלך מנאדאוסק זי"ע)

הכינו לפני סעודה קטנה

אבל לפי מצבנו מרמז כי נודע שהע' פרים שהיו מקריבים נגד הע' אומות ה' ליתן שפע גם להם, כי כל שפע אלוהי נשפע ע"י ישראל, אבל כשח"ו יתגברו העונות והם יקבלו כ"כ שפע עד שיצירו אותנו ח"ו כ"כ, ולא תהא לנו בלתי סעודה קטנה, בכל המובנים, קטנות בגופניות וקטנות ברוחניות, גם אז לא יפול לבנו רק נתאמץ גם אז להקריב ית' ע"כ"פ סעודה קטנה, ומזה יהנה הוא ית', וכן גם עתה כשמוכיבים א"מ את הרה"ה יוה"כ וסוכות, וכן את השמ"ע ושמחת תורה אשר לפני שנים, ודומה לנו בחשבו המימים טובים של עתה, לא יפול לבנו רק נתאמץ לעשות סעודה קטנה כפי מצבנו, ולא בשמ"ע ושמחת תורה בלבד, רק גם בראשית המזמן הבע"ל נעשה לנו שעורים כפי מצבנו בדחקות יסורים ע"כ"פ, וד' ירחם ויושיענו תיחק ומיד. (אש קודש להרה"ק מפאסעאצא זי"ע הי"ד בימי המלחמה בחג הסוכות לאחר פטירת אשתו ובניו הי"ד)

בחג הסוכות משפיעים לימי החורף

או יאמר **כל האזור בישראל וגו'**, על פי מה דאיתא בספר הרוקח, דלכן ניתקן קודם הקיץ חג הפסח וקודם החורף חג הסוכות, להורות נתן על ראשית הדבר שצריך לתקן ולקדש ולטוהר, לכן קודם הקיץ ניתקן חג הפסח להתחיל בקדושה וטהרה, וכן לימי החורף עושים הכנה בחג הסוכות. והנה מסתמא כל השפעות שצריכים לכל החורף נעשה לזה הכנה בחג הסוכות וממשיכים או ההשפעה. וזהו כל האזור בישראל, כל מה שצריכים להאיר ולהורחב בישראל לכל השפעות טובות ובני חיי מונוני לכל ימי החורף, ישיבו בסוכות, יעשו ישיבה לזה בחג הסוכות כ"ל, אמן ק"י ירצון. (תפלה למשה - להרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע)

שמחת יום טוב - ע"י בשר ויין

...דהנה כשהאדם אוכל, המאכל מביא אותו לידי חוזה, ובחזרה זו הוא אומר דברי תורה ועובד ה' וכו', אזי הוא מביא את הקב"ה לידי עוז וחדוה - כמשל לבן מלך שהלך לדרך רחוק ונשתתה לבוא אל המלך ואחר כך כשבא אל אביו עוז וחדוה לפניו, כך הניצוץ הקדוש רבו הימים שמברית העולם הוא מונח באדמה ועתה נתעלה ובה לפני המלך מלכי המלכים הקב"ה אזי עוז וחדוה לפניו, ומאותו הארה יורד על האדם למטה, וזהו כאילו אכלו משולחנו של מקום וכו'. (עבודת ישראל אבות פ"ב משנה ד' ד"ה או יאמר ואמר)

שמחה מעבודתינו בחודש תשרי

בוודאי הוא שמחה גדולה לשפל נברא כמוני לזכות להעלות ריח ניחוח לפניו יתברך להתענג בתענוגות בני אדם, כידוע שזה עיקר שעשועו יתברך בראשית חידוש העולם בשביל עושי רצונו (עבודת ישראל ל"ה ד"ה וכן הוא אומר)

ל"י - כשמחת חתן וכלה

או יאמר וסוכה תהיה וגו'. דהנה אנו רואים בעת השמחה כמו שמחת נישואין, עיקר השמחה בא מדיבור אחד שהחתן ומקדש הכלה ואומר תיבת ל', הרי את מקודשת לי - מזה באה כל השמחה. והנה סוכה מרמז על שמחה כמו שאנו אומרים בחג זמן שמחתנו, וזהו וסוכה תהיה שעיקר השמחה תהיה לצ"ל יומם ראשי תיבות ל"י, על ידי שקדשנו הש"י במצותיו ואומר לי, ר"ל שכל מגמתו הוא שנהיה לו לבדו לעם אחד, והבן. (תפלה למשה - להרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע)

אושפיזין - פנים חרשות לשבע ברכות

...ולולא דמסתפינא הייתי אומר על חג הסוכות, כשאירע לחתן בתוך שבעת ימי המשתה, מברך כל יום ויום שבע ברכות, משום דכל יומא קדושה באנפיה נפשיה הוא, כי אושפיזא דימא דא איננו אושפיזא דימא אחרא כנודע, והבן. (עבודת ישראל - סוכות)

ע"י סוכה זוכה לרוח הקודש

וכמו כן י"ל בענין הסוכה, שמי שזוכה הוא ג"כ רואה ברוח הקודש ע"י הסוכה. (באר משה - דרשים לסוכות)

השמח בחלקו - שומר מצוות נפשו

על הפסוק **אתה סתר לי מצר תצריני וני פלט הסובביני סלה** אמר בזה כ"ק מרן זלה"ה [הרה"ק רבי מאיר יחיאל ממאלאניצא זי"ע] שבשעה שרואה הקב"ה את האדם שאינו בשמחה, מה עושה הקב"ה, נותן לו יסורים וכו' נוטלין ממנו, ומזה יצא שמחה להאדם שנתפטר מהיסורים ר"ל. ואע"פ שלא נתוסף לו מאומה יותר מקודם, מ"מ שריו עתה בשמחה מחמת שנתפטר מהיסורים. וזה כונת דוד המע"ה, אתה סתר לי - ורש"ע" לי אינך צריך ליתן יסורים ולנטלם אח"כ כדי ליתן לי כח להיות בשמחה, לכן מצר תצריני כי איני צריך לזה, מפני שרני פלט תוסבביני סלה, ובלי זאת שריו אני בשמחה תמיד. (שיחות חיים - ליקוטים)

חג הסוכות
בצל הרה"ק ר' אהרן יחיאל מקאזניץ זי"ע

בימי חג הסוכות הרבה הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאזניץ זי"ע ליישב בסוכה מסובב עם מקורביו ומעט אל יצא הימנה, גם הבורחים והדורכים שמצאו מחסה בביתו שעדיין לא נתעלו ולא נתקדמו ביהדות, הוטל עליהם לישון בסוכה, כדי שקדושת חג הסוכות יגן בעדם להיוושע ולחזור לחיק מצבתם. הרבי ראה במצות ישיבת סוכה - לצל יומם למחסה ולמסתור מורם - מקליפות זרים.

פעם א' בחג הסוכות ישב הרבי בסוכה ודיברו בעניני חבלי משיח המובארים בספרינו ובפרט בספר אבקת רוקח המיוחס לא' מהראשונים נענה הרבי בזה"ל: "אז דער אייבישטער וועט וועלן אז משיח זאל קומען, וועט ער נישט הארבען דעים 'אבקת רוקח' אויך נישט..."

המשך בעמוד ג'

זימא דהלולא

המגיד הק' מקאזניץ - הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבת זי"ע - י"ג תשרי תקע"ה

ונתן רבי אשר את ידו על הקיר - שלא יכה ראשו בהקיר. והמגיד דפק כל כך בחוק עד שיצא דם מידיו של הרה"ק רבי אשר זי"ע.

טאטא נעורים

פעם התענה המגיד הק' מקאזניץ זי"ע תענית הפסקה, על זה שבידודו ראה אחד שלבש בגד חדש, ועלה במוחו הרעור, מדוע לו אין בגד בזה. אח"כ חשב, כי לא די שאינו שמח אם יהודי לובש בגד חדש, אלא גם חורר לו על זה שלו אין בגד כזה והחליט לצום 'הפסקה' על הרעור זה.

איפת צדק והין צדק

פעם שאל אחד את המגיד הק' מקאזניץ זי"ע מה יחשוב בעת עוסקו במסחר. והורה לו המגיד הק' לחשוב המצוה שצינו הבורא ית"ש שלא להונות ולא לרמות איש את רעהו - "איפת צדק והין צדק יהיה לך" וכו'. אחר זמן בא אליו הנ"ל, ואמר, כי הוא רואה על משקלות ששוקל בהם שם הוי"ב ב"ה. והורה לו המגיד הק' זי"ע שלא יספר זאת לאף אחד.

דבקות בהשי"ת

פעם נכנס אצלו נכדו הרה"ק ממאגלאניצא זי"ע בימי ילדותו, וראה לומד זוהר הק', ואח"כ נכנס עוד אחד ולא פנה אליו, שוב נכנס עוד אחד וגם לא שם מבטו אליהם. אח"כ שאלו המאגלאניצא זי"ע מי היו אלו ב"ה האנשים, וא"ל: אליהו הנביא זכור לטוב ורבי שמעון בר יוחאי. שאלו נכדו, מדוע לא פנה אליהם: והשיב המגיד הק' זי"ע: "איך בין גיווען דבוק אין גאט-ב"ה, האב אין ניש גיקענט מפסיק זיין".

לברר מקחו של הפריץ

פעם באמצע כל נדרי הפסיק המגיד הק' מקאזניץ תפילתו, ושאל וחקר כמה פונט בשר נותן הפריץ לכלבו? וענו לו מבין הקהל כך וכך פונט, והמשיך בתפילה. אח"כ אמר, כי בשמים היה קטרוג גדול, כי יהודי אחד נסע בדרך לאסוף נדן עבור בתו ופגשו הפריץ והכיר בו שדואג, ושאלו ע"ז, וא"ל מטרת נסיעתו. והוציא הפריץ ד' מאות רובל והעניק לו, ונהיה מזה קטרוג גדול, ולכן שאל כמה פונט בשר נותן לכלבו, כי אם לכלבו נותן כל כך הרבה בשר, מדוע לא יתן לו נהיה סכום כסף? ונסתתמו המקטרים.

החיל - הרופא ילדי ישראל

בעיירה אחת גר יהודי שלא היה לו זש"ק ל"ע, כששמעו ממופתי המגיד מקאזניץ זי"ע יעצה לו אשתו שישע ג"כ אליו. האיש היה איש פשוט ומגושם ולא שמע אף פעם מאדמו"רים, עכ"ז שמע לקול אשתו ונסע לקאזניץ, המגיד נתן לו ברכה, ולשנה נושע בבן זכר.

פעם נחלש הילד מאד רח"ל, וכאמור היה אביו איש מגושם - ולא איכפת ליה מה שנשע עם הילד, אך אשתו ביקשה ממנו שישע להמגיד מקאזניץ להזכיר את הילד לרפואה שלימה, ונסע להמגיד. המגיד נתן ברכת קדשו, אך לא הוטב להילד וראו ממש שהילד נגוע רח"ל, אביו הלך מהבית, ואמו לא משה ממסת הילד - ובכתה בדמעות שישלח לו ה"ש רפואה שלימה, ונרדמה ליד מטתו של הילד, וראתה בחלומה איש חיל עומד ליד הילד ובידו צינצנת ונותן מוצינצנת להילד, והתחילה לצעוק, והקיצה, וכבר לא ראתה את האיש חיל, אך מיד אחר שקיבל הילד הרפואה הוטב לו ב"ה והבריא לגמרי.

אח"כ נסעה להמגיד מקאזניץ, וסיפירה לו שלא הוטב להילד מברכתו, רק אח"כ נרדמה וראתה בחלומה איש חיל עומד ליד הילד ונותן לו איזה רפואה, כששמע זאת המגיד אמר: "אזוי, אזועלנער, אבעל הבית צו היילן קינדער..." וצוה המגיד להמשיך שילך על הקבר של החיל (המגיד הבין כבר איזה איש חיל) וידפוק עם מקלו על קברו ויאמר שהמגיד מקאזניץ צוה שיבא אליו. ואכן בא החיל להמגיד, ושאל אותו המגיד איזה זכות יש לך לרפאות ילדים, אני לא מכיר אותך לאיש רם המעלה, וסיפר החיל ששרת בצבא אצל פאניע (המלך של רוסיה) הרבה שנים, וכבר לא ידע כלום מהיהדות רח"ל, אך את זה ידע שהוא חיל, כי בהפגס שלו היה כתוב כי הוא יהודי, ויותר מזה לא ידע. פעם כשהלך עם חבריו חיילים הגיעם על הדרך פגעו באיש יהודי עני, וחפשו ומצאו אצלו שבעים רובל וגזלו הגוים ממנו את המעות, החיילים פחדו שלא יתוודע שהם לקחו מעות - כי אז יקבלו עונש, החליטו לתלות את היהודי - כי לכלום היה נחשב בעיניהם תללות יהודי, ואכן עשו כן. כשראינו זאת התחיל לפעום בקרבי נקודה יהודית - דעם אידישן פונק - ונחבאתו, וכשהלכו הגוים יצאתי ממחבואי וחתמתי את החבליים והצלתי את היהודי, וגם נתתי לו מעות והלך לו חופשי בדרכו.

משותקא בתריץ

ר' שבת ז"ל - אבי המגיד מקאזניץ זי"ע - היה כורך ספרים. פעם ביום הקדוש היה מחלוקת בבית המדרש, וזרקו זה לזה מחזורים, והמחזורים נקרעו, אז ניגש אחד מהבעלי בתים לר' שבת, ואמר לו, שיהיה לו כבר שנה טובה כי יהיה לו הרבה עבודה לתקן המחזורים. אמר לו ר' שבת: "איך האב מיר עפעס אנדערש אויסגעבעטן" - אני פעלתי מהשי"ת דבר אחרת ובזה השנה יוולד אצלי בן זכר. וכך הוה, שבשנה ההיא נולד אצלו בנו המגיד מקאזניץ זי"ע.

בצילו של המגיד ממעזריטש זי"ע

המגיד מקאזניץ זי"ע עשה בימי נעוריו שנים עשר שבועות ברציפות בצילו של המגיד ממעזריטש זי"ע, והרבי ר' בער זי"ע מסר לו כל הדברים וכל התורות שאמר מעת שהתחיל ההנהגה, ויותר לא היה המגיד מקאזניץ במעזריטש. אחר כך שכח פעם איזה דיבור מה ששמע מהר"ר בער, התחיל להתענות והלך נמקע עד שעזר ה' והגיע אצלו אחד מתלמידי הר"ר בער והזכיר לו הדיבור ששכח כנ"ל.

סלחתי כדברייך - מפי הגבורה שמענו

בסוף ספר בארות המים להרה"ק מרימנוב כתב: אמרתי להביא פה מעשה מרבינו המגיד מקאזניץ, כפי ששמענו מהרב החסיד רבי הירשלי איטשעס זצ"ל, ששמע מפיו הקדוש שאמר לפני התיבה בקול. והוה סיפורו:

הנה כאשר הרב המגיד בשנה האחרונה לימי שני חייו כשהיה מתפלל כל נדרי לפני העמוד, אזי לפני 'ליאמרו ה' סלחתי כדברך', עמד הרב המגיד, ואמר: רבונו של עולם גדול גבורתך מי יוכל לספר ולמלא, כי לא איש גבורתך זולתך, [כאמור החכם: 'לו ידעתי הייתי']. וגדול חולשת גופי לא ידע גם כן איש זולתך, והראיה כי מנהגי בכל שנה ושנה להתפלל מדי יום יום לפני התיבה, ובשנה הזאת לא עמדתי לפני התיבה בכל יום כמנהגי, הלא ידוע לך רכון כל העולם כי סתתה הוא מחמת חולשת גופי, ואשר בכל חודש אלול דהאי שנת עמדתי לפני התיבה בכל יום בתפלה ובתנוגים. הנה רכון עלמין הלא ידוע לך, כי לא עשיתי זאת למעני ורק למען עמך בית ישראל. והנה אם כן, הלא אחת שאלתי מאתך: מה זאת כי עלי נקל הדבר לקחת עול בניך בני ישראל עם חולש גופי, ליגע את עצמי בעבודה ותפלה על עמלך בני ישראל, ולך ה' הגדולה והגבורה קשה עליך לומר השני תיבת 'סלחתי כדברך'.

והוסיף עוד לדבר: רכון כל עלמין! ואם תאמר, כי מסבת חסרון הצדיקים עלי התבל תמנע לומר 'סלחתי כדברייך?' הלא יש לך ברימינא הרב רבי מענדיל מפרסיסטא, אשר יעמוד כנגד כל צדיקי הדור. ואפשר מפאת חסרון האורים והתוהמים תמאן באמירת השני תיבת 'סלחתי כדברך?' הלא בלובלין יש לך החוזה, הרבי רבי איציקל, המאיר כהאורים ותומים אשר היה נקבע בלבו של אהרן הכהן הגדול. ואפשר תאמר, כי יחסרון לך בעלי תשובה עלי התבל? הנה אנכי עם חולש גופי מוכן אנכי לעשות תשובה בעד כל קהל ישראל. וגא ובקשה ממך: אמור: 'סלחתי'. והיה מכפיל דבריו שלש פעמים. ואחר כך צוה להנועים מזירות, לשיר בקול נעים גילה ורנן. ופתח את פיו הקדוש, וקרא בקול גדול: 'ליאמרו ה' סלחתי כדברך' עד כאן דברי קדשו.

והרב פי חכם הנזכר, סיפר זאת בסדיגורא לפני הרבי הקדוש מריזין, הוא ועוד אחד שהיו אז בקאזניץ, וכהתימו לספר, אמר הרב הקדוש מריזין: אני מאמין באמונה שלימה, שרוב המגיד שמע מפיו על הקדוש ברוך הוא: 'סלחתי' כמו משה רבינו עליו השלום, ולולי זאת לא היה מתפלל הלאה ערבית. ומהפלא, כי הרב הקדוש מורינו הרב יעקב יצחק בלובלין הרגיש הדבר, כי אז בליל יום הכיפורים אמר אחר תפלת ערבית: מי יתן כי יפנה היום ונתבשר בשורות טובות מקאזניץ, כי החולה השוכב על מטתו הרעיש כל העולמות, עד כאן לשונו שם.

ממחרת יום הכיפורים

פעם אחת נענה המגיד הק' מקאזניץ זי"ע אחר יום הכיפורים: "היינט האב איך מכון גיווען אלע כוונות פון כהן גדול, נאר א שעפעסעלע האט גיפעלט!".

ויברך דוד בשירה וזמרה

המגיד הק' מקאזניץ זי"ע היה כידוע חולה גדול ושוכב במטה. וכשהיה מגיע לויברך דוד' היה קופץ ממטתו ונוטל שתי נרות ודלקים וניגש אל העמוד לומר השירה. ואז היה נוטל עטף-שך מיוחדים שהיו לו ורוקד באמירת השירה.

דלותיך דפקנ

כאמור, המגיד היה חלוש ושוכב במטה אל כשהגיע לתפלה רקד כמו ליד קטן והיה דופק את ראשו בהקיר. פעם היה הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בקאזניץ וראה האין המגיד דופק את ראשו בהקיר, לא היה יכול לסבול זאת,

מהתוכחות – ברכות

לחש לעין הדע

ליל שישי מסוגל להישווע בזכותו

גנדי קאזניץ

א מעשה מיט א אנטלאפענעם ווידן. — נעבען א בן ובר"א שוין פון די „קלענסטע זאמען". — אנדערע „מפוזרים"

ה. יימער וואלונדער-מעשהם פון מאזשעניער בעל-מופת

אנאן אמואצט קאכט. — ער מאכט פון א קאמוניסטישען פיהרער א פרומען איד, א תהליסזאנער

[illegible]

המשטר מעמוד א'

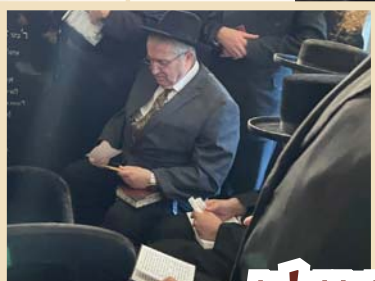
בספר "יזכור בוך - קאזניץ" עמ' 207 מתאר אחד מאנשי העיר על שמחת תורה בצילוי של הרבי, ושם מסופר: פעם אחת בשמחת תורה רבתה אצל כמה אנשים ההוללות עד שהגיעו לליכת עמשה ואחד הקניט את חברו וצויר באמצעי תפיל מוסיק, ועי"ה הופר כל סדר התפילה (מקום זה חוקר רבי משה שואבא מנחם אסתר ק"ק בתרגום, שם, ועיילי כל כנישתו וק"ק בספרתו וספרתו וז"ל ושו"ת ופרקדיו דין ב"ר). לאחר התפילה כשהרבי שמעל על כל הנעשה, הכריז הרבי כי התחייב פולני יבא מד להתחייב לפניו, שכמעט לא נעל וכל חל והלא כל התחוללות. והאריב את שנתו והזהיר כי באם לא יבוא הלא עודה כמה יעלה וקשת ויתחרט עליו, כל הלא חל היבכולות להתחבר על ציור, על כל חל לביתו מבלי להתחוללות. כשהגיעו לביתו, לפתח הבית שמצב בריאותו של אשתו התרופפה, ודעתו עולה ומתרחפת עליה, לבסוף קשרה לקושש מצאה הצליח להתחבר על סודו, חזר וכל חל לביתו ובקש ממנו מחילה, והתודה על מעשיו כי הוא זה שהקניט את חברו וכו'. הרבי יצא את חדרו והשאירו שם לבד, לאחר כמה דקות חזר הרבי ובקש במאה בקבוקי יין, והרבי ברכו ברפואה וליילה. ונתראה אשתו. ומזה התחבר הלא ארץ כל הרבי נימי נפשו.

דעק"א רצה לנסוע אליו

הרבי מלובלין אמר שעתידים ליתן את

הדין על שלא נסעו לקאזניץ

פעמים אחת אמר הולובניצער ז"ל: אז מי קען דעם צדיק הדור און מי פארט נישט צו איהם, איז מען עתיד ליתן דין וחשבון. והיה אז אצלו ארבעים אדמורי"ם, ושאלוהו מי הוא צדיק הדור? ואמר להם: הקו'ניצער מגיד. לאחר השבת נתן לכל אחד מהם ארבעים קופיקעס הוצאות הדין לקו'ניץ. שכחו לקו'ניצער שאלם למטרת בואם אליה במרוץ אליהם: הריהו האט דאך אייער רבין, וענו לו ששהרבי שלהם אמר שיסעו אליו שאתם צדיק הדור. ונענה: יא! ער זאגט אויף יתומיה, ואיז זאל זאגן אויף איהם... ושבתו אצלו. בשולחנת אמר: מי ויעלן זאגן א דבר שחבוך, אימתי בשבת בראשית". והבואר, שלמלאכים יש שש כנפיים וכל פעם משמקדישים שמו ית' נופלת אחת מכנפיהם. ובשבת אינם מקדישים שמו כי כבר נפלו כל כנפיהם. אבל בשבת בראשית עוד היה להם כנף אחד, כי הרי המלאכים נבראו ביום שני, ואז בשבת בראשית הקדישו שמו ית' והו' "הכל יודוך, בשבת בראשית" גוס המלאכים.

מראות קודש מההילולא הגדולה בעיר זעליחוב ד' תשרי העל"ט

שומר הבית החיים + 48.883.542.452
כדאי להתקשר לשומר כ 20 דקות לפני ההגעה

האדרעס של הציון הקדוש בזעליחוב
Reymonta 36A, 08-430 Zelechov, Poland

לשליחת סיפורי ישועות ולקבלת הגליון למייל וכן הארות והערות office@zelechov.org

יחזקאל

כ"ק אדמו"ר הרה"ק ה'קדושת יוסף' מנחם מנדל טעממשוואר זצוקלל"ה זעזכ"א

יו"ד כ"ב תשרי - שמיני עצרת ושמיחת תורה תשס"ג
סיפורים ועובדות מפי בנו מ"מ האדמו"ר מטעממשוואר שליט"א
תשוח"ח למכון מעיינות החיים על מסירת הדברים בלוג"ח

יכולים היו להכירו ולראותו היטב, כי היה זה בבחינת 'הוא היה אומר'.

כפרט שיצא ללמד על הכלל כולו, נזכיר שני אמרות טהורות שאמר בקדושו, שמהם ניכר היטב מדרגתו ועבודתו.

אאמו"ר זי"ע היה מפרש את הכתוב (במדבר לא, כג) 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר', כי הנה אש מורה על התורה, שהתורה ניתנה באש (מכילתא דרבי ישמעאל פרשת יתרו מסכתא דבחדש פרשה ד'), כמו שנאמר (דברים ד, לו) 'ודבריו שמעת מתוך האש', וכן נמשלה התורה לאש (תענית ז), וזהו שאמר הכתוב 'כל דבר אשר יבא באש', היינו הדרך לעסוק בדברי התורה, הוא 'תעבירו באש', מתוך מסירות נפש, כי קיום התורה הוא רק מתוך מסירות הנפש, לבוא באש עבור קדושת התורה, ועל זה אמרה תורה 'וטהר', כי העושה כן יוכל להשיג שלימות הטהרה.

עוד היה **אאמו"ר זי"ע** מפרש את הכתוב (דברים לב, ב) 'כשעירים עלי דשא', ופירש רש"י: "כשעירים, לשון (תהלים קמח, ח) 'רוח סערה'", ורימוז בזה, כי הנה כל פסוקים אלו שבשירת האזינו מרמזים על התורה, כמו שדרשו חכמינו ז"ל (תענית ז). את הכתוב (דברים לב, ב) 'תזל כטל אמרתי וגו'', ואף זה יש לכוונו על דברי תורה, כי אין דברי תורה נקנים אלא על ידי ענוה והכנעה, וזהו שאמר הכתוב 'כשעירים עלי דשא', כי הנה רוח סערה הסוערת על הדשאים, מכופפת את הדשאים והעשבים, ובאופן זה מתוך הכנעה וכפיפת הראש, יכולים להשיג את דברי התורה.

לאחר מכן למד **אאמו"ר זי"ע** בשנות בחרותו בישיבה בטעממשוואר שבראשות הגה"צ רבי אשר יונה ויינבערגער זצ"ל שהיה ממופלגי חסידי וויזניץ, אשר הסתופף עוד בצילו של הרה"ק 'האהבת ישראל' מוויזניץ זי"ע, וכל בחורי טעממשוואר התחנכו בישיבתו.

ימיו עבד את ה' בתמידות, בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז, ח), מטרה אחת עמדה לנגד עיניו כל ימי חייו, והיא עבודת ה', תורה ותפילה, מצוות ומעשים טובים. מי שהסתופף בצלו ראה צדיק יסוד עולם^(א), שמאס בכל הנאות העולם הזה, ולא נהנה מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה^(ב), כל זה הוא חלק מדבריו בהספדו.

שנות ילדותו ובהירותו

אאמו"ר זי"ע נולד בטעממשוואר ביום ז' כסלו תרפ"ב לאביו הרה"ק רבי אהרן אריה מטעממשוואר זי"ע, כאשר עוד בהיותו ילד רך בשנים, הכירו עליו הכל בהתנהגותו המרוממת, וכדברי מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל, שכל מי שראה אותו נוכח לראות

מרן בעל שבט הלוי זי"ע בשמחה בבית רבינו זי"ע

כי מדובר בצדיק יסוד עולם. הכל העידו על התרוממותו בכל העניינים, התנהגו בהעכערקייט, וכבר באותם שנים התייחד בקדושת עיניו, כמו שנזכיר אודות עבודתו בעניין זה בכל ימות חייו.

לא רק מהתנהגותו היו למדים על קדושתו וטהרתו, אלא מכל תהלוכות חייו, שהיו כולם מתוך העכערקייט בגיוני קדושה וטהרה. כך גם מדיבורו, שכמעט ולא היה מדבר מאומה, ואף דברי תורה לא היה מרבה לומר, אמנם מן המועט של דברי התורה שאמר,

מי שהסתופף בצלו ראה צדיק יסוד עולם

אאמו"ר זי"ע הסתלק לבית עולמו ביום שמיני עצרת, אשר כאן בארץ ישראל הוא שמיני עצרת ושמיחת תורה, ולא זו בלבד אלא שבשנת הסתלקותו חל שמיני עצרת להיות בשבת, ובזה היום הגדול והנורא, הסתלק **אאמו"ר זי"ע** לחיי עולם.

כשבאים לדבר על **אאמו"ר זי"ע**, הרי זה ממש כמים שאין להם סוף, כי על כל חלק שרק נתמקד בו, יכולים להאריך בזה עד אין חקר.

תחילה וראש נביא את דברי מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל בהספד שאמר על **אאמו"ר זי"ע** (דרשות ושיחות שבט הלוי - תשס"ג עמ' מ"ז): "נאספנו כאן לשמו ולזכרו תאות נפש, של אחד מיחידי סגולה, עובד ה' בסילודין, אשר כל ימיו קיים את דברי הנביא מיכה (ו, ח)

'ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך', הנה אנשי מעלה קשה לשבח גם בתואר הבחינה 'הצנע לכת עם אלקיך', כי מכסים מדרגותיהם, על דרך שהובא בהקדמה לביאור הגר"א על השולחן ערוך, שהגאון מוויילנא זכר צדיק וקדוש לברכה גילה טפח וכיסה אלפים מגדולתו, כן נאמר כהיום הזה בהספדם של צדיקים, שכל מה שנאמר עליהם עדיין לא הגענו אפילו לחצי שבחם, כי הנסתר בעבודתם רב מן הגלוי^(א).

והמשך דבריו: "לא הכרנוהו כדבעי, אבל זאת ידענו שאדם קדוש מתהלך בקרבנו, היה פרוש כל ימיו מהבלי העולם הזה, והתעסק רק בארבע אמות של הלכה ושל תפילה, ובדרך אסמכתא אפשר לקרוא עליו מה שנאמר בנביא (הושע יא, ט) 'בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר', ולענייננו יאמר, הצדיק הזה היה בבחינת 'בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר', קדוש עליון, ישב בארבע אמותיו ולא התערב בהוויות העולם הזה כלל, כל

כשרותן שהיה נדיר מאד בשנים שאחר המלחמה. כאשר הגיעו לביסטריץ נכנסו לרבה של ביסטריץ, אשר קם לפניהם מלוא קומתו, כי דבר חידוש היה בכך שנתורו בשלימות היהדות אחר שנות המלחמה, זאת לאחר שנתורו שניהן מכל משפחתן בודדות ללא מכר וגואל.

ייתכן כי מן השמים היה הדבר שניצל אמי ע"ה מן המלחמה, כי בכל ימיה עמדה בנאמנות נדירה לימין אאמו"ר ז"ע, מילאה את רצונו בכל דרך ועניין, כאשר עד יומה האחרון הייתה נאמנה לו, על אף גודל עבודתו הקדושה, וממש מסרה את נפשה עבורו.

שנות מגוריו בירושלים

לאחר מכן כאשר התחיל הקומוניזם בטעמעשוואר, הוכרחו לברוח משם בכדי לשמור על שלמות היהדות, ואז יצא אא"ז הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע יחד עם כל בני משפחתו לארץ ישראל, ועלו להתגורר בירושלים עיר הקודש.

גם בימי מגוריו בירושלים בשנות אברכותו⁽¹⁾, הכירו הכל בגודל קדושתו, וכאשר אמר הרה"ק רבי

הרה"ק רבי משה אריה פריינד זצוק"ל גאב"ד ירושלים בביקור אצל רבינו ז"ע א

אמי ע"ה הגיעה כאמור מביסטריץ, אמנם שם גירשו את כל היהודים לאושוויץ, ולאחר המלחמה נותרה היא בחיים יחד עם אחותה הרבנית לערנער ע"ה⁽²⁾, כאשר כל בני משפחתם נעקדו על המוקד בשנות המלחמה, ולאחר שחזרו תחילה לביסטריץ, מתוך תקווה שמה ימצאו בני משפחה נוספים ששרדו את המלחמה, אמנם לאחר שלא מצאו עוד שריד לבני משפחתם, ושמעו כי בטעמעשוואר לא שלחו את היהודים למחנות ההשמדה, על כן הלכו לטעמעשוואר לפגוש את בני משפחתם, הלא הוא משפחת זקני הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע, אשר כמובן התרגשו מאד לראות כי נותר זכר ממשפחת הרה"ק רבי אהרן אריה מביסטריץ ז"ע הי"ד, והיה שמחה גדולה מאד בחזרת אמי ע"ה ואחותה ע"ה מן המלחמה.

שניהן חזרו מן המלחמה כשהן יראות ושלמות, צנועות וכשרות, והיה זה בזכות אביהם הרה"ק רבי אהרן אריה מביסטריץ ז"ע הי"ד שלפני ששלחם לאושוויץ, הזהיר אותם שיזכרו תמיד את מקור מחצבתם, ושלא יחללו את השבת אם לא במקום פיקוח נפש. כך גם אמר להם, כי כאשר שלחם לאושוויץ היה מוצאי מנוחה, ועל כן אמר להם כי יראו לזכור בכל יום איזה יום בשבוע הוא למנות יום אחר יום, שיוכלו לשמור את יום השבת בשלימות, ואכן שניהן שמרו על תכלית

בסוף ימיו התגורר הרה"ק רבי אשר יונה וויינבערגער זצ"ל בירושלים בשכונת מאטערסדארף, שם היה לו בית המדרש, וכך היה מוסר גם שיעורים בבית המדרש של חסידי וויזניץ בירושלים. בשנות בחרותיו כשלמדתי בשיבת טשעבין, שמעתי על דבר שיעורי ליל שישו שהיה מוסר בבית המדרש וויזניץ בספר הקדוש 'באר מים חיים', ומאחר וידעתי כי אאמו"ר ז"ע היה תלמידו בשיבה בטעמעשוואר, רציתי גם כן לקנות ממנו דברי תורה וחסידות, על כן הייתי משתתף בשיעורים אלו, ובכל פעם היה מדבר על אאמו"ר ז"ע מתוך התפעלות עצומה, איך

כבר בהיותו בחור צעיר היה מתנהג בקדושה וטהרה, ולא פסק פומיה מגריסה, שלא היה מעורה כלל בשיחות הבחורים בענייני דברים בטלים, כביכול היה חי בעולם אחר רוחני, משלו. בשנים מאוחרות יותר, כאשר נחלש הרה"ק רבי אשר יונה וויינבערגער זצ"ל, הייתי עולה לבקר מפעם לפעם, והיה אומר לי, איך בין היינט ארבע הצריך לתלמיד, שנתקיים בו בחינת

'הרב הצריך לתלמיד' (ר' בבא מציעא לג.), כך היה אומר על אאמו"ר ז"ע, שהוא נעשה ביחס אליו, רב הצריך לתלמיד.

תקופת המלחמה ושנות אברכותו

כשהגיע לפרקו התחתן עם אמי ע"ה, שהייתה קרובת משפחתו, באשר אביו הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע היה בנו של הרה"ק רבי יחיאל מוואשעהרה"ל ז"ע, ואילו אביה הרה"ק רבי אהרן אריה מביסטריץ ז"ע הי"ד היה בנו של הרה"ק רבי יצחק מבורשא ז"ע, ושניהם היו אחים גם יחד, בני הרה"ק רבי יוסף מבורשא ז"ע בנו של הרה"ק הרבי ר' בערע"י מנאבורשא ז"ע.

נישואיו היו לאחר המלחמה הנוראה רח"ל, אשר הגם כי בטעמעשוואר לא שלחו את היהודים למחנות, אך גם היה המונקא טאבאר שהעבידו את כל הגברים בעבודת פרך, ואף אאמו"ר ז"ע נשלח לעבודת הפרך, כשהוא סובל רבות מן הצוררים.

פעם אחת כאשר הגיע העת לצאת לעבודה, הגיעו הממונים ליקח את כל הגברים, אמנם אאמו"ר ז"ע היה באמצע תפילת שמונה עשרה, וכאשר נישא אליו הסרדיט והורה לו לבוא מעט, ואמר לו, נו נו. אכן הסרדיט

גם הרה"ק החוקי חיים משומרי אמונים ז"ע העריך את אאמו"ר ז"ע מאד, וזאת על ידי פעם אחת ראה את אאמו"ר ז"ע בשטיבאלך בירושלים, ונוכח לראות כשבג קדושתו מראייה אחת בלבד, ומיני אז כל פעם היה מדבר עליו בהתלהבות עצומה, והיה בא אליו בכל הזדמנות, ובשנים המאוחרות כאשר היה נוסע מבני ברק לירושלים, היה עולה להיפרד מאאמו"ר ז"ע בכל פעם, והכל על ידי ראייה אחת שראוהו, ונוכח לראות בקדושת טהרתו.

גדלותו ומעלותיו בפי הצדיקים

בהלווייתו הספידו אחיו הרה"ק רבי יחיאל מטעמעשוואר ז"ע מירושלים, ובין דבריו אמר, כי שמע מאביו אא"ז הרה"ק רבי אהרן

(1) נישאה להגה"ק רבי יהושע לערנער זצ"ל אב"ד וואלען בעל תשובות 'נכסות יהושע' שהתגורר בווינה, אשר היה גאון עולם. פעם דברתי עם הרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע, ובין הדברים הפליא את גאונותו, שהרי זכר אותו והכירו.

אגב, פעם אחת אחר פטירתו, הוצרכה דודית הרבנית לערנער ע"ה לסדר איזה עניין בווינה, ולצורך הדבר הוצרכה לבוא להרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע, אשר בימים ההם כיהן עדיין כאב"ד קרית וויזניץ, לפני עלותו לכהן באדמור"ת, וגם אני הלכתי עמו, וזכרתי איך שבכל השיחה שארכה שעה ארוכה התנהג הרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע בגיונו קדושה מופלגים, וניסה להשתדל לסייע לי בכל יכולתו. בין הדברים שאל אותה בדבר ספרי 'נכסות יהושע', ואכן אמרה לו דודית הרבנית לערנער ע"ה כי תשלח לו את הספרים. ולאחר מכן הבאתי להרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע את הספרים, והפליא באוזני אביו גודל גאונותו של הרה"ק רבי יהושע לערנער זצ"ל.

(2) עלה לארץ ישראל בשנת תשי"א, והתגורר שם עד שנת תשט"ו, אז יציקשוהו לבוא לפתח תקוה לחזק את היהדות במקום.

ועמד הרבה לימין אאמו"ר ז"ע. ואמרתיו לו, ר' אליעזר, הרי זוכר אתה את אאמו"ר ז"ע. השיב ואמר לי, הנה את הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע לא זכיתי להכיר, וכן מנה עוד כמה מצדיקי דור קדם ז"ע שלא עלה בידו להכירם, אך עם כל זה מרוצה הוא על כי יש לו השגות בענייני הצדיקים, כי הכיר את הרבי מנאדבורנא טעמעשוואר מפתח תקוה, הלא הוא אאמו"ר ז"ע, וראה מה קדושה נשגבה היה בו, ואמר לי, שהוא היה מורה אלקים, לית דין בר נש, והיה מסיים ואומר, כי אין מילים בפיו להביע את גדולת קדושת טהרתו. כשכוננתו, שאאמו"ר ז"ע היה דומה בדרכו להנהגתו של הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע, וכפי שהיו רבים שאמרו כן מתוך הרגשת לבבם.

ושימר עיניו מראות ברע

קדושתו וטהרתו היו למעלה מהשגת אנוש, ובפרט עניין קדושת העיניים, שהיה נזהר ברוב פחד ויראה שלא להיכשל חלילה בראייה שלא כדת. כך גם כאשר הוצרך להגיע להשתתף בשמחת מכיריו, ובאותן שנים לא היו מסודר הכניסה לאולמות בהפרדה מושלמת, ולא פעם ולא פעמים אחר שהטריח את עצמו לבוא להשתתף באיזה שמחה, והיה רואה כי הכניסה לאולם אינה בתכלית ההפרדה, היה תכף חוזר לביתו ולא השתתף כלל בשמחת הנישואין. לאחר מכן כשהיה פוגש את בעל השמחה, היה מתנצל ואומר לו שמונע היה מלבווא להשתתף בשמחת הנישואין, שכן היה ממש סכנת נפשות, כשכוננתו לסכנת הראיה האסורה. והרי מי שהכיר את אאמו"ר ז"ע ידע כי כל דיבוריו היו שקולים, ולא דיבר מילה מיותרת, כי בכלל היה ממעט בדיבור, וגם את שהיה מדבר לצד ההכרח היה מקצר ועולה בו, ועל כן אם אמר כי ראייה שלא כדת הוא סכנת נפשות, היה זה באמת הרגשתו, ואכן אחר שדימה בעצמו כי נכשל באיזה ראייה שלא כדת, היה נמשך זמן רב מאד עד שחזר לעצמו.

ואכן הרה"ק הבית ישראל מגור ז"ע כאשר ראה אותו עוד בהיותו אברך, התבטא עליו, כי יש לו עיניים טהורות, וכי הוא חד בדרא בשמירת העיניים. שהרי לא היה מרים כלל את עיניו בכל עת, ואף בישיבתו בביתו היה משפיל את עיניו, והיה יכול לישב שעות ארוכות כשעניני עצומות וריאש כוון.

ביטוי לקדושת עיניו הנוראה, סיפר לי ידידי כ"ק האדמו"ר מביאלא רמת אהרן שליט"א, שהתגורר בילדותו גם כן בפתח תקוה, וזכור לו בהיותו ילד רך בשנים, כאשר היה הולך להתפלל בבית המדרש הגדול בפתח תקוה, ופעמים שהיה אאמו"ר ז"ע מגיע גם כן לבית

המדרש דחסידי צאנז בפתח תקוה, ולאחר מכן הגיע לבקר את אאמו"ר ז"ע, כשהיה זה הפעם הראשונה בה הכיר את אאמו"ר ז"ע. את רשמי התפעלותו מקדושת אאמו"ר ז"ע, שמעתי לאחר שנים ארוכות, כאשר הגיע אאמו"ר ז"ע לאמעריקא בפעם הראשונה, היה זה לקראת נישואי בתו הראשונה של אחי הרה"צ רבי יצחק זצ"ל האדמו"ר במאדריטשוב שהתקיימה באמעריקא, ובמהלך ביקורו הגיע אליו הרב החסיד רבי יוסף פרידמן הי"ד, מגדולי בעלי החסד במאנסי, העומד גם כן לימיני בנסיעותיו לאמעריקא, ואמר לי כי סיבת הדבר שמיהר לבוא לפני אאמו"ר ז"ע, שכן בבחרותו למד ביישיבתו של הגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל במאנסי, וזכור לו כי אחר שחזר בגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל מביקורו בארץ ישראל אחר קשרי השידוכין בינו ובין הרה"ק השפע חיים ז"ע, סיפר בהתפעלות גדולה, כי בהיותו בפתח תקוה, ראה יהודי

כ"ק אדמו"ר הרה"ק הישועות משה' מויזניץ זצוק"ל בביקור אצל רבינו ז"ע

שיכולים לומר עליו כי אינו יודע בצורתא דווא (ר' פסחים קד), ומאחר והיה תלמיד הישיבה, התעורר בו רצון להכיר את אאמו"ר ז"ע, על כן כאשר נודע לו כי אאמו"ר ז"ע הגיע לאמעריקא, מיהר לבוא ולהכירו, לידע מי הוא היהודי שכה התפעל ממנו הגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל.

המקובל הגה"צ רבי יצחק מאיר מארגענשטערן שליט"א היה גם כן משתדל לבוא לראות את אאמו"ר ז"ע, והסביר את טעמו ונימוקו אשר עמו, כי פעם אחת שמע מהגה"צ רבי אליהן היילפרין זצ"ל מראדאמישלא על אאמו"ר ז"ע שאצלו "כל תנועה הוא ייחוד", ועל כן התעורר לבוא לראות את אאמו"ר ז"ע.

לאחרונה כאשר שחתי עם ידידנו הרה"ג ר' אליעזר עצינוני, שהוא מרביץ תורה בבית מדרשו, בד בבד עם היותו עוסק על המהיח ועל הכלכלה, שבמשך כעורך דין וניהל משרד גדול של עורכי דין. יהודי זה היה שכן של אאמו"ר ז"ע, והיה דבוק מאד לאאמו"ר ז"ע, עד כי כל פעם שהוצרך אאמו"ר ז"ע ליסע לאיזה מקום, היה מתנדב להסיעו ברכבו, פעמים היה נוסע עמו לציון אא"ז הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע בהר המנוחות, ואף היו פעמים שנסע עמו למירון,

אריה מטעמעשוואר ז"ע כבר לפני ארבעים שנה, כי: "בני הוא קדוש עליון". כדברים האלו שמעתי גם כן מהחסיד הוותיק רבי משה טוביה גרינצווייג ז"ל שהיה בן בית אצל אא"ז הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע, ופעם אחת אמר לו אא"ז הרה"ק רבי אהרן אריה מטעמעשוואר ז"ע, בני רבי יוסף - כשכוננתו על אאמו"ר ז"ע - הוא קדוש עליון, ואכן כך העיד עליו כל מי שזכה לראותו, כי הכירו בו תכף את רום קדושתו וטהרתו.

הרה"ק בעל העבודת העבודה' מטאהש ז"ע ממאנסי, העריך את אאמו"ר ז"ע ביותר, ופעם אחת אירע שהיה במוצאי שבת בקרית טאהש לאשר הזמינו אחד להשתתף בשמחת תנאים, ואכן כך העיד אותו הרה"ק העבודת העבודה' מטאהש ז"ע, ממש רץ כנגדו בשמחה גדולה, כשהוא אומר, כבר ארבעים שנה אני ממתין עליכם בכדי לראותכם".

פעם אחת כאשר הייתי אצלו, דיבר עמי על אאמו"ר ז"ע, ועשה בידי תנועות התפעלות באופן יוצא מן הכלל, ואמר לי, דער טאטע איז נאר עבודה, אה, תוך שהוא ממשיך בתנועות ההתפעלות.

כך גם הרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע היה מזכיר את עצמו בכל פעם בשמו ושם אמו בבואו לפני אאמו"ר ז"ע, והיה פעם אחת כאשר הגיע אל אאמו"ר ז"ע, אמר לי שאומר לאאמו"ר ז"ע כי שמו

הוא משה יהושע בן מרגלית, וכי זקוק הוא לישועה רבה. וכאשר היה אצל אאמו"ר ז"ע, אמר לפני הרה"ק הישועות משה' מויזניץ ז"ע בעצמו, כי קוראים לו משה יהושע בן מרגלית, ובכן הזכיר את עצמו לפניו לטובה ולברכה.

הגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל ממאנסי, התגורר בסוף ימיו בפתח תקוה, והיה קרוב מאד לאאמו"ר ז"ע באותם שנים, כאשר הגיע חתנו כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א לנחם אחר פטירת אאמו"ר ז"ע, אמרתי לו, כי חותנו הגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל היה ידיד גדול עם אאמו"ר ז"ע. אמר לי כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, כי חותנו הוא ידיד לכל ערליכער ייד, אמנם לאאמו"ר ז"ע החזיק חותנו את עצמו כחסיד ולא רק בידיד.

כאשר הגיע הגה"צ רבי שמואל אונסדורפער זצ"ל בפעם הראשונה לארץ ישראל, והיה זה אכן כאשר התקשר בקשרי שידוכין עם הרה"ק השפע חיים ז"ע בנישואי בנו כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, הגיע לשבות שבת אחת בפתח תקוה, אצל חתנו הגה"צ רבי יצחק היילפרין שליט"א נאב"ד ראדאמישלא ירושלים, ששימש באותם ימים כרב בית

עמו, והיה זה לו לתענוג, ובוודאי יעמוד הדבר לזכותו.

כך גם בתקופתו האחרונה כאשר התייסר בייסורים קשים ומרים, היה משתדל מאד שלא ייכנסו עליו נשים מצוות הרופאים והאחיות, ואכן האחיות אמרו לנו בעצמם, כי אינם נכנסים לזה החדר, כי איש קדוש הוא, ואינם יכולים להתקרב אליו". וזה הוא כדברי מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל, שכל שהגיע אליו, ראה והכיר עליו כי איש קדוש הוא.

המדרש הגדול, אם להתפלל בו בתקופות מסוימות, ואם לשמוע קדיש וברכו, ולאחר מכן היה חוזר לביתו, וכמה פעמים הלך אחר אאמ"ר זי"ע בחזרתו לביתו, והרי כל הידוע ומבין אודות רחובות פתח תקוה שלא היו נקיים בתכלית שמירת הראיה, ואכן אאמ"ר זי"ע היה הולך כמו סגי נהור ממש, ועד היום עומד לנגדו צורתו של אאמ"ר זי"ע הולך כסגי נהור, והוא מלא התפעלות על כך. והיה אומר לי, כי סיבת הדבר שהמשיך לילך אחריו עד לביתו, לפי שהרגיש כי הוא נמשך אחריו כמאגנט, לראות בחזיון הפלא של הליכת אאמ"ר זי"ע ברחובות פתח תקוה.

פעם דברתי עם רבי מרדכי פריינדליך ז"ל שהיה תלמיד חכם ומרביץ תורה, והיה מבאי בית מדרשו בפתח תקוה, אודות הנהגת האמוראים שלא הביטו מחוץ לארבע אמותיו, ואמרתי לו, כי נראה לי שעל אאמ"ר זי"ע יכולים לומר, כי אינו מביט מחוץ לארבע אמותיו, אמר לי רבי מרדכי פריינדליך ז"ל,

וכי רק מארבע אמות הוא שאינו מביט החוצה, הרי אין הוא מביט אף לא מחוץ לשני אמותיו.

לאחר שעברנו לפתח תקוה, בתחילה סירב אאמ"ר זי"ע שיתחוו עבורו בית המדרש, ורק לאחר שעברה שנה שלימה, לפני הימים הנוראים נאות אאמ"ר זי"ע שיתחוו עבורו את בית מדרשו בפתח תקוה, ואז ביררנו אצל בני המקום בעניין אמירת תשליך,

ואמרו כי מנהג כל קהילות העיר, שהולכים על יד בניין העירייה, שם יש בריכת דגים, ושם אומרים תשליך. ואכן אחר התפילה, הלך אאמ"ר זי"ע יחד עם מקורביו לאמירת תשליך על יד בנין העירייה, אלא שהמקום לא היה שמור בתכלית הצניעות, ותכף עם הגיעו חזר על עקביו לעבר בית המדרש, וכשהגיע פתח את ברו המים שבבית המדרש, ואמר תשליך כשהברז פתוח. והמליץ על זה, כי אומרים תשליך בכדי להשליך את העבירות, ולא בכדי ליקח עבירות חדשות...

מיני אה, היה זה מנהגו בכל השנים, שהיה אומר תשליך בעמדו על יד הכיור כשהברז פתוח, וכל זה לצד זדירותו הגדולה בקדושת העינים כראוי.

גם בתקופת אשפוזו בבית החולים 'לניאדו' בקרית צאנז, היה נזהר ביותר שלא יתקרבו אליו כלל אחיות או רופאות, ועל הטוב ייזכר כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, שבתקופת אשפוזו כיהן כרבה של קרית צאנז, והרבה לפעול עבור שלימות רצון אאמ"ר זי"ע, שאכן לא ייכנסו אל חדרו נשים כל עיקר, אלא רק גברים טיפלו בו. כך גם היה כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א נכנס אליו מפעם לפעם, ואאמ"ר זי"ע החייה את עצמו בדברו

היה מתלהב באמצע התפילה, וכמעט שקפץ מלוא קומתו, ודבר ההווה ורגיל להיות היה אצלו ענין ריצותיו באמצע התפילה, שהיה מתחיל לרוץ לכל עבר בבית המדרש. וזכורני באחד השנים בחג השבועות, כאשר אמר את האקדמות, רץ מפינה לפינה בבית המדרש, והדבר זכור לרבים מן המתפללים, כי גם פעמים רבות בערבי שבתות בתפילת מנחה, היה גם כן רץ לבית המדרש ממקום למקום, ופעמים שהיה עושה כן אף באמצע חזרת השליח ציבור.

עבודת ההכנה לתפילה

עניין מיוחד היה אצלו בחלק העבודה, כי כאשר היה ניגש לדבר שבקדושה, לא היה זה דבר הנעשה מאליו, אלא כל מעשה שהיה עושה היה נערך מתוך עבודה ויגיעה שלימה, אפילו בלכתו לאכול את סעודתו, כאשר הלך ליטול ידיים, היה זה עבודה שהצריכה הכנה מרובה לפניו.

כל דבר שבקדושה נעשה אצלו רק אחר

הרה"ק החכמת אליעזר מסערט וזינץ זי"ע בביקור אצל רבינו זי"ע

כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ

זכורני, כי אחד המתפללים בראש השנה בבית המדרש בפתח תקוה אמר לי, כי כאשר שמע את אאמ"ר זי"ע אומר בתפילה 'כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ', היה ברור לו כי ממשלת הזדון של הציונים נופלת ומתבטלת, כי זעק את הדברים בקול רעש גדול והתלהבות עצומה.

אגב, המקום לציין את גודל התנגדותו כנגד הציונות שהיה בוחל מזה לחלוטין, ואין צריך לומר שלא לקח כלל מכספי המדינה.

זכור לי היטב, כאשר עלה אאמ"ר זי"ע לארץ ישראל, וכסדר הדברים בימים ההם היו כל העולים רשומים בסוכנות, והיו שולחים להם תמיכות מטעם הממשלה מדי פעם, וכמובן שלא היה משתמש בזה כלל. כך גם לא היה לוקח כלל כספים ממחללי שבתות וממקור

שאינו טהור.

באחד הפעמים בהיותי ילד קטן, הבאתי לאאמ"ר זי"ע את כל דברי הדואר שהגיעו, וביניהם היה מכתב מהסוכנות בו היה צ'ק של ארבעים פונט, שבאותם הימים היה סכום נכבד מאד, אמנם תכף כשראה את הצ'ק נטלו בידו וקרעו לגזרי גזרים. אני התפלאתי על הדבר ביותר, שכן ידעתי את גודל הדחק שהיה בבית, שהיה הכל בערום ובעריה, וגם לא היה רוצה ליקח ממתנת בשר ודם, אמנם יראתי מלשאול את אאמ"ר זי"ע על הדבר, שכן ככלל לא היינו מעיזים לשאול את אאמ"ר זי"ע על פשר מעשיו, אמנם הלכתי לשאול את אמי ע"ה על הדבר, והיא מיד אמרה לי, כי ככל הנראה הוא צ'ק של הסוכנות, ותמיד רגיל אאמ"ר זי"ע לקרוע צ'קים הבאים מן הסוכנות.

כך היה גם בעניין דמי הפיצויים ששילמו הגרמנים, שכאמור הייתה אמי ע"ה ניצולת המתנות, ויכלה לקבל סכומים עצומים מדמי הפיצויים, אמנם אאמ"ר זי"ע לא רצה ליקח כספים אלו. פעם אחת דיברה אמי ע"ה עם אאמ"ר זי"ע על גודל הדחק שבבית, ועד כמה יסייע להם סכפי הפיצויים, אמר לה אאמ"ר זי"ע, כי אם נחוץ כסף בבית, או אז

הכנה ראויה, והיה מכין את עצמו שעות ארוכות. הכנתו לתפילה הייתה נעשית גם כן באופן נעלה מאד, ובפרט כאשר היה מתפלל לפני העמוד, וכן בתקופה בה היה קורא בעצמו בתורה, אשר הכנתו לדברים אלו ערכו והתארכו זמן רב מאד.

לא פלא הוא, כי תפילתו עצמה הייתה נערכת בלהב אש, בהיותו בעל תפילה נפלא, והיה לו נוסחאות משובבת לב, ויחד עם זה ניחון במתנת שמים בקול נאה ובקול שאגת ארי, ובשנותיו הצעירות היה ניגש להתפלל לפני העמוד בקול עצום.

רבים מבין יהודי פתח תקוה היו באים לשמוע את קול תפילתו, ובפרט בימים הנוראים, בראש השנה ויום הכיפורים, אז היו רבים מבני העיר באים לשמוע את קול תפילתו, אשר הייתה נמשכת זמן ארוך, כי היה מפסיק בהפסקות לפני מוסף ובאמצע תפילת מוסף, כדי להכין את עצמו לקראת עמדו להתפלל לפני קוגנו.

אמנם עם כל הקושי שבאריכות התפילה וריבוי ההפסקות, היה הכל כדאי בכדי לחזות בנועם עבודת תפילתו, כאשר פעמים רבות אשר לאחר ריבוי ההכנות היה נכנס ומתחיל להתפלל במהירות, אמנם רגע כמימריה

(ה) הרה"ח רבי אברהם מרדכי מלביסקי סיפר, כי פעם אחת שאל את האחיות והצוות הרפואי, אם שומרים עצמם דיו שלא ליגע באאמ"ר זי"ע, והשיבו לו בפחד וביראה עצומה, שאינם יכולים ליגש אליו, כשהם אומרים לו, הוא מלאך.

קדושת הרגשתו

מופלא היה בכוח קדושתו, שהיה יכול להרגיש על אנשים דברים הנעלמים מעין, וכמו שראו אצלו פעמים רבות בעניין נתינת ידו, שהרי בדרך כלל לא היה נותן את ידו בשלימות לאנשים, אלא היה נותן את קצה אצבעותיו בלבד.

אכן פעמים שהיה מושך את ידו בחזרה אחר שהושיט את קצות אצבעותיו לעבר אנשים מסויימים, וכאשר היו אנשים חוזרים ועוברים אליו בשנית, היה הדבר חוזר ונשנה, שהיה מושך בחזרה את ידו ולא רצה ליתן להם את ידו.

היו פעמים, שהתברר לאחר מכן כי אלו היו מחללי שבת וכדומה, שהוא הרגיש את הדבר, ועל כן לא אבה ליתן להם את ידו, ויהי לפלא.

עבודת הקוויטלאך

עוד זאת היה פועל ישועות בקרב הארץ, אך זה היה בנוסף לעבודה הרבה שהיה אצלו בקריאת קוויטל, וכמו שהיה מעשה עם רבי מיכאל הירש ז"ל שהיה מגדולי העסקנים למען היהדות החרדית בפתח תקוה והיה מקושר מאד לאאמ"ר זי"ע, שהגיע פעם אחת להזכיר אחד מקרוביו רח"ל שחלה במחלה הנוראה, והנה לדאבון לב כיום רחמנא ליצלן שומעים לא עליו על חולים רבים, מי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותינו די, אמנם בימים ההם היה הדבר נדיר יותר, ואף לא היו מספרים את הדבר, והיה יכול להיות חולים רבים שזמן רב היו חולים במחלה, ולא ידעו כל כך, על כל פנים הגיע רבי מיכאל הירש ז"ל להזכיר את קרובו שהרופא אמר לו בשם המפורש של המחלה האיומה, כי הוא חולה בה רחמנא ליצלן, ועל כן הגיש קוויטל עם פדיון.

והנה כסדר לא היה אאמ"ר זי"ע לוקח פדיונות בקוויטלאך, מה גם בהיותו נזהר מאד שלא להכניס לביתו כסף שלא היה בתכלית שמירת התורה והמצוות, ועל כן כשלא היה יכול לידע על מקור הכסף, לא היה נוטל כלל את הכסף לידו, אמנם כאשר רבי מיכאל הירש ז"ל היה מאנשי היהדות החרדית הנאמנה בפתח תקוה, ומוכר היה לאאמ"ר זי"ע כיהודי ירא וחרד, נטל אאמ"ר זי"ע את הפדיון ממנו, אך אמר לו, כי גם בלי הפדיון מצווה להתפלל על יהודי זה, והיה רבי מיכאל הירש ז"ל אומר לי בצחות, כי ברור לו הדבר שלא נעשה אאמ"ר זי"ע עשיר מופלג מפדיון זה, על כל פנים כך אמר לו אאמ"ר זי"ע, שגם בלא הפדיון מצוה גדולה להתפלל עליו.

תכף סובב אאמ"ר זי"ע את עצמו לעבר הקיר, שם שוכן היה הסטנדרט עליו היה מתפלל, שכך היה צורת ישיבתו בבית המדרש בפתח תקוה, ועמד כשפניו אל הקיר

לאאמ"ר זי"ע איזה עניין נחוץ זה שווה מליון...

וכן בשאר מילי דקדושה, היה מכין את עצמו אליהם בכל תוקף, ולאחר מכן לא היה מפסיק בדיבור עד סיימו לעשות את הדבר, ועל כן אף בעניין לכתו להשתתף בשמחת מכריו, שאחר שסיים להכין את עצמו לשמח את בעל השמחה, היה מורה באצבעו בלא להפסיק בדיבור כי יזמינו מונית להסיעו אל מקום השמחה, ולא היה מפסיק בדיבור עד עשותו ככל אשר ביקש.

זכורני, כי כאשר השתדכו ביניהם הני תרי גיסי מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל וגיסו הרב שמואל מאיר גלבר ז"ל, שאאמ"ר זי"ע היה ידיד נאמן לשניהם, וגם בעל השמחה אז היה הגאון רבי חיים מאיר וואזנר זצ"ל, שהיה גם כן קשור מאד לאאמ"ר זי"ע, כאשר שמעתי מבניו שהיה לוקח אותם אל אאמ"ר זי"ע שיראו עובד ה' צדיק באמת.

והנה לפני צאתו של אאמ"ר זי"ע להשתתף בשמחה, הכין את עצמו בהכנה הראויה,

בשמחת נישואי נכדו חביבו ידי מינו הנה"צ רבי יצחק מאיר לייפער שליט"א בן בנו האדמו"ר מטעמנעשוואר שליט"א

ואחר שסיים להכין את עצמו לנסיעתו, וככל הנראה עיקר הכנתו הייתה לקראת מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל, ואכן רימז שיומינו עבורו מונית, ובכל הדרך מפתח תקוה לבני ברק ישוב היה כשראשו כפוף וידו על מצחו, וכמובן שלא יכלו לדבר עמו מאומה.

כאשר הגיעו לאולם וואגשאל שם נערכה השמחה, קידם אותו הרב שמואל מאיר גלבר ז"ל ברוב שמחה, אמנם אאמ"ר זי"ע הורה לו בידו כי אינו יכול להפסיק בדיבור, ותכף רץ לקראת מורי ורבי השבט הלוי זצ"ל ובירכו בברכת מזל טוב, ואז מיהר לקרוא להרב שמואל מאיר גלבר ז"ל, כי לא רצה להפסיק בדיבור אחר הכנתו המרובה לקראת אמירת מזל טוב למורי ורבי השבט הלוי זצ"ל, ולאחר מכן איחל מזל טוב גם להגאון רבי חיים מאיר וואזנר זצ"ל ולשאר בעלי השמחה. הנהגה זו נפלאה היא מהבין, השגה נדירה שאינה לפי ערכנו.

אגב הדברים יש לציין, כי היה אצלו גם כן עניין עבודה של ממש בחלק הנקיות, ולא היה מתיישב על מקום שהיה מסור לרבים, כך שבנסיעתו במונית, היינו צריכים להגניח לו סדין תחת למקום מושבו, כי לא היה רוצה לישב על מקום שישבו בו אנשים שלא הכירם ולא ידעם.

יצא לחוץ לארץ להביא כספים, וכמובן אשר אמי ע"ה לא המשיכה עוד בבקשותיה אלו.

הכנה מרובה לכל מעשה ופעולה

זכורני, כי פעם אחת בתקופה בה היה מאחר להתפלל ביותר, כאשר הרבה להכין את עצמו לעבודת התפילה, והיה יום אחד שאחר התפילה החווה ברמזיו כי לבו חלוש בקרבו, כדרכו שהיה מרבה לרמוז ולדבר בחצאי מילים, ואכן הכינו לו על השולחן את סעודתו, אמנם למעשה ארך שעה שלימה בה הכין את עצמו לקראת טעימה זו, אף כי כל טעימה זו הייתה מאחר ולבו חלוש היה עליו אחר עבודת הקודש, מכל מקום אין דבר כזה הכנה, ואף טעימה זו הצריכה הכנה של שעה שלימה, ורק לאחריה פנה להשיב את לבבו בטעימה זו.

בפתח תקוה התגורר יהודי בשם רבי אליהו קאפל שיחי, אשר לאחר מכן עבר להתגורר בבני ברק, שהוא מחסידי גור, והיה מקושר לאאמ"ר זי"ע, ופעם אחת הגיע אל אאמ"ר זי"ע עם ילדו לעריכת ה'חלאקה', ואכן אאמ"ר זי"ע ערך את ה'חלאקה', אכן לאחר מכן ביקש רבי אליהו קאפל שיחי להגיש קוויטל לפני אאמ"ר זי"ע, אמר לו אאמ"ר זי"ע, כי לא ידע מתחילה שבכוונתו ליתן לו קוויטל, ולא הכין את עצמו לדבר, על כן הלך להכין את עצמו לקבלת הקוויטל, ויצא למשך כשעה בה הכין את עצמו לקבל את הקוויטל, ואז חזר וקיבל ממנו את הקוויטל. לאחר מכן ביקש רבי אליהו קאפל שיחי, כי יתיישב אאמ"ר זי"ע לשנות עמו לחיים לרגל ה'חלאקה', אמר

לו אאמ"ר זי"ע, כי לזה כבר אינו יכול, לא הכין את עצמו לשנות, ולכן אינו יכול להשתתף עמו באמירת הלחיים, אלא הורה לו לשנות, והוא רק בירך אותו תוך כדי. והדבר מופלא, איך כל דבר היה אצלו עבודה של ממש.

אפילו בלכתו להשתתף בשמחותיהם של מכריו, היה זה אצלו עבודת שדרשה הכנה משלה,

וכבכל הדברים שהיה מכין את עצמו להם, שלא יכלו לדבר עמו עד אחר כלותו לעשות את מעשה המצוה, אם זה לפני התפילה, שעד סיימו להתפלל לא היו יכולים להפסיקו בדיבור.

לא זו בלבד, אלא שלפני התפילה היה נזהר גם שלא ידברו עמו עניינים שאינם נחוצים, ואמרה אמי ע"ה, כי פעם אחת אמרה לו איזה דבר נחוץ לפני התפילה, ואמר לה אאמ"ר זי"ע, שמוכן הוא לשלם לה מליון שקלים, ובלבד שלא תדבר אליו לפני התפילה אפילו בעניינים הנחוצים. והייתה אמי ע"ה אומרת בצחות, כי יכול להיות לה מיליונים רבים, כי הרי כל פעם שעצרה בעד עצמה מלומר

במשך עשרים דקות, תוך כדי שהוא אוזח את הקוויטל בידו, ושפך שיח בעד החולה.

לאחר מכן אמר לי אאמ"ר זי"ע שאראה לברר מה נעשה בגורלו של יהודי זה, ואכן אמר לי רבי מיכאל הירש ז"ל, כי המצב הוטב בהרבה, וככל הנראה בסופו של דבר נושע היהודי בישועה שלמה.

עוד שמעתי מהגאון החסיד רבי ישעיה שלאמאויטש שליט"א מאנטווערפן, תלמיד חכם מופלג ומחבר ספרי 'אבני שוהם' על המועדים, אשר זכה לשמש אכסניא לצדיקים רבים שהגיעו לאנטווערפן, כמו הרה"ק מסקוילע זי"ע ועוד, וגם אאמ"ר זי"ע התאכסן אצלו בהיותו באנטווערפן.

וסיפר לי הגאון החסיד רבי ישעיה שלאמאויטש שליט"א, כי באחד הלילות ערך בביתו מסיבת נגידים לטובת אאמ"ר זי"ע, והנגידים הביאו גם כן הרבה קוויטלאך לאאמ"ר זי"ע. למחרת היום השכים לקום, וביקש לראות את מעשי אאמ"ר זי"ע בשעת אשמורת, על כן פתח קימעה את דלת החדר בו שהה אאמ"ר זי"ע, ונוכח לראות איך אאמ"ר זי"ע יושב ומתנענע בכוח גדול ובאופן נורא, ובידו החזיק את הקוויטלאך של יום האתמול, כשהוא עובר ברוב עבודה ויגיעה על קוויטלאך אלו.

אחר הסתלקות אאמ"ר זי"ע פרסמו בכתבי העת מאמרי הערכה לזכרו, ובין הדברים העלו עובדא זו, אמנם כאשר פגשתי את הגאון החסיד רבי ישעיה שלאמאויטש שליט"א לאחר מכן, אמר לי כי אין יכולים לכתוב עובדא מעין זו, כי אין נכון לכתוב באופן זה, ואמר לי בלשונו, ראיתי את היהודי און הער האט אריין געהארוועט, היה זה עבודת עבודה של ממש.

ישועות בקרב הארץ

כאמור, היה אאמ"ר זי"ע פועל ישועות גדולות, ורבים וטובים נושעו מברכות פיו. פעם הייתי עם אאמ"ר זי"ע בלאנדאן, ועלה לבקר אצל הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מראדאמישלא, וכאשר ישב אצלו, ביקש הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מראדאמישלא מאחד מנדיבי העם שבלאנדאן שיבוא אצלו לסייע לאאמ"ר זי"ע, ובין הדברים אמר הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מראדאמישלא על אאמ"ר זי"ע באזני הנדיב, יושב כאן יהודי אשר 'ככל היוצא מפיו יעשה'.

כעדות זו שמעתי גם כן ממנהל 'בית יעקב' ברחובות, שהיה נודד רבות בארצות גולה להערם נדיבי לב עבור המוסד שבתנהלתו, ובשנים האחרונות של אאמ"ר זי"ע הגיע בכל פעם להיפרד מאאמ"ר זי"ע טרם נסיעתו. פעם שאלתי אותו מהיכן נוצר הקשר בינו לאאמ"ר זי"ע, אשר בגינו

מטריח הוא לבוא ולהיפרד בכל פעם לפני נסיעתו אצל אאמ"ר זי"ע. השיב לי ואמר, כי באחד מנדודיו היה באנטווערפן, ושבת שם בשבת שבשבע שלאחריו הגיע אאמ"ר זי"ע לאנטווערפן, ובסעודה שלישית ישב אצל הגה"צ רבי חיים קרייזוויטש זצ"ל רבה של אנטווערפן, ובין הדברים הזכיר הגה"צ רבי חיים קרייזוויטש זצ"ל, כי במהלך השבוע מתעתד להגיע לאנטווערפן רבי, ואמר כי הוא מבקש להודיע לכל הקהל מי הוא הרבי, שידעו מגדולתו ויבוא ליתן לו שלום, כי אאמ"ר זי"ע הוא בבחינת 'ככל היוצא מפיו יעשה', והרי זה בבחינת שני נביאים המתנבאים בסגנון אחד.

אמנם לאחר שהבאנו על עבודת הקודש שהיה אצלו קריאת הקוויטלאך, אין זה רחוק להבין איך זה היה בבחינת 'כל היוצא מפיו יעשה'.

מעשה שהיה, באחד מיושבי השיעור שהייתי מוסר בבית הנכנס 'זכר חיים' בפתח תקוה, ר' משה שימון ז"ל, אשר פעם אחת נישג אלי ושאל אותי, אם יודע אני איפה יכולים לילך

ברציתו בדביקות לבית המדרש לתפילת שחרית

כאשר זקוקים לישועה גדולה. אני התפלאתי על שאלתו, והזכרתי לו על אאמ"ר זי"ע, ואכן תיכף אמר לי ר' משה שימון ז"ל, כי אכן רעיון זה טוב הוא ביותר, ושאל אותי מתי יכול הוא לעלות אל אאמ"ר זי"ע, ואמרתי לו כי אשאל על כך את אאמ"ר זי"ע אם יכול לעלות בלילה, ואכן לאחר שאמרתי כן לאאמ"ר זי"ע, סיכמתי עמו שיעלה בלילה, כשהוא אומר לי, שזוקק הוא לישועה גדולה, שכן בתו בת שבע השנים, התחילה להתלונן בכל פעם שהדליקו את האור כי ראשה כואב לה, ואחר שהלכו לדרוש ברופאים, גילו כי היא חולה ל"ע במחלת הנפילה, ועל כן הוא שבור מאד על הדבר. עוד שאל אותי, אם יוכל להביא עמו את בתו, אך מאחר ואאמ"ר זי"ע לא הגיח שייכנסו אליו נשים, אמרתי לו, כי על יד הדלת יש חלון בפונה לרחוב, ועל כן תעמוד על יד החלון, ותוכל לראות את הנעשה.

כאשר נכנס ר' משה שימון ז"ל לאאמ"ר זי"ע, התחיל לספר את כל הדבר, ואכן אאמ"ר זי"ע בירך אותו שיהיה לה רפואה שלמה, ובזה יצא ר' משה שימון ז"ל מן החדר. והנה תכף לאחר מכן הוצרכתי ליסע לחוץ לארץ על כמה שבועות, ועל כן משחזרתי לאחר שבועות מספר, שאלתי את ר' משה שימון ז"ל מה נעשה עם בתו, והשיב לי, כי אירעו לו ניסים אשר יכולים להרגישם עם היי, כי

תכף לאחר שאמ"ר זי"ע נתן לו את ברכתו, חזר בשנית עם בתו לפני הרופאים, אשר בדקו אותה פעם נוספת, עד כי גילו שכבר נעלמה המחלה כמעט לחלוטין, ואכן היא מרגישה יותר טוב, ובחסידי ה' הבת התחתנה והקימה בית נאמן בישראל. והרי זה כדבריו, ניסים שיכולים להרגיש בפועל ממש.

סיפר לי הרה"צ רבי משה שמואל הכהן גליק שליט"א ר"מ בישיבת ביאלא, שבילדותו התגורר בפתח תקוה, ואף אביו היה יושב לפניו ומשתתף בשיעור שהייתי מוסר בפתח תקוה, בהיותו יהודי חשוב ותלמיד חכם גדול, נחבא אל הכלים, ומגדולי הפועלים למען היהדות הנאמנה בפתח תקוה. וסיפר לי, כי בהיותו ילד היה סובל על אוזנו באופן נורא, עד כי כל תקופה היה סובל מייסורים נוראים באזנו, ולא היה יכול להירדם לעוצם ייסורי האוזניים, והיו מרבים לילך לרופא. והנה הדרך לקופת החולים בפתח תקוה, הייתה על יד בית אאמ"ר זי"ע, על כן החליט אביו כי עלי דרך ייכנסו אל אאמ"ר זי"ע, ואכן אאמ"ר זי"ע ליטף את לחיו, ובירך אותו, ואמר לי, כי מיני אז לא סבל עוד מכאבי האוזניים.

אגב אורחא, היה דרכו של אאמ"ר זי"ע לאחל ברכת יישר כח לכהנים שנשאו כפיים בבית מדרשו, והיה פעמים שביום השבת לא היה סיפק בידו לומר להם ברכת יישר כח, ושמעתי מהרה"צ רבי משה שמואל הכהן גליק שליט"א, כי לא פעם ולא פעמיים היה אאמ"ר זי"ע מתקשר אליו במוצאי שבת למסור לו ברכת יישר כח על נשיאות הכפיים. וכן ידוע מעוד כהנים שהיה שולח להם שליחים במוצאי שבת לומר להם יישר כח.

עוד היה מעשה עם רבי צבי זאב פריד ז"ל מפתח תקוה, שהחזיק לפרנסתו מפעל לייצור נוצות, אשר התקיים אצלו כפשוטו כתוב (דברים יח, א) 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', ובמסירות נפש גידל את בניו בשלימות התורה והיראה, ולדאבון לב נפטר בצעירותו והותיר אחריו ילדים רכים שנעשו ליתומים. והנה פעם אחת נקלע המפעל לקשיים, ועל כן לא היה ברירה ביד רבי צבי זאב פריד ז"ל אלא לקחת הלוואה גדולה מן הבנק, אכן רצה ליקח ברכה מאאמ"ר זי"ע שיוכל להתזיר על ידי הלוואה זו את המפעל לקדמותו. אמנם אאמ"ר זי"ע אמר, כי אינו יכול לברך אותו, מאחר והלוואה זו שלקח מהבנק, היא הלוואה הנושאת ריבית, ואף שהיה בזה היתר עיסקא, מכל מקום אינו יכול לברכו כל זה. והמשק אאמ"ר זי"ע אמר, כי בכל זאת יכול הוא לברכו, שהרי השם יתברך יכול לעזור לו גם בלא הלוואה זו, ובירכו כי לא יצטרך להלוואה זו. ואכן לאחר זמן קצר התקשר אליו יהודי ממדינה של רחוקה, וביקש ממנו הזמנה גדולה של סחורה, ובכדי שיוכל לייצר לו את הסחורה, שלח לו מקדמה גדולה שהיה בה ממש, ובזה העמיד את המפעל על רגליו.

ישנו רופא יחיד בכל העולם כולו, שהוא מתעסק בניתוחים אלו. מאחר ולא ידע האיש מה מוטל עליו לעשות, ביקש להיכנס אצל **אממו"ר ז"ע** לשאול לעצתו, אמנם מאחר והיה רחוק במעט מדרכי החסידים, ואף היה מודרני במקצת, חשש להיכנס בעצמו אל **אממו"ר ז"ע**, וביקש שאבוא עמו יחד אצל **אממו"ר ז"ע**, וכי אני אספר את כל אשר עבר עליו לפני **אממו"ר ז"ע**.

ואכן כך היה, שנכנסתי עמו אל **אממו"ר ז"ע**, וסיימתי את דברי כשאני אומר, שהיהודי רוצה לידע האם ליסע למדינה רחוקה זו לעשות הניתוח או לא. **אממו"ר ז"ע** התעמק בהגיגיו כמה רגעים, אמנם לאחר מכן פנה אל היהודי ובירכו, שיזכה בזרע של קיימא בקרוב, ובזה סיים את דבריו.

היהודי הלך לביתו מתוך פחי נפש, כי ביקש לשמוע מ**אממו"ר ז"ע** הוראה אם ליסע לביתו או לא, ואם באופן כללי לנסות לעשות השתדלות מסויימת על העניין או לא, על כן פניתי ל**אממו"ר ז"ע** ושחתי לו על הדבר. אמנם **אממו"ר ז"ע** ענה ואמר לי, כי הוא אינו מתערב בדברים אלו, אם לעשות ניתוח או לא, אמנם דבר אחד יכול הוא לעשות, לברכו בברכה נאמנה, ועל כן זה מה שעשה, שבירך אותו כי יזכה בקרוב לזרע של קיימא. ואכן, לאחר שבועיים ימים בא היהודי לבשר ש התקיימה הברכה ונושע בסייעתא דשמיא, וגולדו לו לאחר מכן עוד ארבעה ילדים.

כך גם היה מעשה באברך אחד שהיה גם כן מודרני ועל כן לא רצה בעצמו להיכנס אל **אממו"ר ז"ע**, אמנם מאחר ולא נפקד בבנים זה זמן רב, שבור היה עד עמקי לבבו, וביקש ממני להיכנס עמו ל**אממו"ר ז"ע**, ולבקש ממנו ברכה על הדבר, ואכן נכנסתי עמו ל**אממו"ר ז"ע** אשר בירכו. ולאחר תקופה ארוכה, פגשתי את היהודי, ושאלתי מה נעשה בדינו, והלה השיב לי מתוך שמחה רבה, כי ברוך ה' היה ברית ופדיון הבן, אלא שלא חשב שצריך לבוא לבשר ל**אממו"ר ז"ע** ולספר לו על הישועה, וכידוע שהיו צדיקים ז"ע שהתאוננו על כך, שאנשים באים לבכות לפניהם על צרותיהם, ואינם זוכרים לבוא ולספר על הישועה, כאשר קרבה ישועתם לבוא.

סיפר לי אחד מן השכנים שהתגוררו על יד **אממו"ר ז"ע** בבני ברק, כי היה לו גיס שלא נפקד בבנים משך חמשה שנים, והגיע ל**אממו"ר ז"ע** בשעה מאוחרת בלילה להזכיר אותו לברכה, וסיפר כי בהגיעו ישב **אממו"ר ז"ע** ולמד מסכת יבמות, על אף שעת הלילה המאוחרת מאד. וכמובן שהזכיר את גיסו לזרע של קיימא. אמר לו **אממו"ר ז"ע**, גיך ווערן גיהאלפען, היינו שיושע במהרה, ואכן כך היה.

סיפר לי הרב החסיד רבי יחזקאל שרגא קורנהייזר ז"ל מפתח תקוה, אשר הוא היה השם הראשון שניתן אחר הסתלקות הרה"ק הדיברי יחזקאל משינאו"ר ז"ע, והנה מחסידי שינאווא, ונסע לבניו של הרה"ק הדיברי

לעברו ואמר לו, כי אינו יכול לעשות משפט זה, ועל כן דחה את המשפט ליום אחר.

כמובן שהיהודי חזר ל**אממו"ר ז"ע** ליקח את ברכתו ליום המשפט השני, ואכן **אממו"ר ז"ע** בירך אותו בכל פה, ולמעשה כאשר הגיע לבית המשפט, שאל אותו השופט, מר פישר בן כמה אתה, והמשיך עמו בדברים, עד ששטרו בלא כלום, ויהי לפלא.

עוד מעשה היה עם גבאי בית מדרשו בפתח תקוה, שהרי כפי שהזכרנו עבודת התפילה אצל **אממו"ר ז"ע** הייתה עבודת עבודה, והיה מפסיק בהפסקות להכין את עצמו

בדיקות בדרכו למקומו בביהמ"ד לפני ספירת העומר

להמשך התפילה, על כן לא היו רבים שהגיעו להתפלל עמו, כי היה הדבר כרוך בתפילה ארוכה מאד. והנה גבאי בית המדרש שהיה טורח לבוא להתפלל מדי שבוע ביום השבת, הפסיק באחד הימים לבוא להתפלל עמו, וכאשר פגשתי בו, שאלתי אותו על פשר הדבר, וענה לי הגבאי, כי לאחרונה היה אצל הרופא ואין מצב לבבו בתכלית השלימות, על כן אינו יכול להשתתות באריכות התפילה.

לאחר מכן ספרתי את הדברים ל**אממו"ר ז"ע**, ואמר לי **אממו"ר ז"ע** שאומר לו, כי בזכות ביאתו לבית המדרש להתפלל עמו, יזכה לרפואה שלמה על חוליו. ואכן אמרתי לו את דברי **אממו"ר ז"ע**, ובשבת לאחר מכן הגיע להתפלל בבית המדרש, אמנם כאשר יצא **אממו"ר ז"ע** להפסקה באמצע התפילה, החווה לי כדוגא על גורלו, אמנם למעשה לאחר כמה שבועות שהגיע להתפלל, הוטב לו לחלוטין, וחלף החולי לגמרי.

גם היה מעשה, באחד מאנשי שלומינו בפתח תקוה, שסיפר לי כי יש לו ידיד שכבר חלפו כמה שנים מחתונתו, ועדיין לא נפקד בבנים, והלך לדרוש ברופאים אשר ניסו בכה ובכה, עד כי עלו על כך, שיש לאשתו איזה גיד תסום, וצריכים לעשות ניתוח על הגיד, ובזה יוכל לזכות להיפקד בבנים. אלא, שניתוח זה מורכב הוא מאד, ואין רופאים בארץ היכולים לעשות ניתוח זה, ורק במקום מרוחק ביותר,

גם היה מעשה עם העסקן הנכבד רבי חיים שמעון הרבסט שליט"א מפתח תקוה, הוא הגבר אשר הקים את קריית בעל שם טוב המפוארה שבפתח תקוה, והנה כאשר התחילו לדבר על הקמת הקריה, ערמו השלטונות מהמורות רבות בהשגת הרשיונות להקמת הקריה, וכן כל אנשי השמאל ניסו למנוע את הקמת הקריה, והרבו במכשולות להשגת האישורים הנדרשים, שלא יוכלו להקים קריית חרדים לדבר ה' ותורתו.

והנה לאחר שנטל כבר רבי חיים שמעון הרבסט שליט"א את התשלום הראשוני של בעלי הדירות, הוצרך להעביר את הסכום לאחד ממשרדי הממשלה, אלא שהיה לבו נוקפו, שמא ואולי ירבו במכשולות על האישורים הסופיים, וחשש שמא יאבדו בעלי הדירות את כל כספם, ועל כן התלבט האם למסור את הכסף, או שמא לבטל את כל הרעיון.

כדרכו מאז ומתמיד להתייעץ בכל עניין עם **אממו"ר ז"ע**, שעל כל דבר היה הולך לשאול את חוות דעתו של **אממו"ר ז"ע**, והיה מקורב מאד אל **אממו"ר ז"ע**, וכל הוראה שאמר לו **אממו"ר ז"ע** קיבלה כקדוש הקדשים, וכבר היו פעמים שאמר לו **אממו"ר ז"ע** כי על עניין זה אינו יכול לענות לו רק ליתן לו ברכה, ועל דברים אחרים היה משיב לו תשובות שלימות, וכך היה דרכו מאז ומקדם.

על כן הלך לשאול את **אממו"ר ז"ע** האם למסור את כספי בעלי הדירות למשרדי הממשלה, ואמר לו **אממו"ר ז"ע** כי יכול להעביר את הכסף בלב שקט. חזר רבי חיים שמעון הרבסט שליט"א והעלה לפני **אממו"ר ז"ע** את כל החששות היכולים להיות בזה, אמנם אמר לו **אממו"ר ז"ע** בשנית, כי עם כל זה דעתו שימסור את הכסף, ויברכו על כך.

ואכן למעשה מסר את הכספים, וחפץ ה' בידו הצליח ופרחה הקריה ושגשגה באופן נפלא ביותר, עד כי היה רבי חיים שמעון הרבסט שליט"א אומר לי כסדר, כי כל הקריה כולה היא מופת של **אממו"ר ז"ע**.

עוד היה מעשה ביהודי אחד בשם רבי מרדכי צבי פישר, שהיה יהודי חשוב מאד, אלא שהיצר הרע נטפל עליו וסיבך אותו בכספים וחובות שחייב היה לאחרים, והיו מעמידים אותו פעמים רבות למשפט. פעם אחת היה לו משפט שיכול היה השופט להטיל עליו עונש של מאסר בכלא לכמה שנים, ועוד עונשים שונים, וחשש מאד לנוכח המשפט, ובפרט כי השופט שהיה אמור לשפוט אותו, הוא שופט רע מעללים אשר רע וזר הוא למי שנשפט לפניו, על כן הגיע אל **אממו"ר ז"ע** לבקש את ברכתו, אמר לו **אממו"ר ז"ע** בתנועת ביטול, אה, 'ומשפטים בל ידעום' (תהלים קמו, ט).

בסופו של דבר, כאשר הגיע לבית המשפט נטל השופט את הניירות, ומשעיין בהם, פנה

ככלל, סיפרה אמי ע"ה, כי היו זמנים קשים מאד בפתח תקוה, שהיה אאמ"ר ז"ע טרוד מאד, ואז ידעה כי הדבר היחיד שהיה יכול לעודדו ולחזקו, היה כאשר נכנס לבית המדרש וראה אנשים הלומדים בו, כשהיה רואה שלומדים בבית המדרש היה לבבו מתרחב מהנאה ושמחת התורה, היה ניגש אליהם ושאל אותם מה הם לומדים, מתעניין בדברי לימודם ומעיר להם הארה אחת או שניים, וממש נעשה לאדם אחר.

כך היה כשהייתי ילד שכשהיה טרוד אמרה לנו אמי שנלך ללמוד, ובזה אאמ"ר ז"ע ראה שאנו לומדים זה הפית בו רוח חיות חדשה

ברם, ככל שהיה הדבר נוגע כלפי עצמו קימץ ונזהר היה מאד שלא להיות לו כל מותרות. והיה פעם אחת שאחי הרה"צ רבי בנימין שליט"א קנה לכבוד פסח איזה כלי יפה מן הכסף אשר היה בביתו, אך כאשר ראה אאמ"ר ז"ע את הכלי שאל אותו על פשר הדבר, והשיב אחי ואמר, כי אין זה כלי יקר, על כן קנה את הכלי עבור צרכי פסח. אמר לו אאמ"ר ז"ע, וכי מה בכך שאינו יקר, תדע לך, שאני עד שהנני מכניס דבר לפי, הנני מתבונן עשרים פעמים, האם אכן היהודים שנתנו לי את הפדיונות אם התפלל עליהם ככל יכולתו לישועתם.

כל זה לגודל יראתו וחרדתו פן ייכשל בעוון גזל, והרי כבר הזכרנו שלא היו דברים נאמרים מן השפה ולחץ, אלא דובר אמת היה בפיו ובלבבו, וכך הרגיש בכל נפשו להיזהר בכל מאודו, שלא להיות לו חלילה ספק גזל בממון הפדיונות.

נסיים בזה מעין הפתיחה, שהבאנו את דברי מורי ורבי ה'שבט הלוי' זצ"ל בהספדו על אאמ"ר ז"ע, ואף בסיום נסיים בסיום דבריו של מורי ורבי ה'שבט הלוי' זצ"ל בהספדו (דרשות ושיחות שבט הלוי - תשס"ג, עמ' מט - נ): "גם זכה שהתקיים בו מה שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כ, ז) 'מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אחרי', 'מתהלך בתומו צדיק', כי האי יוסף צדיקא זכר צדיק וקדוש לברכה, הלך כל ימיו בתמימות ובדרך ישרים, על כן 'אשרי בניו אחרי'. יהי רצון שימליץ יושר עלינו ועל כל ישראל, וכפי שבחיים חיותו היה מתחנן לפני קונו כבן המתחנן לפני אביו, כן עתה יתחנן לפני כסא הכבוד ולפני אבותיו הקדושים, לבל נוסיף לדאבה עוד".

יעזור השם יתברך כי זכות אאמ"ר ז"ע יגן עלינו ועל כל ישראל, להליץ יושר בעדינו, וניוושע כולנו בישועה גדולה, אמן כן יהי רצון.

לו גם כן גוש זהב, והיה זה אחר שהגיע לתל אביב לצרכי מסחרו, ובין היתר נכנס לטעום מעט מזונות באחד מבתי האכסנייה שהיו באיזור, והיה גם כן בתחנה המרכזית, ואינו יכול להעלות על לבו איפה שכח את גוש הזהב. כמובן אשר אף הפעם מיהר אל אאמ"ר ז"ע, ותינה לפניו את צרתו, והנה היה זה בעשרת ימי תשובה, ואאמ"ר ז"ע אמר לו, כי הנה לפני כל בדרי אומרים את הוזהר הקדוש (תיקוני זוהר קמג): "ואתדנת בין דין לדין, בין דיני נפשות לדיני ממונות, דאית מאן דאתפרע בממוניה, ואית מאן דאתפרע בנפשיה", והיינו שמה שנאבד לו עתה גוש זהב, יכול הדבר להיות לו כפרת עוון, תחת להיות כפרה בנפשו רח"ל. ואמר לי, כי תיכף לשמע הדברים הבין כי איך שלא יהיה הרוויח בזה מאיבוד גוש זהב זה, אמנם עדיין ניסה להשתדל באופנים שונים למצוא את גוש הזהב, אכן

עם הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע בשמחת נישואי בנו האדמו"ר מטשעמערשוואר שליט"א עם בת האדמו"ר מזלאטשוב נתניה ז"ע

לא העלה בידו דבר.

מבין שני הסיפורים עולה ובא, כי אאמ"ר ז"ע ביקש תמיד להביא לטובת הבא אליו לברכו, ועל כן בפעם הראשונה ראה כי טובתו היא להביא לו את הזהב שיחזור אליו, ועל כן פעל בכוחו להחיש ישועתו שיחזור לו חתיכת הזהב, ואילו בפעם השנית ראה כי הטובה היא לכפר לו באמצעות איבוד חתיכת הזהב, ועל כן המשיך עליו שיהיה כן, והכל עשה לטובת חסידיו.

זחירותו בממון שנתנו לו אחרים שמא לא פעל עבורם בשלימות

עוד היה נזהר אאמ"ר ז"ע ביותר על ממון, ומיעט בכל הנוגע לצרכי עצמו, עד כי הדבר כמעט ועלה לו בבריאות נפשו, כשהיה עובר על יד חדר שהיה האור דולק בו על חנינם, ללא שהיה אדם יושב בו, היה מצטער על כך ביותר.

אך לאידך גיסא, כשהיה הדבר נוגע לאחרים, הרי כשהיה עובר בבית המדרש ורואה אחד היושב ולומד בו, ואין כל אורות בית המדרש דולקים עבורו כראוי, היה ממנהר להדליק לו את אורות בית המדרש, עד שהאיר לו כראוי, שיוכל ללמוד בהרחבת הדעת ובשלמות הנפש.

יחזקאל' משינאווא ז"ע, הלא הם הרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב ז"ע, והרה"ק רבי שמחה יששכר בער מציעשיניב ז"ע, ולאחר שעלה לארץ ישראל התגורר בפתח תקוה, וכשהגיע אאמ"ר ז"ע לפתח תקוה, התדבק והתקשר מאד אל אאמ"ר ז"ע, כפי שרבים מיהודי פתח תקוה שהסתופפו לפני המלחמה אצל צדיקי קדם, וראו בדמותו של אאמ"ר ז"ע כדמות אדם מימי קדם. על אף שהיה מתפלל בבית המדרש של חסידי צאנז בפתח תקוה, בהיותו חסיד שינאווא, אמנם בזמנים מיוחדים, כגון בכל שבת מברכים או בארבע הפרשיות, וכן ביום הקדוש, היה מגיע להתפלל עם אאמ"ר ז"ע, ובנוסף לכך היה מתוועץ על כל צעד ושעל עם אאמ"ר ז"ע.

לפרנסתו סחר הרב החסיד רבי יחזקאל שרגא קורנהייזר ז"ל בגושי זהב, והיה נוסע מכפר לכפר ומעיר לעיר למכור גושי זהב, ואף היה מגיע לכפרים הערביים לצורך מסחרו. פעם אחת הגיע לביתו בסיום היום, כאשר כבר ירדה החשיכה, וכאשר סידר את סחורתו, גילה כי לחרדתו הותר באחד המקומות גוש של זהב, אלא שלא ידע כלל באיזה כפר הותר את הגוש, ומה גם שכפרים אלו כאמור היו ברובם כפרים ערביים, וכבר כמעט וביכה את האבדון, כי ידע אשר אפסו הסיכויים שבני הערביים יחזירו לו את הגוש.

מאחר ומדובר היה בהפסד גדול,

לא סיפר על הדבר לבני ביתו, אלא תכף רץ לעבר ביתו של אאמ"ר ז"ע להזכיר את הצרה אשר מצאתו. אמנם אאמ"ר ז"ע אמר לו תכף, שאין לו לפחד, ויכול הוא להירגע, כי השם יתברך יעזרוהו שגוש הזהב יחזור אליו. השיב ואמר לאאמ"ר ז"ע, כי איך יחזור לו הגוש, והרי אינו יודע אפילו באיזה כפר הותרו, ומה גם שכל הכפרים שהיה בהם היום הינם של ערביים, ואינם חשודים כי יחזירו לו את הזהב, אמנם אאמ"ר ז"ע חזר והרגיעו, כי יכול הוא להירגע, ואין לו לפחד כלל, שכן בעזרת השם יתברך גוש הזהב יחזור לו.

כיון שהרגיעו אאמ"ר ז"ע כן, חזר לביתו, אכן בהיותו על הדרכים, הגיעה מולו בתו כשהיא מתנשפת מריצת הדרך, ואמרה לו, כי אחר שיצא מן הבית בפנים מלאות חשש, הבינו בני הבית כי כנראה שהלך להזכיר עצמו את אאמ"ר ז"ע על איזה עניין, אכן לאחר זמן קצר התקשר אחד מערביי הכפרים לביתם, ואמר כי הוא מכיר את אביהם כי הוא אדם נאמן, על כן התקשר להודיעו כי הותר בביתו גוש זהב, וכי הוא שומר עבורו את גוש הזהב עד שיבוא אליו למחרת ויחזיר לו את הגוש. ואכן כך היה.

עוד סיפר לי הרב החסיד רבי יחזקאל שרגא קורנהייזר ז"ל, כי בפעם אחרת נאבד

בקדושתו של אהרן

מִרְן הַרְה"ק מִהַר"א מִבְעֵלְזָא זִיע"א

חג הסוכות

על ד' מינים בכל ימי חג הסוכות, כמצות תורתנו הקדושה.

צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי...
בימים ההם הגיעה לפתחו של מִרְן זִיע"א שאלתם של יהודים רבים שהתגוררו בעיירות בהם לא היו אתרוגים, שהסתפקו האם מצד הדין מחוייבים הם לעקור מעירים ולהעתיק את מגוריהם למשך חג הסוכות לערים שיש בהם אתרוג, כדי שיוכלו לקיים מצות נטילת ארבעה מינים כהלכתה; או שמא אין חיוב להרחיק נדוד, כי במקום שאין אתרוגים - אונס גמור הוא, ואונס רחמנא פטריה.

כששוחח כ"ק מִרְן זִיע"א עם אחיו כ"ק מהר"ם מביילגוריא זִיע"א על שאלה זו, סיפר לו, שכבר הזה אירע פעם לאבי-זקנם כ"ק מִרְן מהר"ש זִיע"א, ובמסך שעות רבות עברו בסך אלפי יהודים שזכו מהודר לחג הסוכות, ונודע לו כי בעיירה 'פאריצק' הסמוכה ישנו אתרוג מהודר.

מתוך חביבות המצוה, קם מִרְן ויצא מדירת הקבע שלו בבעלזא, והתיישב בדירת ארעי בפאריצק, שם התגורר כל ימי חג, כדי שיוכל לברך על האתרוג המהודר שהיה שם ולקיים מצות נטילת לולב כהלכתה.

היא הודה, היא הדרה

כאמור, במשך כל ימי חג נהרו אלפים משלומי אמוני ישראל אל חצרו של כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א בפעסט, מתוך השתוקקות עזה לקיים את מצות היום ולברך על ארבעת המינים.

ואכן, מִרְן זִיע"א שלח את אתרוגו בידי המשב"ק הרה"ח ר' דוד שפירא ז"ל, שהתייצב עם האתרוג על הבימה בבית הכנסת הגדול שברחוב קאזניצקי, ובמשך שעות רבות עברו בסך אלפי יהודים שזכו לברך "על נטילת לולב" ולקיים את המצוה כדת היום.

ידיים רבות כל כך משמשו את אתרוגו של מִרְן זִיע"א באותם ימים, עד שכתוצאה מכך הושחר מראה האתרוג, ונדמה היה כי שוב אינו נכנס בגדר פרי עץ 'הדר', אחר שמראהו ההדור סר מאתו.

אמנם, כאשר ראה מִרְן את קורת רוחו, ואף שהושחר, שמח מאוד והביע את קורת רוחו, ואף נענה ואמר שאין בכך שום חשש של שמץ פסול, אלא אדרבה - "סאיז רעכט הדר", שהרי מראה זה התהווה מחמת רוב המברכים על האתרוג זה, ועצם דבר זה - הוא הודו והודו של האתרוג...

כיוצא בזה סיפר מִרְן זִיע"א לאחיו כ"ק מהר"ם מביילגוריא זִיע"א, כי אבי-זקנם כ"ק מִרְן מהר"ש זִיע"א אמר בשם רבו הרה"ק הרבי מלובלין זִיע"א, כי אתרוג שמראהו הושחר והטשטש כתוצאה מכך שאנשים רבים ברכו עליו ומשמשו בו בשעת קיום המצוה, אינו נפסל כלל ועיקר, ואדרבה, אורות מיוחדים חופפים על אתרוג שכזה!

*

באחת השנים, כאשר הרה"ק ר' ישראל וואנגער ז"ל הסתופף בצל קדשו של כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א בחג הסוכות, השכים קום באחד מימי חול המועד לפנות בוקר והלך לביתו נאווה קודש של מִרְן, שם נכנס לגריטע שטוב, כעבור זמן-מה פגשו שם הרה"ק רבי משה'לע ורקח זצ"ל הי"ד, בנו הגדול של מִרְן זִיע"א. שאלו רבי משה'לע: "ישראל,

יבחר מביניהם אתרוג למצוה, היה ר' מענדל שולח לקראת חודש אלו גס חבילה של אתרוגים שאינם ראויים לברכה, שהיו מיועדים ל'גוי סוכה'.

והנה, בשלהי שנת תרצ"ט - בעת פרוץ מלחמת העולם השנייה, כשקול צחצוחי התרבות כבר החל להדהד ברחבי אירופה, השתבשו הדרכים מפני הגייסות ומשכן לא הגיעו ליעדן כל החבילות שנשלחו בדואר. וכך אירע, שהחבילה הראשונה - של האתרוגים שיועדו ל'גוי סוכה' - ששלח ר' מענדל לבעלזא אכן הגיעה ליעדה, אך החבילה השנייה של האתרוגים המיועדים למצוה, אבדה על אס הדרך.

ככל שנקפו הימים והחבילה בוששה מלהגיע, החלו הגבאים לדאוג מה יהא עם האתרוג למצוה עבור מִרְן זִיע"א. עד שבאחד הימים שבין כסא לעשור נכנסו הגבאים אל הקודש פנימה והשיחו את דאגתם. הרגיעם מִרְן ואמר להם: "כאשר הגיעו האתרוגים המיועדים ל'גוי סוכה', בחרתי לעצמי מהתוכן שני אתרוגים מהודרים והנחתים על הארון בחדר".

והיה זה דבר פלא, כיון שבכל השנים כשהגיעו אתרוגים אלה, לא התגננין כ"ק מִרְן זִיע"א אודותם כלל, ואילו השנה גיגש בעצמו אל החבילה והוציא משם שני אתרוגים. ואכן, מִרְן בירך בשנה זו - חג הסוכות שנת ת"ש - על אתרוגים אלה, שהיו מוגנים בחבילת האתרוגים המיועדים ל'גוי סוכה'.

כעבור כמה שנים, לאחר ש"ק מִרְן זִיע"א עלה ארצה בשנת תש"ד, זכה ר' מענדל ז"ל לחדש את חזקתו שנפסקה בשנות המלחמה, והמשיך להביא למִרְן מדי שנה חמשה אתרוגים לפני ראש השנה. הזמן המיועד לכך היה ביום א' דסליחות, אך בפועל היה הדבר מתאחר, וברוב השנים מסר את האתרוגים רק בערב ראש השנה בשעות אחר הצהריים, או אז נכנס אל הקודש פנימה עם האתרוגים, והיה מִרְן זִיע"א נוטל את האתרוגים בידיו הקדושות, ואחר כך נטל אחד מהם והחזירו לר' מענדל במתנה. ושנים רבות, בעת שבגדיה את האתרוגים, היה מִרְן חוזר ומזכיר: "הווכר אתה שבשנה האחרונה שהיניו בבעלזא בירכנו על אתרוגי הגוי-סוכה"!

"פרי עץ הדר - אחד" (סוכה לה, ב)

בחג הסוכות שנת תש"ד, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, נוצר קושי גדול להשיג אתרוגים במדינת הונגריה, זאת בעקבות השואה האיומה שהשתוללה באירופה הבערת שגרמו לשיבוש הדרכים וסגירת הגבולות, כך שבכל רחבי הונגריה היו אך אתרוגים בודדים, שמטעב הדברים הגיעו לרשותם של גדולי האדמו"רים ששהו באותם ימים טרופים בהונגריה.

אחד מאתרוגים אלו הגיע אל כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א ששהו בעיר בודאפסט באותה תקופה, ומלבד זאת הגיע אתרוג אחד אל הרה"ק רבי שלום אליעזר מאצפערט זצ"ל הי"ד בראצפערט, ואתרוג נוסף אל כ"ק האדמו"ר בעל "אמרי חיים" מוויזניץ זצ"ל בגראסורדיין, ולעוד קהילות אחדות בהונגריה.

והנה, למרות המחסור הגדול מנשוא, כשבכל רחבי המדינה לא היו כי אם אתרוגים ספורים אלו, בכל זאת זכו רבבות ישראל מכל קצווי הונגריה לקיים מצות נטילת לולב כהלכתה, אחר שלרוב השתוקקותם העזה הרחיפו נדוד מבתיהם והצטרפו לאלפים הרבים שעמדו שעות רבות בתור כדי לזכות לאחוה את ארבעת המינים במו ידיהם ולו לרגע קט, וכך יזכו לעשות כדבר המלך ודתו, לברך

"בצל כנפיך ארנן, דבקה נפשי אחריך"

לפני חג הסוכות שנת תרפ"ז, שנה אחת לפני הסתלקותו, היה כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א שרוי בחולשה רבה, ובשל כך היו שחשבו שהפעם ימנע מִרְן מלסכך בעצמו את הסוכה.

אולם, מִרְן זִיע"א עצמו - ורוח אחרת היתה עמו, והוא באחת שברצונו להתאמץ ולסכך את הסוכה במו ידיו, כפי שנהג עד היום.

משכן, הובילוהו הגבאים אל הסוכה וסייעו בידו לעלות על הסולם ולהניח את הסכך, כשמסביב עמדו בניו הקדושים של מִרְן יחד עם כמה מהחסידים ואנשי הבית, ביניהם גם הרה"ח ר' זעליג וואלף וואלדמאן ז"ל מפראנקפורט, שה'חוק' של בניית הסוכה בחצר הקודש היתה נחלתו מימים ימימה.

תוך כדי שכיך מִרְן את הסוכה, הבחינו לפתע החסידים איך שמִרְן נותר על עמדו ללא ניע - תוך שהוא מחזיק קנה של סכך בידי הקדושה, וכל כולו אחוז בדביקות נפלאה לעילא ולעילא בעיצומה של עבודת הקודש - -

בנו הגדול של מִרְן זִיע"א - כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א, שעמד בירכתי החדר מאחורי קדר הנכחים, ראה מרחוק את הנעשה, וברוך קדשו הרגיש שאביו הקדוש עלול להגיע עד לכלות הנפש מרוב דביקותו. התחיל מִרְן מהר"א לפלס לו דרך במהירות אל עבר אביו הקדוש, כשהוא מבקש מן העומדים מסביב: "לאטס מיר אדורך, לאטס מיר אדורך" (=תנו לי לעבור).

בהגיעו סמוך לאביו הקדוש, תפס בבגדו וצעק לעבור: "טאטע! טאטע!" עד שמִרְן זִיע"א התעורר מדביקותו ואמר: "יא, יא".

ומִרְן מהר"א זִיע"א הכיר טובה לבנו מִרְן מהר"א זִיע"א על שעורר אותו מדביקותו זו.

החסיד רבי אברהם משה אלטפערט ז"ל, שזכה להיות נוכח באותו מעמד גורא הוד בערב חג הסוכות תרפ"ז ואף עמד בשעת ההתרחשות סמוך לכ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א, סיפר עובדא זו בתוספת נופך, שבאותה עת כאשר מִרְן זִיע"א נעמד לפתע על מקומו בדביקות נפלאה, היה נראה לנוכחים שמִרְן התעלף.

כמובן שתיכף התהווה במקום רעש גדול, כשקהל הנוכחים לא ידעו מה לעשות. עד שלפתע הגיע כ"ק מִרְן מהר"א זִיע"א במרוצה ואמר לאביו הק': "טאטע טאטע, איך וועל שוין מער אזוי נישט מאכן" (=אבי, שוב לא אעשה כן!). ומיד אחר שאמר מִרְן מהר"א את דבריו, התעורר מִרְן מהר"א מעלפנו ומצבו הוטב.

כמובן שאין אתנו יודע על מה נסובו דברי מִרְן מהר"א זִיע"א ולמה היתה כוונת קדשו, ומי יעמוד בסוד קדושים... [ראה ספה"ק "זרע קודש" (סוכות, יום ד')]. "האומות... לא ידעו ולא יבינו האור הגדול שהיה לצדיקים, ובכל קנה שמניחו בסוכה, הכל בשמות ויחידים ואור גדול, והתלהבות בלבותם בישיבתם בסוכה..." (על"ק).

"הרואה אתרוג... הדרו הוא לפני קונו" (ברכות נו, א)

מלבד חבילת האתרוגים המהודרים שהיה הרה"ח ר' מענדל פרידמאן ז"ל שולח לבעלזא מדי שנה לקראת ראש השנה, כדי ש"כ מִרְן מהר"א זִיע"א

מה אתה עושה כאן? בחור כזה צריך לשבת וללמוד בבית המדרש..."

השיב רבי ישראל: "באתי הנה בכדי נסנות, אולי אוכל להיות נוכח בעת שמרן מברך על ארבעת המינים ואזכה גם אני לברך על ארבעת המינים של מרן."

סבר רבי משה'לע וקיבל, ולאחר שנענע אביו מרן ז"ע את ארבעת המינים, פנה אליו רבי משה'לע ואמר: "דער מתמיד וייל בענטשן לולב אויפן טאטנס ד' מינים" (=המתמיד מבקש לברך על ארבעת המינים של אבא). נענה מרן ואמר: "א בחור וואס זיצט און לערנט, קומט איהם!" (=בחור הישג ולומד, מגיע לזו). ואכן, רבי ישראל זכ"ל אז שמרן ז"ע נתן לו את ארבעת המינים שלו, לברך עליהם ולצאת בהם ידי חובתו.

עבודת הנענועים

על עבודת הקודש של כ"ק מרן מהר"ש ז"ע בעת נטילת ארבעת המינים סיפר אחד מגדולי תלמידיו, הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ז"ע, כי כשהסתופף באחת השנים בצילל דמיהמנותא בזמן שמחנתו, עקב אחר מן בשעת נטילת הלולב והבין שהוא מרחץ באויר. לרגע הורה בינו לבניו, כי אין דמיון הוא ולא מציאות, אולם משהתאמץ וצמצם מבטו כמה פעמים, ראה שמרן אכן מרחץ באויר. השתומם הרה"ק מקאמינקא על המהומה המפעים שנגלה לגנוד עיניו ורוחו לא שבה אליו.

לאחר התפילה, בעת עריכת השולחן הטהור של יום ההג, הביט בו מרן ז"ע ויאמר: "בתורתנו הקדושה נאמר (במדבר ו, ב): 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, איש או אשה כי יפליא לנדרו נדר נזיר להזיר לה'...' ואם יחפוץ אדם להיות נזיר ה', נזיר בשעה עד כדי כך שתהיה לו התלהבות כה גדולה בשעה שהוא מקיים מצות 'ולקחתם לכם ביום הראשון', שאף את עצמו יקח למעלה למעלה, עד שאף ירקד באויר..."

כתב כ"ק הרה"צ רבי משה פרישערמאן זצ"ל האדמו"ר מסאטמאשוב בקונטרס שרשם בכת"י על תולדות אבותיו ה'ק' "הייתי בבעלזא בשנתו האחרונה של מרן מהר"ד ז"ע, שהג הסוכות לא חל אז ביום חמישי וששי, והגעתי ביום ראשון - ב' דחול המועד ונשארי עד אחר שבת בראשית. אז יאיתי, שהנענועים היו עושין במהירות, בדרך עוד צדיקים..."

וכתב הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל - אב"ד 'חוג חתם סופר' על עבודת הנענועים של כ"ק מרן מהר"א ז"ע בארץ ישראל: "חזיתי את כ"ק מרן ז"ע בעת עבודת הנענועים, והיה אחוז כולו שרעפי קודש. את הנענועים עשה במהירות מופלאה, כשהוא לא התנועע כלל לצדיקים, אלא היטה קלות את הלולב לארבעת הרוחות, ותו לא" ("רשומים בשמך" עמ' רסט).

והרה"ק ר' בן ציון אוסטרליץ ז"ל מספר: "את הנענועים בימי ההג עשה כ"ק מרן מהר"א ז"ע במהירות גדולה, עד שכמעט לא ראו כלום מלבד ראש הלולב שהתנועע קלות. כמו כן שמענו בעת הנענועים שמרן ממליט מפיו שתי אנובות: 'הודו לה', את אלה, כי לעולם, את אלה, חסדו' וכו'. כך היה בכל פעם שהייתי בצל הקודש בחג הסוכות."

*

סיפר כ"ק הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל מנאראל זצ"ל:

"ביום טוב שני של חג הסוכות שנת תש"ט, בתיתי לשהות בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע בתל אביב, גילה מרן ז"ע דעתו בפני האורחני מחיל' (היתה זו הנסיעה המאורגנת הראשונה של חסידים שבאו מחוץ לארץ להסתופף בצל קדשו של כ"ק מרן ז"ע בארץ ישראל) שאינו חפץ שיקימו מנין לתפילות ההג בבית מדרשו.

"תנו אפוא אחר מקום מתאים להתפלל ביום טוב שני, ובית מדרשו של כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסאטמאיר זצ"ל שהיה בקרבת מקום נמצא מתאים עבורנו. כאשר נשאל האדמו"ר מסאטמאיר

להסכמתו לכך, הביע את שמחתו לארח אותנו בבית מדרשו, ואמר שברצונו לרכוש לעצמו חלק במנוה זו שזכינו להחיות נפשו של מרן ז"ע בביאתנו ארצה."

עיניים צופיות למרחוק

מלפנים, בבעלזא, היה הסדר בעת עריכת השולחנות בחג הסוכות, שלא קראו לשרירים חסידים בודדים בשמותיהם, אלא הכריזו את כולם יחד לפי שמות העיירות.

והנה, בליל יום טוב שני של גלויות שנת ת"ש - חג הסוכות האחרון שנערך בעיירת בעלזא, הורה כ"ק מרן מהר"א ז"ע לפתע לקרוא לשרירים לחסידים תושבי ווארשא.

אלא, לשמרות שבבעלזא היה באותה שנה ציבור גדול של חסידים, ביניהם גם פליטים רבים שנמלטו מחמת המצוק, מה גם שבאותם ימים עדיין חשבו שעריית בעלזא תישאר תחת שליטת הרוסים ולא תחת שליטת הנאצים מ"ש, ומשכן סגור רבים לעיירת בעלזא) הרי שמואראש היו שם רק שני חסידים, ושניהם לא נכחו בסוכה בעת עריכת השולחן.

כיון שכך, פנה מרן ז"ע אל דודו הרה"ק רבי זאב מזלצקי זצ"ל (=חתן כ"ק מרן מהר"א ז"ע) - שנמלט לבעלזא באותם ימים טרופים - ואמר לו: "הרי אתם התגוררתם בעבר בווארשא, ואחריכם עדיין מתגורר שם. על כן, קחו נא שריירים בתור כן העיר ווארשא..."

ואם כי בשעת מעשה היה הדבר לפלא ולתמיהה, על מה ולמה היה כה נחוץ למרן ז"ע לתת עתה שריירים דייקא לבן העיר ווארשא, הרי שכעבור ימים אחדים הוברר הדבר למפרע, כאשר הגיעה הידיעה מהרה שביום טוב ראשון של חג - יום ט"ו תשרי, נכבשה העיר ווארשא כליל בידי המרצחים הנאצים ימ"ש והלוחמים הפולנים נכנעו תחתם. ואשר על כן לכאורה רצה מרן הקדוש - אשר בעיניו הצופיות למרחוק ידע את כל אשר נעשה - להמתיק את הדברים מעל יתדיו ווארשא. על ידי נתינת שריירים לאחד מבני עירם ---

לא ראינו שינה בעינו

מענין לענין נביא כאן עובדא מופלאה שארעה בחג הסוכות, בשנות תש"ו-תש"ז, כשכ"ק מרן מהר"א ז"ע שהה בביתו של הרה"ק ר' שמרי' כהן ז"ל בשכונת 'בית וגן', כאשר עובדא זו מבטאת את אהבתו ומסירותו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע לחסידים בצל הקודש, לבל יחסר להם המזג ויוכלו לישן כראוי בסוכה בצילל דמיהמנותא.

כי הנה, על פיר היה מרן נכנס לעריכת השולחן בלילות של חול המועד סוכות בשעה מאוחרת מאוד (כ"ק מרן ז"ע היה עורך בכל יום שני שולחנות כנוהג, כאשר שני השולחנות היו בלילה - אחת לעת ערב, בתחילת הלילה, והשניה סמוך לאשמורת הבוקר}. בשל כך, אירע פעם שאחד האברכים פרס לעצמו על רצפת הסוכה שאריית מחצלת שנותנה מדפנות הסוכה, ושכב לישון עליה עד לכניסת מרן לעריכת השולחן הטהור.

לרוב עייפותו, נפלה עליו תרדמה עמוקה, עד שעם כניסת מרן לסוכה לא הרגיש האברך במאומה, עד שלפתע התעורר וראה את מרן ז"ע כבבדו ובעצמו ניצב עליו, סמוך למקום משכבו על הארץ, כאשר מרן עצר בידי אלו שבקשו להעירו והורה להם להעבירו לצד הסוכה, מקום שאין בני אדם עוברים שם, כדי שלא להפריע את מנוחתו...

לאחר מכן התעניין מרן אצל המשמשים מי הוא זה שישן שם, והדבר הסתיר את יישוב דעתו של מרן, עד אשר נכנס לחדרו, שם התאונן באוונתו אחיו כ"ק מהר"ם מביבליגוריא ז"ע לאמור: "איך קען דאס נעמען אויף מ"א זיי זאלן איין שלאצפן אויף די ערד?" (=כיצד אוכל לקחת זאת על עצמי, שהיודים יישנו אצלי על הארץ?).

ניסה כ"ק מהר"ם ז"ע להפיס דעתו של מרן שהוא לא ישן על הארץ משם אלא על מחצלת. אך כ"ק מרן ז"ע לא התנחם בכך, באמרו: "וואס!? אויף ראגזעס וועט מען ביי מיין שלאצפן?" (=מה! וכי

על מחצלות ישנו אצלי?). ולא נחה דעתו, עד שכ"ק מהר"ם הציע שירכשו 'מיטות מתקפלות' עבור האורחים המסתופפים בצל הקודש, ואכן כך עשו כבר למחרת היום.

'שומרים' הפקד

מרן ז"ל נהג שבעת שאינו נוכח בסוכה שבביתם באוה קודש, העמיד במקום 'שומרי'.

בענין זה סיפר הרה"ק ר' יחזקאל קאצנבוים ז"ל, ששמע מפי אחד המשמשים בקודש, שכ"ק מרן מהר"א ז"ע שאל פעם את המשב"ק הרה"ק ר' משה איסר (ראטקאפא) ז"ל, האם יודע הוא את הטעם מדוע מעמידים שומרי. השיב ר' משה איסר: "הרי יש כאן חפצים יקרים, ירושות מרבותינו ה'ק' וכדו' ואי אפשר להשאיר את הבית הפקד". בדרי' לה והטוב בעיני מרן ז"ע, אשר פנה אל הגבאי הרה"ק ר' נחמן הערש ז"ל ושאלו מה הוא אומר. השיב ר' נחמן הערש: "הרי כתיב (ישעי' סו, ב) 'על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים בכל היום וכל הלילה...'". פנה מרן ז"ע אל ר' משה איסר: "הערסט?" (=השומע אתה?), בהביעו את הנאתו מהתשובה הקולעת.

לשמחה מה זו עושה

טעמים ורמזים שונים נאמרו על פשר השמחה המיוחדת ששררה בעת עריכת השולחן הטהור של מוצאי שבת חול המועד סוכות, עד כי נקראה שמה בשם: "לאכעדיגע מלוה מלכה".

כ"ק מהר"ם מביבליגוריא ז"ע כתב מפי קדשו של אחיו כ"ק מרן מהר"א ז"ע: "שנקרא 'לאכעדיגע' מלוה דמלכה, שהיה אצל א"ז ז"ל (=כ"ק מרן מהר"ש ז"ע) שמחה גדולה בסעודה זו, שמחת יום טוב". "לשאלת כ"ק מהר"ם ז"ע מדוע רבתה השמחה דווקא בסעודה זו, אמר מרן מהר"א ז"ע כי זהו מפאת שמחת יום טוב של זמן שמחתנו, 'סיעודת מלוה דמלכה מוכשר'."

וגילו ברעדה

אולם, מן הראוי לציין שאף שמחה גדולה זו השררת במחצית הקודש בשולחן זה, מהולה היא ברעדה ובחרדת קודש. וכפי שמביא כ"ק מהר"ם מביבליגוריא ז"ע, ששמע מאחיו כ"ק מרן מהר"ד ז"ע, שתיאר את שראה אצל אביו, כ"ק מרן מהר"ד ז"ע, שפניו היו בוהקים כלפיהם בסעודה זו והיה שורה אז פחד גדול וגורא ---

*

באחת השנים פנה כ"ק מרן מהר"א ז"ע במוצאי שבת חול המועד סוכות, לפני ה'לאכעדיגע מלוה מלכה', אל המשב"ק הרה"ק ר' אפרים טרויבע (ר') אפרים קראקא'ווער" ז"ל ואמר לו:

"רואה אתה, אילו היה חל המשיח מגיע כעת 'וואלט געווען א' מחיה' (=היה טוב מאוד). שהרי עתה כולם מוכנים ומוזמנים לקבל את פניו ואין צריכים ללכת הביתה לבלוש בגדי שבת לכבדו, שהרי כולם לבושים בבגדי שבת..."

נענה ר' אפרים ואמר: "נו, דער רבי קען דאך..." (=הרי הרבי יכול לפעול זאת). השיב מרן: "דער טאטע ז"ל איז געווען א מלאך!" אמר ולא יסף.

ניגון 'אליהו הנביא'

כ"ק מרן מהר"א ז"ע סיפר בהזדמנות, שפעם חלף זקנו כ"ק מרן מהר"ש ז"ע במוצאי שבת על פני בית אחד בעיר סקאהל, ושמע את בני הגוי משוררים את הזמר 'אליהו הנביא' בניגון מיוחד.

התפעלות רבה אחזה את מרן לשמע שירה זו, עד שהתבטא: "לשיר 'אליהו הנביא' בנעימה שכזו יכולים רק במקום שאליהו הנביא מתגלה בו!". התעכב מרן ליד הבית והיטה אזנו לשמוע את הניגון שוב ושוב. עד שנקלט היטב במחוא, והוה הניגון המקובל לשיר בו את הזמר 'אליהו הנביא' במוצאי שבת חול המועד סוכות בעת עריכת ה'לאכעדיגע מלוה מלכה'. (כתיב כ"ק מהר"ם מביבליגוריא ז"ע)

יסודי העולם

מדרשן ביתם של הני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בדורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מרן הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע א"

יד הנותנת לאחרים

בשנים המאוחרות כאשר נצרך רבי איציקל לטיפול ברגליו, אם היה שם הרה"צ רבי משה אהרן רייך זצ"ל, רצה רבי איציקל מאוד שהוא יעסוק בכך, באומרו: "יד הנותנת לאחרים, היא תשמשני", וזאת מחמת גדול מעשי החסד והכנסת אורחים שהיה הרה"צ רבי משה אהרן רייך זצ"ל עושה תדיר.

מקום לכל אדם

אצל רבי איציקל היתה הדלת פתוחה לכל יהודי שבור ונדכא, ללא הבט על מצבו. היה שם יהודי אחד ששמו 'נאכמאש', אשר כל יושבי פשעווארסק הכירוהו. יהודי זה יצא מפולין גלמוד ללא משפחה, והיה עובד אצל הרה"ח ר' אברהם יוסף קויפמאן ע"ה בחנות הירקות, והיה מתגלגל בבית המדרש בפשעווארסק. לא ידע הרבה, אך היה יהודי ירא שמים שעבד את בוראו לפי מצבו בתמימות. בזמנו הפנוי היה אומר מעט תהלים ומתחנן לפני ה'. בכל שבת היתה לו חזקה להביא את ה'קוגלען' הידועים מבית האופה אל בית המדרש. גם יהודים מעין אלו מצאו שם את מקומם, ורבי איציקל קירב כל אחד וחפץ בקרבם.

רבי איציקל התמסר לכל נבשרי הלב, ובתוכם בחורים מבוגרים שהתקשו במצבם - אשר כונן בשם 'החברה'. רבי איציקל היה מקרבם ומחזקם באופן יוצא מן הכלל, ורצה שישוה במחיצתו כדי שיהיו לפחות בין אנשים כשרים.

פעם אחת ערך רבי איציקל את שולחנו, ואותם בחורים דיברו בקול רם והפריעו מאוד לקהל המסובים. גער בהם אחד הנוכחים ואמר: 'שאלו מי שרוצה לדבר שיצא לחוץ'. הגיב על כך רבי איציקל ואמר: "לדבר - שידברו, אבל לשבת - שישבו כאן עמנו". הוא עשה כל שביכולתו שיהיו סביבו אף כשהפריעו, ומכילם יצאו דורות נאים בזכות הכוח הרוחני שהאיר הצדיק בלבבם.

מציאת ה'תפילת הדרך' לאחר הפטירה

היה דר באנטווערפן יהודי אחד נגיד וגביר גדול, אשר היה רגיל לנסוע למדינת רוסיה לצורך עסקיו. לנגיד זה היה בית מחוץ לעיר, ושם היה מרן רבי איציקל זי"ע רגיל להתאכסן לעיתים מזומנות כדי להחליף כח ולנפוש, וזה היה בימי זקנותו של רבי איציקל.

במוצאי שבת קודש אחד, בעת סעודת מלוה מלכה, היה רבי איציקל שרוי בהתלהבות גדולה, והיה נצרך לסכום רב של מעות עבור מצות הכנסת כלה. ביקש רבי איציקל שיקראו אליו את הנגיד בעל הבית. התנצל הנגיד ואמר שאינו יכול לבוא כעת, כיון שהוא כבר מוכן ומזומן עם צרורותיו לנסוע לרוסיה לקנות

סחורה, אך רבי איציקל לא הגיח לו והפציר בו מאוד שיבוא. בלית ברירה הגיע הנגיד ושאל את פי רבי איציקל למה הוא נצרך.

אמר לו רבי איציקל: "נצרך אני כעת בדחיפות גדולה לסכום של מיליון פראנק עבור הכנסת כלה, ואין הדבר נותן לי מנוח". השיב הנגיד לרבי איציקל: "אדאג לזה שיביאו לרבי את המעות, אך עלי למחר כעת לשדה התעופה לדרכי לרוסיה". ענה לו רבי איציקל: "לא! עליך להישאר עמנו להשתתף בסעודת מלוה מלכה, אחר אשר החייתני במעות הללו עבור הכנסת כלה".

נשאר אותו יהודי לסעודת מלוה מלכה, ולאחר הסיום נכנס להיפרד לשלום. אמר לו רבי איציקל: "בתור הכרת הטוב חפץ אני ליתן לך דבר מה, אתן לך 'תפילת הדרך' אשר אכתוב עבורך כעת". ואכן כתב לו רבי איציקל את כל נוסח תפילת הדרך בכתב ידו הקדושה ומסרו לידו.

לימים אבדה לאותו יהודי המזוודה שלו, ושם היה מונח הכתב יד של 'תפילת הדרך' שכתב רבי איציקל. פנה האיש אל המשמשים ובקשם לשאול את פי רבי איציקל אם יוכל לכתוב עבורו תפילת הדרך פעם שנית, באמרו שבכל העת שהיה הכתב אצלו ראה בו נפלאות גדולות.

כאשר ביקשו מרבי איציקל לכתוב שוב את התפילה עבור היהודי שאבדה לו, כבר לא היה לרבי איציקל כח לכתוב, אך הוא אמר בזה הלשון: "הוא עוד יקבל זאת בחזרה".

הימים עברו, ורבי איציקל הובלה לבית הרפואה, ושם כעוונותינו הרבים נסתלק לנגני מרומים ביום הכיפורים. וראה זה פלא, מיד לאחר הלוייה קיבל הנגיד שיחת טלפון ממשטרת גרמניה, שהודיעו לו כי נמצא תחת ידם תיק קטן ובו מסמכים שונים הנושאים את שמו, ובתוכם נמצאה גם ה'תפילת הדרך' בכתב ידו של רבי איציקל. וזה היה זמן רב לאחר שנאבד ממנו.

ביטול מחשבות זרות בתפילה

פעם אחת, תוך כדי שיחה עם אחד מדייני העיר אנטווערפן, התבטא רבי איציקל ואמר שיש לו תמיד מחשבות זרות בשעת התפילה. תמה הדיין ושאל את רבי איציקל: "אילו מחשבות זרות יש לך לרבי?". השיב לו רבי איציקל: "כאשר אני עומד להתפלל, עולה בזכרוני אותה אלמנה שאין לה מה לאכול, ויהודי אחר שבור ורצוף, ושאר נצרכים שחייבים לעזור להם, ואיני יכול לצמצם את מוחי לעבודת התפילה".

חסד וצדקה בהצנע לכת

מעשה ביהודי אחד שכנס באמצע היום

לבית המדרש של רבי איציקל, והעמיד פנים כאילו הוא מחפש איזה ספר. הבחין בו רבי איציקל ומיד קרא לחתנו הרה"ק רבי יענקעלע זי"ע, וביקש ממנו שיוריד מעטפה מלאה מעות, ורבי איציקל נתנה מיד לאותו יהודי זר.

תמה רבי יענקעלע על שנתן לו סכום גדול כל כך מבלי שהלה ביקש דבר, והרי ידוע שאותו יהודי יש לו פרנסה. השיב לו רבי איציקל: "יהודי זה אינו רגיל לבוא לכאן לבית המדרש, וכיון שראיתיו כנס כעת, הבנתי שבדואי דחוק הוא בממון, ועל כן נתתי לו".

עוד היה רגיל רבי איציקל לומר: כאשר נכנס יהודי לבית המדרש בשעת התפילה לבקש צדקה, ואני עומד באמצע קריאת שמע ואיני יכול להפסיק ליתן לו, אני מהרהר בלבבי: "הלואי שימתין היהודי הזה עד שאסיים קריאת שמע כדי שאוכל ליתן לו מעות".

ברכת הדרך והבטחה לעתיד

הרה"ק מצשינוב זי"ע היה חולה מאוד בארבע שנותיו האחרונות, וצד אחד של גופו היה משותק רחמנא ליצלו. פעם אחת ביקש מרבי איציקל שיסע לעיר נאראל לציון של הרה"ק רבי יעקב מנאראל זי"ע ביום ההילולא שלו בד' בתמוז, להתפלל עבורו. (רבי יעקב מנאראל היה מתלמידי החוזה מלובלין זי"ע, וגם מרן בעל הדברי חיים מצאנא זי"ע היה נוסע אליו).

אמר לו אז הצנינוב'ר רב לרבי איציקל: "הרי אין אתה נוטל מעות בחינם!" תמה רבי איציקל מאוד על דבריו, שהרי באותה עת טרם כיהן כרבי ולא היה נוטל מעות מאנשים להזכרים לשיועה, וגם היה אז צעיר לימים כבן שלושים שנה בלבד. אך לימים ראו בזה את רוח הקודש שפכתה בדבריו, שחזה שיהיה רבי ומנהיג ישראל.

מחילה לגנב בלב שלם

פעם אחת הגיע נגיד אחד מניו יורק ונתן סכום הגון לרבי איציקל, אך המעות נעלמו לאחר זמן (כי אצל רבי איציקל היה הכל פתוח לרווחה לכל הבא). כאשר נודע לנגיד שהמעות נעלמו, רצה ליתן לרבי איציקל את הסכום פעם שנית, אך רבי איציקל סירב לקחת.

התחנן הנגיד לפני רבי איציקל שיאות לקחת את המעות, באמרו שאין זה משנה לו כלל ליתן את הסכום שנית, והעיקר שיהיה לרבי לשימוש. השיב לו על כך רבי איציקל: "ומה עם הגנב?" ורק לאחר שהסכים הנגיד למחול לגנב על המעות בלב שלם, רק אז הסכים רבי איציקל לקבל ממנו את הסכום הגדול בשנית.

מִן הַרְהָ"ק הָאֱמָרִי חַיִּים מִיזְנִיץ זִיעָ"א

שיחות קודש מכ"ק רבינו ז"ע אודות האוּשפיזין קדישין

אוּשפיזא דאברהם רחמיא

האוּשפיזין בוחנים את מידת הכנסת האורחים

איתא בספספ"ק 'אמרי חיים' ליום א' דסוכות: "כל הרועין באים אל הסוכה לראות אם מכניסים אורחים באופן היותר נעלה, ואברהם המכניס-אורח הולך בראש כולם".

"הנה כל מצוה צריכים לעשות במחשבה דיבור מעשה... להכניס אורחים צריכה להיות מחשבתו נקיה, וטהורה, רק לעשות נחת רוח להביות", לא לשם גאות והתפארות, ולדבר עם האורחים בסבר פנים יפות, לחבבם ולהנעים להם התעכבותם ואכילתם אצל, שלא יהיה עולם חשך בעדם (עיי' ביצה לב: ב"ב) והנה אפשר לכוון בדברי הזהר הקדוש ויקרא קג: והנאמר בעת הכניסה לסוכה: 'בעי בר נש למחדי בכל יומא ויומא באנפין נהירין באוּשפיזין אילין דשריין עמיה. וקאי 'באנפין נהירין' גם על האוּשפיזין האורחים - אם שיתן לאורחים מן הטוב שיש לו, ולא יקמץ בחשבו שעי' נתינתו לעניים אומללים יתמוטט ויתעטם הונו ורכושו ח"ו".

"ונברכו בו כל גויי הארץ" (בראשית יח, ו) ונברכו אותיות ונברכו - 'נרכיב' את עצמנו באבינו אברהם, להתנהג במידת החסד למען שמו יתברך".

וברשימות נכדו הגה"צ רבי מנחם ארנסטר שליט"א ראשי ישיבת וינוני מובא כעין זה, שפעם שח מרן ז"ע: "בסוכות הרי באים האוּשפיזין לסוכה; שולחים המה את אברהם מידת החסד לפניהם, והוא הולך ונעמד ע"י הדלת - אם הוא נוכח לראות שיש אורחים בסוכה, קורא הוא לשאר האוּשפיזין, ואם לאו - הרי הוא הולך לו איתם..."

שמו של בעל האוּשפיזא

בחז"מ סוכות תשי' באמריקה, טרם הבית של הרה"ק ר' אברהם אורי ויינברגר ז"ל, שאל אביו הגה"צ ר' אשר יונה זצ"ל את רבינו וביקש הסכמה לקרוא לרח' הגדול 'אורי', על שם זקנו הרה"ק ר' אורי מסטרוסקי ז"ע (אמו של הגה"צ היתה מזרוע דור חמישי). רבינו הסכים לכך, אך ביקש להוסיף את השם 'אברהם' להגל האוּשפיזין של אברהם אבינו ע"ה ביום ראשון דסוכות, ונקרא שמו בישראל 'אברהם אורי'. לימים כשר 'אברהם אורי' הגיע לאמריקה בבחרותו לחסות בצל הרב, הוכיח לו ענין זה, ואמר לו: את השם 'אברהם' אני הוספת לך...

שמחה עם האוּשפיזין

בליל יו"ט ראשון דסוכות תשכ"ח, היה רבינו חלוש מאוד, הוא שכב במיטתו בסוכה ולא הגישו לפניו דגים מסיבות רפואיות.

באותה שעה שז"ע לסוכתו: 'הגים אינכם נותנים לי; באותו קרייזען מיט אברהם אבינו און די חברייא קדישא' [נשמח נא עם אברהם אבינו והחברייא קדישא!].

לאחר-מכן אמר: 'איך דארף דאנקען דעם באשעפער אויף יעדער רגע און רגע וואס איך בין אין סוכה' [עלי להודות לבורא על כל רגע ורגע שאני שוה בסוכה!].

אוּשפיזא דיצחק עקידתא

שילוב שמחה ויראה

באוּשפיזא דיצחק אבינו שנת תשכ"ח, שח רבינו: אוּשפיזא של היום רמזים אהבה ויראה, כי יצחק היה מידת היראה, ומאידך, התרגום של יצחק הוא 'יחיד' (ושמח - בראשית יז, יז) - זמן שמחתנו, היינו אהבה! [מאיר החיים].

זרעו של יצחק

בליל אוּשפיזא דיצחק תשכ"ב, הואיל רבינו לשוחח

ולפרש את פסוקי התורה בהם נזכר שמו, וכה אמר: 'יצרע יצחק בשנה ההוא, והוא בגימ' טוב, 'יצחק האט אנגעבויעט א גוט יאהר' [יצחק אבינו 'זרע' שנה טובה].

עוד אמר: 'זידי כי זקן יצחק, יצחק ראה שבעניי בניו הוא נראה כבר זקן ומזוין, כפי שהעולם החדש אומר על האבות והסבים - שהם כבר זקנים ושייכים לדור העבר, אינם מבינים בענייני עולמנו. אמר יצחק: לא ידעתי יום מותי - אני עצמי אינני מרגיש שהגני כמו מת, עבר ובטל מן העולם. יצחק יצחק להודיע אם בעיני בניו הוא כן נראה כבר בבחי' מה, על כן אמר צדקה לי צדקה, איתא בספרים שרמח בזה שם ח"ו; יצחק ביקש לגסותם ולראות אם הם מקושרים להשי"ת - שאין אינו נחשב בעיניהם למת, כי אם אינם מקושרים להשי"ת - איז עס ביטער ווי די גאל...' [זהו כמזכר המרה].

שלחה רבקה מיד את יעקב, ויעקב דיבר בלשון הקודש והזכיר שם שמים 'אשר הקרה ד' לפני'. אמר יצחק, אצל יעקב בני בוודאי אינן נקרא מת... [רשימות הרב אפרים פישל שטיין שליט"א].

אוּשפיזא דיעקב שלימחא

שמו של בעל האוּשפיזא

היה זה חודשים ספורים לאחר תום המלחמה הנוראה, כשרבינו עשה את חג הסוכות תש"ו בקרב הפליטים אודים מוצלים מאש בעיר סאטמר.

בעת ה'מטאג טיש' ביום אוּשפיזא דיעקב שלימחא, סיפר מרן בשמחה רבה לכל הנוכחים, כי רק בימים אלה הגיעה אליו הבשורה שבארץ ישראל נולד לו לפני מספר חודשים נכד, בן ראשון לבנו מרן הישועות משה ז"ע, ה"ה יבלח"טא מרן אדמו"ר מוויניץ שליט"א, ונקרא שמו בישראל על שם אביו האהבת ישראל ז"ע - שם ראשון במשפחתו.

רבינו היה שרוי אז בשמחה עצומה, הליכה את הקהל בזמירות שירות ותשבחות לאל-ח, והורה למש"כ הרה"ק ר' יעקב קלוגער ז"ל לעימיד ארגז בירה לכבוד השמחה, לכל מי שנכנס אז אל השולח"ט סיפר בשמחה על ה'אוּשפיזא' של הנכד היקירי שחל ביום זה.

'יהודי מלא שמחה'

בסוכות תש"ח, שבועות ספורים לאחר עלותו לארה"ק, שהה רבינו בעיה"ק ירושלים, ביום רביעי ב' דחז"ה"מ, הלך רבינו ז"ע בראש קהל החסידים להתפלל ע"י שריד בית מקדש הכותל המערבי. אל רבינו ז"ע נלוו תלמידי הישיבה, וכן נחורים מישיבת דושינסקאי שנבנו לשהות במחיצת רבינו.

ברוך שבו לאכסנייתו, כנס רבינו לסוכת הרה"ק ר' יעקב הכהן רולניצקי ז"ל שהתגורר ברובע היהודי, כדי לקרות בתורה את קריאת היום, כי ע"פ חוק השלטון האנגלי היה אסור לקרוא בתורה ע"י הכותל.

רבינו ז"ע הורה לכבד בעלייתו את אלה שמשם יעקב, כשם האוּשפיזין דיומא. לכהן עלה לתורה בעל הסוכה (ובאותה שעה נתן שם לבנו שגולדה לו למז"ט), לוי עלה לתורה הרה"ק ר' אלתר יעקב ויזל ז"ל בעל האכסניה של רבנו בירוש"ה, וישראל - הגב' הרה"ק יעקב שלום גפנר ז"ל. כאן נזכר רבינו ז"ע שהמשב"ק נקרא ר' ישראל וזע והוא ג"כ נמנה על האוּשפיזין, הורה רבינו לתת לו 'הגבה' ורבינו ניהגש לגליליה, כדי לשהות להגבה' ענין ויזל מוכבד לכבודו של ר' ישראל.

כששאל אחד היהודים הירושלמיים את רבינו, אם לו יש ג"כ אוּשפיזין היום, וכי למה לקח לעצמו גלילה. השיבו, כי בשם האר"י הק מובא שעיקב במילוי (יור"ד עיי' קר"ף ב"ה) בגימ' תשפ"ח, ושאל יהודי מלא שמחה: [רשימות הרה"ק ר' שלמה קליין ח"ו].

תשובה מאהבה

ביום שני ב' דחז"ה"מ סוכות תשכ"ב, אוּשפיזא דיעקב, סיפר רבינו: אבי הקי' ז"ע ישב פעם בסוכות באוּשפיזא דיעקב מהורהר מאד, ומעיניו זלגו דמעות.

כששאלנוהו לסיבת בכיו, ענה: "היום אוחזים אנחנו שבוע אחד אחרי יום הכיפורים..."

רבינו פירש בזאת את הפיוט 'קולי שמע וראה דמע עיני', הקול הקורא לנו נשמע על ידי הבכיו, בזמן שמעיני יורד דמע, היינו שעצם הבכיה מעוררת לתשובה כאילו דיברו שיחת מוסר ותוכחה [רשימות הרה"ק ר' יצחק אונגר ז"ל].

אוּשפיזא דבעל 'אהבת ישראל'

סיפר מרן אדמו"ר מוויניץ שליט"א: שנה אחת בחול המועד סוכות, היה זקני הק' חלוש ולא ערך את שולחנו הטהור. בליל אוּשפיזא דיעקב שלימחא, היה אמור שלא יערוך את השולחן הטהור לשמחת בית השואבה, אלא ישעה בסוכתו הקטנה, ומשם ישתתף בשמעת שירת קהל החסידים שהתאספו לכבוד חגג בסוכה הגדולה. זקני הק' נח בסוכתו, אולם לאחר זמן קצר קם לפתע, וביקש שסייעו לו להיכנס לעריכת השולחן הטהור בסוכה הגדולה. לתמיכת הממששים, השיב: היום הוא יום האוּשפיזא של אדמו"ר הקי' ז"ע [ה'אהבת ישראל', שהיה כבר בעולם האמת], ורצוני להסב ולשמח יחד עם הצביור'!

אוּשפיזא דמשה רעיא מהימנא

אוּשפיזין 'שלום' ו'שלמה'

רבינו סיפר כי פעם בסוכות פנה אביו רבינו ה'אהבת ישראל' אל יהודי ואמר לו: היום הוא האוּשפיזין שלך. הלז עמד משתומם כי לא היה לו שם אחד הדורעים. הפטיר הס"ק בצחות: 'אם לא היום, מתי - כן?' רבינו האדמו"ר חיים' הסביר עובדה זו, שכונת אביו היתה להזכיר את הענין של 'אם לא עכשו אימתי' [קדוש ישראל].

פעם באוּשפיזא דמשה רעיא מהימנא אמר רבינו לאחר ששמו שלום, כי למשה (תפילה לשמה) עם הכולל בגימ' שלום, ממילא היום האוּשפיזין שלך. אחר כך אמר לאחר ששמו שלמה, כי גם לו היום האוּשפיזין, כי שלמה אתון למשה.

גם באוּשפיזין של אהרן, אמר רבינו לאחר ששמו שלום, כי היום האוּשפיזין שלו, כי אהרן הכהן היה 'אזהב' ורודף שלום; 'לכן עליו להעמיד יין לכבוד האוּשפיזין שלך' [מאיר החיים].

אוּשפיזא דאהרן כהנא קדישא

מחשבת שטות

בליל אוּשפיזא דאהרן תשכ"א, שח רבינו בשם אביו האהבת ישראל: - 'זויל אומרים (אבות א) (יב) שאהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, ובספרים הקדושים מובא שהשפעתו של אהרן הכהן היתה כה רבה, שבעת שהוא חיבק מישהו מאהבת ישראל שבערה בקרבו, חשב אותו יהודי בלבד: 'אני איש פשוט ואין בי ולא כלום, וזה שאהרן הכהן הגדול מחבק אותי הוא רק מפני שהוא אוהב שלום'.

והיה ה'סבא קדישא' מוסיף ואומר: - ויש שבין המחובבים ע"י אהרן הכהן, היה שוטה שחשב אז בלבד: 'אני בעצם יודע שאני ולא כלום; אבל אם אהרן הכהן הגדול כה מכבדני עד שהוא מחבק אותי, הרי הוא יותר מוסמך ממני, ובודאי יודע הוא שלאמיתו של דבר הגני איש חשוב!...

אוּשפיזא דדוד מלכא משיחא

אזמרה לך בכינור

בסוכות תש"ח שהה רבינו בעיה"ק ירושלים. מדי לילה בחז"מ היה הרה"ק ר' יהושע משה שטוקהמר ז"ל מחשובי חסידי וינוני בירושלים, מביא עמו כינור, כדי לשמח בשמחת בית השואבה. במצב"ש חז"ה"ל ליל אוּשפיזא דדוד מלכא משיחא, לא הביא את הכינור, בחושבו שאין זה מתאים בליל הושענא רבא. אך רבינו שאל אותו: "בדיק חיוס? הרי דוד היה מנעים זמירות ישראל בנבל וכינור!"

מרן הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א

בספת תשובו שבעת ימים

זירז שימחרו בליל חג לסוכה

לאחר התפילה בליל יום טוב עברו להתברך, והיה מזרח את האנשים שימחרו לביתם לקיים מצות עשה דאורייתא של 'בסוכות תשב' ולא להתעכב כלל מחוץ לסוכה, ולא נשארו הקהל לשמוע ממנו קידוש כמו בשבתות וימים טובים אחרים. [גם עורר אז שיחורו לא לעשות הפסק בכזית ראשון תוך כדי אכילת פרס - רבי מנחם דוד זיממן שליט"א].

נכדו האדמו"ר מביאלא פשיטא ב"ב שליט"א

ומטיילין בה

באחד הפעמים הגיע הלב שמחה מגור לביקור חג אצל רבינו ז"ל, כשנפרדו קם רבינו ממקומו ללוותו, הפציר בו הלב שמחה שלא אז שיחורו לא לעשות הפסק בכזית ראשון תוך מצוה "לטייל" בסוכה, ולווחו עד פתח הסוכה. [מספר רבי צבי מנחם ראנד שליט"א, כאשר נתמנה הלב שמחה לרבי, באתי אז מחוץ לארץ נסיעה לרבינו, ונכנסתי גם אל הלב שמחה לקבל שלום, שאלני, אל מי הגעת? אמרתי: לביאלער רבי. אמר לי: דו האסט אזא גרויסער רבי, ואתה בא לטאן?]

רבי ישראל פישמן שליט"א

פרוכות הארון קודש - נוי דפנות הסוכה

לנוי דפנות הסוכה תלו

פרוכות שנים של ארון הקודש, רבינו החשיב את זה מאד, בעת שתלו הפרוכות עמד רבינו וחזיו את דעתו איזה מהם לתלות [כי היו כמה וכמה פרוכות], והיכן לתלות. ואמר: מה נאה לעטר את הסוכה בקדושת בית הכנסת. במשך השנים אירע שאחד הביא בדים נאים במקום הפרוכות, אולם דעתו של רבינו לא היתה נוחה ששינו והסירו את הפרוכות. [בסוכה הקטנה שבנו בביתו למעלה, לא היו הפרוכות]. [בשרת הר צבי (א"ח סי פב) מסתפק בזה, אולם בעל הישא ברכה (שו"ת בני בנימין סי לט) כותב להתיר בלי פקפוק, וכן היה דעת רבינו ז"ל].

רבי יצחק קרישבסקי שליט"א

צאתו להלווית המת בחורו"מ

רבינו כמעט לא יצא מן הסוכה בכל הסוכות אם לא להכרח גדול, גם את התפילות התפלל בסוכה, מלבד תפילת "הלל" שהתפלל לפני התיבה, וכבר סופרו בזה מעשים רבים ומפורסמים. בחורו"מ סוכות נסתלק רבי יחיאל פרידמן שהיה מכוונה "חיאל משיח", [כל דיבוריו היו אודות ביאת המשיח], רבינו יצא להלוויתו ולבש בעקישטע שחורה על גבי הלבנה, וסגר כפתור העליון, רבינו ז"ל אמר שהוא קיים צפית לישועה באמת, [והוא יכול באמת לומר בתפילתו "ומצפים לישועה"]. אולם בשבוע הלך כרגיל, ולא רץ במהירות. [כאשר נסתלק הרה"צ

ר' נחמן כהנא מספינקא ב"ב ז"ל בחורו"מ סוכות, יצאה הלוויתו מרח' סלנט בירושלים, ביקש רבינו לברר את השעה המדויקת, שלא ימתין רגע לחנם מחוץ לסוכה - רבי זאב דייטש שליט"א].

לא היה מברך 'בשמים' במוצ"ש חוה"מ

במוצאי שבת חול המועד לא היה רבינו ז"ל מברך על הבשמים כלל, זוכרני שפעם הניחו לפניו בשמים בעת ההבדלה, ועמד אצל רבינו רבי שלום לייב אייזנבאך [אבי ר' עקיבא יוסף בעל האור השבת], שאלו רבינו: ר' שלום לייב, האין מנהג ירושלים בברכת בשמים במוצ"ש חוה"מ. והשיב, שמברכים. אמר לו רבינו: אם כן, אחר שאגמור הבדלה, תברך אתה על הבשמים. ההבדלה היתה בניגון מיוחד שלא

לקונה עבריו בדיון

בספת תשובו. כפי שידוע מתרבי זצלה"ה מרימנוב [שקנה לו עזרת נשמה בראש השנה, כשהתעורר ספר חזיונו שצלה לרקיע ונראה מקום המשפט אשר בו ידונו ישראל, והשטן ורוב חילי הולכים במרוצה ומביאים חבילות מעבירות שונות, ויהי בינתים כאשר שבו לקהיב עוד חבילות ויחטוף כל העבירות שהיון השטן לקטרג בהם, ויורקם לפתח הגיהנום וישפם. וישטן השטן שהוא חב לשלם לו. והוליקוהו לבית דין של מעלה, ופסקו כדנה של תורה, כמ"ש (פ' משפטים): שלם ושלם אם אין לו ונמכר בגנבתו, ונפסק למכרו במקדו, והשטן הפקיע השער, וכמה שרצו הצדיקים לתן, הוסיף יותר השטן מפני שרצה לזכות בקנין הלז] עד שאמר ה' יתברך שהוא בעצמו קונה אותו לעבד.

בסוכות אנו מוליכים כלי הקב"ה לסוכה

ובזה יובן ענין סוכות, כי באם יש קטרוג - כי כל ענין חטא הוא מקהינת נזכה וגזלה - ובכן ואם אין לו [ונמכר בגנבתו] וכו', ואיתא בגמרא קדושין (כב): כי אחד מהתחזקות של עבד הוא מוליך בליו אחרי, ומכל שכן מצות ספח שאיש ישראל מוליך הפלים מהבית לספח - בליו הוא חזקה. ונמצא, כי על ידי מצות ספח ככלול ה' יתברך קונה את עם ישראל בעצמו לעבדים, וממילא נשתק הקטרוג ונמחק כל הדינים ח"ו והמקטרגים.

חלקת יהושע (לחג הסוכות)

כמו בכל שבוע [הקלטה מהבדלה זו נמצאת בקו 0772222895 שלושה 4]. [במוצאי שבת חוה"מ הייתי אצל רבינו בהבדלה, רבינו לא ברך על הבשמים, וגם דילג 'הנה א' ישועתי', ואמרו אז שזו ההבדלה הקצרה בשנה - רבי מאיר יחזקאל ב"ר אברהם ויינר שליט"א].

רבי אברהם יוחנן גולדברג שליט"א

דבריו אל התינוק על קדושת הסוכה

בסוכות תשל"ו התקיימה שמחת הברית לבני ר' משה אהרן שמואל שליט"א שגולד ביום הכפורים [רבינו צוה להוסיף לו שם 'אהרן ע"ש עבודת הכהן גדול ביה"כ, וע"ש רבי אהרן מלענטשאן], הברית נערכה בבית המדרש. אחר הברית צוה רבינו ז"ל להניח את הרך הנוול על מטתו בסוכה. לאחר הסעודה עלה רבינו לסוכתו, הרך הנוול שכב על מטתו בעינים פקוחות, רבינו דיבר אל התינוק ואמר: ראה משה את הסוכה, ראה איך אתה מוקף עם שמות הקדושים, ועוד דיבורים קדושים.

בסוכות עדיין שהה הילד בבית החולים, שם

נדבק בזיהום, וחמו היה גבוה מאד. בשמחת תורה קודם ההקפות אמרתי לרבינו, שרצוני ללכת לבית החולים לראות את שלום הילד. אמר לי, המתן להקפות, והזכר לפני את שמו בהקפות. אחר ההקפות הלכתי לבית חולים, בבואי אמרו לי, כי זה עתה עשו לו בדיקה ויצא נקי לגמרי.

נכדו האדמו"ר מביאלא פשיטא בני ברק שליט"א

הכנסת אורחים בסוכות

אחרי שלחן הטהור של האושפיזין שאלנו רבינו: אם יש לנו היכן לישון. הודינו שעדיין לא מצאנו. אמר, תבואו לישון בסוכתי. הציע בפנינו מטות ושכבנו לישון בסוכה, עשינו עצמינו כישרים, וקרא קריאת שמע כדרכו, אם כי בלחש, ואחר עלה על יצועו עם המשפיים, וראו שהוא שקוע איזה זמן עמוק עמוק במחשבתו, ראינו בחוש שהיו עיניו כזוכית, שלא ראה אותנו ואת כל הנעשה מסביב כלל. אחר איזה זמן כמו התעורר, וקם בזריזות מיצועו עלה על סולם, וסייב את המנורה, ועלטה השתירה בסוכה.

נדרמנו שנת ישרים וכמובן שכבר לא שמענו ולא ראינו כלום, בבוקר העירונו והביא לנו "נעגיל וואסער" בחיות ובשמחה, ומיד בנטיילתנו רגע כמימרא הוציא את המים מן הסוכה.

הדבורה באה לתקן אותנו

ביושב בסוכה נכנסה דבורה שהסתובבה בזוזם, אמר רבינו ז"ל, מי שהוא בעל גאווה מתגלגל בדבורה

(הארז"ל, שער הגלגלים הקדמה כב). אמר אליי נכדו מורינו הגה"צ ר' לייבוש שליט"א שהיה עדיין בילדותו: סבא, הדבורה באה לבקש תיקון. ענה רבינו ז"ל: לא, היא באה לתקן אותנו!

רבי הלל שמואל דונט שליט"א

לא שתה יין שלא בתוך הסעודה

היה מחמיר לא לשתות יין בכניסתו לסוכה שלא בתוך הסעודה, מחמת הספק שמא יין מחייב בברכת 'לישב בסוכה'. [עי' משנה ברורה סי תרל"ש סק"ג].

מחזור חלקת יהושע

פגישת היהודי הק' ור' דוד מלעלוב

אחר תפילת שחרית כל יום, קרוב לצהריים, נכנס רבינו ז"ל לסוכה, הקהל טעמו יין ומזונות לברך ולומר לחיים. ואילו רבינו עצמו שתה קפה, והתנצל שקשה לו לשתות יין.

והיה מספר כל חג סוכות בחול המועד את הסיפור בחיות חדשה כאילו שזו פעם ראשונה ששפספה: היהודי הקדוש ורבי דוד מלעלוב נפגשו

קם רבינו ממקומו והלך לקנות אתרוג, וחזר ואתרוגו בידו, ואז בירך את היהודי שעדיין עמד והמתין, שיזכה להושיע בכל משאלותיו לטובה. רבי יעקב משה אונגפרג שליט"א

ומוריד הגשם - רשפי עז לננו גשמיים

מרגלא בפומיה דכ"ק אאמור"ר זצלה"ה בשם צדיקי קאמי [הגדיר מקאונץ], ענין מה שאומרים בשמיני עצרת משיב הרוח ומוריד הגשם, כי בימים הנוראים התפללו בני ישראל הרבה על כבוד שמים, לכן כעת שבאים ימי החול ימי החורף, וצריכים שפע פרנסה וברכה, אומרים לפני הקב"ה: משיב הרוח, שתיק את הרוחניות, ומוריד הגשם שתשפע עלינו גשמיים ושפע פרנסה.

להבת דוד לחג הסוכות

עבודת הנענועים

בחג הסוכות היה שמח מאד לאין ערוך, עבודת הקודש של הנענועים אין עט אנוש לחרוט עלי נייר ההתרוממות הנפלאה, ממש בכל העולם כולו אין מי שיעבוד עבודה זו, כי הצדיקים הקדושים שעסקו בזה ספו תמו, ויבדל לחיים טובים ארוכים רבינו הקדוש שליט"א אור העולם, הוא יחיד בעולם בעבודתו הקדושה בזה, ותואר פניו כלפיד אש, בפרט בעת הנענועים "למשה" כשכולו רוקד ומתלהב בהתפשטות הגשמיים, ואחר כך בסדר ההושענות בבכיות עצומות על כבוד השכינה הקדושה ועל כבודן של ישראל.

ראיתי איך הרה"ח הישיש ר' ברוך יצחק שליט"א [פיינד] שעוד נסע להגה"ק מגארליץ ז"ל בעת הנענועים של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ממש יצא מכליו, ורך כנעו צעיר ריד ארון הקודש להסתכל בנענועים ולראות פני הצדיק אדמו"ר שליט"א.

אגרת הג"ר חיים שלום פרוש ז"ל

הדליק שבעה נרות בסעודת האופשיא

כל לילה חגגו את ההילולא של בעל האופשיא, עבודתו ונוכחותו של רבינו ז"ל השרתה אוירה עילאית של חג על כל המסובין, רבינו היה עוסק בעבודתו ותורתו של האופשיא הקדושים [הנדפס בספרו הוא כטיפה משפע דברי תורתו בכל לילות החג], בסעודה חילק שיריים ראשונה לכהנים, ולבעלי שמות האופשיא ולכל הציבור. גם העלויות היו מכובדים כל יום לבעלי האופשיא. בשלחן האופשיא היה מדליק שבעה נרות כנגד שבעת האופשיא. לאחר מכן בירכו על הכוס, ורקדו. רבי יצחק דייטש שליט"א

כשדם יהודי נשפך אין זה עת לרקוד

בשנת תש"ד במוצאי יום הכפורים [במהלכת יום הכפורים] כשהציבור נפרדו ממנו, ביקש רבינו שיבואו להשתתף בסעודת ההילולא של היהודי הקדוש. בסעודת ההילולא עצמה כשרצו לרקוד, כמו תמיד, לא הניח רבינו ז"ל ואמר: כשנשפך דם יהודי זה לא עת לרקוד.

הג"ר יוסף טוש שליט"א

שיעור פלפול בסוגיא דמחילת עוונות

בהלילת היהודי הקדוש היה רבינו ז"ל מוסר בכל שנה שיעור "פלפול" במשך כמחצית השעה בטרם במדרש בענין מחילת עוונות ישראל. [אם פלפולו של רבינו מאת השנים וכן את תפילת "הלל" ו"הושענות" אפשר לשמוע בקו 0772222895 שלווח, 11].

את ארבעת המינים, כשהבאתי את האתרוג, צולו פניו, עד קשה לתאר את שמחתו... הרבי היה משותק, אך כשפגש את ידי ומסרתי לו האתרוג והמינים, היה נראה כאילו קיבל כל הון שבעולם, הרבי אחז בארבעת המינים בהתרגשות, ואמר בהתעוררות את "הלשם יחוד", והתחיל באמיתית הברכה בהתלהבות עצומה, הוא התנועע בכח, ברגע הראשון היה נדמה שמדובר באיש אחר, כחו ונענועו יחד עם השמעת קולו היו מעבר ליכולתו בימי חוליו, והיה זה לאחר שלא ישן כל הלילה, בהמתניו למחר למצוות נטילת לולב.

רבי ברוך טויסא שליט"א [קובץ "חלתינו"]

קנה שתי אתרוגים

רבינו ז"ל היה קונה שתי אתרוגים. חזקת הבאת האתרוגים היתה של רבי אלכסנדר מילר ז"ל [שגם היה בחזקתו להביא ארבעה המינים להגרי"ז מבריסק ז"ל]. אתרוגים רבים היה מביא, ורבינו בחר שתי אתרוגים כרצונו [והיה משלם כאשר הושת עליו, כמה פעמים לא היה לו מעות, אז שלח לשלם קודם יום טוב].

אתרוג אחד היה "בחזקת בלתי מורכב", אפילו אם היה פחות מהודר ביפיו. על אתרוג זה בירך רבינו וגם עשה נענועים. אתרוג שני היה לפעמים מהודר ונאה יותר, אך לא היתה עליו מסורת מיוחדת של "חזקת בלתי מורכב".

טעם לקיחתו אתרוג שלא בחזקת בלתי מורכב

פעם גילה אחד מטעמיו ללקיחתו את האתרוג השני בלי ייחוס של "חזקת בלתי מורכב", כי אתרוג זה נטילת בו המוני עמך בית ישראל, לכן מנענע גם באתרוג זה. שנה אחת חל ראשון לסוכות בשבת, אמר רבינו לרבי אלכסנדר, שבשנה זו די לו באתרוג אחד.

רבי חיים זאב מילר שליט"א

רבי מנחם דוד זיכרמן שליט"א

הברכה והנענועים

בברכה ונענועים לקח את "החזקת בלתי מורכב" ובירך בסוכה קודם התפילה, ועשה נענועים כמו בהלל עם סידורי האר"י וישועות ישראל, נענועים אלו גם כן ארכו זמן רב. אחר גמר הנענועים, נענע בקצה עם האתרוג שלא היה "בחזקת בלתי מורכב". בעת הנענועים היה עומד כשפניו למזרח ולא היה פונה לצדדים, אלא נצב על עמדו, והיה מנענע את ארבעת המינים לכל הארבע רוחות, מולך ומביא, והיה מקרבם עד לחזה כנגד לבו. אולם כאשר נענע למטה, והוריד הלולב קרוב לארץ לא החזירם כנגד הלב אלא העלה למעלה כנגד ראשו. [זוכרני פעם שרבינו ז"ל התכווץ בנענועים "למטה" יותר מעשרים דקות - רבי לייב פרוש שליט"א].

מחזור חלקת יהושע

עיקר האתרוג - נקיות הלב

אאמור"ר זצ"ל אמר לי, שהעיקר באתרוג שיהא נקי, ועדיף מגידול נאה - כשאין להשיג אתרוג כליל המעלות, דאתרוג נקי מכוון כנגד הלב [ויקרא ל ד], ועיקר עבודת האדם שיהיה לבו נקי לעבודת ה' יתברך.

מבשר טוב (אדם לעמל יולד, דר"ט)

בירך בזכות מצות אתרוג

בשנים המוקדמות יותר נכנס אל רבינו יהודי עם קוויטל לישועה של בנים או רפואה, והביא פריץ נפש עם הקוויטל. בעודו עומד לפניו,

[כמדומני שסיפר שנפגשו ליד מעיין], ורצו לברך ולאחל 'לחיים', ולא היה להם שום משקה לעשות עליו 'לחיים', והסיקו שאפשר לעשות 'לחיים' על מים. רבינו הוסיף בהתבצלות, שהוא עושה לחיים על קפה. [בסוד קדושים מי יבוא, אולם יתכן, מכיון שבחג 'נידונים על המים' היה לו ענין לספר סיפור זה, שאפשר לברך 'לחיים' על מים חיים לבדם]. רבי מאיר רובין שליט"א

ברכתו לישב בסוכה

ברכת לישב בסוכה בליל יום טוב ראשון של חג שיצאה מפיו בקול אדיר וחזק וברטט, אי אפשר לתאר את גודל הפחד והיראה שנפלו על כולם באותה שעה, יכולתי להעיד שהרגעם האלה הם בלתי נשכחים גם היום כעבור עשרות שנים כל שנה כשאני מברך ברכת 'לישב בסוכה' עולה המחזה הזה לנגד עיני. נכדו אדמו"ר מסערט וויזניץ שליט"א

נטילת לולב בשנתו האחרונה

בשנתו האחרונה של רבינו, סוכות תשמ"ב, ישנתי עמו בסוכה. היתה לי שם מטה מתקפלת, לאחר הצדקה קבעו לשרת את רבינו לפני השנייה, פניתי אל מיטתי לישון, אך הרבי לא ישן, חשוב לציין כי שבוע קודם לכן בעשרת ימי תשובה היה רבינו מאושפז בבית חולים, ושם לקבתי לפני יום כיפור, גם אני לא עצמתי עין, ועקבתי אחר רבינו ושמעתי רחש, היה לרבינו ז"ל שעון גדול [עם מספרים זורחים], ואפילו שהיה חשוך קירב את השעון לעיניו, והניחו. לאחר זמן מה שוב שמעתי רחש, והנה רבינו מקרב שוב את השעון לעיניו, כך היה כל הלילה, כל זמן מה עד עלות השחר.

והנה באמצע השבוע היה רבינו מעיר את המשגיחים באמצעות פעמון, אבל בשבתות וימים טובים היה מרעיש בקולו, מיד ששמעתי את קולו של רבינו קמתי ונטלתי ידיו, והתחיל את ההכנות הגדולות לקראת מצוות נטילת לולב. [אגב, באחד הלילות העירני רבינו בפעמון, והנה בכל פעם קודם שנגשתי אליו נטלתי בעצמי "נעגיל והאסער" ואחר כך הייתי מביא אליו את המים. באותו פעם חשתי אל הרבי תיכף, אני מגיש לו את "הנעגיל והאסער", ובקשתי לטול את ידיו. אך רבינו לא הניח לי, בתחילה לא הבנתי כוונתו, אך רבינו בשארית כוחותיו, למרות שהיה משותק בידי אחת, נזהר אז שלא לגעת בידו, אבל רצה שאטול ידי, עשה תנועה שהופיע עם הספל לכיוון ידי, לקח לי די זמן להבין את כוונתו, שרצה שאטול את ידי קודם. לפתע תפשתי את עצמי, שמרוב בהלה לא נטלתי אני ידי בעצמי].

סדר ההשכמה בכל היום כך היה, היה משכים כשעה קודם הנץ, והיה עושה את ההכנות. היו מושיבים אותו על כסאו אצל השלחן, רבינו היה פותח בברכת התורה ואחר כך קרא קריאת שמע לפני הנץ, בכל ימיו היה רבינו מקפיד לקרוא קיש קודם הנץ, וכך המשיך גם בימי חוליו, אמנם היו ימים בקיץ, ובפרט בשנה האחרונה, שחולשתי גברה עליו מאד, ולא תמיד עלה הדבר בידו. לאחר קריאת שמע היו מגישים לפניו קפה, הרבי בירך ושתה, ואחר כך המשיך בלימודיו ובתפילות שקודם התפילה.

בסוכות האמור, הקדים רבינו קודם עלות השחר, לאחר ההכנות הושיבוהו אצל השלחן, וכדרכו פתח בברכת התורה, בינתיים התחיל קצת להאיר השחר, רבינו קרא קריאת שמע, לאחר קריאת שמע הגישו לפניו את הקפה, רבינו דחה את הצלוחית מלפניו, וביקש

מרן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

בס"ד המושך טובות וזכרונות שנשמעו מפ"ק של נכדו כ"ק אדמו"ר מקאמארנא שליט"א על ישראל הדרתו בעיר בית שמש צ"ו

בעיה"ק ירושלים ת"ו. היה זה לאחר שרבינו העתיק את משכנו מהעיר קראקא שבפולין. הוא העריך שחור ארצה מהעיר קראקא שבפולין. הוא העריך מאוד את רבינו זי"ע, וכאמור שררה ביניהם ידידות מופלגת ביותר שלא ניתנת כלל לביטוי.

בבית רבינו שרר באותה תקופה ענינת מחפירה ביותר ודוחק רב עד כדי כך שלא היה לבני הבית מה לאכול פשוטו כמשמעו. הגה"צ רבי ישראל יצחק שהיה בנוסף למה שכתוב ברבנות בירושלים גם גבאי צדקה בירושלים, היה שולח תמיד את תרומתו - סכום מסוים של כסף בתמיכה הגונה למען החזקת בית רבינו זי"ע ולהחיות למען יהיה להם כדי שבעם ומחיים.

כמו"כ מחבר"ט זקנתי הרבנית ע"ה הייתה מקבלת מידי שבוע מאמה א"ח הרה"ג ר' שלום אריה פסטער איוונבאך צ"ל כמות מסוים של לאקשין (- איטירות). שהיתה אופה מידי שבוע עם לאקשין ברע"ט (- מקל שלשים בו איטירות). היא היתה מורידה חצי מהכמות שקיבלה ומניחה בחלון ביתו של רבינו זי"ע, היות שהיה לה רק בת יחידה אחת היא אמי הרבנית מקאמארנא ולא היו לה יותר בנים כלל. על כן השאירה לעצמה את הכמות שנצרכו לה בביתה, ואת השאר העניקה למשפחת בית רבינו זי"ע שיהיה להם מה לאכול לשבת ולמשך שבוע הבא שכאמור היו נזקקים אז לכך.

[ד] ביום חתונתי היה חו"ז רבינו זי"ע השושבין מצד הכלה, ובין היתר גם הובילני לחופה באונטער פירן. במעמד החופה התכבד כ"ק אדמו"ר זצוק"ל בסידור קידושין, וכ"ק חו"ז רבינו זי"ע התכבד בכל הברכות כולל ברכה אחת. ומהלך שמחת החתונה שהו יחדיו כ"ק אדמו"ר זצוק"ל וחו"ז רבינו זי"ע, היה זה באולמי גיל שהייתה בבעלותו של ר' יוסף פרנקל ז"ל (שהיה מבקר רבות אצל רבינו זי"ע). המחזה היה נראה כעין שיש שערך כעת רבינו, לצדו היו יושבים כ"ק אדמו"ר זצוק"ל ועוד אדמו"ר רבנים ושלימים שפיארו את המעמד בנוכחותם ובישיבתם בראש שולחן המזרח. שני המחנותים הלא המה מוח"ז רבינו זי"ע וכ"ק אדמו"ר זצוק"ל כיבדו מאוד האחד את משנהו משך כל השמחה.

ותחתיה והבירכה למבחן אוצרות קאמארנא על שהאילו בטובם למסור את הני מילי מעלייתא לזיוכי הרבים

ורחניות. שכאשר האדם רוצה להיות טוב ברוחניות והקב"ה אינו מזמן בידו, גם אז לא יניח ח"ו את אהבתו ית"ש.

[ג] זקני הגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן צ"ל ראב"ד העדה החרדית היה מאוד בידידות עם נכד רבו רביה"ק רבי דוד'ל מלעלוב זי"ע ה"ה רבינו זי"ע, שניהם התגוררו בשכנות ובסמיכות אחד לשני בשכונת בני וורשא שע"י מאה שערים

טן בהיותו סופר סת"ם בתחילה הייתי כותב רק מגילות בהיות שאין בה שם הוי"ה, ואח"כ כשהתחלתי לכתוב מזוזות וספרי תורה, כל פעם שהייתי כותב שם הוי"ה הייתי נתקף בפחד גדול, עד שלדאבוני התרגלתי לכך....

ובאתי למוח"ז רבינו זי"ע והתלוננתי לפניו שקשה לי לכתוב כתיבת שם הוי"ה הקדוש, ואמר לי: "וכי מה אתה רוצה? שמישהו אחר שאין לו יראה יכתוב מזוזות?"

[הוא, כדברי הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, שבכל פעם שיש לאדם יראה שמה יכשל, אזי עצם היראה הוא סולם שיעלה אותו ויחזיק אותו שלא ימוט].

[ז] פעם הצטרפתי אל מוח"ז רבינו זי"ע בנסיעה מטבריה למרחצאות מרפא בהרי הגליל, ושוחחתי עמו על מאמרו של זקה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע על הפסוק "ואיש כי ימרט ראשו מפאת ראשו גבה הוא טטור הוא" זה רבי חיים חייקל מהמדינת שנתקרה לו כל שער ראשו מפחד הבורא ית'. ואמר לי רבינו זי"ע שזרה"ק רבי חיים חייקל מהמדינת שנתקרה לו זכה לגילוי אליהו תוך כדי קיום מצות התלויות בביתו של אדם.

[א] בשנת תשמ"ב שהה רבינו בחג הסוכות בירושלים והתאכסן בסוכה שבביתו בעיה"ק ירושלים. הוא הורה לי שלא לפרק את הסוכה בו שהה כי בקדושתה היא עומדת, וקדושה מיוחדת שורה בסוכה זו. ואכן סוכה זו עמדה על תילה ארבע שנים לאחר מכן, ורק בעת כשגדלה המשפחה ונוצר הכרח להגדיל את הדירה ולהוסיף חדר נוסף בחצר שעמדה שם הסוכה, הלכנו לשאול את דעתו הקדושה והורה לפרק הסוכה.

זכורני, כי בשנה ההיא הגיע הרה"ח ר' מרדכי ורדיגר אל הסוכה בה שהה מוח"ז רבינו זי"ע, ורבינו הורה לו לשיר ולזמר ניגונים לכבוד החג, הוא החל לשורר כמה ניגונים ובין היתר שר את הניגון והלחן של "זושנאב ה' לבדו". כאן עצר אותו רבינו לפתע ואמר לו, ניגון זה אינו שלך, ניגון זה חיבר אדם גדול, ואכן אישר הלה את הדברים ואמר, כי הניגון הולחן ע"י הרה"ק הנועם אליעזר מסקולעו זי"ע.

[ב] פעם שמעתי מפ"ק מוח"ז רבינו זי"ע עה"פ (דברים ו, ה) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, שובכל מאדך" מוסב גם על

עובדות קודש על חג הסוכות במחיצת הקודש של רבינו הקה"ט זי"ע

[א] זכורני שנה אחת בסוכות שאמר רבינו זי"ע בשו"ט (בסוכה שע"י בית מדרשו שברובו צנפניה), "לדעתי סוכה מטהרת כוס קדוה. לא שחייבי בטילה אין צריכין לטבול, אבל השפעת הסוכה היא כמו בטבילה". (מפי כ"ק אדמו"ר מפנינסק קארלין שליט"א).

[ב] פעם אחת ירדו גשמים בחג הסוכות ולא אבה רבינו זי"ע להיכנס לביתו, וישב בסוכה ובכה בדמעות שליש. עד שאמרו לו מש"כ בספרים (רמב"ם פיה"מ סוכה ב ט) שלא אמרו דהוה קעבד שבא למוזג כוס קדוה ושפך לו קיתון על פניו רק כשריבול גשמים בתחילת הסוכות, וכתבו הטעם לפי שאז חובה לאכול בסוכה ואין יכול להפטר הימנה, משא"כ בשאר הימים שאין האכילה בהם כי אם רשות. אז נתנחם פורתא. (כנ"ל).

[ג] בכל ימות השנה לא עלה על דל שפתיו של רבינו זי"ע המילה "לישון", תמיד אמר רק "לנוח", לבד מחג הסוכות, אז אמר "לישון", מפאת חביבות מצות השניה בסוכה. (ספר "דברות קודש" לעלוב, מפי הרה"ח רבי יו"ט קרסאנסקי שליט"א).

[ד] בליל סוכות אחד ירד גשם, עז, ורבינו זי"ע היה ישן בסוכה, באמצע הלילה ראו המשמשים בקודש כי הגשמים הולכים ומתחזקים ומיטת רבינו זי"ע הייתה כבר רטובה לגמרי, הלכו והכניסו את רבינו אל ביתו פנימה, והיה לרבינו מזה עגמת נפש מרובה, למחרת היום כששמעתי מזאת נכבסתי אל הקודש פנימה ואמרתי לרבינו זי"ע, לעגמת נפש זו מה זו עושה הלא בכגון דא פטורים ממצות סוכה, והשיב לי בזה"ל: "דא (כאמור) זאת החוה רבינו ע"פ) האט מען דאך גאר נישט, נאר איין זאך, זיין אין סוכה, אז דאס אויכט נישט איז דא עגמת נפש" (-כאן הרי אין לי מאמרה, רק דבר אחד והוא הישיבה בסוכה, וכאשר גם דבר זה נלקח ממני אז יש לי עגמת נפש מכך). (כנ"ל).

[ה] בשנת תשל"ה ברכו על המוגמר, על דירת קבע חדשה לרבינו זי"ע בבני ברק, תחילת עבודת הבנייה היה ניכר כי דעת רבינו אינה נוטה מבניית בית חדש עבורו. רבינו התנה את הסכמתו לבניה בכך שיבנו בית הכנסת אורחים בבנין, ואז אז גם הוא יוכל להתאכסן באותו בית הכנסת אורחים...

לקראת חג הסוכות בנו בחורי אנ"ש סוכה רחבת ידיים עבור רבינו, קורת רוח רבה שררה על פני רבינו בראותו את הסוכה עומדת על תילה, והתבטא בשבחה מספר פעמים. בליל שבי"ק חוה"מ סוכות, בהגיע רבינו בזמנו "כל מקדש" לחיבות "שמחם בבנין שלם", חלל בעבודתו הנפלאה ב"שמחם", ובין השיטין חלל רבינו נושא מדברות קדשו לאמר:

דוד המלך נעים זמירות ישראל אמר (תהלים, קלב) אם אבא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, דהיינו שאמר שלא ישן עד אשר יבנה בית משכנות לאביר יעקב היינו בית המקדש, ולאכאור יש להבין וכי דוד המלך ע"ה מנע שנה מעיניו, וכי כל ימיו לא ישן. אלא כוונת דוד המלך ע"ה היתה שלא נהנה מהשינה ולא היה לו שום תענוג מרווחתו הפרטית, כי ככל שהיה לו יותר רווחה בעיניו הפרטים בית נאה ודירה רווחה וכדו', גם גדל צערו וכאבבו על כי ארוך האלוקים נמצא באהל יריעות, וכאמור (שמואל ב, ז) אנכי יושב בבית ארוים וארוך האלהים יושב בתוך היריעה. מתי היה דוד שמח בחלקו? הוי אומר בחג הסוכות, בו ישב דוד בדירת ארעי, אז התענג ושמח מישיבתו בסוכה, על כי כל ימיו היה דוד שרוי בצער על כי הוא יושב בבית ארוים מפואר, ואילו בנין בית הבחירה עדיין אינו עומד על תילו. ולכן המנהג גם כן לומר בחג הסוכות המזמור "לדוד שמחת" וגו', כי על כן בחג הסוכות היה דוד שמח בסוכתו הארעית. ושוב חזר רבינו בנימת תחינה ובקשה "שמחם... שמחם... שמחם בבנין שלם".

אז אז הבינו הכל מדוע כה שמח רבינו בסוכתו הגדולה, כשמידך לא חגג רבנו בעת בניית הבית החדש, כי בנין בית המקדש עמד למול עינינו, כל זמן שאין הבית הזה קיים, מה לו לשמח בבנין בית חדש עבורו. (שם, מפי הרה"ח רבי מרדכי מלעלוב שליט"א).

[ו] רבינו זי"ע אמר דהנה בכל שנה יוצא שאומרים "הושע נא שלש שעות" ביומא דהילולא של זקה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע, דהכוונה על שלש שעות לפני יציאת משיח, אשר יהיו שעות קשות, ומבקשים אנו שבוכותנו הק' נגצל באותם שלש שעות, אמנם אם חל ביום השבת קודש אין אומרים הושענא שלש שעות ביומא דהילולא, כי אז אז זכות השבת ממתקת אותם שלש שעות. (כנ"ל).

מרן הרה"ק ממאחזנובא זיע"א

מעניין שהרבי לא לקח כסף ולא ביקש ואמר שאינו צריך מכל מיני גבירים למשל מר' משה רייכמן ז"ל ומהגביר של בוכרה שהגיע כל מוצש"ק עם צ"ק פתוח ומעוד גבירים שהבאתי רק מיהודים שהיה נראה לי שאין להם מהם ביקש כסף.

רק אמר שהוא נכד של המגיד ומותר לו לקחת כסף מיהודים ככה בשיא הפשטות הבעלביטשקט זה מבהיל על הרעיון זה היה לעשות טובות להודים ברוחניות ובגשמיות כל אחד שהיה ונתן כסף יכול להעיד את זה ומי שלא מתחרט על זה

היה לו בירושה תפילין של הבעש"ט הקדוש זיע"א והניחם כל יום גם רש"י וגם ר"ת שכתב הרה"ק ר צבי סופר סופר הבעש"ט הק' כידוע שהיה להבעש"ט הק' זיע"א סופרים רבי צבי סופר ועוד כמו"כ היו לו בירושה מאבותיו דור אחר דור ס"ת של הבעש"ט הק' זיע"א כשר ומהודר ובדקם קודם כל קריאה וקריאה וכך עלו אליו כל גדולי התורה והחסידות האדמו"ר'ם מארץ ישראל ומארה"ב כדי לזכות לעלות עליה בס"ת הקדוש.

מסופר שהרה"ק מסקוריא זיע אמר שברצונו להגיע לארץ ישראל עבור ג סיבות האחד כדי לזכות להיות בארץ ישראל השני כדי לעלות לס"ת של הבעש"ט הק' והשלישי כדי לראות את הרבי ממכונובא שמאוד מאוד חיבבו ביותר כידוע ולא הסתייע מילתא

הוא מאוד החשיב אותו ואמר שאפשר לראות על ילד שרבינו היה הסנדק שלו כמו"כ הרבי זצ"ל סיפר לי שכשנפטר הרבי מסקוריא זיע"א רצו בסקוריא וביקשו מרבינו שיבוא מארץ ישראל לקדש את הבית החיים בסקוריא בארה"ב ורצה לנסוע רק היה איזה עיכוב ולא הסתייע מילתא ואמר לי הרבי זצ"ל רציתי לראות אותו את ר' יעקב יוסף " כך כינוהו בלשון חיבה איך הוא נראה לאחר פטירתו כי ראיתי בחיותו כחור

פעם אחת והוא היה נראה "שיינער בחור"

...זה נוסח של אדמו"ר רוסים פשוט שלא התכוין כפשוטו זה דבר פלא וגורא האדמו"ר מסקוריא שליט"א כששמע זאת התחלחל מזה מאוד כמו"כ הרבי מסאטמר זיע כשהיה בארץ הקודש בפעם האחרונה בבני ברק בשנת תשכ"ה כשכבר לא הולך כמעט לבקר את גדולי ישראל עלה וברא לרבינו וזה כשלעצמו חידוש כי היה אז מייד כשעלה ארצה והבין מיד שמדובר באדם גדול מאוד ורצה לעלות לתורה עליה בס"ת של הבעש"ט הק' ואח"כ נתן לרבינו את ספרו ויואל משה וכתב לו את שמו בפנים הספר כמזכיר את עצמו בשמו המלא ושם אמו וראיתי את הספר

פעם ראה שכתבו על אחד האדמו"ר'ם הגדולים רשכבה"ג התבטא רשכב"א זה הרבי מסאטמר הוא יש לו ההשפעה הכי גדולה והחסידים הכי הרבה כפשוטו ..

זקני הגה"צ ר אריה מרדכי רבינוביץ זצ"ל כבר בשנת תשכ"ו אמר לשאול את רבינו בענין ניתוח בשעה שלוש וחצי יכלו כבר להתקשר לרבינו בטלפון והרים לבד ובירך כמו"כ אמר לי שראה את סבי והוא מוצא חן בעיני

הבבא סאלי שלח כל יום שישי פדיון וכסף לרבינו ע"י אשתו

הרבי היה איש פלא והפלא בכל הנהגותיו ודיבר בפשטות שרק אח"כ ראו את רוח קודשו ויש בזה אין ספור סיפורים למשל כשהגיע לראות את מקום מנוחתו אמרו לו שיתנו לו את המקום ליד בן דודו הרה"ק מראחמיסטריווקא זיע"א אבל הוא הצביע למקום היותר מרוחק ואמר בפשטות לא. רק פה טוב לשכב. זה מקום טוב ואף אחד לא הבין חשבו אולי אינו רוצה לקחת לבניו האדמו"ר'ם זצ"ל את מקומם ליד אביהם וכדומה או שסתם זקן הוא וק"ל וכדומה אחרי שנים רבות כשנפטר הרבי הקדוש מראחמיסטריווקא זיע"א רבי ישראל מרדכי ב"ב" סיון תשס"ד חפרו את הקבר בין רבינו לבין אביו וראו שמה עצמות שאף אחד לא ידע על כך וכך ראו כולם את רוח הקודש של רבינו שאמר זאת בכזה פשטות... שפה לא טוב.

וכך היה כל דיבוריו ולא הבינו הרבה פעמים את הכונה שלו המקוריים ואנשי ביתו הבינו קצת יותר וידעו שמה שאמר זה קודש קדשים וכך הבינו ממנו כל מיני דברים וידעו לומר על פי ברכותיו ועצותיו זה חי וזה . ובכל ענין שהיה מה יהיה ראו אצלו רוח הקודש תמיד באופן מבהיל

סיפר שאצל אביו הקדוש ודודו הרה"ק רבי דוד מסקוריא זצ"ל התפללו מיד לאחר שחרית מנחה לפעמים ואח"כ התחילו להתפלל בסוף ימיהם בשעה אחד עשרה ואחר שמה יכלו ואני לא ומייד לאחר פטירת אביו התחילו להתפלל בשעה שבע בבוקר.

מרן הרה"ק האביר יעקב מסדיגורא זיע"א

זכרונות מאחייני כ"ק מרן אדמו"ר מקופשיניץ שליט"א ח"ג

לא אשכח את הביקור האחרון של האמרי חיים" אצל דודי בבית החולים בתל אביב, דודי נסתלק ביום ה' טבת תשכ"א וביום חמישי שלפני"ז בא האמרי חיים לבקר, לא הייתי אז בשעה זו אצל דודי וכשהגעתי ראיתי כבר את האמרי חיים יושב במכונית בדרכו לנסוע הביתה, נעמדתי בצד וסימנתי בידי לשלום, מה הדברים בראותי מה היה עובדני נעצרת והאמרי חיים יוצא ממנה ובא לקראתי, מחבקני ומנשקני ומעודדני שד' יעזור והודו יבריא ומחזק אותי שהרפואה תבוא, ואני לא ידעתי עד מה, עמדתי נבהל ומשתומם על הקירוב המיוחד הזה, אם היה מראה לי להתקרב אליו למכונית ושם היה אומר אלי כל הדברים הרי הם עובדי חיוזק גדול, והרבי לא הסתפק בזה, והרי בשנת תשכ"א כבר לא היה האמרי חיים בשיא תוקף בריאותו...

אודות קריאת שם לבני מוה"ר אברהם יעקב שליט"א שנקרא ע"ש דודי בהוראת האמרי חיים, ואקדים תחילה שכאשר נולדה בני הבכירה היה אז עשרה ימים קודם פטירת זקני, דברתי עמו טלפונית אודות השם לבת הגולדה למזל טוב אולם הדיבור היה קשה עליו, מה הטלפון לא פעלה כהוגן ולא שמענו כראוי זא"ו, ואמר זקני אין לי כח עתה, הכנס אל הרבי מוויזניץ ושאל אותו אודות השם... כעת כשנולד לי בן וזקני כבר לא היה בעלמא הדין נכנסתי אל הרבי האמרי חיים להציע ספיקות בענין, הבחירה בין השמות היה קשה עלי, מצד א' רציתי לבנות ע"ש זקני ומאידך רציתי ע"ש דודי, והיו צדדים לכאן ולכאן שהטריד את מנוחתו, נכנסתי אל האמרי חיים ומיד שהעליתי השאלה אם לתת שם אחר זקני או אחר דודי, תוך כדי דיבור, בלי ההיזר רגע כממריא, פסק תיכף ואמר 'בואדי' שתתן את שמו של דודך... וכי מי יתן שם אחריו אם לא אתה?... הרי גדלת אצלו כבן... התפעלתי מאד מהתשובה הנחרצת שיצאה מפ"ק, בלי צל של חיכוך ודיון בשני צדדי הספק, והאמרי חיים הורה אז להביא משקה לבקר ולהתברך בברכת לחיים לכבוד השמחה.

באחד מביקוריו של האדמו"ר מבאין זיע"א בארץ, בלילה שלפני נסיעתו של הרבי מבאין חזרה לארצות הברית, שלח אותו רבינו ה"אביר יעקב" לאכסנייתו של הרבי מבאין, שהיתה בבית גיסו בעל ה"כנסת מרדכי", כדי להודיעו שברצונו לבוא לאכסנייתו ולהפריד ממנו. כשהגעתי לשם היה הבית מלא בחסידים באינן שבאו להכנס לקודש פנימא ולהפריד מרבים. עם חואי הוכנסתי לרבי מבאין, ובאמרי לו את סיבת בואי ומטרת שליחותי - אחזני הרבי מבאין בידי באומרו: "לא! אני רוצה ללכת אליו כדי להפריד". ומיד עזב את חסידיו והלך לבית רבינו, שם ישבו יחידיו כשבתוך שיחתם ביקשו רבינו שיבוא לגור בארץ ישראל. לאחר מכן נכנסו שני הצדיקים לחדר סמוך, שם שוחחו ביחידות כרבע שעה, ולאחר מכן עמד הרבי מבאין לחזור לאכסנייתו, רבינו יצא ללוותו וכך נמשך הליווי עד פתח האכסניה. כשפנה רבינו להפריד ממנו, חזר הרבי מבאין ללוותו עד בית רבינו. וכשפנה הרבי מבאין לחזור לאכסנייתו - שוב חזר רבינו ללוותו עד לפתח אכסנייתו. דבר זה הולך ונשנה פעמים אחדות, כשהאחד מלווה את השני והשני חוזר ללוותו. לבסוף פנה אליו רבינו ואמר: באינא רבי, החסידים שלכם מחכים ורוצים עוד להכנס אליכם. בבקשה ממכם, חזרו לאכסנייתכם! אז נעתר הרבי מבאין להשאר באכסנייתו ורבינו חזר לביתו בלווי חסידיו. בדרכו חזרה סיפר רבינו מספר סיפורים מאדמור"א באינן ומעוד צדיקים שונים. עם הסתלקות רבינו כמחצית השנה לאחר מכן, הובנו הדברים, היתה זו פגישתם האחרונה, וגם הרה"ק מבאין לא ביקר לאחר מכן עוד בארץ. גם לאחר הפרידה הזו לא ויתר רבינו, ונסע למחרת בבוקר השכם לשדה התעופה ללוות את הרבי מבאין בצאתו, ולאחר מכן ארץ ישראל חזרה לביתו בארצות הברית. וכשחלה רבינו את חוליו האחרון, אמר הרה"ק מבאין למקורביו בעת שנכנס לערוך שולחנו ב"ט כסלו, אז הגיע הדיעה כי רבינו אושפז בבית החולים, אנא, התפללו עבור צדיק הדור.

בעת שנסע הרבי מבוטוש לארצות הברית הורה לחסידיו ללכת לרבינו לברכה וישועה, באומרו: מהרבי מסדיגורא אינני מפחד ויכול אני להיות סמוך ובוטוש שהוא יחזיר לי את חסידיו.

שמעתי ממחזוני האדמו"ר מאלכסנדר בעל ה"אמרי מנחם", שפעם הלך בתל אביב עם אביו בעל ה"אמונת משה" מאלכסנדר, והנה ראו את רבינו הולך לטייל כהרגלו מידי יום ואינו שם לב לנעשה סביבו. ולא עוד, אלא שלפעם נשמעה התנגשות חזקה בין שני מכוניות, ורעש ההתנגשות העיד את כל האוזן. אך רבינו המשיך בדרכו ללא שישב אפילו את ראשו, וראו שאכן אינו שם לב לנעשה סביבו. ואכן, כך היתה דרכו - בעת שהלך לטייל עם אחד ממשמשי או מקורביו לא הפנה ראשו לצדדים. היה תמיד בדביקות ושקוע במחשבותיו, ולא נהג לדבר. רק כשהיה הולך עם מקורבים אחדים לאיזה מאורע, היה לפעמים פותח בשיחה.

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו ז"ע"א

בְּקֶדֶשׁ הַקִּדְשִׁים

האתרוג הבחנתי שלא זה האתרוג שהראו לי בשמים...

כשהפטר מרן ז"ע לספר עובדא זו פנה אלי ואמר לי: 'הנך שומע?...? ובדרך ברכת א גוט יו"ט ונכנס לחדרו...'.

אז הבנתי כי מרן ז"ע התכוון לרמוז במעשה זה, שאמנם כבר הבאתי לי לפני החג כמה אתרוגים, אבל האתרוג שלו שהראו לו משמים, זאת טרם הגיע אלי, עד שנסעתי להביא לי האתרוג בערב החג, ואז זכה באתרוג 'שלו'... ויהי לפלא.

סיפר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליהו שמואל שמרלי צוק"ל:

בפרוס ימי הרחמים והסליחות שנת תשי"ט, אספנו בין תלמידי הישיבה ואנ"ש מעות עבור פדיון נפש להזכיר עצמנו לפני מרן ז"ע בקיטל, ובסכום שנאסף רכשנו אתרוג מהודר וקופסא מכסף טהור כדי שנוכה שמרן ז"ע יברך על האתרוג בימי החג הבע"ט, וכתבנו כי אנו שולחים את האתרוג עבור פדיון נפש.

בתשובה על כך קבלתי אז מכתב בו מתבטא מרן ז"ע בחריפות יתירה בענוותנותו המופלגת, וז"ל במכתב: 'חומר ביותר ענין האתרוג שבעיני' לכם', ואם נתנו המעות אדעתא דפדיון נפש ובחשבם שזה שייך לאיש כמנוי - ולב יודע מרת נפשי שלרש אין כל ובביתי אין לחם ושמלה ואין אתי יודע אפי' מה זה פדיון נפש - וא"כ זה גזל גמור ואיך אפשר לצאת ידי חובת מצוה דבעיני' לכם', דווקא... על כן ההכרח אתי להודיע שלא אוכל לקבל האתרוג שיש בו חשש גזל ועכ"פ לכם בטח לא הוי. אך אם תכריזו או תאמרו לכל אחד ואחד שהוא מקבל עליו שיהי' איך שיהי' ואפי"ה היא כמתנה גמורה, ובחפצו השלימות בלי שום טעם ובלי שום הנאה שלא ע"מ לקבל פרס ימסור לי החלק שלו באתרוג וכו' אוכל לצאת ידי חובה באתרוג ההוא. ואולי לא שלחתם האתרוג עדיין, מה לי ולצרה הזאת - וי לו למי שהעולם מטעין בו וכו', אז אל תשלחו האתרוג ותנו אותו לירושלים לבחורים או לקנין ספרים, וזה בטח מצוה וזכות ליום המשפט ולי ג"כ לזכות יחשב שלא עשיתי שקר בנפשי וליקח שלא כדק, ח"ו'.

בעיני לציין, הוסיף ראש הישיבה וסיפר, כי מתי שקבלנו את המכתב כבר נשלח האתרוג, אך באורח פלא נעלם ולא הגיע לתעודתו.

פנינו אז לחברת התעופה שבאמצעותם נשלח האתרוג ולאחר חקירה ודרישה שלהם הסיקו כי

האתרוג נעלם באורח מסתורי ביותר...

שאלתי אותו כמה האתרוג עולה, והוא אמר שאם זה בשביל הרבי אינו רוצה בשום אופן לקבל כסף תמורת האתרוג. אמרתי לו: הרי הרבי לא ירצה לברך עליו אם לא שילמתי בעדו, ואמר לי הסחור: אם כן תן לי פונט אחד. ואכן נתתי לו, אבל הוסיף הסחור וביקש תנאי אחד: 'כשתכנס למרן ז"ע תאמר לו שנתתי לו את האתרוג הפרטי שלי, שלא הייתי מוכר לאחר בעבור כל חון שבעולם'. מיד לאחר מכן חזרתי לקרית צאנו בערב יום טוב, ומסרתי את האתרוג למרן ז"ע.

והנה מרן ז"ע היה נוהג בכל ליל שבת וליל יו"ט אחר תפילת ערבית לעלות לביתו ולברך בברכת שבתא טבא ובברכת א גוט יום טוב את הרבנית ואת צאצאיו, ואני הייתי נוהג להתלוות עמו. גם בליל יום טוב זה עלה מרן ז"ע לברך בברכת א גוט יו"ט להרבנית ע"ה ולצאצאיו, והנה מרן התיישב אצל השלחן והתחיל לספר סיפור:

היה יהודי שהיה מביא אתרוג בכל שנה להרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל ז"ע וכן להרה"ק מרוזין ז"ע, ושנה אחת נכנס תחילה להרה"ק מרוזין ז"ע והביא לו את האתרוג, והרה"ק בדק את האתרוג, ושאלו האם יש תחת ידך אתרוג נוסף, והשיב לו שיש לו אתרוג נוסף, והיה זה האתרוג שהתכוון לשלוח להרה"ק מטשערנוביל, וביקש הרה"ק מרוזין שיוצא לראותו, וביקש ממנו, תן לי אתרוג הזה, ואת השני שריקת ליתן בשבילי תן להרה"ק מטשערנוביל, וכמוכן שלא היה יכול לסרב אף כי שניהם היו אתרוגים מהודרים, כיון שביקש הרה"ק מרוזין שמעדיף את השני נתן לו.

אחר כך הגיע להרה"ק מטשערנוביל ונתן לו האתרוג ושמו מאוד ושוחר אתו, ואחר כך בירכו ונפרד ממנו לשלום, וכעבור כמה רגעים שבדק הרה"ק מטשערנוביל האתרוג שקיבל, שלח את משמשו וביקש ממנו שידרוף מהר להביא שוב את היהודי שנתן לי את האתרוג, ואכן חזר היהודי, ושאלו האם היה איזה דבר בדרךך אלי עם האתרוג, וסיפר מה שהיה אצל הרה"ק מרוזין ז"ע, ואמר לו: סע חזרה להרה"ק מרוזין ותאמר לו שיחזיר את האתרוג שהיה שייך לי, ואכן נסע חזרה ואמר לו שבא בשליחותי של הרה"ק מטשערנוביל וביקש להחזיר את האתרוג שהיה שייך לו. וכיון שביקש הרה"ק מטשערנוביל נתן לו מיד את האתרוג.

וכשחזר להרה"ק מטשערנוביל ונתן לו את האתרוג, מיד כשראה זאת הרה"ק מטשערנוביל אמר: אה, הנך רואה אכן זה האתרוג שלי, והוסיף ואמר, כי בחמשה עשר בשבט התפללתי על אתרוג מהודר והראה לי את האתרוג שלי, וכשנתתי לי

מסכת עובדות וזכרונות, מאוצרו המנוצר של המשמש בקודש איש אמונות ורב תבונות הרבני החסיד הוותיק רבי יהושע וייצנבלום ז"ל אשר כן בקודש חזה בעומדו לשרת לפני ולפנים בקדש הקדשים בהיכלו של כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע

זכה ר' יהושע ז"ל להיות הממונה בכל שנה ושנה לקנות את האתרוג למרן ז"ע לחג הסוכות. אודות כך שמענו מר' יהושע מעשה פלא והפלא של עיניים צופיות ברוח הקודש גלויה, כפי שראה אצל מרן ז"ע:

באחת מן השנים קניתי למרן ז"ע אתרוגים ואכן בדק ולקח בשבילו. והנה בהגיע ערב סוכות בבוקר שלח מרן ז"ע את 'החיוי בחור' לקרוא לי, ואמר לי: 'יהושע, אין לי אתרוג'. הדבר היה קצת לפלא בעיני, שהרי קניתי כמה אתרוגים למרן, אך הבנתי כי בוודאי יש דברים בגו, וכפי הנראה מרן מרגיש שהאתרוג ששייך לו משמים, עדיין לא הגיע אליו, וכל האתרוגים שהביאו לו עד עכשיו אינם האתרוגים ששייך לו משמים.

מרן ז"ע נתן לי סכום כסף ואמר לי קח לך 'מונית' ולך להיכן שאתה רוצה לחפש בשבילי אתרוג ותשלם כל מה שידרשו ממך, ובלבד שתביא בשבילי אתרוג.

מיד נסעתי בדחיפות לתל אביב והלכתי לחנויות המוכרים אתרוגים, אולם כיון שזה כבר היה ערב סוכות לא מצאתי אתרוגים מהודרים שימצאו חן בעיני מרן ז"ע, אחר שהתרוצצתי בכמה חנויות ולא מצאתי אתרוג התקשרתי למרן ז"ע שכבר עמד אחר התפילה ואמרתי למרן ז"ע שאני מסתובב אנה ואנה ולא מצאתי אתרוג והשעה כבר 12:30.

נענה לי מרן ז"ע: יהושע מצידי אתה יכול לבוא גם חמש דקות קודם הזמן, אין אתה צריך לדאוג, הכל יהיה כאן מסודר, רק אבקש ממך תביא בשבילי אתרוג, אל תחזור בלי אתרוג. שם בתל אביב היה סוחר גדול של אתרוגים שהיה מגיע רבות למרן ז"ע, פניתי אליו ונכנסתי לחנותו ובקשתי ממנו להביא אתרוג מהודר. הוא הסתכל עלי כמו שנפילתי מהזרת. 'מה אתה נזכר כעת בצהרי ערב סוכות לחפש אתרוג מהודר? הלא המהודרים כבר אצלו מן השוק'.

כשסיפרתי לו שאני שלח ממרן ז"ע, מיד נענה ואמר: 'אם כן, זה כבר ענין אחר, אם הרבי מרגיש שאין לו עדיין אתרוג, צריך להשתדל לסייע...'. מיד כתב הסוחר מכתב לבני משפחתו בו הוא מבקש מבני משפחתו שיתנו לי את האתרוג שבחר לעצמו, ומסר בידי את המכתב באומרו שאלך עם זה לביתו. ואכן שם נתנו לי את האתרוג הפרטי שלו, וחזרתי לחנותו של הסוחר.

משה עבד ה'

במשנתו של האי צדיק הרה"ק
בעל ישועות משה מו"נ"ץ זי"ע ועכ"א

'ושמחתם' – שמחה תמה

דרש רבינו:

הכתוב אומר "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים". וכשם שדרשו רבותינו במזוזה 'זכתבתם - כתיבה תמה', כן ייאמר נא בפסוק זה 'ושמחתם - שמחה תמה'.

צריך שמחה אמיתית ושלמה, בכל עת ועידן!

לא תהיה ליצר דריסת רגל

חידוש גדול חידש רבינו זי"ע:

"יהודי השרוי תמיד בשמחה - לא יבוא לעולם לידי עבירה! לדעת - שינן הרבי נחיצות - השרוי בשמחה ורוממות-הנפש אין לו להיצר-הרע אף דריסת-רגל במחיצתו!"

והיה רבינו מנמק את קביעתו זו בטוב-טעם: "הרי הנשמה היא חלק אלוהי ממעל, חצובה מתחת כסא הכבוד, וכל חשקה ומאויה להיות דבוקה בצור קונה. נשמה זו חבוקה ודבוקה במי שנאמר בו 'עוז וחדווה במקומו' והוא מקור השמחה והרוממות.

כאשר האדם נכשל ונלכד ברשת שפרש היצר לרגלו, אין זאת כי אם תוצאה של קטנות-הדעת, צמצום-המוחין שהשכיחה ממנו את אפסיות-ההבל ואת מתיקת-הנשמה. העדר השמחה נטלה ממנו את פיסת החיוניות, את הרוממות, וכך נדחקה פנימיותו וכוסתה במעטה דאגה ונחשלות.

הרי לאמיתו של דבר, אי אפשר לו לאדם לעמוד תמיד ברום המדרגה. כבר גילו לנו רבותינו כי השרי"ת השית כך את סדר העבודה, פעמים יש לאדם זמני עליה ופעמים שבאים עליו זמני ירידה. מלחמת היצר היא מלחמה תמידית ומתמשכת, וכפי שאמרו צדיקים א' פאטש פאר מיר, א פאטש פאר דיר, דער עיקר ווער עס דערלאנגט די לעצטע פאטש. וכאן נתון האדם בצומת-דרכים. אם בגבור עליו היצר נופל רוחו בקרבו בגין כישלונו - מאבד הוא את רוח המלחמה ושוב שבו הוא כלי כבבלי היצר. מאידך, כאשר יישאר ברוממות לבו, בידיעה נאמנה כי נתון הוא בשדה

נעלים אלו הבאים בתום ימי-הסליחות. הארת השמחה המושפעת מרומם מרוממת את הנפש להתקרב אל ה' ולחזות בנועם זיוו, והינו שב אל קונו מאהבה ופודה אף את כל חטאיו. "האשם המושב לה" - התבטא הרבי זי"ע פעם, על משקל הפסוק בפרשת נשא. "האשמות מושבים אף המה לגבוה ונעשים זכויות".

*

בסוכות: 'כתבנו בספר זכויות'

רבות היה חזר רבינו על מאמרו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע:

"ולקחתם לכם ביום הראשון" דרשונו חכמינו 'ראשון לחשבון עוונות'. וטעמא דמילתא, כי בראשית ימי ירח האיתנים נאחו כל ירא ה' ברדת וחלחלה מפחד ה' ומהדר גאונו ומתוודה בלבב שלם. הקב"ה פושט ידו לקבל שבים, וכל העוונות והפשעים משליך הוא במצולות ים.

לא חולפים ימים מועטים, עד שמפציע אורו של חג הסוכות, זמן שמחתנו. בימים אלו נשפע משמי שמיא הארה מיוחדת של שמחה וטוב-לבב, וגדול כוחה לנסוך בחגווי הלב רגשי אהבה ודביקות להש"ת. מה עושה הקב"ה? עתה שזוכים בניו לתשובה מאהבה, גובר הוא, כביכול, באותן אשפות, שולף מתוכן את עוונות עמו ומונה אותן אחת לאחת. הן לעת זאת גדול יקרה עד לאין ערוך, שהרי בתשובה מאהבה וזונות נהפכים לזכויות.

זהו שאמרו 'ראשון לחשבון עוונות'.

והמשך רבינו:

"על-דרך-זה המתיק זקיה"ק בעל ה"צמח צדיק" את נוסח התפילה: 'אבינו מלכנו כתבנו בספר סליחה ומחילה'. ונשאלת השאלה, הלא מוטב יהא לו 'ימחוק כליל, לא ייזכרו ולא ייפקדו הן זוהמת החטא והן מחילתה? אך התשובה נעוצה בשורה הבאה: 'אבינו מלכנו כתבנו בספר זכויות' - הן עוד מעט קט יזרח אורם של ימי השמחה, אזי נמחר לדפדף באותם גווילים שכוחים של הסליחה והמחילה, רמזי' אותם באוצרות-פז שייחרטו לעד בספר הזכויות --- "הרי לנו סגוליותם של ימים

שיחת קודש לבני חבורה, שנרשמה על ידי אחד מבני החבורה הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

בתכריך רשימותיו של הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, חמ"ץ דקהל חסידי ויז'ניץ, בעל "אמרי יעקב" וראש בית התורה "קהילות יעקב", מתוך צירוף דפים בהם העלה על הכתב שיחות קודש מרבינו, דלינו את המרגניתא טבא דהלן, בה חידד רבינו להפליא את כח השמחה.

וזה לשון קדשו:

כל אחד ואחד חפץ להטיב דרכיו ולעבוד את הבורא ב"ה ביתר שאת ויותר עז. ברם, היצר הרע 'עקש' מאד במלחמתו, הוא מנסה להכשיל את האדם ולהפילו בפח יקוש באופנים שונים, ועל כן הוא עושה עצמו כמבקש טובות ומציע בפניו לקבל על עצמו הרבה קבלות טובות, 'לחטוף' הכל, בידוע כי ממילא אי אפשר לאדם לעמוד בזה, ואז יתיאש לגמרי ויותר בלי מאומה, ובזאת הוא חפץ.

לכן העצה היעוצה היא לאחוז דרכו אט אט, קמעא קמעא. לקחת על עצמו עניין אחד או מידה אחת בעבודת הבורא ית', לעמוד ולתקן עצמו בזה, ותדיר יתבונן היכן הוא אוחז בעבודה זו, האם הוא מתעלה ממשלים עצמו בה או ח"ו נסוג אחור, ואם כה יעשה, יתעלה ויסיף חיל ואומץ בעבודת הבורא ית'.

אכן צריך לידע ולהשכיל לאיזה ענין ליתן משפט הבכורה, מהיכן להתחיל לדעת, זכות הקדימה צריכה להינתן למידת השמחה בעבודת הש"ת, להתחזק תדיר להיות בשמחה. יען האדם הוא רק בשר ודם, וייתכן מקרה של ירידה בעבודת הש"ת, פעם במחשבה שאינה הגונה וראויה ופעם במעשה שלא יעלה לרצון לפני ה', וטבע האדם ליפול על ידי זה ורחוה ולהתעצב אל לבו, וצריך לידע שעצת היצר היא להפיל את האדם לעצבות בבדי לייאשו לגמרי. כי במקום שהשמחה שרויה אין מקום ליצר לשחות בו, כשהאדם בהתרוממות הנפש ולבו ומוחו מלאים שמחה, אין ליצר דריסת רגל אצלו, בבית מלא שמחה אינו יכול לעבור את מפתח הדלת, אבל כשיש עצבות ח"ו מיד אומר היצר 'כאן יש לי מקום'.

וכגון בעבודת התפילה, היצר נותן כוחותיו למנועה, מנסה להפריע לאדם בעת תפילתו ומבלבלו עם מחשבות זרות שלא מעניין התפילה. אך האיש המשכיל אינו שת לבו אליו וממשיך הלאה בעבודת הבורא ית' שמוחק עצמו בכל עז ואינו נותן ליצר הרע לייאשו. לכן דרש להתחזק במידת השמחה, לא ליפול ברחוה בשום אופן. החילוק וההבדל בין לימוד התורה הקדושה ועבודת הש"ת מתוך שמחה וחיות, מיט לעבעדיקייט, לבין לימוד ועבודה בכבודה, מיט פארשלאפנקייט, הוא כההבדל בין יום וילילה, בין אור לחושך.

ע"כ מתוך רשימות הגאון שליט"א משיחת רבינו בענין זה.

אצל הבעש"ט הק' שרצו לחדש הלכנה במוצאי יום הכיפורים, אך זו לא נראתה, עניים עבים כיסו את פני השמים. הבעש"ט חזה ברוח קדשו שבאם לא יקיים מצוה זו בהאי שעתא ישרו דינים ח"ו על ישראל, והתלמידים שלא ידעו מכל זה, ולאשר נהגו לעשות יו"ט במוצאי יו"ט כבצאתם בשלום מן הקודש - עבודתם ועבודת רבם הבעש"ט הק' אשר היה ממש דוגמת עבודת הכהן הגדול - היו שמחים מאד עד שהתחילו לשיר ולרקוד, כך רקדו ורקדו, ומתוך ריקוד נכנסו לבית הבעש"ט הק' והמשיכו לשיר ולרקוד, וכאשר גברה התלהבותם הרחיבו בנפשם לבקש שגם הבעש"ט ירקוד עמם, ולקחו את רבם הבעש"ט הק' לתוך המעגל ורקדו כולם ביחד. באמצע הריקוד באו הוודיעו שנראתה הלכנה, אמר אז הבעש"ט מה שלא יכולתם לפעול להמתקת הדינים בתפילות ויחודים, פעלנו בכח השמחה.

דרך החסידות דורשת לעשות הכל בחיות ושמחה, תורה, תפילה, קיום המצוות, הכל יתא בחיות והתלהבות ושמחה, ואז היא פועלת פעולתה בעולמות העליונים להמשיך רחמים רבים".

*

לחמו של היצור

בדרכו לביתו אחר עריכת השולחן הטהור, פנה רבינו לחסיד המופלג רבי מרדכי זלמן ויוהיצר צ"ה ואמר לו:

"ס'איז נישט דא אַ בעסערער זאך פון 'שמחה'. 'שמחה' איז מין שלאס וואס לאזט נישט אריין קיין עצבות און מרה שחורה. שמחה איז אַ גוטע שלאס" (-אין דבר טוב יותר משמחה. שמחה היא כמעט שאינו מניח את העצבות ומרה שחורה להיכנס. שמחה היא מנעול טוב). וחזר על זה כמה פעמים.

והפטיר: "אוי איז דאס גוט צו זיין בשמחה" (-כמה טוב להיות בשמחה).

בהזדמנות אחרת, כששוחח רבינו במעלת השמחה וגנות העצבות, הביא את דברי רה"ק הרבי ר' יעקב יצחק - החוזה מלובלין זי"ע (מובא בספיק"ק "אמרי נועם" פ' מצרע ד"ה זאת) שיותר חשובה לו להיצר"ר העצבות שאחר עשיית העבירה מן העבירה גופא, והפטיר ואמר בלשונו: "עצבות דאס איז זיין ביוש" (-עצבות זהו לחמו של היצור"ר).

כיוצא בזה נשמע מפי רבינו בתוך דברי תורה שנשא בשולחן הטהור:

"תשמעו כלל גמור, כל חיות היצר הוא רק מעצבות! פאר צייכנט אייך זיך" (-תרשמו זאת לעצמכם לזכרון).

(מתוך רשימות הר"ג ר' יחזקאל יוסף גיינר שליט"א, בספיקו "הליכות הישועות משה" ד"ח, מפי תלמידים)

'עשיתי לעצמי גדר'

אמר לי בהזדמנות: "הגם שאני עובר הרבה עגמות נפש, מכל מקום עשיתי לעצמי גדר" - וסימן בידו קו גבול על השולחן - "ששום דבר לא יפגע במידת השמחה שלי".

פעם בשווייץ הבחין רבינו באחד הבחורים ההולך בפנים נפולות, ואמר לו: "מען דארף האבן א פרייליכען שטערן, נישט א ציקנישטעטען" (-צריך שיהיה מצח שמח, ולא מכודן)...

מרשימות הגאון הרב ישראל מילר שליט"א חבר בד"ץ ויוניץ ובד"ץ זכרון מאיר

מהאי טעמא כה החדירו בנו רבותינו את ערך השמחה. הרי לא ייתכן להיכנס אל היכל המלך ללא מפתח. השמחה היא המפתח לכל דבר שבקדושה וגדרו להשקיע תמצית כוחות הנפש בכדי להשיגה".

בנסילת לולב

*

להמתיק דינים

דרש רבינו:

"כח השמחה גדול הוא עד מאד. ידוע המעשה

מעשה בחסיד שיצא לשוק

אמר רבינו:

"מ'מינט אז מ'קוועטשט אויף א קנעפל און ס'איז גוט? לא כן. מ'דאפעט זיך אויף גראדע ווענט און מ'איז אלץ בשמחה!"

וסיפר:

חסידים סיפרו על ר' משה לייב ז"ל, חסיד ירא ושלם שהסתופף בצל זקיה"ק ה'יצחק צדיק' זי"ע, שנשע עם זוגתו אל היריד הגדול שהתקיים בעיר-הבירה וינה, בכדי לשלוח יד במסחר ולהביא טרף לביתו. ויהי בהגיעו, פנה אל הקלויז הידיצאני דשם לשפוך צקן לחש, ומצא את שאהבה נפשו. אנשי מעשה שעבודת קוים בראש מעינים. אחר התפילה התיישבה החברא ומזגו לחיים, כנהוג, בני לבני התפתחה שיחה חסידית מעמיקה עד ששכחו כליל היכן הם נמצאים... כבר עמדה חמה בשיפולי רקיע, הדוכנים הגדושים בשוק נידלדלו והלכו, והרעיה הדאוגה נחפזה אל הקלויז. לתדהמתה לא היה קץ. בעלה יושב עם החברא, אצבעותיהם מכופפות את תנוך אוזניהם ומיתרי גרוניהם מצטרדים הולכים משירה מתמשכת...

קראת את ר' משה לייב החוצה, ושאלה בנעפות: "זכי שכחת לשם מה באתה הנני? מדוע אכן? החזיר הוא בשאלה מיתממת. מה פשר מדוע? נבוכה היא בעליל, לקגת סחורה!"

- "ומה יהיה אחר-כך?"

- "נביא את מרכולתנו העירה."

- "ומה יהיה אחר-כך?"

- "נסחור, נפלפל מחזירים ונרוויח."

- "ואז?"

- "ואז?"

- "יהיה לנו כסף."

- "ואז?"

- "אז יהיה טוב!"

- "ה, אשר פתיה. וכי כה הרבה זקוק אני לעשות בכדי שיהיה לי טוב? מיר איז שוין גוט, לי טוב כבר עתה!"

מלחמה, מאי דהוה הוה ומכאן ואילך חושבנא - אזי נחוש הוא להתגבר שוב ולהביס את אויבו".

*

ממה חי היצר

אלפי פעמים שב רבינו והתריע:

הר"ק מקארלין כותב במכתב: "העצבות איננה עבירה, אבל טמא-הלב שהעצבות מחוללת אין בכוחה של שום עבירה לחולל".

כאשר האדם נמצא בקטנות-המוחין ובדכדוך, מיד נעשה היצר-הרע מ'חותן'. הוא קובע בו את משכנו. "צייכענט זיך אויף (ציינו לכם) א כלל גמור", פנה פעם הרבי לקהל עדתו. "דער יצר-הרע לעבט נאר פין עצבות, דער יצר-טוב לעבט נאר פין שמחה". היצר"ר יונק מן העצבות את חיותו, ורק ממנה.

"הביטו נא וראו דבר נורא בספיק"ק "אמרי נועם" בשם החוזה מלובלין זי"ע, וזל"ק: "יותר חשוב להיצר העצבות שאחר העבירה מהעבירה גופא", היא הסדק דרכה יכול הוא לחדור ולחולל שמות בכל העניינים.

*

ד' דיני הכוס

אמר רבינו:

"זקיה"ק ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע כותב כי 'שמחה' מורכבת מראשי-התיבות של ד' דיני כוס-של-מצוה: חי מלא שטיפה הרהור, המורים על טהרה ונקיות. ומרמז הוא בזה, כי הקדוש והטהור ברה"ק איבריו הוא זוכה להיות שרוי בשמחה.

ולדברינו ייאמר נא לאידך גיסא, אשר השמחה היא המביאה את האדם להתקדש ולהזדקק מכל סוג ופגם, בהיותה תריס ומגן נגד הצר הצורך. בכוחה של השמחה ישיג את כל המדרגות. וכפי שהעידו צדיקי הדורות כי זכו למה שזכו מכוח שמחה של מצוה".

*

עבדו את ה' - רק בשמחה

פעמים אין-ספור שינן הרבי זי"ע דבריו אלו:

"שמה תאמר כי שני דרכים ישנם בעבודת השי"ת. האחת - קיום המצוה גרידא, בישנונית ובהעדר-חיות, והשנייה והיא המובחרת - לקיימה בשמחה וגיל, באש-נעורים ובלהט. לזאת בא דוד המלך ושולל מכל וכל: 'עבדו את ה', כידע? רק 'בשמחה', 'באר לפניו' רק 'ברננה'. מדובר בתנאי הכרח, תנאי קודם למעשה. אין דרך אחרת. השמחה היא האל"ף שבאל"ף בעבודת השי"ת ומבלעדיה אין מאומה!"

רז"ל כבר לימדנו כי השמחה היא תנאי הכרחי בעבודת השי"ת. בתפילה אמרו אין עומדין לתתפלל אלא מתוך שמחה-של-מצוה, בתורה - 'אבדיו רבנו', ובכלל, אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה-של-מצוה. שהרי 'עו' ותדוהו במקומו, כאמור.

יזאזא זהירא

ניצוצי אור ודסיסי הוד, שכיבי אש ונטפי זכרון, בשולי אדרתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר רבי דוד מתתיהו מביאלא זי"ע בעל ה'להבת דוד' לרגל יומא דהילולא קדישא - כ"ה תשרי

הנוראה. באותם ימים, לאחר השממה האיזומה, התנשא רבינו כארי להקים שם ושארית לחסידות ביאלא, שכמעט ונכחדה לחלוטין בימי הרס עולם. נתקיים בו ברבינו 'איש דורות ראו עיניו'. עוד זכה לראות את חצר הקודש 'ביאלא' בהדר-תפארתה בימי קדם, בטרם מטו מוסדות תבל. עוד נשם את אוויר הפסגות שהיה מנשב בפולין של מעלה, עת היתה עיר מלאה חכמים וסופרים. בד בבד גם ראה בחורבנה, כאשר בית ביאלא נחרבה עד היסוד, לאחר שהורס הכורת על כל בניה. אמנם גם כאשר נראה היה כי אין תקווה לאחריתו חלילה, לא רפו ידיו של רבינו, והוא הגביר עטרה ליושנה ולבוא לחסות בצל כנפי ולחדש המלוכה בכימי הזוהר.

כמה יגיעות יגע וכמה טרחות טרח! ביגיעה עצומה הלך וקיבץ את שארית הפליטה, וליקט אחד אל אחד את שרידי החסידים, ועוררם להחזיר עטרה ליושנה ולבוא לחסות בצל כנפי אביו הקדוש. הדבר עלה בידו בסרחה מרובה ובמאמץ קשה ביותר, אך רבינו לא אמר נואש, ופעל ללא ליאות עקב לצד אגודל, עד שחפץ ה' בידו הצליח ומאמציו נשאו פרי.

לא לחינם התבטאו גדולי החסידים והמקורבים: בואו ונחזיק טובה לרבינו, שאלמלא פועלו הגדול לא היה נותר מחצר ביאלא שם ושארית ח"ו. אף כ"ק מרן גאב"ד נאראל זצ"ל, העיד ואמר על רבינו: בעצמי נוכחתי לראות במסירות נפשו וכוחותיו! כל אשר אתם רואים כיום בחצה"ק ביאלא - הכל נזקף לזכותו! אלמלא הוא, היתה גורלה של חצה"ק ביאלא כגורלן של חצרות-קודש רבות, אשר שָׁמַן שָׁקַע בתוכם הנשיה.

מִיָּין פִּינְטֵל הָאָרֶץ

וכמים הפנים לפנים, כן לב אביו הגדול אל בנו רבינו. מרן הק' גילה כלפיו אותות חיבה מופלגים, והחזיר לו כמידתו אהבה רבה בכפליים. מרן לא זו מחבבו עד שכינהו בביטוי נורא-הוד: מִיָּין פִּינְטֵל הָאָרֶץ! [נקודת לבבין]. ביטוי מופלא נוסף נשמע פעם מפ"ק בערוב

לנפשית. כל כולו היה טפל ומבוטל אל אביו הק', ובזה ראה את כל ייעודו ושליחותו עלי אדמות. אף רבינו היה אומר: אני הנני משרת של אבי הקדוש, והריני מוכן ומזומן להקריב כל אשר לי עבור מילוי רצון קדשו^(א) בליל שמחת תורה תשנ"ח, כיומיים טרם הסתלקותו הפתאומית לחיי עד, התבטא בשפלות-רוחו: אך דבר אחד יש בידי, שהייתי משרת את אבי הקדוש!

בטרם נישואי בזיווג שני [לאחר התאלמנותו], אמר רבינו למחברתו בקודש הרבנית הצדקנית ע"ה כי למען אביו הק' מוכן הוא לוותר אף מעבודת ה'! כן היה מתבטא ברוב רגש אודות שימוש את אביו הק': הנני עבד לעבדי ה'!

מקומם ומכונן חצר הקודש

מעת עלה אביו הק' מגלות סיביר הדרויה ותקע יתרותיו בארץ הקודש, הלכו שניהם יחדיו לכונן ולקיים מחדש את חצר הקודש ביאלא, לאחר השבר הגדול שפקד את עמנו בשנות השואה

בין הני צדיקי עולם ששתלן הקב"ה בדורנו האחרון, התנשאה קומתו התמירה של האי צדיק קדוש וטהור, עמוד העבודה והיראה, לפיד האש ההולך לפני המחנה, כ"ק איתן אדונו רבי דוד מתתיהו מביאלא זי"ע, בנו יקירו וחביבו של כ"ק מרן רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע, בעל ה'קדושת חלקת יהושע'.

אם באנו להציע את תולדות דברי ימיו וקורות יריעת חייו - לא נצליח לגעת אף באפס קצהו. הלא על כל חלק וחלק מימי חייו רבו כמו רבו סיפורי הקודש. התמדתו העצומה בתורה, עבודת התפילה בלהבת אש, השבתות המאירות, קדושתו וטהרתו, התקשורות העצומה באביו הק', מידותיו המזוככות, שגב מעלותיו העצומות, הרה"ק שהתגלגל בבית מדרשו והמופתים העצומים שפעל, כל אחד מהם דיו בכדי למלא בו גליונות שלמים. אי לכך, במסגרת קצרה זו ננסה ללקט זעיר פה זעיר שם נקודות של אור מתוך מכלול אישיותו הכבירה, וללמד על הכלל כולו יצאו^(ב).

ונפשו קשורה בנפשו

אחת הנקודות המפעימות בה בלט רבינו לאורך כל שנותיו, והיתה לחלק בלתי נפרד מאישיותו המזהירה, היא התקשורתו המופלאה באביו הק', באתדבקות רוחא ברוחא, ובחבלי אהבה ודבקות יוצאים מן הכלל, בבחינת 'נפשו קשורה בנפשו'. הקשר הטמיר והנעלם אשר שרר בין הני תרי צדיקים, האב ובנו שראו את הקודש, היתה לאות ולמופת.

בתורא פני קדשו של רבינו, ובכל תהלוכות והליכות חייו, השתקפה כמין שחר דמות דיוקנו של אביו הק', אשר ידו לא זזה מתוך ידו כל ימי חיי-חיותו, ולא הסיח דעתו הימנו לרגע אחד אף לאחר הסתלקותו. כל באי היכלו של רבינו, וכל ראויו ומכיריו, כולם העידו-הגידו כי הינו 'ברא כרעא דאבוה', וכל מעשיו וענייניו הינם כצלם דמות תבניתם של אורחות חיי אביו הק'. בגדול ענוותנותו, היה רבינו בעיניו בבחינת "לית ליה מגרמיה כלום", ומעולם לא החזיק טיבואת

(א) בע"ה עוסקים אנו בימים אלו בבירור מקוהו של צדיק, ובעריכת תולדותיו בקודש. כל הידוע עובדה או פנינה היכולה להעשיר את הידיעה - יואיל נא לזכות בה את הרבים ולפנות לכתובת האימייל: S5324049@gmail.com, וזכותו של אותו צדיק עניו באלף המון להתברך בכל מילי דמיטב.

(ב) מפי מחברתו הטהורה, הרבנית הצדקנית ע"ה.

(ג) מפי בתו, הרבנית מסערט-וידניץ תל"ט"א.

(ד) מפי אמו הרבנית הצדקנית ע"ה.

פני קדשו בשבת קודש, כאשר מפניו הקדושים בקע אור מיוחד, ומראה קלסתר-פניו היה כולו להבים.

שינוי הצורה אשר היה ניכר על רבינו במשך כל יום השבת, כבר היה מורגש עליו תיכף ומיד לאחר עלותו מבית הטבילה בערב שבת, לאחר שטירה עצמו בסילודין לשם תוספת קדושה וקבלת הנשמה יתירה. וכה מעיד הרה"צ ר' מיכל שצדורביצקי שליט"א: התגוררתי סמוך למקוה בו נהג רבינו לטבול מדי ערב שבת בשנים קדמוניות, ובמשך תקופה ארוכה נהגתי לעמוד בדרכו של רבינו בצאתו מן המקוה, יען היה זה עבורי תענוג עילאי לחזות בזיו פניו המבהיקות לאחר עלותו מבית הטבילה. התקיים בו מה שסיפור על צדיקי קמאי, כי צורת קדשם היתה משתנה ומתעלה לחלוטין לאחר עבודת הטבילה בערב שבת!

דמות דיוקנו של אביו

חותמו של אביו הק' היה נסוך על עריכת שולחנו הטהור בעב"ק, וכל באי שעריו העידו כי בשולח"ט חשים המה את רוחו החופפת של מרן ה'חלקת יהושע'. עבודת הקידוש הלוהטת בלבית אש קודש, זיו פניו המבהיקות בקדושת השבת, השירות והתשבויות בתהליכות עצומה, וכל מציאותו וישותו של רבינו, הכריזו כי דין רפי"ש מבית אבא, וכל הווייתו הזכירה ביותר את אוירת הקודש העילאית ששורה בצל האב הגדול.

מה נהדר היה המחזה, עת היה רבינו עולה לעשות שבתו בעיר הקודש ירושלים, כאשר פארי העדה שזכו ליצוק מים על ידו של אביו הק', מעטרים אותו ויושבים ראשונה במלכות משני צידי השולחן. ביניהם הרה"צ רבי ישראל סופר רוזנצווייג זצ"ל, הגה"צ רבי דוד מושיקוביץ זצ"ל אב"ד בוניאדא, הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל אב"ד קטמון, הרה"ח רבי יעקב סאמעט זצ"ל, הרה"ח רבי נתן טעלפישיץ זצ"ל, הרה"ג רבי עקיבא יוסף אייזנבאך זצ"ל, ועוד רבים מיקירי קרית דשופרייז וחסידיים ישישים משיירי דור דעה.

אותן שבתות נעלות בעיר הקודש, היו הזדמנות פז עבור כל אותם שזכו להסתופף בצל קדושת מרן ה'חלקת יהושע', לבוא ולטעום משיירי הלשכה, ולחזות בנועם עבודתו של רבינו אשר דמות דיוקנו של אביו חקוקה היתה בכל דרכיו ומעשיו. השולחנות הטהורים שערך רבינו בלבית אש קודש בדרכו של אביו הק', ובפרט עבודת הקידוש שנעשתה באותה התלהבות לוחשת כעבודתו המפורסמת של האב הגדול, הכריזו בפה מלא כי אכן דרכה ומחותה של ביאלא רבתי עודנה חיה וקיימת, וכי ישנו המשך מפואר לשושלת הקודש. כמה דלילים של דבקות שמחה ויראה ניתן היה לשאוב באותן שעות עילאיות של זמירות ותשבויות לק"ל חי, והנוכחים נתמלאו עונג רוחני עד אין קץ.

גם בעת רעוא דרעיון, הופיעו בהדרגה זקני החסידים בני הדור הקודם, אשר באו להתבסס מעבודת הקודש במחיצתו של רבינו. באחת הפעמים, כאשר החסיד המפורסם הרה"צ ר' ישראל רוזנצווייג זצ"ל נפרד מרבינו לאחר מעריב, ירד עמו אחד האברכים, ללוותו לביתו. בעודם מהלכים, הביע האברך את רחשי לבבו

בהכירם את עוצם תוקף התקשרותו באביו הק', ובראותם בו בנראה נאמנה לדמות דיוקנו של האב הגדול. ביטויים רבים נשמעו על כך, ולא עת האסף המקנה. אולם פטור בלא כלום אי אפשר. שלושה מגדולי הדור, הגאון רבי בנימין זילבר זצ"ל, כ"ק מרן אדמו"ר ממודו"ץ זצוק"ל וכ"ק מרן אדמו"ר מאלבסטרד זצוק"ל, כתבו במכתב

נרגש לאחר הכתרתו של רבינו, כי הוא היה 'המוציא והמביא' והנושא בעול בכל מה שנוגע לאביו הק', בבחינת והוא שרתו בכל כוחו הנאמר אצל יהושע, ואי לכך לו יאתה עטרת המשך ההנהגה, וראוי הוא לאותה איצטלא לשמש תחת אביו ולהיות רועה צאן קדשים, כיהושע בן נון אשר כיהן תחת משה רבינו.

מרן האדמו"ר מוידו"ץ שליט"א, התבטא פעם אודות רבינו זצ"ל: "היתה לי הזכירה להכיר. הוא בער בקדושת השבת! זוכרני את פניו הלוהטות מחמת קדושת השבת. הוא היה אש להבה! גם זכיתי להכיר את אביו הרה"ק ה'חלקת יהושע' "

זצ"ל, ואף הוא בער בקדושת השבת. הרבי מביאלא לקח את דרך עבודתו מאביו הגדול, והמשיך את עבודתו הקדושה של אביו הק' ללא שום שינוי".

מאור פניו בשבת

ואמנם קדושת השבת שבערה בקרב רבינו היתה מן המפורסמות. אם בכל ששת ימי המעשה היו זיו פניו מאירים כספירים בקדושה עילאה, וצורת קדשו הילכה לפניו וכמו הכריזה על הכמוס בחבינו, הרי בהגיע יום השבת היו פניו הקדושות מזהירים ומבהיקים שבעתים, כי קרן אור פניו.

כה העידו חסידים בעלי מדע, כי אין דומה תואר פניו של רבינו בימות החול, לתואר מאור פניו ביום השבת. סומקא וחיוורא שמשו בערבוביה, במראה מרטיט ונורא-הוד. אנשי מעשה היו באים לשזוף עיניהם בשינוי המפליג בתואר

ימיו, באמרו: עס וואלט מיר געווען ווערד כל חללי דעלמא, נישט מצער זיין רבי דוד'טשע! [כל חללי דעלמא אינם שווים בעיני מאומה, עבור למנוע מבני רבי דוד מתתיהו צער ועגמת נפש].

מחמת חשיבותו הרבה של רבינו בעיני אביו הק', אף היה מורה לכבדו בסנדקאות, דבר שהיה מרומם ונעלה מאד בעיני מרן ה'חלקת יהושע', אשר היה עושה עסק רב סביב ענין זה. בכך גילה טפח וטפחים מגדולי הערצתו כלפי בני חמדת לבבו. כן התבטא פעם כי בנו רבינו זכה למידת הקדושה כראוי וכיאותו, וחזו מאן גברא רבא דקמסהדי עליה!

לקדושים אשר בארץ המה

אף לאחר הסתלקות אביו הק', לא זו רבינו מדרכו והתקשרותו, וגם כשכבר נהג נשיאותו ברמה זה שנים רבות, כמעט לא הסיח דעתו מאביו הק'. בכל הזדמנות היה מזכירו בחיל ובמורה, כשקולו וגופו רוטטים מהתרגשות.

כל סדר מנהל הנהגתו היתה בבחינת המשך הנהגת אביו, ותמיד הרגיש עצמו כחוסה בצל כנפיו הקדושים. בכל נושא שעמד על הפרק היה מתבטא: "וואס וואלט דער טאטע געזאגט צו דעם".

אף מרן ה'חלקת יהושע' המשיך להתגלות אל רבינו לאחר פטירתו, ועמד על ימינו בכל עת. רבינו התבטא פעם כמסיח לפי תומו, כי אביו הק' עומד אצלו בעת קריאת הקוויטלאך, ומחווה לו מה לענות למחלי פניו! בהזדמנות אחרת, כאשר הבחין באחד ממקורביו התמה מתוך התפעלות כיצד תיכף בתחילת הנהגתו נוהג הוא כזקן ורגיל ויודע להשיב לשאליו דבר, ואף מבטיח ישועות בחוקף ועוז כאשר רוח הקודש גלויה מתגלגלת בבית מדרשו, נענה ואמר לו: כהאב גענוג יארן משמש געווען דעם טאטן, כדי כ'זאב וויסן וואס צו ענטפערן! [שימשתי את אבי הק' די והותר, בכדי שעוד אדע מה וכיצד לענות...].

בחלום אדבר בו. בכ"א שבט תשמ"ז, יומא דהילולא של מרן זצ"ל, נערך מעמד 'הכנסת ספר תורה' לבית מדרשו הגדול של רבינו בבני ברק. כאשר הגיע אחיו הגדול כ"ק אדמו"ר מביאלא רמת אדורן זצוק"ל לכתיבת האותיות, סיפר לו רבינו סיפור מפליא, מתוך רוב רטט והתרגשות: לפני שעה קלה התנמנמתי קמעה, והנה בחלומי נגלה אלי אביו הקדוש מעולם האמת, ואמר שהגיע להשתתף עמנו בשמחה זו הנערכת לטובת נשמתו. אמרתי לו בחלומי כי נתקשיתי היום בדברי הכתוב 'עתה כתבו לכם את השירה הזאת', ואביו הק' השיב לי תשובה נפלאה! רבינו פירט לפני אחיו את השאלה והתשובה שקיבל משמיא, לקול התפעלותו העצומה של אחיו. סיפור זה עורר התרגשות עצומה בקרב המשתתפים שנכחו במקום, אשר נוכחו לדעת עד היכן מגיעה עומק התקשרותם של הני צנתרי דדהא, בחייהם ובמותם לא נפרדו.

המשכת דרך הקודש

לא בכדי היו גדולי וצדיקי דורו רואים ברבינו ממשיך נאמן למלא מקום אבותיו הקדושים,

(ה) מפי אחיו הגדול, כ"ק מרן אדמו"ר מביאלא-פשיסחא זצוק"ל.

(ו) מפי הרה"ח ר' חיים שלמה אסתרונן ז"ל ובלחט"א הרה"ג ר' אשר זעליג וסרמן שליט"א.

(ז) מפי משמשיו בקודש של מרן ה'חלקת יהושע'.

(ח) מפי הרה"ח ר' ישראל אשר שיינפלד שליט"א והגה"ח ר' זאב דייטש שליט"א.

עבודת הנענועים

מה מאד יהמה לבנו בהעלותנו על זכרוננו עוצם התלהבותו הכבירה של רבינו ביקוד אש בכל דבר שבקדושה, ובפרט במצות ד' יגיענו אשר בעבודת הכנים כחות עילאיים ויגיעה עצומה למעלה מבינת אנוש. עבודת הנענועים בצילו של רבינו, היתה עבודה רמה ונשגבה, כחד מצדיקי קמאי. אין לתאר ולשער עוצם יגיעתו בעת עשיית הנענועים, כחד משרפי מעלה; הוא בער ויָקַד כלפיד אש, תנועותיו הרעידו את הלבבות, והיה ניכר בחוש כי מרחף הוא בעולמות העליונים, כאשר גלגלי ניצבות ארצה אך ראשו מגיע השמימה. את סודה ועניינה הפנימי של עבודה קדושה זו קיבל מאביו הק' [כפי שהתבטא בעצמו בהושענא רבה האחרון לימי חייו], ובעבודה עילאית זו השקיע את כל כוחותיו, עד שהיה נחלש ביותר ומגיע ליד אפיסת הכוחות. הפלגות גדולות נשמעו מפי צדיקים אודות גודל מעלת עבודתו בשעת הנענועים. מחותנו, הרה"ק מהרצ"ה מקרעשטיץ צ"ק, ל, התבטא בענותותו: כל מה שאנו פועלים בעבודת הימים הנוראים וימי חג הסוכות, פועל מחותני הרבי מביאלא בשעה אחת בלבד, בעת עבודתו הגדולה בשעת הנענועים!

עבודת הנענועים המופלאה ארכה שעה ארוכה, כאשר רבינו מזמר בדביקות ובכיסופין את גיגון הנענועים המרטיט כל לב, המקובל בחצ"ק מאת הרה"ק בעל האור לשמים ז"ע. בתנועה קדושה זו, כיוון כוונותיו ויחד ייחודי, כשכולו בוער בתשוקה עצומה ליצורו. היה ניכר בעליל כי הגיגון מכון כנגד הכוונות המיוחדות לכל אחת מרוחות השמים, ואף אופן תנועותיו היו מכוונות כנגד כוונות עבודתו, שהיתה נעשית מתוך יגיעה עצומה עד מיצוי כוחותיו. בעת שהיה עושה הנענועים כלפי מטה, היה מתכופף מלוא קומתו, עד שהיה נראה כיושב ונשען על ברכיו. כך שהה בכפופות קומה במשך זמן ארוך, למעלה מגדר אנושי.

בהאי קטירא אתקטר

רמזים רבים פירז רבינו טרם הסתלקותו הפתאומית לחי עז. רק לאחר השבר הנורא, עם עלותו בסערה השמימה, ובחבנו דבריו למפרע. בשעה הקדושה של רעוא דרעיו, בבודו הוגה בספרו של זקניו הקדוש 'דברי בינה', עלה ונתעלה במלאכי אש, במיתת נשיקה מופלאה כחד מצדיקי קמאי. ויפקד מקום דוד! במוצאי שבת קודש פרשת בראשית, כ"ה תשרי עלה בסערה השמימה, לאחר עבודת הקודש הנוראה בימי ירח האיתנים.

ויהי בעלות הלהב! רבינו עלה ונתעלה לשמי רום, ויצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, למגינת לב המוני חסידיו ומעריציו ורבבות אלפי ישראל. אמנם זאת נחמתנו בענייני, ספרו הקדוש 'להבת דוד' על התורה והמועדים, אשר השאיר אחריו ברכה, לחיותנו כחיים הזה.

חסידים בני-דעת וברי-לבב שחו בהתפעמות, כי התיבות 'להבת דוד', עולות בגימטריא ממנין 'חיהאל יחושע' עם הכולל, ויהי לפלא! - - -

התקשרותו העצומה של רבינו באביו הקדוש, נחקקה באותיות של זהב בשם ספרו הקדוש, והיא לו לאות ולעדות על אתקשרותא רוחא ברוחא, יבוא הבן אצל האב, הנאהבים והנעמים בחיים ובמותם לא נפרדו!

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אלא התמדתו כה בלטה והזדקרה, עד שהדבר נחקק בלב הגאון לאורך ימים ושנים, ואף לאחר חלוף יותר משבעים שנה, ברצותו לציין את אוורית חג השבועות הרוממה - נקט כמסיח לפי תומו את התמדתו המופלאה של רבינו, אשר היתה בעיניו לאות ולמופת!

עבודת התפילה

"מי שלא ראה את תפילתו של רבינו, לא ראה תפילה מימיו". הרגשה זו היתה נחלתם של רבים, אשר זכו לראות ולשמוע את תפילותיו הלהטות של רבינו, והרגישו כי בכח תפילותיו המרטיטות מעלה אותם רבינו טפח וטפחיים מעל הקרקע,

ומרום אותם למחוות טמירן של קרבת אלקים מאד נעלה. מי שנקלע למחיצתו בשעת התפילה, וראה את החזיון הנורא בנפתולי אלקים אשר נפתל עם יוצרו וקונו, כשהוא מתלקח באש להבה ולבו נשפך כמים ברוח נשברה, נסחף באותה השראה עילאית אשר שרתה בבית תפילתו, והשיג משמעות חדשה במהותה ובטעמה של תפילה.

העיד הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, כי מאז שמע את תפילתו של רבינו, השיג פירוש חדש בתפילה!

מִן הַר מְפוֹנִיב' אהב מאד את הבחורים החסידים בישיבה, ונתן להם לנהוג כמנהגיהם המיוחדים מתוך חיבה יתירה. הודות לכך, היו הבחורים החסידים מתארגנים להתפלל במנין מיוחד ביומא דפגרא, כימי השבתות והמועדים ובראשי-חדשים. מפעם לפעם, היה הרב מְפוֹנִיב' מגיע לעקוב אחר תפילתם. לאחת הפעמים, כאשר כבדו את רבינו לירד לפוני התיבה בראש חודש והתפלל את תפילת ההלל כדרכו בהתלהבות וברגשי קודש, הגיע הרב מְפוֹנִיב' להקשיב לנעימות תפילתו, והתפעם עד עמקי נפשו. בהגיע קריאת התורה, כאשר כבדו את הרב מְפוֹנִיב' לעלות לתורה, פרץ הרב בבכי רוטט של התרגשות באמצע ברכת התורה. לשאלת מקורבו הרה"ח ר' זלמן ינקלביץ ז"ל לבכיה מה זו עושה, נענה הפוניב' ע"ר רב ואמר: וכי כיצד לא אבכה מהתרגשות לאחר ששמעתי תפילת הלל שכוז המלאה לב ורגש! ביטויים רבים נוספים נשמעו מפי צדיקי דורו, ועוד חזון למועד.

כלפי הרה"צ ר' ישראל, והתבטא כי ברצונו למסור לו ברכת יישר כח, על שטרף לבוא ולחזק את רבינו בתחילת הנהגתו. הרים ר' ישראל מבטו אליו, ואמר לו ברגש עז כאשר דמעות נוצצות בעיניו: לי אתה אומר יישר כח? אני הוא זה שצריך לומר לך יישר כח! מה אומר לך, מיים שנפטר רבינו הקדוש [החלקת יהושע] חש אנכי שניטל ממני הטעם ביום השבת! והנה כאשר הרבי מגיע חנה, וזוכה אני לישב אצלו בסעודה שלישית, ולשמוע 'קל מסתתר' או 'ידי נפש', מחזיר הוא אותי שנים רבות לאחר, ולבי עולה על גדותיו בנענועים למורי ורבי בחילו נרו עלי ראשי! ובכן אפוא, על מי לומר למי יישר כח?^(ט)

כאשר הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל, הגיע להשתתף לראשונה בשולחנו הטהור של רבינו בעיקר ירושלים, אזי לרוב התרגשותו ומראות האלקים אשר ראו עיניו במעמד הנשגב, התבטא לאמר [בהביעו התמרמרותו כלפי עצמו]: במידועי של מרן החלקת יהושע הייתי, אך צר לי על שמימי לא השכלתי להתשתף בשולחנותיו הטהורים. ברם, עכשיו שנוכחתי בשולחן בנו הרבי מיט אזא ברען און אזא געווייגטקייט, בזאת מואיל אני להתנהג, שכן אף אם אמנם לא זכיתי לראות את שולחנו של האב הגדול, לכל הפחות זכיתי לראות את שולחנו של בנו, אשר שימש בבואה נאמנה לדמות דיוקנו של אביו. מני אז, בכל עת שביקר רבינו בירושלים, הסתופף הגה"צ בקביעות בשולחנותיו הטהורים.

המתמיד של ישיבת פוניב'

התמדתו העצומה של רבינו בימי נעוריו בישיבת פוניב' [בה למד לאחר שעלה בגפו לארה"ק עם עליית 'לדי טהראן'] - היתה זכורה היטב לוקני גדולי הדור, אשר למדו עמו בישיבה בשנות בחרותו.

ביטוי נאדר, המשקף להפליא את גודל התמדתו של רבינו בשנות לימודיו בישיבה, מוצאים אנו בדבריו של הגאון הגדול מרן ר' דוב לנדו שליט"א. אשר בבקשו לציין בפני שומעי לקחו דוגמא להתמדה והתלהבות בלימוד התורה, נקט את דמותו של רבינו, אשר שקדנותו העצומה בימי נעוריו שבתה את ליבו, תיכף כאשר ראהו לראשונה בישיבת פוניב'. היה זה בשנת קודש, אותה נשא הגאון לפני ראשי ארגון 'דרשר' (ערב חג השבועות תשפ"ה), בה שאלוהו אודות רוממות כבוד התורה בשנים עברו. הגאון החל לגולל מזכרונותיו בימי קדם, והעלה על נס את אותו חג השבועות אשר חגג בימי נעוריו בישיבת פוניב', עוד בטרם נמנה בין שורות תלמידיה. ברגש רב תיאר כיצד התרשם ביותר מאווירת ההתמדה העצומה ששררה בהיכל הישיבה, ומדי דבריו בציין בטבעיות כי מי שצד אז את עיניו בחור מתמיד עצום הולמד בשקידה יוצאת דופן, היה מרן רבינו - אשר הגה על תלמודו במתיקות והתלהבות מיוחדים!^(טא)

ואין זה דבר של מה בכך: בחג השבועות, בתוככי היכל ישיבת פוניב' המעטירה, המלאה לומדים מופלאים השוקדים על תלמודם בהתמדה ושקדנות יתירה, בכל זאת - מי שצד את עיניו מתוך כלל הבחורים המצויינים - היה דוקא רבינו (ובחור חשוב נוסף), אשר התמדתו התעלתה וגברה על כולנה, והיה שקול כנגד כולם! ולא זו בלבד,

(ט) מפי הרה"ח ר' אהרן טוסיג שליט"א.

(י) גליון בעניינא דימא (מס' 345, ב' סיון תשפ"ו).

(יא) היה זה בשנים בהם עדיין שהה אביו הק' בגולת סיביר, ורבינו עשה את החג בישיבה, אשר שימשה כביתו.

מצעד אשר

חג הסוכות שנת תשפ"ז – גליון אלף 117
שנה 24 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

**מדוע כשהוציא את הלולב מן המים בשבת בטעות אסור להחזירו
חרי מוקצה כשהוא בידו מותר לסלטו לכל מקום?**

כתב הבית יוסף אורח חיים סימן תרנ"ד כתוב בארחות חיים הלכות לולב סימן מ"א בזמן הזה שאין לולב ניטל בשבת, אם שגג והוציאו מן המים אין מחזירין אותו למים, שהרי הוא כאבן לענין לסלטו.

יש להקשות: מדוע שיהא אסור להחזירו למים, הרי פסקין מן אברהם שירצה, א"כ מדוע אסור להחזירו למים, כך מוקשה הביטורי יעקב וכן הפרי מגדים מובא במשנה ברורה סימן תרל"ד בשער הציון סק"ג.

איכא כמה תירוצים

א. כיון דהלולב מוקצה בשבת, א"כ גם המים שהיה בהם הוקצו עמו, וא"כ כשחזר ומניח הלולב לתוכן הרי מוטל המים דשכשוכן זהו לסלטו, ואף שאינו נוגע במים ממש אלא ע"י הלולב מ"מ מוקצה ע"י דבר אחר שמהו לסלטו, כך תירץ הבכורי יעקב.

ב. להחזיר למים היו כמו תקון ואינו מתיר, כך תירץ בבבזי יע"ש סימן תרנ"ד.

ומקשה על תירוצו: שהלשון שסיים מפני שהוא כאבן קשה, דהויא ליה לומר הטעם דהויא תקון.

ג. ע"פ מה דכתב המשנה ברורה סימן ש"ח ס"ק י"ג דהא דקימ"ל שם דכשמוקצה כבר ביד מותר להניחו באיזה מקום שירצה, זה רק בכלי שמלאכתו לאיסור שמוחרג לסלטו לצורך גופו או מקומו, אבל אין זה שייך במוקצה מחמת גופו כגון מעות ואבנים, ולפי הרבה שיטות מובא לקמן הלולב יש לו דין מוקצה מחמת גופו לכן אסור להחזירו למים אף שזה עודו בידו, כך מביא בשו"ת ציצע אליעזר חלק כ"ב סימן כ"ו.

אדם שהוציא בזמנו בשבת את הלולב לרשות הרבים

האם צריך לנעוץ דה"מ מינה שיהא טעם בדבר מצוה ועשה מצוה?

הנה בשו"ת מהר"ם שיק חושן משפט סימן כ"ג נשאל אם בזמן הזה הוציא אחד בטעות את הלולב בשבת אם נימא דיטול הלולב לצאת בו כדי שיהא טעם בדבר מצוה ועשה מצוה יהיה פטור כמו דאמרינן בגמ' שבת ד"א דהתירו לו לרדות הפת בשבת כדי להצילו מאיסור כרת או דלמא אסור ליטול שאין כאן מצוה כלל דאפקיעו רבנן למצות היום או משום דהעמידו דבריהם במקום כרת וכו' דמי לרדיית הפת שע"י הדריה לא עבר משא"כ כאן דמ"מ חילל שבת.

ומסיק המהר"ם שיק: דאינו מועיל לו נטילתו לצאת בו לפטור וממילא אינו רשאי ליטול מחדש, דהנה בטעה בדבר מצוה ועשה מצוה מבואר בגמ' פסחים ע"ב דבעי' תרתי דיחא טורד טורדא דמצוה, וגם עשה מצוה, ורק אז כיון שבא לידו העבירה ע"י טרדא דהמצוה לא דמי לשאר שוגג, ולכן לר' יוסי אפילו אם באמת לא עשה מצוה פטור דטרדת המצוה מחשיבו לאונס אבל אגן קימ"ל כר' יהושע בפסחים ובשבת דף קל"ז דבעינן ג"כ עשה מצוה ותרתי בעינין טרדת מצוה ועשה מצוה, וטירדא זו דבעינן מבואר בגמ' פסחים ע"ב דברש"י שם ד"ה ותסבירא שיהא הטיירא ובמדת הדיוני שהוא מחוייב באמת במצוה ההיא, אבל אם טעה וסבר שהוא מחוייב במצוה ההיא וע"ז היה טורד ובאמת לא ה' מחוייב באותו המצוה א"כ ה' הטרדא שגרים העבירה בטעות א"כ שוב הוי כמו שאר טעות ושוגג דמחיבו חטאת.

האם בשבת של סוכות הלולב מוקצה

ואסור לסלטו אף לצורך גופו ומקומו אם מונח על השולחן?

קימ"ל אורח חיים סימן תרנ"ח ס"ק ב' ביום שבת אינו נוטל את הלולב, אפילו אם הוא יום ראשון כמו השנה שחל יום ראשון בשבת.

וכותב הרמ"א בשם הר"ן ס"פ לולב הגזול והמגיד פרק ד' ואסור לסלט הלולב בשבת, דהויא כאבן.

יש לחקור האם לצורך גופו ומקומו נמי אסור לסלט הלולב או דילמא לצורך גופו ומקומו מותר לסלט הלולב.

הנה מלשון הרמ"א שכתב דהויא "כאבן" משמע שאין לסלט לולב אף לצורך גופו או מקומו.

אבל שיטת הס"ז אור"ח סימן תרנ"ח סק"ג **להתיר לסלט הלולב בשבת לצורך גופו או מקומו, כמו שבשופר מותר לסלטו לצורך גופו ומקומו.**

ותמה עליו הפרי מגדים במשבצות זהב שם: לא הבינתי דשופר בשבת לא הוקצה למצוה, עיין מן אברהם סימן תקפ"ח ס"ק ה' מה שאין כן לולב בשבת בתוך ז', ואפשר אפילו בשבת יום טוב ראשון הוקצה לכל שבעה דאסור גופו ומקומו, דווקא כלי שמלאכתו לאיסור התירו למקומו, מה שאין כן אבנים אסור אף לגופן ולקמן א"כ לא ייחדום לכן.

וכן בספר תוספת שבת סימן ש"ח ס"ק כ"ב **תמה על הס"ז:** תימא על חכם כמותו שלא שת לבו לדברי הרמ"א שכתב דהוי כאבן, והוא מדברי הר"ן והרב המגיד, ומשמע דאסור לסלטו גם לצורך גופו או מקומו כמו אבן. **וטעמו של דבר נראה בפשיטות:** משום דהוה ליה כמוקצה מחמת חסרון כיס דמסתמא מקפידין עליו שלא להשתמש בו שום תשמיש כדי שלא יפסול מחמת תשמישו, וליכא לדמויי לשופר כלל, וגם הבית יוסף כתב כך בשם הארחות חיים דלולב דינו כאבן.

וכן בספר מאמר מרדכי תמה דמלשון הפוסקים שכתבו דהויא כאבן משמע דאפילו לצורך גופו ומקומו אסור כמו כל מוקצה מחמת גופו.

מדוע הלולב מוקצה הרי הויא כלי שמלאכתו להיתר

שהרי ראוי לטאטא את הבית עם זה?

הגמ' סוכה מ"ב מקשה מדוע אסור ליטול הלולב כשחל יום ראשון בשבת הרי זה סילטול בעלמא

ופירש רש"י אין בו צד איסור, אלא כמסלטל עצים, וכיון דמן התורה הוא במקדש כל שבעה, למה אסרוהו, מה שייג לתורה מצאו בו.

והקשה בספר כפות תמרים דמשמע דלולב לא חשיב כלי שמלאכתו להיתר, וקשה הרי בגמ' סוכה מ"ב אאמרינן דלולב עיקר הנאתו את הבית וכיון דלולב חזי לכבד את הבית, א"כ קשה אמאי אסור לסלטו הרי כתב הרמב"ם פ"ק שבת דמכבדות של תמרה שמכבדין בהם הקרקע הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר שהרי מותר לכבד בשבת.

ומתיר: אינו מותר לסלט הלולב לבד הבית אלא כשיחדו מע"ש לכבד בו את הבית וכל עוד שלא יחדו חשוב כעצים דהוה מוקצים לסלט.

ובשפת אמת שם תירץ: כיון דיחדו לצאת בו אינו עומד לכבד בו הבית דאפילו אי נימא דאינו ניטל בשבת הוא מזומן לצאת בו למחר.

גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב יצחק אייזיק הבר שליט"א סילבר ספרני – ירושלים לעילוי נשמת אביו הרב ישראל אברהם ז"ל בן הרב אשר ז"ל נ.ל.ב.ע. כ"ה תשרי ת.נ.צ.ב.ה.	גליון זה נודב ע"י הרבני הנגיד הנכבד הגאון רבי שמואל דוד פרידמן שליט"א בארא פארק מח"ס הנפלאים שהם צופים – בידי הוה עובדא וכו' לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת בת שבע אסתר קנייבסקי זצ"ל אשת חבר שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל נפטר י"ז תשרי תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.	גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב"ל ראובן יואל הרפנס שליט"א סיגעט לרגל השמחת הגדולה שמחת הכנסת ספר תורה ע"י בנו חביבו ידידיו הרב יעקב מאיר שליט"א בארא פארק שתתקיים ביום אסור תג העליל לבית המדרש המרכזי מגדנות אליהו בירושלים יחא רעוא שזכות התורה תגן עליו להתברך בכל ברכות האמורות בתורה	גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב"ל משה רובנשטיין שליט"א אשדוד לרגל שמחת חולת בתו במז"ט וברכת מלך טוב לאביו ידידיו הגאון דר' הלוי רובנשטיין שליט"א רב ביהמ"ד המרכזי מגדנות אליהו ולחמי כ"ח מרחשון יחא רעוא שזכות התורה תגן עליו להתברך בכל ברכות האמורות בתורה
גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב בצלאל מושקוביץ שליט"א מנכ"ל מפעל הלבשה דחסידי בעלזא לעילוי נשמת אביו הרב יצחק יהודה ז"ל בן הגה"צ דוד ז"ל אב"ד בניאחד נ.ל.ב.ע. ערב חג הסוכות ת.נ.צ.ב.ה.	גליון זה נודב ע"י ידידיו הגאון נפתלי רייך שליט"א ליקוד מח"ס אמרי חן ושפר לעילוי נשמת אביו ידידיו הרב החסיד אפרים שמאי בן הרב החסיד יחזקאל רייך ז"ל מקני חשובי חסיד בעלזא מקני חשובי חסיד בעלזא נ.ל.ב.ע. כ' תשרי שנת תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.	גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב"ל משה רובנשטיין שליט"א אשדוד לרגל שמחת חולת בתו במז"ט וברכת מלך טוב לאביו ידידיו הגאון דר' הלוי רובנשטיין שליט"א רב ביהמ"ד המרכזי מגדנות אליהו ולחמי כ"ח מרחשון יחא רעוא שזכות התורה תגן עליו להתברך בכל ברכות האמורות בתורה	גליון זה נודב ע"י ידידיו הרב"ל משה רובנשטיין שליט"א אשדוד לרגל שמחת חולת בתו במז"ט וברכת מלך טוב לאביו ידידיו הגאון דר' הלוי רובנשטיין שליט"א רב ביהמ"ד המרכזי מגדנות אליהו ולחמי כ"ח מרחשון יחא רעוא שזכות התורה תגן עליו להתברך בכל ברכות האמורות בתורה

אין יכול להיות שיש מצוה לישון בסוכה
הרי זה בזיון לישון בצולא דמהימנותא מקום שהשינה שם?

אין יכול להיות שיש מצוה וחוב לישון בסוכה

הרי זה בזיון לישון בצולא דמהימנותא מקום שהשינה שם?
שיתמר המרדכי מנאב בש"ע אור"ח סימן תר"ם סוכה שאינו ראוי לישון בה
גם מצות אכילה אינו יוצא.

וכן איתא ברש"י סוכה דף כ' עמוד ב' עיקר ישיבת הסוכה אכילה שתי
ושינה.

יש להקשות: אין יכול להיות שיש מצוה וחוב לישון בסוכה הרי זה
בזיון לישון במקום שהשינה נמצאת שם, מעדני אשר.

הנה החיד"א בספרו דבש לפי אות ס"ק כ"ג כתב דבר נפלא מדוע יש חוב
לישון בסוכה, לפי זה יתיישב הקושיא וז"ל סוכה ידוע דהחוב הוא
לישן בסוכה כאשר פסקו הפוסקים. ודבר דרש אפשר לתת טעם
דמצות סוכה הוא זכר לעניי כבוד וכתבו המפרשים משם הרב שפתי
כהן על התורה ז"ל דלכאורה ידוע דהחוב הוא הולכים יום ויליה
וזה צער גדול שלא היה להם מנוחה לישן וכיוצא ואין יכול
להתקיים, ותיקן דהוי יושבים בעניי כבוד והעניי מולכים אותם
והוי כמי שיושב בספינה שהספינה הולכת תדיר יום ויליה ובני אדם
אשר בספינה עושין כל צרכם אוכלים ושותים ולומדים וכותבים
והספינה הולכת כן הוי ישראל בתוך עניי כבוד, ולפי"ז מאחר שציונו
הק"ה לעשות סוכה זכר לעניי כבוד צריך לדמות כמה שאנו יכולים
לעניי כבוד שהיינו אוכלים ושותים בתוך העניי כבוד, וכבר יש
חסידים שאינם נכנסים לביתם כי אם עראי דעראי כמו שכתבו ז"ל
ואשריהם שיושבים בסוכה על דרך שהיינו בעניי כבוד בכל האפשר.

ובספרו חומת אגן פרשת אמור אות ס"ק כ"ג כתב דבר נפלא מדוע
כתוב בפסוק "כי בסוכות הושבתי" ולא כתוב כי בסוכות הולכתי את
בני ישראל, ולפי הש"ק אתי שפיר דשירא הוי יושבים בעניי כמי
שיושב בספינה, שהוא יושב במקומו והספינה מוליכה אותו למחוז
כפצו והוא יושב ועושה מלאכתו כן הוי העניי מולכתי אותם והם
יושבים כמי שיושב בבית זה שאמר כי בסוכות הושבתי דהוי
יושבים בעניי, והעניי מולכים אותם בלי טורח כלל.

ובשפת אמת לסוכות כתב דבר נפלא על הפסוק בתהלים "יעלו
חסידים בכבוד ויגנו על משכבתם" דקשה וכי מה כבוד מבקשין
החסידים, אלא היתירן דהכבוד הוא עניי כבוד, ויגנו על משכבתם
כי בסוכה אפילו בשינה מקיימים המצוה שאין כן בכל המצוה, וכמו
כן היה בכהנים ולוים בשמירת המקדש

מדוע נקרא חג הסוכות על שם מצות סוכה

ולא נקרא חג ארבעת המינים על שם מצות ארבעת המינים?

יש להקשות: מדוע נקרא חג הסוכות על שם מצות סוכה שאנו
מצווים, ומדוע לא נקראת חג ארבעת המינים על שם מצות ארבע
המינים שאנו מצווים בה, כן מקשה האלשיך הקדוש בפרשת אמור, וכן
מקשה אברבנאל פרשת אמור, וכן בשם משמאל על חג הסוכות.

איכא כמה תירוצים

א. כבר ידעת שבחג הזה באו שתי מצות שהם הסוכה והלולב,
ושאינם שוים בטעמיהם, כי מצות סוכה היא לזכרון העבר כמו
שכתוב כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוצאתי אותם מארץ
מצרים, והלולב הוא מפני ההווה בכל שנה, לתת שבח והודאה אליו
על אסיפת התבואות שבזמן ההוא היו נאספות מן השדה, ולפי
שהיה ענין הסוכות בראשונה, נקרא חג הסוכות ולא נקרא חג
הלולב, כן תירץ אברבנאל פרשת אמור.

ב. כיון שמצות סוכה מקיימים ראשון בלילה וארבע מינים מקיימים
רק בבוקר לכן נקרא החג על שם המצוה שמקיימים ראשון, מעיני
אשר.

ג. מן התורה נוהג ד' המינים רק ביום ראשון, ואפילו יום ראשון הוא
רק ביום ולא בשלילה, וביום רק רגע אחד נוהג, משא"כ מצות סוכות
נוהג כל השלילה ימים ביום ובין בלילה, משום הכי נקראת חג
הסוכות, כן תירץ לי הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א.

ד. כדי לזכור תמיד שיש לישוב בסוכה, משום הכי נקרא חג הסוכות
ושגור בפי כל ועל ידי זה יזכור לישוב בסוכה, כן תירץ לי ידידינו הגאון
המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א.

ה. ע"פ מה שכתבו בספרים שסוכה היא המצוה שנכנסים עם כל
הגוף לתוכה המצוה הזו החשובה ביותר, סוכה, ולא נקראת על שם
הסוכה ולא על שם שאר המינים, כן תירץ לי ידידינו הגאון עזריאל ברוך בן
הרס אהרונביץ שליט"א בית שמש.

ו. כיון שצונו סוכה הוא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי
את בני ישראל, דהיינו השגת האמונה, לעורר ולחדש האמונה
בעצמנו ולבל הבנים על ידי יצירת הניסים הגדולים שנעשה לבני
ישראל, עניי הכבוד שהיה להם לצל משרב ושמש, ושהיו ספין
בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מוגהצים וכו' כמ"ש שמלת
לא בלתי מעליך ורגליך לא בצקה אח ארבעים שנה. ומכיון שעניי
של סוכה היא האמונה הקדושה, להשריש בקרבנו את הגילוי של
עניי הכבוד לדעת כי ה' הוא האלקים ואין עוד מלבדו, ושהיא יסוד
ושורש כל המצוה, וכמו שאמר דוד כל מצותיך אמונה, שהוא מצוה
ראשונה שבתורה אינ"ה אלקיך, על כן נקרא חג"ש בשם זה, כן
תירץ ידידינו כ"מ מן האדמו"ר מתולדות משה בספרו על חג הסוכות.

מדוע רק חג הסוכות נקרא זמן שמחתנו
הרי כל הימים טובים חייבים בשמחה?

מדוע רק חג הסוכות נקרא זמן שמחתנו הרי כל הימים טובים חייבים בשמחה?

הנה בספר מהר"ל מנחם הכהן הלכות חג הסוכות סי"ק ה' נשאל למחר"י ס"ל מאי שנה
סוכה דאמר שמחתנו יותר משאר נגלים.

ותירץ דהיתה בה שמחה יתירה שמדליקין ד' מנורות שהיו מאירין בכל
ירושלים.

וכן בדרשות ר"י אבן שועיב דרשה ליום ראשון דסוכות הקשה ויש לשאול מה
טעם אנו אומרים זמן שמחתנו בזה החג יותר משאר החגים שאנו
מצווים לשמוח בהן כמו בזה החג, התשובה בזה כי בעבור שישאר יצאו
נקיים מהעונות והפשיעים כמו שאמרנו, ובה הזמן נמחל עון העגל
ונצטוו בהקמת המשכן שהוא צל עליון מפורץ לוה, ועוד שהוא זמן
האסיף ואדם שמוח מתבואותיו, ולכן צוה השם שנזכר נפלאותיו ולא
נבעט כדרך שאמר משה וישמן ישרון ויבעט, ונחמך בתיו נשב בצלו ר"ל
בסוכה, ונוהג למי שהכל שלו ואנו מניחין הכל לעבודתו וליטול לולב,
כמו שאמר במדרש כמאן דנטייל ורמחא וסליק מנדלא ומנענע ואמר
דין נצח, מלבד שיש בטעם הסוכה וט' ימה ענין גדול.

ובש"ת משנה שכיר אורח חיים סימן קס"ו ר"א כתב טעמא דמילתא דחג הסוכות
נקרא זמן שמחתנו, ונראה לי דהוא על דרך שאמר חז"ל בירוש' ד"ב משל
למה הדבר דומה לאדם שצא על שטר חוב שפרעו היה ערב
לאחר שפרעו שמו, והנה בראש השנה וביום הכיפורים מוציאים על
האדם שט"ח של חטאים כמו שאמר אומרים בתפלתנו מחוק ברחמיך
הרבים כל שטרי חובותינו, ובעש"ת דף יום הכיפורים אנו פורעים
חובותינו ע"י תשובותינו, וביום הכיפורים נגמר הכפרה ונשתלמו שטרי
חובותינו שהיו עלינו, וכבר כתבתי שאנו יכולין להיות בטוחים שהשגנו
כפרה שלימה ביום הכיפורים ושנמחק העון לגמרי ולא נשאר אף רושם
עוד אחר יום הכיפורים, אם כי אמרו כי ד' חילוקי כפרה יש, נראה דזה
דוקא אם עושין תשובה מיראה דנעשו שגגות ועודין צריכין כפרה, על זה
בא ד' חילוקי כפרה, משא"כ בשעושי תשובה מאהבה דהעבירות נעשו
זכות א"כ ממילא לית כאן שום רושם ופגם מעון דזה אדרבה נעשו
מצוה וזכיה א"כ ממילא לא בעי שוב לד' חילוקי כפרה, הא מילתא אמרי
מסבירא דנפשיא ואח"כ מצאתי כן במנחת חינוך סוף הלכות וידוי מצוה שס"ד
שהעלך כן, והנאני שכינותי לשמחתי העון לגמרי ולא נשאר אף רושם
פרשת נצבים דתשובה ביום כינוי א"כ כי לא מעלת תשובה מאהבה,
דדוקא ביחיד יש חילוק בין אהבה ליראה, נמצא לפ"ז דד' חילוקי כפרה
דוקא ליחיד נאמר ולא לרבים ועני רבים לא צריך תו למידע ותיכף נגמר
הכפרה, וכיון דביום הכיפורים עושין תשובה ברבים, נתנה הכל לזכיות
א"כ נשלם הכפרה לגמרי ולא נשאר אף רושם עון כלל, וזה מה שאמרנו
במדרש בתחומא אמור סי' י' ראשון לחשבון עונות, היינו שלא נשאר מהעונות
השינים כלל, וכיון ששלמנו השט"ח לגמרי שוב הגיענו לזמן שנוכל
לשמוח וכמשל הנ"ל בש"ס, ועל כן נקראו ר"ל ועש"ת יום הכיפורים
ימים הנוראים משום דקודם שפרעו הוא ערב וחג הסוכות זמן שמחתנו.

ובבלבש סימן תרס"ג כתב בטעם הדבר דנוהגין לומר קהלת בסוכות: משום
דסוכות זמן שמחתנו וספר קהלת משבח ומוזה את הבריות
שישמוח בחלקם ולא ירדפו אחר ריבוי הממון והנהנה ממה שיש לו מתת
אלקים הוא זה.

מעדי אשר נראה לומר בדרך צחות ושמחת יו"ט: מדוע דווקא חג
הסוכות נקרא זמן שמחתנו, בדרך כלל אדם אינו בשמחה שחושב
לעצמו למה אני ומשפחתי מתמודדים עם קשיים בחיים, ולשכן של הולך
הכל חלק בלי משל, למה הדבר דומה, נחמך בשר ודם שחשב על עבדו וחבשו בבית
הסוכות, ושומעים מה שקורה אצל השכן, למען ידעו דורותיכם, הוא רואה
שאצל כולם אותו דבר זה מרגיע אותו ונותן לו שמחה.

עוד נראה לתרץ: דאדם ליד אביו הוא רגוע ושמוח, סוכה אנו נמצאים
בצולא דמהימנותא, לכן אנו שמחים, ולכן נקרא זמן שמחתנו יותר
משאר ימים טובים.

האם ע"י נתינת צדקה על גורם שיתקבל תשובה שזה מראה שאנו בנינים למקום?

הנשו המפורשים אין מחייב תשובה על עציבות: הנה הרי מי ששבור עיריח מבוזה את מלך מלכי המלכים
הב"ה והרי קו"מ"ל מלך שחל על כבודו אין כבודו מחול, כן מקשה חזקוניא אהבתי דוד ודוד ר' מלך תשובה, וכן

וישכר מלכותו חזקוניא בלא מקום א"ל מות חזקוניא, וכן במאמר חזקוניא סימן כ"י ימי הנבואה

ומתורגמ: דאנו בנינים למקום כמו שכתבנו בנינים אלה' אלקים ב"ה יו"ט א' קו"מ"ל א"ל שחל על כבודו
כבודו מחול קו"מ"ל א"ל כן מהני תשובה, והנה איתא בגמ' ב"ב י"ב ע"ב א' שאל טורונדופוס הרשע את ר"ע אם
אלהים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנס א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם, א"ל אדרבה
אנו שומרים להיגהם, אמר ש"ל מלך שחל על כבודו מחול, מלך בשר ודם ששכע על עבדו וחבשו בבית
האסורים, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקותו, ששבע המלך
לא כוונת עליו ואחר כך קרוין עבדים, נאמרו כי ל' בני ישראל עבדים, אמר לו ר"ע אמר ש"ל מלך, למה
הדבר דומה, והלך בשר ודם ששכע על בנו וחבשו בבית האסורים, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא
להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקותו, ששבע המלך לא דורון משכנו לו, ואנו קרוין בנינים, דכתיב
בנים אתם לה' אלהיכם, חזקוניא מתרג' ח"ל' שמה שנותנים צדקה לעני בעל כרחך שאנו בנינים למקום,
א"כ על גורם שיעור תשובה כיון שאנו בנינים למקום, ובגאי צדקה שחושבים לאסוף כסף אין משכילים
שינתן צדקה חרי חקב"ז א"ל יכנס בעל כרחך שום חסד ורחמים לראות שאנו בנינים למקום.

הנה אנו אומרים בסליחות כדלים וכרשים ופגמנו ולחץ, מה זה כדלים כרשים ב"ה חזקוניא א"ל הגבאי
צדקה שיושבים כאן במעמד הנשגב עושנים עצמם כאילו הם הדלים וכרשים כשהם באים לדפוק על
הדלתות ולבקש כסף בשביל עניי השכונה וכן להם את הביונות למען להציל אחריהם וכמו שכתב היעב"ץ
ע"ה סי' ט"ז א' דלכן בגאי צדקה מעלתם יותר מהעושים ששום דבר להם בזיונות, ואם צדקה מעביר את
יבית הגויה בידו המעלה הגדולה של בגאי צדקה שום יותר מנותני הצדקה מעבירין את רוע הגזירה

מחזק דרשה לגבאי צדקה של קופת הצדקה המפורסמת של קרית חסידים בבית שמש
בעיצומם של עשרת ימי תשובה, בראשות ידידינו הר"צ אריה לייבוש הלברשטאם שליט"א

אשר

קול המתנדבים | כל שיעוריו בע"י תעודי אשר | 079-570-2714 | קול הלשון | 073-295-1280

האם בשבת וי"ט אסור לאכול חוץ לסוכה אפילו אכילת עראי?

מי שהניח שטיח בסוכה לנוי האם אסור להוציאו בחג?

ארבעת המינים שהיו כל השבת במים האם נפסלו לנטילה?

אם בשבת נסגר האור בסוכה האם נחשב למצטער?

האם בשבת וי"ט אסור לאכול חוץ לסוכה אפילו אכילת עראי?

איתא בגמ' סוכה כ"ז אוכלין עראי חוץ לסוכה וכמה זה אכילת עראי פחות מכביצה

הנה בשבולי הלקט סדר חג הסוכות סימן שט"ד, מובא בהנחות וע"א סימן תרל"ט מביא חידושי גדול בשם הרב אביגדור כהן צדק זצ"ל בתשובתו דאכילת עראי דשבת וי"ט ואפילו שתייה חשיבה כקביע והואיל דאדם קובע סעודתו על היין.

וכן בשער המלך פ"ז מהלכות סוכה ה"ז כתב דהא דאמרין דאוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה היינו דוקא לשאר ימי החג אבל ביום טוב אפילו אכילת עראי דהיינו כזית או כביצה אסורה ומטעם דאכילת שבת וי"ט עראי דידהו חשיב קבע, ובטעם המלך שם כותב שכונן בזה לדברי רבינו אביגדור דל"ס דסעודת שבת וי"ט עושה קבע.

אבל באלה רבה סימן תרל"ט מקשה מדברי הגמ' סוכה ד' כ"ז דאיתא מעשה והביאו לו לרבי יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ואמרו העולם לסוכה, ומקשה הגמ' מעשה לסתור וכו' ואי דכריה ה"ר אביגדור מאי פריך הש"ס מעשה לסתור דילמא מעשה דריב"ז ביום טוב היה, ומסיים ה"ר ואולי לכך דשילטו הפוסקים, ועיין בברכי יוסף שם מה שמנסה ליישב.

ובספר יד אליהו ה"ה אורח סי' כ"א ב' וכן בספר שו"ת נעמי עננים אורח סי' ל' נסתפק בדסוכות שחל בשבת שאסור לאכול חוץ לסוכה עראי כגון פת אף פחות מכביצה או פירות, דהא עיקר חילוק השם הוא רק אכילת עראי ואין שייך לקרות אכילת עראי בשבת, דאפי' עראי דיד' חשיב קבע

מי שהניח שטיח בסוכה לנוי סוכה

האם אסור להוציאו בחג מהסוכה דאסור להשתמש בניי סוכה?

קמ"ל אורח סימן תרל"ט דאסור להשתמש בניי סוכה.

יש לחקור מי שהניח שטיח בסוכה האם יש איסור להוציאו בחג מהסוכה דאסור להשתמש בניי סוכה או דילמא רק מה שמניחים על הסכך ועל הדפנות יש בהם דין של סוכה

הנה בספר הליכות שלמה סוכות פרק שביעי דבר הלכה סי' כ"ט כתב יש להסתפק בשטיח שביטלו לקרקע אם נאסר משום נוי סוכה או לאו, ויתכן דלא מקרי נוי סוכה אלא מה שמונח על הסכך או על הדפנות ולא על הקרקע.

ובשו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א' סימן קפ"א כתב שהרצפה מותרת מדין עצי סוכה, אבל מדין נויי סוכה ודאי אסורין, אבל במקום שמוכרח לעשות רצפה כגון שאי אפשר להיות על הקרקע ממש יהיה אסור להרמ"ם מדין עצי סוכה, עיין בשו"ת אבני נזר יור"ד סימן שס"ט ואם אפשר גם על הקרקע רק שעשה רצפה לנוי הוא בדין נוי סוכה, והקרקע עצמה לא נאסרה משום דקרקע עולם לא נאסר גם בדין עצי סוכה, וצ"ע עדיין לדינא.

ובפרי מגדים במשבצות זהב סימן תרמ"א ס"ד כתב עוד כמה טעמים דיש לבנות את הסוכה על מקום מרוצץ במרצפת או קרשים או על ידי פריסת שטיח וכדומה.

א. דכר לענני הכבוד, שכן ענני הכבוד התפרסו גם מתחת לרגלי בני ישראל.

ב. כדי שיוכל לכבד את הרצפה בשבת וביום טוב, שכן אם אין רצפה לסוכה והיא עומדת על גבי האדמה אסור לכבד אותה בשבת וביום טוב.

מדוע מתוודים ביום כיפור בעל חטא שתתוודו ביוזמי פה

הרי החיוב להתוודע בפיו ואיזה עבירה הוא?

אחד מהוידוים שמתוודים בנזות היודים בעל חטא

"על חטא שחטאנו לפניך ביוזמי פה"

יש להקשות: מדוע מתוודים על זה, הרי ויודי זה בפה ולא בשאר איברים של האדם, קי מעשה בני יששכר מאמר חודש תשרי מאמר ז'.

נראה לתרץ: דהנה הרמ"ם הלכות תשובה פרק ב' הלכה ב' כותב ומה היא התשובה הוא שיעזוב החטא ואיסוריו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שניאמר יעזוב רשע דרכו, חזינן שכלי קבלו עליו קבלת שלא יעשה עוד לא עזר התשובה וזה אחד מחלקי התשובה וכן החפץ חיים בספרו תורת הבית פרק י"ב על הפסוק פרשת בחקותי "והתוודו את עונם ואת עון אבותם במעלה אשר מעלו ב' ואף אשר הלכו עמי בקרי אף אני אלק עמם בקרי והבאתי אותם בארץ אויבתם וגו' הקשה קרטיא עצומה אחר שכתבו והתוודו את עונם וגו' למה ילק הקדוש ברוך הוא עמם בקרי והלא עשו תשובה, ומתרץ דעיקר התשובה הוא שיקבל על עצמו לא לחבא, והם לא עשו כן אלא שחתו על העבר על מעלה אשר מעלו בו וכאומר שהם מתחשבים מאוד על העבר אבל אינם מקבלים יע"ע על לחבא שלא ילכו עוד עמו בקרי ולפיכך לא הוועיל תשובתם.

מעיד אשר נראה לתרץ: דלפי הנ"ל אתי שפיר שאנו מתוודים שרק אמרנו ויודי על העבר ולא קבלנו קבלת על העתיד.

ובענין נוחח על קבלת טובה מצאנו בגמ' דבר נורא דעצם הקבלה מבטל מירות: איתא בגמ' תענית פ' עמוד ב' בימי רבי זירא גזרו שמא, וגזרו דלא למיתב בתעניתא אמר להו רבי זירא נקבלה יליוון, ולמי טביל שמא ליתביה, אמרי ליה מנא דך הא, אמר להו דכתיב ויאמר אלי אלהי דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להציל ולהתענות לפני אלהיך נשמעו בדריך

מתוך דרשה בליל יום הכיפורים בבית המדרש בית גדליה בעלזא בבית שמש

ארבעת המינים שהיו כל השבת במים

האם נפסלו לנטילה משום שהיו כבושים ונפסלו?

הנה בשו"ת חתם סופר יורה דעה סימן פ"א בסופו כתב חידושי גדול אנו נוהגים בלולב ומיניו בשבת להסירם מן המים ל"ג נוי בסוף היום, כדי שלא יהיה כבושים ויפסלו, כדי שלא יהיה כבוש יום שלם בבת אחת ויחזור אח"כ ויתנהו לתוכו ואין מצטרף זמן הכבישה.

ובפתחי תשובה סימן פ"ז ס"ט כתב תמה על החתם סופר: כי לא שמענו כבוש פסול רק באתרוג דהוא דבר מאכל, אבל לא בלולב והדס וערבה.

ובשו"ת כתב סופר אורח סי' קכ"ב מיישב דברי אביו משום דכתיב כפות תמרין בעינן דוקא כפות של תמרין עץ עושה פרי תמרין דוקא וע"י כבושה נשתנה שמו ולא נקרא שמו הראוי לו עליו כפות תמרין, וכן ל"ל בהדס ובשושנה לולב מיניו.

ובשו"ת מנחת אלעזר חלק ב' סימן ס"ט תמה על הכתב סופר דלדינא אינו מיוחד כלל הדור זה כעין דרש בקרא, מה שלא למדו ר"ל שיהיה אצל הלולב להיות עץ עושה פרי וכו' וכן באתרוג דחק שם מקורם שכתב כי אלו הם כפות פרי תמרין ולא פרי עץ הדור אז לא היה בישול וכבישה פסול בו רק מפני שכתבה תורה פרי עץ הדור וע"י בישול וכבישה נשתנה מממות שה' וכו' ע"ש וכו' לא מיסבר בפרט לפסול עוד בלולב והדס מטעם זה לא מצאתי טעם לשבח בזה כלל.

ומלבד זה הנה בגוף הדבר של כבוש כבר כתב ל"ק אבי דרש התשובה על דברי החת"ס א"ל דדוקא באתרוג שיש בו טעם וכן במצה ומורו שייך לומר כבוש שנפלט ממנו טעמו, דבאמת כבוש אינו כמבושל ממש רק לענין שמפליט ומבליע כנודע באחרונים וכמובא שם, אבל בלולב והדס מה נ"מ בהוצאת טעמו כיון שהוא כעץ בעלמא ע"כ שפיר כבוש דבש"ס ובפוסקים רק דינא דכרס באתרוג.

אך מעיר דנמצא דכדברי החת"ס מפורש בבית יוסף סימן תרמ"ה בשם הרמב"ן שהדס וערבה שכבשן או שלקן לרפואה פסולים, הרי מזה מפורש דגם בהדס וערבה שייך כבוש וה"ה בלולב לפ"ז דמיון דלאו דוקא אתרוג שהוא מין מאכל, ותמנהני על הגאון הכת"ס שהלך בדרך רחוק להסביר כנ"ל ולא העיר מדברי הרמב"ן אלו המפורשים בב"י.

אמנם באמת נראה דאין משם ראיה דהנה גם באתרוג הכבוש כתוב בטוש"ע סימן תרמ"ה סעי' ט"ו רק כבוש בחומץ, א"ב בגמ' כתב דלדין דפסקין כששרה במים מע"ל היו כמבושין ה"ו גבי אתרוג פסול וע"ל כתב הגאון עירך לר' בס' ביכורי יעקב שם דמיון דטעם פסול כבוש הוא משום הדור אם רואה שאין משנתה האתרוג ע"י כבוש במים מע"ל ממראיתו א"צ לחוש מטעם כבוש, ואפשר דמטעם זה כתבו הפוסקים כבוש בחומץ דבזה דרכו לשנות מראיתו אבל לא בכבוש במים מע"ל ע"ל, וגם אם נחמיר באתרוג כ"ה המ"א כשנכבש במים מע"ל ע"ל ה"ו דלא לסיק ע"ל עוד בלולב ומיניו שבוה לא נמצא כלל בש"ע דין כבוש, ויש לפרש בדברי הר"ל דברי הרמב"ן שכ' הכבוש ושלוק שבהדס וערבה שכבשן או שלקן לרפואה דהך לרפואה קאי על שכבשן או שלקן דכשכבשן לרפואה אז אינו דרך לכבושו במים מע"ל דבזה עדיין לא נעשה ממנו שום דבר פעולה לרפואה כאשר עינינו רואין שעומדין ההדסים במים ז' ימים עם הלולב והמה לא נשתנו מהדסים בגידולן ומראיתן אלא ודאי שרפואה היינו שכבשן או בחומץ כמ"ש בטור לענין אתרוג שהיה כבוש מה דאמרין בגמ' אתרוג הכבוש ב' הטור דזהו כבוש בחומץ והרי שנק' כבוש בזה רק כבוש בחומץ ובפרט שכתב לרפואה בודאי היינו או בחומץ או בשאר סמנים חריפים ומשקות שימת עד שנשתנה מראיתו ועניינו זהו כונת הרמב"ן דשכבושין או שלקין לרפואה בהדס וערבה פסולין כנ"ל אבל במים מע"ל שהרי עינינו רואות שאין בהם שינוי אדרבא מה שיחזיקים ברטיבות ומעיל להם כדי שלא יתביישו. ולא ישתנו ע"ל לא קאמר הרמב"ן כן ל"ל ליישב מנהג הדאיקים שלא שמענו מעולם דקדק בזה לייטול הלולב מן המים בתוך המע"ל כגון בשבת כנ"ל. ואם כ' כזה הביכורי יעקב לענין אתרוג כנ"ל מ"ש לענין לולב והדס שאין מבואר כלל שום איסור בש"ס וכו' פוסק רק מדברי הרמב"ן ובאמת יש לפרשם באיטור כמו שכתבנו.

מי שכבה לו הנר בסוכות שחל בשבת האם נחשב כמצטער?

יש לחקור מי שכבה לו הנר בסוכות שחל בשבת אם מחויב לאכול בסוכה האם חושך נחשב כמצטער או דילמא אינו נחשב כמצטער הנה בשו"ת פתולת צדק חלק ב' סימן קצ"ט בשל שמי שכבה לו הנר בסוכות שחל בשבת אם מחויב לאכול בסוכה או לאו.

ומסיק: דאין מחויב ופטור הוא מדינא וצריך לצאת לאכול שם בבית במקום גידול שם שם נדאמר דרב מצטער פטור מן הסוכה, ואין לך מצטער גדול מזה שמצטער לישב בחשך ודאמרין בגמ' שבת כ"ה ותונו משלום נמיש לו הילולת נר בשבת ופרש"י שמצטער לישב בחשך, וכן פסק בפירוש הרמ"א אורח סי' תת"ק והוסיף עוד דאין מחייבין אותו לילך לאכול בסוכת חבירו אם יש שם טורח גדול יע"ש, ואם ירצה להחמיר לישב לאכול שם הוי הדיטורין כמ"ש רמ"א אורח סימן תרל"ט ועל"פ אם מברך על הסוכה הוי ברכה לבטלה כמ"ש הט"ז שם.

חיים טובים

עיר הקודש טבריה תובב"א
בנשיאות הגאון מרן רבי סיני הלברשטאם שליט"א
גאב"ד שיכון ג'

חודש תשרי תשפ"ז • גליון ט"ז

דברי אלקים חיים

ליקוטי אמרים ופנינים - אושפיזין
מכ"ק מרן הגאב"ד שליט"א

אכילת דגים ביום טוב ראשון שחל בשבת

ביום הראשון דסוכות שהוא אושפיזא דאברהם אבינו יש ענין מיוחד באכילת הדגים, וזאת ע"ד שכתב האור החיים הק' בפרשת בראשית (א, כב) דהברכה המיוחדת שנתברכו הדגים שיפרו וירבו במים הוא, כי הדגים נמצאים במים קרים, וטבע הקור שמפסיד את כח ההולדה, כמו שאמרו חז"ל בגמרא שבת (קטו): שאמו הקב"ה לאברהם מאי דעתין דקאי צדק במערב, מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח, [כלומר, אתה סבור שכיון שהמזל שלך נמצא במערב והוא מקום מצונן לכן אינך רואי להוליד, אחזיר אותו למזרח שהוא מקום חום], וכמו"כ נעשה נס לדגים ויש להם כח המוליד גם במים הקרים. עכ"ל. ולכן יש שייכות לדגים ביו"ט ראשון שהרי יום זה הוא אושפיזין דאברהם אבינו, ונס שנעשה לאברהם אבינו נתברכו בו גם הדגים.

והנה אצל הרמ"ק מצינו ז"ע היה נוהג לקנות אתרוג מהודר למחרת יו"ט, ואז היו מביאים לפניו הסוחרים אתרוגים מהודרים כדי שיבחר מהם את המובהר ביותר, ושנה אחת לא היה בכל הסביבה אתרוגים מהודרים, ושני חסידים החליטו בעצמם לצאת לחפש אתרוג מיוחד עבור אצל ז"ע, ועברו ממקום למקום עד אשר בסיעתא דשמיא מצאו את מבוקשם ושילמו עליו סכום גדול מאוד. ובדרכם חזרה נזכרו שגם אין דגים חיים בסביבת צאנא, ואמרו כיון שהם בדרך יכולים לחפש דגים שיהיה לכבוד יו"ט, ובאחד הכפרים מצאו דג גדול ומשובח, ובקשו לקנותו אולם הבעלים סירבו למכור, גם בעד סכום גדול, וכששמע שיש להם אתרוג מהודר, הסכים למכור את הדג תמורת האתרוג, וחשבו לעצמם שבודאי אתרוג כבר דאגו אחרים למצוא, אבל דגים כנראה לא טרחו לחפש במקומות אחרים, ועל כן הסכימו ליתן את האתרוג בעבור הדג, ושהגניעה לצאנא התחרטו על מעשיהם להחליף תפץ מצוה במאכל גשמי, והתביישו בכך, והניחו את הדג בחדר הבישול בלי לספר לאף אחד, ובאותה שנה חל יו"ט ראשון של סוכות בשבת קודש, וכשערך אצל ז"ע את השוה"ט הביאו המשמשים את הדג, ואז אמר אצל ז"ע לי חסידים פקחים ותלמידי חכמים שיועידים שהשנה מצות אתרוג מדרבנן ואילו עונג שבת הוא מדאורייתא, וכששמעו זאת אותם החסידים שמחו שלא טעו בחלפת האתרוג בדג, בהמשך נמסחו עוד לדאות את אותו כפר שאליו לצאנא והביא דורון לאצל את האתרוג שקנה מהם. הרי מזה עד כמה יש ענין בדגים ביו"ט דסוכות. (ליל יו"ט דסוכות תש"ט)

האושפיזין בסוכה - הצדיקים מרגישים ורואים

בפרשת אמור (ויקרא כ, מב), בסוכות תשבוע שבעת ימים כל האזרח ישוב בסוכות, פתח הכתוב בלשון נוכח בסוכות תשוב, ומסיים בלשון נסתר ישוב בסוכות. ואולי הרמז, דמה שהאבות באים לסוכה הרי זה בנסתר, ואין מתגלה אלא לצדיקים, ולכן כתוב כל האזרח בישראל ישוב, בלשון נסתר, והנה האזרח רומז לאברהם אבינו כדאיאת בגמרא בבא בתרא (טו), אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם, כתיב הבא (תהלים פט, א) איתן האזרחי, וכתיב התם (שיעה מא, ב) מי העיר ממזרח צדק, וכן איתא במדרש (במדבר רבא יט, א) מאיתן האזרחי זה אברהם שנאמר (תהלים שם) משכיל לאיתן האזרחי, לרמז דהאזרח זה אברהם, והוא תמיד נמצא בסוכה בנסתר עם כל האושפיזין, כמו שאומרים כשנכנסים לסוכה תיבו אושפיזין עלאין וכו', כדאיאת בזה"ק (ע"פ ח"ג קצא) חסד דאולי עם כולי יומין.

והכוונה שזה בנסתר, מפני שכתב אצל ז"ע בדברי חיים לסוכות, דהעיקר הוא שאור עבודתם ומדתם מאיר בסוכה, וז"ל, שאבות העולם המה האושפיזין הבאים לסוכה, והנה הן אמת שבאים האבות מלוכשים לתוך הסוכה וכמבואר בספרים הקדושים, ומש"ה מזמנים להם מקום, אולם עיקר הדבר שאור קדושת עבודתם ומדתם הוא שמאיר בסוכה, והיינו שמבואר שצריך כל אחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבות כי כל אחד כלול ממשמות ישראל. עכ"ל.

וכ"כ עוד בדברי חיים שם, ולזה צותה התורה לישיב בסוכה שחופף עליו קדושת השם ואהבתו אליו, ואז מקבלים לעשות בכל מעשיו כפי מדות שעשו צדיקי הראשונים אבותינו הקדושים, ומחכ"י מתי יגיעו מעשיו למעשיהם, וזה הוא אשר האבות המה אושפיזין היינו שכל אחד האיר מדתו הקדושה ביום אחד, ולקבל עליו בכל יום מדת צדיק אחד, ולעבוד ה' בכל מעשיו ע"פ מדות אותו הצדיק שבא לאושפיזא בימיה. עכ"ל. הרי דענין האושפיזין הוא בסתר לבו של כל אחד, והבן.

ומ"מ יש צדיקים שזוכים לראות ממש כמש"כ בדברי חיים 'מזמנים להם מקום', והיינו משום שכך כתוב ישוב בסוכות, והרי הראשונים ראו את האושפיזין, כמו שכתב רבינו השפת אמת ז"ע (סוכות תרמ"ד), דאפשר שבדורות הללו חביב ביותר לפניו יתברך מצוות סוכה, שקראו בזה"ק (נ"ח קא) צלא דמהינותא, כי הראשונים

הרגישו בחלות שם שמם על הסוכה וראו האושפיזין, ואנחנו אין אתנו יודע עד מה, ועם כל זה אנו חסין בצלו כמאמר (צפניה ג, יב) עם עני ודל וחסו בשם ה'. ע"כ. הרי שהראשונים ראו את האושפיזין, ואנו אין אתנו יודע עד מה. [השפ"א אינו כותב שהוא אינו רואה כמו הראשונים, אלא אין אתנו יודע עד מה, דאפשר גם לפרש שהרגיש וידע וראה. והבן].

(אושפיזא דאברהם אבינו ליל א' דסוכות תשפ"ה)

שפחת בית השואבה זענו מאושפיזא דיצחק

כתוב בתהלים (יד, ז) מי יתן מציון ישועת ישראל בשב"ה שבות עמו, ועוד נאמר (שם נג, ז) מי יתן מציון ישועות ישראל בשב"ה אלקים שבות עמו, ומדייק החיד"א בחומת אנך (ד, יז) דמה שכתוב בפסוק הראשון ישועות בלשון יחיד ובפסוק השני ישועות בלשון רבים, היינו כיון דבפסוק הראשון נאמר בשב"ה שהוא מדת הרחמים, וכשהישועה היא במדת הרחמים, הרי ישראל לא היו ראויים מצד מעשיהם לישועה אלא דברו רחמיה ה' הביא להם הישועה והיא גאולה בכללות, ולכן נזכר ישועה אחת, שהישועה היא מצומצמת רק כפי מדת החסד, אבל בפסוק השני נאמר בשב"ה אלקים שהיא מדת הדין, דאז ישראל ראויים מצד הדין לישועה, והם זכאים להרבה ישועות, ואז ניכרת הישועה בהרבה ענינים, ונראה כאילו הן ישועות רבות, ולכן נזכר בלשון רבים ישועות.

ולפ"ז י"ל דלכן מתחילים בשפחת בית השואבה במוציא יום טוב הראשון של חג כדאיאת במשנה בסוכה (א, א), והוא אושפיזא דיצחק, כיון דיצחק הוא מדת הגבורה שהיא מדת הדין, וכדכתיב (בראשית לא, מג) ופחד יצחק היה לי, ומצפים שתהא הישועה מצד הדין ואז יוכלו להגיע להרבה ישועות, וזו השמחה הגדולה.

(שו"ת אושפיזא דיצחק תשפ"ג)

נשים מעורות מנשילת לולב

בסעודה בחוה"מ היה המדובר בענין המנהג שהנשים לא יברכו על הלולב, אמר מרן רבינו שליט"א בדרך צחות דהוא משנה מפורשת במסכת סוכה (מב) מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה, ומחזירתו למים. הרי לנו מפורש שמחזירתו למים אצל אינה נוטלת בעצמה. (בסעודת יו"ט א' סוכות תש"פ)

סובה ראייתה

שו"ת ונושאים בהלכה
בענייני דינא

ולמה נקרא שמה טבריה - שטובה ראייתה (פנימל ה.)

הגאון רבי נחום רפפורט שליט"א
מו"ץ בבית ההוראה - בני ברק

...עשרה מקומות גלו הסנהדרין...
וקבלה היא שבטבריא עתידין לחזור תחילה
ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"ב)

שערי חיים

בירורי הלכה
מכתלי בית הוראה

דיני ד' מינים כשחל יום ראשון של סוכות בשבת

ליקח אתרוג כזה ונחשב אתרוג נקי ומהודר לגמרי].
ונחזור לדין נפל הפיסט, ראשית צריך להקדים דאף
כשנוטלים ביום א' יש הרבה צדדים להקל, כגון אם
נשאר חלק מהפיסטים, ואף דהרמ"א כתב דיש להחמיר
בהקל בשופי, ראשית מפני שלדעת המחבר בשרא
הימים אין פסול בהדר, שנית יש סובין הפסול
בנפל הפיסט הוא מטעם חסר, ובחסר לכו"ע אין
פסול בשאר הימים, ואף דהאחרונים קנט דעיקר
הפסול הוא משום הדר, יש לצרף להקל מה שלא
נפל כל הפיסט (דיש הרבה דעות המקילין), ולכן ודאי
אפשר להקל.

עוד מצינו שאלה בפוסקים כשיש נקודה הפוסלת
באתרוג נגזר נקודה שחורה הנראית לעין מרחוק,
והיא על החוטם, אם מותר לקלפה כדי להכשיר
את האתרוג, ואף אם נאמר דביום הראשון אסור
משום דנכנס בחשש חסר, (אף דגם בזה יש לדון
שחרי אם קליף את האתרוג לא דבר מוסכם הוא ויש
בה חשש חסר), עכ"פ כשחל יום

הגאון רבי מאיר בריקמן שליט"א
מו"ץ בבית ההוראה - טבריה

הג סוכות שנת תשפ"ז, יומו הראשון חל בשבת,
ויש כמה דינים בד' מינים שמשמשים עקב זה.
ונציין עיקרי ההלכות. בפסוק נאמר ולקחתם לכם
ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' ושמחתם לפני ה'
אלקים שבעת ימים, וכפי המבואר בגמרא מצות
ד' מינים הם רק ביום הראשון, אבל חכמים תיקנו
זכר למקדש (ששם היתה המצוה כל שבעת הימים) לטול
בכל המקומות גם בשאר הימים, וכשחל יום הראשון
בשבת גזרו חכמים שלא לטול, שמא יעבירו ד'
אמות ברה"ק, ונמצא שבשבת זו כל מצות הנטילה
היא רק מדרבנן, שהרי ביום הראשון לא נוטלים
משום גזירה, ובשאר הימים בכל השנים היא רק
מדרבנן.

ומצונו ג' פסולים בלול, 'חסר',
'הדר' ולכם', דבפסוק נאמר
ולקחתם לכם פרי עץ
'הדר', ומיתבת
'ולקחתם'
נל מד

א' בשבת

דליכא חשש חסר
בפשוטו היה מקום להחמיר
לקלפה, אלא דיש לציין דברי הרמ"א בס' תרמ"ט
דאתרוג הפסול לא מהני לקלף הפסול דכיון דמכא
פסול קאמי פסול הוא, אמנם האחרונים כבר כתבו
שדעיקר כזה להקל וכיון דקלפו חזר להכשירו.

ליקחה תמה, שלא

יהיה חסר, ובגמ' פרק לולב הגזול

מבואר דלין דכח דהיינו שאין יוצאין בלולב שאול,
הוא דוקא ביר"ט ראשון, אבל בשאר הימים יוצאים
בשאל, (ולענין גזול תלי במז' אם אין מצוה הבאה בעבירה
פוסל בשאר הימים).

וכן דין חסר דנלמד מולקחתם, ליקחה תמה, גם בזה
הסכימו כל הפוסקים דדוקא ביום הראשון פסול,
כלשון הפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון, ודין זה
שייך במיוחד באתרוגים, ומצוי בעיקר כשרוצים
לקנות מכל מיני פינטול, ולפעמים גרם חסר
באתרוג, או כשהאתרוג עדיין על גוף האילן ומקבל
מכה מהענפים ונגרם לו חסר, אז א"צ לחשוש באופן
שחל יום א' בשבת, כיון דפסול אינו אלא ביום
א', וכשחל בשבת אין נוטלים בו ד' מינים. ולענין
נפל הפיסט, כתב הרמ"א (בס' תרמ"ט) דפסול משום
חסר, ולפ"ז גם בזה יש להכשיר בשאר הימים, אמנם
אין זה דבר מוסכם, ובהמשך נדון בה בהרחבה.

ולענין פסול הדר, בזה נחלקו גדולי הפוסקים אם
פסול בשאר ימי הסוכות, דעת המחבר דהלכה
כשיטת הרמב"ם דאין פסול הדר בשאר הימים,
אבל הרי"א נוטק לעיקר קדעת הרא"ש דפסול
הדר הוא בכל ימי סוכות, ובדין זה נכלל כל מיני
פלטיקין או בלעטלין על האתרוג דיש בו חשש
הדר, ולדעת המחבר אין לחוש בשאר ימי סוכות,
[ובענין בלעטלין עצמן, מבואר ברמ"א (בס' תרמ"ח)
סברא להקל, דאם הבלעטלי' אינו מורגש באצבע,
נחשב כחלק מהאתרוג ואין בו חשש חזות, אף ביום
שמחייב בו מדאורייתא, ולפ"ז בשנה זו יש לצרף
שיטת המחבר דאין דין הדר בשאר הימים, ויכול

נוי שהונח בסוכה ללא רשות בעל הבית
מעשה באדם שהפתיעוהו בני ביתו וסמך לכניסת יו"ט ראשון של סוכות תלו על
פתח סוכתו מבתוך תמונה גדולה לנוי. כשחזר לביתו בליל יו"ט וראה התמונה לא
הייתה דעתו נוחה מכך וביקש להסירה מהסוכה. האם יש דין "נוי סוכה" על אותה
תמונה, והאם מותר להסירה.

תשובה: בגמ' סוכה [י] סיכה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצויירין ותלה
בה אגוזים שקדים אפרסקים ורימונים ופרכלי ענבים ועטרות של שיבולים יינות
שמינים וסלתות. אסור להסתפק מהם עד מוצאי יו"ט האחרון של חג. ואם התנה
עליהם הכל לפי תאוה.

וטעם האיסור משום שהוצא למצוות ויש ביזוי מצווה במה שמסתפק מהם, ולכן
כל שהתנה מראש שישתמש בהם ליכא ביזוי מצווה שהרי לא ייחדם לגמרי למצווה
אלא מלכתחילה עומדים גם לשימוש.

וכתב הרמ"א [תל"ח ב'] היכא שלא התנה על הנוי דאסור להסתפק ממנו, אין לטלטלו
בשבת ויו"ט משום הוצאה למצוות. נמצא בדחול המועד האיסור הוא רק להשתמש
בנוי סוכה, ובשבת ויו"ט האיסור הוא גם לטלטל הנוי.

ונהג בנידון דין הנוי הנוהג על צידו החיצוני של הפתח ואינו בחלל הסוכה, ויש לדון
אם גם נוי כזה הוא בכלל דין "נוי סוכה", ומחד גיסא הוא מייפה את מבנה הסוכה
שהיא נאה בקישוטים, ומאידך גיסא הנוי לא נמצא בתוך חלל הסוכה שהוא מקום קיום
המצווה אלא מצידה החיצוני.

ונראה נדון זה תלוי האם נוי סוכה הוא דין בחפצא דסוכה שתהא "סוכה נאה",
או שהוא דין בגברא שתהא ישיבתו בסוכה ומכובדת. דאם הוא דין בחפצא של
הסוכה, י"ל דכל שמייפה הסוכה גם בחלקה החיצוני הוא בכלל "נוי סוכה". ואם הוא
דין לנאות ישיבתו בסוכה, אם כן כשהנוי תלוי מחוץ לסוכה שאינו מקום ישיבתו
אינו בכלל נוי סוכה.

ועתה נשוב לנדון דיון, דאם נוי סוכה הוא דין ב"חפצא דסוכה" אם כן אין אדם
יכול להחליף איסור בשל חברו ולא כל כמיניה להגדיר נוי סוכה בסוכה שאינה שלו,
וכיון שבע"כ לא ינחא ליה באותו נוי אין על זה שם "נוי סוכה". אולם אם הוא
דין ב"ישיבת סוכה" כיון שגם בני הבית יושבים בסוכה זו ולפניהם הוא נוי, שפיר
יש להחשיבו כנוי סוכה.

ומכיון שלצד שהוא דין בישיבת סוכה אין דין נוי על נוי תלוי מחוץ לסוכה, נמצא
דלכו"ע אין עליו דין "נוי סוכה" ומותר להסיר התמונה מהסוכה. ואף ביר"ט יוכל
להסירה ואין בזה משום מוקצה כיון דיסוד איסור מוקצה בניו סוכה הוא מחמת
איסור השימוש בו והוצאה למצוות. ובנידון דין שאין עליו שם נוי סוכה ממילא
לא הוקצה למצוותו. [ואם באופנים מסוימים יש לדון בהסרת התמונה בשבת ויו"ט מצד מלאכת
סותר ואבמ"ל עכ"פ בחו"מ ודאי יוכל להסיר התמונה מהסוכה ולהשתמש בה למה שיחפצו].

העברת נוי מסוכה לסוכה

מעשה במשפחה שהכניו נוי סוכה מיוחד מאד, במחלק החג עזבו ביתם להתארח
במקום אחר ורצו ליטול עימם את הנוי מסוכתם לסוכת המארחים, האם מותר
להעביר נוי מסוכה לסוכה.

תשובה: בשו"ת שאל ומשיב אסר להעביר נוי מסוכה לסוכה עפ"י הגמ' בשבת [גב].
דאין מדליקים מנר לנו משום אכחשי מצווה וביזוי מצווה. וכ"פ הכף החיים [סי' תל"ח],
ולכאורה צ"ע דהא קי"ל גבי נר חנוכה מדליקין מנר לנו, ורק במדליק על ידי נר
אמצעי נחלקו [פי' שו"ע תרע"א א.], ואין לומר דכאן חשיב כמדליק על ידי נר אמצעי
כיון שבשעת הורדת הנוי לא נעשה כלום. אז אינו שהרי אין איסור בעצם נטילת
הנוי מסוכה אלא רק לשטירת הערבות בהושטת חול.

עוד יש לדון להחיר העברת נוי לסוכה אחרת דלא חשיב כנחנה מהנוי דמצוות לאו
ליהנות ניתנו. וכעין דמצונו בביה"ל [סי' תל"ח] בשם הת"ח דמותר לקחת אתרוג
התולה לנוי בסוכה לקיום מצוות נטילה. וכ"כ באשל אברהם [תפ"ד] דמותר לקחת
עליהם מחלוקת לשטירת הערבות בהושטת רבה.

ונהג לעיל בשו"ת הקודם הובא נידון אם ענייני של נוי סוכה לנאות החפצא דסוכה
או לנאות ישיבת האדם בסוכה. ואי נמצא נדון לנאות ולהנעים ישיבתו אין היתר
מצד דמצוות לאו ליהנות ניתנו, דמצוה שכל עניינה להנאות האדם אינה בכלל זה
כמו שכתב הפמ"ג [סי' יס"ג] דאסור להדליק נר שבת בשמן של ערלה ולא שרינן מצד
דמצוות לאו ליהנות ניתנו, שכן כול עניינה של מצוות הדלקת נר שבת להנאות האדם.
נמצא למעשה בנידון דיון דתלמי במחלוקת הת"ח והשו"מ. ולכן מן הנוי שיתנה
מראש בהנחת הנוי שדעתו ליטלו באמצע החג לסוכה אחרת ואזי לכו"ע שרי
להעבירו מסוכה לסוכה.

והוזהר מעשה ב'סוכת פלא' שהעבירו הנוי סוכה ממקום למקום ודנתי עם מורינו
הגאב"ד שליט"א כשאלה זו והסכים לדבריי במסקנה הנ"ל.

חיים של תורה

צילא דמהימנותא

הגאון הגדול רבי **צבי יצחק** שליט"א ר"מ בבית מדרשו ב"ב מח"ס 'מעשה איש' ושא"ס

בדברים (פרק ט"ו) נאמר לענין חג הפסח: "שמו את חודש האביב ועשית פסח לה' וגו' כי אם לא המקום אשר יבחר ה' א' **לשכן שמו שם**". (וכן (שם פסוק י"א) לענין חג השבועות: "במקום אשר יבחר ה' א' **לשכן שמו שם**". ואמנם לענין חג הסוכות נאמר (שם פסוק ט"ז): "שבעת ימים תחוג במקום אשר יבחר ה' ללא תוספת המילים **"לשכן שמו שם"**". והדבר זועק: דרשני!

והגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל אמר ליישב זאת לפי האמור בזוהר הק' (פ' אמור ק"ג ב'), דסוכה היא **"צילא דמהימנותא, שכינתא פרישא גרפאה עליה מלעילא"**. והיינו שהשכינה פורשת כנפיה על הסוכה, וכיון שכן כבר אי אפשר לכתוב בחג הסוכות "לשכן שמו שם", כי אין השכינה מתיחדת רק בבית המקדש, אלא גם בסוכה!

ומצאתי בעה"י י"ח הלכות מעשיות ומנהגים שונים הנובעים מדברי זוהר הק' הנ"ל שהשכינה שורה בסוכה, וזה החלי בקצרה בעה"י:

דומיא דביהמ"ק שהיה בה קדושה בחלל האויר. (ימפי השמועה מועדים עמ' 293).

יא. ברבינו בחי' (ויקרא ט"ז, ט"ז) כתב שלכן סובר רבי יהודה שמסככין בדבר המקבל טומאה, כי השכינה נמצאת גם בתוך

א. עצי סוכה אסורים להשתמש בהם כל שבעה, כיון ששם שמים כל על הסוכה (סוכה ט, א). ובספר "שפת אמת" (בכמה דוכתי) העלה שקדושת הסוכה בבחינת קדושת ביהמ"ק. ועיין "חשק שלמה" (ריש מסכת סוכה) ד"סוכה מלא בגימטריא **צ"א**, כמנין שם יו"ד ה' וא"ד, ע"ש.

ב. אין לעשות את הסוכה קפנדריא, כמו שאסור לעשות כן בבית הכנסת (ספר "מאה שערים" להר"ץ גיאות ד"ף ע"ב בשם רב האי גאון, וספר "משנת יעקב" א"ח סימן תרל"ח בשם הפמ"ק).

ג. אין לעשות סוכה פחות מעשרה טפחים (סוכה ה, א), ובס' "חסד לאברהם" (מעיין ד' נהר י"ח) וב"שפת אמת" (תרמ"ב ד"ה כתוב), שסוכה **שאינה ראויה להשראת השכינה** פסולה לסוכה.

ד. הביאו מהאר"ז ד"ל שנכון לתקן בסוכה שולחן מסודר עם ד' רגלים, דוגמת השולחן שהיה במקדש, כי **הסוכה דומה לביהמ"ק!** (ס' "אבן השוהם" א"ח סי' תרל"ט ס"ד).

ה. בס' "שפתי כהן" (פ' אמור) כתב שאסור להכניס גוי לסוכה, כי אין לו "מהימנותא". ובפיט (שחרית יום ב' לסוכות): **"ונכרי לא יעבור בתוצאותיה..."** ועיין זוהר הק' (פ' אמור ק"ג א') כי מי שאינו מגדע וורשו קודש של ישראל, לא יושב בסוכה, ע"ש.

ו. אין לירק בסוכה דומיא דמקדש (מובא מהדברי חיים זצ"ל).

ז. רבים נוהגים ליטול הלולב בסוכה, כיון שהסוכה היא מקום לשינה הרי זה בגדר "לפני ה' אלקיכם" כמו במקדש!

ח. המהר"ל כתב שיש לספֵן מחיצות הסוכה, כמו במשכן שמיצניו בו, קרש שזכה ליתן בצפון יתן לעולם בצפון ("באר היטב" סי' תר"ל סק"ו). וע"ש בביאור הלכה ובס' ערוך השולחן שם.

ט. הסותר את הסוכה, יש בזה משום "לא תעשון כן לה' אלקיכם". (ספר "אבני נזר" א"ח סי' ל"ד סק"ה). ועיין שו"ת "להורות נתן" ח"ט סי' יז).

י. הפוסקים כתבו שאסור לעשות צרכיו בסוכה ואפילו לתוך כלי (חיי אדם כלל קמ"ז ס"ב וקיצור שו"ע סי' קל"ה). ובשו"ת "לחם שלמה" (א"ח סי' ק"ב) ביאר, דכל חלל הסוכה ואויר שלה הוא יפֵץ של מצוה, ע"ש, וזהו

טובים מאורות

על רבותינו מאורי העיר טבריא תובכ"א

רב המנונא סבא

אזמן לסעודתי אושפיזין עילאין

בעיר הקודש טבריה טמון ומנוחתו כבוד אחד מגדולי התנאים והמקורות הטמירים והעמוקים ביותר בתורת הנסתר - **רב המנונא סבא ז"ל**. הוא חי בארץ ישראל והיה מראשי חברי וסיעתו של רבי שמעון בר יוחאי. אמרותיו הקדושות מובאות לאורך כל ספר זוהר הקדוש, כמי שמסר לתלמידיו סודות עליונים, תפילות זכות, נוסחאות ברכה וביאורים עמוקים על פנימיות התורה והמצוות.

איתא בזוהר הק' (ח"ב ק"ל): **שבכל ערב שבת היה רב המנונא סבא טובל בנהר**, וכשהיה עולה מן הנהר, היה יושב רגע אחד ומרים את עיניו לשמים ושמה. רב המנונא הסביר ששמחתו נבעה מכך שראה את שמחת המלאכים העולים ויורדים בשמים, משום שבכל ערב שבת יושב האדם בעולם הנשמות. על זה כותב זוהר הק': **"זכאה איהו מאן ידיע בריזין דמריאה"** - אשריו שהוא יודע בסודות אדונו. ממעשה זה למד האר"י את דין הטבילה בערב שבת, (רח"ו שער הכוונות ע"ר"ש)

שמחת הסוכה

וסוד האושפיזין הקדושים

אחד המנהגים המפורסמים ביותר שהנהל רב המנונא סבא לכל כלי ישראל מובא בספר זוהר הקדוש (חלק ד, דף ק"א), והוא היסוד לאמירת **"אזמין לאושפיזין הנהוגה בכל המנוצות ישראל בימי חג הסוכות"**.

מדי שנה, בעת שהיה נכנס לצל הסוכה, היה עומד על פתחה בשמחה עצומה ובהתרגשות קודש, מברך בקול רם ואומר: **"נזמין לברכאן, נזמין לאושפיזין עילאין"** (נזמין את הברכות, נזמין את האורחים העליונים). רב המנונא סבא היה רואה את שבעת רועי ישראל - אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף ודוד - כשהם נכנסים לחסות עמו בצל הסוכה.

הוא היה פותח ואומר ביראה ובאהבה: **"תיבו אושפיזין עילאין, תיבו. תיבו אושפיזין דמהימנותא"** (שבו אורחים עליונים, שבו. שבו אורחי האמונה). מתוך דביקות זו היה יושב בסוכה, כשהוא מזוהר ומעורר את האדם לענג את החג ולשמח בסוכתו גם את העניים והנוקעים, שכן **קבלת פני האושפיזין הקדושים תלויה במידת הצדקה והחסד שהם מזונו של האישופא**.

מקום מנוחתו בטבריה

על פי המובא בשער הגלגולים לר' חיים ויטאל ז"ע (הקדמה ל"ח), מנוחתו כבוד של התנא הקדוש רב המנונא סבא ז"ע היא בעיר הקודש טבריה, במערת ר' חייא ובניו, מקום קבורתו נחשב למקום מסוגל לתפילה, להתעוררות תשובה ולהמשכת ישועות.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, ונזכה לחסות בצל השכינה וגמר חתימה טובה.

טובים השנים

מהנעשה והנשמע במוסדותינו

קהילת 'דברי חיים' צאנז - שיכון ג' בני ברק | ארגון 'חיים טובים' - שיכון ג' טבריה

לקראת הימים הנוראים וחג הסוכות: מפעל חסד לתמיכת לומדי תורה ומשפחות אברכים בטבריה

בארגון מוסרים כי הסיוע יימשך א"ה גם בהמשך השנה, וקוראים לנדיבי הלב המבקשים לזכות ולתמוך בלומדי התורה, להצטרף למפעל החסד ולפנות למשרדי הארגון.

זכות התורה ולומדיה, וזכות התומכים והמסייעים, תעמוד לכולם לכתיבה וחתימה טובה, לשנה של הרחבה, ברכה והצלחה בכל אשר יפנו.

הנפש ושמה של מצווה, ללא טרדת הלב על צרכי החג היקרים והמרוכזים.

מארגני מפעל החסד מציינים כי מדובר בהמשך ישיר למסורת התמיכה הקבועה בלומדי התורה בעיר, כמדי שנה בשנה, מתוך הכרה בחשיבותם הרוחנית העצומה של בני התורה ופרט של עיה"ק טבריה.

במסגרת פעילותו הענפה לטובת בני תורה תושבי עיה"ק טבריה, יצא ארגון 'חיים טובים' בחלוקה רחבת היקף של בשר ודגים למשפחות האברכים ולומדי התורה בעיר, לקראת ימי החגים הבעל"ט.

הפעילות, הנעשית בברכת רבנו הגאב"ד שליט"א, נועדה לסייע למשפחות היקרות העמלות בתורה, ולהבטיח כי גם הם יזכו להיכנס לחגים מתוך מנוחת

קהילת 'דברי חיים' צאנז שיכון ג'
בגשיאות כ"ק מרן רבינו הגאב"ד שליט"א
רחוב הולדה הנביאה 10 בני ברק

זמני שמחת בית השואבה ושולח"ט לכבוד האושפיזין

יום א' אישפוזא דיעקב שליט"א
עם סיום מסכת חולין
בשעה 8:30

יום ג' אישפוזא דאהרן כהנא
בשילוב שמחת ה'בר מצוה' לנכד מרן רבינו שליט"א
הבה"ח אהרן אלטרד אליהו נ"י
בן הר"ה"ג ברוך יוסף שליט"א

הושענא רבא
קריאת משנה תורה בשעה 8:00
סעודת דוד מלכא משיחא בשעה 9:15
ואחריו אמירת ספר תהלים בציבור

שמחת תורה
מנחה בזמן הדל"ג
סעודה שלישית ונעילת החג מנחה וזיקת התפוחים
ולאחר מעריב הקפות שניות

לתרומות: 'קהילות' - בית המדרש דברי חיים שיכון ג' - קוד 319
ארגון 'חיים טובים' טבריה - קוד 12230

בית המדרש
בית הוראה
סלול לאברכים
מפגשים
קריאת נפ"ח
'חומי חיים'
מפעל חסד
'מכלכל חיים'
קוה לילדות
'קופת טלרא'
מכון להאזנות
ספרי 'בית צאנז'
שיעורי תורה
'בית יוסף'
חיים טובים
שיכון ג' טבריה
(052-8435242)
בית הוראה
מפעל חסד
'בני חיים'

בית הוראה לארבעת המינים שע"י בית הוראה המרכזי שיכון ג' ב"ב

שמחים אנו לבשר כי נפתח
בית הוראה מיוחד
למענה על שאלות הלכתיות
בכשרות ד' מינים
ע"י הרבנים הגאונים

הגאון רבי צבי דוונטל שליט"א
מו"ס 'תפארת צבי'

הגאון רבי חיים שלום סגל שליט"א
מו"ס 'בירורי חיים'

הגאון רבי נחום דפפורט שליט"א
מו"ס 'דאש הכולל'

בית הוראה יפעל בין יו"ב לסוכות
באולמי 'מרום' רחוב הרב לנדא 2

זמני בית ההוראה

בכל ערב בין השעות 8:00 עד 8:30

בימים ב' וד' וה' ע"י הגאון רבי יצחק יהודה גומבו שליט"א
טלפון: 054-8435242

בימים ב' וד' וה' ע"י הגאון רבי מאיר בריקמן שליט"א
טלפון: 053-3184828

כתובת בית ההוראה: רח' ויצמן פינת שזר (מול קופ"ח כללית)

גמר חתימה טובה, ההנהלה

יו"ל ע"י 'ארגון חיים טובים' רחוב אהבת ציון 38 שיכון ג' טבריה

להערות והארות נא לשלוח מייל: BneiChaiminc@gmail.com 99-4357274 ID 'קהילות' - ארגון חיים טובים טבריה (12230)

רבני בית ההוראה יענו לשאלות בהלכות ד' מינים ביריד ארבעת המינים בשבועה עילית כמו"כ, לקראת חג הסוכות המענה יתוגבר למענה בשאלות על הלכות סוכה, יו"ט וד' מינים

הדרגתי יחד

עמי רסודות מאהר"ה שיעורי
ושיעוריו של המשפיע הגדול
רבי חיים ליברמן שליט"א

ושמחתם לפני ה' אלוהיכם

ושאבתם מים בששון

"ושמחת בחגך" נאמר על השמחה הגדולה בחג הסוכות, ובפ' ד' המינים בסוכות נאמר "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם", ובנוסף יש עוד ענין השמחה הגדולה בחג הסוכות של "ניסוך המים" על גבי המזבח, כמ"ש ושאבתם מים בששון וגו'.

וידוע מה שאחז"ל על גודל השמחה שהיתה בביהמ"ק בעת ניסוך המים, מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו, ונק' שמחת בית השואבה ע"ש הפ' ושאבתם מים בששון וגו', וכמאחז"ל שמשם שואבין רוח הקודש. ולכא"ל כל ענין עבודת ניסוך המים תמוה מאד, מה התוכן המיוחד של ניסוך זה, ומה השייכות לחג הסוכות, וביותר תמוה למה גדלה השמחה בעבודה זו יותר משמחה של מצוה של כל מצוות התורה כולה.

עבודת התפילות כנגד ההתרוממות בעבודת הקרבנות

אך הנה ידוע יסוד גדול בדרך החסידות, אשר בכל מצוות התורה יש שני חלקים לכל מצוה, חלק א' הוא קיום המצוה במעשה גשמית בפועל עפ"י פירושו הפשוט המבואר בהלכה, וטעמי המצוה המבואר בראשונים ואחרונים וכו', חלק ב' הוא הפירוש והכוונה הפנימית בעבודת ה'.

כגון בעבודת הקרבנות בביהמ"ק, היה הקרבת הקרבן ושחיטתו וזריקת דמו וכו', זוהי העבודה במעשה גשמי בפועל עפ"י הל' מעשה הקרבנות וכו', בזמן שביהמ"ק היה קיים. ומשחרב ביהמ"ק תיקנו חז"ל סדר התפילה שהוא במקום הקרבנות, כמאחז"ל תפילות כנגד תמידין תקנום, דהיינו שע"י התפילות שמתפללין בבוקר ובערב היא כעבודת התמידין של עולת הבוקר, ועולת התמידין של בין הערבים.

ולכא"ל צ"ל איך נחשבים התפילות כעבודת קרבנות התמידין של שחרית וערבית, הרי הם שני ענינים נפרדים, ולא קרבו זה אל זה. העבודה בפועל היא הקרבת הבהמה שחיטתה וזריקת דמה על המזבח, ועבודת התפילה היא שמתפללין להקב"ה על עניני הכלל והפרט כאו"א כפי כח כוונתו שמוכנו בתפילתו, ומה השייכות להקרבת הקרבנות שנעשו בפעולה גשמית ע"י הכהנים בשחיטה וזריקת הדם, ואכילת בשר בעזרה, וכו', ואיך נחשבת התפילה במקום הקרבנות.

אלא הכוונה היא כפי שמובא בחז"ל שהקרבת הקרבנות היו ע"י הכהנים בעבודתם ולויים בשרים ובזמור, וישראל במעמדן, דהיינו שעצם ההקרבה היא עבור כלל ישראל, ולכן תיקנו כ"ד משמרות כהונה וסדר מעמדות של ישראל, כדי שיעמדו ישראל על הקרבנות, מפני שעליהם מקריבין אותם, שבאמת הישראל היה צריך בעצמו להקריב הקרבן, אלא מפני שאינו יכול ליכנס לעזרה, ולכן הכהנים מקריבין ע"ש הישראלים והם שלוחי ידיו, כמו בקרבן יחיד כשישראל מביא קרבן בביהמ"ק, אם זה חטאת או קרבן תודה וכו', היה צ"ל ישראל עומד ע"ג הקרבת הקרבן, ולראות כל סדר ההקרבה והזריקה על המזבח וכו'.

ובפרט בקרבן חטאת צריך הישראל העומד ע"ג הקרבן לחזור בתשובה נכונה, כמ"ש שהכהנים אומרים דברי כבושין, והלויים מזמרים בכלי זמר, בכדי לעוררו בתשובה עמוקה, ומכח קדושת העבודה של הכהנים והלויים, ומכח קדושת המקום המקדש כי נורא הוא מאד, מתעורר הישראל בתשובה באמת ובלב שלם, ובאהבה עצומה עד בח' כלות הנפש.

בכל דור חייב אדם לראות כנפשו אש הקרבנות ואהבה כמים

והנה יש כאן שני חלקים בעבודת הקרבנות. חלק א', היא עצם מעשה ההקרבה בפועל גשמית, וחלק ב' היא הכוונה הפנימית, התשובה, והאהבה וההתעוררות בתשוקה וחפיצה לקרבת ה' ולעבודתו ית'. חלק הא' יכול להיות רק כשיש ביהמ"ק, והחלק ב' יכול להיות גם כשאין ביהמ"ק, דהיינו

ההשתתפות התשובה מאהבה, עד עומקא דליבא, יכולה להתקיים ע"י העבודה בתפילה ככוונה עמוקה, וככוונה גדולה במצות ק"ש ויחוד ה', שזה מביא למצות ואהבת, בכל לב ונפש ומאד, וכמאחז"ל עה"פ ועבדתם את ה' אלוהיכם, איזהו עבודה שבלב, זו תפילה.

ולפי"ז מובן מה שתיקנו חז"ל התפילות כנגד תמידין, כי כוונת התפילות הם בעצם חלק מעבודת הקרבנות, שהיא החלק הפנימי של הקרבן, שהוא הכוונה בלב, והיא תכלית כל ההקרבה, שיתעורר בלבו בתשובה מאהבה לה', ועי"ז יתקרב להקב"ה אחר שהתרחק מה' ע"י החטא, וכמ"ש ברש"י עה"פ מה טובו אהליך יעקב "משכנותיך" ישראל. פי"א שהכוונה על בתי בני ישראל שלא היו מכוונות זה כנגד זה, מטעמי קדושה וצניעות, ופי' הב' הכוונה על משכנות בתי המקדש שבהם מקריבין קרבנותיהן לכפר עליכם עכ"ל.

ושני החלקים האלו קשורים זה בזה, ויחידו יהיו תאומים למצוה אחת ושלמה, ואם חסר חלק א', או ממעשה ההקרבה, או מחלק הכוונה הפנימית, שהוא תכלית המצוה ומטרת לדביקות בה' לאהבה ולידיאה את השם הנכבד, הרי חסר מעצם המצוה. וכמ"ש גבי תפילה, תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה.

וכן הוא בכל מצוות התורה אשר מלבד פירושן הפשוט וקיומן במעשה בפועל, יש להן פירוש ו"תוכן פנימי" בעבודת ה', ולכן גם מצוות כאלו שאינן נוהגות רק בזמן שביהמ"ק קיים, אפשר לקיימן ג"כ בזה"ז ע"י קיום "תוכן" המצוה ברוחניות בכל זמן ובכל מקום.

וכלה"ק של הבעה"ת זיע"א בד"ה ושאבתם מים בששון הא', עכשיו שאין לנו ביהמ"ק ולא מזבח, צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו, ולהבין איך כל הבחי' עליונות של מעלה הם למטה בעבודת ה' שבלב כל אחד ואחד, ובכל דור חייב אדם לראות בנפשו ענין בחי' אש ששורף ומכלה הקרבנות, וכו', ובחי' ניסוך המים שבחג, ובחי' יום השמיני עצרת (פי' שהוא ענין עצרת ואסיפה וקליטה בפנימיות) כל הבחי' הנ"ל, עכ"ל.

אהבה כרשפי אש מול אהבה כמים

והנה כדי להבין ענין "ניסוך המים" ברוחניות בעבודת ה', צריך לדעת שיש שני ענינים וסוגים שונים באהבת ה'. א' נק' אהבה כרשפי אש, וא' נק' אהבה כמים.

אהבה כרשפי אש היא אהבה "מרחוק", דהיינו כשהאדם מרגיש גודל ריחוקו מהקב"ה, שהתרחק ע"י עוונותיו, ומתעורר בתשובה להשי"ת, הרי זה בא מהרגשת צמאון גדול והשתוקקות עצומה, שנפשו חפצה לצאת ממאסר תאות הגוף וחומריות העולם, להיות יותר רוחני בהרגשת חיות דקדושה וקרבת אלקים בקירוב חזק אל התורה"ק והמצוות המחברים אותו להשי"ת בדביקה וחשיקה בבחי' חבוקה ודבוקה בך.

אהבה כמים היא "מקריב", כמו אבן שיהיו רחוקים זה מזה זמן ארוך ביותר, ואח"כ שוב נתאחדו לראותם יחד ולהתענג זה מה בתענוגים וששונות אהובים זה עם זה, בהתאחדות וקירוב הלבבות בשבתם בצוונת חדא.

לפי"ז האהבה כרשפי אש היא מדרגת אהבה נמוכה ממדרגת אהבה רבה, כי האהבה כרשפי אש היא התשוקה והצמאון להתרחק מההסתר פנים שהוא ענין תאות העוה"ז וחומריותו הגשמית, ולהתקרב להשי"ת בעבודתו ית', ועדיין הוא "מרחוק" לכן יש לו התשוקה והצמאון לקרבת ה' בתו"מ. משא"כ מדרגת אהבה רבה היא כשהגיע לחפצו ותשוקתו שהשתוקק עד עכשיו, ואזי נכבה האהבה כרשפי אש, ונמשך אהבה רבה שהיא התענוג שמתענג ומשתעשע עם קרבת ה' כי רבה היא מאד, והתענוג הזה נמשך כמים בנחת ובשלחה במנוחת הנפש וישוב הדעת.

בכדי להגיע למדרגת אהבה רבה, חייבים להקדים מדרגת אהבה כרשפי אש, מאחר שמצד הגוף והעוה"ז וחומריותו הרי הוא רחוק מאד מקרבת ה'

אבינו, מידת אהבה רבה כמו "ש אברהם אוהבי, ונק' אברהם איש החסד, שהוא המושכת אהבה רבה כמים.

וענין הקירוב והחיבוק בבחי' "וימינו תחבקני", הוא ענין הגילוי אלקות שמתגלה בחג הסוכות בצילא דמהימנותא, בצילא דקוב"ה. ומתגלה לכאורה בבחי' אהבה רבה הנמשכת "כמים", עד שהקב"ה מתקרב לכאורה בכבודו ובעצמו ית', בבחי' ראה"ה במוחש באלקותו, בבחי' אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוהים אין עוד מלבדו, כפירש"י עה"פ הזה שהקב"ה פתח כל ז' רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו כולם שהוא יחיד בעולם.

למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים

והיינו שהראיה החושית הזאת מביאה הדעת האמיתית שה' הוא האלקים ואין זולתו, וזהו פי' "דעת", וכמ"ש "וידעת" היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלקים אין עוד.

ולכן אומרים בסוכות אחר ההלל והושענות, למען "דעת" כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד.

והוא ענינו של חג הסוכות שבו מנסכים "מים" דוקא ע"ג המזבח, וכלשון הבעה"ת זיע"א שהובא לעיל, "שבכל דור חייב אדם לראות בנפשו בחי' ניסוך המים שבחג", עכ"ל.

דהיינו שבחג הסוכות נותן לנו השי"ת האפשרות וההארה מלמעלה להתעורר באהבה רבה "כמים" להתענג על ה' ממש, ולכן העבודה היא דוקא בניסוך המים, לפי ענין העבודה הרוחני בנפש האדם, והיא למעלה מכל שאר העבודות הרוחניות של כל השנה כולה.

ולכן השמחה בחג הסוכות בשאיבת המים, ובניסוך המים ע"ג המזבח גדולה מאד בה', עד שאחז"ל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. ויה"ד שזכרה לראות בזה יחד עם השמחה הגדולה בבנין בית הבחירה בב"א

ואלקותו ית', וכל תענוגיו וחפצו הוא בעניני עוה"ז הגשמי, ולכן צריך מקודם להתעורר ולהבין שהוא כמו כסיל ההולך בחושך והסתר פנים של חומריות העוה"ז, ויתעורר בתשוקה וצמאון לצאת ממאסר הגוף ותאות העוה"ז, ולהתקרב לתו"מ בדביקות דקדושה להשי"ת, במס"נ מעומקא דליבא, כמאחז"ל גבי ר' אלעזר בן דורדיא שאחר שעבר על כל התו"מ, התעורר בתשובה גדולה מהאהבה עצמה עד כדי מס"נ ויצאה נשמתו מרוב תשוקה מאהבה עד כלות הנפש ממש, ואזי וכל להגיע לאהבה רבה, בתענוגים ושעשועים רוחניים מקרבת אלקים לי טוב.

אהבה רבה כתענוגים

והנה בזה יובן היטב ענין "ניסוך המים" בחג הסוכות, דלכא"ל תמוה הרי בכל השנה כולה היו מקריבין קרבנות ע"ג המזבח והיו נשירים באש של מעלה והיו מנסכים יין ע"ג המזבח, כל יום עם הקרבת הקרבנות, התמידין בוקר וערב, וקרבנות המוספין בשבתות ויו"ט וכו' ואין עושין מזה שמחה גדולה כמו ניסוך המים בחג הסוכות.

אלא ההסבר הוא כ"ל, שבכל עבודה ומצוה יש בפנימיותה ענין תוכן רוחני בעבודת ה', ולכן כל ענין הקרבת הקרבנות ונסכי היין שבכל השנה כולה, הכוונה היא על ענין הנשמה שירדה מלמעלה שהיתה בבחי' חבוקה ודבוקה בך, ובבחי' יחידה ליחודך, וירדה לעוה"ז הגשמי והחומרי, הרי היא נמצאת במאסר הגוף והעוה"ז הגשמי, וכשמתעוררת הנשמה לצאת מהמאסר הגשמי הזה, יש לה רגשי צמאון חזקים מאד להתקרב לעבודתו ית', כי זו בעצם מהותה האמיתית, קרבת אלקים רוחנית מאד נעלה, וכל תשוקתה וצמאונה היא רק בבחי' אהבה כרשפי אש, שהרי היא קשורה בגוף הגשמי ובעוה"ז החומרי.

וכמ"ש בתניא פ' ל"ה, שגם צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים, לא יגיע למעלת דביקותו בה' כמו שהיה בטרם יירדתו לעוה"ז החומרי, מפני שהגוף אינו יכול לסבול וכו'.

ולכן העבודה בכל השנה היא בעבודת הקרבנות ע"ג המזבח ושריפתן באש של מעלה, ושורפת כל אש התאווה בעוה"ז אשר לא לה' המה, ומעוררת אהבה לה' מצד הקדושה, והיא כדוגמת "האהבה כרשפי אש", בתשוקה וצמאון להתקרב להשי"ת מקורא ושרשא דכולא, ומנסכים יין ע"ג המזבח שהוא ענין אהבה כרשפי אש, כי יין הוא ענין גבורה, דהיינו התגברות מהתשוקה והצמאון כרשפי אש.

וימינו תחבקני - פנים בפנים

אך בחג הסוכות זוכים לקירוב גדול מאתו ית' אחרי כל הר"ה ויו"ט, שהם בבחי' כסה כנ"ל באריכות, ע"ז מתעורר האהבה רבה "ליום חגיגנו" כנ"ל שכל הכסה של הר"ה ויו"ט הוא כדי להגיע ליום חגיגנו, שהיא השמחה בחג הסוכות, והיא אהבה נעלית יותר מאהבה כרשפי אש, והיא אהבה רבה בתענוגים ושעשועים כמים.

והסדר הזה הוא כמא"כ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שבחי' ר"ה ויו"ט הוא בחי' שמאלו שהוא ענין שמאל דוחה, וכ"ז הוא כדי להגיע לוימינו תחבקני, שהוא השמחה והתענוג ע"י החיבוק של הקב"ה בחג הסוכות, מרוב אהבתו ושמחתו ית' שהתגלה בחי' "פנים בפנים" ביו"ט שהוא יום ריצוי ותענוג להקב"ה מהתקרבותו בחי' פנים של ישראל של מטה, ע"י התשובה מאהבה, ואזי נמשך הפנים שלמעלה שהוא מ"ש יאר ה' פניו אליך, ונעשה יחוד של ב' השמחות, השמחה של ישראל עם הקב"ה כמ"ש ישמח ישראל בעושיי, עם השמחה של הקב"ה עם ישראל כמ"ש ישמח ה' במעשיו.

ואזי נמשך וימינו תחבקני, כידיע מהאריז"ל שהוא ענין מצות סוכה, שעפ"י הלכה צריכה להיות לפחות שתי דפנות ושלישית אפי' טפח, והוא כעין חיבוק שמחבקים ביד ימין כמ"ש ימין מקרבת. היד נחלק לג' חלקים, הזרוע, והיד, וכף היד. והם בחי' שתי דפנות שהם כמו הזרוע והיד, ושלישית אפי' טפח, הוא כעין כף היד. והוא המושכת אהבה רבה וגדולה מאד בחג הסוכות.

ולכן מנסכים אז מים ע"ג המזבח, והיא בחי' אהבה רבה כמים, וכמ"ש בפיוט בתפילת גשם, זכור אב נמשך אחרך "כמים", שהוא ענין מידת אברהם

התענוגות | סיפורי חסידים

למה נקרא שמה בית שואבה שממש שואבים רוח הקודש

נהגו הצדיקים והחסידים לערוך התעודות בליל חג הסוכות בשמחה וביריקי קודש, וכן היו שאמרו מאמרי דא"ח באריכות גדולה לכבוד שמחת בית השואבה.

על הגה"ק הצמח צדק נ"ע מסופר, שבילי יו"ט שני של סוכות אחרי תפילת ערבית, היה מתחיל בהתעודות שמחת בית השואבה בניגונים וביריקים, והוא עצמו היה רוקד רבה - עד שאפילו אברכים צעירים לא יכלו להחזיק אותו.

האדמו"ר הרי"צ נ"ע כתב (ספר השיחות תש"ג), כי לאחר ההתעודות בשמחת בית השואבה, היה הצמח צדק' לומד הלכה בחושן משפט בעיין רב, כדי ליישב את זעזע המצוה שעל מצחו, כדי שלא תהיה ניקה לחיצונים משמחת החג.

הגה"ח רבי פרץ חן אב"ד טשערנינוב זצ"ל, סיפר מה שמעו מפ"ק הר"ה ק' האדמו"ר האמצעי ז"ע, בשעה שהתועד בשמחת בית השואבה באולם הגדול: "כשהשי"ת מזכה נשמה של יהודי, שאחת בשבעים שנה תהיה שמחה בשמחת בית השואבה, הרי זה כדאי... וסיים: "לפעמים זה יכול לבוא בקצת משקה פשוט בלי הכנה..."

אצל הר"ה ק' הרש"ב מליובאוויטש נ"ע התקיימו התעודות ארוכות בשמחת בית השואבה במשך כל הלילה, והיו ההתעודות יוצאות דופן ברצינותם וברוממותם, עד שלעתים בכה הרש"ב בכיות נוראות בעת ההתעודות הללו, עד כי עיניו ופניו התנפחו לבליל הכר.

וסיפר בנו הרי"צ, כי פעם בהתעודות של שמחת בית השואבה בשנת תרנ"ד, הורה הרש"ב לתת משקה לבחורים שהיו נוכחים בהתעודות, באומרו: "הם המקבלים שלנו, עלינו לעשות אותם למקבלים, באמצעות קצת משקה בשמחת בית השואבה עושים אותם לכלי קבלה..."

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליון מס' 47 פסח תשפ"ו

בית העירוב

בין כתלי בית העירוב

ערב יום כיפור בבית העירוב

ערב יום כיפור, שנה זו. יום שאמור להיות שקט ורגוע בבית העירוב. לכאורה אין נסיעות למחוזות חדשים, אין גופשים, גיבושים וכדו'. אך גם ביום כזה שבו כל אחד עסוק וטרוד לקראת יום הקדוש, מרובים צרכי עמך.

יש את אלה השהים עם הוריהם או קרוביהם בבית החולים, או כאלה ההולכים לביה"ח לבקר קרובים וידידים ולחזק את רוחם. יש כאלה הנמצאים ביום הקדוש עם הוריהם בבית אבות.

ויש גם יהודים צדיקים העוזבים את ביתם ואת המניין הקבוע והמוכר, ונודדים ליישובים וכפרים והוקים כדי לזכות את אחינו הרחוקים, שהרי ביום נשגב זה מתעוררת הנקודה הפנימית של כל יהודי כאשר הוא שם. בתי הכנסת מתמלאים עד אפס מקום, ויש צורך לשמש עבורם כשליחי ציבור, לעורר ולדרוש בפניהם, או להשלים מניינים.

כל אלה צריכים מענה גם בקשר לעירוב. חייבים הם לדעת האם יש ביישוב זה עירוב, ומה רמת כשרותו? האם מותר ללכת למרחקים מיישוב ליישוב או שזה מחוץ לתחום? האם מותר ללכת מהעיר לבית חולים שמחוץ ליישוב?

ברוך ה' שכל אלה קיבלו את מלוא המענה עד כמה שידנו משגת.

*

מחיצות, צורת הפתח, עומד מרובה. כל אלו הם מושגים הקשורים להיקף הנדרש לעירוב כדי שיהא מותר לטלטל בתוכו.

אך לא רק. אלה שהשתתפו ב-12 השיעורים בקורס בית

העירוב, רכשו גם ידע עשיר בכל הקשור לבניית הסוכה. זאת משום שהלכות ודינים רבים הקשורים למחיצות, לכוונת המניין, לעירובין וסוכה.

לצערנו אנו נתקלים במקרים שיהודים יקרים

לזכות אחים רחוקים ביו"כ

ור"ש הקימו סוכה במשך שנים במרפסת ביתם, או בחצר הבנין, ויום בהיר אחד התוודעו שסוכתם פסולה לחלוטין, או לפחות פסולה לחלק מהדעות. כיוון שמדובר במצווה יקרה וחשובה שהיא מדאורייתא, מי לא ירצה שסוכתו תהיה כשרה לכל הדעות?

על כן חשוב לעורר בימים אלו, שכל אחד ישים על לבו שסוכתו אכן כשרה לכל הדעות. ישאל וייתיעץ עם רבנים בקיאים כדי שלא ייכשל ח"ו.

האם צריך עירוב כדי לטלטל לסוכה? שבחצר?

שאלה ותמונה בעידה

הרה"ג רבי ישעיה וינד שליט"א

ר' אשר נמנה עם קבוצת אברכים שהגיעה במשך השנה האחרונה לעיר המתחדדת, אין מה לומר, לא הכל דבש, יש גם קצת קשים. כמו השאלה הקבועה איתה הם מתמודדים מהיום שהגיעו למקום, יותר נכון מהשבת הראשונה: ענין העירוב העירוני שאינו מהודר ברמה שהם רוצים, לכן הם לא סומכים עליו ולא מטלטלים.

גם בתוך שכונה בה הם מתגוררים עדיין לא הצליחו לסדר עירוב מהודר שאפשר יהיה לטלטל לכתחילה בכל השכונה, אבל בבנין של ר' אשר בו האברכים הם רוב ניכר של הדיירים, עושים עירוב כל ערב שבת מחדש, כדי שאפשר יהיה לטלטל לפחות בתוך הבנין.

אבל ישנו קושי נוסף שיש להם בדירת: הסוכה. כיוון שהדירות כלל לא נבנו מלכתחילה עבור ציבור שומרי מצוות, לא תוכננו בדירות מרפסות סוכה. כך שרוב הדיירים צריכים להקים סוכה בחצר למטה. למול של ר' אשר בבנין שלהם יש שטח מרווח מסביב לבנין והחנייה, כך שיש מקום די דוהר לסוכה. לא זו אף זו אלא גם אברכים מבניינים סמוכים, בהם אין מקום לבנות סוכה יבואו לבנות השנה את הסוכה אצלם בחצר.

אבל כאן התעוררה שאלה: במשך כל השנה הם מטלטלים רק בתוך הבנין, אבל בשבת שבסוכות צריך לעשות עירוב גם בחצר, שהרי יש צורך להוריד הרבה דברים מהבית לסוכה.

התקשר ר' אשר לשאול מה צריכים הם לעשות בכדי מהבית לסוכה?

ראשית יש להקיף את כל החצר במחיצות או צורות הפתח המכשירים את המקום לרשות היחיד, רק לאחר מכן אפשר לעשות עירוב חצרות. כיוון שפרטי ההיקף רבים הם, לא ניכנס כאן לפרטים.

כעת יש לדון האם חג הסוכות נשתנה משהו וצריך עירוב חצרות אחר או שהעירוב הנעשה כל שבוע כשר הוא גם לסוכות, או שאין צריך עירוב כלל?

המקורות לגידון דין

ביומא דף י. מצינו מחלוקת האם סוכה בחג חייבת במזוזה או לא. כדא"ש: "סוכת החג בחג" ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים, ותנא עלה ר' יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר". וחכמים החולקים על ר' יהודה סוברים שסוכה פטורה מעירוב מזוזה ומעשר. טעם מחלוקתם הוא, שדעת ר' יהודה סוכה דירת קבע בעיני ולכן חייב בשלשום, ודעת חכמים סוכה דירת ארעי בעיני, ואם כן צריכים אנו לפסוק כדעת חכמים.

ואכן בסמ"ק ש"ע סעיף א' כתב המחבר בשו"ע שהדריס בבית שער, אכסדרה, או מרפסת שבחצר, אין צריכים לעשות עירוב ביניהם, שכל אלו אין חשש בדירה. וכתב שם המגן אברהם שכן הדין גם בסוכת החג שהיה בו אין צריך לעשות עירוב. וצ"ח לגמ' יומא הנ"ל, משם הוציא שאין צריך לעשות עירוב בסוכה.

אבל בס"י שו"ע כתב השו"ע "ושב"י אהלים או סוכות או מחנה שהקיפוהו מחיצות, אין מטלטלין מאוהל לאוהל עד שיערבו כולם". וברמ"א שם הוסיף שבתים וחדרים שיש בספינה צריכים לעשות עירוב ביניהם.

ולכאורה מכאן קשה על המג"א שכתב שסוכות אין צריכים לערב, וכאן מפורש בדברי השו"ע שסוכות צריכים לערב. בשער הציון (ש"ס ק"א) תירץ דהשו"ע מיייר בסוכות של שוכני מדבריות שקבועים שם תדיר, וכיוון שהוא קבוע צריך עירוב, אבל סוכות החג שהן ארעיות פטורות מעירוב.

ברע"א שם הקשה שהרי בהלכות מזוזה ביו"ד ס"ד רפ"ו סעיף יא פסק המחבר שסוכת החג ובתים שבספינה פטורים ממזוזה. והטעם הוא שהרי סוכה דירת ארעי היא

וכן בית שבספינה דירת ארעי היא, על כן פטורים שניהם ממזוזה. הרי שדין אחד לסוכה ולבית שבספינה. ואם כן כשפסק הרמ"א בש"י שבתים בספינה צריכים לעשות עירוב ביניהם, לכאורה גם סוכות צריכים לעשות עירוב ביניהם, ונשאר בצ"ע לדגא.

במשנה ברורה סימן ש"ע ס"ק ד' הביא להלכה את דברי המג"א שסוכות החג בחג פטורה מעירוב. ובשער הציון שם הוסיף שבחידושי רע"א נשאר בדיון בצ"ע.

סתירת המשנה ברורה

אלא שהמשנ"ב סותר את עצמו, שבהלכות סוכה סימן תרל"ד ס"ק ח' כתב דשני סוכות בחצר אחד המושך בעמוד ג'

עירוב בסוכות בחצר

פרטים בעמוד ג'

רוצה לדעת?

לשאלות ובידורים בענייני עירוב חייג: 02-5666-999 - שמוזר לעת הצורך!

שיחה מוזרה בבית ההלוויות

* מה פשר השיחה המוזרה? * ולמה הכל נעצר במלחמת שמחת תורה? *

מציגים בפניהם את המציאות העגומה שאין בעיר עירוב כשר.

לאחר מסכת ההשתדלויות, לקראת סוף שנת תשפ"ג, הוחלט למנות אברך אחראי הבקי היטב בהלכות עירובין, שיקח את העניינים לידיים. אבל הביורוקרטיה והאישורים עיכבו את העניין עוד ועוד.

מספר ימים לפני ראש השנה התקשר שוב הרב וינד אישית לראש המועצה הדתית, וביקש לאור זאת שראש השנה חל בשנה ההיא ביום השבת קודש שיש בו איסור הוצאה וטלטול (בשנה מחג רגיל), חשוב עוד יותר לתקן את העירוב, הסביר את גודל הזכות והאחריות שבעצם יום הדין לא ייכשלו יהודים באיסור הוצאה. אך בכל זאת נאמר לו שהם לא יצליחו לעשות זאת עד ראש השנה, יקח עוד זמן עד שימנו בפועל את האחראי החדש. אבל הבטיחו שמיד לאחר החגים הוא יתחיל בעבודתו.

□ מיד לאחר החגים □

מה שקרה לצערנו 'מיד לאחר החגים' של תשפ"ג כולנו יודעים... מלחמת שמחת תורה פרצה, והעיר התרוקנה מתושביה כתוצאה מההפגזות שהגיעו מלבנון. מאז כבר לא היה עם מי ועל מה לדבר.

בשנה האחרונה התחילו עוד ועוד תושבים לחזור לעיר, שוב התחילו בבית העירוב לפעול ולהפעיל בענין. ואכן התקיים סיוור שבו סוף סוף האחראי החדש נכנס לתפקידו.

כיום אנו יודעים שלפחות העירוב כשר כעירוב עירוני.

לסיום שאלנו את הגאון רבי ישעיה וינד שליט"א:

האם זה 'סיפור שקרה', או שזה משקף מצב נתון שיכול להתרחש בערים נוספות?

"זה אמנם סיפור, אך לצערי סיפור לא נדיר. בימים אלה ממש ידוע לנו על עירובים עירוניים נוספים שיש בהם בעיות קשות, חלקם ידועים מזה תקופה ארוכה. אינני מדבר על חומרות, אלא בעיות שפוסלות את העירוב לכל הדעות.

כך שבשום אופן אי אפשר לסמוך באופן אוטומטי על משהו שאומר לנו שיש עירוב ביישוב. גם לא בעיר ואם בישראל שגרים בה עשרות אלפי תושבים ויש בה אחראים על העירוב."

דברים חד משמעיים. אז אם לא למדת ואינך יודע לבדוק בעצמך את העירוב, התקשר לרבנים מומחים ואל תסתמך שהעירוב כשר.

'כמה הלכות'. מה גם שאבי אחראי על בית ההלוויות והקבורה בעיר, בזה הוא רואה את עיקר תפקידו ומשכורתו, וכך יוצא שנשאר לו להקדיש מעט מאד זמן לבדוק את העירוב.

□ לדחות את ההלוויות □

כאן אנו מגיעים לאותה שיחה הזויה שהתקיימה ביום ששי בקיץ שנת תשפ"ג. באותה שיחה הודיע אבי לרב מבית העירוב שהשבוע עקב הלחץ הגדול, הוא לא יספיק כלל לבדוק את העירוב.

גם בשבוע שאבי בודק את העירוב קשה להסתמך על כך, וודאי כאשר הוא לא נבדק כלל, בעיר בסדר גודל כזה, זה אומר כמעט בוודאות שהוא פסול. כשהעירוב פסול עשרות אלפי תושבי העיר ייכשלו בחילול שבת!!!

בין הרים ומדרונות

מסיבה זו הפציר בו הרב בשיחת הטלפון, לדחות את ההלוויות למוצאי שבת, כדי שיכול לצאת לבדוק את העירוב. אמנם אין זה פשוט לדחות הלוויה, אך בנסיבות שנוצרו לא הייתה ברירה אחרת.

כאילו שלא די בכך, באותה תקופה אחד המומחים בענייני עירוב מאזור הצפון, הגיע בהתנדבות לבדוק את העירוב בעיר זו. עבר ובדק, כיתת את רגליו שעות ארוכות לאורך קילומטרים רבים, עד שהגיע לקטע בין הרים ומדרונות, אזור שהגייסה קצת יותר קשה, שם יש גדרות המשמשות כמחיצות לעירוב. לתדהמתו התחיל לגלות פרצות בגדרות, פרצות לאורך עשרות מטרים, דבר הפוסל את כל העירוב בעיר.

המומחה, שנמצא בקשר מתמיד עם בית העירוב הרים תיכף טלפון ודיווח לראש בית העירוב - הגאון רבי ישעיה וינד שליט"א - על הממצאים, וביקש שיפעיל את כל כווד משקלו בענין.

□ חברי עירייה מתערבים □

בכל להט קדושת השבת נכנס הרב וינד לעובי הקורה. בשרשרת שיחות עם דמויות תורניות ואנשי ציבור בעיר. הפעילו קשרים ולחצים, כולל גם דרך חברי עירייה דתיים, וכן עם המועצה הדתית במקום, כאשר הרבנים

"תשמע, עכשיו יום ששי ויש לי עוד שתי לוויית, צריך להספיק לארגן את הכל עד כניסת השבת. אז בבקשה, השבוע לא יהיה לי זמן לשום דבר אחר". הסביר אבי לתוך הטלפון הנייד.

"אז מה יהיה, אתה יודע שעשרות אלפי איש סומכים עליך?", באה השאלה מהצד השני של הקו.

"נו, מה אתה רוצה שאני יעשה? תהיה הגיוני. יש לי כאן שתי משפחות בוכיות, אתה חושב שאני אמור להשאיר אותם עם הנפטרים ולהסתלק מכאן?". חזר ושואל אבי.

"אם אתה שואל אותי? כן. תעזוב את הכל, תכניס את הנפטרים לקירור, ותודיע למשפחות שההלוויות יתקיימו במוצאי שבת. תאמין לי שיהיה זה עילוי נשמה גדול לנפטרים, יותר ממה שתמהר לקבור אותם לפני שבת. כל רב שתשאל יגיד לך לעשות כך", הסביר לו הלה מעבר לקו.

מי זה אבי, מי מושחת איתו מעבר לקו, ומה פשר השיחה המוזרה?

□ התפקיד הנוסף של אבי □

ובכן, אבי (שם בדוי לאדם אמיתי) משמש כאחראי על ההלוויות והקבורות בעיר גדולה בצפון הארץ, עיר בת עשרות אלפי תושבים. קורה שביום אחד הוא צריך לטפל בכמה לוויית, מה לעשות? כך הוא דרכו של עולם. אלא שלאבי יש עוד תפקידים עליהם הוא אחראי מטעם המועצה הדתית בעיר. אחד התפקידים הוא 'אחראי על העירוב'.

זה לא שהוא התיישב אי פעם ללמוד ולצלול לתוך הלכות עירובין. פשוט הלבשו עליו את הכובע של הבודק. שהרי עניין העירוב בדרך כלל נשאר בסוף הרשימה. לאחר שכל שאר צרכי הדת כבר מסודרים עד הסוף, נזכרים לטפל גם בענין העירוב.

כך יצא שלמועצה אין כסף לשלם עבור תלמיד חכם שלמד ועשה שימוש בהלכות עירובין. לכן נקרא אבי והתבקש מטעם האחראים: "כיוון שאתה כבר ממילא עובד כאן, מהיום תתחיל גם לבדוק את העירוב בעיר. זאת לא עבודה קשה כל כך, בסך הכל צריך לבדוק שהחוט לא נקרע ולא נפל מהעמוד, ובמקומות שיש גדרות הרי הכל מגודר. תקבל חוברת שמסבירה בקצרה את ההלכות, נדאג לך לכלי עבודה לתיקוני העירוב. ואל תדאג. גם נסיף לך משהו על המשכורת."

אבי יצא לדרך לדרך בתפקידו החדש כאחראי על העירוב בעיר. עם הזמן הוא למד עוד כמה הלכות, וגם בצד המקצועי כבר ידע לתקן חוטים. אבל כידוע הלכות עירובין הן מהמורכבות בתורה, לא מספיק לדעת

רוצה לדעת אם העירוב כשר?

בכל יישוב שאתה נוסע בארץ או בחו"ל תדע לבדוק את העירוב אם הוא כשר, מהודר, או פסול. תדע לתקן אותו, וגם להקים עירוב. כמו כל בוגרי הקורסים של 'בית העירוב'.

כך לא תיכשל ח"ו בנסיעות בחילול שבת

קורס מעשי - ליישם את ההלכה בשטח

איך נראה עירוב כשר? איך אני מתקן עירוב שנפסל? איך אני בונה עירוב כהלכה?

12 מפגשים בעברית / אידיש | מלווים במצגות, תמונות והסברים מעשיים מהשטח
מפי הרה"ג רבי ישעיה וינד שליט"א, ראש כולל ובית הוראה "בית העירוב"
בהכוונת הגאון הגדול הגר"מ ברלין שליט"א, פוסק העירובין של רוב ערי ארץ ישראל

כיבוד קל יוגש | מתקיים בשעות הערב | אוזירה תורנית חוויתית

תעודה יוקרתית לבוגרי הקורס מטעם בית הוראה "בית העירוב"

המחיר: שווה לכל נפש.

כי עירוב שבת – זה לא מותרות. זו הצלה מחילול שבת

הנחה
למקדימים
להירשם
הנחה ללומדי דרשו

הקורס
מיועד ל:
אברכי כולל • בעלי
בתים • רבנים •
וכל מי שלא רוצה
להיכשל בחילול
שבת רח"ל

לפרטים והרשמה (מאסרו חג): 02-5-666-999 שלוחה 9 • באין מענה - נא להשאיר פרטים ונחזור אליכם

שאלה ותמונה בצידת □ המשך מעמוד א'

האורחים שהגיעו מבניינים אחרים לבנות סוכתם, לכל הדעות אין אסורים כדין כל אורח.

כל הנכתב הינו בדרך לימוד הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

סיור חוויתי

בסיור 'הכרת העירוב בשטח' תוכל לקבל מושגים הלכתיים ותלמד:

- איך בני העירוב?
- מהו עירוב מהודר?
- ועוד ידיעות רבות.

הסיור יתקיים ביום חמישי פרשת בראשית בירושלים בשכונת רוממה.

היציאה לסיור מרחוב דובר שלום 9-י, בשעה 17:00 בדיוק.

חובה להירשם ע"י השארת הודעה קולית

בתלפון: 02-5-666-999 שלוחה 6, להשאיר הודעה קולית.

או באימייל: E025666999@GMAIL.COM

* בבוקר יום הסיור יש להתקשר ולהתעדכן בשלוחה 6 לוודא שהוא מתקיים במתכונתו.

* הסיור בתשלום סמלי של 10 ש.

* תחבורה ציבורית לאזור מכל העיר והארץ.

נמצא שבחג הסוכות אין צריך כלל עירוב בבנין, שלענין עירוב רק מקום האכילה מחייבת בעירוב, וא"כ הרי הבתים פטורים מעירוב כיוון שאין אוכלים בהם, והסוכות גם הן פטורות כפי שפסקו המג"א והמש"ב. (וכדבריו משמע במאיר ע"י ואן מוכח שהחז"א בס' צ"א סק"א חולק על כך, דסוכה שאין וד"ק).

אבל בנתיבות שבת חולק עליו שהרי בעירוב מצנינו שאף במקום שאין אוכלים ורק ישנים בו, אם אנו סוהי שהיו מעדיפים גם לאכול במקום הישנה ורק מההכרח אוכלים במקום אחר, כתב הביאור הלכה (ש"ע סעיף ה) שמקום הישנה חייב בעירוב.

אך לכל הדעות אין בונה סוכה צמוד לביתו, מותר לו לטלטל מהבית לסוכה דרך חלון שמחבר ביניהם, כיוון ששניהם רשויות שלו ואין מוציא דרך החצר.

עוד ענין יש להוסיף בכאן, שפעמים שהסוכה קטנה ופחותה משיעור ד' על ד' אמות, שהם לשיטת החז"א כערך 2.32 על 2.32 מטר, ולשיטת הגר"ח נאה 1.92 על 1.92 מטר, (ולשיעור היותר קטן 1.82 מטר), שהרי לכשרות הסוכה מספיק שיעור של ז' על ז' טפחים, באופן כזה לכל הדעות אין צריך לערב, שפחות משיעור ד' אמות אין עליו שם דירה להתחייב בעירוב.

ואם הסוכה צרה וארוכה, שאין בה רוחב ד' אמות, אך ארוכה היא הרבה יותר מד' שיש בה שיעור להשלים הרוחב ולרבע ד' על ד' אמות, הביא המש"ב (פס"ז ס"ק כב) מחלוקת הפוסקים האם יש לה שם דירה להתחייב בעירוב. ובחז"א פסק כדעות שאין נחשב לדירה, רק כשהיא ד' על ד' אמות.

□ להלכה בשאלה דידך □

נמצא לעניינינו בחצר הבנין של ר' אשר: אם יש נשים האוכלות בבית בשבת, אפילו סעודה קבועה אחת, בודאי חייבים לעשות עירוב בבנין, ואם כולם אוכלים רק בסוכות, לדעת המג"א ופסק המש"ב אין צריך לעשות עירוב.

אך כיוון שמצנינו סתירה במש"ב בזה, ורע"א נשאר בצ"ע על המג"א ראי' להחמיר לעשות עירוב.

שלא עירבו עירובי חצרות, אסור לטלטל מזה לזה, והתיר רק על ידי עכ"ם.

ותירץ הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שאם הבית הוא מקום דירה, כיוון שהנשים אוכלות שם וכד', הרי כלים שהיו בבניסת השבת בבית והוציאום בשבת מהבית לסוכה (על ידי חלון צמוד כנ"ל), אסור לטלטלם מסוכה לסוכה, ובאופן זה מיייר המש"ב בסיומן תרל"ד.

אבל חפצים שהיו מונחים בבניסת השבת בסוכה, מותר לטלטל לסוכה אחרת בלי עירוב, כדברי המש"ב בסיומן ש"ע.

ובתשובות שיערי דעה כתב שאף שאין הסוכה נחשבת כבית דירה לחייב בעירוב, מכל מקום אסור להוציא ממנה לחצר ולסוכות אחרות.

במשנה הלכות (ח"ט טז) תירץ עוד, בהקדם הדין בחלכות עירובין שכל מקום שיש שם בעל בית קבוע והגיע אורח לדור פחות משלושים יום, אינו חייב בעירוב, כיוון שהאורח בטל לדייר הקבוע. אבל במקום שיש רק אורחים בלי דיירים קבועים, הרי הם חייבים בעירוב.

לפי"ז תירץ שבסיומן ש"ע מיייר המש"ב במקום שיש בתים קבועים, ולכן אם באו לכאן אורחים מבחוץ שאין דירים כאן, והקימו סוכות אינם חייבים בעירוב. אבל בסיומן תרל"ד משמע מדבריו שם דמיירי בחצר שיש בה רק סוכות בלי בתים קבועים ולכן חייבים הם בעירוב. אך יש מפקפקים על תירוצו זה, דמשמע מדבריו האחרונים שחוסרן הסוכה היא בעצם בנייתה שאינה מחייבת בעירוב, כמו בית שער ומרפסת, ולא בגין היות הדר בו אורח.

עוד תירוצים נאמרו בזה ליישב סתירה המש"ב, אך כיוון שגם הרע"א נשאר בצ"ע על ההיתר לטלטל בלי עירוב, לכן כתבו הפוסקים שגנוח להחמיר שלא לטלטל בחצר בסוכות בלי עירוב חצרות. אך המקיל יש לו על מי לסמוך.

□ עוד כמה הלכות בזה □

בשר"ת בצל החכמה (ח"ה ס"י ק) כתב שכל המדרים בבנין, גם הנשים והילדים אוכלים כולם סעודותיהם רק בסוכות,

הזכרה לסעודת שבת

נערך בסיועיתא דשמאי ע"י
הרה"ג משה שניאור זלמן גרוסמן שליט"א
מו"צ וראש מולד "זכרון מרדכי" בני ברק

בלשון המובנת לכל המשפחה

גליון ד'

סוכה בליל ראשון, ומדיני ברכת 'לישב בסוכה'

סעודת ליל שבת

(ו) מי ששכח לכוון את טעם המצוה, יש אומרים^א דלא יצא ידי חובתו ויחזור ויאכל כזית עם הכוונות הנ"ל, אך להלכה נוקטים דיוצא ידי חובתו אלא שלא קיים את המצוה כתיקונה^ב.

(ז) ההולך ל"טיש" באמצע סעודתו נחלקו האחרונים^ג אם יחזור ויברך "לישב בסוכה" וספק ברכות להקל, ואם בירך ברכת המזון בסוכתו והולך אח"כ ל"טיש" ושהה שם פרק זמן ממושך, גם אם אינו אוכל שם מאומה יברך "לישב בסוכה"^ד (ויש מחמירים לאכול מזונות יותר מכביצה ולברך ואז א"צ לשהות שם)^ה.

(ח) כשהחזיר מה"טיש" לישן בסוכתו נחלקו הפוסקים^ו אם יחזור ויברך "לישב בסוכה", ולמעשה מנהג רבים שלא לברך ויש המהדירים לאכול מזונות יותר מכביצה ומברכין "לישב בסוכה"^ז.

הכוונה מעכבת שאם שכח לכוון בעשייתו לשם מצוה צריך לחזור ולקיים המצוה^א, אך לגבי מצוות כזית פת בסוכה, היות והיא מורגשת בפה בעת האכילה, יש אומרים דיוצא בדיעבד אף בלא כוונה, ויש אומרים דלא יצא^ב.

(ה) טעם מצוות סוכה נתפרש בתורה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", ולכן בנוסף לכוונה לקיים את ציווי ה' יש לכוון גם את טעם המצוה^ג.

ונחלקו האחרונים^ד בפירוש הפסוק הנ"ל האם עיקר הידיעה היא כי בסוכות הושבת את בני ישראל, או שעיקר הידיעה היא בהוציא אותם מארץ מצרים^ה שהמצוה היא זכר ליציאת מצרים, ולכן יש לכוון את שני הטעמים שהסוכה היא זכר ליציאת מצרים, ושהסוכה היא זכר לענני הכבוד שהקיף בהם הקב"ה את בני ישראל להגן עליהם משרש ושמש.

(א) בערב סוכות החל מתחילת שעה עשירית (בערך בשעה 3:30) אין לאכול פת ולא למלאות כריסו משאר מאכלים כדי שיאכל בלילה כזית פת בתאבון.^א

(ב) בליל ראשון של סוכות יש מצוה דאורייתא לאכול כזית פת בסוכה^ב ולכן מברכים "לישב בסוכה" אף אם אוכל רק כזית, בשונה משאר ימות החג שאין מברכים אלא על פת יותר מכביצה.^ג

(ג) היות והמצוה היא מדאורייתא יש להחמיר כשיעור הגדול של כזית שהוא כגודל ביצה של זמנו^ד, ויש לאכול בכדי אכילת פרס^ה, לכתחילה - תוך 2 דקות, ובדיעבד - תוך 4 דקות, ואם שהה יותר מזה, יחזור ויאכל כזית בשיעור זמן הנ"ל.

(ד) בכל מצוה שעושה האדם, צריך לכוון שמקיים בזה את ציווי ה', ובמצוות דאורייתא

חיוב קטן בסוכה

סעודת צפרא דשבתא

האור כשבנו רוצה לישן, וממילא יכול הבן לכתחילה לישן בבית^א.

אך באופן שאפשר בניקל לסדר גם לקטן מקום שינה בסוכה, באופן שאין שייך הפטור של "מצטער", יש חיוב לחנוכו לישן בסוכה^ב.

(ו) האם פטורה ממצוות חינוך, ואם אין לקטן אברח"ל, יש אומרים דאמו ובין דין מחוייבים לחנוכו^ג.

(ז) אך גם אנשים זרים הפטורים ממצוות חינוך אסורים להאכיל קטן בידיים מחוץ לסוכה משום איסור "ספיה לקטן", וכן אסורים לצוות לו לאכול מחוץ לסוכה, אך מותרים ליתן לו המאכל, ואם יחליט הקטן לאכול מחוץ לסוכה אין צריך למחות בידו, לבד מהאב שהוא מחוייב לחנך את בנו^ד.

הם חלק מהקביעות של הסעודה ויש חיוב מדינא לאכלם בסוכה, על כן יש בהם גם דין חינוך בקטן^א. ובמים ששותים בסעודה יש ספק האם חייבים מדינא בסוכה^ב, וכן בפירות וכיו"ב שאוכלים בסוף הסעודה לקינוח יש גם כן ספק האם צריכים סוכה מדינא^ג, וממילא לגבי קטן יש מקום להקל בזה.

(ד) בהרבה בתים לא נהוג לחנך קטנים לישן בסוכה, כי מצוי בזה פטור של "מצטער" כי הם עלולים להצטנן בקור, וכן מצוי שהמבוגרים נמצאים בסוכה עד שעה מאוחרת ומפריעים לקטנים לישון וממילא יכולים הם לכתחילה ללכת לישון בבית, ואחר שנרדמו אין שום חיוב להכניסם לסוכה^א.

(ה) ואפילו האב שעליו מוטל החיוב לחנך את הבן - אין צריך לצאת מהסוכה או לכבות את

(א) קטן בן שש שנים חייב בסוכה מדרבנן כדי לחנוכו במצוות, ואם שכלו חרף, כבר בגיל חמש הוא חייב בחינוך, ויש אומרים דכל קטן בן חמש הנמצא ע"י אביו, מחוייב אביו לחנוכו במצוות סוכה^א.

(ב) ולכן קטן הבא לאכול פת יותר מכביצה או שבא לאכול מזונות באופן של קביעות סעודה, יש לחנוכו לאכול בסוכה, אבל מזונות באופן שאינו קביעות סעודה, אף שאוכל יותר מכביצה, כיון שיש ספק האם יש חיוב לאכול בסוכה, לגבי קטן יש להקל דאין חיוב לחנוכו.

אבל האוכל מזונות אחר קידוש כדי לקיים בזה "קידוש במקום סעודה", אם אוכל יותר מכביצה יש חיוב מדינא לאכול בסוכה וממילא צריך ג"כ לחנך את הקטן בזה^ב.

(ג) מאכלים ומשקאות הבאים בתוך הסעודה,

מקורות וציטוטים

א. משנ"ב סימן תרל"ט ס"ק כ"ז. ב. שו"ע שם סעיף ג. ג. משנ"ב ס"ק כ"ב. ד. עיין ביה"ל סימן רע"א סעיף י"ג ד"ה של רביעיית. ה. סימן תרל"ט ס"ק כ"ב. ו. שו"ע סימן ס"ד ומשנ"ב ס"ק ח. ז. ביה"ל שם ד"ה ויש אומרים. ח. ב"ח סימן תרכ"ה. ט. עיני"ש בב"ח, ט"ז, מו"א ופמ"ג. י. משנ"ב שם סק"א. יא. ביכורי יעקב סק"ג. יב. משנ"ב שם. יג. עיין שווע"ר סימן תרל"ט ס"ד ומשנ"ב ס"ק מ"ח (לושה"ר יבדק, ולמשנ"ב לא יבדק). יד. משנ"ב שם ושוע"ר סט"ו. טו. ע"פ המאמר מרדכי סק"ח דדעתו לברך רק על אכילה. טז. לשווע"ר לא יבדק, כיון שכבר בירך בסוכה זו על האכילה, ולמשנ"ב יבדק כיון שיצא ביתיים ממקומו. יז. וזה אתי שפיר בין למשנ"ב ובין לשווע"ר. יח. שו"ע ומשנ"ב סימן תר"מ סעיף ב'. יט. עיין סימן תרל"ט ס"ב בשו"ע ומשנ"ב. כ. עיין שווע"ר צ"ש ס"ק כ"ט. כא. שם. כב. חוט שני ברכות עמ' קס"ט. כג. עיין הליכות שלמה פ"ט סעיפים י"ז, ט"ז, כ"ד. כד. הגר"ח קנייבסקי ("דריש"ר סימן תר"מ השהה) (3).

הלכה עזרובה

בראשית הנאב"ד הנאב הגרול
רבי אברהם צבי הכהן שליט"א
רב דקדוק חסידים שיכון ד בני בסק

הלכה עזרובה

תשובות ופסקים שנתבררו בבית ההוראה

חג הסוכות תשפ"ז • גיליון צו

תשובות בקצרה

הברכות ברורות ותשובות קצרות שנתקבלו ונשמעו
מפי מורינו הגאב"ד שליט"א בקו בית ההוראה

השמים התקשרו בעבים בתולדות הלילה, ונראה במידור שצפוי לרדת גשם חזק בהמשך הלילה. האם מותר ללכת לישון בבית, או שמין שהגשם עדיין לא החל, יש חובה ללכת לישון בסוכה, ורק כשהגשמים יתחילו לרדת, יהיה מותר לו להיכנס לביתו?

מסביר שמו"ר לו ללכת לישון בבית. אף שהחלל התירו למי שישן בסוכה, לצאת מהסוכה רק כשיורדים הגשמים לתוכה (סוכה כ"ט ע"א), נראה לומר, שכשם שלא הותרו לחזור לישון בסוכה, אף שפסק הגשם, משום שיש לו צורך להקצין משנתו ולעבור לישון בסוכה, כמבואר בגמ' (שם) ובש"ע (א"ח סי' תר"ט סעי' ז'), כך לא הותרו להתחיל את שנת הלילה בסוכה, אם יודע שיצטרך להקצין משנתו מחמת הגשם, ולעבור לישון בביתו. ולענין אכילה מפורש כך ברי"ב"א (סוכה כ"ט ע"א): "תנו רבנן, היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד, אין מותרין אותו לעלות, ומיה שאם לא היה אוכל עדיין, וראה גשמים באין ושמים מתקדרין בעבים, שאוכל חוץ לסוכה, ואין מותרין אותו לעלות, עד שיגשמו אותו לעלות".

נראה דופן אתל של הסוכה, וחור והעמידה, האם צריך לנענע את הסכך, כדי שלא יהיה בסכך פסול של 'תעשה ולא מן העשוי'?

צריך לנענע. כיון שאם מניח את הסכך לפני שיש דפנות כהלכתו, צריך לחזור ולנענע את הסכך, לאחר שעשה דפנות, משום 'תעשה ולא מן העשוי', כמבואר ברמ"א (סי' תר"ח), כשהתבטלה אחת הדפנות, התבטלה עשיית הסוכה, ולכן כשחוזר ומעמיד את הדופן, צריך גם לחזור ולנענע את הסכך, ולא מועיל מה שהסכך היה כבר מונח בכשרות, כיון ששעשה עכשיו פסול בגוף הסוכה (ע"פ מ"א סי' כ"ג ס"א ואמ"ל).

באמצע תפילת לחש של מוסף בחול המועד, אינו בטוח באיזה יום מימי חול המועד נמצא, האם מותר לו לשאול בדיובר או ברמז, כדי שיוכל לומר את היום הנכון?

מותר. כך עולה מדברי המ"ב (סי' ק"ד ס"ק ב'): "כתב החי"א דם (כלל כ"ה ס"ט), העומר בתפלה ומתפסל באיזה דין אין תפלה, בגון ששכח איזה דבר בתפלה, מותר לילך ממקומו למקום מיוחד ולענין שם בספר, ואם מותר לשאול הדין, צ"ע. ונראה לי דמות". ואף שלדעת החי"א דם (ה"ד במ"ב), אם אמר את הפסוקים של יום אחד, אינו מעכב, נראה להורות שמו"ר להפסיק כדי שיתפסל כראוי, וכפי תיקון חז"ל לתפילה.

רוצים לייחד את הסוכה שבחצר בית הכנסת, לצורך 'קידוש' לנשים בשבת תורה. האם צריך להסיר חלק מהסכך לשם כך?

אין צורך להסיר חלק מהסכך. אף שאסור לשבת בסוכה בשמיני עצרת, אלא אם כן הסיר מהסכך שיעור ד' טפחים ע"ד' טפחים (כמבואר בגמ' (סוכה מ"ח ע"א) ובש"ע (א"ח סי' תר"ט סעי' א'), הטעם הוא משום שנראה כמסויף על מצות סוכה, וטעם זה לא שייך בנשים, שלא היו מצוות כלל במצות סוכה, גם כימי הסוכות.

תשובה ערוכה

מאת מורינו הגאב"ד שליט"א

נחלקה התיומת בשאר הימים

האם בשאר ימי החג יש מקום להדר, שלא תחלק התיומת גשורו

מורי התיומת

איתא בגמ' (סוכה ל"ב ע"א): "בעי רב פפא, נחלקה התיומת מהו. תא שמע, דאמר ר' מתון אמר רבי יהושע בן לוי, נטלה התיומת פסול. מאי לאו, הוא הדין נחלקה, לא, נטלה שאני, דהא חסר ליה. איכא דאמרי אמר ר' מתון אמר רבי יהושע בן לוי, נחלקה התיומת, נעשה כמי שנטלה התיומת ופסול".

מפרש הר"ף (ט"ז ע"א נ"ד כתב): "פירוש התיומת, גבא דהוצא, דמתיים להו לשני צדי העלה, ומשוי להו חד כי כל אחת ואחת כפולה לשנים ותאומה מגבה, ואם נפרדו ההוצין זה מזה ועמד כל אחד ואחד כשהוא כפול לב' והתיומת שלהן קיימת, כשר, ואם נחלקה התיומת, הרי הוא כאילו נפרצו העלין ופסול". ומשמע שמדובר על הדיבור שבכל עלי הלולב.

וכ"כ הרמב"ם (שם ה"ד): "ברייית עילין של לולב כך היא, כשהם גדלין גדלין שנים שנים ודבוקין מגבן, וגב כל שני עלין הדבוקין הוא הנקרא תיומת. נחלקה התיומת פסול".

על פירוש זה כתב הרמב"א (שם ל"א ע"ב) והר"ן (שם): "והכי משמע בירושלמי, דאמרין - נפרצו עליו, נעשה כמי שנחלקה התיומת, [אלמא] בכל העלין הוא, דומיא דנפרצו עליו, מדקא מרמי להו להדרי". וכ"פ בב"ב ובש"ע (שם סעי' ג'), שאין לפסול, אלא אם נחלקה התיומת ברוב העלים וברוב כל עלה.

אבל בתרומת הדרן (ס"ה ע"א) כתב: "נחלקו התיומות דלולב, רבו בו פתרונים, היאך אנו נוהגים בו. תשובה, יראה דיש לנהוג כפירוש אחד דרש"י, כמו שכתב בסמ"ק, דעלה האמצעית שדרכו להיות כפול כשאר עלין נחלקת לשנים, והו' נחלק התיומות. ולא מיקרי נחלקת, אא"כ נחלקת עד למטה מן העלין. ובאור זרוע הוסיף להקל, דבעי נחלקה השדראות ג"כ, עד העלין שלמטה הימנה, והיינו נחלקה התיומת לפרש"י. וכתב עלה ר"א וא"ו, דעל פרש"י אינו סומך הלכה למעשה. ולשון סמ"ק נמי משמע להכשיר כפרש"י. וכן ראיתי אחד מהגדולים שהיה נוהג להכשיר לולבין שהיו סדוקים בעלה האמצעית בראשונה בירוח אצבע וייתר".

וכ"פ הרמ"א (שם): "יש מפרשים לומר, דאם נחלק העלה העליון האמצעי שעל השדרה עד השדרה, מקרי נחלקה התיומת ופסול, והכי נוהגין".

שיעור החילוק מעיקר הדין

מדברי התנ"ך והרמ"א עולה, שמעיקר הדין, אין להחמיר כשנחלק העלה האמצעי, אלא אם נחלק עד השדרה. והנה הרמב"א (שם) כתב: "אסיקנא דאי עביד כהמנע פסול. וכי תימא, והא דקתני נחלקה התיומת פסול, ופירשו רבותינו דתיומת היינו העלה האמצעי, והתם א"ע לא עביד כהמנע פסול. וי"ל דהתם כשנחלקה רובה, אבל נסדק מיעוטו, הדינו בראשון, כשר עד דעביד כהמנע. וכ"כ הר"ן (שם).

וכתב הגר"א (שם) לבאר, למה לא החמיר הרמ"א מדינא כשנחלק רוב העלה, כמו שכתב הרמב"א: "שהרשב"א ואהר"ן ומ"מ תופסים לדינא כפירוש הגאונים ושו"ע, בכל העלין, כ"ל. ולכן השמיט בה"ה דעה זו ברוב עלה, לפי שלדעתם, אף שתופסים לפירוש רוב, מכל מקום אין סוברין כמותו, ולדעת סמ"ק וא"ו, דוקא שנחלק כולו".

והמשך הגר"א וכתב: "אבל לדינא יש להחמיר כפי הרשב"א [הוא הרמב"א והר"ן ת"ל], דברובו, דבכל פסול, רובו ככולו, והוא פשוט לדעת הרשב"א ור"ן ומ"מ. ועל מקצתו אין להחמיר כלל, כמש"כ הר"ן, שאין זה במשמע, שפירוש סדוק כהמנע על רחבו, דאין דרכו ליעבר כהמנע לרחבו, וכמש"כ המ"מ כ"ל, והו"ד במ"ב (שם ס"ק ט"ז). וכ"כ הב"ח (שם): "אם הלולב כלה בעלה אחד לבד, ונחלק אותו עלה בתיומתו ברובו, או אם כלה בשני עלין ונחלקו שניהן בתיומתן ברובן... פסול".

המשך בעמוד ד'

קו' הלכה למעשה - מענה הלכתי 24 שעות ביממה 03-8055000

משיבים כהלכה

תשובות מרבי בית ההוראה

בשאלות שנשאלו בקהל הלכה למעשה

הרב הגאון חיים מרדכי גלבשטיין שליט"א

מרבי בית ההוראה

קשיות הסכך

שאלה: א

האם צריך לקשור את הסכך לסוכה, והאם מותר לקשור על ידי אוקונים?

תשובה: א

הדין בזה תלוי לפי חוק הרוחות המצויות באותו מקום, וכפי שנבאר.

א] במקום שהסכך אינו עומד ברוח מצויה, כפי שמצוי בהרים ובמקומות הגבוהים, חייב לקשור את הסכך, וכמפורש בגמרא (סוכה כ"ג), "אמר אביי, הני דאין יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה, דכ"ע לאו כלום הוא", וכן נפסק בשו"ע (סימן תרכ"ט ס"ב).

אלא שיש לדון אם מותר לקשור ב'אוקונים', שהרי פסול לסכך בהם, וכקשורו בהם את הסכך, הרי הפלסטיק 'מעמיד' את הסכך [ומבאר במשנה דף כ"א: "הסוכן סוכתו בכרעי המטה כשרה, ורבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עננה פסולת". ונחלקו בגמרא בטעמו של רבי יהודה, אם משום שאין לה קבע, או מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה, ועיין בבית יוסף סימן תרכ"ט וס"ח תר"ל, שהביא מחלוקת הראשונים הלכה - דעת הר"ף, הראב"ד, הרמב"ן והר"ן שהלכה כרבי יהודה, וחוששים גם לטעם שמעמידה בדבר המקבל טומאה, וביאר הר"ן, שהיה מחשש שמא יסכך בהם, והרא"ש פסק כרבי יהודה, אך מהטעם שאין לה קבע, וכן ביאר בתרומת הדשן סימן צ"א את דעת הר"ף, וכן הבעל המאור פסק כחכמים].

והשו"ע ורמ"א החמירו בזה, וכתב (בסימן תרכ"ט ס"ז) - "יש להסתפק, אם מותר להניח סולם על הגג, כדי לסכך על גביו", והוסיף הרמ"א, "ואפילו להניח על הסכך להחזיקו אסור, והוא הדין בכל כלי המקבל טומאה", אלא שבסוף סימן תר"ל נפסק, שהסוכן סוכתו על כרעי המטה, כשרה. וביאר הרמ"א (תרכ"ט סק"ט, בתרוץ שהניח), שלכתחילה אין להעמיד את הסכך בדבר המקבל טומאה, אך אם כבר סכך על גביו, הסוכה כשרה בדיעבד [ואף החו"א שהחמיר בטעמיה דמעמיד (סימן קמ"ג), מודה שהסוכה כשרה בדיעבד, אלא שהמ"א סובר שמעמיד דמעמיד מותר אף לכתחילה, ומ"מ כתב במנחת יצחק (ח"ד סימן מ"ה), שהמנהג שלא לסכך על התכלית בלא כלונסאות, וכע"ז כתב הר"ן, ממת דסידור, וע"ע חו"א שם וב"ח ס' תרכ"ט בפי הר"ן].

וגדירם 'בדיעבד', היינו שכבר העמיד את הסכך על דבר הפסול לסכך, שמוותר לכתחילה לשבת בה (שו"ע הרב שם סעי' י"ד, ונראה שדמו דין לא להמאיר בסימן תרכ"ט ס"ד, שיש בדברים שאסור חכמים לסכך בהם לכתחילה, מניין עשבים שריחם, וכתב המג"א סק"ח), שאם עבר וסכך בהם כשרה, ומותר לשבת בה לכתחילה, ועיי"ש במחצית השקל).

ב] באופן שהסכך עומד ברוח מצויה, כשרה בלא קשייה כלל, ואם רוצה לקשור כדי שיהיה יציב יותר, פשוט שמוותר לקשור, ורשאי לקשור בכל דבר (עיין בחו"א ארח"י סימן קמ"ג).

ג] במקום שהסכך עומד ברוח מצויה, על ידי סיבות היצויות, כגון מחמת בנינים גבוהים שמונעים את הרוחות - יש לצדד שאין צריך לקשור, שהרי עומד ברוח מצויה, אך מצד שני יש לומר, שצריך לדון על הסוכה עצמה, כאילו הבנינים המונעים את הרוחות אינם כאן.

ויל"ע בטעם פסול סוכה שאינה עומדת ברוח מצויה. יש מהראשונים שפירשו, שאינה דירה כלל, ואינה מחשבת ראיה לשבעה ימים (רש"י כ"ג, רשב"א ורא"ה, ועיי"ש במרוזי שדה, וערוך לר ד"ט, ושהב"ד ח"ט סימן קל"ז), ולדבריהם פשוט שבגידוד אין צריך לקשור, שהרי הסוכה תעמוד כך כל שבעת ימי החג, והסוכה כשרה. אמנם יש לומר, שדין עומד ברוח מצויה, הוא אחד מגדרי המחיצות והסכך (ועיין אנדר"מ א"ח סימן קע"ח ע"ב ופשוט בש"ס, שיש על הסכך גדר 'מחיצה'), וכשא"ם עומדים ברוח מצויה, אינם ראויים למחיצות וסכך (כן משמעות המגיד משנה פ"ה ד"ה, ועיי"ש ברמב"ם, ובקטע ברכה סוכה י"ט). ועיין במג"א (סימן תר"ל סק"ז), לגבי מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, שאפילו עומדת בבית שאין שם רוח, אינה מחיצה, ולפי זה יש להסתפק בכשרות הסכך, שעומד רק מחמת שהבנינים הגבוהים מונעים את הרוחות המצויות באותו מקום.

ונראה שיש לחלק ולהקל בזה, מג' טעמים: א. יש מאחרוני זמננו, שחילקו בין סכך למחיצות, שכיין שחילקו הסכך רק לצל, אינו דומה לשאר מחיצות שבתורה, ואין בו הדינים השייכים למחיצות הסוכה [וכעין שפירש"י ב"דף. ע"ד עשרים, שמחיצות קבועות עדיפות יותר], ולכן אפשר להתייר בכל אופן שהסכך עומד, ואפילו מחמת סיבות היצויות [ויש להסמיך לזה, את דין הסכך

בסוכה העומדת על ספינה, שדי בה שהסכך ראוי לעמוד ברוח מצויה ביבשה, אף שלגבי המחיצות צריך שתהייה ראויה לעמוד ברוח מצויה בים, עיין בשו"ת משיבת נפש למהר"ל צ"צ, ח"י"ד סימן כ', ושו"ת זכר יהוסף ח"ד סימן ר"כ. אך עיין בחידושי מרן ר"ז הלוי הל' סוכה, ועמק ברכה סוכה י"ט, ומקראי קודש ח"א סימן ב', וכן עיין בשפת אמת סוכה שם, וחו"א סימן נ"ב סק"ד].

וכן נראה דעת הביכורי יעקב, שבסימן תר"ל (ס"י) העתיק את דברי המג"א הנ"ל להלכה, ומאידך בספרו ערוך לר' (דף כ"ג), כתב, שהעושה סוכתו בירכתי הספינה, כשרה אפילו לרבן גמליאל, כי אין הרוח שולטת שם, וכדי ליישב הסתירה בדבריו, יש לחלק בין דפנות לסכך, ונפרש שהתיר בסוכה העומדת בירכתי הספינה, הוא רק לגבי הסכך [ולפי דעת הגר"ז יש ליישב באופן אחר, ואכמ"ל].

ב. עוד נראה ליישב, שהמג"א איירי באופן שהעמיד את הסוכה בין כתלים אחרים, באופן שאין הדרך לבנות שם דירה נוספת, והרי זה כמשתמש בכותל החיצוני, לצורך מחיצות הסוכה, והוא המגן עליה מהרוח. אבל בסוכה העומדת בין מבני מגורים, שכן הוא דרך המקום, מסתבר שזה נכלל בגדר רוח מצויה באותו מקום כשהוא בנוי ומיושב [ואולי זו קהדת החילוק בין הים ליבשה, שבים הרוחות נושבות בחזקה, כיון שאינו מיושב כמו ביבשה].

ג. בעיקר דברי המג"א, עיין בבאר היטב (תר"ל סק"י) שהביא מבעל הלכות קטנות, שצידד להקל בזה, וכן נקט החו"א (שם), אלא שהמשנ"ב (שם סק"ה) החמיר בזה. אך למעשה, שמעתי ממוציא הנאב"ד שליט"א שיש להחמיר בזה, כיון שעדיין יש להסתפק בדין רוח מצויה לגבי הסכך, שהפוסקים סתמו בזה, ונראה שגם הוא צריך לעמוד בפני עצמו ברוח מצויה, ובשעת הצורך יש להקל לקשור אף בדבר הפסול לסכך, שהרי פסול 'מעמיד' הוא מדרבנן, וכשר בדיעבד [ויש מכשירים בזה אף לכתחילה].

העולה להלכה:

א. במקום שאין הסכך עומד ברוח מצויה, חייבים לקשור. ולכתחילה יש לקשור בדבר כששר לסכך בו, ומכל מקום אם העמיד את הסכך בדבר שפסול לסכך בו, הסוכה כשרה, ואפשר לשבת בה אף לכתחילה.

ב. במקום שהסכך עומד ברוח מצויה, ורוצה לקשור כדי שלא יוד אפילו מעט ממקומו, יוכל לקשורו בכל דבר שירצה.

ג. במקום שהסכך עומד ברוח מצויה באותו מקום, מכה סיבה צדדית, כגון מחמת הבנינים מסביב שמונעים את הרוח, צריך להחמיר ולקשור את הסכך, ובשעת הצורך יש להקל ולקשור אף בדבר הפסול לסכך.

הרב הגאון יצחק מאיר רושטיין שליט"א

דימי"ץ בבית ההוראה

ומו"ץ בקהילת גור הר"ם לוין - ת"א

אם נשים מברכות לישב בסוכה

א. הראשונים נחלקו אם מותר לנשים לברך על מצוות עשה שהיומן גרמן, שהרי אין יכולת לומר 'וצונו', משום שפסולות ממצוות אלו. הרמב"ם (פ"ג מהלכות ציצית ה"ט) כתב שאין מברכות, והתוס' (ר"ה ח"ג ל"ג) כתבו בשם ר"ת, שיכולות לברך. בשו"ע (סימן קפ"ט ס"ז) פסק בהרמב"ם, והרמ"א נקט כדעת התוס', וכן מנהג אשכנז.

וכן כתב הלבוש (סימן י"א ס"ב), שנהנו הנשים לברך על נשילת לולב ועל ישיבה בסוכה, וכן כתבו בשו"ע הרב (שם ס"ג), ח"י אדם (כלל א סעי' מ"ג), וערוך השולחן (סימן תרמ"ט ס"ג).

לעומתם, הישועות יעקב כתב (ר"ס סימן תר"ט), שאף שלדעת הרמ"א, הנשים יכולות לברך לישב בסוכה, מ"מ מעיר ענינו לברך רק בליל יו"ט הראשון (ועיין עוד שם, שכתב שראוי להדר שהנשים לא יברכו בכל מצוות עשה שהיומן גרמן, ומהר"א וקטו חת"ס צ"ב), ומצאנו דבר חידוש בשם החת"ס (מנהגי החת"ס פ"ח ס"א), שנשים אינן מברכות על ישיבה בסוכה, וכן נהגו בסוכתו, שכל בנותיו וכולותיו אכלו עמו בסוכה במשך כל ימי החג (מנהגי החת"ס פ"ח ס"א), והנשים לא ברכו לישב בסוכה (חתן סופר שער הגדילים והבאליים פ"ג בשם אמו, בתו של החתן סופר).

אך הפוסקים הנ"ל לא כתבו טעם להקל בדבר, ויש להבין במה שונה מצות סוכה משאר מצוות עשה שהיומן גרמן.

ב. בשו"ת להורות נתן (ח"ו סימן ל"ט) הביא מקור למנהג החת"ס, ע"פ מה שכתב החתן סופר (שם), בסוכה דומה לציצית, שאינה חובת גזירה, אלא שאם יש לו בגד של ארבע כנפות, מחוייב בציצית, ומברך ולובש, ולכן אין הנשים מברכות על ציצית, אף למנהג אשכנז (מבואר ברמ"א סימן י"ז ס"ב), וביאר שה"ס, שהנשים מברכות רק על מצוות עשה שהן חובה לאנשים בחובת גזירה. וע"פ זה ביאר, שכן הדין בסוכה, שאין חובה לאכול פת בסוכה, אלא בליל יו"ט ראשון, ובשאר ימי החג אם אינו אוכל פת, אינו צריך לאכול בסוכה, ולכן דומה למצוות ציצית, שנשים אינן מברכות אף למנהג אשכנז. וכן כתב בשוואל ומשיב (מהדורא תניא ח"ב פ"ח).

אך העיר מהתוס' (חולין ק: ד"ה שלח), שכתבו בשם ר"ת, שנשים יכולות לברך גם על סוכה. וחילקו בין סוכה לציצית, שהרי בסוכה חייב בכל י' הימים לדור בה ולישב בה, אפילו אם אינו אוכל פת,

קו' ה"לכה למעשה' - מענה הלכתי 24 שעות ביממה 03-8055000

תשובה:

א) הלול ומינו הם בגדר 'מוקצה מחמת גופו', ואסור לטלטל בכל אופן שהוא, אך האתרוג אינו מוקצה, משום שראוי להריחו בו (פ"א סימן תר"ח ס"ב), ויש אומרים, שבזמננו שנמנעים מלהריחו בו, ומקפידים לשומרים עליו ביותר, דינו כמוקצה מחמת חסרון כים, ואסור לטלטלו כלל (הגר"א וז"ל). במקום שבת הלכותה פ"ב הערה ס"א, לכן אסור לטלטל את הארבעת המינים שבכידו, וצריך להשליש מיד מידידו. ואין היתר להמשיך בטלטול, מדון 'עודו ביד' (המבואר בסימן ש"ח ס"ג), כי היתר זה הוא רק בכלי שמלאכתו לאיסור (משכ"ש שם סק"ה), או רק כשהתחיל לטלטל בדיתר (שם בשם הגר"א), ובאופן כזה שנטל ד' מינים בשבת, דינו כמי שהתחיל באיסור.

אמנם אם יגרס לו הפסד אם יאשימו כך ברשות הרבים, מותר להמשיך ולטלטל כשעודם בידו (שו"ע שם ס"ג, ובסימן ש"ז ס"ו, ומשכ"ש סימן ר"ט סק"ה). וכמו כן, אם חושש שיגרמו לו בישות ובזיונות מכך, מותר מדון כבוד הבריות (סימן ש"ב ס"א).

ב) לגבי השאלה אם יבדל למחרת שהחיינו, לכאורה תלוי במחלוקת האחרונים, לגבי מי שתקע בשופר בשבת, אם קיים את המצוה מהתורה, אף שחול' גורו שלא לתקוע בשבת. הגר"א (ור"ש ורד"ש סימן ח) והאבני נזר (סימן תק"ד סק"ה) כתבו, שמי שתקע ב"ה שחל בשבת, אע"פ שעבר על איסור שבות, קיים המצוה לשמוע קול שופר מהתורה, ולפי זה מסתבר שלא יבדל שהחיינו ביום שני, שהרי כבר קיים את המצוה. אולם הבית שלמה (ו"ד סימן רכ"ב) והחלקת יואב (קבא דקושיא קושיא צ"ח) כתבו, שחול' הפקיעו למגזר את מצות שופר בשבת, וזי שתקע בראש השנה שחל בשבת, לא קיים המצוה כלל אפילו מדאורייתא, כי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, ולא רק לאסור את העשייה, ולפי דבריהם פשוט שצריך לחזור ולבדל שהחיינו [ועיין בבית"ל סימן תרל"ד ס"ד ד"ה כאלו, שהביא מחלוקת בענין זה].

ובשול"ח פ"י הארץ (ח"ב ס"ב), הור"ר ברכי יוסף ובאשל אברהם סימן ת"ח) כתב, שזה תלוי בנידון הידוע - כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, אי עביד מתינו אל תעביד, וזהו שחל בשבת, אע"פ שהפוסקים היא, שאף אם עביד לא מהני. אמנם לגבי 'איסורים מדרבנן' הביא שני האחרונים, אם גם כזה אומרים שאם עביד לא מהני, ומסקנתו שלא יבדל שוב שהחיינו, מדון ספק ברכות לחלק.

ובספר שולחן של אברהם חלק על דבריו (הור"ר בארחת חיים ספינקא, סימן תר"א סק"ה), שאמנם הדיון הוא ששאם עביד לא מהני, אך עדיין יש לעדד מנעם אחר שוב שהחיינו, שהרי כתב הסוד (סימן תרס"ב) לגבי ברכת שהחיינו ביום טוב שוב, וז"ל: לענין זמן ביום טוב שני חלקו בו, ה"ר שלמה ב"ר שמשון כתב שאין לאמרו, דממה נפשך יצא בזמן שאמר בראשון, אף אם הוא חול, דלא גרע נאלי אמרו בשעת עשיית יציאת [ועיין סוכה מ"ו, ובזמן סימן תר"א], וכן כתבו רש"י ור"י, ויש אומרים שצריך לאמרו, משום שלא חיקנו זמן אלא או בשעת עשייה או בשעת נטילה, ואם היה אמתול חול, אם כן לא היה לא שעת עשייה ולא שעת נטילה, הליכך לא יצא בזמן של אמתול. ואודניו אבי הרא"ש ז"ל הסכים לסברא הראשונה, וכן נהגין באשכנז. ע"כ.

וביאר ה"ט" (ס"א) והמג"א (ס"א), שהטעם לחלק בין לולב לשופר, שנהגו לברך עליו שהחיינו גם ביום השני (פ"א סימן ת"ד ס"ג), שבלולב אף אם יש לעדד מנעם אחר שוב שהחיינו, מכל מקום הרי אפשר לברך כבר בשעת עשיית הלולב, והמבדל ביום הראשון, אינו גורע מאשר לו היה מברך כן בשעת עשיית לולב, שיצא, מה שאין כן בשופר, שאין שום דין של עשיית שופר, לא שייך לברך לפני המצוה.

ולפי זה יש מקום לומר, שהוא הדיון כשבכידו שהחיינו בשבת, יצא, שזה דומה לברכת הזמן ביו"ט ראשון, שעל הצד שזה חול, אמתול בזה 'שלא גרע מהשהחיינו בשעת עשייה', אע"פ שלא עשה בלולב כלום.

ולכאורה היה אפשר לחלק ולומר, שאע"פ שבלולב אפשר לברך שהחיינו בשעת עשייה, ולא דוקא בשעת קיום המצוה, מכל מקום מסתבר שאם יבדל שהחיינו יום לפני סוכות, שלא בשעת עשיית הלולב, לא יצא בברכה זו, לפי שרק בעת עשיית הלולב, שיש לו שייכות לשמחת המצוה, יוצא בברכה. ומה שהמבדל ביו"ט ראשון יוצא בברכה, היינו משום שיש לו שייכות למצוה, אף על הצד שיום חול הוא, כי עכ"פ יצא בו ידי חובת המצוה, וחכמים ציוו לברך ביום ראשון, אף שהוא חול, מה שאין כן בשבת, שאין בו קיום מצוה לולב כלל. יתכן שאינו יוצא בברכת שהחיינו [אמנם לדעת רע"א הג"ל, גם בשבת שייך קיום מצוה לולב].

אכן עיין בדברי הרא"ש (סוכה פ"ד סימן ב'), שביאר שיטתו זו, וכתב, "מיהו י"ל דשאני הכא, דנטלו לשם מצוה לברך עליו, ועדיף טפי מנטלו בחול אחר עשייה". נראה מדבריו, שכיון שעשה מעשה זה לשם מצוה, מועיל בכך לצאת ידי חובת ברכת שהחיינו, ואין צורך שתהיה לה איהו שייכות לחמץ. וכן פסק המשנ"ב (סימן תרל"ט סק"ה) בשם תיבוכיו יעקב, שאם יבדל שהחיינו בסוכה, ואחר כך התברר שסוכתו היתה פסולה, לא יבדל שוב שהחיינו כשינסה לסוכה כשרה, מהטעם הנ"ל, שלא גרע משעת עשייה, וזאת על אף שלא היה בזה שום שייכות למצוה (ועי' במשכ"ש סימן תר"א סק"ה). וזוהי דבריהם אמת מ"ב בשם מהרש"ם, והלכות שלמה פ"א ס"א). וכן הסכימו הפוסקים, שלא לברך שוב למחרת שהחיינו (פ"א סימן ש"ח, כ"ה חיים סימן תרמ"א סק"ה, ש"ד נאך באר משה ח"ג סימן ק"ק, ושר"ק קטן תורה בהלכה ח"ה סימן ס"ט).

הלכה למעשה: טעה ונטל לולב ביו"ט ראשון שחל בשבת, לא ימשיך לטלטל את ד' המינים, אף שעודם בידו, אלא באופן שיגרס לו הפסד, או שיש בזה חשש כבוד הבריות. וכן לא יבדל למחרת שהחיינו.

וכמו שכתבו הפוסקים, שטעם זה מברך כל שבעת ימי החג, ואינו דומה למצוה שמברך רק בליל הראשון של סוכה, עי"ש, הרי שמצוה סוכה אינה כצציית.

וכתב טעם אחר לפטור את הנשים מברכת הסוכה, כיון שברך כלל אינן יכולות לישון בסוכה, משום צניעות, ולכן אינן מברכות על קיום מצוה לחצאן, וכעין שכתב הרמ"א, שאם עשה את הסוכה במקום שבוטעל, ואינו יכול לישון שם, אינו מברך לישון בסוכה אף על האכילה, ואכן אם הסוכה נמצאת במקום שיוכלות לישון בסוכה, יכולות לברך, ובהו איירי ר"ת.

עוד הוסיף טעם אחר, שהנשים שמברכות על מצוות עשה שהזמן גרמן, היינו מחמת שמחייבות את עצמן במצוה, ונעשה אצלן כנדר. ועל פי זה ביאר, שהנשים נהגו שלא לברך על הסוכה, משום שאם יברכו על אכילה בסוכה - לישב בסוכה, יאסרו אחר"כ באכילה מחוץ לסוכה, ולכן לא ברכו לישב בסוכה, כדי שלא להתחייב לאכול רק בסוכה, כי הדבר קשה עליהן. וכעין זה כתב בשו"ת דברי ישראל (סימן קצ"ו), שאין לברך אלא על מצוה שאינן מבטלות אותה כלל, כשופר ולולב, משא"כ סוכה, שלפעמים אוכלות חוץ לסוכה, ואין מקפידות לאכול דווקא בסוכה.

ג. מה שהקשה בלהרות נתן, מדברי התוס' בחולין, יש ליישב על פי החקירה הידועה (עיין מנחת חינוך מצוה ש"ה, ושערי יוסף ג' פ"ב), אם מצוה סוכה מוגדרת כמצוה חיובית, וכל שאנו עושים דר בסוכה, עובר על מצוות תשוב כעין תדורו, או שהמצוה היא רק שהאכילה והשינה לא יהיו חוץ לסוכה, וכמו בצציית, שאינו מחויב ללבוש בגד של ארבע נפשות ולהטיל בו צציית.

ובכן יש ליישב, שדעת רבינו חם שמצוות סוכה אינה כצציית, אלא היא מצוה חיובית, ולכן התיר לנשים לברך, אך להלכה לא נפסק כן, אלא שרק כאשר רוצה לישון ולאוכל, אסור לעשות זאת חוץ לסוכה, ולכן השוה המאכל ומשיב והתחן סופר, את דין הברכה על סוכה לדיון הברכה על צציית.

אף לא יהיה בכך כדי ליישב את הנהגת החת"ס, שבנותיו וכלותיו לא ברכו לישב בסוכה, שהרי שהחת"ס עצמו סובר שהיא מצוה חיובית (הנהגת החת"ס ס"ס תר"ט), ועוד שלפי טעם זה היה לזון לברך עכ"פ בלילה הראשון, שאז יש חובה לאכול כוית בסוכה.

ד. החתן סופר כתב טעם נוסף להנהגת בית החת"ס, שלגבי מצוה סוכה יש דרשה מיוחדת לפטור את הנשים - 'האורח להוציא את הנשים' (סוכה כ"ח), ומבואר בגמרא שהיתה הנהגה אמינה שהנשים חייבות, מצד 'תשוב כעין תדורו', אף שפטרות משאר מצוות עשה שהזמן גרמן, וקמ"ל 'האורח' שפטרות (ומת החתן סופר, שאין דר בטעם הנ"ל, שכתב שסוכה דומה לצציית, שהרי לפי זה היו צריכות לברך בלילה הראשונה, שיש חובה לאנשים, ומאמרו ע"ה שהיתה בתו של החת"ס שמע, שמעילם לא ראתה בבית אביה נשים יברכו לישב בסוכה, ואפילו בליל יו"ט הראשון). וכ"כ הגר"ב ד' פורבסקי שליט"א (מורה - אלו תשע"ה), וביאר שהיות ויש דרשה מיוחדת לפטור את הנשים, אינן שייכות כלל למצוות סוכה, והתורה הפקיעה אותן מהשייכות למצוה זו, לפיכך נהגו שלא לברך לישב בסוכה.

עוד כתב החתן סופר, ע"פ דברי הישועות יעקב (סימן י"ז), בשם וקטו ההכם צבי, שמיחה בנשים שלא יברכו על מצוות עשה שהזמן גרמן, ואין שאין אנו נהגים כדעתו, מ"מ יש לומר, שהנשים מברכות דוקא בשופר ולולב, כדי להראות ולפרסם שמצוות למצוה, ולכן אין בזה משום מוקצה, משא"כ בסוכה שלא שייך טעם זה, ואין מברכות.

ה. על פי האמור, בין כל הטעמים הנ"ל, יש נפק"מ לגבי הברכה בליל יו"ט ראשון, שאם הטעם שמצוות סוכה דומה לצציית, לא שייך טעם זה בלילה הראשון, שהוא חובה, ובכך יש ליישב את מהג עירו של הישועות יעקב, שהנשים היו מברכות בלילה הראשון. אך לפי שאר הטעמים הנ"ל, הנשים אינן מברכות כלל, ומהנהגת בית החת"ס התבאר בכמה טעמים.

אולם יש שנהגו שהנשים מברכות 'לישב בסוכה' בכל ימי החג, וכפי שכתב רע"ק א' (השמוטות לסימן א'), שהנשים קבלו עליהן את מצוות סוכה כחובה. ולמעשה נהג כל אחד כמנהג אבותיו.

הרב הגאון מאיר ליבוביץ שליט"א

דומ"ץ בבית ההוראה

מו"ק בק"ק ד'קוביץ ויזניץ בני ברק

טעה ונטל לולב ביו"ט הראשון שחל בשבת

שאלה:

מעשה שהיה, ביו"ט הראשון של סוכות שחל בשבת, שכח פלוני ששבת היום, ובירך בשגגה על נטילת לולב, וכן לקח את ארבעת המינים כדי לילכת לבית הכנסת. בתוך כדי הליכותו שם לב למבטמים התמהוים של העוברים והשבים, עד שנוכר לבושות ששבת היום. הראשונה כעת, אם מותר לו להמשיך ולהחזיק את המינים בידיו, עד שימצא מקום ראוי להצניעם, וכן יש לברך, אם יבדל שוב שהחיינו בנטילת הלולב ביום א' דחוד"מ.

קו' הלכה למעשה - מענה הלכתי 24 שעות ביממה 03-8055000

תשובה ערוכה

המשך

כתב מן מסביר, דכיון דפסול מחמת הדר, אם אינו ניכר לעין כשאוחזו בידו, אלא ע"י שימת עין בדיוק, לא נפיק מכלל הדר. אבל נחלקה התיומנות, דמטעם חסר הוא (א.ה. ראה להלן), יש לומר מכל נחלקה ממש ונראה בשימת עין בדיוק פסול, דלא מקרי תמה, אלא דע"י חגירת צפורן לא מנספיל".

טעם הפסול

כתב רבינו ירוחם (הדר במג"א ס"ק ו'): "כל הפסולים פסולים כל ז' מפני שאין לו הדר, חוץ מנסדק ונחלקה התיומנות, דפסולין משום לקיחה תמה, כשרים בשני", והו"ד במג"א (סי' תרי"א ס"ק ו'). וז"ל בשו"ע הרב (שם סעי' ז'): "פסולים אלו שבעלה העליון, אינו משום הידור הלולב, אלא משום שנאמר ולקחתם, ודרשו חכמים - לקיחה תמה ושלמה, וזה העלה שהוא עיקר הלולב, שהאדם רואה אותו בתחלת השקפתו, ודרשו להיות כפול בכל הלולבין, ואם הוא חלוק לשנים, הרי ניכר ונראה שאינו תשלם במקום הסדק". וז"ל במ"ב (שם ס"ק ו').

והקשה רעק"א (בתשובה הרי"א): "ובאמת תמוה לי מה דנקט בפשוטות, דנחלקה מדין חסר, וכשר ביו"ט שני, כמש"כ המג"א. והא מדברי התוס' רפ"ג דסוכה ד"ה נקטם, משמע להדיא, דנישלה התיומנות פסול מטעם הדר, דגרע מנקטם, ובתירוצם האמצעי כתבו דסלקא דעתך דהוא הדר טפי מנקטם, משמע דאשמעינן דלא מקרי הדר, ופסול ביו"ט שני. והרי אמרינן דנחלקה התיומנות נעשה כמי שניטלה, משמע דחד דינא אית להו, וחמיר ממש כמו נקטם, א"כ משמע דגם נחלקה מטעם הדר הוא, וצ"ע ז'".

אם יש מקום להחמיר בנחלקה התיומנות בשאר הימים

בשו"ע (שם סי' תרי"ט סעי' ה') נפסק: "כל אלו שאמרו שהם פסולין מפני שביארו, או מפני גזל וגובה, כיום טוב הראשון ללכד, אבל בשאר הימים, הולך כשר, הנה... והחסר כשר בשאר ימים". וכתב במ"ב (שם ס"ק ו'): "ודברים שטעמם משום שאינו הדר, יש דיעות בפוסקים - דעת הרמב"ם וסיעתו להכשיר, כמו בחסר, ודעת הרא"ש וסיעתו להחמיר בזה, דבענין הדר בכל ז' ימים, משום הידור מצוה, וסתם הרמ"א לקימה בזה מותיירה".

ואם כן יש נפק"מ מאם נוקטים כרבינו ירוחם ושו"ע הרב והמ"ב, שפסול נחלקה התיומנות הוא משום חסר, שאו פסול רק ביום הראשון, או שפסול משום הדר כקשיית רעק"א, שאו פסול גם בשאר הימים.

בחיים וברכה (ערך נחלק התיומנות), הביא את מחלוקת המג"א ורעק"א, אם נחלקה התיומנות פסול משום לקיחה תמה, או משום הדר, וכתב: "הרב הג' אב"ד בערזאן שליט"א [זצ"ל], הוא המהרש"ם] אמר לי, לדלינא יש לפסוק כמג"א. דהרי איכא ספק ספקא, שמא כר"ז דנחלק ונסדקה התיומנות פסול רק משום לקיחה תמה, ואם תמצו לומר כדמשמע מתוס', דהוא משום הדר, שמו דקדק וזו דהדר כשר ג"כ מיום ב' ואילך".

ואם כן, כל שכן כשלא נחלקה התיומנות אלא במיעוטה, כשכר מדינא אף ביום הראשון, שאין מכלל מקום להחמיר בשאר הימים. ואפילו הוצגה להחמיר לחוש לשיטת רעק"א, שפסול משום הדר גם בשאר הימים, אין להחמיר אלא כשנראית התחלוקה העליון בעין, כשאוחזו אף הלולב בידו, ולא כשנחלקו העליון באופן שאינו ניכר אלא בבדיקתו, או בענין בקדוקו.

* ובגמטא אדם (שם אות ב'): כתב בנחלקה העלה העליון שכתב הר"ן בנחלק המיעוט פסול, דלא דוקא מיעוט, אלא סתם, דאליכ לחשוב בהדי' ג' פנימות, ע"ש. ולדבריו היה לו להקשות גם לדעת הרא"ש, וז"ל השר"ע בשו"ע שנסדק בכל שהוא פסול, ובאותו ה"א לא ציין מה שכתב הר"ן בנחלק סוף ד"ה נקטם ראשון, דמה שאמרו בברייתא לולב הכפול וסדוק פסול, היינו בעלה זה אמרו, ומשמע דמפסיל בכל שהוא כחוטמו של אתרוג, דאפילו בכל שהוא פסול, ע"כ, הרי שכתב להדיא דפסול בכל שהוא. וקושית ה"א לא קשיא מיד, דדוקא בשופר העם שסדק ע"י התקיעות, ודברי ה"א בלא"ה תמוהין, מה ענין נפגם לסדק, כדאמרינן בבבא בתרא - ונפגמו יש בו חסרון, ונסדק אין בו חסרון. ועי' בתשובת רעק"א שבסוף דרוש ויחידיו ח"א, שהאריך לפלפל בראיית ה"א.

אבל בבבא בתרא יעקב (שם ס"ק י') הביא את דברי הב"ה, וכתב ש"כ ביש"ש ב"ב, וכתב: "ולענ"ד המיקל בזה לא הפסיד, כיון שהאור ורוע והסמך ק' והתה"ד, שהם מגדולי חכמי אשכנז הכריעו שלא כדעת הר"ן, שאין נפסל נחלק ברובו עד שיהלך כולו, וכתבו שכן נוהגין, וגם הרמ"א כתב שכן נוהגין, מן יבא אחריהם להכריע כדעת הר"ן בלי ראיה, וגם המג"א והט"ז לא הביאו דעת הב"ה בזה, משמע דלא סבירא להו כותיה. ולא ידעתי למה נקט המג"א בפשוטות לפסול נחלק ברובו כדעת הב"ה.

שיעור החילוק למצוה מן המובחר

עד מה שכתב הרמ"א, שמעיקר הדין, אין להחמיר כשנחלק העלה האמצעי, אלא אם נחלק עד השררה, מוסיק הרב הרמ"א שם: "מיהו לתחתיה, מצוה מן המובחר, ונוהגין לטול לולב שלא נחלק העלה העליון כלל, כי יש מחמירין אפילו בנחלק קצת".

וז"ל בשו"ע הרב (שם סעי' י, יא): "עלה העליון האמצעי, שהוא גבוה מכל העליון, והוא נקרא ראש הלולב, ודרך עזה לו להיות כפול כשאר עלי הלולב... אם היה כפול מתחתיה ברייתו, ואחר כך נחלק לשנים בכל ארכו, דהיינו מראשו עד מקום שעליו יוצאין משם (שמשפוקס זה ולמטה אינו נקרא

עלה האמצעי אלא גוף השררה), פסול... כמה דברים אמורים, בנחלק בכל ארכו. אבל אם לא נחלק אלא מקצתו, כשר. וכל זה בדיעבד, או שאין לו לולב אחר, אינו צריך לברך על לולב של חבירו ביום א' של סוכות. אבל לתחתיה מצוה מן המובחר לחור אחר לולב שלא נחלק על העליון שלו כלל. אלא הוא כפול מראשו עד מקום שעליו יוצאין משם, לפי שיש פוסקים אפילו אם לא נחלק אלא מקצת עזה על העליון, ואע"פ שאין הילכה כדבריהם, מכל מקום טוב לחוש לדבריהם אם אפשר". מקור הדברים הוא בריטב"א, שיתיר על קושיות הג"ל תירוצו נוסף: "ועוד י"ל, דאפילו נחלקה מיעוטה פסול, דומיא דנקטם, וכי אמרינן סדק מעוטו כשר, כשנסדק לרחבו, דהיינו כעין נקטם שנקטם לרחבו, ולפיכך במיעוטו כשר, כל היכא שאינו תלוי ועובד כהמקד, והדר הוא, דאינו ניכר בו מכל' ולפי זה ראוי לחוש כשהסדק לארכו, שהוא מתרבה בכל שעה כשמגענו, לפסול אפילו במיעוטו, וכן חוששין בעלי הנפש", וז"ל הר"ן (שם).

וכתב הגר"א (שם) לבאר, שכוונת הרמ"א במה שהחמיר לתחתיה לטול לולב שלא נחלק כלל, לחוש לבעלי הנפש שהזכיר הרמב"ם.

גדר "משהו"

לשול למצוה מן המובחר לולב שלא נחלק כלל, כתב הט"ז (שם): "ואתני צריך לבאר, האי מיעוט שזכר הר"ן להחמיר, ה"ל כדרך לא מיעוט כל שהוא לגמרי קאמר, דא"כ גם בחגירת צפורן ויהיה פסול, וזה ודאי אינו, דא"כ לישבחה בהדי' ג' פנימות הן, בפ"ק דחולין דף י"ז, דחשיב שם בר סדא אף פנימות סכין, וכיון דזה אינו פסול, נראה דאף בשיעור פחות מטפח אין שום סברא להחמיר. דהא איתא שם, כמה פנימות המזבח, רשב"י אומר טפח, ראב"י אומר כזית, ומחלקין שם בין סדי לבאב, וא"כ על כרחך אין סבר' לומר כאן בפחו' מטפח או כזית דפוסל. בפרט שרוב הפוסקים ס"ל דאין לעלה האמצעי חומרא בזה, דאף בצירוף רוב העליון, והיינו ברוב כל עזה ועלה, ולמה נחמיר בעלה האמצעית לדיעה וייתר מדאי, כנלע"ד".

אבל מדברי שו"ע הרב הנ"ל, שכתב - "מצוה מן המובחר לחור אחר לולב שלא נחלק על העליון שלו כלל", משמע שאפילו בכל שהו יש לחוש. וז"ל החיי אדם (כלל קמ"ט סעי' י): "יש מחמירין יותר, דאפילו לא נחלק רק מעט בסדק כל שהוא אחד מן העליון העליונים, נמי פסול, דעל ידי העניינים סופה ליסדק כולה, וכל העומד ליסדק כסדוק דמי. וראוי להחמיר אם אפשר". ובמ"ב (שם ס"ק י') הביא את שתי הדעות ולא הכריע.

וכתב רעק"א (בתשובה בספוק דרו"ח א'): "מש"כ מעב"ת ז", דבענין שיהיה ניכר דנחלקה אם אוזחם בידו, כמש"כ המג"א (סי' תרי"א ס"ק ז'), לענין פסול חזית (אתרוג) בשם המב"ט, באמת המב"ט

מערכת העלון מנבנת

את מורינו הגאב"ד שליט"א

ואת אצ"י קורא העלון

מנבנת

שנה טובה וחג שמח

ניתן להאזין לשיעורי הגאב"ד שליט"א, בטלפון: 073-3718126

שעות קבלת קהל בבית ההוראה

ע"י הגאב"ד שליט"א

בימים א-ב 8:30-9:45 בבית המנסת קהל חסידים

רח' רב' לוי' 10 שיומן ב"ב

(לשאלות ענינות חב"ד)

בימים א-ד

13:00 - 13:45 בבית המנסת מאקאווא רבינו תם 8 ב"ב

בימים ב, ג, ד

19:30 - 21:00 בבית המנסת אמניטא חושיע 9 ב"ב

ב-שאר ימות השבוע

המענה לשאלות

על ידי מורי ההוראה

כל הוצאות

הדפסת הגליון

נתרמו ע"י

הר"ר צבי אלימלך לינצ'ר הי"ו

לע"נ חתנו הר"ר דוד ז"ל

בן יבלחט"א

מורינו הגאב"ד שליט"א

לקביעת תור לבדידות בריני ממונות ושאר עניינים ע"י הגאב"ד שליט"א ניתן לפנות לקו בית ההוראה בשלוחה 413 | לשאלות חב"דיות והערות בעניני העלון ניתן לפנות למייל: b038055000@gmail.com

קו' הלכה למעשה - מענה הלכתי 24 שעות ביממה 03-8055000

רשת בני הוראה

הוצאת חב"ד

לרצונות ותורמות וכן לקבלת העלון באופן דיגיטלי יש לפנות ל: b038055000@gmail.com

לע"נ פוסק הדרור בעל שבט הלוי וגאב"ד זכרון מאיר רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל

פנינים מתוך שיעורי החזקת הדינמ של הרב"א אברהם פישמן חובקטל סמל ליש"א"א

**יומא דהילולא
קדישא**

רבי צבי הירש שפירא בעל ה'דרכי התשובה' ממונקאטש זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש רבי שלמה ממונקאטש זצוק"ל נסתלק ט"ז תשרי (תרע"ד)

בשנת תרצ"ז בליל ב' דסוכות, יומא
ההילולא של רבינו הקדוש בעל הדרכי
תשובה ממונקאטש ז"ע, סיפר בנו
הרה"ק הקדוש בעל המנחת אלעזר
ממונקאטש ז"ע, סיפור נפלא על אביו
הקדומו רעל ההילולא:

פַּעַם אחת קרא אותי אבי ז"ל, והראה לי קטע בתקוניו זוהר הקדוש, וביקש ממני שאעניי לו ולומר לו מירושלם הדברים. התבוננתי במשך זמן מה, וראיתי שהענין קשה מאוד להבינו מעומק המושג. לקח אבי בעל הדרכי תשובה את כל הספרים מפרשי התקונים, והראה אותם לי, כדי שאולי אוכל להבין ביאור הדברים על ידי המפרשים האלו. אמנם גם לאחר שגעתי, לא מצאתי ביאור הגון בדברי התקונים. ואמרתי לאבי הקדוש, ש: לאחר שאני עוסק כל דברי המפרשים, עדיין אין לי עוד שום הבנה בשיטת המיינסים זה ולא.

אז הוציא אמר הקדוש מהארגז של, הספר הקדוש שחיבר בכתב יד קדשו לתקנוניו וזהו, "אמר לחי רואי", ואמר לי ראה נא כשר שכתוב כאן. עינינו בזה קצת ומיד האירו עיני באור יקרות. ואמרתי בהתרגשות לאבי, הנה עכשיו אני כבר עם הטיב הדבר על בוריו, דבר דבור על אופנו. ענה לי אבי הקדוש: "תדע עי, שבעי הקדוש הפירוש על אלו התיבות, שפכתי שיח הרבה תפילות בשמונה עשרה, והרבה זמעות שפכתי לפני קוני יתברך שמו על זה, עז שזכיתי ותרואו לי מן השמים הקדוש הננו בזה".

מנה הצדיקים הקדושים לבית מוקדאש ז"ע, לישא בעצמם את הטילת ותפילין בנאם בבוקר לבית המדרש, וכן בחזירתם לביתם. פעם ביקש חסיד אחד מרבינו בעל הדרכי תשובה ז"ע, שרצה לשמחו בעבודה זו. ענה לו רבינו ז"ע, הנה 'הוצאתו ממוחת' מבית הקדשים ביום הכיפורים, היה עבודה חשובה, והכנה גדול היה צריך ללבוש עבור זה את איבעת בגדי כהונה, ומוכח מה ש'סילוק עבודה' גם כן עבודה היא. ועל כן מנהג אבותינו להוליך דווקא בעצמנו את הטילת ותפילין, אפילו בחזרה מבית המדרש.

הגילוי המפתיע בתוך הסוכה הקטנה והחשאית

ל'נו נו, תעשה קידוש". רבי יוסף ואברהם, לא ידעו כיצד לקבור את ג'צמם מרוב פחד וחרדה.

אך לגדול הפלא, התקרב הנאצל'ניק אל השולחן, נטל את הגביע, הביט בו שנייה קצרה כמהסס, ופתאום החל לומר, "סברי, מרנן ורבנן ורבותי, כרוך אתה ה' אלוקיננו מלך העולם בורא פרי הגפן", "אשר רוממנו מכל עם וקידשנו מכל לשון".

הלם ותדהמה אחזו בנוכחים. רק רבי שמואל לא היה מופתע, הוא קיבל זאת בפשטות, מה מסוגל שיכיר להביך... אחרי הקידוש מזו שוב רבי שמואל יין לתוך הכוס, ופנה אל הנאצלניק: קח עוד יין לכבוד חג שמחתינו, "לחיים". שוב נטל הנאצלניק את הכוס, ושתה אותה. וגם התכבד במעט מהאוכל שנשאר עדיין על השולחן.

מרצע לרצע היין השפיע גם עליו, ורוחו היה טובה עליו במיוחד, ולגדל הפלא, החל לחזור בשטף, על סבירות בסוגיית "חזקת הבתים" – "הודיא אני" – החל לספר לפתע, בליבוני למדתי במלומד תורה וכושיבה, שקדתי בתורה וקיימתי מצוות. אולם שבבגדתי הצטרפתי לשורות הצבא, שם לאבדתי נחתי את מצוות התורה רחמנא ליציל.

הלילה כשיצאתי לבדיקה שגרתית כבדי לילה, שמעתי לפתע נעימה של ניוון. הלכתי אחר הקול, ולפתע מצאתי סוכה כשנה ממוזה לקיר, וחבריה מעין רואה. מה זה, סוכה בתוך מחנה אסירים, שפשפשה את עיניי בתדהמה. בבת אחת זכרתי כוח הסוכות, בסוכה בלתי נעימה בה דימינו נעוריי. שנים רבות כבר חלפו מאז, וזיכרונות רדומים עוררם אצלי כעת. ושביקשם ממני לעשות קידוש, וזכרתי מיד מהו 'קידוש', בה בעצמי תמה איך הצלחתי לזכור את המילים את האונות.

שתיקה מוחלטת נפלה בסביבה הקטנה, איש איש התכנס בהרהורי, ירדו ברגשותיו הסוערים, על אודות ההילוי המפתיע. 'כעת עיזבו את הסוכה ואלו הלישון' – נשמע לפתע בקולו של הנצי"ל, שחפר באחת את חוט המחשבות. תראה, לא תאפס כה מועד איתכם, ישלחו גם אותי לארץ מדיה שאינה מננה לא אחוזר עוד'. הנוכחים נענו בקבלתם, סיימו את שיעורם, בירכו ברכת המזון עם 'עלה ויבנה' וזכו ומכני איש למיטתו שבביתו.

בגמרא בדף היומי שלנו (בכורות ח:) מובא הוויכוח בין התנא הקדוש רבי יהושע בן חנניה, לבין סבי דבי אתאנא, וסודות גדולות ורזין עילאין נגחים בכל הסוגיא הזאת. כמו שרבינו המהרש"א מבאר בארוכה.

בתוך הדברים מבאר המהרש"א, שמה שרבי יוחנע בן חנניה הראה להם, בינה של עץ לבנה, רמז להם, על ה"כ"א **ימי סליחה ושמוחה**, **ימים טוב ראשון של ראש השנה**, על כ"א **תשרי שהוא ויושעא** רבה **יום גמור חטאיהם**, וכל כ"א **ימים האלו הם ימי ליבון עוונות**, ולכן הראה להם עץ לבנה' מלשון **ליבון** עוץ'.
במבואר הזה חידוש גדול, שלא רק בימים הנוראים וההושענא רבא מתבטאים העוונות, ורק על ימי חג הסוכות ימי השמחה, הם גם ימי סליחה וכפרה וליבון עוץ'.

זהו מה שרואים בסיפור זה, אצל אותו יהודי נאצלניק, שמות שפילץ ביום הכיפורים עוד לא נזכר כלל ביהדותו, ולא הרהר בתשובה, אך דווקא בתחילת הסוכות – שהם נאמרו ביום כן: בן מי שלחם ופכר, נזכר ביהדותו והרהר בתשובה מעשה קידוש חזיר בלימוד, ולא ענש כלל את היהודים שקיימו מצוות סוכה במסירות נפש. וכיון שכן יש לנו לנצל דבר זה לרע מה חג הסוכות, לשלשן ולשמוח, לראות ולסליח למכרם.

**כל ימי חג הסוכות הם ימי סליחה
וכפרה וליבוז עוונות**

אברכים', כך היה שמו של היהודי הגרמני, שהגלה למחנה העבודה 'יאנוואני' באסיה, הרחק הרחק ממרכזה של רוסיה, בשל עבירות שונות שביצע. תפקידו היה, לתפוס כובעים עבור מפקדי המחנה. הדרך הישנה הייתה ללבוש את הכובעים בעזרת חפץ הנקרא 'קליין' והאומנות. מבודד יפה ומשוחזבת מאוד עשה, עד שכלוביו יצאו שם ומוניטין, ואפילו קצת הצבא מהעיר הסמוכה, היו מגיעים אליו במיוחד, כדי להזמין כובע מיוחד אצלו. וכך היו לו 'קליין' טובים עם מפקדי המחנה.

לשני אברכים יראי שמים היו גם כן באותה מחנה ועבודה, רבי שמואל ורבי יוסף, שהיו ידועים בכל המהמחנה, במלחמותיהם התמידים לשמירת שבת קדושה, לגידול הזקן, ולאכול רק מאכלים כשרים ואפילו בתוך מחנה העבודה הרוסי והקומוניסטי. בכיום מן הימים הבחין אברהם הרצוני, בעצב שלעל פניו של רבי שמואל. הוא נגדש אליו ובירך, 'למה פניו זועפים היום'.

והוא הסוכות מתקרב' – ענה רבי שמואל, ולסוכם
אנו צריכים, אך מה אעשה שאיני יכול לבנות
סוכה כאן במחנה. איך בונים סוכה – שאל
אברהם. רבי שמואל הסביר לו בדיוק כיצד צריכה
להיראות סוכה כשרה. אברהם הורה כמה רגעים,
עד שענה בקצרה, "חסר דאגה מלבך, תהיה
סוכה".

אברהם הפעיל מיד את 'אנשי', ובתוך שעות ספורות הביאו הללו את כל הדרוש. הסוכה הקטנה שבנעננה באישון לילה, בצמוד לחלון חדרי של אברהם, כאשר אפילו קו חשמל הוצא מתוך החדר, והותקן בסוכה. ועכשיו מה עוד – הסוכה של אברהם טובה לב. 'צריכים לי כשר' – נענה רבי שמאל – במטותה, הרי בתן הסוכות עשיתי מיד...

השעה עשר בלילה. אופל וחשיכה הקיפה את המוחנה הענק. בזה אחר זה נכנסים לסוכה החשאית, רבי שמואל, רבי יוסף, ואברהם הגרמני. בשמחה ובהתרגשות התפללו הפליל ערביית של יום טוב. אחרי הפליה פנו לעשות 'קידוש'. אברהם כבר דאג מזמן שאכן יהיה להם יין כשר בשפתר, אך 'גביע פה' כבר השיג על ידי 'אנשי', וסודעה שלמה על כל מלוח ותפוחי אדמה מבושלים הנוחו על השולחן.

מרגע לרגע השתרץ מצב רוח, והתחילו לפזם שירים שמחים לכבוד יום טוב. ניגון רחף ניגון, כשביטניים שותים עוד ועוד יין לכבוד יום טוב, ויוצאים יחד בריקודים עלילים, כשהם מתנתקים מכל המציאות, וכמובן גם שכחו שבחצות הלילה יוצאים הַנֶּאֱצִילִיקים! -[משגיחי עבודה] לסיר בכל החדרים, כדי לודא שהכל כשורה.

בעיצומו של מגון וריקוד סוער, מִיָּחַי לפתע אִיזָה 'ראש' מבעד לפתח של הסוכה הקטנה. נִאֲצִילֵיךְ כִּיד, אִכּוֹז ורע לב, אשר לרשותו יצא ששם למרחוק, וכולם ירעדו מפניו, נכנס לסוכה והיבֵּט בנוכחים במבט מולגלג. רבי יוסף ואברהם הביטו בו בעיניים קרועות לרווחה, לבם משושת באימה. ומצִפִּים לגזר דינו הנורא והמבהיל.

דק רבי שמואל שהיה עדיין בגילופין בעקבות היין ששתה יתר על המידה, אינו מבין עדיין את הסכנה האיזומה. בוא נהנה 'קצין חבר' - הוא קורא לעבור, "אתה יודע שהיום הוא חג הסוכות, בוא ותעשה 'מקדוש לכבוד החג'". תוד כדי 'דבור מזג לו רביעית' יין לתוך גביע הפת.

לנצל
כראוי
כל רגע
מימי ח
הסוכה

מאמר מאלף על השמחה בחג הסוכות, מתוך הספר 'פרקי מחשבה' של המגיד הנודע מגדולי מזכיי הרבים בדורנו הגאון הצדיק רבי עזריאל טאבור זצוק"ל

הרב כמעט ולא מאמין למשמע אוזנו, הזדמנות פז כזה שכל ישראל יוכלו לשבת במנוחה על התורה כמו בדור המדבר, הדבר פשוט לא נתפס בשכל האנושי. הרב עונה ואומר, בוודאי אני מסכים לסייע ולקבל את האחריות לדבר מצווה.

השבת נכנסת, הבשורה הטובה התפשטה בבתי היהודים כאש בשדה קוצים, וליהודים היתה אורה ושמחה, כולם שמחו על הבשורה שמעתה יהיו פנויים ללמוד תורה יומם ולילה. עוד היהודים צוהלים ושמחים על הבשורה המרגשת והמשמחת, והנה באמצע יום השבת, ה'ביליונר' שוב מגיע לביתו של הרב, נושם ונושף מהדרן.

כבוד הרב, שאלה גדולה יש לי לשאל. הכסף שהבטחתי אתמול הנמצא בבית אכסנייתי, נמצא בסכנה עצומה. זה עתה פשטה אש בבית, השורף ומכלה את כל השטרות. גוי הרי לא נמצא בכל האזור, ואם לא אוכל בעצמי לכבות את האש, כל הכסף יישרף. כבוד הרב, אם רק תוכלו לתת לי היתר לכבות את האש ביום השבת, אזי אוכל לקיים את הבטחתי. אך אם לא, אהיה אנוס מלקיים הבטחתי, כי כל הכסף יעלה בלהבות.

הרב מאזין בכבוד ראש לשאלת הגביר, ועונה בצורה חד משמעית: כבוד הגביר נדיב הלב, עם כל הכבוד לכסף שלך, אין להתיר כיבוי שריפה ביום השבת רק במקרה של פיקוח נפש, ולכן אינני יכול להתיר לך לכבות את הדליקה. מוטב שהכסף יישרף, העיקר שיהודים לא יחללו את השבת חלילה.

רכושו של הביליונר אכן אבד ונשרף תוך רגעים ספורים. והנה אחרי שעה קלה מגיע יהודי נוסף לבית הרב, וגם הוא שאלתו בפיו. כבוד הרב, בבית חולים הסמוך נמצא יהודי זקן וישיש, בבחינה רפואית הוא מוגדר כ'צמח', לדברי הרופאים נותרו לו רק כמה רגעים לחיות, האם אני רשאי לחלל עליו את השבת בשביל להאריך את חייו בעוד כמה רגעים ספורים. הרב עונה נחרצות, כי זו "מצוה גדולה" לחלל עליו את השבת, "וחי בהם".

כאשר אנו מציינים סיפור זה היטב למול עינינו, אנו חשים בעוצמה האדירה הטמונה בכל רגע מחיינו. אפילו רגע אחד של חיים 'צמח', הוא הנכס היקר ביותר שיש בעולם, כל רגע שווה יותר מ'ביליונים' דולרים. כל רגע של חיים יהודים, הוא דבר שכל הון בעולם לא יערכנו, הוא נכס נצחי שאין דבר בעולם שיכול להיות שווה לו. הוא בבחינת 'אין סוף'.

שבע ימים של שמחה

אני נפגש עם יהודים רבים בכל העולם, ואני רואה שרבים חיים בלי שמחה. הם אינם מכירים בערך עצמם, בערך כל רגע של חייהם. יהדותם היא אצלם דבר כפייתי, קשה להם להיות יהודים.

חג הסוכות הוא התרופה למחלה זו. שבע ימים יושבים בסוכות, ומפנימים את ערכו של היהודי, המעלה העצומה שיש ליהודי, שזוכה לחיות בצוואת חדא יחד עם שבעת הרועים הקדושים האוספיזין הקדושים, לחיות בצילו יתברך.

ימי הסוכות הם ימי התעלות ללא גבול ומידה, בהם ניתן לנו להכיר את ערך עצמינו. וככל שנפנים ונחוש את הדברים, כך נתרום מכל המקרים המעציבים, ונחיה בפנים מאושרות, חיים מלאים שמחה.

אמר חז"ל (סנהדרין לו, ז), 'כל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא'. ופירושו בדרך רמז, 'כל המאבד נפש אחד' - שאינו מכיר בערכו של רגע, שאינו מכיר בערך עצמו, 'כאלו איבד עולם מלא', הוא מפסיד בידיים חיים שלמים חיים נצחיים.

ומידה טובה מרובה, 'וכל המקיים נפש אחת מישראל', שיועד את ערכו של רגע אחד של חייו, 'כאלו קיים עולם מלא', אז כל חייו ישתנו לטובה, ויהיה שש ושמש בכל רגע ורגע של ימי חייו, ויעבוד את השי"ת תמיד בשמחה ובטוב לבב.

ידוע גודל מצוות וחוב השמחה בחג הסוכות. ונשאלת השאלה, כיצד אנו יכולים לעורר בקרבנו את השמחה, לחוש שמחה טובה לבב אמיתית במשך כל ימי החג, בפרט לאדם המוקף קשיים גופניים או נפשיים, או שניהם יחד, המכאיבים ומדאיבים את ליבו ומונעים ממנו את השמחה.

סוכות - עדות על מעלת האיש הישראלי

הנה מועד חג הסוכות בא להזכיר את מעלת ישראל, כמאמר הכתוב (ויקרא כב-מג), 'בסוכות תשב שבעת ימים כל האזרח בישראל ישוב בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם'. מבארים המפרשים (רמב"ן, ספורנו, העמק דבר), שסוכות מורה על היותנו עם נחלתו יתברך, בבחינת 'אני ה' אלוהיכם', ולכן נצטיינו לשבת בסוכה, זכר לכך שה' הקיף אותנו בענני כבוד כדוגמת 'סוכה', ושמר והגן אותנו מכל המזיקים, דבר שביטא את החביבות שלנו בעיניו יתברך.

עצם הזכות לשבת בסוכה ולחסות בצל הסוכה, הוא עדות על מעלת האיש הישראלי, כמאמר הזהר הקדוש (ח"ק, קג, מתורגם), 'כל האזרח בישראל ישוב בסוכות', כל מי שמשורש גזע קדוש של ישראל ישוב בסוכת תחת צל האמונה. ומי שאינו מגזע ושוש קדוש ישראל, לא ישב בסוכה ולא יחסה תחת צל האמונה.

אדם המתמקד בשמחת החג שוכח כל צער ועצב

משל לאדם שבישרו לו שהוא זה עתה שזכה בלוטו, והוא רשאי לגבות את הפרס שלו - מיליון דולר, ובטעות המבשר את הבשורה טובה, דרך על רגלו. אין ספק כי שמחתו על הבשורה הטובה, תשכיח לחלוטין את הכאב ברגל. כמו כן אדם שמעריך את מעלתו בהיותו "בן מלך", הוא לא שם לב לשום צרה ומצוקה, ושמח בתכלית השמחה.

ובזה יש לנו תשובה מוחצת לשאלה שנשאלה לעיל, כיצד אדם המוקף צער וצוקה יכול לשמוח בחג הסוכות. כי ברגע שאדם חושב וממקד את נקודת מחשבתו בקשר הנפלא שיש לו עם הריבונו של עולם, הוא שוכח מיד את כל הצער שיש לו, ומתרום מכל העצב וכאב שהוא חש, אפילו כשהוא נמצא במצב החשוך ביותר חלילה.

נשאלת השאלה, אם אנחנו אכן כל כך גדולים ומיוחדים, מדוע אנו מסתובבים בעולם בפנים עצובות, ואין אנו חשים את גודל יקרתנו באופן טבעי. התשובה היא, שאין אנו לומדים ומתבוננים בדבר, ואין אנו משיבים אותו אל לבנו. אילו היינו מודעים לכך, היינו שרויים בשמחה בכל עת, ועוד איזה שמחה. רק מפני שחסרה ההבנה וההשגה בכך העצום שלנו, השמחה רחוקה מאתנו.

שמחה על ידי ההתבוננות בכל רגע של חיים יהודיים

הציור שלפנינו יסייע לנו להכיר בערך עצמנו, ומה טוב ומה נעים חלקינו וגורלנו:

יום ששי, כל היהודים מתכוננים לקבל את יום שבת קודש. גם רב העיר מכין את עצמו ליום הקדוש בזריזות ובשמחה. והנה מן החלון בחדרו של הרב, נראית מכונת פאר 'לימוזין ארוך', החונה לפני ביתו של הרב. הנה נפתחת דלת המכונת, ויוצא יהודי לבוש פאר והדר העולה את המדרגות לבית הרב. דפיקות נשמעות, הרב פותח והיהודי הבלי מוכר מתיישב לפני הרב. 'כבוד הרב' - אומר היהודי, ברוך השם התברכתי בעושר ובנכסים רבים, אני 'ביליונר', והנה גמלה בקרבי החלטה, לתרום את רוב כספי למסרת החזקת התורה. הכסף נמצא במזומן בבית אכסנייתי בעיר, ורצוני למנות את הרב לאחראי לחלק את הכסף בין כל היהודים. הכסף לפי הערכתי יספיק לפרנס את כל כלל ישראל, שיוכלו לשבת בלב שקט וכולל וללמוד תורה יומם ולילה. האם כבוד הרב מסכים לקבל אחריות על הכסף - שאל האיש.

מאוצרות המועדים

"וציוונו לשמוח שמחה של מצוה, והוא סימן טוב לכל השנה, שכתבו גורי האר"ז ז"ל, שמי שהוא שמח וטוב לב, ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה, מובטח לו שתעלה לו שנה טובה, ויהיה לעולם

שמח. אי לזאת, לו בכח יגבר איש, לשכח עצבו ורוגזו וכל דבר המצער, ולשמוח בכל יום שמחה חדשה, שמחה של מצוה.

פלא יועץ (ערך סוכה)

וגראה עוד לומר, שבשמחת החג מתקנין כל העבודות של כל השנה שהייתה חסרה להן השמחה, ונחשבות עבודות כל השנה כאילו הן בשמחה, ועל כן מבטלת צ"ח הקללות. שם משמאל (סוכות תרע"ח)

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגיליון: 054-847-0661

קול קורא היסטורי מכ"ק מרנן ורבנן רועי ישראל מאורי הדור שליט"א:

"אין ללכת גם לכל אותם מסגרות מיוחדות לחרדים ללא יוצא מן הכלל, אשר הצד השווה שבהם הוא הרצון לשנות את המהות והרוח של הציבור החרדי, ולכן חובה על כל אחד להמנע ממקומות אלו"

בשיחה מיוחדת שנעשתה עם העוסקים במלאכת הקודש אמרו הרבנים כי עצם הניסיון לשווק מסלולים צבאיים במסווה של דאגה לפרנסה, הינו זריית חול בעיני הציבור, שכן בכל עבודה אזרחית זכויות העובד מעוגנות בחוזה אל מול המעסיק, ובכל מקרה ביכולתו לקום ולעזוב את מקום העבודה, לעומת זאת בצבא אין דרך חזרה, וביד מפקדיו להזיז ולשבצו בכל מקום אחר, כולל במסלול קרבי. מציאות זו גורמת שאף אם בפועל יישאר המתגייס במסלול אליו נרשם מלכתחילה, אך יכולתו לעמוד על זכויותיו פוחתת באופן משמעותי מאד, וזאת משום שהוא 'שבו' בידי המערכת.

אלא שבכך לא די, עיקר הדבר שאלינו נודעו רבותינו רועי ישראל שליט"א מפי וועדת הרבנים שמונתה על ידם לאחר חקירות ובדיקות, הינו שלמרות ההבטחות, הדבר היחיד שבו בא הצבא לקראת החרדים היא ה'תחפוש' - הפטור ממדים, אך בשאר העניינים עדיין קיימות פרוצדורות חמורות, שבחלקן אי אפשר להעלותן על גבי הכתב משום 'הרחק מן הכיעור'.

כך הגיעו לשולחנם עדויות חמורות על מקרים קשים בהם אולצו משרתים במסלולים אלו לחלל שבת, וזאת ללא כל היתר אף מהרבנות הצבאית, אלא מתוך גחמה של מפקד וכיו"ב ועל סמך היתרים מפוקפקים, במסמכים ברורים שהוצגו בפני הרבנים הוכח כי חילולי השבת מעוגנים בפקודות צה"ל, ואין יכולת ביד עמותה או ארגון או גוף כלשהו לפקח או למנוע אירועים אלו, משום שהדבר מעוגן בהתחייבות של כל נרשם-מתגייס להשמע לפקודות המפקד בכל דבר וענין, ואף בדברים הנוגעים לאיסורי תורה כחילולי שבת וצניעות ועוד.

לאזני הרבנים הגיעו ממצאים המעידים על כך שבסמכות המפקד להורות על תערובת ועל דברים חמורים מכך העלולים להגיע לחמורות ממש ה", וזאת בעקבות כל צורך מקצועי, ואין שום דרך למנוע או לעצור תופעות מעין אלו.

חברי הוועדה ניסו לבדוק אם יש חילוק בין הפרצות במסלולים השונים, והגיעו למסקנה שאף שיש אי אלו חילוקים במציאות הדברים בין הפלוגות השונות אך ביסודן של דברים התגלה שאין חילוק ביניהם מאחר וכולם כאחד נשענים על אותן הוראות חלולות, והמצב בשטח משתנה מעת לעת בכל מסלול לגופו, ואין כל יכולת להבטיח שיישמר איזה דבר בכל מסלול מכל סוג שהוא בעתיד. ואף אם תהייה שמועות על מקום שעדיין לא נפרצו בו פרוצדורות חמורות כל כך, הרי שאין כל ערובה מה יילד יום, בשעה שהכל מעוגן על אותן הוראות ריקות מתוכן.

פרט נוסף, חמור במיוחד שהביא את גדולי ישראל לצאת מגדרם, הינו התגלית שחלק גדול וניכר מהמתגייסים ממשיכים לאחר מכן מרצונם החופשי בגיוס לצבא במסלולים הפרוצים ביותר בחתימה על 'קבע'. דבר המוכיח כי אין כאן כל פתרון כלכלי ליהדות החרדית, אלא בניית 'גשר' בין העולם החרדי ל'צה"ל', וקדיחת חור בספינת עולם התורה והחסידות בארה"ק.

התרמית שנחשפה הביאה את כ"ק מרנן ורבנן שליט"א

לקראת ערב יום הדין תשפ"ז התפרסם קול קורא היסטורי בדעת תורה בהירה בסערת התקופה מאת עיני העדה כ"ק מרנן ורבנן רועי ישראל שליט"א וראשי עם קודש גדולי צדיקי ומאורי הדור מנהיגי קהילות הקודש שליט"א, כנגד פיתוי הצבא ל'מסלולים חרדיים' במסווה של דאגה לפרנסה ובכיסוי 'חרדי'.

במכתבם מביעים מרנן ורבנן שליט"א את מטרתם הברורה של שלטונות הצבא: **"הצד השווה שבהם הוא הרצון לשנות את המהות והרוח של הציבור החרדי, ולכן חובה על כל אחד להמנע ממקומות אלו, וק"ו בתקופה זו אשר השלטונות ובראשם הצבא נעמדו בראש עוקרי התורה ושמו למטרה לקעקע את בני היהדות הנאמנה ועולם התורה ואנו קוראים לבני הציבור החרדי "אל תלכו בדרך אתם מנעו רגליכם מנתיבתם".**

זכור לפני כשנה התקיים כינוס חירום היסטורי של גדולי וצדיקי הדור במושב מעלה החמישה ובו הוכרזה מלחמה כנגד נסינות הצבא להוליך שולל את בני היהדות החרדית בפיתויים שונים ומשונים, כאשר עיקר כוונתם הינה לבולל את הציבור החרדי בתרבות הישראלית החילונית ולהסיר את חומות השמירה המגינות על הציבור החרדי. בכינוס ההיסטורי מונתה ועדת רבנים בכירה שכוללת רבנים חשובים מכלל הקהילות הגדולות של עדות החסידים בארה"ק.

ועדת הרבנים שישבה על המדוכה במשך השנה החולפת, קיבלה לשולחנה עדויות רבות וקשות על מסלולי הצבא השונים כדוגמת 'קודקוד' 'מעלות צור' ו'ויאב', שנבנו כביכול בהתאמה לחיי הציבור החרדי, ומוצגים בפרסומים מתעים, כדבר שאינו שייך לשירות במסגרת צבאית, ואדרבה מביא רווחה כלכלית או הכשרה תורנית או מקצועית.

במהלך הדיונים התברר כי הפרסומים הללו הינם מלכודות דבש, כאשר לאחר שנכנסים אל המסגרת אין אפשרות להימלט הימנה, ונהפכים לחייל משרת מן המניין כמו בשאר יחידות הצבא, והמשרתים במסלולים אלו זכאים להטבות שמקבל כל חייל, ומאידך חל עליהם כלל החובות שהוא מחוייב בהם, לרבות השתתפות באירועים וטקסים שונים, כפיפות להוראות המפקד ועוד כיוצא בזה. והכל מגיע בשיווק תמים כביכול מדובר ב'פתרונות תעסוקה' 'לימודי מקצוע מנהחשקים ביותר בשוק' 'ביטול הסנקציות' ועוד כהנה.

כך הגיעו לשולחן הוועדה תלונות רבות על כך שהמסלולים מופיעים במסווה וכיסוי תמים, של הצעת לימודי מקצועות וביניהם אף מקצועות תורניים כדוגמת 'סופרי סת"ם', או הכשרה טכנולוגית, תוך העלמה מכוונת מעיני המתעניינים שמדובר בגיוס לצבא לכל דבר וענין. כך לדוגמה באחת מהעדויות הקשות סופר על ידי אברך חסידי מאשדוד, כי הוא נתקל במרכזי הכוונה לתעסוקה, הנציגים בלבוש חסידי שמציעים פתרונות תעסוקה ב'מעלות צור' בלי לגלות שזה מסלול צבאי על כל המשתמע מכך, והאברך בתמימותו לא ידע כלל משמו של המסלול הצבאי ב'שחור לבן' זה.

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו וחיי עולם נטע בתוכנו

כאשר קמו עלינו השלטונות לעקור את לומדי התורה מבית המדרש. וכבר השליכו לבית האסורים מטובי האברכים והבחורים, ומאיימים במעצרים ובסנקציות על השאר כדי לגרום להם לעזוב את תורתנו הקדושה שהיא מקור חיותנו, לכן באנו לאמץ ולחזק ידי לומדי התורה הקדושה כי רק הם מקיימים את העולם, והם המגינים על כלל ישראל ועל הישוב היהודי בארץ הקודש, והם היסוד לקיומו של עם ישראל.

בכל הדורות ובכל הזמנים ותחת כל השלטונות מסרו יהודים נפשם ללמוד תורה ולצעוד בדרך היראה, והננו מכריזים קבל עם ועדה שבעז"ה גם בדורנו אנו נמשיך ללמוד תורה במסירות נפש למרות כל הרדיפות והסנקציות שיוטלו עלינו ולא ימוש דברי התורה מפינו ומפי זרענו מעתה ועד עולם.

והנה בעת האחרונה נפתחו ע"י גורמים שונים מסלולים צבאיים על מנת לגייס מבני היהדות הנאמנה במסווה שחיילים מפלוגות אלו ילכו ללא בגדי הצבא, על כן הננו קוראים ומורים לכל האברכים והבחורים שיחי' כי מעתה ואילך אין ללכת גם לכל אותם מסגרות מיוחדות לחרדים ללא יוצא מן הכלל, אשר הצד השווה שבהם הוא הרצון לשנות את המהות והרוח של הציבור החרדי, ולכן חובה על כל אחד להמנע ממקומות אלו, וק"ו בתקופה זו אשר השלטונות ובראשם הצבא נעמדו בראש עוקרי התורה ושמו למטרה לקעקע את בני היהדות הנאמנה ועולם התורה.

ואנו קוראים לבני הציבור החרדי "אל תלכו בדרך אתם מנעו רגליכם מנתיבתם", עלינו להתחזק בקבלת עול מלכות שמים, קבלת עול תורה, וחיזוק גדרי הקדושה, ולקיים מאמר הכתוב "צאי לך בעקבי הצאן" וללכת בדרך התורה ללא שום שינוי, רק בדרך המסורה לנו מדור דור.

ישראל בהח"צ מוה"ר מ"י זצלה"ה אדמו"ר מויז'ניץ	מנחם נחום בהרה"צ משולם זוסיא זצלה"ה אדמו"ר מטשערנאביל	הק' ישכר דב אדמו"ר מבעלזא	יעקב ארי' אלתר אדמו"ר מגור
הק' צבי אלימלך בלאאמו"ר זלה"ה אדמו"ר מצאנז	שמואל ברוזובסקי אדמו"ר מסלונים	נחום דב ברייאר אדמו"ר מבאיאן	
ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת ישראל צבי יאיר בן כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע אדמו"ר מאלכסנדר	יצחק יוסף דוד רבינוביץ בלאאמו"ר זצוקל"ה אדמו"ר מביאלה	ישראל אליעזר בה"צ מוהרנ"ח מדו"קוב ויז'ניץ	מנחם מנדל האגר בן כ"ק אאמו"ר מהרמ"י זלה"ה אדמו"ר מויז'ניץ
משה נתן נטע גולדמן אדמו"ר מזוועהיל	אהרן בידרמן אדמו"ר מלעלוב	חיים שאול בהח"צ מוהר"ד זצוק"ל אדמו"ר ממודז'ין	יהושע רוקח אדמו"ר ממכנובאקא
אליעזר זאב בהרה"ק זצלה"ה אדמו"ר מנדבורנא	יצחק יהושע העשיל במוה"ר ישראל משה אדמו"ר מסאדיגורא	דוד הכהן בראנדר אדמו"ר מסטריקוב	יעקב בהרה"צ מוהר"א אדמו"ר מסערט ויז'ניץ
משה סופר אדמו"ר מערלוי	אריה לייב כהן רוזנפלד אדמו"ר מפינסק קארלין	דוד טווערסקי אדמו"ר מרחמסטריווקא	

קבלת עול תורה, וחזיון גברי הקדושה, ולקיים מאמר הכתוב "צאי לך בעקבי הצאן" וללכת בדרך התורה ללא שום שינוי, רק בדרך המסורה לנו מדור דור.

על קריאת הקודש חתמו בחתימות יד קדשם כ"ק מרנן האדמורי"ם מגור, מבעלזא, מויז'ניץ, מטשערנוביל, מצאנז, מסלונים, מבאאן, מסערט ויז'ניץ, מויז'ניץ, מנדבורנה, ממודז'יץ, מערלוי, מביאלה, מאלכסנדר, מודז'קוב ויז'ניץ, מזויעהל, ממנובוקא בעלזא, מסטריקוב, מסדיגורה, מפנסק קרלין, ומרחמסטריקא שליט"א.

המכתב ההיסטורי היכה הדים רבים בקרב עולם התורה והחסידות

בארץ ובעולם, באשר כל מרנן ורבנן רועי עדת ישראל שליט"א הודיעו פה אחד כי האיסור החמור ללכת לצבא, שעליו חדרו רבותינו מצוקי ארץ זי"ע, חל על כלל המסלולים הצבאיים, וכלשון קדשם: "בלא יוצא מן הכלל", אף כאלו שאין בהם צורך בלבישת מדי הצבא, וכולל אף מקומות ייעודיים שנפתחו במסווה של 'פרנסה' והכשרה מקצועית ואף לימודים 'תורניים'.

כאמור, על ה'קול קורא' חתמו בחתימות יד קדשם כ"ק מרנן ורבנן קברניטי העדה שליט"א ואיתם עימם עשרות מרועי עדות ישראל וקהילות הקודש, כאשר הדבר מכה גלים בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע, ובכל קהילה וקהילה ישנה התעוררות רבתי למול הפיתויים השונים.

כך בימים אלו כאשר רבני הקהילות והמשיפיעים וכן בהיכלי התורה נושאים דברי התעוררות בפני שומעי לקחם, ירבו לעורר על דעת התורה הברורה מפי כתבם של כ"ק מרנן ורבנן רועי עדת ישראל שליט"א וכי אין שום היתר להשתלב בכל מסלול שהוא. כך נודע כי אף כאלו שלא היו מודעים לחומרת האיסור ולמלוכות שמאחורי מיזמים אלו, ושקלו לצאת לאותם מקומות, חזרו בהם והודיעו לרשויות הצבא על ציותם לדעת התורה והפסקת כל קשר ושייכות עמם.

הרבנים שליט"א חותמים את דבריהם כי היהדות החרדית למודת נסיונות היא ומלומדת מלחמה כנגד העומדים עליה לבקש את נפשה, וכפי שעמדנו בכל הנסיונות הגדולים עד לדורינו - דור עקבתא דמשיחא, אף בנסיון מר שכזה, יעמדו בני היהדות החרדית על נפשם, בציות מוחלט לדעת התורה הקדושה, ובשמירה מכל משמר על חומת עולם התורה והחסידות, עדי יבוא היום בו תימלא הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים.

למסקנה הברורה כי הסכנות במסלולים אלו חמורות, ועצם מציאות מסלולים אלו הינה סכנה לצביון הציבור החרדי, ומצד שני הכל מוצג כדבר שנעשה בתכלית הכשרות. משום כך יצא מתחת ידם של רועי ישראל שליט"א נוסח הקול קורא שמטרתו הינה מחד, לתת כח לאברכים ולבני הישיבות וציבור בני היהדות החרדית לעמוד בנסיונות התקופה. ומאידך להודיע את דעת התורה הברורה בקראם: **אנו קוראים לבני הציבור החרדי "אל תלכו בדרך אתם מנעו רגליכם מנתיבתם"**. וכי דין מסלולים אלו כדיון הגיוס לצבא שאסור באיסור חמור שחרדו עליו מצוקי ארץ זי"ע, בלי כל הוראת

היתר וללא יוצא מן הכלל. בקריאת הקודש ההיסטורית המתפרסמת בגליון זה קוראים כ"ק מרנן ורבנן שליט"א בלשון קדשם:

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו וחיי עולם נטע בתוכנו

כאשר קמו עלינו השלטונות לעקור את לומדי התורה מבית המדרש. וכבר השליכו לבית האסורים מטובי האברכים והבחורים, ומאיימים במעצרים ובסנקציות על השאר כדי לגרום להם לעזוב את תורתנו הקדושה

שהיא מקור חיותנו, לכן באנו לאמץ ולחזק ידי לומדי התורה הקדושה כי רק הם מקיימים את העולם, והם המגינים על כלל ישראל ועל הישוב היהודי בארץ הקודש, והם היסוד לקיומו של עם ישראל.

בכל הדורות ובכל הזמנים ותחת כל השלטונות מסרו יהודים נפשם ללמוד תורה ולצעוד בדרך היראה, והגנו מכריזים קבל עם ועדה שבעז"ה גם בדורנו אנו נמשיך ללמוד תורה במסירות נפש למרות כל הרדיפות והסנקציות שיוטלו עלינו ולא ימושו דברי התורה מפינו ומפי זרענו מעתה ועד עולם.

והנה בעת האחרונה נפתחו ע"י גורמים שונים מסלולים צבאיים על מנת לגייס מבני היהדות הנאמנה במסווה שחיילים מפלוגות אלו ילכו ללא בגדי הצבא, **על כן הננו קוראים ומורים לכל האברכים והבחורים שיחי' כי מעתה ואילך אין ללכת גם לכל אותם מסגרות מיוחדות לחרדים ללא יוצא מן הכלל, אשר הצד השווה שבהם הוא הרצון לשנות את המהות והרוח של הציבור החרדי, ולכן חובה על כל אחד להמנע ממקומות אלו, וק"ו בתקופה זו אשר השלטונות ובראשם הצבא נעמדו בראש עוקרי התורה ושמנו למטרה לקעקע את בני היהדות הנאמנה ועולם התורה.**

ואנו קוראים לבני הציבור החרדי "אל תלכו בדרך אתם מנעו רגליכם מנתיבתם", עלינו להתחזק בקבלת עול מלכות שמים,

"הננו מכריזים קבל עם ועדה שבעז"ה גם בדורנו אנו נמשיך במסירות נפש למרות כל הרדיפות והסנקציות"

מתוך מכתב מרנן ורבנן האדמורי"ם שליט"א לאיסור מסלולי הצבא כשחור לכן

"אין ללכת גם לכל אותם מסגרות מיוחדות לחרדים ללא יוצא מן הכלל"

מתוך מכתב מרנן ורבנן האדמורי"ם שליט"א לאיסור מסלולי הצבא כשחור לכן

מצאירים את העולם בתורה

סדרי מבחני ושננתם

מדן ועד באר שבע
בשבוע
שלאחר
חג הסוכות
תשפ"ז
הבעל"ט

זכרון
נחמה

שימו לב!
בירושלים
המבחן
לנבחנים
החדשים נערך
במקום נפרד!

ירושלים

לוחיתקים בלבד

ישיבת 'מאור עיניים'
ראחמיסטריווקא
רח' גבעת משה 10
שימו לב לדיוקים בשעות המבחן.

יום שלישי כ"ה תשרי
קבלת ערכת המבחנים
רק מהצהריים משעה 3.00-2.00
סיום המבחן 7.00

ימים רביעי וחמישי כ"ו כ"ז תשרי

קבלת ערכת המבחנים
לפנה"צ: 9.30-12.00
ובצהריים משעה 4.00-3.00
סיום המבחן 7.00

נבחנים חדשים ימים רביעי וחמישי כ"ז כ"ז תשרי

ישיבת כוכב מיעקב טשעבין
רח' חנה
תחילת המבחן: 10.00-12.00
סיום המבחן 2.00

נווה יעקב לוחיתקים בלבד יום שלישי כ"ה תשרי

בביהמ"ד "בני הישיבות"
רח' הרב פרדס
קבלת ערכת המבחנים:
4.00-3.00
סיום המבחן 8.00

בני ברק

לוחיתקים בלבד ימים שלישי ורביעי כ"ה כ"ו תשרי

ביהמ"ד מכונבוקא בעלזא
רח' האדמו"ר מגור 45
קבלת ערכת המבחנים:
לפנה"צ: 10.00-12.00
ובצהריים משעה 3.00-2.00
סיום המבחן 7.00

נבחנים חדשים ימים שלישי ורביעי כ"ה כ"ו תשרי

ביהמ"ד מכונבוקא בעלזא
רח' האדמו"ר מגור 45
קבלת ערכת המבחנים:
3.00-4.00
סיום המבחן 7.00

ירושלים - רמות

לוחיתקים בלבד

יום רביעי כ"ו תשרי
ביה"כ 'אהל-יוסף'
רח' קהילת אונגוואר 82 ק"ג
קבלת ערכת המבחנים:
4.00-3.00
סיום המבחן: 8.00

ביתר

יום שני
ביה"כ ל
רח' הרב ברי
קבלת ע
.00
סיום
נבחנים
תחילת
סיום

אום

יום רביעי
ישיב
רח' ק
קבלת ע
סיום
נבחנים
תחילת
סיום

בית

יום רביעי
ביה"כ
רח' החי
קבלת ע
.00
סיום
נבחנים
תחילת
סיום

מצטרפים ל'ושננתם' בקו ושוננתם 02.535.9220 שלוחה 3

מבחן חצי שנתי שנערך אחרי פסח ואחרי סוכות על גמרא רש"י תוספות במטרה לעודד זכירת התורה

כל הנבחנים בהצלחה
יקבלו בעזה"ש
מלגות בל"ג

בכל מבחן נבחנים גם
על כל הדפים עליהם
נבחנתם בעבר

מינימום 50 דפים
למבחן, לכה"פ 25
דף מכל מסכתא

ניתן להיבחן על כל
חלקי הש"ס, כפי
ראות עיניכם

מבחן
ושוננתם
מהו?

אלופי התורה

לנבחנים מעל 750 דפי גפ"ת
ועד כל הש"ס.
(לרשומים בלבד)

המבחן יתקיים ביום שני כ"ד תשרי תשפ"ז באולמי "היכלי מלכות" רח' שלמה המלך 18 בני ברק

קבלת ערכת המבחנים: 1.00-10.00 סיום המבחן 6.00

רחובות

יום שני כ"ד תשרי
ביהמ"ד הגדול קרעטשניף
רח' ההגנה 33
קבלת המבחנים:
12.00-1.00
סיום המבחן 5.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן: 1.00-2.00
סיום המבחן 5.00

מודיעין עילית

יום שלישי כ"ה תשרי
כולל עטרת שלמה
שד' בית הלל
קבלת ערכת המבחנים:
2.00-3.00 ו-10.00-12.00
סיום המבחן 7.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 4.00
סיום המבחן 7.00

פתח תקוה

יום שלישי כ"ה תשרי
בביהמ"ד המרכזי
בקרית בעל שם טוב
רח' אריה בן אליעזר 15-17
קבלת ערכת המבחנים:
12.00-1.00
סיום המבחן 5.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 1.00
סיום המבחן 5.00

אלעד

יום חמישי כ"ז תשרי
בביהמ"ד אחיעזר החדש
רח' רבי יהודה הנשיא 32
קבלת ערכת המבחנים:
11.00-12.00
סיום המבחן 5.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 3.00
סיום המבחן 5.00

עילית

כ"ד תשרי
קרלין סטולין
מפנת פחד יצחק
כת המבחנים:
11.00-2.00
מבחן 5.00
נבחנים חדשים
המבחן 4.00
המבחן 6.00

טבריה

יום שני כ"ד תשרי
בביהמ"ד שיח יצחק
רח' הגר"א 1
שכונת נוף כנרת
תחילת המבחן 11.00
סיום המבחן 3.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 12.00
סיום המבחן 3.00

ערד

יום שלישי כ"ה תשרי
כולל המרכזי
רח' בן יאיר 64
קבלת המבחנים:
10.00 ו-1.00
סיום המבחן 4.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 11.00
סיום המבחן 4.00

צפת

יום שלישי כ"ה תשרי
ביהמ"ד ביאלה
רח' הרצל 13
קבלת ערכת המבחנים:
11.00-12.00
סיום המבחן 4.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן: 12.00-1.00
סיום המבחן 5.00

חיפה

יום רביעי כ"ז תשרי
ביה"כ הגדול בעלזא
רח' הרצוג 5
קבלת ערכת המבחנים:
12.00-1.00
סיום המבחן 5.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 1.00
סיום המבחן 5.00

פקים

כ"ז תשרי
ת אופקים
דילות יעקב
ת המבחנים: 10.00
מבחן 3.00
נבחנים חדשים
המבחן 11.00
המבחן 3.00

רכסים

יום חמישי כ"ז תשרי
ביהמ"ד היכל משה
רח' הדקל 31
קבלת המבחנים: 12.00
סיום המבחן 5.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 1.00
סיום המבחן 5.00

לוד - אחיסמן

יום חמישי כ"ז תשרי
בביהמ"ד המרכזי
רח' הרב אלישיב 5
קבלת ערכת המבחנים:
2.00-3.00
סיום המבחן 7.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 3.00-4.00
סיום המבחן 7.00

נתניה

יום שני כ"ד תשרי
בהיכל הכולל
רח' סעדיה גאון 10
קבלת ערכת המבחנים: 2.00
סיום המבחן 7.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 3.00
סיום המבחן 7.00

אשדוד

יום רביעי כ"ז תשרי
ביהמ"ד אמרי חיים ויזניץ
רח' ר' מאיר בעל הנס 14
קבלת ערכת המבחנים:
1.00-4.00
סיום המבחן 7.00
נבחנים חדשים
תחילת המבחן 5.00
סיום המבחן 7.00

שמש

כ"ז תשרי
כ פרושים
א"א 8 חפציבה
רכת המבחנים
10.00
המבחן 6.00
נבחנים חדשים
המבחן 3.00
המבחן 6.00

מוקדי המבחנים בארה"ב

ווילימסבורג בארא פארק מאנסי
קרית יואל לעיקוואד

להרשמה בארה"ב 845.837.4462

**יום חמישי
כ"ז תשרי**

המצטרפים
ד"ר תשרי
קבלת ערכת
מבחנים
מסודרת

הדי זהיר במלאכתו

דברי חזקוני ודודושי הלכות להחזיר את לימוד ושינון הלכות מולם
מקרב הסופרים והמגידים מאתגר שיעורי
הרב רבי **מושה אורי בלוי** שליט"א רב ומו"ץ פעיה"ק
(נמסר על דעת הסתב בלמד)

י"ל ע"י

קוצו יו"ד
הודו לזכות משה

האזינו תשפ"ז עלון קפה

לע"נ הרה"ח רבי פתחיה בן רבי יוסף יונה ז"ל

שאלות שנשאלו

א. בחוק – חשש נפסק האות. ב. מזוזות – חשש ח"ת. ג. מזוזות – חשש שנוי צורה. ד. הזאת – חשש חסרון ראש בצד שמאל.
ה. מזוזות – חשש וא"ו. ו. בלחוק – חשש ח של ג ראשים. ז. מזוזות – חשש שנוי צורה על שני הזיגים.

תשובות לגליון קודם

א. ה – שאלת העק
ב. 1 – להחמיר
ג. 2 – בלמד מזהר להקן גם ספני שיש כאן משהו ראש וגם ספני שיש כאן קין ויש כאן ג צידופים להבשר א. הדעת קדושים שקין כשר לראש ב. הספר הדינים שמכשיר להקן למד בלי ראש ג. המקדש שבכל קו משוק
ד. וא"ו – להחמיר
ה. 1 – פסול והגליון מזהר להקן כי איש ניכר להדיא פרידות
ו. 2 – אין לו ראש ופסול
ז. 3 – כשר נראה שיש כאן ראש אף בצד השמאלי
ח. 2 – פסול

השאלות נועדו לעורר לב המעיין ואין לפסוק מזה הלכה למעשה, כי בדבר קל מאוד ישתנה הדין
לקבלת הגליון לפקס/מיייל חייגו 0733-45-45-14

פנינים ואמרים נפלאים מאוצרות וכתבי תורתו של מזרינו הגה"ח רבי שמעון הירשליער זצ"ל

מישימיו

גיליון מוגדל

פנינים ובאורים
מזרינו

דבר בעתו

סוד החשנה בעניני הלולב וההכרעה בין הפרנסה

כבר כתבנו בביאור הענין שחג הסוכות נקרא **זמן שמחתנו**, כי אז הוא הזמן שאדם אוסף את תבואתו מן השדה והוא מלא שמחה. ואז דיין הוא הזמן המתאים לעורר כי הכל מתנת אלוקים, ולכן יושבים אנו בדירת עראי ותחת סכך שהוא פסולת גורר ויקב (סוכה יב, א) וחל עליו שם שמים (שם ט, א). לרמז שיעלה האדם שם שמים על ראש שמחתו ויזכור להודות להשם ויברך על כל הצלחתו בגורן וביקב בבית ובשדה.

והנה בחג נידונים על המים (ראש השנה טז, א). ויש לומר שמשום כך מנענעים עם ארבעת המינים לכל צד, לדעת שצריכים אנו רחמים מרובים מלפני הקדוש ברוך הוא שיוירד לנו טללים וגשמים לברכה בעתם. וכמו שאמר חז"ל (סוכה יז, ב) מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים. והיינו כדי לעצור שכלל זה בעיני רחמים מרובים.

ולכאורה ענין הגענועים הוא פלא עצום על פי השכל, וקשה להסביר כיצד ישיפעו ארבעת המינים הללו בגענועים להעביר טללים רעים. אולם אדרבה היא הנותנת, שכלל שאדם משעבד את עצמו תחת רצון השם וחוקיו ועושה מצוות הבורא ומאמיר חז"ל בהנהגה שכלל בבחינת למעלה מן הטבע, כמו כן ניתנת לו שליטה עליונה והשפעה על הטבע לעצור גזרות רעות ולהפכן לברכה.

והנה ידוע שארבעת המינים האלו אין עליהם שום שר ממונה אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו משגיח עליהם. כדאיתא בספר **סדר היום** (סדר כונת הלולב עמ' קע"ה) וכן כתב במגלה עמוקות לסוכות. ומובא בבני ישישך ששרי"א, א. בשם המקובלים (הראשונים) ולכן מנענעים בהם דווקא לרמז שחלל מונהג בהשגחה פרטית. ומשום כך בחג הסוכות דייקא נידונים על המים, שכן כפי האמונה שהאדם מאמין בחי העולמים וזוהי, כך הוא זוכה לשנה הבאה לפירות חדשים. וזוהי הטעם שמנענעים בפסוקים של **'הדור לה' ואנא ה'** (מכאור במשנה שם), שכן 'הדור' הוא הודאה על העבר ואנא הוא תפילה ובקשה על העתיד.

וכבר הבאנו את דברי חז"ל (מדרש ויקרא רב כה, ו) וכן בזהר הקדוש ויחי רבא, א. ובתקוני זוהר תיקון יג, טז) שישאל ואומרת העולם באים לדון לפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה, והמלאכים תמרים מי ניצח. ומשיב להם הקדוש ברוך הוא שישתכחו מי ישיצא כלי הקרב בידי וידעו שהוא שניצח בדיון. כשישראל יוצאים ולולביהם ואחריוהם ביהם רואים הכל שישאל את הממונים.

ולכאורה הדבר פלא, מדוע אין מרמזים אין כבר ביום הכיפורים שבני ישראל ניצחו בדיון, ולמה נשאר הענין בספק עד לימי חג הסוכות. אולם יש לומר שאותו הדיון מרמז על הגשמים ופירסוהם. ואינו יודעים מי ניצח, ששרי"א בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום הולכת כל ההשפעה לאומות העולם חלילה לפי שכתב הרמב"ן. אבל כשבני ישראל יוצאים ולולביהם ביהם ומכוונים לכפי שבתם בגענועים ומכירים בחי העולמים, על ידי זה אנו זוכים שההשפעה הבאה אלינו. ולכן הרמז לניצחון ישראל מתגלה בחג הסוכות דייקא שבו נידונים על המים.

גיליון ל' חג הסוכות | תשפ"ז

שה לבית

פנינים ובאורים
מזרינו

מקור הדברים. אולם מכל מקום כיוון שדבר זה היה גריל בפומיה דמורי חמי זצ"ל העתקתי למשמרת לדורות.

ביאור נפלא מדוע דווקא בחג הסוכות מבקשים 'קיים לנו את סוכת דוד'

הרחמן הוא יקיים לנו את סוכת דוד הנפולת. נשאלתי, למה דווקא בחג הסוכות אנו מתפללים על הקמת סוכת דוד הנפולת, הלא קאי על בית המקדש, ומלכות בית דוד ובית המשיח (עי' סנהדרין צז, א ובשרי"א שם), וא"כ יש להתפלל כן בכל עת, ובפרט במועדי ה' והחשך רגלים. ואף שבית המקדש נקרא סוכת דוד, והלשון נופל על 'חג הסוכות', בודאי יש בזה ענין יותר עמוק.

ונראה לענ"ד לתרץ, על פי דברי **השפת אמת** (וארא תרל"א) עה"פ (שמות ו, ו) **והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים**, בשם החי' הרי"ם, דר"ל שע"פ לא יוכלו לסבול את טומאת מצרים, שכל זמן שסובלים את הגלות ואין מרגישים את הדוחק לצאת, אי אפשר לזכות לגאולה. ע"כ. וכן י"ל בידן, דכל ימות השנה שהאדם יושב ספון בדירתו הקבועה, אינו מרגיש כ"כ בצער החורבן וחסרון בית המקדש, אבל בימי חג הסוכות שהוא יוצא מביתו לסוכתו, הוא מרגיש קצת את בחינת הגלות, וכפי שאומרים (תפלה כשנכנסים לסוכה) **'זבוחות צאתי מביתי החוצה וכו' יחשב לי בזאת כאילו הרחקתי נדודי'**, ועי"ז מרגיש ביותר ענין חורבן בית המקדש, והוא זמן הראוי להתפלל על הקמת סוכת דוד הנפולת כב"א.

טעם שמאחלים 'א גוט מועד'

דרך בני ישראל, שבחולו של מועד מברכים איש לרעהו: **'א גוט מועד'**. ויש להבין, שהיה יותר ראוי לומר: **אנו חול המועד'**.

גוט נראה, שבוה מרמזים להאדם, שבדאי את חלק ה'חול' הוא מקיים היטב, אבל צריך לזהר היטב בקדושת ה'מועד' - שהרי ה'חול' המועד יש בהם הרבה חילוקים והם צריכים לימוד וזריעה, שלא יחלל את המועדות ח"ו (עי' בגמ' מכות כז, שכל המזבח את המועדת). כאילו עובד עבודה זרה, ופירש רש"י, דקאי על חולו של מועד, ולכן מאחלים זה לזה **'א גוט מועד'**, להזכירו שגם חלק המועד יהיה טוב כדבעי למיהר, שאע"פ שיש מלאכות המותרות. מכל מקום מועד הוא.

זה 'כלי' ואנחנו ופנימיות קיום המצוות

אמר חז"ל (שבת קלג, א) **התנאה 'לפניו' במצוות**, ומעולם תמהתי על לשון זה שהיה לכאורה היה לו לומר **התנאה בקיום המצוות**.

אך כאשר מתבוננים ורואים כיצד בני אדם משלמים טבין ותקילין על קופסת האתרוג הרבה יותר מאשר על האתרוג גופו, [וכפי שאמרתי פעם בדרך צחות שעל כגון דא נאמר וכלי ואנחנו], וכן משלמים הון רב עבור מנורה יפה וגבוהה כדי להתנאה בה על פני אחרים, נמצא שאדם זה מתנאה במצוות רק כדי למצוא חן בעיני הבריות.

אולם רחמנא ליבא בעי, ולכן דייקו חז"ל בלשונם ואמרו **התנאה 'לפניו'** דייקא לפני הקדוש ברוך הוא בלבד ולא לעיני בשר ודם. ועל דרך זו מצווה האדם (שם) **עשה 'לפניו' סוכה נאה וכו'**, הכל לשם שמים. והבין כי נכון הוא.

הידור מצווה מכפי היכולת ומכשול המורכבים

שמעתי מאת הגאון רבי יוסף פאדווא שליט"א דומ"ץ דפה, ששמע כמה פעמים מפי מורי חמי הגה"צ רבי **אברהם שמואל ראנד** זצ"ל, בשם מורן **החתם סופר** ז"ע, שעל ידי לא נסתפקו בני ישראל באתרוגים שהיו להם, וחיששו הידורים ביותר מפני יכולתם, מתוך כך נעשה המכשול עם האתרוגים המורכבים. שכן הגויים שראו שהיהודים דורשים דווקא את המהדרים ואינם קונים כלל את הפשוטים, עשו כל מיני טעדיק ותחבולות כדי שהאתרוגים ייראו יפים ומהודרים ביותר.

כן שמעתי ממנו, והיה הדבר לפלא בעיני, וכי בשביל שרצו בני ישראל להדר יותר במצווה ייטשלו חלילה באיסור מורכבים. ואחר זמן מצאתי כעין **לפי חשינו** (מצווה קכג) בענין קרבן עולה ויורד בימי המצווה שם, שעני שהביא קרבן עשיר לא יצא ידי חובתו. וביאר הטעם בזה לפי שאשר שריים ויתברר עליו ופסונו מלהביא קרבן יקר אינו בדיון שידחק את עצמו להביא ביותר ממה שתשיג ידו. ומסיים שם החינוך, שבוה קינה כל מבין עצה לבטלי עשות הוצאות ביותר מן הראוי לו לפי ממונו שכן יש בזה סיבה לגרום ולגזור את הברית שתשבשבו למצוא את מחירתו ואינו מוצא (עי' שם כל דבר).

והאמת, שחיפשותי רבות ולא מצאתי כדברים האלו בספרי **החתם סופר**, וכן שאלתי לכמה תלמידי חכמים ידועי ובקאי בתורת החתם סופר והם לא ידעו היכן

מפי השמועה

פנינים ובאורים
מזרינו

משהו עצבות בחג הוא איסור מן התורה

על שמחת החג, אסורה העצבות אפילו במשהו, כדכתיב ושמחת בחגך. והשיב לו הגרש"י, דאמנם יש ליהרר מעצבות במשהו, אבל באמת יש חילוק ביניהם, משהו חמץ בפסח לרוב הפוסקים אינו אלא איסור מדרבנן, אבל משהו עצבות בחג הוא איסור מן התורה, דהא מצות שמחה מדאורייתא היא, ודפח"ח.

הודאה ובקשה

מעומק הלב נתונה תודתנו לכל אלו שנענו לקריאתנו, וזכינו אותנו באוצרות יקרים של זכרונות ומאמרים מפי המחבר זצ"ל. זכות גדולה זו שז' זיכוי הרבים תעמוד לכם, ותזכנו להיכתב ולהיחתם בספרים של צדיקים לחיים טובים ושלושם. בהזדמנות זו באנו שוב בקריאה של חיבה אל כל מי שבאמתחתו דברי תורה, 'אמרין טבין' או סיפורי זכרונות בקודש מהמחבר זצ"ל, אנא, 'אל תמנע טוב מבעיניו', והואילו לשתף עמנו דברים אלו לתועלת הציבור הרחב ושומעיו לקחו.

בשורה משמחת לשוחרי תורת המחבר זצ"ל ושומעי לקחו

כמו כן בסייעתא דשמיא עלה לביתנו להשיג עותקים בודדים של ספרו הנפלא 'שה לבית', אשר כיזעו אדלן מן השוק מזה מספר שנים. הספר מלא וגדוש באמרים טבין ופנינים יקרות מפז.

• **למשלוח חומרים וזכרונות:** נא לפנות לכתובת הדוא"ר s3004070650@gmail.com
• **לכרטיס ולרכישת הספר:** ניתן לפנות לדוא"ר הנ"ל, או להשיאיר הודעה במספר: 0044-7792417268

ויישר כוחכם למכרע!

חובת תפילין בחול המועד – במשנת מרן רבינו עקיבא איגר – להג"ח י"ד י"ג תשרי –

בחוה"מ נקט רבינו עמדה תקיפה ביותר והפוכה לחלוטין, בעוד הגר"א הגיע למסקנות לאחר בירור כל הסוגיות הנוגעות ועל פיה שינה מנהג אבותיו, סבר רבינו שבנושא קיומם כזה המכריע הוא רבינו הרמ"א שהתקבלו פסקיו בכל תפוצות האשכנזים, והמשנה מנהג אבותיו ידו על התחנות.

ובכרוב בלימודו תורה לשמה כיון אל דברי הקודמים לפניו, כמו שהביא בשדי חמד (אסיפת דינים, מערכת חוה"מ, סי"ד) בשם שו"ת 'שמש צדקה' שכתב: **בני הקהל שנהגו מימי קדם להניחם אם באים לשנות מנהגם עוברים משום 'אל תטוש תורת אמן', ומוציאים לעז על הראשונים. כלל העולה שבני אשכנז שנהגו מימי קדם להניח תפילין בחול המועד אם באים לשנות מנהגם עוברים משום 'אל תטוש תורת אמן'.**

נוסף לכך כדרכה של תורה מצא סימוכין להלכה המקובלת מאבותיו, והצביע על לשון המשנה (ברכות פ"ג מ"א) **'מי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין'**, והיינו דוקא בחול המועד שאז המשנה פוטרת את האונן מהנחת תפילין כל עוד המת מוטל לפניו, אולם אחר הקבורה חלים עליו דיני אבלות ואז הוא כבר חייב בתפילין מחמת שמחת חול המועד. על פי דרכו זו דייק הגרעק"א (בהגותו על משניות) את דברי רש"י שחוה"מ ומן תפילין היא: **נראה לענ"ד דרש"י סבירא ליה כן ממה שכתב בסוכה דף מ"ו ע"א ד"ה מצות הרבה ליטול לולב לישב בסוכה להניח תפילין**. על דאיה זו חזר הגרעק"א מהגותו על שו"ע (א"ס יא): **יש אומרים שחוה"מ חייב בתפילין, וכן נראה דעת רש"י סוכה דף מ"ו ד"ה מצות הרבה**.

וכן מצינו שבסבירא ליה להגרעק"א שאף אם נקטנין שספק היא אם זמן תפילין היא או לא, חובה עלינו להניח תפילין בחול המועד מצד ספק דאורייתא להניח. את דעתו זו הבהיר כאשר נשאל בשו"ת רעק"א (א"ס ט) על מי שאין ידו שנתלת לקנות תפילין ולולב או סוכה הי מנייהו קדים, ובתשובתו התייחס לשתי השיטות של הנחת תפילין בחוה"מ, והגיע למסקנה הבאה: **ולדינא מוסקנין להלכתא אם חול המועד זמן תפילין או לא יש לומר לתפילין עדיף דספק דאורייתא עדיף מדיא דרבנן**.

דרישת הטיעון "לחזור למנהג אבות בהכרעת הרמ"א"

ועוד הורה רבינו, שגם מי שאבותיו חדלו מהנחת תפילין בחוה"מ, עליו לחזור לקבלת אבות אבותיו בני אשכנז ולהניחם, כמו שמצינו עדות מפורשת, וכדלה: **חתן היה לו לרבינו, תלמיד חכם וצדיק גדול, ושמו הג' מ"ר רבי חיים שמואל הלוי בירנבוים זצ"ל בעל 'רחש לבב', [וחתנו של הג' מ"ר שמוען סופר, ושל הביית יצחק] אביו רבי דוד בירנבוים מהעיר פילץ שבפולין הסתופף בצילו של המגיד מקאנאן, ועל ברכי חסידות זו גידל את בנו רח"ש, והרגילו מנעוריו שלא להניח תפילין בחול המועד**.

ומצינו במכתבו של הרח"ש (מובא באגרות רעק"א מכתב קלו) שכתב בשנת תרל"ט (כמ' שנים אחר פטירת רעק"א) לבן גיסו הרח"ק **רבי אליעזר זצ"ל**, במלואת מבוקשו של רבי לייב לדעת את מנהגותיו והליכותיו בקודש של זקניו הרעק"א, וכה כתב אליו:

"אני מאמין באי אל הקדש פנימה לצאת מים ע"י מורי חכם רב"ג רבנו הגדול נחמד עדן או נר עלום ולכשת תורה מפי קדשו לא נרעית עיני מהתקלות דרכי בקודש ואבתונן כי אחז בשתי ידי בפאת השלחן השלחן הטהור ועמד לימין משה הרמ"א מאוה"ג מאור הגולה נ"ע בכל מקום והתחבב כמו נר לבלתי סור ימין או שמאל מד"ק מדברי קדשו.

עוד אזכרה כי בחול המועד ספח הראשונים לבאי לדביר מקדשו של רעק"א תפילין לא הנחתו אחרי כי כבוד אדוני אבי מורי ורבי דוד הלוי בירנבוים נ"ע וכל החסידים אשר בבית מדרשינו חדלו מלהניחם בחול המועד והתמורנו על זה רעק"א באמרו תופשי תורה בארץ אשכנז ובארצות סביבותיה קיימו עליהם ועל זרעם תורת משה הרמ"א א"ע בכל השגותיו על הוראת הבית יוסף ותרורת משה מורשה לנו מבלי נטוה ממנה להקל או להחמיר ומלאתי דברי קדשו מאז ועד כה להניח בלי ברכה ובתנאי באם אין בחול המועד זמן תפילין היוו נחשבים כרצועות בעלמא ואם כי קשה היה עלי הדבר לשנות את טעמי מאשר נמתי עלך לבי על כי לא הטיל עלי לברך עליהם בלש"ח כדעת הרמ"א ז"ל וחשבתני אחרי כי ברכות אין מעקבות ירא שמים יוצא ידי שניהם להניח תפילין בתנאי הג'."

הרח"ש התחמק מלברר על התפילין בחוה"מ, אך היה ברור לו שרבינו עצמו הקפיד לומר גם את הברכה כהוראת הרמ"א, וכן נהגו רוב חכמי אשכנז בשנים קדמוניות לברך על התפילין, אולם מאז שהתרחבה שיטת אסורי הנחת תפילין בחוה"מ, היו מן הפוסקים שחיפשו דרך שתאפשר לצאת ידי חובת שתי הדעות החלוקות, והועילו הצעות שונות ופטרונות לקיים ידי שניהם, אם להניח בלא ברכה, אם להניח בתנאי, אם לברך בהרהור, אם לברך בלא הזכרת שם מלכות, ואם לברך רק על ש"ל יד."

הפתרון המעשי להנחה בתנאי ובלא ברכה

מנהג זה שלא לברך על הנחתו, כבר הוזכר בשו"ת הרמ"ש (פ"ג מ"ג ס"א), ומצינו שהגדול מחכמי אשכנז המהר"ל דגל בדעה זו ושייך בלא ברכה. כפי שהעידו תלמידיו בס' מנהגי מהר"ל: **מהר"ל סג"ל הניח תפילין במועד בלא ברכה דברכה אינה מעקבת המצוה וממה נפשך אם חייב בהן באת ליה ואי לא חייב בהן לא בירך לבטלה ונפיק מכללית דח"א אי חולו של מועד חייב בתפילין אי לא** [ולכא"ו יש לדייק במהריש שהמהר"ל לא חשש כלל שיש איסור להניח תפילין בחוה"מ, אלא חשש שמא אין חייב, ולכן מלברך מלכתחילה]. וכן כתב הרמ"ש (שם): **מי שמניח בלא ברכה בחוה"מ שמי עבד, כיון**

הדיון של ה'אות' בחול המועד

המבוכה הזאת אם מניחין תפילין בחול המועד. מבוססת על מה דקד"ל להלכה (רמב"ם הל' תפילין פ"ד, שו"ע א"ס י"א) כשיטת רבי עקיבא (מנחות לו ע"דיוני צו): **שבת ויו"ט אינה זמן הנחת תפילין מחמת שיש בה אות, ואין חובה להניחן בשבת**.

ועל זה התעוררו הדיונים, האם ימי חול המועד הם בכלל 'ימים טובים' שיש בהם אות, או שאינם כמועד ממש, וחסרים הם את האות של המועד. והענין תלוי מהי מהות האות שנאמרה בשבת ויו"ט, לפי דעה אחת, האות של שבת ויו"ט היא שביטת המלכא מדאורייתא, ואות זו חסרה בימי חול המועד שביטתה ממלכא אינה מדאורייתא, ואם כן שפיר מחוייבין בהנחת תפילין.

ומאידך גיסא יש הטוענים שגם בימי חול המועד יש אות של מצות היום כגון 'שבת סוכה', נטילת לולב, אכילת מצה, 'איסור חמץ'.

הדיון המורכב הזה, כבר נפתח בימי הראשונים, וכמה מגדולי הראשונים נשאו ונתנו וציידו בסוגיא הזאת, עי' תוס' עירובין צו, והרא"ש שם, ואין כאן המקום להאריך במור"ם של רבותיו הראשונים ד"ל.

המקורות מדברי חז"ל למנהג הנחתה הקדום

ההלכה כזה אינה מבוארת להדיא במשנה ובגמרא ובדברי חז"ל, אמנם מצינו ראיות וקדוקים במשניות ובחז"ל שמניחין תפילין בחוה"מ:

אחת מן הראיות היא מדברי הבריתא (מ"ק ט) **והירושלמי (מ"ק פ"ג ה"ד) שמתיר לכתוב תפילין בחול המועד**. (כיצה פ"א מ"י) מתירה לשלוח תפילין ביום טוב לצורך חוה"מ. עוד מצינו (סוכה ג:) **שבימי הנתיא תקעו בשופר בערב שבת שבחוה"מ כדי להודיע על חליצת תפילין**, מפורש בבריתא (סוכה כו - לפי גיסת כמה ראשונים) שכאשר מוסר שנתו לאחרים לישון שינת עראי בתפילין בתוך הסוכה, מבוואר בחז"ל (הובא בראשונים בשם ספרי ומדש) **ידש ש"ן ימי הנחת תפילין בשנה, וזה יתכן רק אם סופרים את ימי חוה"מ עממם**.

לכן מנהג הפשוט ברוב המכריע של קהילות ישראל בזמן הראשונים היה להניח תפילין בחוה"מ.

גילוי 'הזוהר הקדוש' והכרעת השולחן ערוך

בשלהי תקופת בעלי התוספות, החל להתפרסם את **'ספר הזוהר הקדוש'** במדינת ספרד, ועם הזמן נתפשט הזוהר ברחבי תבל, והחל להטביע רושם עמוק על דעותיהם של יהודים בארצות רבות. והיוו בענין הנחת תפילין בחוה"מ השני במחלוקת הפוסקים, מוכרע בספר הזוהר (זוהר חדש, ח"ב שה"ש ח) באופן חד ומוחלט, שאסור להניח תפילין בחוה"מ, ולפי פשוטם של הדברים האמורים בו, שמניח תפילין בימי חוה"מ הוא 'בן מבי': **אי הווא דחי חותמא עילאא דמלכא בגין הווא חותמא דאיהו עבדי, ודאי בר קטלא איהו הווא עבדי**.

ואז נפל דבר בישראל, ורבים הכריעו כדעת הזוהר להלכה למעשה, ובראשם הוא הבית יוסף שכתב את הוראתו הברורה **שולחן ערוך (א"ס י"א ס"א) לאסור תפילין בחוה"מ מדי ברכה וזוהר**.

מסורת אשכנז ומנהגם של תלמידי הגר"א

אך בתפוצות האשכנזים המשיכו להניח תפילין מחמת שזו מסורת אבותיהם, והם הסתמכו גם על הכרעת הרא"ש (שו"ת הרא"ש כלל כ"ב ס"ט מ) שחובה להניח, וכן פסק עמוד ההוראה שבאשכנז רבינו הרמ"א (א"ס י"א ס"א): **יש אומרים שחול המועד חייב בתפילין, וכן נוהגין בכל גלילות אלו להניחם במועד ולברך עליהם**.

אחד יחיד מיוחד מחכמי אשכנז היה הגר"א מוילנא (חוץ מתלמידי בעש"ט שהולכים בשיטת הזוהר), שנהג שלא להניח תפילין בחוה"מ, כמו שכתב תלמידו החיי אדם (ה"א כלל יד סט"ז): **והגר"א נהג שלא להניח בחוה"מ**. וכדבריו **בביאור הגר"א (א"ח ס"א לא ס"ב) שכתב לדחות דעת רוב הראשונים שמניחין תפילין בחוה"מ**, ע"ש. וכמה מתלמידיו נהגו כמותו.

ברם יהודי 'ליטא' בהמניהם לא העלו בדעתם שעליהם לשנות את מנהגי אבותיהם המיוסדים על הוראות הפוסקים מקדמת דנא, גם שגהר"א לא הורה להם כך, ולכן חכמי ווילנא נזהרו מלהפוך את פסקיו לחלול הכלל והעדיפו להשתמש בהם אך כהכרעה במקום שנוול ספק בהלכה, מנהגי הגר"א נשארו נחלת יחיד סגולה, חכמי ליטא לא הפיצו את מנהגי הגר"א בעם, כדי שלא ידליל האדם את עצמו לפקפק אחר מנהגן של ישראל שנתייחד על פי שיטות רבות מן מהראשונים.

עמדתו התקיפה של הגאון רבי עקיבא איגר

מבין כל הפוסקים שנו"ג בסוגיא הזאת, מתבלטת ביותר שיטתו הבהירה של אחד מגדולי הדור **רבי הגאון רבי עקיבא איגר**, שהדבר היה מוכרע מבחינתו מצד **'קבלת אבות'**. לשיטתו, אי אפשר בכלל לפתוח את הדיון מחדש אחר שכבר יש 'מסורת אבות' מגובשת, וטיב הראיות והטיעונים שהובאו נגדה אינו מעלה ואינו מוריד מקבלתו המסורת לזו מדור דור, כי כל אדם מוטל כפוף לקבלת אבותיו מה שהם קיבלו על עצמם ועל זרעם, ומחייב אותם לדורות ברצונם של צאצאיהם או שלא ברצונם. כעין חובתנו לעצם קיום התורה והמצוות שאבותינו קיבלו עליהם ועלינו במעמד הר סיני וחזרו וקיבלו אותן מאהבה בימי מרדכי ואסתר.

ולמרות שבעיקרון היתה לרבינו ההעניינות חיובית בפסקי הגר"א, הרי בענין זה של תפילין

רבי שמעון אליבא דרבי עקיבא

חלק גדול וניכר מתולדות חייו של הגאון המחבר ז"ל המלאים בתורה ועבודה הוא ללא ספק גדול התמסרותו לתורת זקנו הקדוש רבן של ישראל **ורבנו עקיבא איגר** זצוק"ל. ועל כן אמרנו לציין את קורות הדברים והפרטים כהווייתם.

משנות נעוריו חשב המהמר "צ"ל מחשבות בראשו כיצד להשלים במקומו את החסר. וככל מחשבותיו ורעיונותיו שחוציא מן הכוח אל הפועל כך גם כאן החחיל ללקט פורים מדרשויו ודחישויו של רבנו הגרעק"א המפרשים את פסוקי התורה ומדבריו הדנים וסובבים אודות העניינים שפרשיות השבוע וכן מכתבי יד של רבנו במאמרי אגדה וסדר אל הכל כסדרן של פרשיות

התורה. הוא צירף לכך גם מאמרים רבים מרשימות תלמידיו רע"א ויחד עם חידויו ורעיו בלע"ט הר"ר רבי **סופר** **שייבער טע"ט** את הציבור לאור עולמם בשלהי רבי תשל"ו לפ"ק את הספר הנפלא **דרושי וחידושי רבי עקיבא איגור על התורה**. הספר התקבל בחיבה ובהערכה בין כל שכבות הציבור אשר מצאו בו את סיפוקם הרוחני ושוב נדפס ברבות השנים במהדורות שונות ומתוקנות.

כדוגמת ספר זה ליקט גם מדברי תורתו על סדר מועדי השנה בסדרת 'דרושי וחיידושי רעק'א' על חודש האביב - ימות הגשמים - תנוכה ופורים - ירח האיתנים. ובמיוחד יצא לאור על ידו ספר הגדה של פסח 'הילולא דבי איגרא' המעוטס בפירוט ודברי תורה של 'משפחת איגרא' המפוארת ממך הגרעק'א וצאצאיה הקדושים.

זכו תדבקו

בימי חרס עולם בתקופת המגפה הנוצרה בשנת תש"פ כשכולם נכנסו להסגר בבתיהם ואין יוצא ואין בא בחצוצת קריה לקיים את מאמצי הכתוב (ישעי' מו. 2) לך עמי בא בחדרין וסגור דלתך בעדך. עצם הדבר להסתגר ולא צאת מפתח הבית היה קשה לכל אדם, אך קשה שבעתים היה הדבר לתלמידי חכמים ושובי אוהל

ומרביצי תורה לרבים שעה שבפתע פתאום הופסקו שיעורי התורה ובתי המדרשות נסגרו והכל נותר ריק ושומם.

אולם **המחבר זצ"ל** לא הרפה אף לרגע וניצל את השקט והשממה כדי למצוא דרך נוספת להפיץ את תורת קדושת זקנו הרעיק"א. הוא עמל וסרח לקבץ את כל ההנהגות מעשי תקופו וגבורתו מספיקו ותקנותיו של רבינו בעת מנפת החוליער הקצ'א ותקצ'א כפי אשר למדו מהם אורחות החיים והנהגה כללית ולנסות לילך כפי אשר התחזה לנו דרכי החיים והשלום שהיו לנו אז אבר ידי רבי קיעיא.

ואחרי עמל ויגיעה זכה לקבץ הכל לפונדק אחד והוציא לאור ספר הקשר **ובו תדברקו** על פי דברי יש"ר (דברים ג, ה) הידבק בדרכיו ללכת בדרכי השם יתברך במידת החסד. הספר יצא לאור לקראת אום ההילול של המרעק"א יעסן י"ג בתשרי שנת תשפ"א לפ"ק. ספר זה היה לעיניים לרבים מאחינו בני ישראל בו בזמן שהספק היה מרובה מן הודיא האירי את עיניהם של ישראל לדעת את המעשה אשר יעסן בכל המצבים.

להשיב אחים נידחים: החיפוש אחר צאצאי רבינו

אך מסירתו העצומה של המחבר זצ"ל למורשת זקנו תגדול לנו הסתכמה בקבולות כחביו והפצת תורתו, אילו לא כנה בדאגה כה רחוקה להמשך האובדיים. כיצד יבין המגפה הרוחנית באירופה בשנות ה'ת"ו כאשר נעץ ההשכלה והרפורמה התפשט בקרב קהילות ישראל ונלו רבים שישראל רבשטם וטבעו כבאר שחת. ובכלל אלו היו כמה מנסיון וזאצאוי ש מרן רעק"א ש עשנו באר תך התורה ומוסדו ואיבדו את חותם ידיו.

המחבר הגרסי' צ"ל עשה כל שביכולתו לחקור ולחפש את צאצאיו של רבינו בכדי לקרובם בחיובת הלידה והזיהויים למנוח. אחד מקריעותיו וחידושי שורש לצאצאי רבינו היה לחפש ב"עילו בוק" שהוא ספר הטלפונים של כל מדינת ישראל וחיפש שם "משפחת צאצאי" הרשון שנתנה לו את הכתובת כי רבינו היה שם המצוינו "אייגר" הוא לא ראה כל התייחס וצ"ל לשני. ואז ענה לו איש ששמו יהודה היה "עקיבא אייגר". ובחיתו בו אחר כך לרבינו עליו כל בירושלם המבורה והתנ"ך של רבינו. לא היה התגורר בשכונת "אליהו מלך" אנגליה והמחבר ו"ל שמר עמו קשר כל השנים ואף נסע כמה פעמים לבקר. אף פעם אחת עוד לא התדלדל קצת חונכה במבורה של צ"ל ור' אקא ראה לצאצאיו לבוא ולבקר ביהם בשכונת "סטאמפורד היל" ופעל רבות לקרובם לחיק היהדות (לדאבנו לא אטה להעמיד זרדות תגונים, ברו א כל נישא מימא לאבו נשי וסוי לברית).

אותיות דרבי עקיבא אייך

ההתחלה הייתה בשנות ארבעות
ומן קצר לאחר נישואי עת הזמן לו
השטן תברך בדרך לא דרך מצאיה גדולה
ונדירה בין כתבי יד וספרים עתיקים
ותחת תחת רשות אביו ז"ל והם שלשה
כרכים של חידושים ומכתבים הכתובים
בכתב יד קודש של מרן הרע"ק א' מרד
שטיינמן מכתבים ובאותיות המחמיתים
התנלה לפניו אור חדש ואור גנוז
מחידושי רעק"א הרב בסוגיות הש"ס
ורב"ם ושו"ע וכן בש"ת בסוגיות שונות
אשר רובם ככולם עדיין לא ראו עין
אחד אור הדפוס. אלא כן הודפסו הרב
החידושים בספר **"כתב וחותם רעק"א**
שיצא לאור על ידי ידידו הג"ר שמואל
אינשטיין ז"ל.

בכוונה אחת ויחידה להפיץ בעולם ממעינות הרעק"א
ההחיל והתעסק בקדושים יד, לפענחם ולסדרם דיבור רב
על מקומו ואורו. וכן כדו לשלם דברים לידן
אל הדברים והדורות יתהלך למען יצא רב מתוקן מחמת דוד.
לאחר זמן רב ש טורח ועמל על כל תיבה ותיבה נגמר הדבר
בדיו ורוע הג"ר **שמואל אייזנשטיין** ז"ל פוסט. אז עלה ידו
לבית גדול הדור וראשי השיבות לקבל את הסכמותם
והמלצותיהם החמות. בשנת תשל"ט פ"ק נדפסו החידושים
בספרו הקרא **אותיות רב קצבי** איזנר ואור חדש
בעולם הרעק"א שן ושחמה יתהלך לשוחר יתרה הסכמות:
ובנו שכתב הרע"א **שן שזל** איזנר ישיבת פורת הבשמים:
דב וי אל ששם באור חדש שן וזמנ' ארש ימינו כבת ד' הזה.

מאגדן של ישראל

המנוח זצ"ל לא שטק ולא נח כלל כשרוצנו העז להפיץ מתורת הרעק"א בערך בקברו. ומה לך חמיל לא חיל והתחיל בעבודה קשה ואוכרה לאסוף ולקבץ בעמיו גורע עובדות והנהגות קדושות ואמרות טהורות מרבץ של ישראל כ"ל הרעק"א זצלה"ה. חן מה נכתבו בכתבי הרעק"א בעצמם בעניינים הקשורים לתולדותיו ופעליו והן מה שטיקל במאמר אגודתו מחממיו ואנשי דורו. הכל נאסף מקורות ואנשים יסודות בהרף קדוש וכפי שהזכיר המנוח זצ"ל פעמים רבות למקוריו כי אין מטרות ומגמות לא לגיבוב משידות וסופרים וספרות תולדות בעמלה אלא להצית את עזר ממות דיקוט על לבו להתאות צדיק מה פעל ואשר השפעת קדושתו קדשה לשעה וקדישה לדורות ולעל למען יתעוררו רבים לצאת בעקבותיו ולא באורחותיו.

וכך יגע וטרח ביגיעה עצומה ובעמל רב לאסוף את הכל באופן מסודר כדי לתלות ימי חייו והביא לידי דפוס תש"ן לפ"ק הספר המכיל שני כרכים וקרא את שמו **מאורות ישראל**. הספר התקבל בשררה ובעתירה אצל כל חובבי התורה ויודעי ספר ולרוב חיבתו בעולם התורה ספו ותמו מן השוק כל המעותות ששדפסו ובמשך השנים הוציא לאור עולם עוד כמה מהדורות.

במהדורה השנייה הוסיף לתוכה מדור מיוחד משלו הנקרא '**תרעא דחתי'** והוא קיבוץ של הערות ורבות המקשרות את החומר הנמצא בספריו לצד קיבוץ יד התמונות המגולגל בדפים אחים בתיי הספרים של רעק"א. כמו כן נוספו מכתבים נפלאים והספרים מגדולי עולם אשר לא ראו את אור הדפוס עד אז והגיעו לידי המנחם באורח פלא. הוא קיבץ וריבץ הכל לקונטרס אחד וציפרו לספר זה למען יהיה דבר של מועיל.

דרושי וחיידושי רעק"א עה"ת

בני רבנו הגרעק"א כתבו בסוף הקדמתם **לש"ת רעק"א**
שהוציא לאור כי יערם השם להוציא לאור את ידו חיובי
סאבהים מורם ורם יאיר אצל כר מסורים ממנו ליתר
וקרא להם שבת וביניהם הספר **"אצות רדעק"**. ספר זה
היה פירושים על פסוקי התורה ונפסק חיובי האגדה הנזכר
היה ידוע על קיומו עד שנות השואה אולם לאבדנו את א
מעולה ליד פדס.

דקיי"ל בכ"ד ברכות אינן מעכבים, והזהר מפליג מאוד בעונש הנחתן בחוה"מ.

[illegible]

מנהג ארץ ישראל מימים ימימה

ורוחא כפי העולם. שמונה ארץ ישראל היא שאל להניח תפילין בחוה"מ. ואף כי מצוי בכמה דוכתי בפסוקי היסוד **יוסף** שיתחייט לנלמנה א"מ. כאל בענין תפילין בחוה"מ. לה הזכיר את מנהג א"י וגם **החזקוני** **הק' שיש** בצפת. לה התחייט לכל על מנהג א"י. אמנם נלמנו בדברי בן דורם **המרש"ל** (רש"י א"י) שכתב שבא"י **א"י** מניחין תפילין בחוה"מ. וכן העיד תלמידו **המטה משה** (ס"ב), שבבן א"י שישו לדברי דורו. ומתוך דבריהם משמע שכן נהגו אפילו **האשכנזים** שבארץ ישראל.

וגם לאחריהם בדורות שעלו להתחללם בעיניו... ותלמידו הגר"א לא
 לשער הזוכה בדבריהם של מנהגם בענין תפילין כו'... (הגם שניתן
 לשער) ותלמידו בעיניו לא יתחנן פהילין כדעת חוה"מ... רק כעבוד דיוות
 בלוח ארץ ישראל של הרי"ם טוקטינסקי מצאנו כתוב שתלמידו
 הגר"א באי"א אינם מניחים תפילין כו'...
 והוא לא גדולה שהצביע על הטעם שאינם מניחים תפילין כו'...
 בארץ ישראל, היא כי הבית יוסף נחשב למרא דארעא דישיראל ולכן
 נסגין כמותו... והדבר נהנה לא מציו שבני א"י נמשכים אחר שאר
 תושביה... ומה פתוחה היא פסס זו לשאר ארצות...

ע.י טור ובי' א"ר ח' תקל, שיש פוסקים דס"ל שגם בימי חוה"מ השבייתה ממלאכה היא מדאורייתא. ויש ספרים למעט, שהרא"ש לא ראה את ספר הוזהר, ואילו היה הוזכר לאורו דא היה מכריע כמותו. אולם מן השמע"ה יסדאליו ששונכונים שהרא"ש ראה את ספר הוזהר, וכוונתו לא הכריע כמותו אלא פוסק דס"ל שיש לכל דברי הוזהר מהמרשבו וחביריו, או דס"ל שאין הקבלה מכריע בהלכה. (ומצד הקבלה אין ספק שיכול הרא"ש לדאות את ספר הוזהר, שבימיו נכתב ונפרסמו בגלילית מקום מושבו, ומסתבר שכנולו הדור ידעו וספרו אליו לעיינו ב.)

רעקא צדו התייחס אל הגר"א בהתפעלות יתירה, למרות שמעולם לא נפגשו ביחד, לא אחת צייטן יראת כבוד את 'ספרי הגר"א', ומתוך הערצה אליו אף כינה אותו בתור "איש אלקי הגאון מהר"א ווילנא צ"ל" (עי' תפא"י במס' פרה פ"ב מ"א), ואף הספיד אותו לאחר הסתלקותו.

[illegible]

ש.יטע זו לא מצאנו בקדמונים, אבל כך נהגו כמה רבנים בדורות העברו: רב דוד דייטש, מהרמ"א'ס.
הקידה הגרמ"ם ש: ש'ליטא' וכן ב'וילנא' (פרט לקלויז של הגר"א) הניחו תפילין בחול המועד ובירכו רק
ל'השל' ו'לא על השל' ראש'.
והצד של 'צדעות בעלמא', מצינו כבר בטור אור"ח סי' לד בשם הגאון, ש'כלפוגות תפילין של רש"י ור"ת,

א. העיד תלמידו המובהק של ה'חפץ חיים', הג"ר שלמה זלמן בלוך (בס' 'הצדיק רבי שלמה' עמ' קנב) שרבו
 ח"ח"ל לא רצה להניח תפילין בחול המועד מחמת הזוהר, אמנם משום 'לא תתגודדו' הניח בלא ברכה ובתנאי.
 ב. שסיים את ספרו 'בית יוסף' בארץ ישראל.

ב"י מיד אין שטעטל¹

זאל ער נישט לייגן קיין תפילין!...

בהיותו מסתופף בצילו של מר"ה הרח"ק **מסקוויא** צ"ל בתב הסוכות של שוש"ל, חס לי אחד מנכדי החת"ס הרעקב"א של הרבי צ"ל הורה לו לחדש הנהיג תפילין בחוה"מ, ואני העזתי פני ונכנסתי לחדר הרבי ואמרתי לפניו: הלא זקנו הרעקב"א היה מקפיד בהקפדה יתירה לעניין זה, ואף אורה לחלופי חסדי' שיריבוניס היה מוצא את החסידים להניח תפילין בחוה"מ, ואם כן איככה אפשר להורות לכבדו לנטוש את סוכות אבותיו למעלה בקדוש. יענה לי מר"ה צ"ל אומר: **מסכתא עזאנתא ביי מיר אין שטעלט אדער נישט וועט ליין קיין תפילין...**

הברעת הגרש"ז אויערבאך להניח תנ

גם בירושלים

בענין הכחת תפילין בחול המועד, מנהגי להניח בברכה בדעת הרמ"א (או"ח סי' ל"א ס"ב), ובהיותי בחול המועד זכוכות בירושלים, שאלתי פי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך אם אניח תפילין גם בירושלים.

פנינים וביאורים
בעניני התורה

ענינה דיומא

תוכו כבדו, ופסולו הוא.

ולכן שפיר מיתר רבא מקרא של **האמת והשלום אהבו**, שהרי פסולו הוא ממה נפשך. שאם יקח הירדוף כמות שהוא הרי חסר בשלום כיוון שמברית את הידיים, ואם יעטפנו ואז אינו מבריו ואין בו החיסרון של 'שלום', הרי מאידך חסר הוא באמת' שאין תוכו כבדו, ומשום כך אינו לומד מהתכבד 'וכל נתיבותיה שלום' שאז היה יכול לטלו כשהוא מעוטף בדבר אחר שכבר אין בו חיסרון בשלום, מה שאין כן כשהלימוד הוא מאמת ושלום' יחד נפסל הוא גם באופן כזה (ועיי' נכון) בהגהת רמ"מ הורו"ק סוכה לב, ב).

עץ ופריו שוה - תוכו כבדו

דבר זה של ענין 'תוכו כבדו' הולמד בארבעת המינים, נראה להוסיף גם לגבי אתרוג, כדאיתא בדברי מרן **החתם סופר** זי"ע (דרשות לסוכות ל"ט ט"ז) על האתרוג אשר טעם עצו ופריו שווה. וכוננו "עץ" היא שורש האדם וכלבו "פרי" הוא המעשה, והדבר רומז על העבודה המובחרת שהיא בחינת האתרוג שחייבה להיות תוכו כבדו ולא יאח נסחרו חלוק על גנלוה. ויש לומר עוד שעל כן נקראים הצדיקים בשם "אתרוג" כידוע מדברי המדרש שארבעת המינים רומזים לארבע כיתות בישראל, שכל מהותו של צדיק היא תוכו כבדו בעבודת השם.

ויש להוסיף עוד מדברי **השפת אמת** (סוכה לה, א ב"ה) בגמרא תנו רבנן על דברי הגמרא שם תנו רבנן פרי עץ הדר טעם עצו ופריו שווה הוי אמרז זה אתרוג ומפרש רש"י פרי עץ היינו שהעץ כפרי בטעם שווה, ומבאר השפת אמת את הטעם שנקרא 'הדר' אם טעם עצו ופריו שווה, כיוון שבשעת בריאת העולם ציווה השם יתברך על הארץ שתוציא אלנות שיעוף עץ פרי היינו שיהיה טעם העץ כטעם הפרי אולם הארץ לא ציינה ולא כן עשתה אלא בחינת האתרוג שיש עשה פרי. ורק האתרוג לבדו ציית לאותו השם והוציא עץ ופריו שווה. ולכן שפיר נקרא בשם **פרי עץ הדר** שהפרי עץ זהו הדרו שציית לציווה השם יתברך להוציא טעם עצו ופריו שווה.

נאה במאמר חז"ל (סנהדרין צה, ב), שיעקב אבינו כשיצא מבאר שבע וילך חרנה, כשהגיע לחרן אמר, אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו, בעי למיהוד, כיון דההרהר בדעתיה למיהוד קפצה לו ארעא, מיד ופגע במקום. עיי"ש.

ואמר הערות הבושם, דקאי על ימי שמיני עצרת ושמחת תורה, שהוא סוף הימים הקדושים ומועדי ה' בחודש תשרי, שאז מתקשר האדם ואומר בלב, **אפשר שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי** - דהיינו הימים הקדושים ר"ה וי"ה, שאבותינו היו מרבים בתפלה, ואיך אפשר שאני עברתי את הימים האלה והתפללתי בהם כראוי, ומתאונן ומצטער על זה מאד. אבל כיון דההרהר בדעתיה למיהוד, תיכף כשהאדם נותן דעתו לשוב בתשובה שלימה, מיד הוא זוכה לקפיצת הדרך, דהיינו שכל הארות וסגולות אלו הימים הקדושים קופצים ובאים כנגדו, כי בחג שמיני עצרת ושמחת תורה אפשר להשלים את הכל. ודפח"ח.

וכעין זה ראיתי בשם הרה"ק רבי **יחזקאל מקומרי**, שפירש מאמר חז"ל (עירובין נד, ח) שבראשו יעקוק בתורה, דתיבת **בראשו** רומז על ראש השנה, שאם אדם חש שהראש השנה לא היה כראוי, והוא מצטער ומתמרמר על כך, יש לו עצה הגונה "**יעקוק בתורה**" - דהיינו שיתחזק ויתאמץ בתפלה ביום שמחת תורה, שהוא גמור וחינוך הימים הקדושים, והכל הולך אחר החתום.

מה שנהגין לעשות תהבה בחיפוף

מה שנהגין בשמחת תורה לעשות הגהבת ה"ח בחיפוף כשהתכבדו מלפני כלפי העם, אולי י"ל טעם הענין, שעל ידי כח התורה מהפכין משמאל לימין, כי אם לא זכה נעשית לו סם המות ח"ו, אבל מי שזכה, תורתו נעשית לו סם החיים (עיי' בבא יומא עב, ב הענין ג, א).

גם י"ל דרומז למה שאמרו חז"ל במשנה (אבות, כב) **הפוך בה והפוך בה דכולהו** בק. וק"ל.

בטעם הריקודים בנעילת התג

מה שנהגו החסידים לרקוד בנעילת התג, דלכאורה כבר יוצאים מן התג לימי החול, ולשמחה מהם עושה.

ונראה ביאור הענין, דאצל האומות בנעילת תגיהם נופלת עליהם מרידות, בידעם שלמחר ילכו בחזרה לעבודתם הימי יומית, וזה מכיל שאחר כלות ימי המגדל שלהם לא נשאר ממנה כלום כי אז הוללת וסכרות וחסרון כוח, אבל צאלנו, אחר ארבעה ימי הימים האלו אנו שואבים שפע קדושה וטהרה והתרוממות הנפש לכל יומי שאם, אם כן שפיר אנו שמחים ועוֹלָמִים עם כלות ימי המועדים, שכעת יכולים להמשיך בעבודתנו הימים יומית ביתרונן שאת וענו, בקדושה וטהרה הנפש.

אותו האב של "אתה בחרתו", הוא גם האב של "אתה חוננתו"

שמעתי בשם **המנחת אלעזר** **ממונקאטש** שהיה נוהג לומר במוצאי י"ט, ובפרט במוצאי שמחת תורה, שבני ישראל היו יוצאים מן הימים המאירים המלאים שמחה והתרוממות הנפש, לימי החול, שמוזנים בהבאת טרף בליתם, ובפרט שיבימים אלו מתחילים ימי החורף וצריכים לעצם להסקה ולאורן שמוזנים בהקטית לכל חרשי החורף הקשים, והענינים נשבר לבם בקרבם מחמת דאגה ופחד כיצד יתקיימו בכל התקופה הארוכה הזאת, והרבי היה מחזק אותם בדברים ואומר: תדעו נא אחי הקריים, כי אותו האב של "**אתה בחרתו**", הוא גם האב של "**אתה חוננתו**", כי ה"אתה" הוא הקב"ה בעצמו, ומי שעזר לנו בימים הקדושים, הוא יעמוד בעזרונו גם בימים שאחרי החג.

וכן שמעתי בשם צדיקים שנהגו לומר בצאת החג, שאמנם כעת כבר כלו ועברו הימים הקדושים, אבל הלא כעת מגיעים לפנינו הלילות הקדושים, "**יד ויונטער נעכט**", לילות החורף הארוכים, שיש להם קדושה רבה, כי יש בהם יותר מן הללם בלילה, וגם גרילם להשיכם קודם אור היום לעסוק בתורה ועבודת ה'.

מידת האמת והשלום בארבעת המינים

בענין הכתוב (ויקרא כב, ז) **"ולקחתם לכם... וסגף עץ עבת"**, איתא במסכת סוכה (לב, ב) תנו רבנן ענף עץ אבות שענפיו חופין את עצו ואי זה הוא הוי אמרז זה הדס. ומקשה הגמרא ואימא הירדוף ואמר על כך אביי דרביה דרבי נעם (משלי ג, ז) ולכא, ופירש רש"י שהירדוף מברז ב"ז את הידיים כקוצים שראשי עליו עשויים חדים כמחט. ורבא אמר מהא **הקאמ** והשלום אהבו (וכריה ט, ט). ומבארם התוספות שיש בו חיסרון בשלום לפי שראשי עליו חדים ועוקצים את הידיים.

ולכאורה לפירוש התוספות שכל הלימוד הוא משום שעוקץ את הידיים ורק חסר במידת השלום יש לתמוה למה לו לרבא להביא פסוק ממקום אחר, הלא היה לו לומר מסיפא דקרא דאביי (משלי שם) **דרביה דרבי נעם וכל נתיבותיה שלום**.

וראיתי שהגאון **רבי מאיר אריק** זצ"ל בספרו **"סל תורה"** מבאר זאת בהקדם קושיה עצומה על דברי רבא שאמר אצל ההירדוף שיש חיסרון בשלום משום שעל ידי הנענועים יכול לפגוע בחברו וירדו דיו או פניו וגורם קטטה. ולכאורה הלא שיטת רבא לקמן היא שלקחה על ידי דבר אחר שמה לקחה ואם כן הרי יוכל לקח הירדוף כשהוא עטוף בבגד ולא ירדו דיו ולא ידי ופני חברו ובאופן כזה הרי אין בו חיסרון של שלום ויכול לנענע בו ללא כל חשש.

ומחדש הגאון רבי מאיר אריק, כי אמנם הא דלקחה על ידי דבר אחר כשר היינו דווקא כשהדבר ראוי גם בעצמותו ורק אז אם לקחו על ידי דבר אחר כשר הדבר, אבל הכא שאי אפשר ליטול כלל אלא רק כשיעטפנו בבגד הרי הוא פסול מעיקרו.

והנה לכן חובטין הערבה הדומה לשפתים, לרמז על החטא הגדול הזה שכולן באבק לשון הרע (ב"ב קסח), וחטא זה גולד ע"י גאות שמדמה בנפשו שהוא גדול יותר, ולכן חובטין את הערבה הדומה לשפתים בקרקע, לרמז על הכניעה ושפלות עיניו יתבטל פנים השפתים.

והנה החטא הזה מעבד הקץ, כי בעוה"ל" ושואת תום הגלגל מארענו, ועדיין השטן מרקד בינינו, וכשתנתק פנים הלשון והשפתים נוכח בליאת המבשר גאולתנו, ולכן אנו חובטין הערבה בסמך לאמירת **"קול מבשר ומבשר ואומר"**, כי על ידי ביטול עון הגאווה ופנים הדיבור אז ישמע קול מבשר ומבשר ואומר, כי יחי רצון, בקרוב בימינו אמן.

הושענא רבה

טעם לחבישת הערבה ביום הו"ר

הענין שחובטין את ההושענא בהושענא רבה, הנה איתא **בוז"ח** (ח"ג לב) משום דערבה דומה לשפתים, והאי יומא בשפון תלית, ומסתיימים הדינים, ונסתם לשון הרע מן העולם, עיי"ש.

ונראה לומר הטעם, דרוב חטאי האדם הם בפה ובלשון ובפרט בשפתים, כמש"כ בסידור הגר"א על אדני" שפתי תפתה, כי שפתים מרמזים על הרחבת הדיבור.

והנה לכן חובטין הערבה הדומה לשפתים, לרמז על החטא הגדול הזה שכולן באבק לשון הרע (ב"ב קסח), וחטא זה גולד ע"י גאות שמדמה בנפשו שהוא גדול יותר, ולכן חובטין את הערבה הדומה לשפתים בקרקע, לרמז על הכניעה ושפלות עיניו יתבטל פנים השפתים.

והנה החטא הזה מעבד הקץ, כי בעוה"ל" ושואת תום הגלגל מארענו, ועדיין השטן מרקד בינינו, וכשתנתק פנים הלשון והשפתים נוכח בליאת המבשר גאולתנו, ולכן אנו חובטין הערבה בסמך לאמירת **"קול מבשר ומבשר ואומר"**, כי על ידי ביטול עון הגאווה ופנים הדיבור אז ישמע קול מבשר ומבשר ואומר, כי יחי רצון, בקרוב בימינו אמן.

הטעם שמתעטין קצת בשמחה ביום הושענא רבה

בכתוב (דברים טז, טז) **"ושמחת בחגך... והיית אך שמח"** הלשון טעונה ביאור. הלא ישנה מצוות שמחה בכל שבעת ימי החג ויש להתבונן מה הוסיפה התורה בלשון והיית אך שמח שהוא כידוע מלשונות המייעוץ המצוה היא מה אב הכתוב למעט בשמחה זו.

והנראה לומר בזה על פי מה שמובקל בכלל ישראל כי יום הושענא רבה הוא גמר הדין וגמר החתימה. והנה ביום הושענא רבה שהוא יום הדין בדומה לראש השנה כמאמר התלמוד **ירושלמי** (ראש השנה פ"ה ה"ח) **ואותי יום יום ידרשון ושיעיה נ, ב** **וז תקיעה וערבה**, הרי שיש לאדם להיות בו בבחינת **"וגילו ברעיה"**, ואינו דומה ממש לשאר ימי תם הסוכות.

וזוה הרמז בתיבת והיית אך שמח, שכן מילת א"ך עולה בחשבון עשרים ואחת לרמז על יום כ"א **בתשרי** שהוא יום הושענא רבה שבו יש למעט קצת בשמחה ולערבה ברעיה וביאור. ומשום כן נקרא יום זה **"יום ערבה"** על שם מעשריבם בו גם את היראה והפחד מאימת הדין. וזוה חסד הערבה שאין בה לא טעם ולא ריח והיא מרומת על החוטא לאמור ששים זה צריך האדם להיות בבחינת וחטאתי נגדי תמיד, והכן כי נכון הוא.

שמיני עצרת ושמחת תורה

הקב"ה ופמליה דיליה באים לראות את ריקודי ההקפות

כמזה מקומות נוהגים לומר בשמחת תורה (ומקור המאמר בשם הגר"א מוילנא בסידור), כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה, קדושת דבר הוא אומר לפמליה דיליה, חזו חזו בני חביבי, דמשבחין מצערא דלהון, ונוסכין בחזוניה דילי.

וראיתי בספר **אמרי פנחס** להרה"ק רבי **פנחס מקוריק** זי"ע, שאמר, שכשם שהקב"ה וכל פמליה דיליה באים לראות איך בני ישראל מסדרים ליל פסח כמבואר בבוז"ח, כמו כן ביום שמחת תורה הם באים לראות איך בני ישראל שמים בשמחת התורה.

השלמת הימים הקדושים

שמעתי מהרה"ר רבי **אברהם יהושע ערלאנגר** ז"ל, שהגה"צ **מראובן אב"ד** לזוגאנא זצ"ל היה רגיל לומר מדי שנה בשנה בחג שמיני עצרת בשם רבו המובהק הגה"ק בעל **ערוגת הבושם** זצ"ל, רמז

פארו ער

מחזות הדר"צ
ר' אברהם צבי קלוגער שליט"א
רב דק"ק מדי ישראל

יהוד השבת

דרכי עבודת ה'
הנלמדים מהלכות שבת

אשיחה בחוקין

נקודה של התבוננות וחזיון
על פרשת השבוע

מלאכת הקוצר

קצירה ונסירה - תכלית הבריאה היא לגלות את מציאות
הש"ת במקום שנראה מציאות 'יש' ו'נפרד' במקורו

עלמאת הקוצר - עזרת כל מציאות הבריאה

במלאכת הקוצר עוקרים את ההבאה מסמק גדולה ומתקנים אותה מסקור חזרה, מכאן ואילך
ההבאה היא מציאות לעצמה, ואינה יונקת עוד [לכאורה] מתקוקע שמשנה היא גדלה ונצחה. זוהי
איפא הגדת מלאכת קוצר - "עקדת דבר מצולה".

וכאשר נתבונן נראה, שזה בדיוק הצורה של בריאת העולם. שהרי קדם שנברא העולם לא היה
מציאות חוץ משה"ת. אך כיון שנתנה ה' שיהיה לו דירה בתחתונים, הוא עשה מה שעשה כדי
לנצמם ולהסתר את מציאותו, וברא עולם שהוא [נראה כמ] מציאות 'נפרדת' חוץ ממנו [כביכול,
כדלקמן].

נמצא ש'בריאת העולם היא בבחינת קצירה' - שהבריאה נחתכה ונבדלה משורשה, מסקורה. מוכן
איפא מה שאנו שוכחים בשבת קודש לקצירה - שבכך את מתחברים לשביתה של הש"ת ביום
השבת, כשהוא 'נ' כביכול מבריאת העולם, שהיה בבחינת קצירה, כמו שנתבאר.

ועוד זאת, שהרי השבת קודש היא 'ימא דנשמתא', ויש לה חיבור הדבקות עם הש"ת, וכמבאר
הגאון בספרו שבתים זה מדרושה 'עלית העולמות', והיו שרכל חזר ושב לחיבורו השורשי, ולכן
אינו מתעסקים בשבת ב'פירוד' ועקדת דבר מצוקר חיות.

גם אחר הקצירה נעשית העניקה והחיבור אל הקרקע - בקרקע עולם ובעזרת
וצורת הבריאה

והנה מבאר בחול' (שבת פא) שכאשר מרימים גבשושית שבתה, עשבים, ומעירים אותה על גבי
תהודת כנגד הקרקע, הניקה נמשכת על ידי האדמה, ולשיטת הרמב"ם על אף שהניקה נמשכת -
על כל זה נחשבת פועלה זו כמלאכה נגדו והימים עליה, כיון שכעת הדבר נראה 'תלוי' ו'נפרד'
[אמנם לשיטת החס"א אין בכך איסור דאורייתא, והאחרונים עסקו לבאר את מהלוקם לפי מה שהקרו
בגד מלאכת הקוצר, ראה בדרתה בחידושי הגר"ח טענטל סימן י"ט שבת פא, ובספר דבר אברהם
ח"א סי' כד].

דברים אלו שייכים גם לקצירה שהיה בעצם בריאת העולם [ככל] - שכן גם שם אין מדובר על
הפסקת הניקה לגמרי חלו, שהרי באמת הש"ת מורה ומורה תמיד את הבריאה, והבריאה אינה
נפרדת מאותו יתברך, אלא שהש"ת עשה שבחסותה חיצונית יריאה כביכול יש כאן מציאות
נפרדת [מבאר בחידושי פ"י ד'ס' דברא, ובספר חתומה חתומה שער הירח והאשמה], והכל לעורך הבחינה
- כדי שיעמוד הנבאים בחוץ המציאות שנתא נפרדת, ויגלו שם את הש"ת, מתוך הרהר שהוא
ממלא כל עליון וסובל כל עליון, ולית אחר פני מניה.

ואחר שנתבאר הדברים ביחס ל'בריאה באופן כללי, יש לחסוף שהדברים שייכים ביותר לבריאת
האדם, שהוא חלק אלק ממנו, אלא שבחסותה חיצונית נראה שכביכול יש לו מציאות
לעצמו, וכל זה בכוחה החילה - כדי שהאדם 'חוזר לקונו ויגלה שגם כעת נשאר 'ניקה' הדבקות
עם הש"ת, שכן 'בצלם אלקים עשה את האדם', כמבאר בספרו של צלצול הוא מלשון 'צל', שכן
האדם נעדר לחיות 'צל' והתפשטות של גילוי אור הש"ת בתחתונים [במקור שזה ענין הישיבה בצל
הסוכה] בצל'א דמשיחא.

ומה שאמר בין הש"ת והאדם, חזר ונשנה בבריאה של חוה מ'עצם מעצמו ובשר מבשרו' של
אדם הראשון, שעל ידי זה היה נראה לה שהוא 'מציאות נפרדת' ממנו, אך התכלית היא גלות
את האחרות שבנינו, שזה המסכן הפנימי בנישואין - כאשר המקבל מבין שמיציאותו וחיותו
מתפשט, ואינו 'נפרד' מאותו.

עבודת יוסף ה'דצי"ג - "אכל שדה העיר אשר סביבותיה מן התיבה"

נחום סוגיא זו בנקדה השייכת לעבודת הצדיקים בסוד מלאכת הקוצר, לפי מה שנתבאר. והוא
בהקדם לשון הכתוב מענין עצמו של יוסף הצדיק למען חיותו עם רב בימי דעיב: "ויקבץ את כל
אכל שבע שנים אשר בארץ מצרים ויתן אכל בערים אוכל שדה העיר אשר סביבותיה מן
חורב" (בראשית פ"א ס"ה).

וכתב רש"י: "שכל ארץ וארץ מנעמת פירותה, ונתנון בתבואה מעט המזון, ומעמיד את התבואה
מלחודק. ומקור במדרש ובר' ד' ה' "אכל שדה העיר אשר סביבותיה מן חורב" - נתן מה
שבתנו טעמה בעיניה, ומה שבתנו ציפרי צפורי, מפני שכל ארץ וארץ מנעמת פירותה.
רבי נחמיה אמר נתן בהם עפר וקטניות, דברים שהן מנעמים פירות.

נמצא, שיוסף הצדיק השיג והבין סוד נפלא - שיש דרך לשמר את התבואה גם הרבה לאחר שהיא
קצרה - כל זמן שהוא קורבן אל האדמה בה היא נצמח, ועל ידי זה דאג יוסף הצדיק לקיום
הבריאה בשני דעיב "לחיות עם רב".

ובאמת זה מרות עסק של הצדיק - לגלות את נקדת החיות של הבריאה, ולדעו שגם דבר שנראה
בהסתכלות חיצונית נפרד לעצמו, באמת מקור חיותו הוא משה"ת ואדמה - תכלית הבריאה היא
שהיה מקום העולם, והיו מעב שנראה שהוא בבחינת נפרד וחלוש משה"ת, והנבא יעמוד שם
ויגלה את האמת האמת, שבתנו גם כאן נצמח הש"ת, ולית אחר פני מניה. בכך מוכר הידי את
הש"ת ל'בריאה, ומקיים את התכלית שעבורה ברא ה' את עולם - כדי לעשות לו דירה בתחתונים.

סיום התורה בהארת שמיני עצרת - "אשריך ישראל מי כמוך"

דבריו של עשה רבינו קודם הסתלקות - "אשריך ישראל"

מנהג ישראל תורה לסיים את התורה הקדושה בשמיני עצרת, ומדראו להתבונן בלשונות הכתוב בסיום התורה,
שכן פסוקים אלו הם מעין 'חתימת התורה', ומה שנכתב שם הוא התמצית והמסקנה של התורה כולה.

התורה מסתיימת בברכת שבין משה רבינו את בני ישראל לפני מותו, ואחריו שהוא סיים לבין את השבטים
באופן פרטי, הוא פנה לכלל ישראל ואמר להם: "ברוך ה' ונחשת מעלך וכו'. אשריך ישראל מי כמוך עם נשע
בה מן עורך ואשר חרב אותך ויחשבו אויבך לך ואתה על במותי מתדוך". בתבנית אלו נחתמים דבריו של
משה רבינו לבני ישראל [בפסוקים הבאים מסופר סוד הסתלקותו של משה רבינו].

נמצא, שהחוש דברים שהוא כל-סלו דברי משה רבינו לבני ישראל, ונפתח בדברי מוסר ותוכחה לישראל,
ופירוט השארים לפני הש"ת במדבר - נחמם בדבריו של משה רבינו "אשריך ישראל", כלומר - אחר ככלות
הכל, דעו 'אשריך ישראל' - ועל ידי זה הוכלל לצמח את אויבכם [מבאר שם דברי' ובשאר המפרשים].

ואחר הרבה הפניות, שעל ידי זה שהש"ת מסיע בנענו, אמנו מנצחים את אויבנו [במסכת לראיין ישראל
וכו, כמבאר בראשונים]. יש לפרש פסוקים אלו גם על אויבי הנפש - הגר הצור, המנסה בכל עת להפיל את
היהודי בישות, על ידי שהוא מרס לו ליפול בדעתו, ועל זה וועק משה רבינו קודם הסתלקותו לכל יחיד "אשריך
ישראל: הנהגך בנאמ דקדושה, רכס בעיקר וחשיבותך, וזה יזה לך 'מן עורך', כי על ידי זה הכבשו את
אויבך, נצמח את היצר הרע וחמצינו אותו, והוכחו לעבוד את הש"ת.

הקשר בין הארת 'אשריך ישראל' ליום טוב שמיני עצרת

ויש לחסוף ולבאר את הקשר של סוגיא זו ליום טוב שמיני עצרת, בו קורא הש"ת על בני ישראל "ארהבתי
אחכם אמר" (מבאר בחולק ד"ח כ"ה), ולא זו מתבטבב עד שהוא אומר: עליהם ביום הזה "ועלי תשובות" (שם
מסייגל שמע ד'רפ"א), וכל ענין של יום הוא שמתחיל של הש"ת בבניו אורחיו ורצונו בהם, וכמים הפנים לפנים
- לבנות בני ישראל נמשכים לארבעה את קונם, ב'חידא שלם.

ומעוה וימתוך דברי הוולק (ס' קד) שהפסוק "אשריך ישראל מי כמוך" נאמר על יום טוב שמיני עצרת ודל'
נחמם 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם, הוא ימא דא מלמלס הוא מלחודו וכו', ועל דא כתב 'אשריך ישראל
מי כמוך'. וכעת 'ימא דא' עבדי אתה ישראל אשר כן תאפא".

ואחר מה שנתבאר בענין חתימת התורה בתבנית "אשריך ישראל", יוסמק מה שאנו קוראים תבנית אלו בשמיני
עצרת, ועם האמנה האיתנה בכך שהתבנית אלו נאמרו על כל אחד ואחד מישראל את מחוללים שוב את התורה
הקדושה, בשמחה ובנאומ דקדושה, ובכך את נכנסים לחורף הארץ הבא לקראתו - מתוך שיוון האמנה
ש'אשריך ישראל'.

הארת 'אשריך בדברי רבי עקיבא' 'אשריכם ישראל'

ויש לחסוף בזה נקדה נפלאה - ששמש שמשוה רבינו - מוסר הורה שבתנו - חותם את דבריו לבני ישראל
טרם הסתלקותו בתבנית "אשריך ישראל", כמו כן אנו מציאים מטבע לשון זו שוב ושוב בפניות רבי עקיבא -
מסר הורה שבעל פה, והוא שמשוה משה רבינו - כמו שאמר חול' (מב' ס"א) "אפסולו לרבי עקיבא
ותבשוהו בבית האסורים וכו', אמר ליה 'אשריך רבי עקיבא שנתפס על דברי תורה וכו'. היה מאריך באחד,
עד שיצתה נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה 'אשריך רבי עקיבא שיצא נשמתו באחד וכו'. יצתה בת קול
ואמרה 'אשריך רבי עקיבא שהוא מוזהר לחי העולם רבא'.

ומבשר שכלי (פ"ה ט"ו) מסופר שאליו הנביא חתמקס בקדושה של רבי עקיבא, וגם שם חזר ונשנה חביו
'אשריך', ודל' "עלך ואמר, אשריכם צדיקים, ואשריכם עמלי תורה, ואשריכם דיא שמים, שנה לכם וטמן
לכם ומשומר לכם מקום מן עין לעתיד לבוא. אשריך רבי עקיבא שנמצא לך מלון טוב בשעת מותך" [כמו כן
אמרו (יבמות ט"ז) "אתה ראה עקיבא ששכר חלך מסוף העולם ועד סופו, אשריך שזכית וכו'"].

וכשם שאנו קוראים את דבריו של משה רבינו 'אשריך ישראל' בחתימת התורה בשמיני עצרת, כמו כן מסכת
יומא - שנקסקת בעבודת יום הכיפורים - נחתמת בדבריו של רבי עקיבא 'אשריכם ישראל' [וכבר האירס
בספרו בקשר בין יום הכיפורים לבין שמיני עצרת, שבעמק שנעם ענין אחד ממש, והוא סוד הירח של הש"ת
עם משיח ישראל].

הארת 'אשריך אצל רשבי' - "צפונות אשריך"

וכמו כן מצעו גם אצל תלמידיו של רבי עקיבא - רבי שמעון בן יוחאי, שהוא שיצא מהמקרה והיה בשדו מלא
פצעים וחבורות, פש אותו אחד הנאמרים ואמר לו "אוי לי שראיתך בך", ורשבי' ענה לו "אשריך שראיתני בך".
והוא זה נפא עבודת הצדיקים - לחפץ את האוי' ל' 'אשריך', ולמצא בכל ענין רק את התקנות לחשי'ת,
מתוך ברידת 'אשריך ישראל'.

ובהו יש לבאר את הלשון "נמשחת אשריך" - שכן בימי קדם היו תרגום למשוה שכן על המגן שנשא,
סרטים מפני היצי האויב, שעל ידי זה היה החץ מחלק ונפול. וההכוונה בתבנית "נמשחת אשריך" - שרבי
שמעון בן יוחאי מלמד את יהודי למשוה את עצמו לאשריך, וזו היא השמירה והעולה ביותר כנגד
האויבים והמסכנים, וכמו שנאמר "אשריך ישראל מי כמוך וכו' ואשר חרב אותך ומשכו אויבך לך ואתה
על במותי מתדוך".

יגוה ה' שהחיתים 'אשריך ישראל' ילו אותו במשך כל ימות השנה, וחמדי נחודש באמנה בקריאתו של
החיתים עליו ואלי' 'אשריך', ועם אותה נאמר "נמשחת אויבך לך" - כנעני ונבלל את המושבות הורות שעלולות
לדחוקקו מקונו, ואדבר, נחמד ממידא השמיני שבשמיני - בריאת שמיני עצרת, מתוך אמנה בקדושה
שלנו לחשי'ת, בכל עת ובכל מצב.

קומי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֶךְ

"בצל המדתי"

האכילה בסוכה מבטאת שהש"ת נתן לבני ישראל את כל צרכיהם

ובזה יזכר מה שהתורה מדגישה שהש"ת נתן לנו את המן מכיון שהוא הוציא אותנו ממצרים, כמו שכתוב (שמות טו ד-ו) "הגני ממתיך ללחם מן השמים וגו' ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים". ובסוף הפרשה כתוב "ויאמר משה זה הדבר אשר ציוה ה' מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים" (שם פסוק לב), והיינו שכיון שהש"ת הוציאנו ממצרים ונהיינו עמו - לכן הוא נתן לנו מזון. ועניי הכבוד שהש"ת הקיף אותנו בהם בצאתנו ממצרים הם בחינת ה'מקום' שהוא נתן לנו לזכר בו. וגם על אותם ענינים מודגש בתורה הק' שהם ניתנו לנו ביציאת ממצרים, כלשון הכתוב "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג מג). והיינו כנ"ל - שמאחר שהוציאנו ממצרים ונעשינו עמו, על כך הוא נתן לנו מקום לזכר בו.

ובאמת המקום הנכון והראוי לבני ישראל הוא ארץ ישראל, ששם הוא כביכול 'בית המלוכה', ושם התקיים בשלימות נתינת המקום לעמו ישראל בארצה. אלא שעוד קודם לזה, מיד כשיצאו ממצרים, הוא נתן להם מקום לזכר בו, והוא העניי הכבוד. ובהזכר מה שכתבו בספר'ק שעניי הכבוד וארץ ישראל ענין אחד הוא.

האכילה בסוכה - מזון ועקום

והנה בכל שנה ושנה אנו עושים בימים אלו זכר להיקף עניי הכבוד להם זכינו כאשר נהיינו עם ה', ושוב מתעורר ומתחדש מה שהש"ת לוקח אותנו לעם, וממילא מתחדש גם מה שהמלך [הש"ת] מספק לעמו את שני הצרכים הבסיסיים האלו - מזון ומקום.

ולכן אנו מברכים דוקא על האכילה בסוכה, שכן כאשר אנו עוסקים באכילה בעת היותנו חוסים בצל כפי השכינה, בצל דמיונותא, מתבטא ומתגלה בכך היותנו עם ה' על ידי שני ענינים אלו - מזון ומקום.

ויש להוסיף ולומר, שהנה ביציאת מצרים נתן הש"ת לבני ישראל מקום ומזון - עניי הכבוד ומן ובאר, אך בעוד שאנו עושים זכר לעניי הכבוד (בישיבה בסוכה), הרי שלירידת המן ולבאר איננו עושים זכר, וכבר עמדו בזה הקדמונים, ובספר בני יששכר (תשרי יג) כתב להר"ק "על פי מה שכתב הרב הגדול חיד"א זללה"ה בשם הרב צמח דוד, דגם הבאר היה בו טעם כל המשקין כפי רצון האדם, כמו שהיה בו טעם כל המאכלים, אם כן כיון שנצטוונו בשמחת התג בבשר ויין ושאר מטעמים (פסחים קט), הנה יש זכר למן ובאר". ונמצא שהאכילה בסוכה היא זכר לאכילת המן בתוך היקף עניי הכבוד.

ולהבנת הסתכלות זו על האכילה בסוכה - שבוה הש"ת נתן לנו 'מזון' ו'מקום', יש להביא את דבריו המופלאים של רבינו יונה בשערי תשובה (ג יז), וז"ל: "דע, כי המעלות העליונות נסמך במצות עשה, כמו מעלת הבחירה שנאמר (דברים ל יט) 'ובחרת בחיים', ומעלות תלמוד תורה שנאמר (שם יז) 'ודברת בם', ומעלות לכת בדרכי ה' שנאמר (שם כה ט) 'וזוהלת בדרכיך', ומעלות התבונן בגדלות ה' שנאמר (שם ד טז) 'ידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וכו'". וממשיך ומונה שם עוד מעלות עליונות שנמסרו לנו בתורת מצות עשה.

מבואר איפוא בדבריו, שכאשר הש"ת רוצה לזכותנו במעלות עליונות, הוא מוסר לנו אותם בצורה של מצות עשה, ובהזכר נתן לנו את האפשרות והזכות להגיע אליהם. וכענין זה מתבאר בדבריו הג"ל - שכאשר הש"ת רוצה לתת לנו בימים אלו 'מזון' ומקום, הוא נתן לנו את זה בתור מצות עשה - אכילה בסוכה.

לאחר ראש השנה נתן לנו הש"ת 'מזון ועקום'

והנה עד כאן עסקנו במצות הישיבה בסוכה מצד 'זכר ליציאת מצרים', וכלשון הכתוב "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", והיינו שבחג הסוכות אנו עושים זכר לישיבתנו בסוכה כאשר נהיינו עם ה' לאחר יציאת מצרים, ועל כך נתן לנו המלך 'מזון ומקום'.

אמנם מאידך גיסא יום טוב סוכות הוא גם חלק ממערכת המועדים של חודש תשרי, ומעתה יש לומר שמה שהש"ת נתן לעמו ישראל 'מזון ומקום' בחג הסוכות שייך גם לעבודה של ראש השנה, שכן לאחר שקיבלנו בראש השנה את עול מלכותו יתברך, דואר לנו הש"ת למקום ומזון, ונתן לנו את מצות סוכה התבינה, ובכך מתחיל לגלות את מלכותו עלינו - בהראותו את מסירותו ודאגתו אלינו, בפרס סוכת שלום עלינו, ובסככו עלינו בצל שכינתו.

עצמים על הסוכה רק בשעת אכילה

נצטוונו בתורה הקדושה לישוב בסוכה במשך שבועת ימים, והתורה בעצמה מבארת את טעם המצוה: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג מג).

והנה מצות הישיבה בסוכה היא מצוה כללית, המקיפה וכוללת את כל מעשי האדם, שכן את כל עניניו ועסקיו יש לו לעשות בצל הסוכה. כמו שנפסק בשו"ע (אורח חולת א): "כיצד מצות ישיבה בסוכה - שיהיה אוכל ושותה [וישן ומטייל] ודר בסוכה כל שבועת הימים, בין ביום בין בלילה, כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה".

וכתב השו"ע ש"נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה" (שם סעיף ח), ומבואר בפוסקים שהברכה על האכילה פוטרת את כל שאר הדברים שהאדם עושה בסוכה. והדבר אומר דרשני - מדוע מברכים דוקא על האכילה בסוכה.

הצלך דואג לעצמו לעזון ועקום

נפתח פתחא להאי פרשתא בהקדמת הבנה יסודית במהות הקשר שבין המלך לעמו. שהרי חג הסוכות הוא זכר לכך שהש"ת הקיף את בני ישראל בעניי הכבוד בהוציאנו אותם מארץ מצרים, ולקחם לו לעם, וגם הם מצידם הלכו אחריו במסירות נפש ל'ארץ לא רדועה', כדרכו של עם ההולך אחר מלכו בנאמנות ומסירות נפש.

והנה אמנם העם מקבל על עצמו לילך אחר המלך במסירות נפש ולקיים את כל הוראותיו, אולם שורש הדבר ותחילתו נעוץ בכך שהמלך מכניסם בצל כנפיו, פורס עליהם את חסותו, ומקבל על עצמו לדאוג לכל צרכיהם. ואף שמכל המסופר על מלכי אומות העולם בדורות הקודמים נראה שהמלך היה שולט בעם ורודה בהם, ולא מדובר כל כך על מה שהמלך מתמסר לעמו ודואג לרווחתם, אולם באמת צורת המלוכה כתיקונה היא שהמלך דואג לנתינים, כמו אבא שדואג לבניו, אדון שדואג לעבדיו, ואיש שדואג לבני ביתו לכל צרכיהם.

וכן עולה מתוך דברי הרמב"ם (מלכים ב ו) על דרכו של מלך ישראל, שאחרי כל האריכות בעניי החיוב להיזהר בכבודו, הוא ממשיך ומספר כיצד מוטל על המלך להתנהג עם העם, באהבה ובחמלה, ולשאת אותם על לבו ולדאוג לכל מחסורם, והוא מושה את המלך לדועה שמסור לצאן מרעייתו. וז"ל: "כדרך שחלק לו הכותב הכבוד הגדול וחייב הכל בכבודו, כך ציווה להיות לבו בקרב שפל וחלל וכו', ויסבול טרדם ומשאם ותלונתם וקצפם כאשר ישא האומן את היונה. 'דועה' קראו הכותב - 'לדועה' בעיקב עמו, ודרכו של רועה מפורש בקבלה - 'לדועה' עדדו ידעה בדרוה יקבץ טלאים ובחיקו ישא וגו'".

והנה, כשנתבונן בדרכו של עולם נראה, שהצרכים הבסיסיים של האדם הם שני דברים עיקריים - מזון ומקום לזכר בו, ובלעדי שני ענינים אלו לא יוכל האדם לחיות, כדברי חז"ל על הנשבע שלא יאכל ושלא ישן (שבועות סה). ואחר שנתבאר שחלק יסודי בהנהגת המלוכה היא דאגתו של המלך לסיפוק צרכיהם של עמו, נמצא מעתה שבעיקר מוטל עליו לדאוג לעמו לשני צרכים אלו - לספק להם מזון ומקום.

וכן מצאנו בבבלי, שכאשר בני ישראל קיבלו את מלכותו של דוד המלך הם אמרו לו "ויאמר לו ה' אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה תהיה לגדי על ישראל", וכתב בתרגום יונתן: "את תפרנס ית עמי ית ישראל ואת תהיה למלכא על ישראל" (שמואל ב ה ב, ועי' חיד"א יא ב). מבואר שחלק מתגדרת ותפקיד המלך הוא היותו זן ומפרנס את העם.

ויש להסמין לכך את מה שמסופר בחז"ל (ברכות ג) על דוד המלך, שמדי בוקר "נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך - עמך ישראל צריכים פרנסה" [ס'ת המלך], והיינו כמו שנתבאר שחלק מתפקיד המלך הוא לדאוג לעמו לכל צרכיהם.

מן ועניי הכבוד - מזון ועקום

ולפי זה יש לומר הבנה נפלאה בכך שכאשר בני ישראל יצאו ממצרים נתן להם הש"ת את המן והבאר והקיפם בעניי הכבוד, שכן אלו הם הצרכים שהמלך מספק לעמו - מזון [מן ובאר] ומקום [עניי הכבוד].

"זפריז מתוק"

מצות נטילה ד' מינים היא ביטוי לקירבת ה' אהר מזהירות העוונות והבנה לשמיני עצרת

ה' מינים, חש שכל הטירחה הזו היא [בבחינת] 'ביטול תורה או היפך ניצול הזמן, ומלבא לפומא לא גליא.

מהרהר לעצמו בכאב ובהשלמה: "אם היה לי יותר כסף לא הייתי צריך כל כך להתייגע, הייתי שולח שליח עם סכום נכבד, וקונה את הארבעת המינים הכי מהודרים שיש. אולי כבר הייתי כבר קונה כמה סטים, לכל צרה שלא תבוא, ואז לא הייתי לחוץ כל היום טוב שמא יקרה משהו לד' מינים". או לחלופין: "לו הייתי זוכה, הייתי יושב על התורה והעבודה, והסוחרים היו מביאים אלי את המינים המהודרים ביותר. אך לא זכיתי לכך, ואני נאלץ להשקיע בזה שעות רבות, ולכתת רגלים מהכא להתם".

וגם כאשר הוא נאלץ להתעסק עם הד' המינים בעיצומם של ימי חג הסוכות, כגון כשנפל לו הפיסט או שהתייבשו עלי ההדס והערבה, הוא מרגיש קושי ומצב של 'דיעבד' - "יותר טוב היה שהד' מינים היו נשארים בשלימותם במשך כל ימי החג, אך מה אעשה שאירע מה שאירע, וכעת תחת לישב בצל הסוכה בשלוה ושמחה, אני נאלץ ללכת ולחפש אתרוג חדש".

ויש שחושב לעצמו [בעומק הלב]: "מה ביכולתי לעשות, זה מה שנגזר עלי ביום הכיפורים. אולי אם הייתי מתפלל טוב יותר הייתי זוכה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות ורוחניות, והייתי מוצא מיד ד' מינים מהודרים במחיר טוב, והייתי יכול כעת לשבת וללמוד במקום להתעסק שעות רבות בחיפוש בלולב והאתרוג".

ויש שמוסיף על כך 'מקורות' מספורים ידועים על גדולי ישראל שתייך אחר יום הכיפורים קנו אתרוג בקופסא סגורה, וגזזו להם אתרוג נאה ומהודר, משופרא דשופרא, כנודע וכמפורסם מעשיות כאלו על כמה וכמה צדיקים, ולפעמים יהודי לוקח מעשיות כאלו להתרחקות מהש"ת - על ידי שמסתכל על עצמו באופן שלילי, ומרגיש שהוא 'לא זכה' להנחה זו וכו', ודי בזה.

"חכמים הצה להרע"

ועל דיבורים אלו יש להמליץ את מה שכתב בספר 'אוהב ישראל' על לשון הכתוב (ויקרא ד' כב) "חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו" - "דחנה איתא על פסוק (ויקרא ד' ה) 'להרע או להטיב' - 'אוכל, להטיב. לא אוכל, להרע' (שבועות כה). זהו כוונת הנביא 'חכמים המה להרע'. פירוש שרצונם לקנות שלימות עם מדת 'להרע', היינו שלא יאכלו, ועל ידי התעניית והסגופים המה רוצים לקנות השלימות. 'להטיב לא ידעו', פירוש 'להטיב' - שיאכלו, ועל ידי זה יקנו שלימות, זה לא ידעו".

ומובן, שהאכילה היא משל לכל שאר הענינים והבחינות, שיש יהודי שהוא 'חכם להרע' - לדבר תמיד באופן שלילי ובשפה של התרחקות מהש"ת: "פעם היו עובדי ה' מופלגים", "בעוונותי הרבים לא זכיתי", ועוד כהנה וכהנה דיבורים שבדאי נובעים מרצון פנימי להתקרב להש"ת, ולפעמים אפילו נראה [בהשקפה ראשונה] שאכן הם מעוררים את האדם, אולם ברבות הימים יראה כיצד דיבורים אלו מרחיקים אותו מהש"ת.

ולעומת זאת, הצדיקים [שנקראים 'טוב' (ישעיה ג') מלמדים את היהודי לחיות ב'להטיב', והיינו לראות בכל דבר רק את הטוב והחיוב, לחפש בכל דבר כיצד להתקרב להש"ת, ולא חלילה להיפך.

התקרבות להש"ת וחביבות הצעיות

ובפרט הדברים אמורים כאשר עומדים בכאלו ימים מרוממים - אחרי שהמלכנו את הש"ת בראש השנה, וחזינו למחילת עוונות וטוהרת הלב ביום הכיפורים. וכאשר לב האיש הישראלי נקי וזך, הוא יכול להסתכל על כל דבר בצורה של התקרבות.

וביותר, כאשר מתעסקים עם הד' מינים, שהרי אנו עומדים אחרי מחילת העוונות של יום הכיפורים, ומתכוננים ליחוד השלם של שמיני עצרת, בו הש"ת יושב עם כל יהודי 'בלחודוה' (זוהר ח"א סד), באופן של 'אני ואותה'

גדל הטירחה והיגיעה סביב קיום מצות ארבעת המינים

דבר יחיד יש במצות ארבעת המינים, מה שאינו רואים בכל שאר המצוות. שכן את כל המצוות יכול האדם לקיים בלי כל כך הרבה טירחה ועמל, כמבואר בספרה"ק עד כמה מצוות התורה הם קלים ונעימים לעשותם, ונדע משלו של המגיד מדובנא על האדם שהבין שהמזודה שהביא לו השליח איננה שלו, כי המזודה שלו מלאה מרגליות שאינם שוקלות כמעט וכו'. וביאר בזה המגיד מדובנא מה שנאמר "ולא אותי קראת יעקב" - כי יגעת בי ישראל, ותורף הדברים - שקיים המצוות יכולה וצריכה להיות בנועם ובניקל [ומתאמרא בשמיה דהרה"ק מקאצק שמשל זה נאמר ברוח הקודש (ראה בשיש"ק - ר"י מדובנא)].

ואפילו מצות בניית הסוכה איננה עולה לאדם כבזו טירחה - כל אחד יודע היכן ימקם את הסוכה שלו, ועדיין שמורים אצלו הדפנות והסכך מאשתקד, ומוטל עליו רק לטרוח כמה שעות ולהקים את הסוכה. וגם ניקיון הבית לפסח שעולה בטירחה מרובה, אולם סוף כל סוף מדובר בטירחה גשמית ומוגדרת - האדם מנקה חדר אחרי חדר, ארון אחרי ארון, ויודע שהוא מתקדם ועושה את המוטל עליו, והבית הולך ונהיה מוכן לחג הפסח. מה שאין כן מצות ארבעת המינים כרוכה בטירחה מרובה ובעסק רב, ונפרט מעט את הדברים "ר"ן לחכ ויחכם".

לפעמים האדם משקיע שעות ארוכות בחיפוש אחר אתרוג כלבבו (הר"ת משמע), ועדיין איננו מוצא את שאהבה נפשו. ויש, שיהודי מסתובב כמה שעות בשוק ארבעת המינים, עד שסוף סוף הוא מוצא לולב שנראה לו כשר ומהודר, והוא הולך איתו למורה הוראה, ואחרי שממתין עד שהרב יסיים לפסוק לכל מי שהגיע לפניו, הוא מוסר לו את הלולב בדחילו ורחימו, והרב מבט בתיזמת מקרוב, ואומר לאותו יהודי שעדיין שיחפש לולב אחר. ואין צורך לתאר מה שמתרחש בלב של אותו יהודי בנך וכאוב. ותחת שנאריך ונפרט עוד דוגמאות, יכול כל אחד לספר מה עובר עליו בימים אלו, עד שסוף סוף יש לו ארבעת המינים כשרים ומהודרים.

ואם לא די בזאת, אזי לפעמים, אחרי שכבר חיפש ומוצא ויגע, לפתע באמצע חול המועד נופל הפיסט של האתרוג, והוא מוצא את עצמו מסתובב ומחפש סוחר שיש לו עדיין אתרוגים מהודרים. ואף שאומרים לו שהאתרוג כשר בחול המועד גם בלי פיסט, אך לבו איננו מרוצה בכך - הוא רוצה להוסיף ולהדר, ולכן הוא טורח ומתייגע להשיג אתרוג מהודר בתכלית השלימות. או שהוא רואה לפניו הלל שהעלים של ההדסים התייבשו, ואיננו יודע אם הם עדיין כשרים או לא, ומחליט ללכת לחפש מקום בו מוכרים הדסים בעיצומם של מועד וכו'.

וגם כאשר לא אירע משהו מיוחד לד' מינים, ההתעסקות בשמירה על טריות ההדסים והערבות לוקחת זמן וכוחות נפש דבר יום ביומו. 'וברכה לעצמה' קובעת סוגית 'תניתה' הד' מינים לבני הקטנים, כשהוא 'עומד על גביהם' ודוחק בהם להזדרז ולהיזרז שהאתרוג לא יפול ויפסל וכו'.

ולא נסיף להאריך בדוגמאות נוספות, אולם נסכם את הנקודה המרכזית שעולה מכל המדובר - שמצות ארבעת המינים עולה לאדם בהרבה יגיעה וטירחה, וכן בקנייתם קודם היום טוב, וכן בהתעסקות איתם במשך היום טוב - מה שלא מוצאים [כל כך] בשאר המצוות.

התרחקות מהש"ת על ידי מצות ארבעת המינים - בדיבור או במחשבה

עד כאן התבארה עצם המציאות הפשוטה - שיהודי מתייגע הרבה על קיום מצות ארבעת המינים. וכאשר נוה און לרחשי לבו של האדם בימים אלו, נראה [לפעמים] שכל זה עלול לגרום לו למחשבות של היפך קרבת ה', ובעומק הלב הוא מרגיש צער וכאב על כך שהוא נאלץ לטרוח כל כך הרבה סביב

שהשתנה צורתו על ידי משמוש הידים איננו נפסל בכך, ואדרבה זהו הודו ותפארתו. אמנם לפעמים האדם נוטה לסבור שכל זה נכון אצל צדיקים וכדו', אולם קשה לו להאמין שגם האתרוג שלו וההדסים שלו נעשים משובחים ומהודרים על ידי הנטילה והברכה, שהרי לא כיון את כל הכנות הנדרשות וכו'.

אולם יהודי החי בינו לבין קונו יכול לעורר בנפשו את האמונה בחשיבות ומעלת הד' מינים שלו, הפשוטים והכשרים, ולהאמין שגם אם עברו כבר כמה ימים, והעלים של ההדסים אינם נראים כמו שהיו נראים בתחילה, וכדומה, מכל מקום נהיר ובהיר לו שבנטילתו את הד' מינים שלו הרי הוא דבוק בהש"ת, ועליו נאמרו כל הדיבורים הקדושים בענין נטילת הד' מינים.

הקשר בין ששחת חג הסוכות לארבעת המינים

הנה נתבאר שיש לו לאדם להתעסק עם קניית ארבעת המינים ונטילתם מתוך חביבות ושמחה של מצוה, ויש להוסיף בזה, שבלשון הכתוב משמע שנטילת הד' מינים מעוררת את האדם לשמחה, שכן נאמר (ויקרא כג ט) "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם בינו ה' אלהיכם שבעת ימים", הרי לנו ששמחת חג הסוכות כרוכה בנטילת הד' מינים. וכן איתא בירושלמי (סוכה טז:) "כתיב 'ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים', אית תניי תני בשמחת לולב הכתוב מדבר".

ויש להוסיף רמז לדבר, שבמסכת סוכה (דף לב. ושם ע"ב) עוסקת הגמרא בפירוש לשון הכתוב "ולקחתם לכם וגו' כפות תמרים וענף עץ עבות", והגמ' נושאת ונותנת בזוהרם של מינים אלו, וכאשר הציעו ואמרו "ואימא כופרא", "ואימא הירדוף", דוחה הגמרא ואומרת "דרכיה דרכי נועם כתיב", ופירש רש"י: "אלו עשויין כקוצים, ויוצאין בהן עוקצין הרבה, ומסרטיין את הידים". הרי לנו שדוקא במצוה ד' מינים מוצאים אנו בגמרא [ב' פעמים] שיש לקיים מצוה זו מתוך דרכי נועם חביבות ואהבה.

"ורוח קדשך אל תיקח מעני" - צעש שואבים רוח הקודש"

והנה עומדים אנו סמוך ונראה לימי הרחמים וסליחות, בהם ביקשנו שוב ושוב מהש"ת "אל תשליכני מלפניך רוח קדשך אל תיקח ממני", ויש לשים לב לכך שאיננו מבקשים לזכות לקבל את 'רוח קדשך', אלא מבקשים ש"רוח קדשך אל תיקח ממני", והיינו שבאמת מוטבעת בכל יהודי 'רוח הקודש' - רוח של קדושה וקירבת ה', אלא שבמשך השנה עלול האדם שלא לחוש באותה רוח כיון שהוא התלכלך ברוח שטות' שכרוכה בחטאים ועוונות. אך בימים אלו, כשהאדם מתנקה ונטהר, מתעורר בקרבו שוב ה'רוח קדשך', רוח של קרבת ה' והסתכלות מאירה על כל ענין וענין.

זה מה שאמרו חז"ל (ירושלמי סוכה א.) ששבשמחת בית השואבה היו 'שואבים רוח הקודש', שכן ימים אלו מסוגלים לרוח הקודש, רוח של התקרבות להש"ת, שמנקה את היהודי ממשכבות של התרחקות, וגורמת לו לראות בכל מה שעובר עליו רק התקרבות להש"ת ואהבתו.

וכן אמר פעם יהודי תוך כדי שהתעסק בבדיקת האתרוג: "הרי בימים אלו נטהרנו מעוונותינו והגנו זכים וקרובים להש"ת, וכיצד יתכן איפוא להתעמק כל כך ולחפש את הנקודה השחורה שבאתרוג. אלא שבאמת לא מחפשים את הנקודה השחורה, אלא מתבוננים באתרוג ומתעוררים לשמחת הלב על כך שעוד חלק מהאתרוג נקי וכשר. וגם כאשר נתקלים בנקודה שחורה, שחורה, מתבוננים בעומק, ומנסים לראות אולי באמת אין זה שחור אלא חום, וגם אם זה כן שחור - אולי אין זה מגוף האתרוג, אלא משהו חיצוני שנדבק לאתרוג, בחינת השאור שבעיסה שנדבק בלב היהודי".

כהנה וכהנה חושב ומרהר היהודי בימים אלו, וכל רצונו ומטרתו היא לכוון את לבו לשמים, לראות בכל דבר אך ורק התקרבות להש"ת, ולשמוח בחביבות המצוות ובבדיקות בהש"ת שהוא זוכה על ידי היגיעה סביב ארבעת המינים, ומתוך כך מבקש על השנה הבאה עליו לטובה - שיזכה לראות בכל דבר רק את הטוב, ובכל מה שיעבור עליו ימצא רק התקרבות להש"ת, ויעורר את האהבה שבינו לקונו, אשר "לא תסור ממנו לעולמים".

(פסיקתא דרב כהנא כח ט), בקירבה ואהבה, ובספה"ק מבואר שאחר טהרת יום הכיפורים עדיין אי אפשר לגשת ליחוד השלם של שמיני עצרת, כמו שני אהבים שאירע ביניהם מה שאירע, שגם אחר שנתפייסו עדיין צריך לחזור ולעורר את האהבה והקשר שהיו קודם לכן, וכמו כן אחר מחילת עוונות אי אפשר לגשת ליחוד השלם של שמיני עצרת עד שמתעסקים במשך שבוע שלם עם הד' מינים, שמבואר בזה"ק (שם ד.) שכאשר יהודי נוטל אותם, הוא נוטל - כביכול - את הש"ת לחלקו, והנענועים מגלים את הקירבה והאהבה שבין יהודי להש"ת, כנדע מה שהאריכו בכך הספה"ק.

ולכן דוקא במצוה זו אנו רואים כזו התעסקות סביב קיום המצוה - הן לפני היום טוב והן במהלך החג, שכל זה מבטא את החביבות הגדולה שיש בין ישראל לאביהם שבשמים, מה שלא מוצאים בשאר המצוות במשך כל ימות השנה. ומעתה יובן כמה יש לו ליהודי להתעסק עם חיפוש הארבעת המינים מתוך שמחה של מצוה, ומתוך קרבת ה' ואהבתו.

ומטעם זה היו שלא התעסקו עם קניית ארבעת המינים עד אחרי יום הכיפורים, שכן עבודה זו הינה המשך של מחילת העוונות ביום הכיפורים, והכנה ליום טוב סוכות שבא אחרי יום הכיפורים דיקא.

ובפרט לפי דברי זוה"ק שארבעת המינים הם הכלי קרב', בהם מראה היהודי ש"דידן נצח", והיינו שהש"ת בחר שוב בעמו ישראל באהבה בכלל, ובאותו יהודי האוחז בארבעת המינים בפרט, והש"ת חפץ בו ומשתעשע במצוותיו, ומעתה יש לו ליהודי להסתובב בימים אלו כשהוא 'ח' את שמחת המצוות, את האהבה שמתגלית בינו לקונו. ואדרבה, יהודי מרגיש שזה שהוא מתעסק כל כך הרבה בחיפוש הד' מינים - זה גופא המשך של המלכת הש"ת בראש השנה ומחילת העוונות ביום הכיפורים.

וגם כאשר באמצע היום טוב אירע מה שאירע, והוא הולך לחפש מינים אחרים - הרי טרחתו ויגיעתו הם כדי לזכות ליטול את ארבעת המינים ביתר הידור ושמחה, אשריו ואשרי חלקו שזוכה להתעסק בכך, וכל זה רק מקרב אותו להש"ת.

ההצגה עם הד' מינים בעשן יצי החג

והמקום להוסיף בזה מעט אותיות על ההנהגה עם הד' מינים ביום טוב סוכות. שהנה יש אדם שמהדר מאד בקיום המצוות, ומתוך כך טורח הרבה עד שמוצא ד' מינים נאים ומהודרים כלבב, וגם מוציא על כך ממון רב, אך לפעמים דוקא מתוך כך נעשים אצלו הד' מינים בבחינת 'מוקצה חממת חסרון כיס'.

ולא רק שאינו נוהג לבני ביתו וילדיו כמעט ליגע בד' מינים, ובקושי נותן להם אותם כדי לברך עליהם, תוך כדי שהוא 'עומד על גביהם' ושומר ומשגיח וכו', ומיד אחר כך הוא מתחירם לקפוסא, אלא גם הוא בעצמו לחוץ וטרוד כל היום טוב מהארבעת המינים - נזחר מאד שלא לנענע אותם מידי בחזקה, ותיכף כשאומר "למען דעת" כבר מתעסק בהחזרתם לקפוסא, וכמובן שאיננו מוציאים סתם באמצע היום. ובהנהגה שכזו, אף שיזכה להדר במצוות, אך הוא מחסיר את חביבות המצוה, את החדוה והשמחה שצריכה להתלוות לשמחה יקרה וחביבה זו.

ולאידך גיסא, אמרו חז"ל (סוכה מא:): "כך היה מנהגן של אנשי ירושלים - אדם יוצא מביתו, ולולבו בידו. הולך לבית הכנסת, ולולבו בידו. קורא קריאת שמע ומתפלל, ולולבו בידו וכו'. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים, ולולבו בידו". כאשר יהודי חי את החביבות והשמחה של מצוה שיש בנטילת הד' מינים, הוא שמח בהם ונתנה לנענעם שוב ושוב, ומלא חיות מכך שגם בני ביתו וילדיו זוכים לנענע ולטול את הד' מינים.

ולעתים, כאשר באמצע ימי חול המועד הוא נופל לנסיון של כעס וכדו', כנדע גדל הקשיים שיש בזה בבתי ישראל [בפרט בחול המועד סוכות], הוא יכול להזדרז ולתפוס בידיו את ארבעת המינים, ולהזכיר לעצמו שהוא תופס כעת את כלי הקרב, ועל ידי זה יקבל משנה כח לעמוד בנסינות, מתוך דביקות ושמחה בהש"ת.

אתרוג שנשתנה צורתו על ידי עששוי הידים

והמקום להוסיף בזה, שהנה ידועים דברי החתם סופר (סוכה לו.) שאתרוג

"שימני כחותם"

עבודת הושענא רבא – שמירת החתימת האהבה לכל ימות השנה

ולשמירה ממחשבות זרות, ועוד. אולם יש בזה סגולה נוספת, והיא לזכור בכל ימות השנה את האהבה של השי"ת אלינו, ואת אהבתו אלינו. שהרי חג הסוכות הוא שורש מידת האהבה, כמו שנרמז בלשון הכתוב "וימינו תחבקני". ואמנם אנו מאמינים שמחג הסוכות נמשכת האהבה לכל ימות השנה, כמבואר בכ"מ שהמועדים והרגלים הם 'שורשים' המאירים לכל ימות השנה, כל חג וחג כפי מדתו וענינו (ראה מחצית השקל א"ח תסח טו), אולם יש גם לעשות לכך 'כלל', ואחד מהדרכים לכך הוא על ידי שהאדם שומר תמיד בכיסו 'מזכרת' שתזכיר לו את הארת חג הסוכות.

ואמנם יכלו לשמור כמזכרת חלק מהאתרוג וכדו', אולם בכך יכל להיות ריעותא, שכן האתרוג מבטא דרגה נשגבה ועליונה, שהרי יש לו טעם וריח, והוא 'פרי עץ הדד', זך ונקי מכל נקודה ובלעטל. ומשכך, כאשר היה יהודי מסתכל על האתרוג בחודש כסליו או אייר, היה יכול לחשוב [בעומק לבו]: "אמנם בחג הסוכות זכיתי להרגשות נפלאות של קירבת ה', אך כעת אני כל כך רחוק מכל זה". אולם כאשר יהודי מסתכל בחודש אייר על הערבה שבאמתחתו, הוא יכול להתעודד ולהתחזק, בכל מצב בו הוא נמצא. שהרי לערבה אין טעם וריח, ולא בדקו אותה מכל מיני בלעטלאך ודומיהם, מאחר שבין כה ובין כה אין לה תואר והדר, אך עם כל זה דוקא בה ועל ידה האיר עלינו אהבת ה' ביום החתימה, ואיתה הקפנו את הבימה והיפלנו את החומות שמסתירים ומונעים את את האהבה שביננו ובין השי"ת. ומשכך, גם כעת, בימים יבשים ופשוטים, אנחנו יכולים להמשיך אהבה זו.

וכן יש לדמו במה שאיתא ש'ערבה' בגימטריא 'זרע', והיינו שהערבה מאירה ליהודי את היותו 'זרע ברך ה', בכל מצב שהוא, וכמו שדרשו חז"ל (קידושין לו). "בין כך ובין כך אתם קרויים בנים, שנאמר 'בנים סכלים המה, ואומר 'בנים לא אמן בם', ואומר 'זרע מרעים בנים משחיתים' וכו'", וכמו שמבואר שם בהמשך הגמרא שמכל פסוק לומדים עוד רובד בקירבה של ישראל לאביהם שבשמים, עד שהם נקראים 'זרע' גם כשהם מרעים ומשחיתים ח"ו. וכל שכן וקל וחומר ליהודים יראים ושלמים, שאינם מרעים ומשחיתים ח"ו, אך חשים לעתים מצב ובחינה של 'שיגרה יבשה', הנעדרת התעוררות והתרוממות, ולזה באה הערבה של הושענא רבא, איתה דפקנו על הקרקע בסיום עבודת היום, ואיתא בארז"ל (פס"ה שער הלול ו) שחבטות אלו הם בבחינת הנשיקין, וכאשר יהודי שומר בכיסו מאותם עלי ערבה, בכך הוא יוכל להחיות את האהבה והקירבה גם בימים היבשים והפשוטים הבאים לקראתו.

וכענין שכתב הרמב"ם על מצות מזוזה (תפילין מזוזה וס"ח ו ג): "חייב אדם להיזהר במזוזה, מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא - יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה, ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיונותיו בהבלי הזמן", כמו כן כאשר יהודי מחזיק באמתחתו [ובלבן] מאותם עלי ערבה, יוכל להחיות ולעורר את האהבה של חג הסוכות, ולזכור הימנה בכל ימות השנה, "ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים".

סוד החתימת ביום כיפור והושענא רבא

היום השביעי של חג הסוכות נקרא 'יום החותם', כמבואר הרבה בספ"ה ק, ושורשו בספרי הראשונים (ראה בספר 'כד הקמח' לרבינו בחי ערך ערבה), ואף שעסקנו בענין ה'חתימה' כבר ביום הכיפורים, אך בהושענא רבא עוסקים ב'חותם בתוך חותם' (כמבואר ומורחב בספ"ה ק). ובס"ד נבוא לבאר נקודה יסודית בזה, העולה מתוך לימוד דברי קדשם.

שהנה בפשטות אנו מבקשים בראש השנה "כתבנו לחיים טובים" בטוב הנגלה והנראה, ונחתמים לכך ביום הכיפורים, אך בפנימיות עיקר המדובר והמבוקש הוא על כתיבה וחתימה לשנה של קירבת ה', לשנה של אמונה באהבתו אותנו בכל עת ובכל מצב. יהיה מה שיהיה.

וזה המדובר על 'חותם בתוך חותם', שענין זה מוזכר בשו"ע (י"ד קל א) בענין דברים שיש בהם חשש ממגע נכרי, וכמו כן יש לומר לענינו - שצריך שמירה יתירה על נשמות ישראל ממגע גוי, והיינו מפגם בקשר היחוד והדביקות שביננו ובין השי"ת ח"ו, שזה עומק המכוון ב'מגע גוי', ולזה אנו צריכים 'חותם בתוך חותם' - לחבר ולקשר מיד שנה את נפשנו ונשמתנו עם השי"ת, באופן ש'אהבתך לא תסור ממנו לעולמים'. ואחרי שזעקנו וביקשנו על כך ביום הכיפורים בנעילה, הרי שאחרי שבוע שלם בצל השכינה, העת לחזור ול'חותם' ענין זה ב'חותם בתוך חותם', למשך כל ימות השנה הבעל"ט.

וזה מה שאיתא בספ"ה ק ש'חותם' הוא אותיות 'חומת', ועולה בגימטריא 'נד' (טעמי המצוות פרשת מצורע), שכל זה מבטא שאנחנו מבקשים ומעתיירים ביום הזה לשבור את החומות שחוצצים בינו להשי"ת ח"ו, ובוזו אנו מתגנים מכל בחינה של טומאה וריחוק [-נד']. 'לחותמים' את קשר האהבה שביננו ובין קוננו לכל הימים הבאים עלינו לטובה.

"כי עצה כעצת אהבה" - גם בבחינת 'ערבה'

וכמה מכוונים הדברים עם מה שיום זה נקרא גם 'יום ערבה', שכן לערבה אין טעם ואין ריח, ואנו מבקשים מהשי"ת, שכשם שחתיתת האהבה של חג הסוכות נעשית ביום שכנגד הערבה - שאין לה טעם וריח, ועם כל זה מתעוררת אהבתו אלינו, כמו כן יאיר עלינו אורו ואהבתו במשך כל ימות השנה, גם בימי השגרה שיבואו לקראתנו, ימים שנראים פשוטים ויבשים, בלי טעם ובלי ריח, אך עם כל זה נזכה ויאיר בהם התנוצצות של אהבת ה' אלינו, ונאמין שאנחנו 'ערבים' ומתוקים לפני השי"ת, בכל מצב.

ולכן נעשית החתימה ביום של דוד המלך - המרכבה לספירת המלכות, וביום הזה מגיע יהודי להשי"ת כענין פתח, ומבקש מהשי"ת 'הושע נא והושיעה נא', ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים, גם במצב ש'לית לה מגרמיה כלום'.

והנה ה'חותם' נעשה ב'שעוה', וזה הרמז בספ"ה ק בתיבת 'הושע-נא', שיש בהם אותיות 'שעוה', והיינו שביום ערבה אנו מבקשים וזועקים שוב ושוב 'הושענא' תוך כדי הקפת הבימה, והמכוון בכך הוא לבקשה על חתימת האהבה בחותם של שעוה.

סגולת הערבה שעולה בגימטריא 'זרע'

והנה, בספ"ה ק מדובר הרבה על סגולת הערבה, לשמירה בדרכים

"ועלי תשוקתו"

קירבת ה' ב'שמיני עצרת' - הארה מלעמיד לבוא ושמירה עליונה בשנה הבער'ט

בהבל פיהם - מתוך מחאה על כך שהוא מסוגל לחשוב שהש"ת רוצה אותו ומשתוקק אליו, למרות המצב בו הוא נמצא, אך לעצמו הוא יכול לומר שוב ושוב "כן כן, ועלי תשוקתו, גם עכשיו, גם כאן" [ואין צריך לומר שמחשבות אלו ישמרו עליו ויעזרו לו לצאת מאותם מקומות בהם נפל, כדלקמן]. וכפי שפתחנו, זה מה שיהודי 'נותן' להש"ת ביום הזה, כשהם נמצאים ב'חדר יחוד' של שמיני עצרת. לאותו חדר יחוד קטן אין מכניסים כלום, אין שם מקום לשופר או למצה, לסוכה או למגילה, רק היהודי והש"ת נכנסים שם. ואז היהודי אומר להש"ת: "הגני נתן לך ביום הזה אמונה שאתה אכן רוצה אותי ומשתוקק אלי ועלי. אני מבין שאינני מבין. אני מבין שאפילו המלאכים לא מבינים ולא משיגים. אך אני מאמין ברצונך ב'. ואמונה זו אני 'נותן' לך ביום הזה".

והש"ת לעומתו מקבל את האמונה הזו בשמחה ואהבה, מתנה נפלאה שכזו איננו יכול לקבל מהמלאכים והשרפים, וקל וחומר שלא מכל ברואי-מטה, זולת מהיהודי היושב בחשכת האי עלמא, ומתחזק להאמין בקשר היחוד שבינו לקונו, ובכך עושה להש"ת מקום בבריא, 'דירה בתחתונים'.

[ויש להוסיף בזה נקודה דקה ועדינה. שאמנם בכל התורה ומצוות עושה היהודי להש"ת 'דירה בתחתונים', אך בעניינו הדברים מקבלים משנה חוקף. שכן ביום הזה מתעורר ביותר חשקת ואהבת הש"ת בישראל, וכאשר המקבל לא מוכן 'לקבל' את האהבה - מתוך 'שפלות עצמו' וענוה פסולה וכד' - הרי שנגרם מכך צער גורא למשפיע. ונמצא שכאשר יהודי מתחזק להאמין ברצון הש"ת בו ובאהבתו אותו, הרי הוא - כביכול - 'נותן מקום' לאהבה של הש"ת לחול, והבן.]

סיום התורה דוקא בשמיני עצרת - תורה של ועלי תשוקתו

בדברים אלו יש לבאר מה שאנחנו מסיימים את התורה הקדושה ומתחילים אותה שוב מלבראשית דוקא בשמיני עצרת, אף שלכאורה היה ראוי לעשות את סיום התורה בחג השבועות, בו קיבלנו את התורה הקדושה.

ויש לומר, שבחג השבועות קיבלנו את עצם התורה הקדושה - החלק הנגלה, אך בשמחת תורה זוכים לקבל את הסוד של הדיבקות בהש"ת בתכלית, באופן של 'ועלי תשוקתו', ואנו רוצים להמשיך לכל השנה כולה תורה של דיבקות, תורה של יחוד וקשר עם הש"ת, כמאמרם ז"ל "קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד" [וזה"ק ח"ג עג.], ולכן אנו מתחילים את התורה הקדושה דוקא ביום היחוד, בכך מתבטא שהתורה ה' היא חלק מהיחוד של קודשא בריך הוא ונשמות ישראל, הדברים ומתאחדים יחד בתורה הקדושה.

והלא אליהו הנביא גילה לנו ש"כל תלמיד חכם שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה, הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו" [תנא דבי אליהו רבה יח, וכעין זה איתא בגמ' ברכות ו.], ולפי מה שנתבאר יש לומר שהשורש לכך הוא יום טוב שמיני עצרת, בו אנחנו חותמים את לימוד התורה, ומתחילים שוב את התורה הקדושה בהארת הדיבקות והיחוד עם הש"ת נתן התורה. ועל כך אנו מבקשים ומתחננים בעת ההקפות, כאשר אנחנו מחבקים את התורה ורוקדים איתה, ותוך כדי כך אנו לוחשים תפילה בלבנו על השנה הבעל"ט - שנזכה לתורה של דיבקות וקשר עם הש"ת, בהארת שמיני עצרת, 'ועלי תשוקתו'.

חגיגה ושמיני עצרת - הארת אור האצולה בתוך חשיכת גלות

והנה בספח"ק מבורא הקשר שבין חגיגה ושמיני עצרת - שכן בחג החנוכה נשלם החותם של ימי הרחמים והסליחות, ואיתה שכמו כן ימי החנוכה הם השלמה לעבודת שמיני עצרת.

ויש להוסיף בזה דרך רמז, שכשם שבשמיני עצרת אין צריכים שום מצוה או פעולה חיצונית, והש"ת מבקש מאיתנו ביום הזה רק 'סעודה קטנה', ונתבאר שהוא מכיון שאז מתעסקים בעצם היחוד עצמו, כמו כן בחג

'שמיני עצרת איננו זכר למאורע מסוים'

הנה מצינו דבר חידוש ביום טוב שמיני עצרת, בשונה מכל שאר החגים והמועדים. שכן כל החגים והמועדים הם זכר למאורע כלשהו שאירע בעבר: פסח הוא זכר ליציאת מצרים, שבועות זכר לקבלת התורה, וכו' על זה הדרך.

אולם יום טוב שמיני עצרת איננו זכר למאורע מסוים שאירע בימי קדם, אלא הוא מעין המשך לחג הסוכות, כמבואר בחז"ל בריבוי גוונים שאחרי ההתעסקות עם השבועים פרים, מבקש הש"ת מבני ישראל לישוב רק איתם לחוד.

ויש לומר שהשגה זו היא הארה והתנוצצות מלעמיד לבוא, מהיום שבו התגלה חיבתם של ישראל למקום, עד שהם יהיו לפנים ממחיצתם של מלאכי השרת, כמו שכתב רש"י על הפסוק (במדבר כג כג) "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" - "עתיד להיות עת כעת הזאת, אשר תיגלה חיבתך לעין כל, שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו, ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת, והם ישאלו להם 'מה פעל אל', וזהו שנאמר 'היו עיניך רואות את מוריי'".

וכמו שאיתא שעל היום הזה נאמר "אני לדודי ועלי תשוקתו", ביום הזה קורא הש"ת על כל יחיד מישראל 'עליך תשוקתו', לך אני מצפה ומייחל.

וכעין מה שאמר על עצמו רבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו "אני לדודי ועלי תשוקתו". כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא, בחד קטירא אתקטרנא ביה בקודשא בריך הוא, ובגין כך השתא 'ועלי תשוקתו' [וזה"ק ח"ג רפח.], מעין השגה זו, מעין דלעתיד, זוכה כל יהודי לטעום ביום טוב שמיני עצרת, שהוא ביום השמיני דיקא, שנרמז בזה שהוא למעלה מהטבע ולמעלה מהבריא.

והנה, כל חג ומועד משפיע ומאיר לכל ימות השנה השפעה מסוימת: מראש השנה אנחנו מקבלים את הכח להמליך את הש"ת בכל השנה, מיום הכיפורים אנחנו מקבלים את הכח למחילת עוונות וכו', אך ביותר שייך הדבר להארת שמיני עצרת - שכן ההארה שמתעוררת ביום הזה איננה שייכת ליום מסוים, כמו שנתבאר שאין זה 'זכר' למה שאירע בעבר, ועל כן יכול יהודי להתחבר להארה זו בכל יום ויום, בכח היום טוב 'שמיני עצרת'.

בשמיני עצרת יהודי נתן להש"ת אמונה בכך ש'ועלי תשוקתו'

ומאחר שזוהי מהותו של יום, ממילא מובן שהאמונה האיתנה בכך היא 'חלק העבודה' של יהודי ביום הזה, וכדלקמן.

הנה בראש השנה מוטל על יהודי לתקוע בשופר, ויהודי יכול לפעמים להתהלך בספקות אם יצא ידי חובה או לא, שכן יש בזה הרבה שיטות ודעות וכו'. וכמו כן בשאר החגים והמועדים יש מצוות מעשיות שונות שמוטל על יהודי לקיים בפועל, וממילא - הוא עלול ליפול לספקות שונות אם קיים את המצוה כראוי, בתכלית השלימות.

אולם בשמיני עצרת אין שום מצוה מעשית, ביום הזה לא מוטל על יהודי לעשות שום פעולה, רק להאמין ברצון הש"ת בו, ובקריאתו עליו "עלי תשוקתו", ולחיות בזה, באהבה ובשמחה.

אמונה זו תלויה רק באדם עצמו, איש בעולם לא יכול לקחת אותה מהאדם, רק הוא בעצמו יכול ליפול מהאמונה בכך על ידי ספקות וחכמות חיצוניות.

יהודי קונה ביום הזה אמונה איתנה ברצון של הש"ת בו, בתשוקתו אליו, ועל ידי זה הוא מסוגל להזכיר לעצמו בכל מצב בו הוא נמצא - שהש"ת קורא עליו "ועלי תשוקתו". איננו יכול לחזור על דיבורים אלו באוזני סובביו, ואפילו מהמלאכים ושרפים הוא צריך להיזהר שלא ישרפרו

פדיון פטר חמור - העברת הבכורה מהמצרים לבני ישראל | החמורים מסייעים לכה הקדושה בתיקון העולם

מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים וכו', שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים (בכורות ה:).

בכמה מקומות נקראו המצרים חמורים (ראה יחזקאל כג יט), ובני ישראל היו בלועים ושקועים בתוך טומאת מצרים, כלשון הכתוב שיציאת בני ישראל ממצרים היתה הוצאה של "גוי מקרב גוי" (דברים ד לד). ובצאתם משם הם התנתקו מקליפת החמור של מצרים, והתחילו להיקרא צאן, כלשונות הכתוב בכ"מ (יחזקאל שם ב, ושם לד ו).

כמו כן, חלק יסודי מהעבודה בגלות מצרים והיציאה הימנה היה סביב ענין בירור הבכורה, כמו שאנו רואים שבבלי יציאת מצרים מתו בכורות מצרים ונתקדשו בכורות ישראל, והיינו שבכך התגלה מירו הבכור של הבריה.

ומעתה יובן מה שנצטוונו מיד ביציאת מצרים לפדות את הבכורות של החמורים על הכבשים, שזה מבטא את 'פדיון הבכור' הכללי שבבריה - מבכור מצרים [חמור] לקדושת ישראל [שה].

ויומאת בזה מה שביציאת מצרים סייעו החמורים לבני ישראל להוציא את ביזת מצרים, שבכך התבטא שהקליפה עצמה מסייעת לקומת הקדושה. וזה ענין החמור שעליו רכב משה רבינו בבואו להוציא את בני ישראל מארץ מצרים לחמורו של משה - כמבואר טובא בספח"ק שלעתידי יתהפך הרע לטוב ויהיה מרכבה לקדושה, ולכן הגאולה באה דוקא על ידי הרכיבה על החמור, שהוא מסמל את כח היפך הקדושה, אך בבוא עת הגאולה, נהפך החמור עצמו לכלי אל הטוב והוא מסייע לגאולתם של ישראל.

החנוכה אין חיוב סעודה כבשאר המועדים, ורק אם עושים סעודה ומדברים דברי תורה וכו' - הרי זה נחשב כסעודת מצוה (שולחן ערוך אורח חיים ת"ע), והרי זה בבחינת 'סעודה קטנה'.

ובס"ד נסיף ונבאר את הקשר בין שני מועדים אלו בהארת היחוד, שכן שניהם משמשים כעין 'הכנה לגלות, ובלשון אחר - על ידי שניהם גם יחד זוכים אנו לשמירה עילאה בחשכת הגלות.

הנה חג החנוכה הוא החג האחרון של בני ישראל, שכן נס חנוכה היה באמצע בית שני, ועם אותו יום טוב 'יוצאים בני ישראל לגלות, כמבואר הרבה בספח"ק שהחזקת של נשמות ישראל באריכות הגלות הוא מנס חנוכה, שהיה כעין הקדמה והכנה לגלות.

ואינא שבגרות החנוכה מאיר אורו של משיח, בסוד "ערכתי נר למשיח", והיינו שהכח של בני ישראל להתחזק בחשכת הגלות נובע מאחיותם בהתנוצצות מאור הגאולה דלעתיד. ולכן יום טוב חנוכה הוא שמונה ימים, שכן המספר שמונה מבטא הארה והשגה שמעל הטבע.

ומעתה יש לומר, שכשם שנס חנוכה הוא המועד האחרון של בני ישראל מצד הזמן והתקופה בו אירע אותו נס, ולכן יש בו הארה מהאור דלעתיד לבוא, בסוד השמיני, ועם אותו כח 'יוצאים בני ישראל לגלות, כשנשמתם מלאה תקוה ואמונה, בכח 'אור השמיני' - כמו כן יום טוב 'שמיני עצרת' הוא היום טוב האחרון מצד ירח האיתנים, וממנו ובכוחו יוצאים בני ישראל לעבודת קונם בשנה הבעל"ט, והיינו בכח אותו 'אור השמיני' שמפיח תקוה בנשמות ישראל בכח ההארה מהאור דלעתיד.

השעירה העולה החיצוני וצ'שבעים אצות על ידי האור השמיני

ובס"ד נבאר מעט את הדברים בעולם המעשה. הנה אחרי יום טוב סוכות ושמיני עצרת הולכים לחזור רבבות 'תינוקות' לבית רבן, ועוד רבבות בחורים להיכלי הישיבות הקדושות, לזמן חורף ארוך, מלא וגדוש בתורה ויראת שמים, בס"ד. וכל מי שקצת בקיא במתרחש היום בעולם עומד ושואל "מה יעשה הבן ולא יחטא". ואין הכוונה לחטאים כפשוטו ח"ו, אלא לקושי באהבת תורה, בדביקות בתורה, ובעיקר באמונה בחשיבות התורה 'שלא'.

שכן בימי קדם לא היה לתלמיד המצוי [כמעט] קשר ושייכות עם עניני העולם הזה והבלי. שכן רוב ככל עולמו היה בכפר הקטן בו הוא התגורר, שם לא היה כל כך הרבה עם מה להתעסק בהבלי העולם הזה [כבדורו], ומאחר וכן, היה משקיע את כוחותיו בלימוד התורה, כפי יכולתו.

אולם בדור האחרון התפתח והתפשט מאד העולם החיצוני, והיום כל ילד קטן וידע ושומע הרבה יותר ממה ששמעו וידעו בני אדם מבוגרים בימי קדם, וכל זה מבלי לעסוק כלל בחטאים ממש ח"ו.

והנה הילד נכנס לבית רבו ומנסים לדון - 'לימא מתניתין דלא כבן ננס', ולפעמים עלול התלמיד לחוש [בעוסק הלב] שיש לו דברים הרבה יותר מענינים ומושכים מאשר לדון אם מתניתין יכולה להתאים עם שיטת בן ננס או לא. שכן יש 'עולם הזה' המושך ומגרה את לב הנער בראש כל חצות, וממילא "מה יעשה ולא וכו'".

ולא רק בבני הנעורים עסקין, אלא גם כשהאדם מתבגר. שכן אם בדורות הקודמים היו המושגים 'משחק' ו'שעשוע' שייך רק לנערים רכים, הרי שהיום 'איכשר דרא', וגם אדם מבוגר יכול לבלות את ימיו ושנותיו בעולם התווה, כנודע, ודי בזה.

ולזה באה הארת 'שמיני עצרת'. שהנה במשך שבעת ימי החג אנו משייכים שפע לכל השבעים אומות [על ידי השבעים פרים], ואין הכוונה לשפע של חטאים ח"ו, וגם אין הכוונה לרשעי אומות העולם, אלא להמשכת שפע גשמי - מציאות עולם הזה - לטובת אותם השומרים על שבע מצוות בני נח בתכלית השלימות. אך אחרי כל זה מבקש השי"ת מבני ישראל, עכשיו 'עשו לי סעודה קטנה שאהנה ממכם', כלומר - דעו לכם, שאחרי כל מציאות העולם הזה החיצוני והרועש, יש מקום פנימי ושקט, בו אין מקום רק לו ולכם, שם אגלה לכם ש'עלי תשוקת', שם אאיר לכם הארה פנימית מהאור דלעתיד, מאותו יום בו יתקיים 'ונשגב ה' לבדו', ויראה ויתגלה שאין כלום בעולם זולת גילוי כבודי - על ידם, 'ה' אחד ושמו אחד' [שמו היינו נשמות ישראל המגלות בעולם את השי"ת].

נמצא מעתה, שהארת יום טוב שמיני עצרת משפיעה כח לנשמות ישראל בחשכת הגלות, ועל ידה הם יכולים לדבוק בהשי"ת גם כשהיציאות הבריה [השבעים אומות], שבעים פרים] מנסה להשפיע עליהם, אך יהודי מהלך בבהירות שיש לו שייכות וקשר למקום גבוה יותר, נעלה יותר. ועודנו זוכר כיצד קרא עליו השי"ת 'ועלי תשוקת', ומכאן זה הוא ממשיך בתומו, דבק בקונו ומתאחד בו על ידי תורתו, בקירבה ואהבה.

דברי תורה עשירים במקום אחד

יחוד השבת: 'יחוד השבת ח"ג, מלאכת הקוצר.

אשיחה בחוקי: 'בצלו חמדת' ח"ב מאמר טא.

קומי אורי כי בא אור: 'בצלו חמדת' ח"א מאמרים יט, מד, נד. ושם ח"ב מאמר עג.

מכון שבתך: 'מכון שבתך' על פרק שירה ה-ה, שירת החמור, עמוד קנה.

מי האיש: 'בצלו חמדת' ח"ב מאמר קב.

החפץ חיים: 'בצלו חמדת' ח"ב מאמר קכת.

אורב ימים לראות טוב: קול הלשון, שיעור מספר 1595858.

מי האיש

העסק בהאגת האישיפדיז מצד קומת דבלי ומסד התכללות עם כל נשמות ישראל

ועד"מ, ביום טוב ראשון של סוכות מקבל האדם את הארת אברהם אבינו - עמוד החסד, שכן כל הוא מרובה בצדקה וחסד. אמנם יש לו להתרועע ביום זה שאברהם אבינו מאיר את העולם כלל לישירא - כל אחד דפי ענינו וצרכיו. ויזני, שתפלוטו ועובדתו כלבית החדש לא תהיה רק על מצבו הפרטי, אלא בהסתכלות כללית, ובטפס על כך שיוסיף לחייבו עם רעיו ומכריז שגמלו, ויחפלו ויבקשו מהמים עליהם, ויחזקו ויחזקו בעסקו כחסד שנישירא על שנישירא זה, בכל קמוטות ומרומים, ולכל גוונים וביתותיהם.

אמנם, כאשר האדם מגיע לבית אביו, או כאשר מגיע אביו לביתו, אזי [בנוסף לכך שהאדם

זֹכִים לִ"תַּצְפֵּנָם בְּסוּכָה מְרִיב לְשׁוֹנוֹת"

מתענשה ותגשבע בֵּית - [סוכה] רעדו, וכמה שמנסים שלא לשמוע כלל מה נעשה אצל השכים, אולם את המציאות אין להכחיש, פעמיים רבות מתעורר הצורך להתחקו במדות טובות, כאשר מתעוררים הקולות של השכים על בזה - האחד משורר דוד סג"ל, וגורם לו לשמחת יום טוב, ואילו לערוג ניתן לו דורם המעט הרפץ מכך. יושב זה דורה דוגמאות, משתעממת מאד לרעה, וקשה לפרטם כי רבים הם, ולכן להכנס ויחכם. ולכן דליקת הא סוכות גמי בעולם השחשק בכותו של אחרן הכהן, להתאור בדות טובות, להבין שיש להיות עוד ייחודים צורכים גלגלות אותו בדרך משלה, וכולם יש מקום בעל הסוכה. שכול ואמחד את כל נשמות ישראל.

ולכן בישיבה בסוכה שהיא זכר לענני הכבוד את מוצאים את סוד האחדות וההתכללות, כדברי חז"ל (סוכה כ"ד): "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת", שבנוסף לפירוש הפשוט – שכל ישראל יושבים לשבת בסוכה אחת – (אין עוד ישיבה לכס) נרמז בדברים אלו המהות הפנימית של מצות סוכה. שמבטאת את ההתכללות והאחדות של נשמות ישראל כאחד בצל השכינה.

ונבאר את הדברים במשל. לפעמים יהודי יכול לשבת בסוכה עם עוד הרבה יהודים, ואולי אפילו עם אורחים הסמוכים על שולחנו, והוא יכול גם לשוחח איתם על דא ועל הא בהארת פנים, וגם שש ושמש שזוכה לקיים מה שכתבו בספח"ק שיש להזמין אורחים על שולחנו בתנ

אָהב ימים
לדאָזען טוב

הרה"ק ר' לוי יצחק ב"ר מאיר זי"ע א מברדיטשוב | בעל
ה'קדושת לוי' | כ"ה תשרי תק"ע

וכמה יש ללמוד מכך, כל אחד בעניינו ומעבריו, להסתכל תמיד על כל יהודי בעין טובה, וגם כאשר נראה לו שמצעירים אותו וחולקים עליו וכו', יתבונן בעומק הדברים, ויראה בכל מצב את מעלתם וקדושתם של ישראל, שבפנימיות לבם מכוונים תמיד רק לטוב ולקירבת ה'.

הרה"ק מקאמרנא כותב בספרו היכל הברכה (בהקדמה לחומש שמדבר): "רבינו הקדוש מוהר" לוי יצחק ממברדיטשוב וכו', היו מחלישים דעתו הרבה, ועל ידי רדיפות וחלישות דעת הרבה נפל ממדרגתו יותר מחצי שנה".

כאשר מתבוננים בכך מקבלים הבנה עמוקה יותר בענין דברי הסנגוריה של הרה"ק מברדיטשוב זיע"א - שאין מדובר בצדיק נשגב ונערץ שיושב ומדבר טוב על ישראל.

צדיקים גילו שהרה"ק מברדיטשוב שיין לנשמת רבי יעקבא, שאמר ש'ואבת לרעך כמך' הוא 'כלל גדול במתורה', וגם אמר 'אשרים ישראל, לפני מי אתם משהיטרים ומי טהר אתכם, אביכם בשמיים' וכו'. וכל גילוי צדיקים שהוכרת שם עירו כבר מסוגלת להחמקת הדברים ולעורר את מעללים שם בני ישראל.

הנהגה, כל אחד רוצה לילך בדרכו של ר' יו יצחק מברדיטשוב, וללמד ממיד זכות על בני ישראל, אולם

תחל שנה וברכותיה - ברוך אשר יקים

בחרדת קודש התקבל
מכתבם של גדולי ומאורי
הדור שליט"א המורה
על גדל וחומר הענין
העומד לפתחינו.

כולם כאחד מסכימים
לדעה אחת בדבר
חובתינו לשמור
מפני תחבולות היצר
וחילותיו המתחדשים
וזכותינו וחובתנו
להתלכד
ולחבוקד לנו ולבנינו
ככל שהצעה תראה
יותר תמימה ויותר
גלוש סכנתו מדובה...

מִי רֹאֶה אוֹתָם
יֵצְאִים וְאֵינוּ מִצְטָרֵף
לְהִבִּין וְלֹה־שְׂכִיל
בְּדַבָּר חֹבֶת סוּר
מִרְעָה לְהִרְחִיק
מִזְעִיָּה דֶרֶכְנוּ

מעליה דרכנו

ברוך אליקינו שבראנו לכבודו וחי עולם נטע בתוכנו

כאשר קמו עלינו השלטונות לעקור את לומדי התורה מבית המדרש. וכבר
הושלכו לבית האסורים מטוסי האבירים והבחורים, ומאיימים במעצרים
ובסנקציות על השאר כדי לגרום להם לעזוב את תורתנו הקדושה שהיא מקור
חיותנו, לכן באנו לאמץ ולחזק ידי לומדי התורה הקדושה כי רק הם מקיימים
את העולם, והם המגינים על כלי ישראל ועל הישוב היהודי בארץ הקודש, והם
היסוד לקיומו של עם ישראל.

בכל הדורות ובכל הזמנים ותחת כל השלטונות מסרו יהודים נפשם ללמוד תורה ולעצור בדרך היראה, והננו במצבים קבל עם ועדה שבעז"ה גם בדורנו אנו נמשך לבדו תורה במסירות נפש למרות כל הדיכויים והסנקציות שיוטלו עלינו אלנה ימושור דמור התורה מפנינו ומפי ורענו מעתה ועד עולם.

הנה בעת האחרונה נפתחו ע"י גורמים שונים מסלולים צבאיים על מנת לגייס מבני היהדות הנאמנה במסורה שחיילים מפלוגות אלו יוכלו ללא בגדי הצבא לעכב גם לכל אותם מסגרות מיוחדות לחרדים ללא יוצא מכלל, אשר הצד השווה בזה הוא הרצון לשנות את המהות והרוח של הציבור החרדי, ולכן חובה על כל אחד להמנע ממקומות אלו, וק"י בתקופה זו אשר השלטונות ובראשם הצבא נעמדו בראש עוקרי התורה ושמו למטרה לקעקע את בני היהדות הנאמנה ועולם התורה.

ואנו קוראים לבני הציבור החרדי "אל תלכו בדרך אתם מגעו רגליכם מנתיבתם", עלינו להתחזק בקבלת עול מלכות שמים, קבלת עול תורה, וחזיון גרי הקדושה, ולקיים מאמר הכתוב "צאי לך בעקבי הצאן" וללכת בדרך התורה ללא שום שינוי, רק בדרך המסורה לנו מדור דור.

אמירון סגור	דן יערי דב	סגור ביום חתונה השנים והוא מלחמה	ישראל הרה"צ סודר כיו זמן עוללה	הקני צבי אילון המאמר וזלחה	נשוא ברובסקו אמירון מסלום	יום רב ביאר אמירון מבאן
	אמירון מסלומא		אמירון מוינדץ	אמירון פאנס		

[illegible]

מדברי הרב

בצלאל וייס שליט"א / עמ' 4

הערכות מונעת אסון

מדברי הרה"ג ר' שמעון הלל ויכלדר שליט"א

דידן נצח

עמ' 2 /

דין נצח

בימי חג הסוכות זמן שמחתינו אשר באים להזכיר לנו את רחמינו וחסדיו של הקב"ה בעת צאתנו ממצרים, שהכניסנו תחת כנפיו יתברך, ואף בימינו אנו זוכים אנו להיכנס בימים אלו לחסות תחת כנפי השכינה, ומקיימים מצוות ארבעת המינים זקופים ועומדים ומכריזים דין נצח, דין נצח, נצח ישראל לא ישקר, ורכבות כחורי ואברכי ישראל עומדים בעוז ובנאון בנאוה דקדושה מול כל הלחצים והגזירות קשות המרחפות עליהם, ולכל יתפטר מלשון החלקלקות של פיתויים שונים, זה הזמן להעלות על גס את כינוסי הקודש של 'תנו עוד' שהתקיימו בחודש אב העל"ט, בכמה וכמה ישיבות קדושות.

מרגישין בעמילות התורה משתגעים ומתלהטים אחריה

שרשרת הכינוסים נפתחה בכינוס רב הרושם שהתקיים בישיבה הגדולה 'עמלה של תורה' עיר התורה והחסידות ביתר עילית יצ"ו.

הכינוס התקיים לבקשת הנהלת הישיבה ורבני הישיבה שליט"א, ולדרישת תלמידי הישיבה אשר נפשם חפצה לשמוע המידע הנצרך בתקופה מאתגרת זו, ולדחות מוכן לעמוד בקשיים שרשעי ישראל מערימים בתקופה זו על עולם התורה בא"י.

פתח הכינוס הרב"ג ר' שמעון הלל ויכלודר שליט"א שבדבריו היטיב לבאר את ההשקפה הנכונה ברבר הגיוס לצבא [דבריו מובאים בכתבה נפרדת].

גם נשא דברים הרב"ג ר' בצלאל וייס שליט"א, אשר פרס כשמלה בפני הציבור, הדרכה מעשית, בפעולות הנכונות שצריכים לעשות כדי לא להיעצר, ובנוסף הדרכה טכנית איך להתמודד בעת מעצר ח"ו.

מה נהדר היה לראות אולם האוכל של הישיבה מלא וגדוש בשעות בין הסדרים, הזמן המיועד למנוחת הנפש, ולמרות זאת השתתפו כלל תלמידי הישיבה בידעם חשיבות ונחיצות הדבר, מה שהעיד על ההתעניינות התלמידים בנושא.

הכינוס נמשך למשך כשעתיים, כאשר במשך זמן

הערכות מונעת אסון

מטרת הכינוס וחשיבותו גדולה מאד כדי שלכל אחד יהיה את כל המידע הנצרך בתקופה מאתגרת זו, וגם לרכות להיות מוכן לעמוד בקשיים שרשעי ישראל מערימים בתקופה זו על עולם התורה בא"י.

וכמו שכל מדינה עורכים תרגילים לאסונות שלא יקרו ח"ו, אפילו שאין הרבה אחרים שהרבר יקרה, אך כדי שהציבור יהיה מוכן באם זה יקרה ח"ו זה מצדיק את ההשקעה והמאמץ המרובה בעריכת התרגיל, כן בניסיון של עולם התורה בימים אלו, ראו גדו"י צורך להכין את עולם התורה, כדי שאם ח"ו יקרה ויעצרו את אחד מבני התורה, יוכל בס"ד לעבור זאת בצורה הקלה ביותר, ובפרט לגבי הניסיונות ברוחניות שיש בכלל הצבאי.

עם זאת מוכן הצורך להמשיך להיות בשגרה כמימים ימימה, ולא להימנע מלעשות דברים שבשגרה מוחמת הפחד ממעצר, כי ההימנעות משגרה לאורך זמן, דינה קשה אף יותר משהייה בכלא.

האיסור החמור בגיוס לצבא ולקדקוד וכדו'

כל גדולי ישראל מקצה לקצה אסרו בתכלית האיסור ללכת לצבא בכל מסלול ותוכנית שהוא, [ואף אם יש ויכוחים בדרכי המלחמה איך להתנהל בענין הגזרה מול השלטונות. אך בענין האיסור לכל שומר תורה ומצוות להתנגים בזה אין שום חולק]. ועל אף הפיתוי שיש במסלולים שלבושים בהם כבגדים אזרחיים, יש להבין את חומרת הדבר וככל שנגיד על מה אנו נלחמים זה יוסיף כוח לעמוד מול הפיתויים.

הדבר ברור בלי שום ספק שמטרתם בחוק גיוס לכולם, הוא לייצר צבא עם, שבצבא יש חיל חינוך, שמטרתו מוצהרת לחנך את הצעירים

מדברי הרה"ג ר' שמעון הלל ויכלרד שליט"א

בשיחה באשדוד שנאמרה בעיקר לאברכים ולהורי הבחורים שמרגישים מידי חודש בחודשו את הסנקציות הכלכליות הורחב שכל עסק וטרחת הפרנסה זו רק השתרלות, והרי הסנקציות שגורנו על עצמנו מרצון ומשלמים עליהם המון כסף בגלל עקרונות יהדותנו כגון אוכל כשר למהדרין, וכן מגורים באזור חרדי, שכן לימוד למוסדות שמורים שמותאמים לאופי חינוכנו, הוצאות אלו מגיעות לכדי מיליוני שקלים במצטבר, ויש משפחות שזה מסתכם אצלם באלפי שקלים לחודש, וכיון שההתגייסות אסורה בתכלית האיסור, וכל באיה לא ישובו, ע"כ למי שמבין את חומר העניין אין לו ניסיון כלל בזה כמו שאין ניסיון לעבוד ח"ו בשבת, אפילו למי שדחוק מאד בפרנסתו.

הבחירה בכלא מוזקת את הקושי

בעולם הדמוקרטי של ימינו בית כלא הוא לא מקום שמכים בו ולא סובלים בו יסורים, כל הרעיון הוא רק לקחת לאדם את העצמאות. ואם האדם מגיע מבחירה לכלא, מתוך ההבנה שהוא עושה בזה דבר גדול, והוא שגריר נאמן של התורה הקדוה, הרי חסך את עיקר קושי שיש בכלא, שהרי במצב שהוא כבר שם הרי בחר בזה. משל למה הדבר דומה לבחורים שבבין הזמנים לוקחים אוהל וישנים צפוף כבוץ ובחוס, ונהנים מזה. ואילו משהו היה מחייב אותם לעשות זאת היה זה עונש קשה מאוד. ואכן רואים זאת כמוחש שאנשים שנכנסו מרצון לכלא לא סובלים שם כ"כ.

הן אמנם שהכלא הצבאי אינו מקום נופש, יש בו קשיים גם בגשמיות וגם ברוחניות, וע"כ הורו כל גדו"י שאין לבחור לגרום להסגרתו לכלא, ע"י התרשלות או זלזול וכדו', והרי אנו מתפללים כל יום אל תביאיו לידי ניסיון. וע"ז אמרו חז"ל, (ב"ב יג:) 'אי דאיכא דרכא אחרינא רשע הוא'.

לישראליות רח"ל [וכמובן ששמירת התורה והמצוות לא נכלל בערכי החינוך של הצבא אלא להיפך ור"ל].

גם ה'מזרחי' ורבניהם אומרים זאת במפורש, שבצבא מכשילים את תלמידיהם בג' עבירות חמורות ובדווקא [אלא שלאבוננו כבר כתב האמרי אמת על מייסד המזרחי, אהבת ארץ ישראל העבירתו על דעתו ועל דעת קונו, וע"כ אין בהם את העוז להודות בטעותם והם לא מפסיקים לשלוח את תלמידיהם לשחיטה רוחנית על מזבח הציונות].

והרי אם המסיון רח"ל יפתח 'מסלול טכנולוגי', לצורך סיוע בפרנסה וכדו', הרי אף אחד לא יאמין להם כיון שהרי מטרתם גלויה, כמו"כ בענין של הצבא. גם צריך לדעת שכל מי שמתגייס [אף לקורס סופרי סת"ם וכדו'] עפ"י חק הוא ברשותם לגמרי והרי הוא עבד כנעני לצה"ל ל 3 שנים, ואם מחר יחליטו לשנות את תנאי הדת [כמו שקרה ברוב ככל המסלולים "המותאמים"] אין לו אפשרות לעזוב, והוא נתון 3 שנים למרותם של הרמטכ"ל והיועמשי"ת והבג"ץ.

כלא וסנקציות לא ירתיעו

חזקות והחובה להיות מוכן להיכנס לכלא למען קיום היהדות. הלא בהיסטוריה היהודית עשרות מגדולי ישראל וגדולי החסידות ישבו בכלא למען שמירת היהדות. ברוסיה הקומוניסטית היו אומרים שאם לקחו אותך לכלא סימן שאתה יהודי, ואם לקחו אותך פעם שניה סימן שאתה יהודי גאה, ופעם שלישית זה כבר מחזי כיוהרא.

ברוך ה' בימינו זה מדובר בנסיון קל לעומת הנסיונות המרים שהיו בכל הדורות בגלות, ולהבדיל רואים בעולם קבוצות וקהלים שונים שסובלים הרבה יותר מהליכה לכלא למען האידאולוגיה המעוותת שלהם, ולא תהיה כוחנת כפונקציה.

רב נשארו אח"כ ללבן את הנושאים והשאלות המעיקות על לבכם, בשיג ושיח עם הדרשנים שליט"א.

במקום חולקו פרוספקטים מיוחדים ובה הוראות והדרכות מפורטות לרווחת התלמידים.

דרך כוכב מיעקב

עוד כינוס מפואר ומרומם התקיים בהיכל הישיבה הגדולה הוותיקה כוכב מיעקב 'טשעבין' שבעיד"ק ירושלים תוכב"א בשבוע שאחרי תשעה באב, כידוע כי בישיבת טשעבין נמשכים סדרי הישיבה כרגיל גם בחורש אב, ורק בשעות בין הסדרים מתקיימים פעילויות שונות להנעת התלמידים.

במסגרת הפעילות התקיימה כינוס מפואר ומרומם בהיכל ברוך טעם, בהשתתפות חלק נכבד מרבני ורמ"י הישיבה שליט"א, ציבור התלמידים האזין בקשב רב לדרשות המיוחדות שנשמעו במסגרת הכינוס.

פתח הכינוס הרב"ג ר' שמעון הלל ויכלרד שליט"א שברבריו היטיב לבאר את ההשקפה הנכונה בדרך הגיוס לצבא.

גם נשא דברים הרב"ג ר' בצלאל וייס שליט"א, אשר הביא בפני הציבור, הדרכה מעשית וטכנית, בפעולות הנכונות שצריכים לעשות כדי לא להיעצר, ואיך להתמודד בעת מעצר ח"ו.

משא מיוחד התקיים ע"י הר"ר משה מרדכי וייס שליט"א, אסיר המערכה שזכה לשבת במעצר על דבר כבוד שמו יתברך, ושיתף את כלל הציבור בהגעשה בתוככי בית הכלא הצבאי, כאשר במילי דבריהותא וליצנותא דעבודה זרה השמיע חלק מההוראות השונות של המפקדים.

פרק מיוחד מדבריו הקדיש על הזכות לקיים את הפסוק 'יגבה לבו בדרכי השם' כאשר ע"י שאין מתפעלים ואין מתביישים מפני המלעיגים בעבודתו יתברך שמו זוכים להתגבר על הקשיים הרותמים וההתמודדות הרוחניות השורר שם בכלא הצבאי.

הכינוס שהיה אמור להתקיים במשך שעתים התארך הרבה מעבר למשווער ונסחב למשך קרוב לארבע שעות, כאשר כל מקומות הישיבה מלאים, ועשרות רבות של תלמידי הישיבה הוצרכו לעמוד מחוסר מקום.

עטרת תפארת ישראל

אמנם כולנו שמענו על עצורים רבים בשנה האחרונה. אבל חשוב לדעת שמתוכם המקרים של מעצרים יזומים על ידי משטרה צבאית, או מעצרים אקראיים על ידי משטרת התנועה וכדו' - הינם מזעריים ביותר כפי שיוסבר להלן. רוב מוחלט!! של המעצרים הם על ידי נסיונות של משתמטים לצאת לחו"ל, או על ידי מעצר משתמטים שמגיעים לבקרו"ם על מנת להוציא פטור.

כך שיוצא שהמעצרים ע"י משטרה צבאית או ע"י משטרת התנועה הם מועטים ביותר. אולי פחות מ-20 בשנה החולפת. מתוך ציבור למעלה מחמישים אלף משתמטים בליעה"ר, יתכן שבעתיד יחמירו ויחליטו למלא את הכלא בכל מחיר, אבל במצב כיום הסיכוי למעצר נמוך מאוד.

לגבי משטרה צבאית חשוב לדעת:

א. מעצרי משטרה צבאית מתבצעים ברוב המוחלט של המקרים - בכתובת המגורים הרשמית של המשתמט. כך שבחור שנמצא בישיבה או מתארח אין כמעט סיכוי שייעצר.

ב. משטרה צבאית מגיעה לרוב בין 11 בלילה ל-3 לפנות בוקר. בשעות אחרות - כנראה לא מדובר על זה.

ג. לשוטרים צבאיים אין רשות לפרוץ דלת. לכן כשהדלת נעולה אם לא פותחים להם ידפקו עד שיילכו. הם דופקים חזק, אפילו חזק מאוד, ומפחדים, אבל האיזמים שעוד רגע פורצים וכו' הם איזמי סרק.

ד. גם כשבחור לא נמצא בבית, יש לדעת שאם פותחים להם הם עורכים חיפוש יסורי, בכל מקום אפשרי ובלתי אפשרי כולל ארונות מטבח והמסתעף. וכל ערום יעשה ברעת ולא יתן למשחית לבא וכו'.

ה. כל הג"ל נכון לגבי משתמטים שלא היו מעולם בצבא. "עריקים שנפקדו אחרי חיול מצבם חמור יותר וההתנהלות שונה. חשוב לדעת! חייל לעניין זה כולל גם את מי שנעצר וישב בכלא צבאי, או מי שהתייצב בבקרו"ם (לא בלשכת גיוס).

לגבי אירועים של נסיונות של מעצרים אקראיים

שתי מילים: "צבע שחור".

יש לחייג מיידית למוקד 073-888-1234

לגבי יציאה לחו"ל:

א. חשוב מאוד לחלק בין "עיכוב יציאה" - היינו צו עיכוב היוצא בעקבות אי התייצבות בלשכה להליכי הצו הראשון כמה פעמים, לבין "משתמטים" היינו צו מעצר היוצא בעקבות אי הגעה בתאריך גיוס.

כינוס בביהב"ס ויז'ניץ אשדוד

מדברי הרב בצלאל וייס שליט"א

ב. למשתמטים אין לסמוך בשום אופן על המידע שניתן במשרד הפנים.

ג. מעוכבי יציאה שאינם משתמטים, בדרך כלל לא יוכלו לצאת ויחזרו הביתה. משתמטים יוסגרו מיידית לכלא!

ד. למעוכבי יציאה שאינם משתמטים, ניתן לרוב להסדיר את העניין על ידי הסדרת מעמד בלשכת הגיוס (בכפוף לשאלת רב!). משתמטים לא יפתרו את העניין בקלות לכן בכל מקרה של צורך יש להבין היטב את הסיטואציה והסיכונים וכמובן שאלת רב.

ה. לגבי מי שלא יודעי את המעמד שלו אם הוא מעוכב יציאה או משתמט, ואין בידו את הצווים שקיבל בדואר. כיום יש את האפשרות לכל אחד לברר ברשויות הצבא ע"י תאריך הנפקת תעודת זהות (ניתן להיעזר בקול עוז 1492-888-073). לא להתקשר לצבא באופן אישי. ו. מסתובבים סיפורי גבורה רבים על כאלו שהצליחו "להתפלח" במעבר הגבול. אין אפשרות במסגרת זו להיכנס לכל מקרה לגופו, אבל חשוב לדעת שרוב הסיפורים לא היו ולא נבראו. בחורים התביישו לספר שהלכו קודם ללשכה וכדו' או המציאו סיפורים, או שככל עדיין אין להם עיכוב יציאה.... גם אם קרה שהצליחו לצאת, מדובר לרוב במעוכבי יציאה שאינם משתמטים, ובכל מקרה, על כל סיפור כזה יש עשרות רבות שנמקים בכלא.

לגבי עשיית כבוד

א. חשוב לדעת כי כיום הצבא כמעט לא נותן פטורים. יש לשכות שנותנות לאחוזים בודדים, ויש מקומות שכבר גם זה לא. בכל אופן זה לא מדובר על פתרון לכלל הציבור. הדבר מצריך המון השקעה וסיכונים. ואם כולם ינסו הרי שגם זה לא יעבור. תרגולת המטילה ביצה ביום לא תתחיל להטיל חמש ביום. נסיון "לקטוף" ממנה חמש ביצים בבית אחת-אולי יצלח, אבל יהרוג את התרגולת ולא יהיו יותר ביצים בכלל. יש לשכות שכבר ממעיטות מאד במתן פטורים עקב נסיונות לסחוט כמיות מופרות של פטורים. אם היה אפשר לתקן ע"י גדולי ישראל שאין רשות לגשת לפטור אלא למקרים חריגים כגון מי שהמשפחה שלו בחו"ל או טיפולים רפואיים וכדו', אז אולי יהיה אפשר להציל את מה שנשאר. ברגע שכל העדה כולם קרושים כולם ברורים כולם משוגעים ופסיכיאטרים, ברור שזה לא יחזיק מעמד בכלל.

ב. ההתייעצות עם העסקנים חייבת להיות ברורה ומסודרת. כדאי מאוד שיהיה פנים אל פנים. מאוד קשה בשיחת טלפון של כמה שניות להסביר את המצב לאשורו, לנתח סיכונים וסיכונים ולקבל החלטה מושכלת. קרה פעמים רבות שבחורים נכלאו לזמנים ממושכים רק בגלל שלא הבינו נכון את מה שנאמר להם בטלפון או שלא הצליחו להסביר את המקרה כמו שצריך.

ג. לאלו שרוצים פטור גם במחיר ישיבה בכלא, וכאמור-כיום אין באמת ערובה שזה יצלח, צריך לדעת שגם בכלא יש מכשולות ובעיות רוחניות ולכן גם זה צריך הכרעה של רב!! יש לדעת שבישיבות רבות ההוראה היא כי במקרה של מעצר יש להיות דווקא ב"אגף", כלומר בבידוד. כך מבחינה רוחנית יש פחות בעיות.

כינוס בישיבת טשעבין

מחיל אל חיל המשיכו בכינוס נוסף ומיוחד שהתקיים לתלמידי ישיבה הגדולה תפארת ישראל רוזין באינן שבע"ת מודיעין עילית יצ"ו, הכינוס התקיים במסגרת הקעמפ המיוחד שיועד לתלמידי הישיבה במושב יסודות יצ"ו, בהשתתפות המשגיח הרח"ג ר' פנחס שובקס שליט"א.

בתחילת הכינוס שרו ניגוני התרוממות לדומם את הציבור בנאוה דקדושה, ובעמידה איתנה ונכונה להבין את חלקם וזכותם לעת כזאת.

פתח הכינוס הרח"ג ר' שמעון חלל ויכלודר שליט"א שכבריו הטיב לבאר את ההשקפה הנכונה בדבר הגיוס לצבא.

גם נשא דברים הרח"ג ר' בצלאל וייס שליט"א, שהשמיע בפני הציבור, פרקי הדרכה קצרים איך להתמודד בעת מעצר ח"ו ופעולות הנכונות שצריכים לעשות כדי לא להיעצר.

מושא המרכזי התקיים ע"י הרח"ג ר' חיים יצחק מנשל שליט"א מגדולי העסקנים ומוסרי הנפש למען המערכה, אשר טרח להגיע ולשאת מדרותיו בכינוס המיוחד, אשר במתק לשונו החדיד בתלמידים עוז וגאוה דקדושה, שלא להיבהל מכל דברים המפריעים ואשר לוחצים אותנו.

פאנל מיוחד התקיים עם 2 אסירי המערכה שזכו לקדש שמו יתברך, שתוארו בפני התלמידים את סדר היום ככלא הצבאי, וכן דרכי ואופני ההתמודדות עם הקשיים הקיימים שם, ובאופן מיוחד כפן הרוחני להתגבר על זה ולעמוד בעזות דקדושה, וכאם מתעקשים על הצרכים החיוניים מקבלים אותם.

הציבור האזין בתתק רב ושיבת במיוחד את הכינוס, כאשר על ידי כך יודעים הם את הדרך לילך בה ואת המעשה אשר יעשו, באם ח"ו הרבר יקלע לידם.

בגמר הכינוס יצאו בריקודים סוערים מניגוני המערכה, וכן ניגוני שבח והודאה להש"ת ואף העלו את אסירי המערכה על כפיים, ורקדו עימם למשך זמן רב.

כינוס בישיבת עמלה של תורה

ויכנה חומת אשדוד

אחרון חביב במסגרת כינוסי חודש אב העל"ט, כינוס נוסף וקדוש התקיימה בבית מדרש המרכזי דחסידי וויזניץ בעי"ת אשדוד רובע ז', בהשתתפות תושבי העיר שהתאספו ובאו לכינוס קדוש זה.

היכל ביהמ"ד המכיל מאות מקומות ישיבה הוכן במיוחד שיוכל להכיל את כלל הציבור הצמאים לשמוע את דבר ד', אך מפאת ריבוי הציבור בליעה"ד שהוסיף להגיע בהמוניו עוד ועוד, הוצרכו להוסיף עוד מקומות ולפתוח עוד שטיבלאך וחדרים הסמוכים לביהמ"ד, ועדיין היו הרבה שנשארו לעמוד מחוסר מקום.

פתח הכינוס הרה"ג ר' שמעון הלל ויכלדד שליט"א שבדבריו היטיב לבאר את ההשקפה הנכונה בדבר הגיוס לצבא.

גם נשא דברים הרה"ג ר' בצלאל וייס שליט"א, שהעלה בפני הציבור כמה נקודות חשובות שיבוא להם לעזרה בעת התמודדות עם מעצר ח"ו, וכן בפעולות הנכונות שלא להיעצר.

דברים נחמדים נשמעו ע"י הרה"ג ר' דוד מנחם מינצברג שליט"א מאסירי המערכה, שסיפר כי בעת מעצרו על קידוש ד' זכה לקיים את הכתוב 'את אשר התעללתי במצרים' - במפקדי הכלא הצבאי, ובפעולות מיוחדות אשר היוו להם למכשול, כאשר כל מטרתם שם היא לשבור את הרוח והנפש, וע"י פעולות אלו זכה להפוך את המטרה על היפוכה.

הכינוס התקיים לבקשת רבני העיר שליט"א, אשר בימים אלו מקימים אירגון גג שתעמדם לעזר וסיוע לכלל תושבי העיר אשדוד.

אשרי עין ראתה מאות מתושבי העיר שהשתתפו בכינוס הקדוש עד לשעות המאוחרות של הלילה, כאשר הציבור מאזין ברתק וקשב רב לדברים מלאי תוכן שנשמעו בעת הכינוס.

קנה לך סניגור ליום הדין

בימי הרחמים והסליחות
נותנים כח לבנינו ולעצמנו
ומצטרפים למיזם האחדות
של כלל ישראל

מצטרפים עכשיו

03-313-1000

להצטרפות מהירה
ולפרטים מלאים
כלא 1000
בנדרים מלוס

המזום עומד בנשיאות
ובמיקוח גדולי הדיונים
שליט"א וכל שאלה
מוכרעת על ידם בלבד

בסיוע:
אחים אנהנו
על אדום לא מותרים

התאגדות קהילות החסידים
לחיוזוק וכיצוד נגד גזרת הגיוס "רענו עוז"
בהכוונת ובפיקוח גדולי מרביצי התורה והחינוך:
הג"ר צבי שיינברגר שליט"א – ישיבה גדולה "מאור עינים"
הג"ר בן ציון שפירא שליט"א – ישיבה גדולה "עמלה של תורה"
הג"ר שמואל דוד שניאורסון שליט"א – ישיבה גדולה "כוכב מיעקב" – טשעבין

073-888-1492

הבטחת רבינו,
מי שישתדל
בהפסד
ספריו יהיה
לו המהדר
למליון

הארי החזי

פננמם נפלאים מתורתו של

המהר"א לייב

הגאון רבי אריה לייב צינץ זי"ע מפלאצק

מכון להוצאה הרשית ומפארת
של ספרי מהר"א לייב צינץ זי"ע

ת.ד. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.org

גיליון שפ"ט, חג הסוכות תשפ"ז

אנשפיזין

שהגוף, שהוא רגלה של הנשמה, ימוט ויאלץ להתגלגל שוב, אלא מקיימו שוב בארץ.

(קומץ המנחה - פרשת וירא)

יעקב שלימיתא

שיתופו של יעקב אבינו בבריאת העולם

זכר רחמי' ה' וחסדי' כי מעולם המה (תהלים כה, ו).

בוזרה פרשת שמני (פס' א) אמרו על פסוק זה, שכאשר ברא הקב"ה את העולם נטל את יצחק ועימו ברא את העולם. אך ראה שאין העולם מתקיים, ועל כן לקח את אברהם והעמיד בו את העולם. ועדיין ראה שהעולם צריך חיזוק, נטל את יעקב ושיתפו עם יצחק. והיינו כפי הידוע שיצחק הוא כנגד מידת הדין, אברהם כנגד מידת הרחמים, ויעקב יש בו שיתוף שתי המידות. והיינו שרצה הקב"ה לברוא את העולם במידת הדין אך ראה שאינו מתקיים ועל כן העמידו על מידת הרחמים, ואף במידת הדין עצמה שיתף את מידת הרחמים והיא מידתו של יעקב אבינו מידת התפארת.

והוא שנאמר בפסוק זה, שמבקשים אנו זכר רחמי' ה' ורחם עלינו, שהרי חסדי' מעולם המה - עוד מימי בריאת העולם ביקשת ורצית להעמידו על מידת הרחמים והחסד.

(קומץ המנחה - הספד)

משה רבינו רבינו זכה לקבל את התורה ולא אחר

הטעם שמשם רבינו זכה לקבל את התורה ולא אחר

משה קיבל תורה מסיני (אבות פ"א, מ"א).

משה רבינו, הוא זה שזכה לקבל את התורה ולא אדם אחר זולתו, גם הר סיני זכה שעליו תרד השכינה ונתת התורה ולא על הר אחר זולתו. וכמסופר שהקב"ה פסל את כל ההרים שרצו שעליהם נתת התורה, ובחר בהר סיני - הנמוך והשפל מכולם.

כך גם זכה משה הענו מכל האדם אשר על פני האדמה, להיות זה שיקבל את התורה ויתנהג לישראל.

כך מתבאר המעשה. משה קיבל תורה, וזכה למדרגת קבלת התורה - מסיני, כלומר שהוא היה זהה לסיני שהיה השפל בכל ההרים, ולכן זכה שתנתן התורה על ידו, כי הוא היה הענו מכל האדם.

אחרון פנהא קדישא

אהרן הכהן השאיר רושם מעבודת יוה"כ לדורי דורות

והיתה זאת לכם לחקת עולם וגו' ויעש כאשר צוה ה' את משה (שם, טז).

כיון שעשה אהרן את העבודה כולה לפי רצון השם, השאיר אחריו רושם וכוח לדורי דורות, שאפילו כשאין בית המקדש קיים יהא יום הכפורים מכפר.

"והיתה זאת לכם לחקת עולם" - עבודת יום הכפורים תהיה לכם לעולם לכפרה, משום "ויעש כאשר צוה ד" - מכיון שעשה אותה אהרן, שהוא שורש כל הכהנים הגדולים, במידה כה רבה של קדושה וטהרה כאשר ציווה ה'.

מלא העומר

אברהם רחיקא

גם אכילתו ושיתו נכללו במצוותיו

ואברהם זקן בא ימים וה' ברך את אברהם בכל (בראשית כד, א).

הנה, כל המעשים שעושה האדם התכלית המצווה - נחשבים לו. אפילו מעשה שהוא לצורך הגוף נכלל גם הוא במצווה, כגון אכילה ושניה - שאם כוונתו בהם היא לתת כוח בגופו למען עבודת ה', הרי שהכול נכלל בכלל מעשה המצווה...

ובזה מובן מה שכתוב 'ואברהם זקן בא ימים וה' ברך את אברהם בכל'. כי על פי זוהר (חלק א רס"א, ב), הימים עצמם שבהם האדם פועל את הטוב - הוא עתיד להתלבש בהם. ומאחר שאי אפשר לאדם מבלי שיעסוק בצרכי הגוף, הרי שאצל הצדיק נכללים גם ימים אלו במדרגת הימים הקדושים...

לכן נאמר 'ואברהם זקן בא ימים' - שבא עם כל הימים במלואם, שכן כולם נצטרפו יחד בקדושה. 'וה' ברך את אברהם בכל' - בא ללמדנו שלא תאמר שמא נכלל בימי הקדושה רק הזמן שבו עסק בעבודת ה', אך לא הזמן שבו עסק בצרכי הגוף, ואם כן נמצא שהיה צריך לגרוע הרבה מן הימים; לכך אמר הכתוב: 'וה' ברך את אברהם בכל' - היינו בכל מעשה ידיו, גם אלו של צרכי הגוף. ואף הימים הראשונים שעברו עליו בטרם שהכיר את בוראו, גם אלו נכללו לבסוף בקדושת הימים שבא להתלבש בהם.

(מלא העומר - ריש פרשת ויחי)

יצחק עקידתא

יצחק אבינו מלמד זכות - "מחצה עלי ומחצה עליך"

אמרו בגמרא (שבת פט, ב) שלעתידי לבוא בא הקב"ה אל אברהם אבינו ואומר לו: "בניך חטאו", ואברהם משיב לו: "ימחו על קדושת שמך". הולך אל יעקב ואומר לו: "בניך חטאו", ואף הוא משיב לו: "ימחו על קדושת שמך". כיוון שכן, הולך הקב"ה אל יצחק, והוא בא בחשבון עם הקב"ה ומפחית ממניין השנים של כל אדם, עד שמגיע לכך שמתוך שבעים שנות חייו של אדם אין להענישו כי אם על שנים עשרה ומחצה שנים. והוא אומר לקב"ה: "מחצה עלי ומחצה עליך, ואם אינך מסכים - הרי ידא הכול עלי".

והקושיה ידועה ומפורסמת: הכיצד אמרו אברהם ויעקב על זרעם 'ימחו על קדושת שמך' וכי יעלה על הדעת שאבות העולם יתאכזרו לבניהם? אך יש לפרש שכוונתם הייתה שיבואו לעולם בגלגול נוסף, ובו יתקנו את אשר חטאו.

והנה, במדרש אמרו על הפסוק 'אשא עיני אל הקרים' - שאלו האבות. והיינו שאמר המשורר, אשא עיני אל הקרים - לעתיד לבוא כאשר הקב"ה בא אל האבות ואומר להם 'בניכם חטאו', הרי מאין יבא עזרי - שכן הם אומרים לו 'ימחו על קדושת שמך'. ואין כוונתם חלילה להתאכזר לבניהם, אלא לומר שיריד בגלגול, והיינו: עזרי מעם ה' עשה שמים וְאָרֶץ - 'שמים' זו הנשמה שממקור עליון חוצבה, ו'ארץ' זה הגוף. וזהו שנאמר 'עשה שמים וְאָרֶץ' בלשון הווה ולא 'עשה' בלשון עבר - משום שהכוונה שהקב"ה ירכיב עתה את הנשמה בגוף חדש ובגלגול חדש.

אך הקב"ה אינו חפץ בכך ורוצה בישועת עמו, ולכן פונה אל יצחק שמלמד זכות על בניו. והוא שנאמר: אֵל יִתֵּן לְמוֹט רָגְלְךָ - שה' אינו נותן

חדש!

ניתן לשמוע בכל שבוע דבר תורה מרבנו המהר"א לייב צינץ על פרשת השבוע,

מפי המשפיע הרב הגאון רבי ברוך שוורץ שליט"א 08-8648989 שלוחה 5 מרבני המכון ומו"ץ באוצר הפוסקים

יוסף צדיקאי

הרמז בפסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר' על יוסף הצדיק

ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון. ששה במסורה [הובא באלשיך: (א דין ב) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג, מ) ג] 'ולקחתם אגודת אזור' (שמות יב, כב) ד] 'ולקחתם את ארון ברית ה' (ש"א ג, ח) ה] 'ולקחתם מן החרם' (יהושע ג, יח) ו] 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ' (במדבר יג, ט).

ויראה לפרשו, כי ידוע שסיבת מכירת יוסף היתה סיבה לגאולה, כמו שאיתא בזהר (ח"א קפה, א) שעל ידי שירד יוסף תחילה למצרים היתה להם תקומה, כמו שהביאו בספרים (ראה 'מלא העומר' להלן מו, כ ובהערה שם). והנה גזרה חכמתו יתברך שיהיה כ"ב שנים במצרים, והכל בעתו ובזמנו, שיעקב היה זמנו לירד למצרים בזמן הראוי, ובתחילה הוצרך יעקב להיות בארץ ישראל, וכל זה היה סיבה לגאולה, שהיה יעקב מרכבה לשכינה בארץ ישראל, ויוסף היה במצרים.

והנה אין ספק שיוסף לא הודיע לאביו באשר הוא שם, והוא לפי שהשכיל שעדיין אין זמן ירידת יעקב למצרים, ולזה נתחכם שעדיין לא ירד אביו עד הזמן הראוי, לפי עוצם השגתו של יוסף תוכן הדברים, והכל עשה יפה בעתו. ולזה נתחכם יוסף שלא יודע לאביו עד עת בא דברו וזמן שירד יעקב למצרים, ושלא יקדים שתראה שהיה במצרים שהיתה מקום הוזהמא.

ולזה אמרה המסורה, כי 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר', הוא יוסף כנודע, שנלקח מאביו, שנקרא (להלן מט, כב) 'בן פורת יוסף', והוא 'פרי צדיק עץ חיים' (משלי יא, ל), והוא מהודר, 'בכור שורו הדר לו' (דברים לג, ח). והשניה 'ולקחתם גם את זה' - 'ולקחתם אגודת אזור', כי יוסף נתחכם פן יורגש להם שהוא יוסף, ויודיעו לאביו, ועדיין לא הוכשר הזמן שירד יעקב למצרים, כי הוצרך להיות בארץ כנען להכניע הקליפה אשר היה שם, ולהעלות ניצוצי קדושה מארץ כנען. ומובן שכוונת יוסף באשר

שכבר אסר את שמעון, ונתחכם להחזיק לבנימין גם כן, פן ירגישו ויודיעו לאביו, ויתירו לגלות הדבר. אבל באמת צרפו לשכינה עמהם, ואם היו עשרה יוכלו להחזיק הדבר, כי כל בי עשרה שכינה שריא (סנהדרין לט, א), וזהו: ולקחתם 'אגודת' שהם שלושה (סוכה יג, א), ולא נשאר רק תשעה, אם כי אין אפשר להחזיק הדבר. וזהו 'ולקחתם את ארון ברית ה', שצירפו לשכינה, אם כי 'ולקחתם מן החרם', ואי אפשר להחזיק פחות מעשרה. וסיבת שיעקב נשאר בארץ ישראל, הוא כדי להכין ולעשות הכנה שיעלו לארץ ישראל על ידי קדושת יעקב, וזה 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ'.

מלא העומר - פרשת אמור

דוד מלכא משיחא

ה' בעצמו יקים לנו את סוכת דוד הנופלת

הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת (ברכת המזון)

בגמרא אמרו (ברכות ד, ב) שבפרק תהילה לדוד (תהילים קמה) ישנן כל אותיות הא-ב מלבד האות נ', לפי שבה נרמזת מפלתם של ישראל שנאמר 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל'. אך דוד סמך את תקומת ישראל ברוח הקודש באומרו 'סומך ה' לכל הנופלים'. וכך מובא בזהר (ח"א ג, ב) שלגלויות הראשונות ניתנה קצבה וקץ, אך לא כן לגלות האחרונה אותה יקים הקב"ה בעצמו וכפי שנאמר (עמוס ט, יא) 'ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפלת'.

וכך מתפרש הפסוק שאנו אומרים בהלל דחה דחיתני לנפל וה' עזרני - כנגד הגלות הראשונה אחרי חורבן בית ראשון, שניתן לה קץ לאחר שבעים שנה. **דחיתני לנפול** - כנגד הגלות האחרונה שהיא נפילתם של ישראל ביד שונאיהם. אך **ה' עזרני** - שה' בעצמו יקימנו מגלות זו, כאמור 'סומך ה' לכל הנופלים', בעת שיקים את 'סוכת דוד הנופלת'.

הגדה של פסח - ברכת השיר

פניני ישועות

שנתיים של חיפושים הסתיימו מיד לאחר השותפות עם הצדיק!

להצטרף כשותף קבוע בהוצאת הספרים הקדושים, מתוך אמונה ברורה שזכות התורה תפתח עבורו את השערים הנועלים.

מה שאירע לאחר מכן הוכיח שוב את כוחה הפלאי של הסגולה. חודש אחד בלבד לאחר שהרים את תרומתו והפך לשותף, התרחש הנס. באורח פלא ובהשגחה פרטית מדויקת, הגיעה אליו הצעה

לדירה מצוינת ואיכותית באשדוד, שעלתה על כל ציפיותיו. התברר כי בעל הנס נאלץ לעזוב את הארץ בדחיפות, ולכן הציע את הדירה למכירה מיידית במחיר מוזל וחסר תקדים. ר' אבנר חתם על החוזה בשמחה עצומה, כשהוא מבין היטב מי כיוון עבורו את העסקה

המושלמת הזו מלמעלה.

"שנתיים שלמות חיפשתי ללא הועיל", הוא מספר בהתרגשות, "אך ברגע שהפכתי לשותף בתורת הצדיק, הישועה הגיעה בתוך חודש ובצורה הטובה ביותר שיכולתי לבקש".

למכור דירה בלא שתחת ידיו חלופה, זהו מצב המעורר חוסר יציבות ודאגה רבה. ר' אבנר פ. מהעיר אשדוד מצא את עצמו בדיקו בסיטואציה המורכבת הזו. לפני כשנתיים הוא מכר את דירתו, ומאז החל במסע ארוך ומייגע בחיפוש אחר דירה חלופית שתמצא חן בעיניו ותתאים לצרכי משפחתו. במשך עשרים וארבעה חודשים ארוכים הוא בחן אינספור הצעות וסייר בנכסים רבים, אך שום דבר לא התאים. הייאוש החל לחלחל, והתחושה הייתה שממש הגיעו מים עד נפש. חוסר הוודאות והיעדר קורת גג קבועה העיקו מאוד על בני הבית.

מתוך הבנה שהשתדלות טבעית כבר

אינה מספיקה כאן, החליט ר' אבנר לפנות דרך שלמעלה מן הטבע ולעזור רחמי שמיים. הוא שמע על הבטחתו הנדירה של רבנו המהרא"ל צינץ ז"ע להיות מליץ ישר לכל מי ששותף בהדפסת ספריו. ללא היסוס, הוא יצר קשר עם משרדי המכון והחליט

ניתן להזמין חנים את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

08-864-89-89

ארה"ב: 718-2592395

להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום
צוואתו של הגאון ז"ע ולזכות בהבטחתו

הכטת רבנו,
מז שנתה
בהפסח
כפרו יהוה
לו המהבו
למלוק

הארי החי

פננמס נפלנאס מתורתו של

המהר"ל צינץ

הגאון רבי אריה לייב צינץ זי"ע מפלאצק

גיליון ש"צ, שמחת תורה תשפ"ז

מכון להוצאה הרשה ומפארת
של ספר מהר"ל צינץ זי"ע

ת.ד. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.org

אין סגולה פתורה - אין עוסקיה פישראל

והמילה 'עוד' היא לשון תוספת - כלומר שהתפילה (יהלוק) באה כתוספת על הישיבה שלפניה - והרי הכלל הוא שלעולם אין התוספת מרובה על העיקר. אם כן, יש ללמוד ששיעור הישיבה שלפני התפילה היה לכל הפחות שעה; שכיוון שהתפילה (שהיא התוספת לשיבה) ארכה שעה, הרי שהעיקר (שהוא הישיבה שלפניה) היה בוודאי גם כן שעה.

והנה, בגמרא (שם) חישבו שאם היו עוסקים בכל תפילה שלוש שעות, נמצא שתשע שעות מהיום עסקו בתפילתם. הקשתה הגמרא: מתוך אם כן, תורתם היאך משתמרת ומלאכתם היאך נעשית? וישוב: מתוך שחסידיהם הם, תורתם משתמרת ומלאכתם מתברכת. וכיוון שכן, הלא מוכח שמדובר במי שכבר מילאו כרסם בתורה, שאם לא כן אין להם תורה שתשמר בעת שעוסקים שעות ארוכות בתפילה. וזו מדרגה גדולה ביותר, שיוכל אדם לדעת בעצמו שזי' לו בעיסוק מועט בתורה כדי לחזור על משנתו ושלל ישכח ממנה שום דבר. והוא שאמר הכתוב: "אֲשֶׁר יוֹשְׁבֵי בֵיתָךְ עוֹד יִהְיוּ לְךָ סֵלָה" - אשרי האיש שכבר הגיע למדרגה זו של "עוד יהלוק סלה", שמילא כריסו בתורה כל כך, עד שיכול להרשות לעצמו לעסוק רוב יומו בתפילה.

דוד המלך תלה את הצלחותיו - בזכות לומדי התורה חשבתו דרך יושביה וגלי אל עדתיה (תהלים קט, טז).

יש לפרש בדרך צחות, על פי הפסוק (שמואל ב' טו-טז): "וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה... וַיֹּאבֵד בָּן צְרוּיָה עַל הַצֶּבֶא". והיינו, שדוד - על אף שהיה מלך גדול ועצום - מכל מקום לא תלה את הצלחותיו הרבות בכוחו וגבורתו, כי אם בזכות לומדי התורה. וכך, בכל פעם שהיה יוצא לקרב, דואג היה לשלוח מנה יפה לבתי מדרשות כדי להחזיק ידי לומדי תורה.

והוא שאמר 'חֲשַׁבְתִּי דָרְךָ' - אף אם כבר יצאתי לדרכי למקום פלוני, והיינו למערכות המלחמה, מכל מקום חישבתי את דרכי ובדקתי אם כבר החזקתי בידי לומדי תורה. ואם ראיתי שטרם עשיתי זאת, הרי מיד 'אֲשֶׁרִיבָה רְגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ' - היו רגלי מוליכות אותי מאליהן אל בתי כנסיות ובתי מדרשות להחזיק את ידי עמלי התורה, שבזכותם רואה אני הצלחה במלחמותי, שכן "עין חיים היא למחזיקים בה".

(קומץ המנחה - פרשת ואתחנן)

אך דבר שלא יבוא כל אדם לומר כן, שאף הוא במדרגת חסידות שכזו ויכול למעט בלימודו, ממשיך הכתוב ואומר (תהלים פד, ו): "אֲשֶׁרִיבָה רְגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ" - ואמרו בילקוט, שכן נדרש הפסוק: "אֲשֶׁרִיבָה רְגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ" - יכול לכל: תלמוד לומר: 'מְסַלֵּת בְּלִבָּבְךָ'. והיינו, כי כדי להגיע למדרגה זו של לימוד התורה שעיסוק מועט בה במשך היום יהא משתמר בקרב, צריך האדם סיעתא דשמיא מיוחדת - 'עוז לו בך'. והוא ששאלו בילקוט: "יכול לכל" - יכול שכל אדם יעשה ויעסוק תשע שעות מימיו בתפילה; והשיבו שזהו שאמר הכתוב 'מְסַלֵּת בְּלִבָּבְךָ'. שכן עיקר הכוח לנצח את היצר הרע הוא על ידי עיסוק בתורה, ומנצח שמי שיכול לעסוק רוב יומו בתפילה הוא רק חסיד גדול כזה שכבר עקר את היצר הרע מליבו, ויש לו מסילות של יושר בשני צידי הלב (הן בצד שבו יושב יצר הטוב והן בצד שבו שוכן יצר הרע). רק הוא יכול לעסוק ממעט כל יומו בתפילה ללא חשש.

עיקר הכח כדי לנצח את היצר הרע הוא על ידי התורה

אמרו בגמרא (ברכות לב, א) שהמקור לכך שחסידיהם הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם תפילתם ושעה אחת לאחר תפילתם, הוא ממה שנאמר: "אֲשֶׁרִיבָה רְגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ" - דהיינו הישיבה שלפני התפילה, ולאחר מכן "עוד יִהְיוּ לְךָ סֵלָה" - זו התפילה עצמה. וכן מהפסוק (תהלים קמ, ד): "אֶף צִדְיִיכֶם יִדְּוּ לְשִׁמְךָ" (שווה התפילה), ולאחר מכן "יִשְׁבּוּ יוֹשְׁבֵי אֶת פְּנֵיךָ", למדו שיש לשהות גם לאחר התפילה.

והנה הקשה הראי"ף (בפירושו על ה'עין יעקב', ברכות שם), שאם המקור לדין הישיבה לפני התפילה נלמד מפסוק, מדוע אין זה חיוב על כל אדם; וכן יש להבין, מניין למדים שיעור של שעה לישיבה זו של שהייה לפני ואחרי התפילה?

ויש ליישב, שהלא בפסוק נאמר "אֲשֶׁרִיבָה רְגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ", וכיוון שנאמר בלשון זו, משמע שאין הפסוק מדבר בכל אדם, אלא אומר כי מאושר הוא מי שאכן עושה כן ממידת חסידות. וכיוון שנאמר "עוד יִהְיוּ לְךָ סֵלָה",

(קומץ המנחה - פרשת מטות)

פניני דרוש

סוד ההרחבה של נחלת גד - כוחה של קדושה להרחיב את המקום הפיזי

היא שגורמת להתפשטות הארץ, כמו הדבר הרוחני שאינו נגדו במקום הפיזי. משום כך "לא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים" (אבות פ"ה, משנה ה'), לפי שהייתה מתרחבת מכל צד.

וההייתה ברכת משה: שגם לגד, אף שהם חונים בעבר הירדן, תהיה הרחבה זו שיתרחב להם המקום. ואמר שזכות זו תעמוד להם בזכות מה שעברו חלוצים במלחמה לפני אחיהם, כמו שכתוב: 'וְיָרַח יְרֵעָה אֶף קִדְקֵד'.

וּלְגֵד אָמַר בְּרוּךְ מְרַחֵב גֵּד בְּלִבָּא שְׁבוּ וְטָרַף יְרֵעָה אֶף קִדְקֵד (דברים לג, כ).

נענין ואמרו 'ברוך מרחיב גד', ייתכן לפרש על פי מה שהובא באגדת דחורבן (גיטין נ, א) על כמה מקומות בארץ ישראל שהיו מחוזיקים כפליים כיוצאי מצרים, ועתה אפילו שישם ריבוא קנים אינם מחוזיקים. כי 'ארץ צב' כתיב בה - היא אין מחזקת עכשיו, אך כשישראל היו עליה הייתה מתרחבת.

והנה לשבט גד לא היה מקום להרחיב, שהרי גבולו סמוך לים, וכמו שפירש הרא"ם המורחי (א"א). אולם בארץ ישראל, התפשטות הקדושה

(קומץ המנחה - פרשת ואתחנן)

חדש!

ניתן לשמוע בכל שבוע דבר תורה מרבנו המהר"ל צינץ על פרשת השבוע,
מפי המשפיע הרב הגאון רבי ברוך שוורץ שליט"א 08-8648989 שלוחה 5
מרבני המכון ומו"ץ באוצר הפוסקים

דרוש לבאר סוף התורה לתחילתה

לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל - הרמז הוא לשבירת הלוחות הראשונים. באותו רגע, ראו כל ישראל את פנימיות התורה והשיגו שכולה, ללא יוצא מן הכלל, ניתנה והושלמה על ידי משה. משום כך הבטיחו הקב"ה: "זכרו תורת משה עבדי".

בכך מיושבת להפליא סמיכות סוף התורה לתחילתה. התורה פותחת באות ב"ת - "בְּרָאשִׁית", לרמז שקיומו של העולם (שנברא בשביל התורה שנקראת 'ראשית') מושתת כעת על הלוחות השניות, לאחר שלא הצליחו ישראל לשמור על מעלתם הרוחנית של הלוחות הראשונים. כך מתחבר סוף התורה - שבירת הלוחות הראשונים (לענין כל ישראל) - לתחילתה באות ב"ת, המבטאת את הלוחות השניים שבהם מתקיים העולם.

(קומץ המנחה - דרוש לבאר סוף התורה לתחילתה)

אי אפשר להבין את התורה שבכתב מבלי התורה שבעל פה

התורה פותחת בב' - בראשית, ומסיימת בל' - לענין כל ישראל. ויחד הן **לב** כנגד ל"ב נתיבות חכמה. והנה לכאורה היתה התורה צריכה לפתוח בל' ולסיים בב' שיהיו ל"ב נתיבות חכמה כסדרן. אלא שסוד עמוק יש כאן, להורות שהתורה היא בלתי מוגשת ומשום שאי אפשר לעמוד על הבנת התורה שבכתב מבלי השגת התורה שבעל פה שהיא נסתרת. ולכן צירוף ל"ב נתיבות החכמה שבתורה הוא הפוך והוא המילה 'בל' המורה על שלילה, לומר שבל ניתן להשיג סוד התורה על ידי התורה שבכתב בלבד.

והוא שאמר דוד המלך על הגויים - **ומשפטים בל ידעום**, אף אם הגויים יעתיקו את כתב התורה, מכל מקום **בל ידעום** - לא יוכלו לעמוד על סודה, שהרי אין לה מובן בלא התורה שבעל פה המכוסה וטמונה ואותה אינם יכולים להשיג.

(קומץ המנחה - דרוש לבאר סוף התורה לתחילתה)

סמיכת "לענין כל ישראל" ל"בראשית"

יש לבאר את סמיכות סיום התורה, "לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל", לתחילתה במילה "בְּרָאשִׁית", על פי פירושו של רש"י לפסוק "וְלֹכֵל הָיָה הַקָּדוֹשׁ" - ששיבר משה את הלוחות לענין כל ישראל.

איתא בילקוט שמעוני שמשו רבינו חשש ואמר: שמה מְשַׁאֲמָא, תיקרא התורה על שם אחר? והשיב לו הקב"ה: חס ושלום, על שמך היא נקראת, שנאמר "זָכְרוּ תְּנֻנֶּת מִלְשָׁה עֲבָדִי". ולכאורה תמוה, מדוע שחשש משה שהתורה תיקרא על שם מי שלא עמל בה? אולם הדבר מובן על פי דברי הגמרא (פסוה יג, ב) שאין המצווה נקראת אלא על שם מי שגומרה. וכידוע (בבא בתרא טו, א), את שמות הפסוקים האחרונים בתורה, החל מ'**וַיָּמָת שָׁם מִלְשָׁה**', כתב יהושע. מכיון שמשו לא השלים כביכול את כתיבת התורה בפועל, חשש שתיקרא בשם אחר. ההסבר העמוק לכך טמון בהבנת מהותה של התורה. התורה בעצמותה בנויה מצירופי שמות קדושים, וכל הסיפורים המופיעים בה אינם אלא 'לבושים' שבהם נתלבשו אותיות התורה בעולם הזה. לאמיתו של דבר, התורה כולה נגמרה והושלמה לחלוטין על ידי משה; אלא שלאחר מיתתו, נצטרפו אותן אותיות עצמן והתלבשו בצירוף המילים '**וַיָּמָת שָׁם מִלְשָׁה**'. בדיוק כפי שאילו לא היו חוטאים בעדת קורח או במרגלים, התורה לא הייתה חסרה חלילה, אלא מתלבשת בלבוש רוחני אחר.

הבדל מהותי זה ניכר בין הלוחות הראשונים לשניים. בלוחות הראשונים הייתה כלולה התורה בשלמותה הפנימית והרוחנית. באותה שעה זכו ישראל להשגה עליונה וראו בחוש כיצד התורה כולה כלולה בהם, ללא כל חיסרון. במצב זה, פשיטא שהתורה שייכת כולה למשה. אולם משחטאו בעגל, נשברו הלוחות, והתורה הוצרכה להתלבש ב'לוחות שניות' - בלבושים גשמיים וסיפורים ארציים, בהתאם לעכירותו של העולם.

לכן חותמת התורה במילים: "וְלֹכֵל הָיָה הַקָּדוֹשׁ... אֲשֶׁר עָשָׂה מִלְשָׁה

פניני ישועות

תרומת החס"ד החודשית שהובילה לעסקת הדירה המושלמת!

דירה ראויה במהרה, מתוך הרחבת הדעת. הישועה הגיעה בצעדי ענק ובהשגחה פרטית פלאית. זמן קצר בלבד לאחר ייסוד הוראת הקבע, כאילו הוסרו כל המחסומים באחת. הגיעה לידיהם הצעה מדויקת לדירה שענתה על כל דרישותיהם. העסקה, שהייתה נראית מסובכת וקשה קודם לכן, התקדמה הפעם בצורה חלקה ומהירה עד לחתימת החוזה בשעה טובה ומוצלחת.

"אין לנו ספק שזהו נס גלוי", שיתפו בני משפחת קופלוביץ ברגש רב. "ברגע שזכינו לקחת חלק קבוע בהוצאת ספרי הצדיק עם הוראת הקבע של החס"ד, ראינו בחוש כיצד השערים פשוט נפתחים וזכינו למצוא את הדירה המיוחלת מעל לכל גדר הטבע".

רכישת דירה היא אחד האתגרים הגדולים והמורכבים ביותר, וכך חשו גם בני משפחת קופלוביץ. במשך תקופה ארוכה הם ניסו למצוא קורת גג מתאימה שתוכל לשרת את צרכי המשפחה, אך שוב ושוב נתקלו בקשיים. כל ההצעות שעמדו על הפרק נפלו בזו אחר זו, והמשא ומתן תמיד נתקע ברגע האחרון מסיבות בלתי צפויות. תחושת התסכול והדאגה החלה להעיק על בני הבית.

כשהבינו כי בדרך הטבע המאמצים אינם נושאים פרי, החליטו בני המשפחה לחפש סייעתא דשמיא בכוחה של תורה. הם פנו למשרדי המכון וייסדו הוראת קבע חודשית בסך 72 שקלים, כמניין חס"ד, למען הדפסת ספרי רבנו המהר"ל צינץ זי"ע. הם ביקשו להקדיש את הזכות העצומה הזו כדי שהצדיק יעמוד להם כמליץ יושר למצוא

ברגע שזכינו לקחת חלק קבוע בהוצאת ספרי הצדיק עם הוראת הקבע של החס"ד, ראינו בחוש כיצד השערים פשוט נפתחים וזכינו למצוא את הדירה המיוחלת מעל לכל גדר הטבע"

ניתן להזמין חינוך את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

08-864-89-89

ארה"ב: 718-2592395

להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום

צוואתו של הגאון זי"ע ולזכות בהבטחתו

מחמדי התורה

לע"נ אמו"ר
הגה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דח"צ ק"ק ואנז
בעל ה"חיים יעקב"
נלב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז כסלו תשפ"ז

לע"נ זקני מו"ר
כ"ק מו"ר
האדמו"ר מערל
הגה"ק רבינו
יוחנן בן רבי משה
בעל האמרי סופר
עלה בסעודה השמינית
י"ג לחודש
אדר א' תשע"ו
זכותו יג עלים
ועל כל ישראל

חמדת ההלכה

מה יטול קודם הלולב או האתרוג

פסק המחבר (סי'
תרנ"א ס"ב),
האגודה
יטול
בידו
הימנית
ראשיהם למעלה

ועיקריהם למטה והאתרוג בשמאלית.

הנה משמעות המחבר, דקודם לוקחים את הלולב ואחר כך לוקחים את האתרוג, וכך כתבו התוס' (סוכה לט.), והרוקח (סי' ר"כ), והרמב"ם (הל' לולב פ"ו ה"ז), והטור (כאן), דקודם יקח הלולב, ואחר כך יקח האתרוג.

חידוש המגן אברהם דיש ליטול האתרוג קודם הלולב

אולם המגן אברהם (שם סק"ח), הביא חידוש משמיה דהמטה משה (סי' תתקכ"ח), וכ"ה בשל"ה (דף רמ"ה): בשם האבן שועיב (בדרשות לחג הסוכות), דכשהוא נוטל את הד' מינים, קודם יטול האתרוג ורק אחר כך האתרוג, וכשמסיים המצווה, הרי זה מקודם יניח הלולב ורק אחר כך את האתרוג.

ובטעם הדבר כתב, דהוא דומיא דתפילין, וביאר במחצית השקל (שם), דכי היכי דבתפילין מניח קודם של יד ואח"כ של ראש, וכשמסלק הרי הוא מסלק קודם של ראש ואח"כ של יד, מטעם דתפילין של יד קדמה לשל ראש בקרא, דכתיב קודם וקשרתם לאות על ירך, ורק אח"כ והיו לטוטפות בין עיניך, הכי נמי כאן באתרוג ולולב, אתרוג מוקדם בקרא, דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדד, ורק אח"כ וכפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל, יקח קודם האתרוג, וכשמניח יניח קודם הלולב ואח"כ האתרוג.

להנ"ל ב' אופנים היאך יזכה לחבירו ד' מינים

והוסיף עוד המג"א לחדש (שם), דמי שרוצה לתת לחבירו ד' מינים כדי לצאת בו ידי חובת ד' מינים, הרי דאי אפשר למסור מידו ליד חבירו, דהוא צריך להניח מידי קודם את הלולב, אולם חבירו צריך ליטול את האתרוג כדין הקדימה הנ"ל, וזה אי אפשר, לכך מוטב שיניחו על השולחן, וחבירו יקח את האתרוג ראשון ואח"כ הלולב כדין הקדימה הנ"ל.

ובס"ק (י"ב) כתב עוד אופן, שיוכל לזכות מחבירו מבלי שחבירו יצרך להניחו על השולחן, והוא דקודם יקח את הלולב ביד שמאל, ואח"כ יקח גם את האתרוג ביד שמאל, וכששניהם ביד שמאל ס"ל להב"י להלכה דלא יצא ידי חובתו כלל בזה, ולאחר ששניהם ביד שמאל, יקח הלולב לימין, והרי דהאתרוג שנלקח בשמאל הייתה ראשונה בידו ולא הייתה צריכה העברה.

הפוסקים שנקטו כדברי המגן אברהם

ודברי מגן אברהם אלו, הביאו הרבה פוסקים להלכה, יעו' באליה רבה (שם סק"ז), והבאר היטב (שם סק"ח), ובבבארי יעקב (שם סק"ג נ"א), וכן הוא בסידור הגר"י עמדין, וסידור דרך החיים, שכן נהגו למעשה ליטול קודם האתרוג, ואחר כך הלולב מדין קדימה כנ"ל.

דחיית הנודע ביהודא לב' חידושי המגן אברהם

אולם הנודע ביהודא בדגול מרבבה (שם), השיג על ב' אלו הדינים שחידש המגן אברהם, כדין ליטול האתרוג קודם, תמה מכל

המשך בעמוד הבא

ברכת זמן בקידוש בעמידה או בישיבה

פסק המחבר (או"ח סי' תרמ"ג סעיף א-ב), סדר הקידוש בסוכות, יין, קידוש, לישב בסוכה, שהחיינו, ולהרמב"ם מקדש מעמד ומברך לישב בסוכה ויושב, ואחר כך מברך זמן, ובמר"א כתב, דנוהגין לקדש מיושב כדעת הרא"ש (יעו' לעיל סי' רע"א סעיף י').

פלוגת הפוסקים בקידוש של כל שבת אי יקדש בעמידה או בישיבה

וידוע פלוגת הפוסקים, בקידוש של שבת אי יקדש בעמידה או בישיבה, דהמחבר (סי' רע"א ס"י) כתב דאומר ויכולו מעומד, משמע דיוכלו לבד אומר מעומד ושאר הקידוש מיושב וכ"כ בערוך השולחן (סעיף כ"ה) בבאור המחבר, ובמר"א (שם) ויכול לעמוד בשעת הקידוש ויותר טוב לישב, ויעו' בליקוטי מהרי"ח (סדר קידוש) שכתב דמדברי המחבר אין הכרע אם לקדש בעמידה או בישיבה.

אולם נהגו בהרבה מקומות, כדברי האר"י בשער הכוונות (ערבית ליל שבת, ובהשל"ה (מסכת שבת פרק תורה אור), דמקדשין בעמידה, ובמהר"ם שיק (תר"ג מצוות) כתב, שנוהג כרבו החת"ס שעשה כמשמעות דברי המחבר לעמוד בויכולו, ושאר הקידוש בישיבה, וכ"כ בשו"ת התעוררות תשובה (או"ח סי' ק"ל), שכן נהג הכת"ס.

ביאור המשנה ברורה בכוונת המחבר

והנה, כתב המשנה ברורה (סי' תרמ"ג סק"ו), דמה שכתב המחבר דלהרמב"ם צריך לברך, יין, קידוש היום, לישב בסוכה, ויושב, ואח"כ יברך זמן, היינו דלדעת הרמב"ם (הלכות סוכה פ"ו ה"ב), יש לברך ברכת לישב ומיד לישב דהישיבה היא תחלת המצווה כדכתיב בסוכות תשבו, ולכן ישב מיד, דכמה דאיכא להסמך עשיית המצווה לברכתה שפיר דמי, לכך כיון דברך לישב בסוכה, ישב ורק אח"כ יברך זמן, ובביאור הגר"א מצדד להלכה כדעת הרמב"ם, ובמור וקציעה (שם) דעל כל פנים היכן שרוצה להוציא אחרים אחרים שיברך מיושב וכדאיתא לעיל (סי' קס"ז).

הטעם שאין אנו חוששים להסמך הישיבה לברכה

ויש לתור ולחקור, דאפילו לדין שאנו כהאר"י והשל"ה לעמוד בכל זמן הקידוש, מכל מקום, אמאי אין אנו חוששים להא דפסק כאן המחבר לדעת הרמב"ם, דיש לישב אחרי ברכת לישב בסוכה, ולומר ברכת זמן בישיבה דכמה שנוכל להסמך העשייה לברכה מסמיכים.

ועל אף דנימא, כדברי הבית יוסף (שם), שהביא משמיה דהרא"ש (סוכה פ"ד אות ג'), דיכול לברך ברכת לישב, בין בעמידה בין בישיבה, דמאי דכתיב בסוכות תשבו, לאו ישיבה משמע אלא לשון עיכוב וכדכתיב ותשבו בקדש ימים רבים, מכל מקום כיון דברכת שהחיינו הוי הפסק לקיום מצוות תשבו, אמאי שלא נחשוש לזה ונאמר ברכת זמן בישיבה.

כיון דגם ברכת שהחיינו קאי על מצות ישיבה ואכילה ושינה תו לא מקרי עובר לעשייתה

ואפשר, דכיון דברכת שהחיינו שאומר קאי הן על עשיית הסוכה הן על מצוות ישיבת סוכה ואכילה ושינה, וכדילפינן כל הני חיובא מקרא דתשבו ודרשינן תשבו כעין תדורו, לכך לא הוי הפסק מה

המשך בעמוד הבא

פוסקים הנ"ל שכתבו להדיא שקודם יקח הלולב, דפי שהארכנו בזה לעיל שהרבה הראשונים כתבו כן, וכן משמע סתימת לשון המחבר, וכך כתב החי אדם (סי' קמ"ח ס"ז), להוכיח מזה דקודם יטול הלולב, וכתב דודאי שגגה היא האי דינא דהמגן אברהם.

וכן לגבי דין סילוק שכתב המג"א שישלך קודם הלולב, ודומיא דתפילין כנ"ל, כתב דיש לומר דלא דמי כלל לתפילין, דבתפילין אמרה תורה והיו לאות על ידך, ודרשו חז"ל והיו לשון רבים כל זמן שבעיניך יהיו שנים, ולכן כשמסלק מסלק קודם של ראש, אולם בד' מינים לא מצאנו שהקפידה תורה בזה, לכך ניחא מה שירצה, או האתרוג או הלולב.

ומרגא ורבנא החתם סופר (בהגהותיו לשו"ע שם) תירץ, דכוונת המגן אברהם, בראיה מתפילין כך הוא, דמכתב ו' של והיו

הרה"ק מבוטשאטש נהג ליטול האתרוג ואח"כ הלולב

ובאשל אברהם (בוטשאטש) פסק, כדברי המג"א לקחת האתרוג קודם, והעיד שנתפשט המנהג במדינות שונות, שהשמש נוטל מהחזן, ונותן להמנענע בהלל אצל החזן עם הלולב והאתרוג של הקהל, והיינו משום חשש הנ"ל דצריך קודם אתרוג, היה נותנו החזן להמשמש, והוא העבירו לקהל, ועתה בעל הבית יכול לתת לו את הלולב ראשון ואחר כך האתרוג, והשמש נותן לקהל קודם את האתרוג, ואחר כך הלולב, וכתב דיש בזה גם טעם על פי נסתר, ואף הנובי"י לא נתכוון לדחות דברי המג"א רק סבר דאין חשש איסור.

נפק"מ לדינא להמברכים על ד' מינים של רבם

ולדברי האשל אברהם אלו, נפקא לן מידי להלכה, לאלו שנהגו לצאת מד' מינים של רבם, יש ג' עצות היאך שיצאו ידי חובה גם להמג"א א' שיניחו על השולחן ומשם יקחו אלו הרוצים לצאת בזה ידי חובתם, ב' או שיתלו שניהם בשמאל, ואח"כ יעבירו את הלולב לימין כנ"ל מהמג"א, ג' שיקחו זה מידי אדם שלישי, כדברי האשל אברהם.

אולם לאו כולי עלמא סברי הכי, דיעוין בשערי תשובה (שם סק"ח), שהביא משם שו"ת זרע אמת (או"ח סי' צ"ה), דנוטל לולב קודם יש לו על מי לסמוך, וכן הוא בכף החיים (שם ס"ק נו) שהביא מכמה גדולים שנהגו לקחת קודם הלולב ואח"כ האתרוג, כסתימת לשון המחבר.

ולפלא שהמשנה ברורה לא הביא מכל זה, ומשמע דלא נקטו כן להלכה למעשה, וכן פוק חזי מאי עמא דבר שאין נזהרין בזה כלל, ונוטלין הלולב קודם, וצריך עיון.

תבנא לדינא

פלוגת הפוסקים אי ליטול קודם הלולב או האתרוג, דומיא דתפילין דקודם מניחים של יד וא"כ של ראש ומסייגין קודם הראש ואח"כ של יד, **חידוש המג"א** ברוצה לזכות את חבריו היאך יעשה, דחיית הנובי"י דברי המג"א, יישוב החת"ס בזה, **מנהג הרה"ק מבוטשאטש**, נפק"מ להלכה לאלו הלוקחים מרבם.

שמברך שהחיינו אחרי שברך לישב בסוכה, דהא גם שהחיינו קאי על זה, ותו לא מקרי עובר לעשייתו, דהא גם הני ילפינן מקרא דתשבו, ולכן יכול לומר שהחיינו, דקאי על כל מצוות החג, ולא חיישינן להפסק, כנלענ"ד.

כי היכי דבכל יו"ט לא הוי זמן הפסק גם בסוכות לא הוי הפסק

עוד יש לומר, דכי היכי דבכל יום טוב, אנו מברכים על היין, וקידוש היום, ואחר כך זמן, ולא אמרינן דהוי הפסק זמן לקידוש, אלא כחלק מה' קידוש הוא, כן נמי בסוכות זמן כחלק מהקידוש הוא, ולא הוי שום הפסק מה שאנו מברכים זמן, ואדרבה אי היו יושבים היה נראה כהפסק להקידוש לומר דהזמן לא קאי על הקידוש, ורק על מצוות ישיבת סוכה, דהא חזינן דהתיישב קודם האי ברכה, לכך נהגו שלא לישב עד אחר ברכת שהחיינו, כמו בשאר יום טוב דלא הוי הפסק, ולהראות בזה דזמן קאי גם על קידוש.

ראייה לזה מדברי המג"א

ובזה יתבאר, גם מה שאנו נוהגים בשאר הימים לברך לישב בסוכה אחרי ברכת המוציא, ודלא כשיטה הראשונה **במחבר** (שם ס"א) דקודם יברך סוכה ואח"כ המוציא, וכתב **המגן אברהם** (שם ס"ק) בטעמא דמילתא, דקודם יברך ברכת המוציא, דהוא המחייבת אותו בסוכה, ואחר כך יברך לישב בסוכה אחרי שהתחייב כבר במצוות סוכה ע"י ברכת המוציא, והוסיף **"ולא הוי הפסק בין ברכת המוציא לאכילה דצורך סעודה הוא כמו קידוש"**.

הראינו בזה לדעת, כדברינו דלעיל, דהא הכא אחרי שברך המוציא היה צריך שיאכל בכדי שלא יהיה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה, ואמאי מברך לישב בסוכה ולא חושש להפסק, לכך קאמר דכיון דהוא צורך הסעודה הרי הוא "כמו קידוש", והיינו דגם בקידוש הא שמברך שהחיינו וכדומה לא הוי הפסק כיון דצורך סעודה הוא.

הרי לנו מכל הנ"ל, דיש לנו מקום לסמוך, דאפילו אחרי שאנו עומדים בקידוש כדברי האר"י והשל"ה, שיכולים לעמוד גם בברכת הזמן, שאחרי ברכת לישב בסוכה, ולא חוששין לעשייתו, דצורך סעודה וקידוש הוא, וכברכה אריכתא דמיא, או מטעם שלא נטעה לומר שאין הזמן עולה על הקידוש וכן"ל, כנלענ"ד.

אם יכול לברך שהחיינו אחד למצוה ולהנאה

ואפשר עוד, דהנה נחלקו הפוסקים, באדם שיש לו לברך ברכת שהחיינו, הן על דבר מצוה, והן על דבר הנאה, האם יכול לצאת ידי חובתו בברכה אחת, או לא, **דבשו"ת כתב סופר** (או"ח סי' כ"ו) כתב, דאע"ג דראינו דבספק אם יש מצוה יברך על בגד או פרי חדש כמו ביום ב' של ר"ה, זה דווקא בספק, אולם היכא שאין ספק כלל ודאי שיברך על כל דבר לגופיה, אחד על המצוה ואחד על ההנאה, דאין עושין מצוות חבילות חבילות יעו"ש.

אולם, יעו"ש **בשדי חמד** (ח"ו פאת השדה מערכת ברכות סימן ל') שהביא **דבמרדכי** (פ"ד דסוכה אות תשס"ו), נשאל בזה, וז"ל המברך קידוש בליל ר"ה על יין חדש אם הזמן של קידוש פוטר זמן של יין חדש, והשיב שודאי פוטר כמו שזמן של קידוש סוכות פוטר זמן של עשיית סוכה, ה"ז פוטר זמן דיין חדש יעו"ש, הרי מדבריו להדיא דיכולים לברך ברכה אחת של שהחיינו הן למצוה ולהנאה יחד. **כיון דבשהחיינו של ליל סוכות יש נמי ברכת המצוות לכך אנו עומדים**.

ולזה אפשר, דכיון דכלל אית לן דבברכת המצוות מברכים בעמידה, וילפינן ליה בקמה אל תקרי בקמה אלא בקומה, וברכת הנהנין מברכין בישיבה, לכך י"ל דכיון דבברכת שהחיינו שאנו מברכים בליל סוכות יש בו גם ברכת המצוות לכך אנו עומדים, ולא חוששים להפסק מטעם הנ"ל, אולם הא שלא יושבים כיון שיש בה גם ברכת המצוות, כנלענ"ד.

תבנא לדינא

עמידה בקידוש - להמחבר וכן נהג החת"ס ויכולו בעמידה, ואח"כ בישיבה, **להרמ"א** טוב יותר הכל בישיבה, **להאר"י והשל"ה** הכל בעמידה, **זמן בליל סוכה - להרמב"ם** בישיבה, בכדי להסמיך המצווה לברכתה **אנו נוהגים לברך זמן בעמידה - טעם הדבר**, א' דשהחיינו קאי נמי באכילה שתיה ושינה שגם נלמד מתשבו, והרי לא הוי שום הפסק ולא הוי עובר לעשייתו, ב' כמו בכל יו"ט זמן לא הוי הפסק כן כאן בסוכות, ואדרבה אם יתיישב נטעה לומר שאין זמן על הקידוש, וכדברי המג"א בכל ליל החג, ג' למאי דנחלקו הפוסקים אם יכול לברך שהחיינו על מצוה והנאה יחד, **ולהמרדכי** יכול, לכך כיון דיש בה נמי שהחיינו למצוה, וברכת המצוות בעמידה נאמרת, לכך מברכים זמן בעמידה (**מחמדי התורה**).

חמדת המועד

אכילת ארעי חוץ לסוכה- בשבת ויו"ט

הנה ידועה פלוגתת הפוסקים, אי הא דפסקינן (ס' תרל"ט), דאכילת ארעי פטור מהסוכה, אי אמרינן כן ביו"ט של סוכות או שבת חו"מ, למאי דאמרינן (ביצה לד:), דשבת קובעת למעשה, אם כן לא שייך בשבת אכילת ארעי דשבת עושה אותה קבע.

ויש לתמוה, דאי נימא כשיטת רבינו אביגדור, דבשבת ויו"ט, אסור לאכול אפילו אכילת ארעי, דהשבת קובעת, אם כן מאי פריך בגמ' (סוכה כו:), במעשה דרבי צדוק שאמרו העלום לסוכה ונאכל, הא יש לומר שהיה בשבת או יו"ט דאז ליכא היתר דאכילת ארעי, דהשבת קובעת לסעודה וכו"ל.

א'

מכאן מוכח דלית הלכתא כרבינו אביגדור

האליה רבה (שם ס"ק א') **תירץ**-, דאין הכי נמי, מדברי הגמ' הנ"ל ראייה דלא כדברי הרבינו אביגדור שהביאו **השבלי הלקט** (ס' שד"מ), **ובתנאי רבתי** (הל' סוכה ס' פ"ד), דשבת ויו"ט אסור באכילת ארעי, דהשבת קובעת וכו"ל, אלא ע"כ דגם בשבת הותר לאכול אכילת ארעי חוץ לסוכה, דלא אמרינן בזה דהשבת קובעת, והוסיף דלכן השמיטו הפוסקים את שיטת רבינו אביגדור, וסממא כיון דלא קי"ל כן, ולא שנא חול ולא שנא שבת, הותר לאכול אכילת ארעי חוץ לסוכה.

ב'

ליכא לאוקמא בשבת דממשנתנו מוכח דהיה בחול

הברכי יוסף (שם ס"ק ה') **תירץ**-, דכיון דהביאו המעשה דרבן גמליאל עם המעשה דרבי צדוק, שאכל פחות מכביצה, והתם ודאי היה בחול, דהא מאי דתנן אוכלין ארעי סתם, ודאי לענין חול איירי ועל זה הביא מעשה דרבי צדוק, א"כ כיון דהמשנה הביאה הני ב' מעשיות יחד, הרי כי היכי דמעשה דרבי צדוק איירי בחול, ה"נ מעשה דרבן גמליאל, לכך פריך שפיר דמכאן דאסור לאכול ארעי חוץ לסוכה כלל.

ג'

להגריסא שעשו כן משום חומרא יובן

עוד תירץ-, למאי דגריס הר"ן בסוגיינו במעשה דר"ג, דהא שעשו כן להעלות לסוכה לא מפני שההלכה כן, אלא שהחמירו על עצמם, לפי זה יובן היטב שלא היה יכול לומר דאירי בשבת ויו"ט, דממה נפשך אי שבת קובע הרי דאינו חומרא אלא חיוב, ואי דשבת אינו קובע, הרי לא שנא שבת לא שנא חול, יש לומר שהחמירו על עצמם.

ד'

דברי רבינו אביגדור רק אם אינו אוכל סעודה מיוחדת ליו"ט

בש"ת שואל ומשיב (מהדורא תליתאה ח"א ס' תס"ח) **תירץ**-, דיש לומר, דהא דיו"ט או שבת קובעים לסעודה, היינו דווקא באם אח"כ אינו רוצה לאכול סעודה לשבת, ובוזה אמרינן שמה שאוכל עתה הרי הוא לסעודת שבת, וקובע, אולם אם אוכל עוד סעודה, י"ל דגם רבינו אביגדור יודה דאינו קובע, ולפי זה יובן, דודאי ר"ג לא רצה לצאת באכילה זאת סעודת יו"ט או שבת, ובכה"ג אין השבת ויו"ט, קובע, ועכ"ז אמר להעלותו לסוכה, לכך פריך שפיר דמכאן דאפילו אסור מחוץ לסוכה.

ה'

דברי רבינו אביגדור רק בפת אולם במיני תרגימא אף השבת אינו קובע

בש"ת תשובה מאהבה (ח"א ס' צ"ז) **ובטעם המלך** (פ"ו מהל' סוכה) **ובש"ת מהרי"ץ חיות** (ס' נ"ה) **תירצו**-, דגם מה שאמרו רבינו אביגדור דאכילת שבת ויו"ט קובעת, היינו דווקא בכזית פת, אולם במיני פירות ותרגימא יודה רבינו אביגדור דהשבת אינו קובע לזה, ובוזה יובן היטב, דהא מעשה דר"ג היה בפירות ומיני תרגימא ועכ"ז אמר להעלותו לסוכה, הרי דאפילו דברים שאין השבת קובעת אמר לאכלם בסוכה, הרי דאכילת ארעי אסור חוץ לסוכה ושפיר פרכינן בגמ' למאן דאמר דמותר לאכול חוץ לסוכה.

ויש לעיין בדבריהם, למאי דכתב **הריא"ז** (פסחים קא), דהא דאמרינן השבת קובעת, לאו דווקא בפת, אלא גם פירות ומיני תרגימא קובע לענין קידוש במקום סעודה, **ואפשר לומר**, דאולי רק לענין קידוש במקום סעודה קובעת, אולם לא לשאר מילי, וצ"ע.

חמדת הדרוש

הא שלא אסרו המלאכה בערב סוכות

אמרו חכמינו ז"ל (פסחים ג.) ריש פרק מקום שנהגו מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה ערב פסח אין עושין. וברש"י (ד"ה שלא לעשות), כדי שלא יהא טרוד במלאכה וכו' דמצוה לטרוח מבעוד יום.

ויש לחקור, דלדברי רש"י הנ"ל יש להקשות אמאי לא חששו נמי בערב סוכות שיהא אסור בעשיית מלאכה מחצות כי יש לו לטרוח בסוכתו, ובד' מינים ושאר עניני החג.

יעו' במגיד משנה (הל' יו"ט פ"ח ה"ז), ובפני יהושע פסחים שם.

א'

סוכה עושין כבר במוצאי יוה"כ

התוספת יו"ט (פ"ד דפסחים מ"א) **תירץ**-, דשאני ערב סוכות מערב פסח, דגבי סוכה גרילין העולם לעשותה כבר במוצאי יוה"כ, וכדברי המהר"ל הובא במטה אפרים, שבכדי להתחיל במצוות מיד במוצאי כיפורים, נוהגין להתחיל בעשיית הסוכה, אולם מצה איתא בירושלמי (הובא בטור ס' תנ"ח), שנהגו לעשותה משעה ו', כשעת שחיתת קרבן פסח.

ב'

בפסח דלאחר חצות אסור מדאורייתא גזרו גם לפני חצות משא"כ סוכות

הצל"ח (פסחים שם) **תירץ**-, דאפשר לומר דרש"י יסבור כדברי הירושלמי שהביאו התוס' שם שלאחר חצות יש איסור דאורייתא לעשות מלאכה, לכך גזרו כבר גם קודם חצות, אולם בערב סוכות שאין שום איסור מלאכה מדאורייתא לאחר חצות, לכך לא גזרו נמי לפני חצות.

ג'

פסח עיקר השמחה יו"ט ראשון גזרו משא"כ בסוכות

החתם סופר (פסחים שם) **תירץ**-, דיש לחלק דדווקא בסוכות שעיקר השמחה היא ביו"ט האחרון של חג ולא בראשון, לכך לא חששו לגזור, כי על אף אם שלא ישמח ביו"ט הראשון מ"מ ישמח ביו"ט האחרון, אולם בפסח דעיקר שמחה הוא ביו"ט ראשון חששו יותר שמא יתבטל ממצות השמחה אם גם יהא מותר בעשיית מלאכה.

ד'

פסח איסור כרת החמירו משא"כ בסוכות

בש"ת שיח יצחק (סימן קלא) **תירץ**-, דשאני ערב פסח, דהטעם הוא משום פסח וביעור חמץ, שיש בביטולם עונש כרת, על כן החמירו לאסור בו מלאכה, משא"כ בערב סוכות אם יטרד יבטל רק מ"ע בעלמא.

ה'

היכן שיש מצוה לא גזרו משא"כ כשאין מצוה

עוד יש לתרץ-, דבסוכה דאיכא מצוה בעשייתה וכמבואר ברש"י מכות (ח א) ד"ה השתא נמי דעשיית סוכה הוי מצוה עיין שם, וכן כתב הרמב"ם (פ"א מברכות ה"ח) שהיה לו לברך על עשיית הסוכה אי לאו דאין מברכין על המצוה אלא בגומרה ובודאי יזדרז ולא ישנה את עשיית הסוכה שהוא מצוה מחמת טרדת המלאכה, אבל מרור ומצה אין מצוה בעשייתה והכנתה, וממילא ליכא מצוה להזדרז ואם יעשה מלאכה יוטרד בהכנת המרור. (מחמדי התורה).

חמדת הפלאות

עיון בדברי רבינו ה"פלא יועץ"

והיית אך שמח...
כתב רבינו"ח בספרו פלא יועץ (ערך סוכות), ציונו לשמח שמחה של מצוה, והוא סימן טוב לכל השנה, שכתבו גורי האר"י ז"ל שמי שהוא שמח וטוב כל בחג הקדוש הזה של סוכות, מובטח לו שתעלה לו שנה טובה, ויהיה לעולם שמו.

כן מובא במדבר, במאמר "והיית אך שמח" להבטיחו שאם ישמח ויגיל בחג הסוכות, יהיה שמח וטוב כל כל השנה, ואם התעצב בראשית השנה, בעצבון תאכלנה. כי כן טבע המציאות, השמח בחלקו ששון ושמחה ישנו.

בהקדמת שו"ת באפרים אור"ח מביא בשם דודו הגאון מו"ה סענדר, לבאר מש"כ (דברים טו, טו): שבעת ימים תחוג לה"א וגו' והיית אך שמח, בהקדמם מש"כ (משלי כב), ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה, כי אמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"א) מרבה נכסים מרבה דאגה.

והוא ע"ד מאמרו (קה"א א' בפסוק ונתתי את לבי לדרוש), אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו אית לא מנה רוצה מאתים, אך בברכה הבאה מאת ה', עליה נאמר (מלאכי ג' י') והריקותי לכם ברכה עד בלי די, ודרשו חז"ל (תענית כב): מאי עד בלי די, עד שיכלו פתרונותם מלמודי ד', ובברכה כזאת לא שייך לחשוש שייקש תמיד יותר, שהרי אדרבה הוא יכלה שפתיו מלמוד ד', ולכן רק ברכת עושר כזאת היא שמחה בשלימות.

וזה שאמר ברכת ה' היא תעשיר, שיש בה מעלת שנותנת עשירות, ואעפ"י לא יסיף עצב עמה, שלא היה בגדו יו"ל מנה רוצה מאתים. וזהו כונת הכתוב כאן כי יברכה ה' אלקיך בכל הבאתך ובכל מעשה ידיך, ולכן, והיית אך שמח, אך הוא מיעוט, שלא תהא בשמחה זו שום עצב אלא אך ורק שמחה בלבד, מאחר שהיא באה מתוך ברכת השל"ת, וסיים ע"ז הגאון בעל בית אפרים דרש"ח ושפתים יושק.

בספר יושק שא (בלקוטי אגדות אות ר"ג) הביא שהקשה הבעש"ט, דהרי תבת די אינו כלל ממוצא השפתים, ותיף דבאמת לך יכלו השפתים מחמת אמית די תמיד, ולא ישתמשו במוצא השפתים כלל.

בספר נחלת יעקב יחושע (פר' וזאת הברכה) דבכתבי האר"י ז"ל, דעצבות מקלקלת את הפרנסה, וע"י שיה' לאדם שמחה הוא מביא לעצמו פרנסה, וסימן לדבר כי כתיב והיית אך שמח ס"ת חז"ן, והוא חסר הגדול של הפרנסה.

וראה כי אין שיש (פרשת ראה שנה ראשונה) עה"פ שבעת ימים תחג לה' אלהיך, והיית אך שמח (דברים טו, טו), דהוהיה אותנו התורה במעוידים במוצות שמחה בפרטות, מפני שיש בי אדם אשר ימי המעוידים יהיו להם לעצבון, וכן מחמת בטולם במלאכתם ועסקיהם שבעת ימים שלמים רצופים, וזמן מחמת רבוי ההוצאה שיהיו להם עתה, יותר משאר הימים. ולכן הוצרך הכתוב להיות מצוה על השמחה בימים אלו בפרטות, הנה אנכי מצוה שתייה את שמח, ויהי נישוק הציץ את לבבך לעצבון בראותך בטל מעסק תבואתך ומעשה ידיך, ולא עוד אלא שאתה מרבה בהוצאות, כי באמת יברכה ה' בכל ה' ואין אתה מפסיד כלום, לא מחמת הבטלה ולא מחמת רבוי ההוצאות.

ובשו"ע (סימן תקט"ז ס"ב), כתב, חייב אדם להיות שמח וטוב לב במעויד, ויע"ש במש"כ"ב (ס"ק טו) שהוא מצוה עשה מהתורה.

ויעוין בתוס' (מ"ק יד: ד"ה עשה) שכתבו דשמחת הרגל נמי דרבנן, ומה שכתבו ושמחת ושמחה בשלמי שמחה, כדאיתא בחגיגה (ג, א), ולשיטה זו לכאורה אין חיוב מהתורה להיות שמח, וזנה השאגת אריה (סמן סה) האריך להקשות על תוס', והשאגת אריה מסיק דמצוה שמחה מקיימים גם בבשר ויון סתם, כדאמרין בפסחים דף ע"ג, שאם כל יום ראשון בשבת שאין לו שלמי שמחה, מקיים שמחה בכסות נקיה ויון ישן, וזוהי מקיים את המצוה דאורייתא דשבתות, וא"כ ה"ה דמקיימים אותו אף בזמן הזה דליכא שלמי שמחה, עכ"ל.

נחמד ונעים

סוכה-ד' מינים- שמחת בית השואבה- שמחת תורה

סוכה- מצוות סוכה שאפילו האכילה ושתייה חל עליהם שם שמים

רבי יהודה בן בתירה אומר שם שלם שמים על ההיגה כן חל שם שמים על הסוכה (סוכה ט). ותמיהו רבתי צמר לה צורה פסוק ששם שמים חל על הסוכה, הא מצווה הוא כשאר כל המצוות, אולם הנראה לנו דבר גדול למדנו כאן חז"ל, דהנה קרבן חגיגה כלול לעללים, חוץ מהאי מורין שנקרבים על גבי המזבח, ואפילו הכי כל הבשר נקראית חגיגה שנתקדשה מחלק האימורין שתנו על המזבח, לזה בא ריב"ב לרומי, כי כן נמי במצוות סוכה אף האכילה והשתייה שהאדם אוכל ושותה בסוכה חל עליה שם שמים וכולו לה' הוא. (דברי שאול-שם)

לרמז דין הפוסקים דבסוכה מצוות צריכות כוונה

ועד יש לפרש, דהנה בקרבן המחשב מפגלת, ופסלת את הקרבן, כי שן לומר להני שיטות דספריא להו דאע"פ דבכל מצוות התורה מצוות אינם צריכות כוונה, מ"מ בסוכה שהתורה אמרה למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת, הרי שהקפידה תורה על כוונת המצוות הסוכה, וכל שלא כוון אינו יוצא, ולכן דימו אותו לאלו קרבן, לומר כי היכי דבקרבן המחשב מפגלת, כן נמי בסוכה בעינן מחשבה, ובכל מחשבה לכוונת המצווה לא יצא ידי חובת המצווה. (בן יהוידע-שם)

סוכה- מקור לדברי חז"ל שנספין הגויים לעתיד לבוא הוא במצוות סוכה

מצווה קלה יש לי וסוכה שמו, מיד מציא ה' חמה מנרתיקה (ע"א ג').- יש להבין מהיכן לקחו זאת חז"ל שהמבחן והנסיון לעתיד לבוא יהיה במצוות סוכה, הגם שכל דרשותיהם היו מקובלות אצלם וכו' מכל מקום כל דבר שבתורה שבע"פ צריכה סמיכות מתורה שבכתב, והנראה דהנה במסורה (פר' קורח) עה"פ בוקר וידע ה' את אשר לו, וידע ה' במסורה א' בוקר וידע, ב' וידע בהם את אנשי סוכות (ושפטים ח-טז), ורצונו לומר ולרמז על זה, עד יל אנשים המקיימים את מצוות סוכה, בזה וידע ה' את סוכה לו. (בני יששכר מאמרי תשרי מאמר י' אות ה')

סוכה- רבי אליעזר ורבי עקיבא לשיטתם אי יוצאין מסוכה לסוכה

עניי כבוד היו דבר רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם (סוכה יא).- יש לומר בהסבר פלוגתתם, דכל אחד לשיטתייהו אדיל, (לקמן כז), דרבי אליעזר אומר אין יוצאין מסוכה לסוכה והיינו דומיא דעניי הכבוד שסיבך עליהם הקב"ה הענינם כל משך שהותם במדבר וזכר להו אין יוצאין מסוכה לסוכה, אולם רבי עקיבא דס"ל הא דסוכות ממש עשו להם, הרי דגם שם היו יוצאים בזמן שחגו נסעו, ולכן כסריא לבי מקובלות מסוכה לסוכה, ומאי דס"ל לר"א דאם נפל חוזר ובונה, דהא גם בענינם מצאו תענית ט. שהלכו וחזרו כשמת אהרן וחזרו בזכות משה. (פני יהושע סוכה- מפני ימות פר' אומר)

סוכה- המקיים מצוות סוכה נעשה שותף למעשי בראשית

כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף למעשי בראשית (שבת י').- הנה כתב במהרי"ל וי"ל (ס"ק צ"א), הביא הבאר היטב (ס' תרל"ט ס"ק) המקיים מצוות סוכה כאילו נעשה שותף למעשי בראשית, וטעם הדבר דהא העולם דומה לאות ב' כדאמרו (מנחות טט), העולם דומה לאכסדרה, והיינו שיש בה' ג' מחיצות יעו' תוס' ר"ד, ד"ה אכסדרה, כן סוכה נמי היא היא כשרה ב' דפנות, הרי ב' עולמות ב' יצרים. (גליוני הש"ס שבת כ')

מה עושין זכר לעניי הכבוד ולא למן ובאר שגם היו במדבר

ג' מתנות טובות נתן ה' לישראל במדבר, מן, באר, עניי כבוד (תענית ט). ומפורסמת קושיית הקדמונים, דתימה רבתי הוא, אמאי עושין רק זכר לנס עניי כבוד, ולא עושין זכר גם למן ובאר, ויהי בזה ג' ביאורים.

א- בשם רבי יהודה האבילי, דהנה אמרו חז"ל אין בדתין למונות, הרי שמונות מימי שהם ל"ח האדם נתן הקב"ה, לכל אחד מישראל גם להעיר רב, אולם עניי הכבוד איתא בזה"ק שפלט אותם הענן, לכן אמר ה' לעשות זכר רק מעניי הכבוד, שבוה היה סימן מן שהוא ראוי שיעשר עליו השכינה.

ב- בשם רבי חיים נפסוי שההבדל בין עניי הכבוד לבאר ולמן הוא, דהמן ובאר הם צורך קיומי, ובכיוולת הקב"ה חייב לכלכלם, אבל עניי הכבוד זה תוספת שמירה כפי שהולכי מדבריות הולכים גם בשמש ובקור, ולכן עושין זכר רק לעניי הכבוד כי זוהי חיבה יתירה.

ג- בשם רבי ישועה זיין, הביא שההבדל הוא מפני שעניי כבוד ניתנו לישראל בלי בקשה, משא"כ מן ובאר ניתנו ע"י שאלה בתלונה ובתעורמות, ולכן עושין זכר רק למה שניתן להם בטובו הגדול בלי שאלה ותעורמות.

וביאר, דכל הני ג' טעמים מרומזים בקראי דסוכות, בסוכות תשבנו שבעת ימים כל האורח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, והוה בסוכות תשבנו שבעת ימים, ואם תאמר למה עושין זכר רק לעניי כבוד ולא למן ולבאר א'- כי בסוכות הושבתי - פירוש מעצמי בלי שאלה ובקשות כטעם של רבי ישועה זיין, ב'- את בני ישראל והיינו שרק בני ישראל זכו לעניי כבוד ולא העיר רב, והוה כאב שנותן לבניו, ולכן עושין זכר רק לעניי כבוד, ג'- אני ה' אלוקים שאני אדונכם וכיוצא בזה לפרסומם בלחם ובמים, משא"כ בעניי כבוד שזה היה מתנה גמורה, ולכן עושין רק לעניי כבוד, כטעם של רבי חיים נפסוי: (אורח דבר פר' אומר)

ויש להוסיף בזה, דהיינו טעמא דלעתי' לבוא ית' ה' לאומות העולם מצווה קלה וסוכה שמה, להראות בזה, שכי היכי דבמדבר היה זה לסמן אות על מי ראוי שיעשר שכינתו, כן לעתי' יהיה זה הסימן כי רק על ישראל, ראוי שתשרה השכינה. (בני יששכר מאמרי תשרי מאמר י' אות ט"ו)

האם מקיימים מצוות שמחה ביו"ט עם לימוד תורה

ר"א אומר אין לו לאדם ביום אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה (פסחים סח).- כתב המהרש"א דאע"ג דכתיב ושמחת בחגך, מ"מ ס"ל לר"א דגם בלימוד התורה אפשר לקיים מצוות שמחה, וכדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב, והא דק"ל אין שמחה אלא בבשר, ר"ל אין שמחת אכילה רק ע"י בשר, אמנם המעבדות יעקב (קהלת יעקב מ"ק ח ב) נקט לפשוט דא"א לקיים שמחה בלימוד התורה, והא דקאמר ר"א או כולו לז', היינו בזמן הזה שבלא"ה אינו יכול לקיים מצוות שמחה מכיון שאין לנו בשר קרבנות.

ובשאגת אריה (סס"ט) שנקט כמהרש"א דל"א אליעזר אפשר לקיים שמחה בלימוד התורה, מיהו לא מטעמה של המהרש"א, אלא דשמחתו הוא במה שמקיים ע"י לימוד התורה המצוה החביבה ושקולה לפני המקום כנגד כל המצוות, וע"כ נקט השאגת אריה נדשים שאינן מצוות בת"ת אינן יכולות לקיים שמחת יום טוב בת"ת

שגם אם לא ירצה את חבירו יום הכיפורים יכפר?

שאלה ב' קיי"ל דתוספת יום הכיפורים דאורייתא. היכן מצוה בפוסקים דידחה דין תוספת מטעם דין אחר?

תשובה א' חידוש גדול הביא השד"ח חמד (מערכת יום הכיפורים ס"ב אות יד), בשם הרב מראה גדול (ח"א דרוש ו'), דכל זה דווקא בכל השנים, אולם בשמיטה כיון שמקיים מצוות השמיטה בתיקונה ומשטמ חובות חבירו, גם ה' לא ימנע טוב ומכפר לו גם על עבירות שבין אדם לחבירו בלא רציו, מדה כנגד מדה.

תשובה ב' כתב בשו"ת בתוס' (סוף ס' קי"ד) מי שהיה אנוס בעיה"כ ולא יכל לאכול, ועתה נמצא בזמן תוס' יום הכיפורים נראה להלכה דמצוה עשה דאכילה בעיה"כ דוחה לאיסור התוס', אולם למעשה אין לסמוך על זה, ויע"ז בזה בלימודי ה' (לימוד ב"ט).

שאלה א' היכן מצוה באדם שקנה סכך כשר למהדרין, ואין בו שום פסול, ועכ"ל יאה פסול לכתחלה, ולהרבה

לחידודא בהל' סוכות

חקירות הלכתיות ע"ד החידוד בש"ס ובפוסקים

פוסקים, יאה פסול אפילו בדיעבד?

שאלה ב' קיי"ל שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, היכן מצוה דלא יאה פטור אפילו שהוא שליח מצוה כמובן דלא איירי בשיש לו אפשרות לקיים שניהם?

פתרון לחידודא גליון ר"ג- יום הכיפורים

שאלה א' עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו, היכן מצוה

באמיונתו יהיה

דברי תורה ממורינו המשגיח זיע"א

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

גליון קמח

חג הסוכות תשפ"ז

פרנס החודש - בידך לזכות בזכות גדולה זו להנצחה / לע"נ יקירך

אמונת המועד

הסוכה - מקום האמונה

ובפיט איתא ששקולה מצות סוכה כנגד כל התורה כולה, וכבר תמחו איה מקורו. ונראה ע"פ הזוה"ק (ח"ג אג) שהסוכה צלא דמהימנותא, והואיל ואמרו חז"ל (פסח כד.) שבא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי, הלא אמונה שקולה כנגד כל התורה וממילא מצות סוכה שהיא אמונה ג"כ שקולה כנגד כה"ת. בפרשת האזינו מתמרמר על בנים "לא אמן בם". אבל סוכה בגימט' אמן. (אמונת עתיד, האזינו)

הסוכה - גן עדן

ובספר שפת אמת כתב שהסוכה מכוונת לגן עדן, וכשברא הש"ת את האדם הניחו בגן עדן, וכך בכל שנה האדם נברא ברה"ה והקב"ה מניחו בסוכה שהוא הגן עדן, והאכילה בסוכה היא אכילה מעץ החיים אשר בתוך הגן, ויש לרמז בפסוק וסוכה תהיה לצל, כי תיבות תהיה לצל בגימ' ויטע הוי"ה אלהי"ם ג' בעדן מקד"ם. (סוכות תשנ"ז)

חג הסוכות: בטחון - ושמחה

זהו צריך האדם לקבוע בלבו בחג הסוכות שאין לו לבטוח כ"א בהש"ת, וא"י בזוה"ק (תיקוני תיקון ס"ט קז) ובסנה"ק שסוכה רומז לב' השמות הוי"ה ואדני"י, כי ס"ה רומז לשם אדני"י שהוא בגימט' ס"ה, ו-כ"ו רומז לשם הוי"ה, אשר יחוד ב' שמות אלו הם יחוד קוב"ה ושכינתו שהיא כנסת ישראל, והיינו שאנו בצלא דקוב"ה ובו אנו חוסים. וזהו כי בש"ם קדשו בטחוננו, פ"י הסוכה שהוא שם קדשו כנ"ל. ומן הראוי לשמוח בסוכה כמו עשיר הגדול ביותר, ועוד יותר מזה כי הקב"ה בעצמו משגיח עלינו בצל כנפיו, ואז הקב"ה מביא אותנו אל בית אמי ואל חדר הורתי, להורות לנו וללמד אותנו החסין בהש"ת.

וזהו שקוראים קהלת בסוכות להורות לנו וללמד אותנו החסין בהש"ת, ומבהלים את כל שתחת השמש, ואין לנו בעוה"ז כלום רק אבינו שבשמים.

כאשר יושבים בסוכה צריכים לשמוח ולהרגיש שנמצאים תחת כנפי השכינה אימא עילאה הרובצת על האפרוחים והביצים. וכלשון הזוה"ק (אמור אג) "בעי בר נש לאחזאה גרמיה דיתבי תחות צילא דמהימנותא, וצריך להתאחד בבטחון בהקב"ה ולהמשיך כח הגנה על כל השנה, שהיא נצרכת ביותר בעיתים הללו. והקב"ה יפרוש סוכת שלומו עלינו ויגן בעדנו וישבור עול הגוים ועול הגליות מעל צוארנו ויוליכנו במהרה קוממיות לארצנו.

(סוכות, תשס"ה)

צילא דמהימנותא

צל הסוכה: משפיע עלינו בטחון ושמירה - לכל השנה

בטור ושו"ע (סי' תרכ"ה) איתא שהסוכות הם זכר לענני כבוד. והב"ח הסביר שם, כי הגם שאין דרך הטוש"ע לתת טעם למצות אבל כאן שהתורה עצמה נתנה הטעם וכתבה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני"י וגו', לכן צריכים לכון הטעם כדי שתהא המצוה כתיקונה ולא סגי בכונה סתם של מצוות צריכות כונה. וכן בציצית ותפילין שהתורה עצמה כתבה טעם המצוה, צריכים לכון הטעם. עכת"ד. והקשו, הלא במס' סוכה פליגי בה רבי אליעזר ורבי עקיבא, ר"א סבר כי בסוכות הושבתי הם ענני כבוד ור"ע סבר סוכות ממש, וא"כ פסקו הטוש"ע כר"א נגד ר"ע ואין זה כהלכה.

והנראה בזה בעז"י כי צריך ביאור מה זה הרבותא שהושיב הקב"ה את ישראל בסוכות ממש, ואין בזה לא נס ולא פלא ולא טובה. וברוקח איתא, שזה ה' בשעת מלחמת סיחון ועוג והם יצאו מהמחנה למלחמה, ואז ישבו בסוכות ממש, והסוכות הם זכר לנס המלחמות. וזה ג"כ צריך ביאור, הלא הסוכות אינם מרמזים לאיזה נס כי כמה אנשים יושבים בסוכות ויש סוכות רועים וסוכות יוצרים וכו', ויותר ה' ראוי שבסוכות יחגור כל איש מישראל כלי מלחמה ויהיו בידו חרבות וקשתות וכו' זכר לנס המלחמה.

ולענ"ד הענין הוא, כי מדרך אנשי המלחמה לחפור גומות וחריצים עמוקות ולהתחבא שם מחצים ואבני בליסטראות, ובגומות אלו דרים כל ימי משך המלחמה כידוע. אבל לישב בסוכות בשעת המלחמה הרי זה ממש איבוד עצמו לדעת, שהרי יהיו מטרה לחיצי האויב. ומה זה ראו ישראל לישב בסוכות בשעת המלחמה כדברי הרוקח.

אך הענין הוא כי ענני הכבוד הגינו על ישראל מכל האויבים ומכל הפגעים, והיו לישראל למגן ומחסה מחיצי אויב, וכמו שפרש"י בפ' תרע ע"כ "ואשא אתכם על כנפי נשרים", שהמצריים היו זורקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם. והנה במלחמת סיחון ועוג, יצאו ישראל מהמחנה והניחו שם את הטיפ והנשים, ולא היו תחת ענני הכבוד. ומה הגין עליהם במלחמה? והלא מצינו שאותם הנחשלים שפלסם הענן היתה שליטת עמלק עליהם כדאיתא ברש"י סוף פ' בשלח.

והנראה בזה כי ע"י מצות סוכה זוכין לפריסת סוכת שלום והגנה על כל השנה. וכן כתוב בשפת אמת (שנת תרל"ז) מצות הסוכה נותנת ברכה והארת קדושה לדירת האדם. וזה, למען ידעו דורותיכם כיון שהמצו' בדירה נשאר ממנה ברכה לדירת האדם. עכ"ל. (נראה כוננו, דורותיכם מלשון דירותיכם כמ"ש בזה"ק עה"כ לעשות את השבת לדורותם, ודווש לדירתם). והמובן, שקדושת הסוכה מתלזה עמו אחר החג ונכנס עמו לביתו, וכמו שאומרים בנוסח היה"ר של ס' יסוד יוסף שאומרים בצאתו מן הסוכה. וראיתי בשפ"א שזהו המכוון בנוסח הגמרא, בשמיני עצרת, מיתבי יתבנין ברוכי לא מברכין (סוכה מז' ע"ב) דהיינו שבשמיני עצרת יושבים בסוכה אע"פ שיושבין בבית, כי קדושת הסוכה נכנס לבית.

וכל שכן בחג הסוכות עצמו, מי שיוצא מן הסוכה בהיתר כגון להתפלל, או המשך בעמ' ב'.

המשגיח זצ"ל היה רגיל לעורר לתלמידיו, להימנע מקריאת ספרים או גליונות בעת התפילה

צילא דמהימנותא

המשך מעמ' א'

כבוד. והמחלוקת ביניהם אינו אלא בפשט המקראות ומשמעות דורשים איכא ביניהן. ר"א סובר, שמה שכתב כי בסוכות הושבתי את בני, פירוש סוכות הם ענני כבוד. ור"ע סובר, שפירוש סוכות הם סוכות ממש. ואין היו יכולים לישב במלחמה בסוכות ממש, אלא מכאן אתה אומר שישבו תחת צל ענני כבוד בתוך המלחמה, והסוכות של עכשו הם ג"כ זכר לענני כבוד. ושפיר כתבו הטור והשו"ע שצריכים לכוין שהסוכות הם זכר לענני כבוד, ואתיא אליבא דר"א ור"ע גם שניהם.

זהו, "בסוכות תשבו שבעת ימים", **בחג הסוכות**. ועי"ז תזכו שבכל השנה "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" **אפילו בבתיהם**, כי צל קדושת הסוכה תהי' חופפת עליהם להיות למגן ולמחסה ולפריסת סוכת שלום. וממשיך הכתוב להסביר, "למען וגו' כי בסוכות הושבתי את בני" במלחמה בסוכות ממש (אליבא דר"ע), והם ישבו שם בשאנן ובבטחה מחמת כי קדושת העננים נתלוה עמהם, וכן אתם תשבו בסוכות כל השנה, כי קדושת הסוכה שהם זכר לעננים הללו, תתלוה עמכם לביתכם לשלום.

(אמונת עתיך, סוכות)

מצטער וכו', הסוכה הולכת עמו, והרי הוא כאילו תחת הסכך. וזה לשון **ס' דברי חיים** עה"ת בעניני חג הסוכות (דף י"ד ע"ב): ואף אם אינו מקיים בפועל הסוכה מחמת שהוא פטור ממנה, מ"מ הוא יושב בצל קדושת הסוכה, שזאת היא עצם מצות הסוכה תשבו כעין תדורו, שכך הוא נוהג בביתו שלפעמים יוצא ממנה, כמו **כל הסוכה וצל הקדושה חופף עלינו גם שאינו בפועל תחת הסוכה** מ"מ נקרא סוכתו. עכ"ל ק.

וענני הכבוד שהסוכה זכר להם, ה' ענינם כמו הסוכה עצמה. ולפיכך אנשי המלחמה שיצאו מהעננים לשדה מערכת המלחמה, הואיל ולא נפלטו משם מחמת עונותיהם אלא שיצאו בהיתר למלחמת מצוה, יצאה ג"כ עמם קדושת העננים וטבעם של הגנה וחסיין, ולא יכלו האויבים הרשעים לשלוט בהם כמו בזמן שהיו תחת העננים. **ומובן עכשיו דעת רבי עקיבא שהסוכות היו סוכות ממש. וזה מלמדנו תוקף הגם, שמחמת קדושת העננים שלותה אותם, לא היו צריכים להתחפר תחת הקרקע מחמת מורא החיצים והאבנים, וישבו בטח בסוכות ממש בלי פחד כי היו בטוחים שהם תחת הגנת צילא דמהימנותא, צל ענני הכבוד. ולזכר זה אנו יושבים בסוכות לדורותינו.**

נמצא לפי"ז, שבין ר"א ובין ר"ע סוברים שהסוכות הם זכר לענני

וצדיק באמונתו

ענייני חג הסוכות

א) הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע היה בונה כל השנה את סוכתו על ידי אחד מחסידיו, ר' פישל שמידט, שהוא היה מומחה במלאכתו, והיה עושה את כל מלאכתו באופן שעל כל פעולה ופעולה שהיה עושה, היה הולך תחילה אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע שישכים על ידו, כך שעל כל מסמר ומסמר שתקע בדפנות הסוכה, היה צריך ליקח רשות תחילה מהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע.

כמובן שהדבר הצריך סבלנות גדולה, ואכן כך התעבר ר' פישל שמידט בבניית הסוכה זמן רב. עד שהגיע לסיום בניית הסוכה, שהיה צריך להשחיל את הטבעת של הדלת, על כן סבר ר' פישל שמידט, כי פעולה קטנה זו, אינה צריכה את רשותו של הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע, ומשך הלך והכניס את הטבעת בעצמו.

לאחר מכן כשהגיע הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע, וראה כי הכניס כבר את טבעת הדלת, שאל ואמר, וכי מי הכניס את הטבעת בקטנות הדעת שכזו, והורה תכף להסיר את הטבעת מן הדלת, ולהחזירה שנית על פי ציוויו.

וסיבת הדבר, כי כל דבר היה צריך להיות עם ההכנה והכוונה שלו, שייכים מקדושת הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא ז"ע וכוונותיו אל תוך הסוכה לשם מצות סוכות, והגם שברור הדבר כי הדפנות אינם צריכים להיעשות לשם קדושת מצות סוכה, מכל מקום כל מה שמוסיפים בכוונות ובהכנות לקיום הדבר, יש בו עוד כלי להשראת הקדושה שיחול עליה.

ב) החתם סופר ז"ע לא קיבל בחור אחד לשיבתו, וזאת משום שהבחין כי הבחור דרך על ענפי הסכך שעמדו על הארץ לאחר שפירקו את הסוכה, ובהיות שאותו בחור לא נזהר שלא לדרוך על הסכך, מחמת זה הדבר בלבד לא רצה לקבלו לשיבתו בפרעשבורג, ואכן סופו של דבר היה, שהבחור החמיץ והתקלקל רח"ל.

(שלי"ס פרשת נח תשנ"ח)

ג) הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע היה מהדר בכל שנה לקנות אתרוג מהודר לכבוד חג הסוכות, ועל אף שהיה עני ואביון, מכל מקום היה בכל השנה כולה אוסף פירותה לפרוטה, עד שהיה לו לקראת חג הסוכות סכום מכובד, שהיה יכול לקנות עמו אתרוג מהודר.

באחד השנים נסע לקראת חג הסוכות אל רבו הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע על ימי חג הסוכות, ובהיותו על הדרך, ראה יהודי הבוכה בכי תמרורים מאין הפונות. שאל אותו הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע לסיבת בכייתו, וסיפר האיש, כי פרנסתו הוא בכך שהוא מוביל חבילות מעיר לעיר על ידי סוסו, והנה עתה מת עליו הסוס, ואינו יכול עוד להמשיך במלאכתו, ונשבר מטה לחמו. תכף הוציא הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע את כל סכום הכסף המיועד לקניית האתרוג מאמתחתו, ונתנו ליהודי בכדי שיוכל לרכוש בו סוס חדש, על גנת שיוכל לפרנס את עצמו.

ואכן באותה שנה לא היה לו להרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע אתרוג משלו, אלא הוצרך לברך על אתרוג של אחרים. ואמר עליו הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע, כי באותה שנה כל היהודים יצאו ידי חובתם באתרוג מהודר - פרי עץ הדר, ואילו הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע יצא ידי חובתו בסוס הדר ומהודר. (שבת אחים פרשת בא תשס"ב)

ד) אחר מחסידיו הרה"ק השומרי אמונים ז"ע היה בעל כשרון גדול מאד, והיה לו חוש להפליא לעשות ציורים נאים עד מאד, על כן פעם אחת הכין לרבו הרה"ק השומרי אמונים ז"ע נוי סוכה יפה עד מאד, של ציורי האושפיון, בכדי לתלותו בסוכתו של הרה"ק השומרי אמונים ז"ע, ואכן כך עשו, שתלו את נוי הסוכה בתוך הסוכה של הרה"ק השומרי אמונים ז"ע.

אמנם כשנכנס הרה"ק השומרי אמונים ז"ע וראה את נוי הסוכה התלוי, אמר, כי אכן מדובר בציור נפלא עד מאד, אך הדבר מריח מישות, מגאווה ויהי לפלא, כיצד תכף ומיד לאחר מכן, נפל הציור הנפלא ממקומו ונשבר לרסיסים.

(שבת אחים פרשת ויקרא תשנ"ט)

ה) אחד מחסידיו הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע יצא לדרוך לווארקי על הושענא רבה, כשבאמתחתו החזיק את הושענאות.

באמצע הדרך הגיע אליו אדם עם מראה משונה עד מאד, וכל פרצופו היה נורא ומשונה, ושאל אותו, מה יש לך בידו. השיב החסיד ואמר, כי מחזיק הוא בידו הושענאות אמר לו הלה, אל תאמר שזה הושענאות, אלא אמור שזה מכבודו, לטאטא בהם את הבית. שאל הפרצוף שוב את החסיד, מה מחזיק הוא בידו. ושוב השיב החסיד ואמר, כי מחזיק הוא אצלו הושענאות. אמנם הלה חזר ואמר לו, אל תאמר שזה הושענאות, אלא אמור שאלו מכבודו. וכך שאל אותו בשלישית, אך החסיד נשאר בשלו, כי אלו הינם הושענאות.

לאחר מכן שאל אותו הפרצוף לאן פניו מועדות, השיב היהודי ואמר, כי הוא נוסע אל הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע, אמר לו הפרצוף, שלא יאמר כך, אלא יאמר שהוא נוסע אל איציק. חזר הפרצוף ושאל אותו לאן הוא נוסע, והיהודי חזר והשיב, כי הוא נוסע אל הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע, והלה אמר לו בשנית, אל תאמר כך, אלא אמור שהינך נוסע אל איציק.

תוך כדי הוויכוחים, הבחין היהודי כיצד מפעם לפעם הולך הפרצוף ונעשה קטן יותר ויותר, עד שלאחר שסיים להתווכח עמו, נעלם הפרצוף כלא היה.

כשהגיע אל הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע, אמר לו הרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע כשבת שחוק על פניו. שידע כי היה שריו בסכנה גדולה, שכן הפרצוף היה השר של הס"מ, והיה יכול לעשות עמו ככל אשר עלה על דעתו, אלא מאחר והוא לא הכניע את עצמו אליו בכהוא זה, ללא כל ביטול אליו, על כן לא היה לו עליו שליטה, ואדרבה, הוא התגבר עליו, עד שביטל את הקומה שלימה של הס"מ.

(שבת אחים ליל שבת קודש חול המועד סוכות תשע"ב)

המשך בעמ' ד'

מעייבות החיים

אמרים נעימים מפז ומפנינים מועיין מים חיים
בעל שם טוב הקדוש הלימודי ז"ע ועבדו
שנאמר בנעימה מפי פה מפי מרגילות
כ"ק אדמו"ר מטעמיו ודאר שליט"א

שיעור חנוכה
רש"י

הדושים נהמדים אמרים יוקרים בענייני חג הסוכות מתוך שירת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהיכל בית המדרש הגדול ויוניץ - קרית ויוניץ בני ברק ה' דודל המועד סוכות תשע"ה

מה חילוק הוא בין התורה למצוה, אשר התורה מועילה להציל גם בזמן שאין עוסקים בה, לעומת המצוה שאינה מועילה רק בזמן שעוסקים בה. וגם מה הוא הכוונה על התורה 'בעידנא דלא עסיק ביה', הרי כל עת ועונה הוא הזמן שצריכים לעסוק בתורה, כי 'והגית בו יומם ולילה' (יהושע א, ח).

רק ביאר בזה, כי לימוד התורה, הרי גם אם האדם לומד מסכת סוכה בחג הפסח, או לחילופין מסכת פסחים בחג הסוכות, הרי הוא מקיים בכך מצות לימוד התורה, ועל כן לימוד התורה אף בעידנא דלא עסיק ביה, היינו שאינו עוסק עתה בעניין הלימוד שהוא לומד בו, כמו הלומד מסכת סוכה בחג הפסח, שאין הוא עוסק עתה במצות סוכה אלא במצוה חג הפסח, מכל מקום יש בלימוד מצוה, ולכן היא מועילה להציל גם בלימוד זה, מה שאין כן לעניין קיום המצוה בפועל, הרי היושב בסוכה בחג הפסח, שהוא זמן שלא הצטוו בו מצוה זו, אינו מקיים כל מצוה, ורק בזמן שמחוייבים לקיים את המצוה, אז נחשב לו קיום מצותו, ולכן לגבי מצוה רק בעידנא דעסיק בה מועיל להצילו, ולעולם אף לגבי דברי תורה כשאנו לומד כלל אינו מועיל להצילו, אלא שיפה כוח הלימוד להיחשב גם בלומד דבר שלא בעתו, כגון לימוד מסכת סוכה בחג הפסח, וכאמור.

ולפי דברינו יש להוסיף יותר, כי הכוונה הוא שעל ידי לימוד התורה, היינו שהוא לומד מסכת סוכה בחג הפסח, אף שהוא בעידנא דלא עסיק ביה, מכל מקום עולה לו כאילו קיים את המצוה בפועל, שהרי כל העוסק בתורת סוכה כאילו ישב בסוכה, ועל כן לימוד התורה אף בעידנא דלא עסיק בה אצולי מציל, כי נחשב כמקיים את המצוה בזמנה, וזה הוא הפלגת כוחה של לימוד התורה.

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נהר ושמהתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים (ויקרא כג, מ)

לעורר זכות על ישראל על ידי נטילת ארבעת המינים

איתא במדרש (ויקרא רבה ל, יא): "פרי עץ הדר", זו סנהדרין גדולה של ישראל, שהיה הקדוש ברוך הוא בשיבה טובה שנאמר (ויקרא יט, לב) 'מפני שיבה תקום'. 'כפות תמרים', אלו תלמידי חכמים שכופין את עצמן ללמוד תורה אלו מאלו. 'וענף עץ עבות', אלו שלשה שורות של תלמידים שיושבים לפניהם. 'וערבי נחל', אלו שני סופרים של דיינים שעומדים לפניהם, וכותבין דברי המזכים ודברי המחייבין, ולאורה אינו מוכן מה השייכות של הסנהדרין וכל הדיינים לנטילת ארבעת המינים, ומאי שיאטיה לעניין זה.

ביאר בזה הרה"ק רבי יהושע מריבאטיש ז"ע"כ בספרו קרן ישועה (לחודש תשרי תאמר ט' אות ט'), כי הנה אצל סנהדרין גדולה שהיו יושבים ודינים דייני נפשות, היו מרבים בכל מיני דרכים ותחבולות למצוא זכות על פי תורה שלא להרוג את הנפש, וכמו שציוה השם יתברך תחילה לחקור את העדים בחקירות ובדיקות, לבדוק ולכוון את דבריהם, ואמרו (סנהדרין מ, ב) כל המרבה בבדיקות הרי זה משובח, ואמרו במשנה (מכות ז, ב) כי בית דין שנהרגו את הנפש פעם בשבע שנים, הייתה נחשבת לבית דין קטלנית, ורבי אלעזר בן עזריה אמר כי בית דין שנהרגו את הנפש אפילו פעם בשנים שנה, עדיין הייתה נחשבת לבית דין קטלנית, וכל זאת לפי שהיו צריכים הדיינים למצוא בתוך דיני התורה, את הדרך לפסור את האדם מידי עונש.

שמחת תלמידי החכמים בימי חג הסוכות

תלמידי החכמים ויראי ה', בהגיע ימי המועדים, שרונים הינם בשמחה, ובפרט בימי חג הסוכות, וכמו שכתב הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע (דברי תורה נגינת אות ט"ו) לבאר את דברי הגמרא (בבא מציעא כג-כד): "אמר רב יהודה אמר שמואל, בהני תלת מילי, עבידי רבנן דמשנו במלייהו. במסכת, ובפוריא, ובאופישא. מאי נפקא מינה, אמר מר זוטרא, לאהדורי ליה אבידתא בטביעות עינא, אי ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת, מהדרין ליה. ואי משני במילי אחרני, לא מהדרין ליה."

וביאר בדברי הגמרא, כי הנה הצדיקים ראי ה', בדרך כלל כובד הראש אופפת אותם בכל מעשיהם, ואין בת שחוק נראית על פניהם, כראוי לעבדי השם יתברך, ואם כי היו כמה מצדיקי הדורות ז"ע שהיו מתנהגים בדרך אחרת, שהיו מרבים לומר מילתא בדביותא, להרנין לב השומעים, כמו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, ועוד כמה צדיקים ז"ע, אשר היה הנהגתם בזה באופן טמיר ונעלם מבית אדם, מכל מקום רוב הצדיקים אינם מתנהגים בדרך זו, אלא לעולם כובד הראש והרצינות שורה על פניהם.

עם זאת, ישנם זמנים מסוימים, בהם אף תלמידי החכמים המתנהגים בדרך כובד הראש, מניחים לעצמם גם כן להיות שרונים בשמחה ובבדיחותא, האחד הוא לפני הלימוד, כמו שאמרו בגמרא (פסחים ק"ז): "רבה מקמי דתתח להו לרבנן אמר מילתא בדביותא ובדחי רבנן", וכן ביום הפורים, בו נצטוונו במצוות 'משחת ושמה' (אסתר ט, ט), וכן החג הסוכות, שהוא זמן השמחה, בו מרבים תלמידי החכמים גם כן בדברי שמחה.

כל זה מרומז בדברי חכמינו ז"ל, 'בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו', היינו שישנם שלושה עניינים בהם תלמידי החכמים משנים את הנהגתם, אשר בכל ימות השנה הינם שרונים בהנהגת כובד הראש, ואילו בשלושה עניינים אלו מניחים לעצמם גם כן לשוש ולשמחו, והם 'במסכת', היינו בעת לימודם, כאמור שהיו עומדים מילתא בדביותא קודם הלימוד, 'בפוריא', הוא שמחת יום הפורים, 'ובאופישא', היינו בימי חג הסוכות בהם באים האופשיץ, אז גם כן שמחים תלמידי החכמים בשמחה רבה.

לימוד מסכת סוכה מועיל לסלק כל צרה וצוקה

הנה אמרו חכמינו ז"ל (סוכה כה): המצטער פסור מן הסוכה, ופירש בזה הרה"ק התפארת שלמה ז"ע (להושענה רבה ב"ה המצטרף) כי על ידי מצות סוכה, יכול האדם להיפטר מכל ענייני הצער, שכוח הסוכה יפה להסיק מן האדם את כל צרותיו.

בזה חשבתי לבאר מה שהביא הרה"ק העבודת עבודה מטאשה ז"ע (שיחות קודש ח"א עמ' שפ"א; וסם ח"ג עמ' תע"ח) שהראה לו זקני הרה"ק רבי אלימלך מטאשה ז"ע, מאמר חז"ל בלשון הזה: "כל הלומד מסכת סוכה, ניצל מכל צרה וצוקה" [וראה בסיום חידושי מהר"ם לובלין על מסכת סוכה: "סליקא מסכת סוכה, והוא יצילנו מכל צרה וצוקה"].

ולפי הנזכר אפשר לבאר, כי הנה אמרו חכמינו ז"ל (מנחות ק) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וממילא נמצא כי הלומד מסכת סוכה הרי הוא כמקיים מצות סוכה ויושב בה, ועל כן על ידי לימוד מסכת סוכה יכולים להינצל מכל צער וצוקה, כי הוא כיושב בסוכה אשר לדברי הרה"ק התפארת שלמה ז"ע ניצלים בכותה מכל מיני צער.

על זה אפשר להוסיף, כי הנה איתא מהרה"ק רבי ר' הערש מריבאטיש ז"ע (בארות המים סוטה ב"ה מצוה) לפרש את מאמרו ז"ל (סוטה כא): "מצוה בעידנא דעסיק בה, מגנא ומצלא. בעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנא, אצולי לא מצלא, תורה, בין בעידנא דעסיק בה, ובין בעידנא דלא עסיק בה, מגנא ומצלא", ולאורה

א בן הרה"ק רבי צבי אלימלך חצבי לצדיק מבלאזוב ז"ע בנו של הרה"ק רבי דוד מדינב ז"ע בן הרה"ק הבני ישכר מדינב ז"ע.

השיעור חודש"י מתקיים מדי ליל שישי בשעה 10:30 המלווה מלכה מתקיים מידי מוצש"ק בשעה 10:30

בבית ה' רח' סוקולוב 7 בני ברק

לשמיעת שיעורים בקול הלשון ישיר 073-3718539 ובקבץ השיעורים 072-3181833

וכן מצאנו (סנהדרין מב) כי אפילו בשעת גמר הדין, אם אמר המחזיק כי יש לו ללמד על עצמו זכות, שומעין לו, ומחזירים את דינו לבדוק האם יוכלו לזכותו, וכן מכריזים כי פלוני ופלוני עומד להיסקר, כל מי שיועד בו זכות יבוא לילמד עליו, ומשתדלים בכל דרך שהיא, שלא להקרו את האדם, אלא לזכותו.

על כן, לאחר עיבור ראש השנה ויום הכיפורים, בהם כדברי חכמינו ז"ל (ראש השנה לב) ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני השם יתברך, צריכים לעיור זכות על בני ישראל, על כן נולדים את ארבעת המינים, המרמזים כאמור על הסנהדרין גדולה, בכדי להזכיר כלפי מעלה כמה צריכים לחפש אחר זכות ישראל, ושלא לחייב חליה שום איש מבני ישראל, ולכן נכלל בזה שורות התלמידים היושבים לפניו, כמבואר במשנה (סנהדרין מ) שאם אחד מהתלמידים יודע לומר זכות, הוא מעלים אותו להיות מן הדיינים בכדי להטות לזכות, וכן מזכירים כלפי מעלה לעיור זכות על ישראל בדין של מעלה.

פרי עץ הדר כשהאב ובנו הולכים בדרך אחת

הרה"ק האמרי חיים מוינצ'י ז"ע (ליקוטי אמרי חיים פרשת אמור ב"ה ולקחתם ה'ד) אמר לרמז בעניין האתרוג, אשר אמרו חכמינו ז"ל (סוכה לה) שהוא פרי אשר טעם עזו ופריו שוח, כי רמז בזה אודות חינוך הבנים, שכן מה הוא 'פרי עץ הדר', הרי זה כאשר האב והבן הולכים באותו דרך, והבן נראה כממשיך דרכו של האב, שהרי האב הוא העץ והבן הוא הפרי היוצא ממנו, וכאשר טעם שניהם שווה, זה הוא פרי עץ הדר.

שמעתי מהגה"צ רבי אשר יונה וויינבערגער זצ"ל, על יהודי שהסתופף בצל אחד הצדיקים ז"ע בדור שלפני המלחמה, ומחמת צוק העתים נמשך אחר רוחות התקופה, והוציא את בניו שהתחנכו בתלמודי התורה, והעבירם למוסדות שאין רוח חכמים נוטה הימנו, הדבר היה למורת רוחו של הצדיק שבצילו חסה האיש והסתופף, על כן קרא הצדיק לאותו חסיד, והודיעו, כי עליו להחזיר את בניו להתחנך בתלמוד התורה, ולהוציאם ממוסדות זרים ורוחקים אלו, אמנם החסיד לא קיבל את דברי רבו, ומשכן אמר לו רבו, כי אם אינו מקבל את דבריו, אינו יכול עוד לבוא אצלו, ומסולק הוא מלחצותו בצילו.

אותו יהודי רצה בכל זאת להיות דבוק אצל אחד הצדיקים, על כן החליט ליסע אל הרה"ק רבי ישראל אהבה ישראל מוינצ'י ז"ע, ואכן החל להסתופף בצילו. כאשר נודע הדבר למקורבים ואנשי הבית, העירו את תשומת לבו של הרה"ק האהבה ישראל ז"ע, כי יהודי זה סילקוהו מחצר פלוגת וואיל ושלח את ילדיו למוסדות חינוך קולקלים, אמנם הרה"ק האהבה ישראל ז"ע לא התייחס כלל לדבר, והמשיך לקבל את היהודי במאור פנים, כשכמים הפנים לפניו כן לב האדם לאדם, ואף אותו יהודי התקרב עוד ועוד אל הרה"ק האהבה ישראל ז"ע, עד שהיה כבן בית אצל הרה"ק האהבה ישראל ז"ע.

פעם אחת נסע הרה"ק האהבה ישראל ז"ע לעיירת נופש, שם היה יוצא לטייל מפעם לפעם בלוויית אחד החסידים, ואותו יהודי אשר הצטרף גם כן לנסיעה זו, יצא פעם אחת עם הרה"ק האהבה ישראל ז"ע לטייל עמו בנאות דשא.

בעודם מהלכים יחד, פנה הרה"ק האהבה ישראל ז"ע אל היהודי, וסיפר לו, כי בהיותו ילד קטן, ביקש המלמד להחכים גם במילי דעלמא, על כן לקח את כל הילדים לאחד השדות שמסביבו לעיר, שם החלו האילנות לבלבל, והוציאו רק עצים, בלא שיכילו לראות את הפרי גדול באילנות אלו, ולימד אותם המלמד להבחין על פי צורת העלים, איזה פרי עומד לצמוח על גבי אילן זה, וכך אמר להם לרושם לעצמם במחברת, על כל עץ ועץ, איזה פרי אמור לצמוח ממנו בהמשך התקופה.

לאחר עיבור כמה חודשים, כשהחלו כבר הפירות לצמוח, ויכלו כבר לראות את הפירות שעל גבי האילנות, הוציא המלמד את הילדים בשנית אל שדות העיר, שם עברו על גבי העצים, ונכחו לראות כי אכן צדק בדבריו, וכי על פי העלים יכלו להכיר ולידע את הפרי האמור לצמוח ממנו ברבות הימים, וכך למד אותם עניין זה.

סיים הרה"ק האהבה ישראל ז"ע את דבריו, ואמר לו, כי הוא לא היה בעל כשרונות, ועל אף נסיונות המלמד ללמד אותו עניין זה, לא השכיל להבחין חכמה זו, ולא ידע להבחין על פי העלים את עניין הפרי שיצא מן האילן, אמנם דבר אחד היה ברור לו, כי כשהוא רואה את הפרי, יודע הוא לומר מאיזה אילן יצא הפרי. בזה פנה הרה"ק האהבה ישראל ז"ע אל היהודי, ושאל אותו, האם שמעת היטב את הדברים. היהודי שהשכיל להבחין את מוסר ההשכל שביקש הרה"ק האהבה ישראל ז"ע ללמדו, הנהן בראשו לאות חיוב, ולמחרת החזיר את ילדיו להתחנך בתלמוד התורה.

נהגת האהבה והחיבה בימי חג הסוכות

איתא בגמרא (סוכה יב) כי דיני כשרות הסוכה, נלמדים מפסולת גורן ויקב, שאין לספק רב נראה בזה, על פי מה שכתב הרה"ק הבני יששכר ז"ע (מאמרי חודש תשרי מאמר י' אות ט) לבאר את דברי הכתוב (והשם י"ח, ט) **ישבו ישיב בצל יחי דגן ויפרחו כנפן**, כי הנה בהלכות ברכות מצאנו, כי יש את הברכות הכוללות, שהם ברכת שהכל נהיה בדברך, וברכת בורא פרי העץ, וברכת בורא פרי האדמה, שהמה נאמרים על כלל הדברים, אמנם אף פירות שברכתם בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה, ככל ומשנים אותם, כגון סטוחנים אותם ודומה, עד ששוב אין ניכר בהם צורתם הראשונה, אז מברכים עליהם שהכל נהיה בדברך, ואיבדו את ברכתם הקודמת, כי השתנו לגרועות. לעומת זאת, ישנם שני דברים שבהשתנותם הנפכים להיות דבר מעולה יותר, ועל כן זכו לברכה מיוחדת בפני עצמם, והם החיטה שעל ידי

סטוחנים את החיטה ונעשה קמה שאופים בו לחם, מברכים על הלחם המוציא לחם מן הארץ, וכן הגפן שעל ידי סטוחנים אותו נעשה יין, שבמכרים עליו בורא פרי הגפן, נמצא כי החיטה והגפן השניה הנעשה בהם הוא למעילות.

והנה בחג הסוכות, הוא זמן גילוי האהבה של בני ישראל כלפי השם יתברך, ולכן אחר שבימים הנוראים ערכו בני ישראל תשובה מיראה, אשר עליה אמרו חכמינו ז"ל (יזמא פו) שהזדונות נעשים בשגגות, הנה בהגיע ימי חג הסוכות עוברים בני ישראל לתשובה מאהבה, אשר אודותיה אמרו חכמינו ז"ל (יזמא פו) כי הזדונות הנפכים לחיות זכויות.

זהו שאמר הכתוב **ישבו ישיב בצל**, היינו התשובה שעוברים בני ישראל בשעה שהם יושבים תחת הסוכה בצילא דמהימנותא (וזה"ק ח"ג קב), הרי אז תשובתם היא מאהבה, וממילא בתשובתם **יחי דגן ויפרחו כנפן**, העוונות משתנים להיות כגון והגפן, אשר השינוי הנעשה בהם הוא למעילותא, להביא להם ברכה בפני עצמו, ואף העוונות על ידי התשובה מאהבה בחג הסוכות משתנים למעילותא, להיות נחשבים זכויות.

הרה"ק רבי יהושע מריבאטיש ז"ע כתב בספרו קרן ישועה (חודש תשרי מאמר ט' אות ד) לבאר דברי מדרש פליאה (הובא בסוף נבחר פרשת שמיי ב"ה איתא במדרש): **"איוב היה קורא תגר על היסורין, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא דפנות הסוכה, שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח"**, והדברים מתארים לכל רואה, מה ראה איוב כדיני דפנות הסוכה, עד שכבר לא קרא תגר על ייסוריו.

רק ביאר בזה, בהקדמוי דברי הגמרא (יזמא פו): **"אמרת חילוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש כו', עבר על עשה ושם, אינו זז משם עד שמוחליו לו כו', עבר על עשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר כו', עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה יומה ויום הכיפורים תולין, ויסורין ממרקין כו', אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה תלולת ולא ביום הכיפורים, לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולו תולין, ומיתה ממרקת"**, והביא מה שכתב זקינו הרה"ק **הבני יששכר ז"ע** (מאמרי חודש תשרי מאמר י' דרוש י"ד אות ל"ט) בשם הרלב **חיד"א** (מדבר קדמות מערכת ח' אות י"ח), שהביא מגדולי הקדמונים, כי ארבעה חילוקי כפרה אלו הינם רק בתשובה מיראה, אך השב מאהבה אינו צריך לארבעת חילוקי כפרה אלו, אלא על ידי תשובתו זוכה הוא לכפרה גמורה.

והנה בעניין דפנות הסוכה, שכאמור הינם שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, כתב הרה"ק רבי יהושע מריבאטיש ז"ע לבאר, על פי דברי האר"י הקדוש ז"ע (שער הכוונות ענין סוכות דרוש ד') שכתב, על דברי הכתוב (שיר השירים ב) **"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני"**, כי **"שמאלו תחת לראשי"**, היינו בראש השנה ויום הכיפורים, ואילו **"וימינו תחבקיני"** הוא בחג הסוכות, כאשר חג הסוכות הוא זמן של אהבה, בו זוכים אנו לחיבוק מצד הימין על ידי השם יתברך, שאין לך גילוי אהבה גדול מאב לבנו יותר ממה שהוא מחבקו באהבה רבה ואהבת עולם, וזה הוא צורת הסוכה, שהוא שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, שזה הוא צורת חיבוק, שמי פרק היד ופס היד, ולכן מתוך צורת הסוכה למדים אנו על אהבת ימי חג הסוכות, ימים בהם מתגלה אהבת השם יתברך לבני ישראל עם קרובו ביותר.

על פי זה ביאר את דברי המדרש פליאה הנזכר, כי איוב סבל ייסורים קשים ומרים, והשכיל להבין כי בוודאי על ידי התשובה יוכל להתרפא מחוליו, כי מרים החולאים הוא מחמת רוע מעשיו, ובכל זאת לא עלה הדבר בידי לשוב בתשובה שלימה ולסלק את כל הייסורים מעליו, ועל זה היה קורא תגר, שהרי אין לו דבר העומד בפני התשובה (וזה"ק בראשית לב), והיה מבקש לידע מה הוא התשובה הנכונה שיכול לעשות על מנת שיסלקו מעליו ייסוריו הרבים. על זה אמר, שהראה לו השם יתברך את צורת הסוכה, שהיא שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, שכאמור זה מורה על גילוי האהבה של השם יתברך לבני ישראל, והיינו שיערוך את תשובתו מאהבה, ועל ידי תשובה מאהבה לא יצטרך יותר לכל חילוקי הכפרה, ובהו יתפרחו לו כל חטאיו, ויסוריו ממנו כל ייסוריו.

על פי זה כתב לבאר מה שמצאנו בגמרא (סוכה כז): **"בו ביום דרש רבי יהושע בן הורקנס, לא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה, שנאמר (איוב יא טו) 'אין יקטלני לו אייחל, ועדיין את הקדוש ברוך הוא אני מצפה או איני מצפה, תלמוד לומר 'עד אנוע לא אסיר תומתי מבני' (איוב כו, ה), תלמד שמאהבה עשה. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיני רבן יוחנן בן זכאי, שהיית דורש כל ימך, שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה, שנאמר (איוב א) 'איש תני יושר ירא אלקים וסר מרע', והלא ידוע תלמיד תלמיד למד שמאהבה עשה"**, ולפי הנזכר שי לומר, כי האשכ כולל תורה בדבר, כי אכן מתחילה עבד איוב את השם יתברך ביראה, ועל כן לא הועילה תשובתו משום ארבעת חילוקי הכפרה שהזקק לה, עד שהראהו השם יתברך את צורת דפנות הסוכה, שמתוך כך בא לעבוד את השם יתברך מאהבה, ואז התקבלה תשובתו, ושני המאמרים נמצאו עולים יפה, בלא כל סתירה.

נמצא, כי חג הסוכות הוא זמן גילוי אהבתו יתברך אלינו, זמן של 'ימינו תחבקיני', ולכן חג הסוכות הוא זמן שמחתנו, כי זה הוא השמחה היותר גדולה שיכול להיות לאדם כשהוא נמצא תחת צל אמו, כשהיא מחבקתו באהבה אילו, וכן השם יתברך כביכול מחבק את בני ישראל בחג הסוכות, ולכן הוא זמן שמחתנו, להרבות בו השמחה ביותר.

ואכן פירשו צדיקים ז"ע (ליקוטי תורה סוכות ב"ה להבין מה) כי **"זמן שמחתנו"**, הרי **"שמחתנו"** הוא לשון הזמנה, שיכולים להזמין שמחה על כל השנה כולה מימי חג הסוכות, והוא שבו יכילים להזמין שמחה כראוי לכל ימות השנה.

אלא שהדבר תלוי עד כמה האדם שרוי בשמחה של מצוה בחג הסוכות, וכמו שכתב הגה"ק **הכתב סופר ז"ע** (דרשות בת סופר, דרשה שלשת הגדול תחילה ב"ה ש"ס ב) לפרש את דברי הגמרא (פסחים קלג): **"שלשה מנוחלי העולם הבא, אלו הן, הדר בארץ ישראל, והמגדל בניו לתלמוד תורה, והמבדיל על היין במוצאי שבת"**.

המשך בעמוד אחרון

ענייני שמחת תורה

השמחה בשמחת תורה יחד עם הששתון של ההנהלת לימוד התורה

שמעתי מהגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל שאמר בשם הגה"ק רבי שלמה קלוגר זי"ע (ידיעות שלמה, ב"ה שמחים בצאתם) לפרש את הפייט (פיוט אל-אדון' לשחרית לשבת קודש) **'שמחים בצאתם וששים בבואם עושים באימה רצון קונם'**, כי הכוונה על לימוד התורה, אשר מצאנו בגמרא (פסחים ק"ז) כי רבה מקמי דפתח הוא אמר מילתא דבדיחותא והו' בדחי רבנן, ולאחר מכן יתיב באימתא ואמר שמעתא, וכן מצאנו בגמרא (שבת קי"ח-ק"ט) שאמר אביי, כד חזינא צורבא מרבנן דשלים מסיכתא הוה עניינא יומא טובא לרבנן, נמצא כי לימוד התורה יש בו שמחה בתחילתו, כמו שאמר רבה מילתא דבדיחותא קודם הלימוד, והלימוד עצמו הוא באימה, ולאחר מכן בסיום הלימוד גם כן עושים שמחה, לגומרה של תורה. והו' שאומרים **'שמחים בצאתם'**, היינו בסיום הלימוד, ולכן בתחילת הלימוד, ואילו הלימוד עצמו **'עושים באימה רצון קונם'**, מתוך אימה ויראה.

אלא שמעודי הייתי תמה על הדבר, שכן לפי סדר הדברים היה אמור להיות כתוב **'שמחים בבואם וששים בצאתם'**, שכן תחילה מתחילים ללמוד, ורק לאחר מכן מסיימים את הלימוד, ולמה הזכיר את השמחה של סיום הלימוד לפני הששתון של תחילת הלימוד.

ואפשר לבאר על פי מה שהיה הר"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע מספר לפני ההקפות, מעשה שהיה עם יהודי שהתגורר לבדו בכפר של גוים, מחמת צרכי פרנסתו, וכמוכן שלא היו לו את כל צרכי היהדות, ומה גם שלא ידע את כל המנהגים שצריכים לעשות, ועל כן בכל תא או מועד היה נזכר אחת ושתיים בלבד מענייני החג, וכן התגורר באותו כפר שנים ארוכות.

באחד השנים החלה אשתו לדרב על לבו, כי אין זה תכלית להתגורר בין הגוים, בעודם מנועים בעל כורחם מכל ענייני היהדות, על כן החליטה כי עליהם לעזוב את הכפר, ולהיכנס להתגורר בתוך העיר, בין אחינו בית ישראל. אמנם היהודי טען לאשתו, כי כיצד יוכל לילך לגור בין בני ישראל ההרדים לדרב ה' דותו, שהרי בור הינו בענייני היהדות, ואף בשבת רגילה אינו יודע את המוטל עליו, והרי יבוש יוכל להתגורר בין בני העיר. אמנם אשתו אמרה לו, כי אין זה דבר שאין יכולים לשנותו, וכי הוא יכול לגשת אל השמש, ולומר לו את כל אשר עברו עליו השמש, האחרונות, כיצד התגורר בין גוים, ושכח את כל מנהגי היהודים, וכך ילמד אותו השמש בכל עת ועונה את המוטל עליו, ולא יהיה ללעז ולקלס בעיני בני העיר.

היהודי קיבל את דברי אשתו, ואכן עברו התגורר בתוך העיר, כששכרו לעצמם בקתה רעועה, והיהודי נישא אל השמש וביקש ממנו לאלפו בינה כיצד הוא סדר יומו של אשתי יהודי, ואכן השמש אמר לו, כי בכל יום יבוא לבית הכנסת לתפילות שחרית, ולאחר מכן לתפילת מנחה ומערב, ואט אט לימד אותו השמש את הדרי התפילה, עד שבהגיע ימי הקיץ, הרגיש היהודי כי הוא כבר נמצא במסילה העולה, וכי הוא כבר יודע דבר או שתיים באורח חיים של האיש הירא את השם יתברך.

וללא כל הודעה מראש, בהגיע חודש אלול, הבחין היהודי כיצד התפילה התארכה במקצת, ואומרים עוד פרק תהלים, וגם תוקעים בשופר לאחר התפילה, הדבר היה לו זר ומזר, על כן נישא לברר אצל השמש מה יום מיומים, ומה אירע שהשתנתה צורת התפילה. נענה השמש והסביר לו, כי כך נוהגים ישראל קדושים, אשר בהגיע סוף השנה שבים בתשובה שלימה, ומאריכים בתפילה ותוקעים בשופר. סבר היהודי וקיבל, אלא שלקראת השבוע האחרון של השנה, הוריד לו השמש, כי למחרת עליו להשיכם קום, שכן מתחילים באמירת סליחות באשמות הבוקר, וכך הסביר לו השמש בהרחבה מה הוא עניין אמירת הסליחות.

לאחר מכן, בשני ימי ראש השנה, נמנע התבלעז עליו דעתו של היהודי, לנוכח התפילות הארוכות והמייגעות, כשאין מפסיקים מלהתפלל עוד ועוד, וכמעט

הנה הושענא רבה הוא יום החיתום (וזה"ק ח"א ר"כ, ח"א ג' לא), אשר אמרו כבר חזמינו ז"ל (ברכות י"ב) הכל הולך אחר החיתום, וביום החתמה תלוי הכל, וכן אמר הר"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע (ברכת המזון ושבע ברכות ש"פ ברה"ק ע"מ ק"ס), כי בשבעת ימי המשתה, היום האחרון של השבע ברכות, הוא היום היותר נעלה מכל ימי השבע ברכות, והסביר בזה הגה"צ רבי שמואל ענגיל אב"ד ראדאמזאנז זצ"ל (ברכת המזון ושבע ברכות ש"פ ברה"ק ע"מ ק"ס, ח"א ג' לא), כי כך מצאנו בגמרא (חולין ג') לעניין עוף הדורס, שכשמוציא את פיו אז הוא מכניס את כל הארס, ולכן מידה טובה מרובה ממידת פורענות (סוטה י"א), ואף בעניינים שבקדושה, עיקר השלימות הוא בסיום הדבר, ולכן הכל הולך אחר החיתום.

והאמת היא, כי לא רק הושענא רבה הוא יום החיתום, אלא כל חג הסוכות בבחינה מסוימת היא יום החיתום, וכמו שכתב הר"ק רבי יצחק אייזיק יחיאל יהודה מקאמאראנז זי"ע (היכל הברכה אוצר החיים מצוה פ"ט), אשר חג הסוכות הוא הגמר והחיתום של כל שלושת הרגלים, ולכן הגם שחיוב השמחה נאמר על שלושת הרגלים כולם, על חג הפסח ועל חג השבועות ועל חג הסוכות, מכל מקום אין מכנים 'זמן שמחתנו' רק לחג הסוכות, וזאת משום שהגמר של כל כוחות המועדים, כל השפעות המועדים, הוא בחג הסוכות, ולכן אז שמחים בשלימות התכלית עם השפעות המועדים כולם.

אכן אין זו חתימה בלבד, אלא כמבואר בספרי המקובלים (שערי הכוונות עניין יום הכיפורים דרוש ה'; עניין סוכת דרוש ה') הרי זה חותם בתוך חותם, ופי' שביאר הר"ק הבני יששכר זי"ע (מאמרי חודש תשרי מאמר י"א אות א') עניין זה, שהרי מבואר בזוהר הקדוש (ח"א ג') בסיום הושענא רבה הוא ארץ מסירת הפתקאות, ומאחר ומצאנו בגמרא (עבודה זרה לא) כי כששולחים עין עם גוי צריכים להניחו חותם בתוך חותם, כי הגוי חשד לזיין חתימה, ואם יהיה חותם בתוך חותם אין לחוש שמזיף כל כך (עבודה זרה ס"ג), ומאחר ואין להשם יתברך דבר חשוב בעולם כמו בני ישראל, שהם חשבים ויקרים בעיניו עד מאד, על כן השם יתברך חותם את הפתיחות חותם בתוך חותם, שהוא החותם של יום הכיפורים בתוך החותם של הושענא רבה.

יעו"ה השם יתברך שנוכח קצור לשלימות הישועה, ועל עיקר מכוון כשמתנו ביום הושענא רבה, אשר קובץ כל בקשתנו הוא על השינה הקדושה, ועל הגאולה העתידה, כמו שאומרים 'הושענא סוכת שלם', ונוכח בקרבן לגאולה השלימה במהרה ובימינו אמן.

א. אומרים העולם בדרך צחות, כי הנה מנהג העולם הוא, כאשר החכם דורש לפני הקהל, הרי שכל הקהל יושבים על מקומותיהם, ואילו החכם עומד דורש. ולבאורה, מאחר והחכם נהנה מלמדו, אם כן הרי הדבר בכלל ברכות הנתיב. האמרים בשו"ת (ביאור הגר"א סי' ס"א) וזהו לו לחכם לישב, ואילו מאחר הקהל המאזינים ומקשיבים לדרשו מקוים מצות גמולת חסדים בך, אם כן הרי זה בכלל ברכות המצוות האמרים בעמידה (מא"ס סי' ס"א), וזהו להם לקהל לעמוד. אלא, מאחר והכל הולך אחר החיתום, אם כן הכל תלוי בזמן החתימה וסיום הדרישה, אשר אז הקהל נהנה עד מאד, ולכן הינם בכלל ברכות הנתיב האמרים בישיבה, ואילו החכם הדורש בסיום דרישתו מקיים בך מצוה רבה וחביבה עד מאד, על כן הוא בכלל ברכת המצוות האמרים בעמידה, וכל עת הדרשה כבר מתנהגים הכל לפי חיתום וסיום הדרשה כולה...

הרגע, ואילו לשון ששון מורה על דבר שמחה המיוחד לבוא, כמו שנאמר (תהלים נ"ד) 'אשכנח לי ששון ישעך', שמבקשים לבוא אלינו ששון זה, ואם כן מדויק היטב, כי אמר **'שמחים בצאתם'**, היינו עתה בעת סיום המסכת שמחים בגומרה של תורה, ושמחה זו, היא יחד עם **'ששים בבואם'**, שהיו ששון על גודל הששתון של תחילת הלימוד, ורצונם להמשיך בלימוד התורה מחדש.

לפי זה מדויקת היטב לשון **'שמחים'** ולשון **'וששים'**, כמו שהביא הר"ק הבני יששכר זי"ע (מאמרי חודש תשרי מאמר י"א אות כ"ב), כי לשון שמחה מורה על דבר המשמח בזה

הרגע, ואילו לשון ששון מורה על דבר שמחה המיוחד לבוא, כמו שנאמר (תהלים נ"ד) 'אשכנח לי ששון ישעך', שמבקשים לבוא אלינו ששון זה, ואם כן מדויק היטב, כי אמר **'שמחים בצאתם'**, היינו עתה בעת סיום המסכת שמחים בגומרה של תורה, ושמחה זו, היא יחד עם **'ששים בבואם'**, שהיו ששון על גודל הששתון של תחילת הלימוד, ורצונם להמשיך בלימוד התורה מחדש.

לפי זה מדויקת היטב לשון **'שמחים'** ולשון **'וששים'**, כמו שהביא הר"ק הבני יששכר זי"ע (מאמרי חודש תשרי מאמר י"א אות כ"ב), כי לשון שמחה מורה על דבר המשמח בזה

הלכה ואגדה בענייני מצות סוכה

היתר ביטול סכך פסול בסכך כשר לכתחילה מדין היתר ביטול איסור דרבנן לכתחילה

לפי דעת בית הלל שסוכה ישנה כשרה אין קדושה בסכך בערב יום טוב והותר לבטל הסכך הפסול

תמה על זה הרה"ק רבי מאיר מבאריטשוב ז"ע בספרו **כתר תורה** (פ"ח ב"ה סוכה דף ט' ע"ב), מה טעם ביטול הסכך הפסול לפני חג הסוכות, עדיין אינו נחשב 'איסור' ואינו נידון כמבטל איסור לכתחילה, הרי אין בכך כל הסברת הגיון.

וכתב לבאר בזה, כי הנה מצאנו לגבי אגידת הלולב, שנחלקו (סוכה יא) אם לולב בעי אנד, ומבואר בגמרא (סוכה ל) כי אם לולב אינו צריך אנד, אם כן אף אם אנד את הלולב לשם מצוה, מכל מקום מאחר ואין לולב צריך אנד, עדיין לא חל שם מצוה על הלולב.

מעתה, הנה מבואר במשנה (סוכה ט) בדין סוכה ישנה, שנחלקו בו בית שמאי ובית הלל, לדעת בית שמאי סוכה ישנה פסולה, ולדעת בית הלל סוכה ישנה כשרה, והלכה כדברי בית הלל (א"ח ס' תרל"ו ס"א), ואם כן מבואר בדעת בית הלל, שסוכה אינה צריכה להיות לשמה, כי אפילו סוכה ישנה כשרה, ומשכך כשם שלמא דאמר לולב לא בעי אנד, אין חל שם מצוה על הלולב לפני שמקיימים בו את מצוותו, הוא הדין יש לומר לגבי הסוכה, שהיות ואף סוכה ישנה כשרה, אין חל שם קדושה על הסוכה לפני חג, גם אם עשאה לשם מצות סוכה, ואם כן היות ואין בו כל קדושה, אין הסכך הפסול נידון כסכך קודם המועד, ולכן יכולים לבטלו קודם המועד, ובוה מבואר במדרכי המורדכי והאגודה כי יכולים לעשות כן קודם המועד, ואין בדבר משום ביטול איסור לכתחילה.

דברי הירושלמי שלדעת בית הלל צריך לחדש בסוכה הישנה דבר לשם חג ואם כן יש קדושה בסכך בערב יום טוב

אלא שהעיר על זה, כי **התוספות** (סוכה ט. ב"ה סוכה ישנה) הביאו, שמבואר בירושלמי (סוכה פ"א ה"ב), כי הגם שלבית הלל סוכה ישנה כשרה, מכל מקום צריך לחדש בה טפח לשם סוכה, וכן הוא במסכת שמחות (פ"ז ה"א), ונמצא, כי אף לדעת בית הלל יש חלק בסוכה האמור להיות לשמה, מה שמצריך אפילו בסוכה ישנה לחדש בה טפח, ואם כן העושה סוכה לשם חג, אפילו בערב חג, ממשיך לזה כבר קדושת הסוכה, ואם כן הדא קושיין, כי כבר נחשב הסכך הפסול ל'איסור' אף קודם חג, וכיצד יכולים לבטלו גם מערב חג, הואיל ואין מבטלים איסור לכתחילה.

דין חידוש הטפח לבית הלל מדרבנן בלבד ואיסור דרבנן מותר לבטל לכתחילה

ברם, כתב ליישב בזה, על פי דברי **הפני יהושע** (סוכה ט. בתוד"ה סוכה ישנה), שכתב על דברי הירושלמי הנזכרים, שלדעת בית הלל צריכים גם כן לחדש בה טפח, כי מכל מקום אין חיוב זה מן התורה אלא מדרבנן בלבד, שכן מצאנו בגמרא (סוכה ט) על מחלוקת בית שמאי ובית הלל בדין סוכה ישנה: "מאי טעמא דבית שמאי, אמר קרא (ויקרא כג. ד) 'חג הסוכות שבעת ימים לה', סוכה העשויה לשם חג בעינן. ובית הלל, ההוא מביעי ליה לכדרב ששה, דאמר רב ששת משום רבי עקיבא, מנין לעצב סוכה שאסורין כל שבעה, תלמוד לומר (ויקרא כג. ד) 'חג הסוכות שבעת ימים לה'?", הרי לנו מתוך דברי הגמרא, כי הכתוב המוכיח לדברי בית שמאי את החיוב לעשות את הסוכה לשם חג, מה שפוסל סוכה ישנה, אינו יכול לשמש את בית הלל, רק לדין חדש של רב ששת בשם רבי עקיבא, על איסור הנאה מעצי הסוכה. ולכאורה, אם נאמר שאף לדעת בית הלל יש דין דאורייתא לחדש טפח בסוכה לשם חג, אם כן היו צריכים בית הלל לומר, שדברי הכתוב נאמרים על דין זה, ומכך שהוצרכו להוציא את דברי הכתוב לדין אחר לגמרי, הרי זה מוכיח כי דין זה של חידוש טפח בסוכה לשם חג, אינו מדאורייתא, אלא הוא דין דרבנן.

מעתה, מבאר הרה"ק רבי מאיר מבאריטשוב ז"ע, הנה כתבו **התוספות** (ביצה ד: ב"ה ותנן אין) ו**הר"ן** (ביצה ד: מהר"ף ב"ה אבל איסורא), כי הכלל של אין מבטלים איסור לכתחילה, נאמר רק על איסור דאורייתא, ולא על איסור דרבנן, אשר איסור דרבנן יכולים לבטל לכתחילה.

אם כן הדברים מיושבים להפליא, כי לדעת בית הלל הדין שצריכים לחדש טפח בסוכה לשם חג הוא רק מדרבנן, ואם כן החשבת הסכך הפסול כ'איסור' קודם חג, הוא רק בנוגע לדין דרבנן, ואם כן על זה שייך לבטל איסור לכתחילה, הואיל ואין איסור ביטול איסור דרבנן לכתחילה, ומיושבים היטב דברי המדרכי והאגודה, שהביא המגן אברהם.

ביטול סכך פסול בסכך כשר

שנינו במשנה (סוכה ט): "העושה סוכתו תחת האילן, כאילו עשאה בתוך הבית", ובגמרא (סוכה ט): "אמר רבא, לא שנו אלא באילן שצילתו מרובה מחמתו, אבל חמתו מרובה מצילתו, כשרה. ממאי, מדקתני כאילו עשאה בתוך הבית, למה לי למיתני כאילו עשאה בתוך הבית, ליתני פסולה. אלא, הא קמשמע לן, דאילן דומיא דבית. מה בית צילתו מרובה מחמתו, אף אילן צילתו מרובה מחמתו. וכי חמתו מרובה מצילתו מאי הוי, הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. אמר רב פפא, בשחבטן. אי בשחבטן, מאי למימרא. מהו דתימא, ניגזר היכא דחבטן אטו היכא דלא חבטן, קא משמע לן, דלא גזרינן. הא נמי תנינא, הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבן, פסולה. ואם היה סיכך הרבה מהן, או שקצצן, כשרה. היכי דמי אילמא בשלא חבטן, הא קא מצטרף סכך פסול עם סכך כשר. אלא לאו, כשחבטן, ושמע מינה דלא גזרינן. מהו דתימא, הני מילי בדיעבד, אבל לכתחילה לא, קא משמע לן".

הרי לנו מתוך דברי הגמרא, כי במקום שבה האדם לסכך את סוכתו עם סכך כשר יחד עם סכך פסול, ככל והסכך הפסול מעורב עם הסכך הכשר ואינו נראה כסכך פסול, מוכיח המסכת את סוכתו בסכך המחובר לקרקע הפסול, וחבטן והשפילן אל תוך הסכך הכשר, באופן שאין הסכך הפסול נראה כסכך פסול, הותר לישב תחת כל הסוכה, כי הסכך הפסול בטל בסכך הכשר, וכמו שביאר **רש"י** (סוכה ט: ב"ה בשחבטן) בדברי הגמרא.

דברים אלו נפסקו להלכה **בשולחן ערוך** (א"ח ס' תרל"ו ס"א): "והעושה סוכתו תחת האילן כו', אם אין הסוכה צילתה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן, צריך שישיפיל הענפים, ויערבם עם הסכך, בעניין שלא יהיו ניכרים, ויהא סכך רבה עליהם, ומבטל".

תמיהת הטורי זהב שאין מבטלים איסור לכתחילה

על עיקר הדין, תמה **הטורי זהב** (ס' תרל"ו ס"ב ב'), שהרי כלל הוא בדין (ביצה ד:) אין מבטלים איסור לכתחילה, ואילו בדברי השולחן ערוך מבואר, כי הדבר מותר אף לכתחילה, לעשות את הסוכה במקום שהוא משתמש עם סכך פסול כחלק מהסכך של הסוכה, וזאת על ידי ביטול הסכך הפסול הכשר, וכיצד הותר הדבר.

הטורי זהב מביא, כי **הלבוש** (ס' תרל"ו ס"ב) כבר עמד על תמיהה זו, וכתב ליישב, כי סיבת הדבר שאין מבטלים איסור לכתחילה, הוא שמא יבוא האדם להתיר את כל האיסור כולו, והנה זה שייך רק באיסור והיתר, אמנם באדם הבא לקיים מצוה סוכה, אין לנו לחוש שמא יבוא לסכך את סוכתו בסכך פסול כולו, שהרי העושה סוכתו בא לקיים את המצוה, ואם רוצה לסכך בסכך פסול אם כן טפי יש לנו לומר שלא יבוא כלל לעשות סוכתו, וככל שבה לעשות סוכתו, מסתבר שלא יבוא לסכך את כל סוכתו בסכך פסול, ועל כן לא שייך בזה האי דינא דאין מבטלים איסור לכתחילה.

אלא שכתב לתמוה על זה, מכוח כמה גזירות שמצאנו בדיני הסוכה, כגזירת נסרים (סוכה ט: ד) שחיישנן נסרים אטו וקרה, ואין אומרים שבוודאי לא ישב תחת התקרה, כי הרי רוצה לקיים מצות סוכה, ועל כן דחה את יישוב הלבוש.

יישוב המדרכי והאגודה משום שהביטול הוא בערב יום טוב

אמנם הביא בזה, כי חותנו **הב"ח** (ס' תרל"ו אות ד) הביא מדברי הראשונים, **המדרכי** (השלם רמז תשל"ח) ו**האגודה** (סוכה פ"א ס' י'), שכתבו ליישב כבר דין זה, כיצד הותר לבטל את הסכך הפסול לכתחילה, שכן מדובר באופן שהוא עושה כן מערב יום טוב, ואז עדיין לא נחשב הסכך הפסול כ'איסור', וממילא אין כאן ביטול דבר האסור.

המגן אברהם (ס' תרל"ו ס"ב ב') מוסיף על כך, כי לפי זה העושה כן בתוך חג, שהוא מסכך את סוכתו בסכך פסול המעורב בסכך כשר, אין להתיר לעשות כן לכתחילה, הואיל ואין מבטלים איסור לכתחילה.

אמנם **הטורי זהב** עצמו (ס' תרל"ו ס"ב ב') כותב להתיר לעשות כן אף בתוך המועד עצמו, כי לדבריו סכך פסול אינו נידון כ'איסור', אלא האיסור הוא על האדם לישב תחת הסכך, ואין כל מציאות איסור בסכך עצמו, לכן אין כאן משום מבטל איסור, ועל כן הותר לעשות כן לכתחילה אף בתוך חג.

אך כאמור, בדברי המדרכי והאגודה, מבואר שההיתר לעשות כן הוא משום שהדבר נעשה קודם חג, וכן הוא דעת המגן אברהם, שאין להתיר לבטל סכך פסול בסכך כשר לכתחילה רק בערב חג, אמנם בתוך המועד אין לעשות כן, משום מבטל איסור לכתחילה.

א. והיה בנו של הרה"ק רבי חיים מבאריטשוב ז"ע, אשר יום הלוללה קרב ובה, ביום כ"ה תשרי תש"ע. והסתלק הרה"ק רבי מאיר ז"ע לבית עולמו על פני אביו ביום כ"ט תשרי תשס"ו, והביא הנד"צ רבי משה ישראל פלגמאן ז"ל מדרגאמאנעשע בהקדמתו לספר כתר תורה שהוציא לאור בשנת תרצ"ב, שאמר הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע ששמע מחו"ל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאבול ז"ע, שאמר צדיקו דורו של הרה"ק הקדושת לוי מבאריטשוב ז"ע, שאם היה בנו הרה"ק רבי מאיר ז"ע מאריך ימים, היה עולה במעלותיו על אביו.

על ידי קיום התננות דרבנן ממשיתבים אהבת השם יתברך אל בני ישראל להפוך זדונות לזכויות

אמנם בימי אחרוש, כאשר באו ליהנות מסעודתו של אותו רשע, אשר לעולם לא היה שם כל איסור דאורייתא, אלא איסורים דרבנן, כמו בשר שהתעלם מן הקין, או סתם יינם, וכדומה, על כן שוב לא היה לבני ישראל כוח זה לעורר את נשיאות פני השם יתברך אליהם, ושוב הוצרך השם יתברך לפקוד עליהם את העונש על חטאם הראשון שהשתחוו לצלם, ובה מובנים דברי הגמרא.

הרי לנו מדברי היעירות דבש, כי על ידי שמקבלים להתנהג בכל הדינים דרבנן, התקנות והגזירות שגזרו חכמינו ז"ל, מכוח זה זוכים לנשיאות פנים, ולפי דבריו הדבר מבואר, כי בזה מראים את החביבות הגדולה להשם יתברך, וזוכים על ידי זה לעשות תשובה מאהבה, אשר הנפכים הזדונות להיות זכויות, ועל כן זוכים לנשיאות פנים מאת השם יתברך.

מכוח גילוי האהבה של ישראל להשם יתברך בחביבות המצוות מתגלה אהבת השם יתברך לישראל בהפיכת הזדונות לזכויות

ולעולם הא בהא תליא, כי על ידי שבני ישראל מקבלים עליהם את כל המצוות דרבנן, שהוא כאמור גילוי אהבה של בני ישראל כלפי השם יתברך, מעוררים על ידי זה הנהגת אהבה של השם יתברך כלפי בני ישראל, שהרי נאמר (תהלים קכא, ה) 'ה' צלך', והיה הבעל שם טוב הקדוש ז"ע אומר (קדושת לוי פרשת נשא ב"ה ד"ה דב"ר ה) שהנהגת השם יתברך כלפי בני ישראל הוא כדמיון הצל, שבאותה מידה בה בני ישראל מתנהגים, כן מתנהג עמם השם יתברך, ולכן על ידי גילוי האהבה שבני ישראל להשם יתברך, בזה מעוררים גילוי האהבה מאת השם יתברך לישא פנים לישראל, ובפרט על ידי ההתעוררות לתשובה מאהבה, ההופכת את כל הזדונות לזכויות.

התשובה מאהבה שבחג הסוכות

ענין זה יש לכווננו גם כן אל חג הסוכות, אשר הוא זמן העבודה מאהבה, וכמו שכתבו הרה"ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע (לשבת שובה ב"ה מ"א) ומהג"ק החתם סופר ז"ע (דרשות ל"ח אלול תקצ"ח ב"ה הענין השלישי) לבאר את מאמרו ז"ל (בתחומא פרשת אמור סימן כ"ב) על הכתוב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי יראשון הוא, והלא חמשה עשר הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, וביאורו בזה, כי בימים הנוראים האדם עורך תשובה מיראה, וממילא עונותיו עדיין קיימים, אלא שנחשבים לשגוה, אמנם בימי חג הסוכות שהוא זמן התשובה מאהבה, שוב הנפכים העונות להיות זכויות, וזה הוא חשבון חדש של העונות, שמחשיבים את העונות לזכויות, ולכן סוכות הוא ראשון לחשבון עונות.

ועל כן בימי חג הסוכות זוכים על ידי גילוי האהבה להמתק את כל הדינים, ולהמשיך על בני ישראל אך טובה סלה.

הגברת הקדושה על הסטרא אחרא בחג הסוכות על ידי קיום מצות לולב גם כשהיובה רק דרבנן

ענין זה אפשר לבאר בדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע (פרשת נח ב"ה תתנח) 'שעיקר דבריהם לתקן את מעשיו ולחדש השביעי' הוא תשרי, ואז תפילתו רצוי יותר משאר ימות השנה, כמו שדרשו חכמינו ז"ל (ראש השנה יח) 'דרשו ה' בהמצא' (ישעיה נה, י), אלו עשרת ימי תשובה, שאז הוא כח יותר השראת הקדושה. וזה 'תחנת התיבה' כי בשבעה עשר יום לחודש, והיינו לאחר שעברו גם כן ימי החג, שני ימים הראשונים, וקיים בהם מצות סוכה ולולב, ואז יש כח להקדושה לשלול, 'לא הרי אררט', רמז להקליפות, לשבר אותם על ידי הקדושה, ולכאורה אין מובן מדוע הדבר נעשה רק ביום י"ז תשרי, ולא ביום ט"ז תשרי שהוא גם כן לאחר היום הראשון של החג בלבד.

ולפי דרכנו יש לבאר הענין, כי הנה כמבואר במשנה (סוכה מב) חובת לולב מן התורה שבעה ימים הוא רק בבית המקדש, ואילו במדינה אין חובת לולב מן התורה רק ביום הראשון, נמצא ביום ט"ז תשרי מקיימים את מצות לולב המהוימת מן התורה, ואילו ביום ט"ז תשרי אין מקיימים את מצות לולב גם מדרבנן, כי אין אז חיוב מן התורה בכל המקומות, לכן כתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, כי רק לאחר עובר שני הימים, בהם קיימו גם כן את מצות לולב מדרבנן, אז יכולים להתגבר על כוחות הסטרא אחרא, כי כאמור זה הוא מכוח קיום מצוות דרבנן, המורה על גודל אהבת בני ישראל להשם יתברך, ובכוחו נושא השם יתברך פנים לישראל, ואין מקום לסטרא אחרא ולכל כת דיליה.

ערכוב השטן על ידי שמגלה חביבות המצוות אצל ישראל שעל ידי זה הנפכים הזדונות לזכויות ואינו משטין

בענין זה שהוכרנו, דברי הראשונים שיכולים לבטל איסור דרבנן לכתחילה, נראה לומר בזה בדרך דרוש ואגדה.

ונקדים את דברי הרה"ק ההפלאה ז"ע (פנים יפות פרשת ויקרא ב"ה מכל אשר יעשה) שהובא על ידי הרה"ק רבי אברהם זרח אריה יהודה לייבוש מברעאן ז"ע בספרו אמרי יהודה (פרשת חוקת ב"ה א"ל הח), וכן הובא בספר שיחת חולין של תלמידי חכמים (ב"ה שמעתי בשם הגאון) בשם הגרע"א ז"ע, לבאר את דברי חכמינו ז"ל (ראש השנה טז-יז): "אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה. למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו. אלא, למה מריעין. מריעין, רחמנא אמר (ויקרא כג, כד) 'זכרון תרועה'. כדי אלא, למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין. כדי לערבב השטן", וכתב רש"י: "שלא יטעין, כשישמע ישראל מחבבין את המצוות, מסתמין דבריו", ולכאורה מה שייכות הוא בכך שישראל מחבבין את המצוות, ששוב מסתמים דברי השטן, הרי יכול הוא להשטין על העבירות שחטאו בני ישראל.

רק ביאורו בזה, כי הנה מה שתוקעים וחוזרים בשנית, הוא דין דרבנן, שהרי מדאורייתא די בתקיעות הראשונות, אלא על ידי קיום הדין שחייבו חכמינו ז"ל לחזור ולתקוע, בזה מראים בני ישראל את חביבות המצוות בעיניהם, ועד כמה מקבלים הם את הגזירות והתקנות שהוסיפו חכמינו ז"ל על מצוות התורה. ועל ידי זה שעובדים בני ישראל את השם יתברך באהבה, שוב אף תשובתם נערכת מתוך אהבה, ובה אמרו חכמינו ז"ל (יחזקאל מב, ז) 'השב מיראה זדונותי נעשים לו זגוה, והשב מאהבה זדונותי נעשים לו זכויות, ואם כן יודע השטן כי לא טוב יהיה הדבר שיגלה את עונות בני ישראל, כי הרי בראותו את חביבות המצוות בעיניהם כיצד הם מקבלים עליהם את תקנות חכמינו ז"ל בנוסף לקיום מצוות התורה, אם יגלה לפני השם יתברך את עונות בני ישראל, לא יהיו הם עונות אלא זכויות', כי על ידי התשובה מאהבה והתפכח להיות לזכויות, ועל כן מסתמים דבריו של השטן, ואינו משטין אף לגלות את העבירות.

מעתה יש לומר, כי הוא הרמז בכך שאיסור דרבנן יכולים לבטלו לכתחילה, היינו כי מכוח האיסורים דרבנן, התקנות והגזירות שתיקנו לנו חכמינו ז"ל, ובני ישראל מקבלים על עצמם להתנהג כן, על ידי זה מתבטא חיבת בני ישראל אל השם יתברך, ושוב כל האיסורים מתבטלים לכתחילה, כי נעשים כל הזדונות לזכויות על ידי התשובה מאהבה.

נשיאות פני השם יתברך לישראל לקבל תשובתם מכוח קבלתם את גזירות החכמים

זאת מבואר גם כן בדברי היעירות דבש (חלק א' דרוש ג') שכתב לבאר את דברי הגמרא (מגילה יב): "שאלו תלמידי את רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה נתייבבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן, שבשושן ירגנו, שבכל העולם כולו אל ירגנו. אמרו לו, אמרו אתה. אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו, וכי שמוא פנים יש בדבר, אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמם אלא לפנים, והיינו דכתיב (איכה ג, ג) 'כי לא ענה מלכו', ותמה בזה, מה שייכות יש לומר שהיה החטא מפני שהשתחוו לצלם, הרי ההשתחווה לצלם היה בימי נבוכדנצר, ומה שייך זה לעונש שהיה על בני ישראל בימי אחרוש. וכן מה שייכות יש בין שני הדברים, שמשמע בדברי הגמרא כי שייכות יש בין שני הדברים.

רק כתב לבאר, כי הנה נאמר (במדבר ו, כו) 'ישא ה' פניו אליך', ומשמע בספרי (פרשת נשא פסיקא מ"ב) כי נשיאות הפנים הוא בתשובה, שמקבל השם יתברך את תשובת בני ישראל. ומצאנו בגמרא (ברכות כ): "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך (דברים יז, י) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד' והלא אמרנושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ג, כ) 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתה בכתוב בתורה (דברים יז, י) 'ואלכלת ושבעת וברכת את ה' אליך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", הרי כי על ידי שבני ישראל מדקדקים במצוות דרבנן, על ידי זה נושא השם יתברך פנים לישראל, נמצא כי הגם שחטאו בני ישראל שהשתחוו לצלם, מכל מקום נשא ה' פניו להם, ולא העניש אותם מחמת שהיו בני ישראל מקיימים את המצוות דרבנן, ועל ידי זה התעורר לעומת זאת גם כן נשיאות הפנים לקבל את תשובתם.

ב יומא דהילולא דיליה חל בימים אלו, י"ג תשרי תשפ"ח.

ג וכמו שכתב הרה"ק רבי נפתלי צבי מראשני ז"ע (ענין קדוש ליל ב"ה פתחת) למרש את הכתוב (תהלים יב) 'פתחת שקי ותאורני שמחה', וכל שק העבירות נהפך להיות ברעא אחר של מלא זכויות, וכאשר היצר הרע מוציא את העבירות כביכול מתוך השק, הרי הוא רואה כי כלים הייתה טרחת יגיעתו, כי אין אלו עבירות אלא זכויות, והוא 'פתחת שקי', שפותחים את שני העבירות, ורואים כי הוא מלא מצוות, 'ותאורני שמחה', נהיה על ידי זה שמחה הרבה על המצוות והזכויות שנוספים לזכות בני ישראל.

ד יומא דהילולא דתורויהו בחד יומא, הדיק התלמוד לוי מבארדיטשוב ז"ע הסתלק לבית עולמו ביום כ"ה תשרי תק"ע, והגד"ק החתם סופר ז"ע הסתלק לבית עולמו ביום כ"ה תשרי ת"ר. ה וייתכן ליישב בזה במה דברים, א' מאחר ובשנה הזו ט"ז בתשרי חל בשבת, אין מקיימים בה את מצות לולב, על כן רק ביום י"ז תשרי שבכל השנים כבר קיימו את מצות לולב, אז נעשה ההתגברות על כוחות הסטרא אחרא. ב' מאחר ובחזן לארץ נהגים שני ימים טובים ראשונים, על כן רק לאחר עובר שני הימים הראשונים, ביום י"ז בתשרי, אז נעשה ההתגברות הקדושה על כוחות ההתגברות.

הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע

ט"ז תשרי תתנ"ה

עם הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע

שמעתי מאמאמ"ר זי"ע, כי פעם אחת השתתפו הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע עם הרה"ק רבי מרדכי זי"ע בבית מילה, ובתחילה שלח הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע לשאול את הרה"ק רבי מרדכי זי"ע מתי מתעתד הוא לבוא אל בית המילה, והחזיר לו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי בדעתו לבוא צוויי דיי, היינו לערך השעה שתיים או שלוש. הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע הגיע לערך השעה הנקובה, אמנם הרה"ק רבי מרדכי זי"ע התעכב מלבו, עד שרק לקראת השעה חמש הגיע לשמחת הברית. שאל אותו הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע, שהרי אמר לו כי יבוא לקראת השעה שתיים או שלוש. נענה הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, נו, הרי שתיים ועוד שלוש הוא חמש. וכמובן שהדברים בכלל שיחת חולין של תלמידי חכמים הצריכה ללימוד (סוכה כא).

וסיפר אמאמ"ר זי"ע, כי באותו ברית המילה, התפעל הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע עד מאד מעבודתו של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, וכידוע שהיה צועק בקולות אדירים בעת אמרו 'זה הכסא של אליהו הנביא', שהיה נוהג לאמרו אף כשלא היה המוהל, וכשראה זאת הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע כיצד הרה"ק רבי מרדכי זי"ע אומר 'זה הכסא של אליהו הנביא' בקול חוצב להבות אש, התבטא ואמר, כי עבודה מעין זו לא ראה רק אצל הרה"ק הרבי'ר הערש מרימנאב זי"ע, כידוע שהרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע הסתופף בצלו.

ואמר הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע, כי אם היה הדבר בכוחו, היה טורח ליסע לשמוע את קול תפילתו של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע. ומספרים, כי לאחר שנים רבות כאשר סיפרו את הדבר להרה"ק רבי מרדכי זי"ע אחר שכבר הסתלק הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע לבית עולמו, הצטער על כך הרה"ק רבי מרדכי זי"ע זי"ע שלא אמר לו כן בעוד הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע בחיים חיותו, שכן אם היה יודע מזה היה נוסע אל הרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע, בכדי לגרום לו נחת רוח, לשמוע את תפילתו.

עוד סיפר אמאמ"ר זי"ע, כי באותו ברית מילה, שאל אחד הנוכחים את הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, מה יגדל מהר הגנימל. השיב הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי ילד זה יגדל ויהיה בעל עגלה טוב. ואכן כאשר הגדיל הילד נמנה בני חסידיו של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, ולפרנסתו היה משמש כבעל עגלה.

כמדומה, שהרה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע היה מקפיד ליסע עם בעל עגלה זה, הואיל ושעם מהרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי הוא בעל עגלה טוב.

הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע בצילו

ידוע היה הרה"ק רבי מרדכי זי"ע כאיש פלא, ובדרך רוח הקודש הגלויה שהייתה שורה אצלו, והייתה נראית לעין כל.

הרה"ק הקדושת יום טוב מסיגעט זי"ע לא היה מניח לבחורים להסתופף אל הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי כבודו היה שורח הגלויה שבבית מדרשו של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע אינה לפי השגת בני הדור, ועל כן אין טוב וראוי הדבר שיתחבבו שם בחורים.

עם זאת, פעם אחת הגיע הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לסיגעט, והרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע שעדיין היה ילד רך בשנים, התעורר בקרבו חשק גדול לילך אצל הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, ומאחר וידע כי אין הדבר כרצון אביו, הלך אצל הרב החסיד רבי פנחס צימענט ז"ל וביקשו להתחולל אליו אל הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, ואכן הלכו יחד אל הרה"ק רבי מרדכי זי"ע.

אלא שעם הגיעם לבית האכסניא, נודע להם כי הרה"ק רבי מרדכי זי"ע עומד עדיין באמצע תפילתו, והדבר ידוע היה כי אין הרה"ק רבי מרדכי זי"ע מניח אצל ידוע אליו בשעת התפילה רק לאלו שהיו מתפללים עמו, ועל כן הייתה הדלת נעולה וסגורה, משכן הקישו על הדלת עד ששאל המשמש מי הוא הדופק בדלת, ואמר לו כי הוא בנו של רבי העיר הרה"ק הקדושת יום טוב זי"ע, וכך הכניסו אותו אל החדר בו התפללו עם הרה"ק רבי מרדכי זי"ע.

אחר תפילת שמונה עשרה הבחין הרה"ק רבי מרדכי זי"ע בהרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, וקרא אליו כשהוא בוחן אותו בלימודו, ומשאמר לו שהוא לומד חמש רש"י, אמר לו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי הוא הכיר הרבה צדיקים גדולים שאל ידוע איפה מתגורר השם יתברך, וזאת משום שלא למדו חומש רש"י. והוסיף ואמר, כי אם יבטיח לו שיקבל על עצמו ללמוד בכל שבוע את הפרשה חומש רש"י, יזכה לאריכות ימים.

לאחר מכן חזר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע לביתו, כי לא רצה להתעכב זמן ארוך שירגיש בו אביו, אמנם רבי פנחס צימענט ז"ל המתין עד לסיום כל התפילה ארוך הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, אז הסתובב הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לעבר המתפללים, ואמר להם, הריאתם את הילד הזה, ער לייט און ער וועט לייטען, און ער וועט באלייטען די וועלט, הוא כבר מאיר והוא יאיר עוד הרבה.

לימים לאחר שנחלה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע ועבר אל הסטראק, סיפר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, כי חלם כיצד הרה"ק רבי מרדכי זי"ע אומר לו, שעוד יאריך ימים, ועוד יוכל ללמוד שנים ארוכות חומש רש"י. ואכן היה זה מחוץ לדרך הטבע, מה שהתנפא הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע מחוליו, והמשיך להנחיל את בני ישראל בדרך הישרה.

עם אחיו אא"ר הרה"ק רבי יוסף מבארשא זי"ע

הרה"ק רבי מרדכי זי"ע היה בן אא"ר הרה"ק רבי יוסף מבארשא זי"ע, ואא"ר הרה"ק רבי יוסף מבארשא זי"ע היה אחיו.

אצל אא"ר הרה"ק רבי יוסף מבארשא זי"ע שרר תמיד דקות גדולה, כי היה מחלק את כל המעות שבאו לידו לצדקה, עד שלא נותרה בביתו פרוטה לפורטה. פעם אחת שאלו את הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, שידוע היה בצדקת פרונו שהיה מרבה לחלק צדקות לצדיקים, מדוע אינו שולח גם כן תמיכה לאחיו הרה"ק רבי יוסף מבארשא זי"ע. השיב הרה"ק רבי מרדכי זי"ע ואמר, את מה שהנני יכול לעשות, יכול הוא גם כן לעשות, ואם אין הוא רוצה לעשות, מה יכול הנני לעשות לו, הרי שנינו נולדנו לאב אחד.

הכנה הנכונה לימים הנוראים

בספר ליקוטי מהרי"ח (סליחת), הביא, כי פעם אחת בימי חודש אלול הגיע יהודי אחד לפני הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, והיה נוהג על האיש שממחר הוא לזרז. שאל אותו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע מדוע ממחר הוא כל כך, השיב האיש ואמר, כי הוא משמש בעירי כבעל תפילה על הימים הנוראים, ועל כך רוצה הוא לחזור לביתו במהירות, בכדי שיוכל לעבור על המחזור, ולהתכונן לתפילות הימים הנוראים.

אמר לו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, כי המחזור נותר בעינו כבשנה הקודמת, ואין מה להתבונן בו יותר, אלא על עצמו היה צריך להתבונן יותר, ויד צא דערעך שותה, להכין את עצמו לימים הנוראים.

הכנסת אורחים מופלגת

הרה"ק רבי מרדכי זי"ע היה מיוחד ביותר במידת הכנסת אורחים, כשהיה מחלק ומפזר את כל ממונו למען עניים וצרכים, מלבד מה שביתו היה פתוח לכל דורש, ואורחים רבים היו מסיבים על שולחנו תמיד.

הנבא בספרו מאמר מרדכי (פרשת לך בידך אחר הדברים) שהיה הרה"ק רבי מרדכי זי"ע אומר בצחונו, ולפרש את דברי הכתוב (בראשית טו, א) 'אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכן הרבה מאד', כי הנה 'מגן' באידיש משמעותו בני מעיים מאגן, והוא כי אברהם אבינו היה מצוין במידת הכנסת אורחים, ועם כל אורח היה יושב לאכול עמו בכדי לכבד אותו ולהנעים עליו את אכילתו, דא עקא שעל ידי ריבוי האורחים שבאו אליו, היה יכול לקלקל את בני מעיו לצד ריבוי אכילתו עם כל אחד ואחד מן האורחים, על כן אמר לו השם יתברך, 'אל תירא אברהם', שאין לו לירא שיקלקל את בני מעיו על ידי הכנסת האורחים בהידור רב, שכן 'אנכי מגן לך', בכיכול השם יתברך ישמור לו ויגן על בני מעיו, שלא יתקלקלו על ידי ריבוי האכילה, ועל ידי זה יהיה 'שכן הרבה מאד'. וכמובן שבדברי הקדושים שנאמרו בדרך צחות, עמקו מאד.

שמעתי מאמאמ"ר זי"ע, כי הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לא היה נותן לבני ביתו להניח להשולחן כוסות קטנים המיועדים לשתית יי"ש, כשהיה אומר שכוסיות אלו רוצהים הם, שכן האדם הבא מן הדור, ונפש צמאה ביותר, וכשהוא מתחיל לשתות בהם בכדי להרוות את צמאונו, בעוד שאין עדיין סיפק בידו להרגיש את ההקלה על ידי שתיתו, וכבר כלו השתייה מן הכוס, על כן לא היה מניח להשתמש בביתו רק עם כוסות גדולים, שיכולים לשתות בהם שתיים מרוב.

עוד שמעתי, שהיה הרה"ק רבי מרדכי זי"ע מכהן כוסות אלו 'אלה גלעזלאך', וזאת על פי דברי רש"י על הכתוב (בראשית מה, ח) 'ורא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה', 'מהיכן יצאו אלו שאינם ראויין לברכה', ואף כוסיות קטנות אלו גם כן אינם ראיות לברכה.

עם הרה"ק הרבני חיים מצאנא זי"ע

שמעתי מאמאמ"ר זי"ע, כי פעם אחת שלח הרה"ק רבי מרדכי זי"ע ציצית שהכין עבור הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע, וכאשר הגיע הציצית אל הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע, נעשה שמחה גדולה מאד אצל הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע, ובהיות שכבר הייתה השעה קרובה עד מאד לכניסת השבת, לא היה בכדי שיעשו להטיל ציציות על בגד הציצית ששלח הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, הוריד הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע את חוטי הציצית מהטלית קטן שלש, והעלה אותם על גבי הציצית החדשה ששלח הרה"ק רבי מרדכי זי"ע כשהוא קושר בכל כנף קשר אחד, שהוא עיקר החיוב מן התורה, וזאת כי כבר חשק לילך עם הציצית של הרה"ק רבי מרדכי זי"ע ביום השבת.

סיפר הרה"ק השפע חיים זי"ע, כי הנה כידוע הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע היה לו מחלוקת עם בני הרה"ק רבי ישראל מזוהר זי"ע, ובאחד הימים הגיע מכתב אל הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע לחזקו בדברי עידוד ונוחם, אלא שהמכתב לא היה חתום, ולא ידעו מי כתב את המכתב.

אחד הגבאים הביט אל המכתב, ונוכח לראות כי בסיום המכתב כתוב פעמיים 'אמן אמן', ואמר הגבאי, כי מסתמא נכתב המכתב הוא הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, אשר חתם את שמו אמן שהוא נוטריקון אני מירדכי'אדאבאנער, ואכן הסכים לכך הרה"ק הדברי חיים מצאנא זי"ע כי כתב המכתב הוא הרה"ק רבי מרדכי זי"ע.

פועל ישועות בקרב הארץ

במיוחד נודע היה כוחו של הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע כפועל ישועות בקרב הארץ, ובייחוד ראו אצלו ישועות נפלאות בעניני פקידות עקרות, בדברים המבהילים ביותר.

הר"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע היה מספר, כי פעם הגיע יהודי אל אביו הר"ק הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע, לאחר שחלפו שנים רבות מנישואיו וטרם נפקד בנים, והורה לו הר"ק הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע, כי מאחר ואין לו כל דרך להביא ילדים עם אשתו, עליהם להתגרש במכורא בגמרא (בבבא טו, ד).

היהודי כבר קיבל, ונסע עם אשתו אל הבית דין בכדי לסדר להם את הגט, אלא שבהגיעם עד יד הבית דין, נודע להם כי זה עתה הגיע הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע אל העיר, והאשה החליטה בדעתה כי מן הראוי לילך תחילה אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, אמנם הבעל שכבר קיבל את הוראת הר"ק הייטב לב מסיגעט ז"ע אל היה הדבר לרוחו, אמנם לנוכח בקשותיה של אשתו, קיבל את דבריה, והלך תחילה אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע.

בהגיעם אל בית האכסנייה, עמד הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע בהכנותיו לפני התפילה, והגבאי אמר להם, כי עד שסיימם הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע את תפילתו ויוכלו להיכנס אליו, יכול להמשיך עוד זמן ארוך ביותר, וכימובן שהיהודי לא רצה להמתין ולהתעכב זמן ארוך לו, על כן אמר לו הגבאי, כי יוכל להשתדל בעדו, כי כאשר יצא הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לחזור התפילה בכדי להתפלל, יפתח לו את הדלת, ויוכל להמשיך את עצמו בעודו בדרכו לתפילה, אלא שאמר לו הגבאי, כי אף זה יכול להסתייג עוד זמן רב, עד שיצא הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע להתפלל, על כן יכול האיש לעזוב את המקום, אמנם אשתו שדלתו בדברים, כי יראה למענה להתעכב עוד מעט, עד שיוכל לקבל את פני הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע.

והי לפלא, אשר אל חלפו כמה רגעים, והנה נפתחה הדלת של הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, והוא פנה ואמר להם בלשון הקודש, בהיותו לפני תפילתו, לא צריכים להתגרש, יהיה לכם, יהיה לכם, כמובן שהיהודי לא גרש את אשתו, ולאחר זמן נולד להם בן, שבהמשך הזמן נולד להם שלושה בנים, כמספר הפעמים שאמר להם הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע "יהיה לכם".

כאשר עמד אחר לידת בנו הראשון, חזק האיש בדעתו, כי בהיותו חסידו של הר"ק הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע ראו היה שמימינו לשמש כסנדק בברית, אלא שמאחר שהר"ק הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע אמר לו להתגרש, ואילו הוא הלך אצל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע ונפקד בבנים, הרגיש בחוסר נעימות להזמין כן את רבו לברית, אמנם בא זאת גבר אצלו רצונו שרבו הר"ק הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע ישמש אצלו כסנדק בברית, על כן נכנס אל אותו הקדושת יום טוב מסיגעט ז"ע וספר לו דברים מהוויהם, ולשמע הדבר אמר לו הר"ק הקדושת יום טוב ז"ע, טוב עשיתם, זכית שאשתך כמנחתה היא, וטוב עשיתם שהלכתם אליו, ואכן יהיה לכם עוד ילדים.

כעין זה מסופר גם כן על יהודי חשוך בנים שהגיע אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, שבירכו כי יהיה לו ילדים, ואמר לו תשעה פעמים "יהיה לך", ואכן נולדו לו תשעה ילדים, כמספר הפעמים שאמר לו הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע שיהיה לו ילדים.

בספר מאמר מרדכי השלם (סיפורים ושיחות קדש אות כ"ד) הביא הר"ק רבי אהרן משה לייפער זצ"ל האדמו"ר מחוסיט, כי שמע מאביו הר"ק רבי שמואל שמעלקא מחוסיט ז"ע בנו של הר"ק רבי יעקב ישראל מחוסיט ז"ע בנו של הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, אשר פגש אחת הגיע אל זקניו הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע ויהי אהרן היו בביתו י"ב ילדים, והנה לאחר ששימש תקופה ארוכה כמלמד תינוקות, ובכך היה יכול להביא מעט טרף לבני ביתו, פיטרוהו מן המלמדות, ושבו אל היה באפשרותו להביא פרנסה לבני ביתו, על כן הגיע אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לבקש ממנו ברכה לפרנסה בבניו.

בהיכנסו אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע הכניס את הקוויטל בו רשם את שמות כל בני משפחתו, וכשהגיע אל הקוויטל לפני הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, עבר הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע על כל הקוויטל, ולגדולו השתאוותו בירך אותו, כי יעזרו השם יתברך ויוולד לו בקרוב זן זכר. האיש דימה בדעתו כי הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לא הבין לא נכון את סיבת ביאתו לפניו, שהי הגיש לו קוויטל בו מנויים י"ב צאצאיו, ועל כן חזר והסביר את סיבת ביאתו, שהוא מחמת דוחק פרנסתו. אמנם שוב חזר הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע וביקר אותו במחמאות, כי עזרתו השם יתברך שיוולד לו בן נוסף במשך השנה הקרובה.

היהודי יצא מן הבית בפחי נפש, ואכן במשך השנה התקיימה ברכתו של הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע ונולד לו בנו השלישי עשר בחשד, אלא שמרבית הפלא, תפק לאחר לידת הילד, החל היהודי להרוויח סכומי כסף ללא כל הגיון, ותוך זמן קצר התעשר בעשירות גדולה.

האיש מיהר לחזור אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, לספר לו כי נושע בישועתו הגדולה להתעשר בעושר רב. כבואו לפניו, אמר לו הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, וכי שחבת שלא אבנית את משאלתך, לא כן הוא, אלא שבערתי על כל הקוויטל וראיתי שאין אפילו אחד מבני ביתך, שגדול במזל של עשירות, על מנת שיוכלו להמשיך עליו מזל העשירות, ועל כן מאחר וביקש להמשיך עליו ממזל העשירות, המשיך לו נשמה נוספת שתיוולד במזל של עשירות, ועל ידי זה יתעשר בעושר רב, ויוכל לפרנס את כל ביתו בהרבה גדולה.

שמעתי מעשה פלא ממוחזני **הגה"צ רבי נפתלי הירץ מענדלאוויטש שליט"א גאב"ד טורקא**, ששמע מהר"ק רבי אהרם מנאדבורנא ז"ע, כי הנה הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע היה דרכו בקודש, שהיה מוריד בפתע פתאום לגבאים כי נוסעים עכשיו למקום פלוני, והרכבה פעמים היה אומר זה בערבי שבתות.

פעם אחת הודיע הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע למשמשי, כי צריכים עתה ליסע לעיר אחת ליום כל סיבה הנראית לעין, וכאשר הגיע לשם עברו בני העיר לקבל את פניו

בברכת שלום, והנה כאשר עבר אחד מבני העיר, התחיל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לשחוק בפני מלא, ובמשך שחוקו כמה דקות, ורגע כמימריה, נפל היהודי והתמוטט על הארץ ויצאה נשמתו.

לחמיהת כל הנוכחים אשר נחרדו על הדבר, הסביר הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע את אשר היה, כי הנה בזמן שביט המקדש היה קיים, האיש אשר חטא היה מביא את קרבנו לבית המקדש, וכשהיה כחן חוטא, והוצרך להביא את חטאתו לבית המקדש, היו כל באי בית המקדש שוחקים על כך שחנן המקריב קרבנות בבית המקדש הוא אשר חטא והוצרך להביא קרבן חטאת, ועל ידי שחוק זה היה הכהן מתקן את אשר חטא ואמר הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, כי יהודי היה בגלגולו הקודם כהן וכאשר חטא והביא את קרבנו, הייתי גם כן בבית המקדש, ולא שחקתי עליו על כך שחנן כמוהו צריך להקריב קרבן חטאת, ועל ידי זה עדיין לא בא הכהן על תיקונו, על כך עתה בהגיעי לפני שחקתי עליו, וזוה בא על תיקונו, ועל כך יצאה נשמתו אחר הגיעו לתיקונו השלם.

הצלה מגזירת הגיוס

בעמדנו בימים אלו בתקופת גזירת הגיוס, וידוע דברי הר"ק רבי **הבני יששכר ז"ע** (אגרא דכלה פרשת עקב בדה"כ תאמר בלבבך), כי על ידי שמספרים סיפורי צדיקים על ישועה שכבר היה לעולמים, נפגע על ידי זה ישועה גם בזמן הזה, על כן נזכיר בזה כמה מעשיות מהר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע על עניני הצלה מהגיוס לצבא, ויעזרו השם יתברך להמשיך ישועה שלימה לבחורי ישראל עד עצם היום הזה.

היה מעשה בקבוצת בחורים שהיה עליהם להתייצב בלשכת הגיוס, על כן החליטו כי יום לפני כי יצאו לדרכם בעוברים אצל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, ויבקשו ממנו שיברכם להשתחרר מן הצבא, ואכן כן עשו, נסעו עם עגלה אחת ועברו בדרכם אצל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע.

כאשר הגיעו אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע היה כבר בשעות הערב, ואמרו כי עליהם עוד ליסע משך כל הלילה, ולמחרת היום עליהם להתייצב בשעה שמונה בבוקר, ואכן הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע בירך אותם, אך הורה לגבאי להגיש לפניהם לאכול. השיב הגבאי, כי אין כל דבר בבית שיוכל להגיש לפניהם לאכול, מלבד שיירי הסטולנט ששבת. אמר הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע כי יחמם עבורם את הסטולנט, ואכן כל אחד מן הבחורים קיבל צלחת סטולנט, ובין הבחורים היה אחד מהם שהיה רעב ביותר, והוא אכל כמה צלחות של סטולנט.

אחר שסיימו לאכול, רצו הבחורים לצאת לדרכם, והנה אותו בחור שאכל כמה צלחות של סטולנט, החלה כריסו להתנפח, ובמהמשך הדבר המשיכה כריסו להתנפח, עד שבהגיעם אל לשכת הגיוס בבוקר, כבר לא היה ביכולתו של הבחור לירד מן העגלה, לצד נפחות כריסו, ומשך המפקד הניחם והולכו לקרוא לרופא לשכת הגיוס, ואמרו לו כי הגיע איתם בחור נוסף, אשר נמצא בכרכר מחמת חולי. הרופא מיהר לגשת אל הכרכר, ומשראה את כריסו הנפוחה של הבחור, נבהל מאד, ואמר כי הבחור חולה על מחלה מסוכנת שכיחלה להקריב את כל הנוכחים, ועל כן עליו להשתחרר מבשריות ולעזוב את המקום, וכך שחרר גם את כל הבחורים שבאו עמו, בכדי שלא ידביקו את כל הנמצאים בלשכת הגיוס, וכך קיבלו כולם מכתב שחרור.

כמובן, אשר תפק עם יציאתם לדרכם, החלה נפחות כריסו של הבחור לירד, ובמשך כל הדרך כולו הוטב מצבו, עד שבהגיעם אל עירם, כבר היה הבחור בריא כאחד האדם, ובהזדמנות הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע ישועה לכל הבחורים, לשחררם מחובת הגיוס.

עוד היה מעשה אצל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע, ביהודי אחד שהודיעו לו כי עליו להתגייס לצבא, והנה הסדר באותם הימים היה, שהיו קלגסי הצבא מגיעים אחת לתקופה אל העיר, ועוברים אצל כל מחוייבי הגיוס ולוקחים אותם עמהם, וכמובן שהיהודי חשש עד מאד לגורלו, ומיהר ליסע אל הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לקבל ברכה, שיוכה להשתחרר מחובת הגיוס לצבא.

היהודי רבי מרדכי'ע ז"ע שמע ממנו על מצבו, ואכן בירך אותו בכל לב שיוכה להינצל מהגיוס לצבא, אלא שביקש ממנו, כי ישתה כוס גדולה של יי"ש, ברם, אותו יהודי לא הורגל מימיו לשותי יי"ש, ובוודאי שלא לשותות כוס גדולה של יי"ש, אמנם הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע לא הניח לו להשתמש מן הדבר, וחייב אותו לשותות כוס גדולה מהמלאה עד תומה ביי"ש, ורק לאחר מכן, פטרו לשלום ושיילחו לביתו.

היהודי הלך לתחנת הרכבת (בא"רן סטאנציע) הסמוכה בכדי לרכוש לעצמו כרטיס נסיעה לביתו, ואכן לאחר ששילם על הכרטיס, בירר אודות זמן הגעת הרכבת הקרובה, והתיישב להמתין עד פסול בתחנה, עד לבוא הרכבת, שהייתה אמורה להגיע תוך שעה קצרה. אלא, שמאחר והיהודי שתה כוס מלאה של יי"ש, בעוד שלא הורגל לכך מימיו, על כן נפלה עליו תרדמה עצומה, עד שנפל מן הספסל אל הארץ, וכך שכב לישון שניה עמוקה ביותר, כשאף לא שמע על הגעת הרכבת, אלא המשך לישון מעת לעת שלם.

לאחר שתעורר הבחין כי חלף יום שלם מביאתו אל המקום, וכבר הפסיד כמובן את הרכבת הנוסעת לעירו, ויזעזע עליו להתעכב עוד כמה שעות, עד לבוא הרכבת הבאה, וכמובן שהיה מודאג ביותר על האיוור שכנפע עליו על ידי שתית היי"ש, מה שאליו לרכוש כרטיס חדש לרכבת, ולהגיע לביתו באיוור של יום. אכן בהגיעו לעירו, נודע לו, כי בשעות האחרונות הגיעו אנשי הצבא ליקח את מחוייבי הגיוס, וכלל לא חיפשו אחריהם, כמכיל שכלו לגמרי כי עליו גם כן מוטל חובת הגיוס, ובה ניצל על ידי התאחרותו מלחזור אל ביתו, מליפול לידי אנשי הצבא, כי שוב לא חיפשוהו כלל בשום הדומנות, וכך נפטר מדיהם.

יעזרו השם יתברך, שגזירת הגיוס גם במזנו לא תתבטל, ולא יגייסו בחורים לצבא, וכה יבטל השם יתברך מאתנו כל גזירה קשה, אמן כן יהי רצון.

ז"ע ועכ"א

ג. עמד אחת סיפר הר"ק מסאטמאר ז"ע את המעשה והגיע אליו אחד ואמר שהוא יהיה לכם השלישי זכר להסתופף בצל הרבה צדיקים ז"ע, והיה הרבה אצל הר"ק רבי איתמר מנאדבורנא ז"ע. ה. בנו של הר"ק רבי מאיר מקרעשטניץ ז"ע בן הר"ק רבי מרדכי'ע ז"ע.

המשך מעמוד א'

בעצם יום השבת, כי רק אם ביום השבת היה מלא וגדוש בקדושת השבת, אז יוכל להמשיך מקדושה זו למוצאי מנוחה, וכן הוא לעניין ימי חג הסוכות, אשר רק אם האדם בימי חג הסוכות שרוי בשמחה של מצוה כראוי, אז יכול להמשיך משמחת ימי חג הסוכות לכל ימי השנה.

יעזרנו השם יתברך, שכל ההשפעות של הימים הנוראים ילוו אותנו אל תוך השנה כולה, להיות כל אחד בביתו ששון ושמחה, ולהיצלל מכוח מצות הסוכה מכל צרה וצוקה, עד שנזכה להיושע בכל מיני הישועות, במהרה ובימינו אמן.

היא, דמשייר מקידושא לאבדלתא", שהכוונה הוא לאדם המשייר מקדושת השבת גם למוצאי מנוחה, ואינו מסתלק מקדושת השבת במוצאי שבת.

ורגיל הנני לומר על זה, כי כשם שבמובן הפשוט של דברי הגמרא, שהוא על השארת יין מקידוש להבדלה, שהדבר תלוי בכמות היין שהיה לו לאדם בליל שבת, כי מי שיש בידו יין בצמצום רב, אינו יכול להותיר מן היין למוצאי שבת, ורק מי שיש לו יין די צורכו, הוא יכול להותיר מן היין גם עבור הבדלה. כך הוא גם לפי דרכו של הרה"ק הכתב סופר זי"ע, אשר בכדי שיוכל האדם להמשיך מקדושת השבת להמשך ימות השבוע, הרי זה תלוי במידת הקדושה שהייתה לו

ברוב שמחה של מצוה מודיעים לנו בזאת, כי בימי חג הסוכות הבא עלינו לטובה, נעתר כ"ק אדמו"ר שליט"א

לבקשת המבקשים ליהנות ממעינות החיים, ולהרוות את צמאונם ממקור מים החיים, וייערכו שיחות חג מיוחדים ברחבי ארצנו הקדושה, שמעו ותחי נפשכם.

להלן סדרי ומקומות השיעורים

• בני ברק •

דברי הכנה לקיום מצות ישיבה בסוכה ומצות אכילת כזית ראשון
בליל יום טוב ראשון בין תפילת מנחה לקבלת שבת
[תפילת מנחה בזמן הדפדוף] בהיכל ביהמ"ד

שיחת הכנה לקראת חג הסוכות
ליל שישי אור ל"ד תשרי תשפ"ז בשעה 22:30
בהיכל ביהמ"ד

פנינים יקרים ועובדות נפלאות בענייני החג
במהלך סעודת האושפיזין ושמחת בית השואבה ליל ה' דחול המועד סוכות
בסוכה שעל יד ביהמ"ד

• מודיעין עילית •

שיחת קודש בענייני החג
בהיכל בית המדרש
'אמרי חיים' ויזניץ
רחוב רבי טרפון ברכפלד

יום א' דחול המועד סוכות בין תפילת מנחה למעריב

• נתניה •

שיחת חג בעניין מצות סוכה ושמחת החג
בהיכל בית המדרש הגדול
קרית צאנז נתניה

יום א' דחול המועד סוכות בשעה 12:45

• בית שמש •

דברי חיזוק בכינוס ילדי ישראל כנגד פנעי הטכנולוגיה בהיכל בית המדרש סאטמאר שכונת תפוצה
יום ג' דחול המועד סוכות בשעה 16:30

שיחת קודש בענייני החג
בהיכל בית המדרש הגדול וויזשניץ
רחוב רבי יהושע
יום ג' דחול המועד סוכות בין תפילת מנחה למעריב [תפילת מנחה בשעה 18:00]

• ירושלים •

שיחת קודש בענייני החג
בהיכל בית המדרש ד'סאטמאר
רחוב אבן האזל 26
יום ב' דחול המועד סוכות בשעה 19:15

• ביתר עילית •

שיחת הכנה לקראת תחילת זמן החורף
בקלויז 'תפארת מנחם' דחסידי באיאן
רחוב המגיד ממעזריטש 37
יום ה' פרשת בראשית כ"ז תשרי בשעה 13:00

• אלעד •

שיחת הכנה להושענא רבה ושמחת תורה
בהיכל בית המדרש 'אהבת שלום' ויזניץ
רחוב ינתן בן עוזיאל
יום ה' דחול המועד סוכות בשעה 12:00

טיש נעילת החג וסעודת ההילולא של כ"ק מרן הקדושת יוסף זצוקללה"ה

בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לאחר תפילת מנחה ביום שמחת תורה
[תפילת מנחה בזמן הדפדוף]
בהיכל ביהמ"ד

סעודת אושפיזין ושמחת בית השואבה

בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ביום רביעי ליל ה' דחול המועד סוכות בשעה 20:00
בסוכה הגדולה שעל יד ביהמ"ד

מישיב נפש

מעייני חיזוק וזמנורה מאוצרו של מרן הגה"צ רבי יעקב מאיר שבתער שליט"א

קול "אודיע אמונתך"
בארה"ק - 08-30-20-666
בארה"ב - 605-477-7011
בלאנדאן - 44-3003730634

קרבנה
אל נפשי
פנימיות הפרשה
במשנת מור"ד שליט"א

נפשי
בשאלתי
שאלות המוגשות
לפני מור"ד שליט"א

ולשמחה מה עושים?

נמצא כי בעצם ההשתדלות להכניס את השמחה, מקיימים אנו את הציווי של 'ושמחת בחגך' בסעודות החג, במאכלים מיוחדים לירט, במלבושים נאים לירט, בהרבות בפעולות של שמחה, בזמירות שירות ותשבחות, בריקודים וניגונים, בהתקצות דקדושה לשורר ולרנן בהלל והודאה להש"ת. בזה מקיימים את המצוות עשה דאורייתא של "ושמחת בחגך" ומתוך כך נזכה שיתקיים בנו "והיית אך שמח"...

סגולה נוספת לשמחה היא ההתבוננות במהות הסוכה שאנו חוסים בה. לראות, לחוש ולהאמין בקרבה הגדולה הנמצאת בין דפנותיה הקדושות

"היית סוכות הוא זמן נעלה ונשגב מאד. השי"ת מחבקנו על ידי מצות הסוכה, וזה נוגע לכל אחד מ ישראל שהשי"ת מחבקנו ברוב אהבה, אלא שצריך האדם לפתוח את עיניו ולהעמיק את מחשבתו, ולהאמין בזה באמונה שלמה... וכדאיתא בזה"ק דבימי הסוכות אחוז כביכול ה' בישראל, וישראל מחזיקין בו, וא"כ איזה מחשבות נעלות צריכים לחשוב בסוכות. השי"ת קורא לכל אחד מ ישראל עיי הוי"ט הקדוש ואומר לו כדברים הללו: התקרב אלי, אני נתן לך גיהנום או עונשים, התקרב אלי על ידי תשובה מאהבה, ואז אשריך בעולם הזה ובעולם הבא!"

האם לב מלא
בדאגות, יגונות,
ומעברים, יכול
לצפות שלפתי
פתאום בבוא
החג יתחיל לבו
לשוש ולשמחה?

הבא!

ובארי"ה הק' מובא דהקב"ה מחבק את ישראל עיי הסוכה ונתן סימן לזה דהרי הלהכה בכשרות הסוכה היא דביעני שני דפנות כהלכתן ואחד די בטפת, וזה כעין הורעו של יד האדם שיש בו ג' פרקים ב' כהלכתם וא' טפה. הארה גדולה כו' יש בסוכה! זהו "וימינו תחבקני" דבי"ט סוכות מחבק השי"ת בימינו את היהודי ואת הסוכה יחידו. וכשיושב היהודי בסוכתו ומאמין בגודל יקרת הסוכה ולומד שם ומתפלל שם אזי עורך הוא יר"ט עם הרבנות של עולם יחידו בתוכני חשכת הגלות וזהו **זכות עולם** ("ויזמן" עמ"כ ת"ד).

וכך יושב לו רבי ראובן בסוכתו המקושטת למופת, ופתאום הוא קולט שדפנות סוכה הם לא רק היכי תמצא לתלות עליהם ציצים ופרחים - הם זמניות אותה להיכנס כל כולו אל תוך חיקו של אביו שבשמים, לצילא דמהימנותא. וזהו השמחה האמיתית אשר נפשו כה כמורה ועוררת לה.

רבי ראובן עמל כמה ימים להקים את סוכתו הגדולה. כבר ממוצאי ראש השנה נמצא ראשו ורובו בחיתוכי קורות וקרשים ותקיעות מסמרים...

סוף סוף בנה את הסוכה, פרס סדינים, הציע מרבדים, עיטר בציצים ופרחים, באתרוגים וקרוסטמלים ובמיני אורות וניצוצין, כשבין לבין הסתובב בשווקים וקנה מעדנים וממתקים ובגדי שיראין לו ולכל בני משפחתו. והנה היום טוב כבר כאן!...

בדחילו ורחימו מברך הוא "שהייתי" ומזמין את האושפיזין לבוא לחסות בצל סוכתו המפוארה. אלא שיחד עממה מייחל הוא גם לבואה של שמחת-החג שתכנס אף היא לסוכתו להחיות את נפש העייפה בטללי תחי'...

משאלה זו שאלה עתיקת יומין היא; האם ניתן להזמין שמחה, האם לב מלא בדאגות, יגונות, ומעברים, יכול לצפות לשלפת פתאום בבוא החג יתחיל לבו לשוש ולשמחה?

נדמה כי מאז ימי האדם תחת השמש מתמודד הוא עם שאלה זו. ואכן, תחת אחד השיחים סיפר מור"ד הגה"צ שליט"א, כי פעם בעלותו להקביל את פני אחד מגדולי ישראל להבחיל"ח הציג בפניו שאלה מעין זו: כיצד ניתן לזכות על האדם "ושמחת בחגך", והלא האדם מסובב ומוקף בכל מיני דאגות ויגונות המביאים אותו לידי עצבות, והשמחה הלא תלויה היא בלב - ואם כך, כיצד ניתן לזכות על דבר התלוי בלב?

התבונן מורינו שליט"א בשאלה זו, ולאחר זמן מצא את התשובה בפירוט רש"י: הכתוב אומר **"ושמחת בחגך"**, ובפסוק בלאחריו כתיב **"והיית אך שמח"**, ופירש רש"י ז"ל: **"אין זה לשון ציווי, אלא לשון הבטחה"**. נמצא שכך הוא פירושן של דברים: "ושמחת בחגך" - כלומר, שיעשה האדם פעולות המביאות אותו לידי שמחה, כי אמנם אין בכוחו של אדם לכפות על עצמו את השמחה עצמה, שהרי כאמור דבר התלוי בלב הוא ואינו נתון לשליטתו. אולם בעשותו את הפעולות המביאות לידי שמחה כמצווה, או-אז מבטחיו הכתוב **"והיית אך שמח"** - שאכן יזכה להיות שרוי בשמחה של ממש, כי ביד ה' לבדו נתון להשרות שמחה בלב של אדם.

• שאלה • **לראבון לב נכשלתי והכעסתי את בוראי ואני רוצה לקבור עצמי במושה על מה שעוללתי ואיני מוצא מנוח לנפשי?**

תשובה: מיד לאחר שזוכה האדם לשוב בתשובה בחרטה על העבר וקבלה על העתיד, אין יותר טעם לשקוע בעצבות, כי על עצם הדבר שזוכה להתחרט, על זה לבד צריך לרקוד משמחה, עצבות הוא סטרא אחרא, ושמחה זה קדושה. היה פעם אדם גדול בדורות הקודמים שקירב וחיבב מאוד אדם פשוט אחד שלא היה בו שום מדינה מיוחדת אך היה מלא שמחה תמיד, וכששאלוהו על כך, ענה שאם הוא בשמחה מוכרח להיות שהוא מצד הקדושה.

• שאלה • **איך מחזקים בחור שיש לו הרבה נפילות?**

תשובה: צריכים לומר לו שאם התחנך לצאת מזה תהיה לך דרך סלולה שבה תוכל לסייע לאחרים לצאת ממצבים דומים. כשאתה עושה פעולות לצאת ממצבך אינך מסייע רק לך ולמשפחה שתזכה להקים בע"ה, אלא אתה זוכה להיטיב בזה גם לאחרים.

• שאלה • **איך זוכים להתחזק בלימוד התורה?**

תשובה: כשיודעים את גדולת התורה, תורה שקבלנו מסיני, השי"ת נתן את תורתנו לנו, יש לנו זכיה עצומה ללמוד את התורה, לקיים את התורה, עם זה אנחנו מקושרים לבורא עולם לעולמי עד ולנצח נצחים, וכי דבר קטן הוא זה, איזה שמחה צריך שיהיה לנו שיש לנו את התורה הקדושה. הקשר האמיתי עם הבורא עולם זה רק על ידי התורה הקדושה, אשרינו מה טוב חלקינו.

חיים זה שמחה

מתוך שיחה לבחורי ישי"ג ויוניץ-מאנסי חיי אלול תשפ"ו

ברכה בשמחה, ולעצום את העיניים בשמחה רבה שלא להסתכל במה שאסור להסתכל. וכך נזכה לעבוד את ה' בשמחה, לקיים עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה.

כה יברך אותנו הש"ת לעבוד אותו ית' בשמחה, ולשמוע בקולו בשמחה, ולהליד בניו רבים בשמחה. אשרינו מה טוב חלקינו. הבה נתחדש באדישקייט בשמחה רבה.

מה יעשה אדם שמד טבעו הוא נמשך למרה

שחורה, וכמה שהוא

משתדל לנגן ולזמר, אין זה
פועל בלבו שמחה?

פעמים שצריך אדם לקחת תרופה, כי לפעמים המרה שחורה היא ממש מחלה רח"ל. כשיש מחלה, לא מועיל שהאדם אינו רוצה להזדקק לרפואה, בפרט שבדרך כלל די בתרופה קלה, והוא כבר מתרפא מהמרה שחורה.

האם יש גם תרופה רוחנית למרה שחורה?

התרופה הרוחנית היא התפילה, לבקש מהש"ת על השמחה, וצריך סיעתא דשמיא שלא יהיה קטרוגים על התפילה הזו.

עכ"פ עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה. לא להכנס בלבולים ולספיקות ופילוסופיה, רק לעבוד את ה' בשמחה.

אשרינו מה טוב חלקינו.

הש"ת יעזור לכל אחד שימצא את זוונו הנכון, ולעבוד את הש"ת ביחד בשמחה בעזר הש"ת.

הבחורים מבקשים לשמוע כמה דברי חיזוק, בתורה ויראת שמים.

הבעש"ט הקדוש האיר בליבם של ישראל לעבוד את הש"ת בשמחה ונינוגים וריקודים. הדבר הזה פעל הרבה מאד.

כי היו אנשים שהבעל דבר ייעץ להם לעבוד את ה' במרה שחורה, האנשים חשבו שזה מהיצר הטוב, ובאמת זה היה מהיצר הרע, כי כשאדם נופל למרה שחורה אין לו לב ואין לו דיבורים. זה לא נקרא חיים.

כי החיים הם שמחה. והמרה שחורה היא הכיתה רח"ל.

הש"ת יעזור שנתחדש לעבוד את ה' בשמחה. ואחד מהעצות של שמחה הוא הנינוגים, בשעה שמזמרים יש לכוון להכניס בתוך הנינוג דביקות בהש"ת ושמחה דקדושה. זהו ממש עבודת ה' עם כל ההידורים.

היסוד הזה גילה הבעש"ט בעולם, עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה.

הש"ת יעזור לנו מכאן והלאה בענין זה, כי בכל דבר צריך סיעתא דשמיא. ולכן צריך לבקש מהש"ת שנוכח ללמוד תורה בשמחה, ולהתפלל בשמחה, ולדבר דברי אדישקייט בשמחה, ולברך ברכה בשמחה, 'בורא נפשות בשמחה, עבדו את ה' בשמחה.

'באתערוותא דלתתא אתער לעילא, כשאדם עובד את הש"ת בשמחה, משפיעים עליו מלמעלה שמחה. ויזכה לעבוד את הש"ת בשמחה יתירה ויתירה.

עתה מתחיל זמן חדש, הבה נתחדש כולנו לעשות התחלה חדשה, מכאן והלאה לברך

כי זה כל האדם

כשראו חכמים את ספר קהלת המדבר מחכמת העולם, השתוממו לראות הקושיות שיש בו, שדבריו סותרים זה את זה, ואדם אינו יוצא בהבנה ברורה מה עליו לעשות, אם לשחוק אם לא לשחוק, אם לשמוח או לא לשמוח. אבל כשראו שפותח בדברי תורה אלו, וחותר בדברי תורה אלו, אין מקום לקושיא ולבלבול, כי פתח בדברי מוסר להודיע התכלית האמתית של העולם הזה, כי **יִמֵּה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שְׂעֵמָל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ** - יאכל אדם יעמול בתורה שקדמה לשמש - יש יתרון, יש יתרון לכל תיבה של תורה, יש יתרון לכל נקודה של עבודה. יש יתרון לכל יגיעה של שבירת היצר. ואף נחתם בדברי תורה **סוֹף דְּבַר הַכֹּל שְׂעֵמָל אֶת הָאֱלֹהִים יָדָא נָאֵת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר מִי זֶה כָּל הָאָדָם** - כי לדבר הזה נברא כל האדם, בשביל תכלית זו, מי שהולך בתכלית זו שקול כנגד כל העולם כולו, הכל נברא כדי להיות צוות [-צוותא] לאדם כזה. כל העולם לא נברא אלא להתדבק בתורה הק' ובלומדיה.

לימוד זה אנו למדים בחג הסוכות, לסיבה זו עמד שלמה המלך, הקהיל את כל ישראל, וקרא לפניו את ספר קהלת. כדי להודיע להם כי **הַכֹּל הַבָּלִים אָמַר קִהְלָת, הַכֹּל הַבָּלִים הַכֹּל הַכֹּל** (קהלת א. ב), כל העולם כולו אינו אלא הבל הבלים אין בו ממש, גם אם אתם רואים ממלכות עצומות, בנינים אדירים ובני אדם איתנים, דעו לכם: **הַכֹּל הַכֹּל**, כי **יִמֵּה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שְׂעֵמָל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ**, אין שום יתרון תחת השמש, כל מציאות העולם העומדת תחת השמש אין בה שום יתרון ותועלת, הכל עתיד להיחבק במוקדם או במאוחר, ואין אדם נוטל עימו מאומה לבית עולמו. וכך הולך ומונה את אפסיות העולם הזה והבלו... לקרוא לאדם: יאל תקבע את מחשבתך בפרודור. זכור בכל עת שיש לפניך טרקלין מלא ששעושים ותענוגים ורוחניים בלי שיעור. אל תסיר תכלית זו מנגד עיניך. לשם תסתכל, ובה תקבע את קביעותך... **תַּחַת הַשָּׁמַשׁ אֵין לוֹ, אֲבָל לַמַּעֲלָה מִן הַשָּׁמַשׁ יֵשׁ לוֹ** (לקי"ש קהלת רמז תקס"ו), בדברי תורה ותפילה יש יתרון ותועלת, כי הם ישי' ותכליתם ישי', וכל השאר אינו אלא הבל וריק ממש, דמיון שוא...

בשביל ידיעה זו הקהיל שלמה את ישראל, בשבילה קבעו אנשי כנסת הגדולה את ספר קהלת בין כתבי הקודש, ובשבילה עמדו הצדיקים וקראו בגרון ניהר ממש, להודיע לישראל שאין שום תכלית בעולם אלא בעבודת הש"ת. עליה מסרו את נפשם - להודיע לישראל דיבורי התעוררות, חיזוק ועצות בלי שיעור, איך שלא לשכוח את התכלית, כי זה כל האדם. להזכיר לנו כי אנו נקראים **בְּנֵי תְמוּתָה' (תהלים ע"א)** שאין אנו חיים בעולם אלא כדי להסתלק ממנו אל הטרקלין, שלא נטעה להשקיע את עצמנו בפרודור ולקבוע בו את מחשבותינו ולתלות בו את היבנו.

ואדברא, כשהאדם חוקק בוכרונ תכלית זו - לא די שאין הקושיות מטרידים אותו מלבוא אל התכלית, אלא אדרבא, הם מסייעים לו לראות את תכליתו, ועל כן כשראו חז"ל ששלמה המלך מודיע בו מה התכלית של העוה"ז, ומעורר האדם שלא יסיה דעתו מזה ממילא אין סכנה בקושיות אלו, אלא תועלת גדולה, כי הם יקרבנו אותו ביותר אל התכלית.

סדרי החג בראשות מזרינו שליט"א

התפילות וההקפות בשמחת תורה
יתקיימו בע"ה כבשנה שעברה בביהמ"ד דחסדי
זוויהל, רח' רפפורט, שכונת בית ישראל

מנחה ער"ט: 20 דק' קודם השקיעה, שחרית: 8:30

הקפות נשיות יתקיימו ב'היכל הטישים'
שע"י מוסדות פינסק קארלין, רח' זוננפלד

על סעודת הילולת רביה"ק מוה"ר ז"ע
ניתן יהיה להתעדכן בע"ה ביקור אודיע אמונתך

קול אודיע אמונתך: 08-30-20-666

בצילו חמדתי

מהאדם את העולם הנצחי ונדמה כאילו הוא עוזב צל חזק שיש לו מחסה ומרעוע לנפש והולך לחסות בצל שאינו קבוע ועומד, וכך כל אחיה בעץ החיים צריכה מלחמות בלי הפסק בלי מנוחה. אבל באמת כל זה אינו אלא דמיון שהשי"ת מצייר לעינינו בעולם הזה בפלאי נפלאות הבריאה, כאילו יש ממשות לדמיון של העולם הזה, כאילו יש הנאה של ממש בעולם הזה, כשהאדם מנותק ונפרד מהשי"ת. אך לעתיד לבוא נראה כמה חלושים אילנות אלו כקנה רצוץ, ודווקא אותו עץ תפוח שנדמה כאילו צילו דל וקלוש □ הרי הוא הצל החזק והנעים מכל, צל שיש בו מנוחה בעולם הזה, בעולם הבא, ולעתיד לבוא.

לשאוב ולטעום מהנועם העליון

כי באמת גם כשהאדם מתקרב אל הקדושה וזוכה לטעום את מתיקות נועם ה' - זוכה לזיו השכינה, זוכה להרגיש את חי החיים, זוכה להרגיש את בוראו, להרגיש את התורה הק', לטעום נועם ה' מתוך התורה - בכל זאת אין מתיקות זו שהוא טועם עתה אלא בבואה דבבואה לנעם שהוא עתיד לטעום בו לעתיד לבוא, והאחיה בצל שאנו תופסים עכשיו הוא כאן ואפס מול הצל שיהיה לנו לעתיד לבוא. וכמו שדרשו חז"ל (פסחים נג) על הפסוק 'וזה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון' (זכריה ד, ו), 'זה אור שיקר בעולם הזה וקפוי לעולם הבא', כלומר, נועם כזה יהיה לעתיד לבוא, שהנועם שאנו טועמים בעולם הזה נחשב כאילו אין לו חשיבות כלל ומשול כדבר קל הצף על הים הגדול - מול נועם ה' שנטעם לעתיד מכל מצוה וכל נקודה טובה שעשינו בעולם הזה, כי לעתיד יהיה נועם זה כפול ומכופל לאין שיעור מול הנועם הזה שאנו טועמים בו העולם...

אכן בעולם הזה ההסתרה היא נוראה מאד, וביותר בדורות אלו שבנפלאות תמים דעים נתן לסט"ר כוחות נוראים כאלו של דמיונות, עד שנדמה כי יש מציאות של הנאה בלי להתקשר להשי"ת, ומרוב הסתרה זו קשה מאד לטעום את נועם ה'. ועל כן ברחמי השי"ת נתן לנו שבעה ימים אלו, בהם הוא פותח לפנינו שערי נועם עצום ונפלא זה וקורא לנו 'פְּשַׁמֵּת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים' (ויקרא כג, מב), צאו לכם מדירת קבע, צאו מכל אחיה של אילני סרק והתענגו בצל עץ התפוח, שבע ימים אני פותח לכם שערי סוכה, מוריד לכאן את האושפיזין הק', ונותן לכם את העונג היקר מכל יקר, לחסות בצילו של התפוח ולהתענג על פריו המתוק לחיך.

(מתוך הספר החדש 'אודיע אמונת' סוכות, מאמר א)

עד שהוא רואה את עץ התפוח נושא פירות מלאים טעם וריח ונפשו חומדת אותו באהבה, כך בחרו אבותינו בהשי"ת...

את עומק הענין דרשו חז"ל על קבלת עול מלכות שמים, שבין כל אלהי האומות ואיליהם הדומים לעצי הסרק □ שתול ועומד עץ התפוח. עצי היער הם רבים ועבולים מאד, חסונים כאלונים וצילם מסוכך כראוי מחום השמש, אבל כנסת ישראל בחרו להתדבק דווקא בעץ התפוח, חמדו את צילו הדל ופריו מתוק לחיכם. ואכן בוחר הק' (אמור קג) דרשו פסוק זה על צל הסוכה, שאנו מסתלקים מדירת הקבע □ מעולם שנראה איתן וחזק עד שנדמה כאילו הוא צל העתיד להתקיים כך לעולמי עד, והולכים אחר צל סוכה □ ענפים דלים שנדמה שאין להם קיום אלא לזמן קצר.

צאו מכל אחיה
של אילני סרק
והתענגו בצל
עץ התפוח,
שבע ימים אני
פותח לכם שערי
סוכה, מוריד לכאן
את האושפיזין
הק', ונותן לכם
את העונג היקר
מכל יקרם...

ועומק הענין מבואר בדברי האר"י (ספר הלקושים ויצא ועד), שאילני הסרק הם בבחינת החלק הרע של העולם, כי עולם העשיה בו אנו עומדים הוא רובו ככולו מלא רע, מלא בקליפות ומוזיקי עלמא, בתאוות העולם הזה ובטינופו, וכאן נדמה שכוחות הרע חסונים ועבולים כעצי היער, ועל כן אומות העולם האחרונים בעלמא דפירודא בחרו בהם לחלקם. אבל לעתיד לבוא, על ידי שאנו כופים כעת את יצרנו ואין אנו נכנעים ללכת אחריהם ולהיאחז בהם □ יתקיים מאמר הכתוב 'זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וזהה ה' למלך על כל הארץ, העולם הזה יתעלה וירדו ונשא וגבה מאד' (ישעיה נב, יא), ועצים אלו והנאחזים בהם יהיו כולם לדראון ולחרפת רעב.

נמצא שהנאחזים בעצי היער יש להם אחיה ומחסה בעולם הזה, אבל לעתיד לבוא יאבדו לגמרי את אחיותם, ולעומת זאת בצד הקדושה הוא להיפך ממש, שבעולם הזה נדמה לפעמים שאנו מוותרים על דבר שיש לו קיום ואחיה, כל התגברות נדמית כאילו אנו דוחים בידים הנאה ממשית, בשעת נסיון מסתיר השי"ת

תאמין שה' אוהב אותך

כשהשם יתברך מגלה את אהבתו לישראל, מתעוררת מכנגד אהבת ישראל אליו, כמובא בווה"ק (שמות ה'): 'אֶלְמָלִי הוּא יִדְעֵנָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַחֲמֵינָא דְרַחֲמֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הוּא שְׂאֵגֵן כְּפִינֵיָא לְמִדְרָךְ אֲבִתְרֵיהּ. כלומר, אם היו ישראל יודעים את אהבת השי"ת לישראל, הן לכלל ישראל והן לכל אחד בפרטיות, והשי"ת היה מאיר בליבם איוו הרגשה מאהבה נעלמת זו - מיד היו שואגים כאריות לרדוף אחריה, כל היום היו שואגים בנהימה אך יוכלו להתקרב אליו יתברך.

כי באמת אהבת השי"ת לישראל היא אהבה שאין לנו בה שום השגה והרגשה, ובדרך הטבע אין לגוף הגשמי את הכלים להרגיש משהו מאהבת ה', אלא שברחמי השי"ת הוא מאיר לאדם איוו הרגשה באהבה שהוא אוהב את ישראל, ועל אחת כמה וכמה אם הוא מאיר לו הרגשה אך הוא אוהב אותו בפרטיות, ובאותה שעה נדלק לבו מיד בשלהבת אש האהבה, בהשתוקקות וגעגועים שאין להם שיעור וגבול. וכמו שראינו אצל הצדיקים עובדי ה' שמרוב השגתם באהבת ה' לישראל - היה לבם בוער בשלהבת הכיסופים והאהבה להשי"ת למעלה מטעם ודעת.

וכך הוא בכל עת שהאדם שם אל לבו את אהבת ה', להאמין שעליו קרא השי"ת ואמר 'אהבתי אתכם', עליו תקנו חז"ל לומר 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', בוודאי יתעוררו בו רגשי אהבה וכיסופים להשי"ת בלי שיעור וגבול. ועל כן כתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב) שהדרך לקיים מצות 'ואהבת את ה' אלוקיך' לאהוב את השם יתברך, הוא על ידי שיסתכל בגדולת ה' וברוממותו, כי כשמתכבד בגדולת השי"ת אשר השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו, ובכל זאת בחר לצמצם את שכינתו על ישראל עם קדוש, ובחר בהם באהבה שאין לה שום הסבר וביאור, הרי תבער בו אהבת ה' ביתר שאת וביתר עוז, 'אוא גרויסער גאט האט בורח געווען אין אונז' עם ישראל, 'סאיז דאך א חסד שאין לשער'... [אלו-ה' גדול שכזה בחר בנו עם ישראל, הרי הוא חסד שאין לשער...]

סודו של התפוח בעצי היער

ואכן בחג הסוכות שהשי"ת פורש עלינו את שבעת ענני הכבוד לגלות עלינו את אהבתו אנו משיבים לעומתו בברית האהבה, וקוראים עליו בהשתוקקות 'תַּתְּפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר בֵּן דֹּדֵי בֵּין הַנָּהִים בְּצֵלֵי חֲמֹתֵי יִשְׁבַּתִּי וּפְרִי מִתּוֹק לִחִי' (שיר השירים ב, ג), כלומר, כאדם ההולך ביער, מוקף אילנות סרק שאינם עושים פרי ולא ריח,

לדעת שאנו ב'דירת עראי'

ב"ה ערב ש"ק וערב חג הסוכות תשל"ג פתח"ק ירושלים ת"ו בב"א

לכבוד ידיד נפשי הותיק וחסידי מו"ה שמשון בן יוטא שווארץ שליט"א ושלמיה ישגא לחדא לחדא.

קבלתי כעת... ע"י הרב ר' יצחק ווינגרטן שליט"א, ותיקף עליתי להרה"צ ר' שמואל שפירא שליט"א ומסרתי לו... ואת שמך להוכיח לטובה, כי מובא בכתבי האריז"ל שערב סוכות הוא מסוגל מאד לצדקה.

ותודה רבה לך על זה, ותהי משכורתך שלמה מאת ה' בכל הברכות המיועדות לעושי צדקה וחסד עם הבריות, ורב ברכות ושובע שמחות ורוב נחת בגור.

ומובא שעי' שידרעין שהעולם הזה הוא דירת עראי, בבתי' סוכה דירת עראי, אז דייקא חוסים בצלא דמהימנותא, וגם עיי' ביותר קל לסבול המניעות והבלבולים, מאחר שאנו יודעים שאנו כאן בדרך עראי.

ועיי' שזוכים בהעולם העובר הזה להיות חוסים בצלא דמהימנותא, עיי' דייקא זוכים לחיים נצחיים, לחיות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

ובלקוטי מוהר"ן (סימן מה) כתב שעיקר החיבוק קדושה, סוד הסוכה, זוכים רק עיי' שנאחזים בדבר ה', בדיבורים קדושים, בתורה ותפילה, שהם שורש הבריא, כמוכא בסימן צ"ו בליקוטי מוהר"ן "קודם בריאת העולם, השי"ת עידן וקישט את עצמו בתפילתו של צדיקים וכו', שצפה שיהיו צדיקים" עיי' ש. וזה היה סוד האתערותא לדלתא, שעיי' זה הנחת רוח נברא העולם.

לכן מובן שעיי' התפילה יכולים לשנות הטבע, מאחר שהתפילה היא שורש הבריא, לכן יכול להיעשות עיי' בריה חדשה ולזכות לחידושין נפלאים.

והי צוון שנוכח לדבר תמיד דיבורים קדושים בתורה ובתפילה עד שנהיה נכללים ביצירה לטב וביצירה של חיים. ולכן נוטלים לולב בסוכות, כי 'לולב' בגמטרי' חיים', כמוכא בשו"ע בבאר היטב.

הכותב בחפזון ובטרדה דו"ש וטובתך והצלחתך בלב ונפש חפצה

יעקב מאיר שכטער בן ח' דינה

מכתבים ממור
בעניני רהזמן

משיב
דבר

וימינו תחנך
עבודת אהבה
בכל ימי החג

שנים אתה מחפש את האור של סוכות. מנסה לתת, להרגיש את ה'וימינו תחנך' להסתופף עם האשפזין הקדושים בצלא דמהימנותא עכשיו זה בהישג יד!

הספר החדש
"אודיע
אמונתך-
סוכות"
מאת מורד הער"צ
רבי יעקב מאיר
שכטער שליט"א
מאד באור חדש
את שיעור האהבה
והאמונה המתגלים
ברג הסוכות.

הספר
שאיך לך את
ימי החג באור חדש
ושאבתם מים בששון
וממעיני הישועה

דף אחר דף פרק
אחר פרק תגלה אף
להבין לכל הסוכה
במניסח החג ועד
נצטו ואף לזכות
למשפח את האור
הגדול ולחיות בצלא
דמהימנותא בכל
ימות הישועה

הדפוס
החדש
של הוצאת
דעת

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

סיפורים ולקחיהם
מאת מורד שליט"א

נפשות
חסידיו

קדושת
המועד

ניצוץ קודש ממאמרי
ומכתבי מוריני שליט"א

ניצוץ
אחד!

והיה לי הדבר למופת. ומסתמא היה אברך זה 'ערליכער יונגערמאן' [אברך כשר], כי אם לא, לא היה זוכה שמראין לו דבר כזה באופן נגלה. כי השי"ת בעתים הללו ממשיך הנהגתו באופן נפלא בדרך ההסתרה.

ואכן פירוש 'מועד' הוא "זמן נועד" שהמלך ממשיך בני מלכותו, בבחינת מה שאומרים בשבת "דא היא סעודתא דמהימנותא" והשחרור והעונג בימי המועד הם בבחינה זו, ומי שאינו משיג לב לכך, לזמן הנועד מן השמים לכבוד מלכותו, הרי הוא בבחינת עובד עבודה שהיא זרה לו, היינו שאינה שייכת לחלקו הניתן לו כעת.

לפני שנים, כשהתגוררתי בשכונת הבוכרים, ראיתי אברך שומר תומ"צ, שבתוך ימי חול המועד הרס את המטבח שלו ובנהו מחדש, ומחיתי בו על זה, והוא לא נענה, והצטדק שאין לו זמן אחר לעסוק בזה, כי הוא עובד כשכיר ובזמן אחר יגרם לו מכך הפסד של שבוע שלם, והפצרתו לו הרבה על זה ולא שמע לקולי בשום אופן.

והסוף היה כשסיים לעשות את המטבח, נחלש וחלה והוצרך לשכב שבוע שלם במיטה אחר החג, נמצא שהפסיד שר עבודת החג במשך של שמונת ימים, ומה שהרוויח בעבודתו בימי המועד, הפסיד אח"כ מיד. כל זה ראיתי בעיני

בסוכה יכולים
לעורר אהבה
עצומה כזו
להשי"ת
שבכחה ניתן
להתחדש
ולהפוך
לבריה חדשה

אוצר הליכות

נלקט ונערך מתוך שיעורי
הרב אלטר אליהו מרמורשטיין שליט"א
מו"ץ ומח"ס אוצר הליכות ועוד

חג הסוכות תשפ"ז

דיני ישיבת סוכה

- א. כיצד מצות ישיבה בסוכה, שיהיה אוכל ושותה (וישן ומטייל) ודר בסוכה כל שבעת הימים, בין ביום בין בלילה, כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה (שו"ע סי' תרל"ט ס"א). דכתיב "בסוכות תשבו שבעת ימים" ולמדו בגמרא (סוכה כ"ח). 'תשבו' כעין תדורו, כלומר כדרך שהוא דר כל השנה בביתו.
- ב. אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה ואין ישינה חוץ לסוכה אפי' שנית עראי (שו"ע סי' תרל"ט ס"ב). ואפילו מניח ראשו בין ברכיו דודאי לא אתי להשתקע בשניה ג"כ אסור² (ביאור"ה שם ד"ה אפילו שנית עראי).
- ג. מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה, וכמה אכילת עראי כביצה מפת (שו"ע סי' תרל"ט ס"ב).
- ד. מותר לשתות מים³ ויין⁴ ולאכול פירות חוץ לסוכה ואפילו קבע עליה⁵ (שו"ע ורמ"א סי' תרל"ט ס"ב).
- ה. הסכימו כמה אחרונים דנכון להחמיר מלאכול בשר ודגים וגבינה חוץ לסוכה, ודוקא בקביעות, אבל שלא בקביעות אין להחמיר כלל (משנ"ב סי' תרל"ט סקט"ו). ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפי' מים הרי זה משובח⁶ (שו"ע סי' תרל"ט ס"ב).

ברכת 'לישב בסוכה'

- א. נהגו שאין מברכין ברכת לישב בסוכה אלא בשעת אכילת קבע⁷ (סי' תרל"ט

מצות סוכה וטעמה

- א. כתב הטור (סי' תרכ"ה) "בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים... הסוכות שאומר הכתוב שהושיבו בהם הם ענני כבודו שהקיפנו בהם לבל יכה אותנו שרב ושמם, ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו, ואע"פ שהוציאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה סוכות בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה".
- ב. כתבו האחרונים שיוכין בישיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה וזכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן עלינו מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה כתקונה הא דיעבד יוצא כל שכיון לצאת לבד (משנ"ב סי' תרכ"ה סק"א).

ערב יום טוב

- א. לא יאכל אדם בערב חג כביצה פת או מיני מזונות, מתחילת שעה עשירית, כדי שיאכל בסוכה לתיאבון, משום שמצות אכילה בסוכה בליל יום טוב ראשון חובה. אבל פירות וירקות, בשר דגים וביצים מותר לאכול אף אחר זמן מנחה קטנה. (סי' תרל"ט ס"ג ומשנ"ב סק"ז, מט"א סי' תרכ"ה סק"ז, ועיין בספרי אוצר הליכות שער חג הסוכות באריכות)

עיסורי האוצר

1. שיעור שינת ארעי כ' המשנ"ב שם סק"א שהוא כשיעור הילוך ק' אמה אבל פחות מזה לא נחשב אפילו לשינת ארעי. ובמשנ"ב סי' מ"ד סק"ד כתב דשיעור הילוך ק' אמה הוא חלק ס"ז משעה בקרוב. וכ' בספר מידות ושיעורי תורה פ"כ סי' ה' שהו יוצא 54 שניות.
2. הנרדס תוך כדי שמיעת שיעור או לימוד דעת הבן איש חי (ש"א פ' האינו אות ח') שצריך להקיצו, אולם בספר מבית לוי כ' דאין להקיצו, וכן דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בהליכות שלמה פ"ט ה"ז והגר"נ קרליץ זצ"ל בחוט שני פ"א סק"ד דאין צריך להקיצו. וזה לשון החוט שני שם "נראה דההולך לבית המדרש ללמוד ובאמצע הלימוד התעייף וקשה לו להחזיק את עצמו בלי לנמנם קימעה מסתברא דמותר לו להוריד את הראש ולנמנם קימעה, דיסוד דינא תשבו כעין תדורו הוא שאין אדם נמנע מלנמנם קצת בדרך, אף שאין לו דין של הולכי דרכים, מ"מ הרי זה כעין מה שמצינו בהולכי דרכים שישנם אופנים שלא עושים בבית, וכאן שנזכר מצב שהוא התעייף ואין לו את האפשרות ללכת לביתו או לסוכה שהרי הוא באמצע הלימוד... וכן נמי מי שמונמם בדרך נסיעתו ממוקם למקום אף שאין לו דין של הולכי דרכים. משא"כ סתם שינת עראי שאסור הוא באופן שזה נוגד את התשבו כעין תדורו, שהרי אדם שעייף לא הולך לישון בתצר אלא רק בבית, וה"כ כל כה"ג שאדם מתכנן לנצל למשל את ההזדמנות של הנסיעה לישון בה זה אסור, אבל אם במקרה תקפה אותו עייפות מותר לו לנמנם קצת במקום שהוא קשור אליו כעת כמו הלימוד בבית המדרש או בנסיעה ממוקם למקום דהוי תשבו כעין תדורו" עכ"ל.
3. דתשבו כעין תדורו אמר רחמנא ואין שתיה בלי אכילה. אבל השוטה מים לאחר אכילתו בסעודה צריך להיכנס לסוכה דכיון שדרך לשתות או צריך לשתות גם כן בסוכה דנכלל הוא בסעודה. ואפשר דלפי זה אף מים בתוך הסעודה אין בדאי לשתות חוץ לסוכה וצריך עיין (שעה"צ סי' תרל"ט סק"ב). - הנמצא סמוך לסוכתו, נראה לכאורה שיש לו להיכנס לתוכה אף לשתות מים וכדומה, כיון שדרך בני אדם שבהמצאם סמוך לביתם אינם שותים חוצה לו אלא נכנסים הביתה. וכיון שדרך בני אדם בביתם כל ימות השנה הו"ל בכלל תשבו כעין תדורו, שכל הבא לעשות דבר שהוא רגיל לעשותו תמיד בבית ולא בחוץ, וגם עכשיו אין סיבה שמונעתו מלעשותו בסוכה י"ל דשפיר מתחייב בסוכה מתיקור הדין דתשבו כעין תדורו (הליכות שלמה פ"ט ה"ח, דבר הכלליות אות י"ח).
4. קפה או תה לכתחילה ישתה בסוכה אם קובע עליהם, היות והדרך לשתותם בביתו (שמעתי מהגר"מ מירסוה שליט"א).
5. כך כ' הרמ"א. וכ' המשנ"ב שם סק"ג "הטעם, דאכילת פירות אפילו הרבה בקביעות חשיב רק כאכילת עראי דפת, וה"ה אכילת בשר ודגים וגבינה ושאר מיני מאכל חשובים כפירות לדעת השו"ע, ולא החמיר בסוף רק בתבשיל העשוי מחמשת המינים. והנה מה שהגיה רמ"א ואפילו קבע עליהו קאי גם על יין כמו שמוכח בדרכי משה, וטעמו, דיין אין נחשב רק כאכילת פירי, וכ"ש שאר משקין, וע"כ לא חשיב קביעות דידהו. ודע דכמה אחרונים מפקפקין בדין זה ודעתם דאם שותה יין בקביעות חייב בסוכה, ובפרט בני חבורה שקבעו לשתות יין בודאי הוי קבע גמור. ומ"מ לעניין ברכה הסכימו כמה אחרונים דאין לברך לישב בסוכה... ומיהו ראוי ונכון לכתחלה שלא לשתות בקבע אפילו שאר משקין כמו מי דבש ושכר אלא תוך הסעודה" עכ"ל.
6. כתב הגר"א "ונראה כל שהוא מצוה בעצם אלא שלא הצריכהו חכמים, אם עושהו נותנים לו שכר שעשה מצוה מן המובחר" (שנות אליהו ברכות פ"א מ"ג). ועיין בחוט שני להגר"נ קרליץ זצ"ל בתו"ד דהוי חיוב מצוה. ועיין בשו"ת שוואל ומשיב רביעאה ח"ג סי' י"א שהטעם שיש להחמיר לא לאכול גם אכילת ארעי מחוץ לסוכה הוא שמא יאכל אכילת קבע.
7. לאחר שנספק בגמרא (סוכה מה) כרבי יוחנן שמברכים על מצות ישיבת סוכה בכל יום, נחלקו הראשונים מתי מברכים, האם בכל פעם שיוצא ונכנס, או האכילה בסוכה היא העיקר ופוטרת שאר הדברים ולא מברך כל שיוצא ונכנס. ש' התוס' (שם ד"ה אחד) דכל פעם שנכנס לסוכה לאכילה ושתיה ושינה ולבקר חברו צריך לברך. וכן דעת הגאונים והר"ף והרא"ש והרמב"ם. אבל לר"ת הנכרה היא על האכילה כיון שעיקר הקביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה. וכ' בב"י בשם המרדכי והרב המגיד שנהגו העולם שאין מברכין אלא על הסעודה כדעת ר"ת

ד. האוכל **פת הבאה בכיסנין** (שם כולל לכל מיני מזונות שאין דינם כפת) שברכתו בורא מיני מזונות, או **תבשיל** העשוי מחמשת מיני דגן (קמחים של חיטה שעורה כוסמין שיבולת שועל ושיפון) כגון קוגל אטריות וכדומה - אם אוכלם בחבורה או שאוכל שיעור חשוב שהוא¹⁵ קובע סעודתו בזה מברך 'לישב בסוכה'¹⁶. ואם לא קבע סעודתו עליו רק שאכל מעט יותר מכביצה יש דיעות בין האחרונים אם צריך לברך¹⁷, ואין כדאי לברך דספק ברכות להקל, **אכן על פת הבאה בכיסנין כ' המשנב** **שמונה העולם לברך**, וכדי להנצל מחשש ברכה לבטלה יראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו רק לשבת שם זמן מה ויכוון בשעת ברכתו 'לישב בסוכה' על האכילה ועל הישיבה שאחר זה (ש"ע ס"י תרל"ט ס"ב, ומשנב סקט"ו ט"ז).

ה. אף המחמיר בבשר ודגים ופירות ויין לאכול ולשתות בסוכה אין לברך 'לישב בסוכה' (משנב ס"י תרל"ט סק"ג).

ברכת 'לישב בסוכה' בקידוש והבדלה

א. בשבת ויו"ט בבוקר כשמקדש ואוכל פת כיסנין יותר מכביצה¹⁸ במקום סעודה [אף שאח"כ הולך לחוץ לקבל פני רבו וכדומה ונמשך כמה שעות עד זמן סעודה] לכו"ע יכול לברך לישב בסוכה, דכיון שאוכל אותה בתורת סעודה הצריכה לקידוש שפיר דמי שיברך ברכת סוכה דמחשבתו משוי ליה קבע (משנב ס"י תרל"ט סקט"ז, ועיין שיע"ת סק"ה).

ב. השותה יין של הבדלה מדיאנא א"צ לברך 'לישב בסוכה', וכמו שכ' השו"ע (ס"י תרל"ט ס"ב) דאין לברך על יין בלבד, וכן כתב מרנא השבט הלוי זצ"ל (שו"ת שבה"ל ח"ו ס"י מ"ב אות ב'). אולם המנחת יצחק (שו"ת ח"ט סק"ג) והגרשו"ז אויערבאך זצ"ל (הלכות שלמה פ"ט ה"א) כתבו שצריך לברך [ועיין הערה"ז].

ס"ה, קיצושי"ע ק"ל"ה ס"י"ב). ונוהגין שמברכין תחילה על המאכל ואח"כ ברכת 'לישב בסוכה' קודם שטועם (קצושי"ע ס"י ק"ל"ה ס"י"ב).

ב. מי ששכח לברך 'לישב בסוכה' ונזכר באמצע הסעודה או אפילו לאחר שגמר אכילתו צריך לברך, כי גם הישיבה שישב שם אחר כך היא מצוה (מג"א סק"ז הובא במשנב סקמ"ח).

ג. כתבו האחרונים דנכון הדבר לצאת גם דעת הפוסקים הראשונים (מובא בהערה בסעיף א') ולא לישב כך בלי ברכה, וע"כ תיכף בבואו מביה"כ"נ יברך על דבר שהוא מחמשה מינים ויאכל ממנו מעט יותר מכביצה ויברך לישב בסוכה¹⁹, ולא יברך אח"כ שוב בשעת אכילת הסעודה (משנב ס"י תרל"ט סקמ"ו).

ד. המתענה בסוכות או שאין דעתו לאכול פת באותו היום לכו"ע חייב לברך 'לישב בסוכה' אף שאינו אוכל [ועיין הערה"ז] (משנב ס"י תרל"ט סקמ"ח). ולכן הרגיש לגלוטן שאינו יכול לאכול מיני דגן מברך 'לישב בסוכה' אף שאינו אוכל, דלא גרע מהמתענה שמברך²⁰ (אשרי האיש להגרי"ש אלישיב זצ"ל פכ"ו ס"ח).

על איזה אכילה מברך 'לישב בסוכה'

א. שיעור אכילת פת החייבת בסוכה הוא מעט יותר מכביצה (ס"י תרל"ט ס"ב). ולכן האוכל **פת בשיעור כזית בלבד** מברך ברכת 'המוציא', ואינו מברך ברכת 'לישב בסוכה' (משנב ס"י תרל"ט סק"ג).

ב. **בליל יו"ט הראשון דסוכות** מברך 'לישב בסוכה' אף אם אוכל רק כזית²¹ (ס"י תרל"ט ס"ב משנב סק"ב).

ג. **בסעודת שבת** אם אוכל רק כזית אינו מברך 'לישב בסוכה'²² (משנב ס"י תרל"ט סק"ג).

עיטורי האוצר

וכן פשט המנהג. וכן נקטו המחבר והרמ"א, וכן נקט המאמר מדרכי. ויש נוהגים ע"פ דעת הגר"א (בהגהות סקט"ז ומובא בחי"א דם כלל קמ"ז ס"ג ומעשה רבי ע"מ שיע"ז) שנקט עיקר כדעת הר"ף והרמב"ם. וכן נהג החו"א בכל פעם שנכנס לברך אפילו רק על הכניסה (ס' הוצאות שכן אמר למרנא הגר"ח זצ"ל), וכתב החי"א דם "אבל מנהג כל העולם כדעת הפוסקים שאינם מברכים אלא בשעת אכילה". וכן כ' בערוך השולחן (סק"ז) "ואנו אין לנו אלא דברי רבותינו בעלי השו"ע".

8. ועיין לקמן סעיף ז' שאם אין קובע סעודתו עליו יכוון בברכת 'לישב בסוכה' גם על הישיבה שאחר זה ויראה שלא לצאת מיד אחר אכילתו.

9. דווקא כשאוכל פת ס"ל להנהו פוסקים שמברך על עיקר חיוב הסוכה ופוסט כל הדברים הטפלים, אבל כשאינו אוכל לא שייך זה [ט"ז ושי"א]. וכתב החי"א דם דה"ה כשיצא יציאה גמורה לאחר אכילה וחזרו ונכנס ולא יצא עד הערב וקודם האכילה יצטרך עוד הפעם לצאת לביה"כ בדזה ג"כ לכו"ע צריך לברך (משנב ס"ב). ולפ"ז ה"ה הנכנס לסוכות בית הכנסת לעסוק בתורה, או שנכנס לסוכת חברו ושווה שם זמן, או שהולך להקביל פני רבו [טי"ז], או שנכנס לסוכתו כדי ללכת לישון, כל שאין דעתו לאכול שם צריך לברך 'לישב בסוכה', כ"כ בשו"ת ערוגת הבושם ס"י קצ"ב ועיי"ש שמ"מ ראוי עכ"פ שיטעם מיד כדי שיהא מקום על חלות הברכה. - אבל במאמר מדרכי כ' שאין לברך כלל 'לישב בסוכה' רק אם אוכל יותר מכביצה פת, ואפילו מי שמתענה אין יכול לברך דלא תקנו ברכת 'לישב בסוכה' רק על אכילה. וכן כתבו בערוך השולחן סק"ח והחף החיים סק"ק דלא יברך. ועיין שו"ת אמרי יעקב ח"ג ס"י ס"ה שהנהוג לברך בכגון דא בודאי עושה כהלכה, **מיהו כמזומנה שגם בזה המנהג שלא מברכים**.

10. ודבר כן שיושב בזמן הסעודה ושווה שם, דהוי כמו שינה וטויל, אפשר לצרף את דעת השו"ע הרב סקט"ו ועוד פוסקים שמברך, כנלע"ד. - **הרגיש לגלוטן** האוכל מאכלו, אבל לא פת ולא מיני מזונות מפני רגישותו, היות שהוא מאכלו הוי קביעות אף שאינו אוכל מיני מזונות, ויברך לכו"ע לישב בסוכה (שמעתי ממנו"ה האגון הגדול רבי עקיבא מרדכי שטרן שליט"א).

11. ולענין נטילת ידיים קודם הסעודה כשאוכל רק כזית, לדעת המחבר (ס"י קנ"ה ס"ב) יטול ידיו ולא יברך, אבל לדעת הגר"א אף על כזית מברך על נטילת ידיים (שעה"צ שם סק"א).

12. דבבילת הראשון יש חיוב לאכול כביצה פת, ואם אין לו כביצה יוצא יד"ח אף באכילת כזית, ואסור לו לאכול את הכזית חוץ לסוכה, לכן מברך לישב בסוכה אף באכילת כזית. - ובאכילת הכזית לא ישהה יותר מכדי אכילת פרס (משנב ס"ב). - אף מי שהוא **רגיש לגלוטן** צריך להתאמץ **בליל יו"ט הראשון** של סוכות לאכול לכל הפחות כזית אחד פת [נפח של חצי ביצה מובשלת], וגם אם על ידי האכילה יגרם לו צער ואי נוחות או מעט שלשול מ"מ צריך להתאמץ בזה. אולם אם הדבר יגרם לו למצב של חולי ממש שנופל למשכב, בזה הרוצה לסמוך על דעת הפוסקים דס"ל דבכה"א פטור מקיום מצות עשה יכול לסמוך, והמיקל אין למחות בידו (שמעתי ממנו"ה האגון הגדול רבי י"מ שטרן שליט"א, עיין אמרי יעקב א"י באיורים עמ' קכ"ט).

13. כתב המשנב ס"י תרל"ט סק"ד) "נסתפקתי לפי מה שידוע דעת הגר"א דמצוה לאכול מצה כל שבעת ימי פסח כפשטיה דקרא שבעת ימים תאכלו מצות אלא דמ"ע הוא רק בערב משא"כ אח"כ הוא רק מצוה בעלמא אפשר דה"ה הכא מצוה לכתחילה לאכול פת כל ז' ימים ולברך לישב בסוכה" עכ"ל.

14. בסעודת שבת צריך לאכול לכתחילה יותר מכביצה כדי שיהיה סעודת קבע, ובדיעבד מספיק כזית, ומ"מ אם אוכל רק כזית לא יברך 'לישב בסוכה' כי כשאוכל רק כזית אין צריך לאכול בסוכה (משנב ס"ב).

15. עיין ביהא"ה ס"י תרל"ט ד"ה 'אם קובע עליו חשיב קבע' וז"ל "עיין במאמר מדרכי **שמיסך בדדידיה תליא מילתא דכל שהוא קבע עליו אף על פי שלא היה שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו חשיב קבע**, אף דלענין פת הבאה בכיסנין מובאר לעיל בסימן קס"ח דבעינן דוקא שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו, הכא דבעינן תשובה כעין תדורו כל שקובע עליו הויא קביעות להצריכו סוכה ובדידיה תליא מילתא" עכ"ל. ועיין בשונו הלכות שהעתיק לד"נא את דברי המאמר מדרכי גם בתבשיל.

16. אף על פי שאינו מברך המוציא כיון שאינו אוכל שיעור שדרך בני אדם לקבוע עליו, מ"מ בעי סוכה שהרי הוא קובע סעודתו עליו (משנב ס"ב).

17. עיין במ"א שדעתו שתבשיל העשוי מחמשת מיני דגן ממש כמו פת שאם אוכל מעט יותר מכביצה חייב בסוכה (משנב סקט"ז, ועיי"ש שעה"צ סק"ל). ועיין עוד בקיצור שלחן ערוך ס"י קל"ה ס"ז ובשו"ת גינת ורדים כלל ז' ס"י שכתבו גבי פת הבאה בכיסנין שאם אוכל כביצה ויותר צריך לברך וגבי תבשיל כתבו שצריך גם כביצה וגם קביעות.

18. כך הוא משמעות דברי המשנב שם.

19. בהלכות שלמה שם כתב הטעם דאע"ג דבשתיית יין בעלמא כתב המשנב (ס"י תרל"ט סק"ה) דהסכמת כמה אחרונים דאין לברך לישב בסוכה, שאני הבדלה דמקרי קביעות לפי שאין אדם מבדיל על כוס ברחוב ומקומה בבית (כלשון המשנב שם סק"ל) ולכן חייב בסוכה עכ"ל. אמנם לפי מה שכתבו הפוסקים הטעם שמברכים 'לישב בסוכה' בקידוש (שהוא על היין) משום שאין קידוש אלא במקום סעודה, הרי הבדלה א"צ להיות במקום סעודה, ולכן רוב האנשים נוהגים שלא לברך לישב בסוכה על כוס של הבדלה. והנהוגים **לברך לישב**

ג. אישה שקשה לה לדרת לסוכה לשמוע הבדלה, תעשה הבדלה לעצמה בבית כרגיל עם בשמים ונר ולא יעשה בעלה הבדלה בבית (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' מ"ב אות ב', ובענין אישה שתעשה לעצמה הבדלה עיין ח"ו סי' ע"ז א' ב').

ברכת 'לישב בסוכה' ליוצא ממקומו

יצא מהסוכה בין סעודה לסעודה

א. יצא מהסוכה יציאה גמורה [לערך כשעתים]²⁰ בין סעודה לסעודה חשיב הפסק גמור וצריך לברך שנית 'לישב בסוכה' בסעודה שניה. ואפילו אם בסוף נמלך בדעתו וחזר מיד לסוכה, כיון שבעת יציאתו מהסוכה היה בדעתו לצאת לזמן מרובה חשיב כהיסח הדעת והיו הפסק (שו"ע הרב סי' תרל"ט ס"ג).

ב. הלך להתפלל מנחה או ערבית, או יצא לסדר איזה ענין, ושהה בחוץ כשיעור זמן תפלת מנחה או ערבית [לערך כחצי שעה], יש להסתפק אם חשיב כיוצא גמורה או לא, ולכן **בין סעודה לסעודה** יש להחשיב גם זאת כיוצא גמורה והפסק, ומברך שנית לישב בסוכה בסעודה שניה²¹.

יצא מהסוכה באמצע הסעודה

א. יצא מהסוכה באמצע הסעודה, אם היתה יציאה גמורה [לערך כשעתים], או שהסיוח דעתו בהיסח הדעת גמור כגון שנתעסק באיזה דבר (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ס"ב), חשיב הפסק גם באמצע הסעודה, וצריך לחזור ולברך 'לישב בסוכה'. [וגם המוציא צריך לברך שנית בכה"ג, וכן נטילת ידים, דהוי כהיסח הדעת].

ב. הלך להתפלל מנחה או ערבית באמצע הסעודה, כיון שכאמור (לעיל ס"ב) יש להסתפק אם חשיב כהפסק, אין צריך לברך שנית ברכת 'לישב בסוכה' מספק. אכן לכתחילה יזהר שלא לצאת באמצע הסעודה למנחה או ערבית כדי שלא יכניס עצמו לספק ברכות.

יצא מסוכתו לסוכת חבירו באמצע סעודה

א. היוצא מסוכתו לסוכת חבירו באמצע הסעודה, נחלקו האחרונים אם צריך לברך שנית 'לישב בסוכה', ולמעשה נקטין **שאם היה בדעתו** בשעת ברכת 'לישב בסוכה' להמשיך הסעודה בסוכת חבירו אין צריך לברך שנית²².

ב. אם לא היה בדעתו ללכת לסוכת חבירו, דעת הבית מאיר שאין צריך לברך שנית 'לישב בסוכה', דמאי שנא סוכה זו לסוכה אחרת, ומ"מ אין כדאי לעשות כן שבוה מכניס עצמו לספק ברכות²³ (שעה"צ סקצ"ד).

ג. דבר זה נוגע למי שנוטל ידיו בסוכתו שבביתו ורוצה לגמור הסעודה בסוכת חבירו, או בסוכה של ביהמ"ד כגון בשב"ק²⁴ וכדו', שצריך לזהר לכתחילה לכוון בשעה שמברך 'לישב בסוכה' בביתו שדעתו לגמור סעודתו בסוכה אחרת, שאם לא יכוון הרי כאמור אין כדאי לצאת מסוכה לסוכה באמצע סעודה. אך אם רגיל לצאת לסוכת ביהמ"ד, אף שלא כיון בפירוש, יש לומר דהוי כנתכוון בפירוש²⁵ (שמעתי ממור"ה הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א).

יצא מסוכתו לסוכת חבירו בין סעודה לסעודה

א. אם יצא מסוכתו לסוכת חבירו בין סעודה לסעודה, צריך לברך 'לישב בסוכה'²⁶.

ב. נמצא לפי"ז שההולך בשב"ק אחר התפילה לסוכת חבירו לקידושא רבא ואוכל שם מזונות ומברך 'לישב בסוכה' (כמבואר במשנ"ב סקט"ז), או שטועם מזונות בסוכת ביהמ"ד אחר התפלה ומברך 'לישב בסוכה', ואחר זה ממשיך לסוכה שבביתו לטול ידיו לסעודת היום צריך לברך שנית 'לישב בסוכה'.

ג. אמנם מי שיש לו **שני סוכות בתוך ביתו**, כגון מה שמצוי שיש לו שני מרפסות בביתו, ואכל באחת ושוב הולך לאכול בשניה, יש לומר שכיון ששניהם נמצאים בתוך ביתו לא חשיב כדיו הולך מסוכתו לסוכת חבירו, אלא כדיו היוצא מסוכתו וחוזר לסוכתו שנתבאר דינו לעיל (שש"כ פני"ד הערה ל"ג, קצות השלחן סי' נ"ז אות ט')²⁷.

גג סגור

א. מי שקידש בסוכה והתחיל לאכול ואח"כ ראה שהגג סגור נ"ל שיאכל שוב כזית ויברך 'לישב בסוכה', אבל קידוש פשיטא שא"צ לברך שנית, ואפילו זמן לא יברך שוב (משנ"ב סי' תרל"ט סקמ"ח).

נשים וקטנים

א. נשים פטורות מסוכה ואף על פי כן רשאים לברך²⁸ (קצש"ע סי' קל"ו סט"ו, שו"ת שבה"ל ח"ח סי' קמ"ח).

ב. קטנים גם כן פטורים, ומכל מקום כל שהוא מבין חמש שנים (כשהוא חריף, ואם איננו חריף מבין ששה ולמעלה) חייב אביו לחנכו שיאכל בסוכה. ואפילו אין אביו בביתו אין להניחו שיאכל חוץ לסוכה (שעה"צ סי' תר"מ סק"ג קצש"ע סי' קל"ו סט"ו).

ג. אסור להאכיל לקטן בידיים חוץ לסוכה ואפילו אדם אחר (שאינו אביו), דהיינו ליתן לתוך פיו או לצוות לו לאכול (משנ"ב סי' תר"מ סק"ה).

עיסורי האוצר

בסוכה על כוס הבדלה יש מהם שנוהגים לברך ברכה זו אחר ברכת המבדיל ולפני שתיית היין וכן נהג החזו"א וכ"כ בלוח א", אמנם הסתייפלך זצ"ל והגר"ש ז"ל איערבראך זצ"ל נהגו לאכול מזונות אחר ההבדלה ולברך עליהם 'לישב בסוכה'. והעושה כן יש להביא המזונות לשולחן רק אחר ההבדלה, ואם הובאו קודם צריך לכסותם בזמן ההבדלה כדאיתא בסימן רצ"ט ס"ט (שערי אור הסוכות שער ט' פ"ד אות כ"ה).

20. בשו"ע הרב (ש"ס) כתב דשעה או שתיים חשיב כיוצא גמורה. ובאמת שלשון זה צריך ביאור, אכן לכאורה כוונתו שתלוי לפי ענין היסח הדעת, שאם היסח דעתו הרבה גם בשעה חשיב הפסק, ואם לאו רק בשתי שעות חשיב כהפסק. וכך כ' בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ס"ב דגם שעה היו היסח הדעת ותלוי במציאות הדבר.

21. כך הכריע בשער הציון (סי' תרל"ט סקצ"א), בצירוף דעת הס"ז דבסעודה חדשה צריך לברך שנית בכל גווני.

22. המ"א (סק"י) פסק שצריך לברך שנית אפילו אם היה בדעתו בשעת הברכה, אמנם כבר כתב הלבושי שרד בהגהותיו שם שהמ"א לשיטתו שהליכה הוי הפסק, אבל לדין דנקטינן דהליכה לא הוי הפסק אם היה בדעתו בשעת הברכה לעבור לסוכה אחרת אין צריך לברך שנית, והביא דבריו להלכה במשנ"ב (סקמ"ח).

23. בשו"ת שבט הלוי ח"ב סי' קנ"ח אות ד' נראה שנוטה לעיקר שאם לא היה בדעתו ללכת לסוכת חבירו יברך שוב, וז"ל 'ובענייני כמש"כ דכיון דברגע יצא מסוכתו בטל מן המצוה ועושה פעולה של מצוה חדשה שבעלמא מברכים עליה וכאן ג"כ לא נפטר מברכה דהרי לא היה דעתו עליו מעיקרא א"כ עושה מצוה שחייב בברכה' עכ"ל.

24. כ' בשו"ת מהרש"ג מהגאון רבי שמעון גרינפעלד זצ"ל מגדולי רבני הונגריה (ח"ב סי' ע"א) וז"ל 'וכן נהוג עלמא לענין סעודה שמברכים בביתם ברכת המוציא ואוכלים ואח"כ באמצע הסעודה הם הולכים לגמור סעודתם אצל הרב או צדיק ואין מברכים שם ברכת המוציא מחדש הרי דתופסין דהליכה לא הוי הפסק' עכ"ל.

25. כעין זו מצינו גבי הלכות ציצית שהלבוש טלית גדול צריך לכוון לפטור בברכתו על הטלית גדול גם את הטלית קטן. וכ' באשל אברהם (בוטשאטש) סי' ח' הלכה ו' וז"ל וגלית דעת פעם אחת על כל ימי חיי שתהא ברכה הסתמים שעל הטלית גדול עולה גם על הטלית קטן, גם אם אשכח בשום פעם מלכוון להוציא הטלית קטן בהברכה'.

26. כמו שנתבאר לעיל (סי"ב) שאם עשה ספק הפסק בין סעודה לסעודה מכריע בשעה"צ סקצ"א דיברך שוב כל שכן הליכה לסוכה אחרת.

27. ונראה דאפילו לדעת המג"א סק"ז והשו"ע הרב סק"ד דהליכה הוי הפסק, כאן שהולך בתוך הבית ממש לא הוי הפסק וכמו שהביאו הפוסקים לענין ברכות.

28. לתוספת עיון בענין מצות עשה שהזמן גרמא אם נשים מקיימות ומברכות עיין באריכות בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' א'.

ודווקא בדבר שחייב לאכול בסוכה אבל אכילת ארעי וכדומה פשוט שמורת.

וראוי להחמיר בשבעה שהקדרות בסוכה לא לברך או 'לישב בסוכה' (שעה"צ סק"ג) ³¹.

כלים בסוכה

א. כל שבעת ימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע. כיצד, כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה, וכלי שתיה כגון אשישות וכוסות בסוכה, אבל כלי אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה (ש"ע סי' תרל"ט ס"א).

ב. כוסות שתיה - אין צריך להוציאם מן הסוכה אפילו לאחר השתיה, כיון שאין נמאסין כמו כלי אכילה, ועוד דאין קבע לשתייה ומצוי הוא ששותה כמה פעמים ביום ²⁹ (משנ"ב סי' תרל"ט סק"ג).

ג. קדרות - העולם נזהרין מלהכניסין לתוך הסוכה אף קודם אכילה ³⁰. ובפרט מי שאין דרכו גם בביתו להביא הקדרה לשולחנו אלא מערה לתוך הקדרה בבית החיצון בודאי יש ליהרר בזה, ומ"מ מי שאין לו כלי וצריך לאכול מן הקדרה מותר להכניסו (משנ"ב סי' תרל"ט סק"ה).

ד. קערות - אין צריך להוציא את הצלחות והסכ"ס מיד כשסיים לאכול בהם, אלא יכול להשהותם עד גמר סעודתו (מאירי סוכה כ"ט - בכורי יעקב סי' תרל"ט סק"א ³²).

ה. להניח קדרות וכדומה תחת דופן עקומה - אם הדופן עקומה נצרכת להכשר הסוכה כתב הביכורי יעקב (סי' תרל"ט סק"י) שאסור, וטעמו משום דגם בעצי הדפנות יש קדושה. וכך נקט הגר"נ קרליץ זצ"ל (חוט שני סי' תרל"ב ס"א עמוד ר"כ). אבל באורחות רבינו (סוכה אות ל"ז עמוד רכ"ד) כתב שמותר, כיון שהאיסור הוא תחת הסכך, והדפנות רק מכשירות את הסכך ואין להם דין סוכה, והוי כעומדת הקדירה מאחורי הדלת של הסוכה. ועיין הליכות שלמה פ"ה הערה ל"ג. אולם אם יש לסוכה ג' דפנות בלא הדופן עקומה הכל מודים שמותר לעשות שם תשמיש בזוי אע"פ שהכל חדר אחד (ביכורי יעקב שם).

עיסורי האוצר

29. כוסות ששתו בהם קפה שחור נראה שאף שהם כלי שתיה צריך לסלקן לאחר השתיה לפי שני הטעמים, גם שהם מאוסים אחר שסיימו לשתות בהם, וגם שאין דרך לחזור ולשתות באותו כוס שוב אם לא מדיחו, וא"כ דינם ככלי אכילה (בית דוד פט"ז הערה 15). - כוסות קרטון ששותה בהם קפה ואח"כ בדרך כלל דרכו לזרוקם לאשפה, המחמירים לא ישהו בסוכה לאחר השימוש (שמעתי ממר"ר הגאון הגדול רבי י"ט שטרן שליט"א).

30. נראה דחששו לדעת המחמירין בקדרה בכל גווני ואפשר דגם דעת השו"ע כן הוא (משנ"ב סי' תרל"ט סק"ה).

31. זו"ל השעה"צ "ועיין בחיי אדם שהביא בשם רבנו מנוח דמכל מקום בשעה שהם בתוכה אין לברך או לישב בסוכה דפסולה היא מדרבנן וכן מוכח לשון הר"ף עד כאן לשוננו, והנה המעיין שם בר"ן ובמלחמות יראה דאין מלשון הר"ף שום ראייה, ועיין שם במאור יראה שגם דעתו שם דאין נפסלת כלל, ואם כן יש לנו ג' ראשונים נגד רבנו מנוח, המאור והרמב"ן והר"ן, דאין נפסלת כלל, אמנם אחר כך מצאתי בהשגות הראב"ד שגם דעתו בהר"ף כפשוטו, ועל כן מן הנכון לכתחילה להחמיר בזה"ע כ"ל.

32. בביכורי" שם כתב דאם אין רגיל בביתו להוציא מיד אחר גמר סעודתו אף בסוכה יכול לעשות כן, ואין זה בזיון לסוכה דאף בביתו עושה כן, והכל הולך אחר הרגילות. ועיין בס' חוט שני (סי' תרל"ט סק"ב) דא"צ לסלק כלי האכילה עד לאחר שכל בני הסעודה גומרים לאכול. וע"ע בספר מחצית ברכה סי' תרל"ט ס"א. ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ה סי' קצ"ט ס"ב בשם הדברי חיים זצ"ל וז"ל "ולשמעתי שהאדמו"ר הקדוש רבי חיים מצאנז זצ"ל נזהר מאד להוציא הקערה עצמה מיד כשגמר לאכול ולא להשהות כלל בסוכה" עכ"ל.

יתגברו המתנדבים בעם לזכות ארח"י בדבר הלכה

לעילוי נשמת

הרב הגאון רבי אברהם אליהו הלוי זצ"ל ואזנר בן יקיר וחביב למרנא בע"ל שבט ה'תש"ז זצוק"ל
רב ואב"ד דק"ק "שבט ה'תש"ז" מודיעין-עיריית ומח"ס "אבן ה'תש"ז" נג"ב ע"כ תשרי תשפ"ה
הונצח על ידי מערכת 'אוצר הליכות'

לעילוי נשמת

הר"ר אברהם זאב

בן הר"ר שמואל אהרן זצ"ל לנרמן

נלב"ע א' רחוקה"מ סוכות תשע"ג

נרבת בני ידית הר"ר ישראל מאיר שיחי

לעילוי נשמת

אבי מורי הר"ח ר' מנחם אבינעם

בן ר' ישראל זצ"ל מקובר

נלב"ע שמחת תורה תשפ"ג

נרבת בני ידית הר"ח ר' יהודה משה שיחי

לעילוי נשמת

ידידנו הבלתי נשכח

הר"ח ר' משה מאיר

בן ר' רוב ברקוביץ זצ"ל

נלב"ע הושענא רבא תשפ"ה

לעילוי נשמת

הרב נתנאל בן הר"ר חיים דוד זצ"ל

וונגותו ריזול בת הר"ר ראובן נתן נטע ע"ה

ידלר

לעילוי נשמת

מרת צפורה דבורה

בת ר' נפתלי הרץ ע"ה ויונפולד

נלב"ע כ"ד תשרי תשע"ה

לעילוי נשמת

הנה"ח רבי נפתלי צבי

בן הנה"צ ר' משה חיים שמרלר זצ"ל

נלב"ע ג' אלול תשע"ט

לעילוי נשמת

הרב מנחם

בן הר"ר אברהם חיים סופר זצ"ל

נלב"ע ג' חשוון תשפ"ה

לעילוי נשמת

הר"ר אריה בן הר"ר אבינעם זצ"ל נר אריה

נלב"ע שמחת תורה תשע"ד

נרבת בני ידית עוז הר"ח ר' יהודה משה שיחי

לעילוי נשמת

הרה"ח אברהם יוסף

בן הר"ר יעקב זצ"ל ויס

נלב"ע שמחת תורה תשע"ד

ניתן לשמוע את השיעורים ב'קול הלשון' + יוצא לאור ע"י בית הוראה 'אוצר הליכות' + עיצוב ועימוד: יצחק גלבר
להארות והערות ניתן להתקשר בשעות הערב בטל' 053-3144016 או לפנות בדוא"ל A303570102@gmail.com
נא תרמו בעין יפה לזיכוי הרבים בעמדות נדרים פלוס "כולל" - והערב נא לציין עבור 'אוצר הליכות'

גיליון מס' 6 - תשרי תשפ"ז

תורה המצוה

ההדרת מצות עשה דאורייתא של מצות מצווה

גיליון
מיוחד!
לרגל חג
הסוכות

בפתח המצווה

דיני מצווה בחג הסוכות

האם סוכה חייבת במצווה:

בגמ' (יומא י:) א' סוכת החג בחג, רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרים, ואיתא שם עוד, אמר אביי שבעה דחג כו"ע לא פליגי דמחייב, כי פליגי בשאר ימות השנה, דרבי יהודה מחייב וחכמים פוטרים, ורבא אמר בשאר ימות השנה כו"ע לא פליגי דפטיר, כי פליגי בשבעת ימי החג, ורבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן, וחכמים לטעמיהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן, ולהלכה נפסק כחכמים דסוכה פטורה ממצווה, דביתך אמר רחמנא, שהיא דירת קבע, ולאפוקי סוכה שהיא דירת עראי.

ופסקו פוסקי זמנינו דאף אם הסוכה בנויה בבניית קבע, כגון פנלים וכדומה, עדיין נחשבת כדירת עראי ופטורה ממצווה, דעצם סוכה דפטורה אינה מצד בנייה שבעה בצורת עראי, אלא מצד עצם הדיוור שדירים בה היא עראי, ע"כ גם באופן שבנאה בבניין קבע היא פטורה מסוכה.

סוכה בתוך הבית:

נחלקו האחרונים אם בונה סוכתו בתוך חדר קבוע בביתו, שמסיר את גגו ומסך, וחדר זה כל השנה מחויבת במצווה מצד חדר בתוך ביתו, ובכה"ג נחלקו האחרונים אם בסוכת חדר זו פטורה ממצווה, דעת הפרי חדש הובא בשערי תשובה (סימן תרכ"ו ס"א) שחדר זה פטורה ממצווה בימי החג, וכן דעת הרבה פוסקים, (פרי"ג, ביכורי יעקב ועוד), וכן נפסק להלכה במשנה ברורה (סימן תרכ"ו ס"א ס"ב).

ומאידך דעת כמה פוסקים דחדר זה חייבת במצווה, דזה שבונה בה סוכתו אין בה כוח להפקיע את חוב המצווה, ומשום דדר בה כל השנה עדיין מחויבת במצווה, וכן דעת אבני נזר, וכן כתב בערוך השולחן (סימן רפ"ו ס"א), וכן הובא בפתחי תשובה (סימן רפ"ו ס"א) בשם שו"ת ארבעה טורי אבן, דחדר זה מעולם לא יצא מחיוב מצווה.

והנפק"מ היוצא לדינא במחלו' זו אם נפלה המצווה באמצע החג, אם חייב להחזירה מיד, לש' הפוטרים חדר זה ממצווה בשבעת ימי החג, צריך להמתין להחזירה רק אחר החג, ואז יקבענה בברכה כדין חדר בתוך ביתו, אך לש' המחייבים חדר זה ממצווה גם בסוכות, חייב להחזירה מיד, אך אינו יכול לברך עליה בשעת קביעתה,

ועוד נפק"מ היוצא לדינא אחר החג, כשסוגר את גגו וחוב המצווה חוזרת לכו"ע, אם יש בזה משום תעשה ולא מן העשוי וצריך להורידה ולהחזירה, לשיטת הפוטרים צריך להורידה ולהחזירה, ולשיטת המחייבים אינו צריך.

וכן פסק ב"פ להלכה דאין צריך להורידה ולהחזירה, וכתב דאפי' לשיטת הפוטרים בסוכות, אין בזה משום תעשה ולא מן העשוי, כיון שתעשה ולא מן העשוי

בשבת הלוי דמה שפסק במשנה ברורה דסוכה שהיא בבית שער חייבת, מיידי בבית שער קבוע, אבל בית שער עראי פטורה.

סוכת עראי שמשמש בה כל השנה:

אם השאיר סוכתו כמו שהיא ומשתמש בה בין לצורך מחסן או לצרכים אחרים במשך כל השנה, נחלקו האחרונים בזה. בקיצור שולחן ערוך (סימן קל"ד ס"ח) כתב דיש להחמיר ולקבוע מצווה, וכן פסק בשבת הלוי (ח"ב סימן ק"א).

ויש שכתבו דאם צילתה מרובה מחמתה נראה דיש להחמיר, ומשמע מדבריו דבאופן שחמתה מרובה מצילתה פטורה ממצווה, ויש שכתבו דיש לזה דין כחדר ללא תקרה, ובחדר ללא תקרה נפסק בשו"ע (רפ"ו ס"ד) דאם דרכו להיות מקורה פטורה ממצווה, ומחסן דרכו להיות מקורה, לכן פטורה ממצווה, ולהלכה נראה דיש לקבוע מצווה בלא ברכה.

מצווה וסוכה מי קודם:

ברעק"א (ס"ט דן) לגבי מצוות שהיא חובת הגוף מי קודם וכתב בתחיל דבריו דאפשר דסוכה ולולב קודמין כיון שהן מצוות שאינה יכול להיפטר ממנה משא"כ מצווה יכול לדור במפרשי הים ובמדריות ולהיפטר ממצווה, והאי דמצווה מצווה תדירה היא הביא מחלו' בגמ' זבחים (זא). אם מצווה שהיא מצויה אך אינה חובה אם אמרין בזה הכלל דתדיר ואינו תדיר תדיר קודם, רבא אמר דבמצווה מצויה לא אמרין הכלל דתדיר קודם, ורב הונא ב"ר יהודה אמר דבמצוי ג"כ אמרין הכלל דתדיר קודם, ובהא תליא האי מילתא דמצווה מצויה היא כל השנה אך יש לו דרך להיפטר ממנה, וסוכה ולולב אינן תדירין אך אינה יכול להיפטר ממנה, ומאידך גיסא אפשר דמצווה קודמת דיש בזה קדושה משא"כ בסוכה ולולב אין קדושה, ולכן הסיק דכיון דספיקא היא יכול לקנות איזה מהם שידעה אך מכיון דעכ"פ מצווה ודאי תדירה היא לגבי סוכה ולולב ע"כ יקדים לקנות מצווה, ובבית הלוי דחה דבריו דהרי אסקינן בגמ' הילכתא כרבא דבמצוי לא אמרין תדיר קודם, אך כתב דמטעם אחר יש לו להקדים לקנות מצווה משום קדושתה,

ובשם הגרש"ז איריבך הובא דספיקא דרעק"א היא דוקא ביום הראשון שאכילה חובה היא בלילה הראשון, אך בשאר ימות החג אם לא יאכל יכול להיפטר מסוכה, אך מאידך כתב דכיון דחייב אדם לאכול כבדי חיות, וכשאוכל חייב לאכול בסוכה אפשר דגם בשאר ימות החג ג"כ מסתפק רעק"א, ונשאר בצ"ע, אך נראה דבשאר ימות החג יכול להיות מאכילת ארעי שמותרת חוץ לסוכה ע"כ הדרה ספיקא דרעק"א רק איום הראשון,

ולדינא פסקו האחרונים דמצווה קודמת, אי משום תדירות ואי משום קדושתה.

אינה אלא כשמתחילה נעשה בפסול אך אם בתחילה היה המצווה כהוגן ואח"כ נפטר החצר ממצווה וחדר ותיקנה אינה בכלל תעשה ולא מן העשוי.

ועוד נפק"מ היוצא לדינא לשיטת הפוטרים חדר זה ממצווה, אם חדר זה יוצא מחדר אחר בתוך ביתו, אם כן חייב החדר החיצון במצווה מימין הכניסה מהסוכה לחדר החיצון, וכן פסק במשנה ברורה (סי' תרכ"ו ס"א כ"א) דמי שיש לו שני חדרים זה לפנים מזה, ובסוכות מסיר את גגו של הפנימי, צריך דלת הכניסה לסוכה מצווה משום חדר החיצון.

והיוצא מזה דאם יש לו סוכה שמסיר את גגו, לשיטת הפוטרים סוכה זו ממצווה צריך להסיר המצווה מימין הנכנס לסוכה ולקבועה בימין הנכנס לחדר החיצון. אך לשיטת המחייבים יכול להשאירה במקומה, דחדר זה לא נפטר ממצווה,

אך להלכה פסק בשבת הלוי דסוכה זו חייבת במצווה, וכתב דעל אף שאינו יכול להכניס ראשו בין הרים גדולים כגדולי האחרונים, הפרי חדש והפרי מגדים וערוך השולחן ועוד, אך נראה דסוכה זו חייבת במצווה גם בימי החג, דאין סתירה בין סוכת עראי שפטורה ממצווה למצוות מצווה דבעינן דירת קבע, ולכן וודאי דאפשר לסמוך על זה ואין צריך להורידה ולקבועה בצד ימין החדר, וגם תעשה ולא מן העשוי אין בזה, אך אם קבע את המצווה בחג, רוב האחרונים פסקו דיש להורידה ולהחזירה אחרי החג משום תעשה ולא מן העשוי, ויש החולקים על זה, לכן נראה שיחזור ויקבענה שוב בלא ברכה. ואם נפלה המצווה בחג צריך להחזירה מיד, אך לא יברך על קביעתה.

סוכה שבונה מחוץ לביתו ומשמש בבית שער לדירתו:

אם בונה את סוכתו מחוץ לבית ומשמש בבית שער לדירתו, אם חדר זה משמשת כל השנה בבית שער ויש בה צורת הפתח כהלכתו, וודאי שחייבת במצווה גם בסוכות, וגם לשיטת הפוטרים חדר שמסיר גגו, שאני הכי דכאן הסוכה משמשת בפועל גם בבית שער לביתו וגם לסוכה, משא"כ בחדר שמסיר גגו, הסוכה משמשת בחג רק לסוכה ותו לא.

אבל אם בונה סוכתו ברשות הרבים שאין לו שם בכל השנה בית שער, רק בסוכות בונה סוכתו סמוך לביתו ועל ידי כך נוצר לו בית שער, אם בני ביתו ישנים בביתו והוא בסוכתו, דעת הרבה פוסקים שחייבת במצווה משום דהוה בית שער לביתו, אך יקבענה בלא ברכה, אך אם רק הוא יושב בסוכתו ובביתו אין לו בני בית שישנים, אינו צריך לקבוע מצווה, דאז עיקר הדירה היא הסוכה ולא הבית.

אך במקדש מעט ודעת קדושים פסקו דאף באופן שבני הבית ישנים בביתו אינו צריך לקבוע מצווה בפתח הסוכה, משום שסוכת החג פטורה גם בכה"ג, וכן פסקו בשבת הלוי והגרש"ז איריבך דפטורה ממצווה. וכתב

סיקור נרחב במזוזות הכותל המערבי

במזוזה, והתבאר בגמ' שם דהמחל' בגבוה עשרה ואינה רחבה ד' טפחים בגובה הפתח, והרבה אפשר להארץ בסוגיא זו ואכמ"ל, ועיקרן של דברים היא במחל' רש"י ורמב"ם בפ' הגמ' דלרש"י (לש"י הב"ה ע"ה) בכדי שפתח כזה יתחייב במזוזה בעיני שיהא רחבה ד' טפחים בראשה, ואם אין ד' טפחים בראשה הרי היא פטורה ממזוזה, ולהרמב"ם בכדי שפתח כזה יתחייב במזוזה בעיני שיהא מזוזותיו ישרות עשרה טפחים, וגם באופן שיש מזוזות ישרות עשרה, אך מהיכן שמתחיל להתעגל כבר נחשב כמשקוף, ולשיטתו בנידון דידן שהפתח מתעגל מהארץ אז פתח זה אין לה כלל מזוזות אלא כל הפתח היא רק משקוף,

היוצא לדינא בהאי פיתחא ב' נפק"מ, הא' בעצם החיוב בפתח זה, לדעת רש"י היא חייבת במזוזה דאע"פ שמתעגלת מהארץ אך מכיון שבראשה היא רחבה ד' טפחים היא חייבת, ולדעת הרמב"ם היא פטורה משום דלשיטתו אין בפתח זה כלל מזוזות, ולהלכה נפסק בשו"ע (רפ"ז ס"ב) כשי' הרמב"ם שפטורה, אך בש"ך (ס"ק ב) הובא שי' רש"י ומשמע מדברי הש"ך שרוצה לחייב גם בכה"ג שמתעגלת מהארץ, לכך נראה דטוב להחמיר ולקבוע מזוזה בפתח זה,

ומקום קביעתה היא, שצריך למדוד מהארץ ועד למקום שמתחילה להתקצר בראשה לפחות מד' טפחים, ולקובעה בתח"י שליש עליון, (ובפתח דידן צ"ע שנראה שקבעו את המזוזה מתחת שליש העליון).

והנפק"מ הב' באופן שיש מזוזות ישרות עשרה טפחים ורחבה ד' עד בראשה ובראשה מתקצרת לפחות משיעור ד' בכה"ג יוצא נפק"מ בין השיטות במקום גובה קביעת המזוזה, ועל כך בפתח הבא,

פתח ג'

מיקום הפתח: מיקומה מהרחבה המקורה לחדר ארונות קודש,

צדדי הדין בפתח זה: בשער זה לכו"ע חייבת הן דמזוזותיו ישרות ו' טפחים כשי' הרמב"ם והן דרחבה בראשה ד' טפחים כשי' רש"י,

אך במקום קביעתה יוצא נפק"מ לדינא, בין שי' רש"י והרמב"ם, וכבר דן בזה ה"ט" (ס"ק ב') דממה נפשך היכן יקבע את המזוזה, משום דמקום שמתחילה להתקצר בראשה לפחות מד' טפחים דלשי' רש"י משם מתחיל להיקרא בשם משקוף, היא יותר גבוה ממקום שמתחיל להתעגל, ולשי' הרמב"ם ממקום שמתחיל להתעגל מיקרי משקוף, א"כ אם ימדוד תחילת שליש עליון עד שמתחיל להתעגל כשי' הרמב"ם יוצא מזה שלשי' רש"י יקבע את המזוזה מתחת שליש עליון והרי היא פסול אף בדיעבד, ואם ימדוד תחילת שליש עליון ממקום שמתחיל להתקצר בראשה לפחות מד' טפחים כשי' רש"י יוצא שקובע את המזוזה לשי' הרמב"ם במשקוף, והרי היא פסול אף בדיעבד,

היכן יקבע למעשה: ה"ט"ז פסק שיקבענה בתחילת שליש עליון כשי'

בעומדינו בימי חג הסוכות זמן שמחתינו, בגעגועים עמוקים לזמן שבית המקדש היה קיים והיו בני ישראל מקיימים בהידור ובשמחה רבה מצוות עלייה לרגל והקרבנות פרי ומוספי החג, ובעונותינו הרבים חרבה עירינו ואין אנו יכולים לעלות וליראות בהר ד', אך הרבה נהגו לעלות ולשפוף שיח ע"י שריד בית מקדשנו הכותל המערבי זכר למצוות עלייה לרגל,

ע"כ דבר בעיתו מה טוב לדון בכמה וכמה פתחים בדין חיוב מזוזה בהאי מקום קדוש, ולעבור עליהם בצורת פתחם והלכתם האם חייבים הם במזוזה, וא"כ היכן מקום מקום הראוי לקובעם:

עצם חיוב מזוזה בכותל

בעצם חיוב מזוזה בכותל יש לדון האם כלל היא מחויבת במזוזה, ולכאורה יש לדמותה לדין בית הכנסת שנבאר בגמ' (יומא יא:) דביה"כ פטורה ממזוזה, וכך נפסק להלכה בטור ושו"ע (רפ"ז ס"ג) ע"כ לכאורה היא פטורה ממזוזה, אך מאידך גיסא אפשר דיש לדמותה יותר לדין בית המדרש שנפסק בשו"ע (רפ"ז ס"י) דיש לחוש כדברי האומרים דביהמ"ד חייבת במזוזה, (והובא בטור שהמהר"ם מרוטנבורג קבע מזוזה בפתח בית מדרשו אחר שרוח רעה היתה מבעתו כשישן שנת צהריים) אך לא יברך על קביעתה, ובש"ך (ס"ק י"ט) ביאר דמ"ש מבית הכנסת דפטורה דביהמ"כ באים להתפלל ותו לא, משא"כ בית המדרש היא מקום שהתלמידים יושבים בה מבוקר ועד ערב ע"כ היא דומה לבית דירה, וע"כ בנידון דידן בכותל שנמצאים שם בבוקר ובערב ודאי דיש לדמותה יותר לביהמ"ד, לכן ודאי דטוב להחמיר ולקבוע שם מזוזות בכל הפתחים, אך יקבענה בלא ברכה כדין ביהמ"ד.

ועתה נרחיב בכמה פתחים:

פתח א'

מיקום הפתח: הפתח ממוקמת בצד שמאל של רחבת הכותל ומשמשת ככניסה לרחבה המקורה,

צדדי הדין בפתח זה: פתח זה מעיקרו עגולה, אך מזוזותיו ישרות ע"י הדלתות, ויש לו כל הדינים המחייבים במזוזה, ומקום קביעת המזוזה היא בצד ימין, כפי שהיא קבועה, ואע"פ שיש לה כניסה מצד אחר, והיה צד לומר שבעיני לקובעה ע"פ היכר ציר, אך מכיון שעיקר הפתח משמשת לכניסה מרחבת הכותל לרחבה המקורה ע"כ מקום קביעתה היא בצד ימין לכיוון הרחבה המקורה, ולא אזלינן בה בתר היכר ציר.

פתח ב'

מיקום הפתח: שער כניסה לחדר צדדי ברחבה הפתוחה בצד שמאל,

צדדי הדין בפתח זה: צורה פ' העשויה כקשת ומתחילה להתעגל מהארץ, ובזה נחלקו בגמ' (יומא ועירובין יא:) ר' מאיר וחכמים האם פתח כזה חייבת

בתקופה האחרונה
נשאלנו מכמה וכמה
יהודים אודות מחסנים
מברזל, שעל פי רוב
נבנים בחצירות הבתים,
ומשמשת בעיקר לאיחסון
חפצים, האם היא מחויבת
במזוזה, וא"כ האם אפשר
לקבוע בברכה,

מקורו בגמ':

בגמ' (יומא יא.) נחלקו הברייתות האם בית האוצר חייב במזוזה באופן שאינו משמש להשתמשות האדם, דתניא בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות וכן ואוצרות יין ושמן חייבין במזוזה, ותניא אידך ששה שערים פטורים מן המזוזה בית התבן ובית הבקר וכו' ובית האוצרות, הרי מפורש בו שפטורה ונחלקו הראשונים כמאן קיימא לן דעת הרמב"ם (פ"ו ה"ז) שפטורה מן המזוזה ודעת הרא"ש והמרדכי שחייב ודעת הר"ף נחלקו הגירסאות והב"י גרס ברי"ף שמחייב, ולהלכה (רפ"ו ס"א) נפסק כהרא"ש שחייב,

האם לברך על קביעתה:

ולעניין ברכה הביא בפ"ת (רפ"ו סקט"ז) דברי רעק"א דכיון דהמחבר לא הביא דעת הרמב"ם לחוש לה שלא לברך על קביעת מזוזה ולא חשו לברכה לבטלה ע"כ דס"ל דדברי הרמב"ם אלו דחויים מהלכה ולכן יכול לקבוע בברכה, אמנם במקדש מעט (רפ"ו ס"י) כתב שהיות שיש כמה פוסקים דס"ל כהרמב"ם לכן לא יקבע בברכה, אלא א"כ בית דירה פתוח להם שאז חייב לכו"ע,

ולהלכה נפסק במנחת יצחק (ח"ד סי' פ"ט א"ו) ובשבט הלוי (ח"י ס"ד) שלא לברך על קביעתה,

ובמחשן שאין בה ד' על ד':

וכשאין בה ד' על ד' בפשטות פטורה כדין בית שהיא פחותה מד' על ד' כנפסק בשו"ע (רפ"ו ס"ג) אמנם בפ"ת (רפ"ו סק"א) הובא החמודי דניאל שדוקא בית דירה בעינן שיהא ד' על ד', משום שפחות מזה אינה ראויה לדיר, ומשמע מדבריו דבמחשן היות וראוי לשימוש גם בפחות מכך לכן יש לחייבו במזוזה,

אמנם הרבה אחרונים חולקים על שי' החמודי דניאל, ובמקום שי' עוד כמה צירופים אפשר להקל,

מחשן שמתשמש בו לעיתים רחוקות:

בש"ף (רפ"ו ס"ב) כתב הטעם דחייב במזוזה אפ"ל שאינו דר שם ממש דכיון שיוצאים ונכנסים בו חשיב בית דירה, משמע מדבריו שדוקא כשנכנס ויוצא לעיתים קרובות רק אז היא חייבת במזוזה, וכן פסק בעל שבט הלוי (קובץ מבית לוי ח"ב) שדוקא מחסנים שמשמשים בה בקביעות חייבת, ובחובת הדר (פ"ב הערה י"ב) נשאר בזה בצ"ע, אמנם האגרות משה והמנחת יצחק פסקו שאין כוונת הש"ך דייקא לעיתים קרובות אלא אף שנכנס שם אחת בשנה חייב במזוזה,

והרבה פרטים משתנים בדיון זה הן מצד עצם חובת המזוזה, והן אם אפשר לקבוע בברכה, ע"כ אין לדמות מילתא למילתא אלא במקום הצורך ישאל מורה הוראה.

פתח ג

רש"י, וסובר דאז יוצא אף לשי' הרמב"ם דאע"פ שהרמב"ם סובר דבמקום שמתחיל להתעגל מיקרי כבר משקוף, אך הט"ז מחדש דהרמב"ם סובר כך רק כשאין לפתח זו מזוזות ישראל עשרה טפחים, אבל אם יש לו מזוזות ישראל טפחים אז גם במקום שמתעגל עדיין מיקרי מזוזות דמצטרף לחיוב שלמטה ויכול לקבוע שם מזוזה,

אבל המקדש מעט (רפ"ו סק"ו) ועוד פוסקים נקטו בפשטות שי' הרמב"ם דלא כהט"ז אלא ממקום שמתחילה להתעגל מיקרי משקוף וא"א לקבוע שם מזוזה, וחי' המקדש מעט שיקבע שתי מזוזות אחת כשי' רש"י ואחת כשי' הרמב"ם וכתב דאין בזה משום בל תוסיף דממ"נ אחד מהם כלא נחשב,

ולהלכה הכריע בחובת הדר (פ"ז הערה ל"ה) דלא כהט"ז אלא יחשב תח"י שליש עליון רק מהמזוזות הישרות, וכתב דאפשר דגם רש"י מודה דרך המזוזות הישרות נחשבות כמזוזות לענין זה, אמנם יש הפוסקים שכן הכריעו כהט"ז, ולכן בכדי לצאת ידי כולם המהדר יוסיף קורה במשקוף במקום שמתחיל להתעגל ובזה ימדוד תח"י שליש עליון מהארץ ועד לקורה. (ולפעמים כשאין הפרש גדול ממקום שמתחיל להתעגל עד שמתקצר בראשה לפחות מד' טפחים אפשר דבכל אופן שימדוד יהיה המזוזה בשליש העליון, ע"כ בפתח זו יש למדוד אם המזוזה נקבעה באופן כזה).

והרבה יש להאריך עוד בכל הפתחים במקום קדוש זה ועוד חזון למועד בעזה"ת,

וזאת למודעי שכל הנוכח במאמר זה אינה בשביל לקבוע הלכה למעשה אלא רק לחידודא בעלמא ולהגדיל תורה ולהאדירה.

שו"ת למעשה

שאלה: אם נפלה המזוזה לארץ כשמחזירו האם צריך לברך.

תשובה: בפ"ת (רפ"ט סק"א) כתה דאם נפלה המזוזה לארץ ודאי דצריך לברך כשמחזירו דדומה לנפל טליתו וחוזר ומתעטף בו שצריך לחזור ולברך, וזה דוקא כשנפלה בהיסח הדעת אך אם הורידה בכוונה ע"מ להחזירה מיד אין צריך לברך.

ביקור חורב רושם במעון תורתו של מרן פוסק הדור הגר"מ שטינבוך שליט"א

בין כסא לעשור זכו רבני המכון לעלות למעון תורתו של מרן פוסק הדור הגאון האדיר ר' משה שטרנבוך שליט"א מרא דארעא קדישא ובעל תשובות והנהגות לקבל הדרכה וברכת הקודש עבור מפעלות המכון להחדרת מצוות מזוזה,

אשר כידוע מרן שליט"א בספריו הגדולים תשובות והנהגות רבות מתבטא אודות מצוות מזוזה אשר רבים וטובים נכשלים בזה, ורבות מתריע בספריו אשר יש לכל אחד להביא אל ביתו רב ומורה הוראה שיורה לו על דלתות ביתו היכן חייב לקבוע מזוזה והאיך יקבענה כדת וכדין, ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תרנ"ב) כתב דאדם המשקיע מאות אלפי שקלים על צרכיו הגשמיים בדירתו ודאי שיש לו להשקיע כמה מאות שקלים בכדי שיהדר במצוות מזוזה, שזוהו השמירה עליונה לביתו,

ורבני המכון הראו למרן שליט"א את הגליונות שיצאו לאור עד עתה, ואת תוכניותיו לעתיד להמשיך בהרבצת התורה ולהחדיר בקרב ליבות ישראל גודל שכרה וחיבותה של האי מצווה רבה, ומרן שליט"א הראה קורת רוחו מאוד והתבטא בדברים נפלאים אודות מצוות זו אשר שכרה רבה עד למאוד, וביותר למי שמזכה את אחיו עימו במצווה רבה זו,

וזל"ק: איר זאלט מצליח זיין צו מפיק זיין דעם עניין פון מזוזה, ס'איז א געוואלדיגע זאך, א געוואלדיגע מצווה, מער ווי א מצווה, **ס'איז א יסוד פון יהדות**, און איר האט א חלק און דעם, אשריכם, מי כמוכם, כט"ס א גמר חתימה טובה.

תרגום: שתצליחו להפיק את עניין המזוזה, זה דבר נשגב, מצווה

"הדבר תמוזה ומופלא שאדם שקונה דירה במאה אלף דולר ויוותה, וכשמגיע לקנית המזוזות שהחייב לקבועם ודורשים ממנו למזוזות הכי מובהקים סך הכל ארבעים דולר למזוזה נרתע מפני שהמחיר גבוה, ולצרכי עצמו מחפש כל מיני נוחיות ואינו שואף אפילו על המחיר, אבל דוקא במזוזה שמעניק לאדם חיים והצלחה שהחזיר בה יאריכו ימיו וזי' שאינו זהיר בה ח"ו נענש בקיצור ימים וכמבואר בשו"ע ר"ס רפ"ה, מקמץ ומחפש הכי זול ואינו שם על לב, שאם ח"ו אין המזוזה כשרה הוא סכנה ר"ל ומי לא יחדד שבמקום סכנה צריך לצאת מכל חשש, וגם כשאין חשש בכשרותם מ"מ בהידורם וודאי מזה טובה מרובה שבזכות זה יתוסף לו ברכה והצלחה"

(תשובות והנהגות (ח"א סי' תרנ"ב)

נשגבה, ואף יותר ממצווה, זה מיסודי היהדות, ואתם יש לכם חלק בזה, אשריכם מי כמוכם, כט"ס וגמר חתימה טובה.

ורבני המכון יצאו מביקור ההוד עם חיזוק גדול מאוד למען מטרה נעלה זו, ויעזור ד' יתברך שנזכה באמת להחדיר מצווה רבה זו בליבות אחינו בני ישראל, ולעשות בזה נחת רוח לבורא יתברך שמו, אכ"ל.

נתרם לרפואתו השלימה של
מרן אדמו"ר מו"צ שליט"א
מרן ר' ישראל בן לאה אסתר לרפ"ש
בתוך שאר חולי ישראל

נתרם ע"י ידידנו
הרה"ג ר' ראובן חיים הכהן שפיטצער שליט"א
בזכות מצווה נשגבה של מזוזה יהיה לו הצלחה בכל העניינים

נתרם ע"י
הר"ר **החפץ בעילום שמו** שליט"א
להצלחה ברכישת הדירה
ולגמר חתימה טובה

נתרם ע"י ידידנו
הר"ר **יחזקאל שרגא ליבוביץ** שליט"א
בזכות מצווה נשגבה של מזוזה יהיה לו הצלחה בכל העניינים

מדרקחת חיים

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורו השבועי של מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זיין שליט"א
גאב"ד ביתר עילית

סוכות
תשפ"ז

מצות עליה לרגל

עלה לרגל ולא הביא הקרבן מועיל לתשלומין והוא חולק על הרמב"ם דגם מצות ראייה אפשר להשלים כל השבעה ימים.

והנה נחלקו הרמב"ם והטו"א אם עליה לרגל בלי קרבן ראייה אם קיים מצות ראיית פנים, דמלשון הרמב"ם הנ"ל {בה"א} משמע דאם לא הביא קרבן ראי' לא קיים העשה כלל, אך הטו"א {בדף ד.} חולק ומביא מהותס' דס"ל דקיים העשה רק עובר על הלאו, וכותב הטו"א דגם אם נסביר שקיים העשה, מ"מ אם אין לו קרבן לא אמרינן דעשה בראית פנים ידחה הלאו של לא יראה פני ריקס, משום דאין עשה שבמקדש דוחה לית.

[ועל עצם היסוד של הטו"א דס"ל דאפי' אם הלאו מיוחד על העשה ג"כ אמרינן עדל"ת הגרעק"א בפסחים {דף מט.} מביא מהצל"ח שחולק וס"ל דבכה"ג לא אמרינן עדל"ת, לכן כשצריך לשחוט פסחו ויש לו חמץ בביתו לא אמרינן שהעשה של הפסח ידחה הלאו של לא תשחוט משום דהלאו מיוחד על העשה.]

ובמנ"ח כותב שהפ"מ בין הרמב"ם והטו"א יח' אם נראה בעזרה ולא הביא קרבן, כשמשלים אם צריך עוד פעם להתראה בעזרה, דלהרמב"ם חייב להתראה עוד פעם, דראי' בלי קרבן אין לה שום משמעות ולהטו"א סגי אם יביא קרבן להשלמה.

ועוד נפ"מ אם יכול לכתחילה לצאת יד"ח מצות עליה לרגל כשינסה לעזרה בלילה או בשבת, שאינו יכול להביא קרבן וממילא אין איסור של ולא יראה פני ריקס, דלהרמב"ם אין שום ענין ואינו מקיים שום עשה בזה, כיון שלא מביא קרבן, אך להטו"א מקיים המצוה ולא עובר על הל"ת.

ולענ"ד צ"ע דלא מיבעי' להטו"א נראה, דכיון דאית להקרבן תשלומין כל ז' אם לא הביא הקרבן עד תשלום החג, דיעבור על לא יראה פני ריקס, ואפי' כשנראה לא ה' בידו להביא הקרבן, מ"מ כיון שהי' בידו להשלים לאחר החג ולא השלים דיעבור, אך אפי' להרמב"ם דאם נראה ולא הביא הקרבן לא קיים העשה כלל, מ"מ כיון שיכול להשלים כל ז' גם כשאין ולא הביא הקרבן, אם יבוא אח"כ יקיים העשה והל"ת.

מנ"ח מצוה תפ"ט מביא מהטו"א שאפשר לקיים המצוה של הבאת הקרבן ראי' ע"י שותפות, אך לכל אחד ואחד צריך שיהי' שיעור של מעה כסף, ולענ"ד דמלשון הרמב"ם משמע שהשיעור של מעה כסף הוא בהקרבן ולא מה שהבעלים צריכים להוציא מכיסם, ד"ל הרמב"ם {בפ"א ה"ב} הראי' והחגיגה אין להם שיעור מה"ת שנאמר איש כמותנ ידו, אבל מדברי סופרים שלא יח' קרבן; עולת ראי' פחות משוה מעה כסף, ושלמי חגיגה לא פחות משתי כסף, משמע שהשיעור שנתנו חכמים הוא בהקרבן, א"כ אם אפשר לצאת גם ע"י שותפות, לכל אחד מהשותפין אפשר שיהי' להם אפי' שו"פ.

ברמב"ם ה"א כותב מי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה, לא די שלא עשה מצות עשה, אלא עובר על לא תעשה, שנאמר ולא יראו פני ריקס, בלח"מ שם מביא מהסמ"ק שרק אם לא הביא הקרבן גם בימי התשלומין, וכותב שזה כונת הרמב"ם שדוקא אם לא הביא בימי התשלומין, אך אם הביא בימי התשלומין תיקן את הלאו.

אך האמרי ברוך בחגיגה מדייק ממה שהרמב"ם {הלכה ד'} כותב מי שלא הקריב ביו"ט הראשון עולת ראיתו ושלמי חגיגתו הרי זה מקריב בשאר ימות הרגל, שנאמר שבעת ימים וכו', משמע מדבריו שלא מתקן את הל"ת רק שמועיל על החיוב הקרבן ולא על עבירת הלאו.

אך לא זכיתי להבין, דהא כל החיוב להביא קרבן עולת ראייה הוא רק מהלאו של ולא יראה פני ריקס, ואם לא מתקן הלאו מהי"ת יח' חיוב ואת"ל שהחיוב נובע מהשיעבוד להביא קרבן, כמו שהיושעים חייבים להביא, כדאיתא בירושלמי הובא בסמ"מ {בהלכה י'} א"כ גם אם אחר יו"ט מחויב להביא הקרבן, ולמה כותב הרמב"ם דיכול להשלים כל ז', הא אפי' לאחר הרגל מחויב להשלים.

ועיין בטור אבן {בדף ד'} שמדייק מלשון הרמב"ם הזה {בהלכה ד'} שכותב, הדין של תשלומין רק על ההקרבה משמע שעל עצם הראיה לא מועיל תשלומין, ואם לא התראה ביו"ט הראשון אין לו תשלומין להיראות בשאר הימים, רק אם

מדרן דוחני לתורה ותפילה
אור משה
ע"פ הגדה רבי שמשון זיין
בראשות המרא דאתרא
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זיין שליט"א

בית המדרש "אור משה" - בית התורה והמשינה "מנחת חינוך" - כולל אברכים ויוראים - כולל קרב - כולל ישיבה שבתות וימים

זמנים לתחן הסוכות תשפ"ז

תחנת רבה קריאת משנה תורה - 9:00 שחרית - 8:20	תחנת סוכות מנחה שרב יו"ט - 15 דק לפני השקיעה בין מנחה למעריב נשמע דברי הכנה ליו"ט ממורינו רבינו המרא דאתרא שליט"א שחרית - 9:00 מנחה וש"ס - 15 דקות אחר חזרה"ג
שמות תורה הקפת - 7:30 דק לפני השקיעה (משוער) שחרית - 9:00 הקפת - 11:15 (משוער) קידושא רבא לאחר ההקפת כל הנערים - 2:30 (משוער) יזכור - 3:00 (משוער) מנחה - מיד לאחר תפילת מוסף	חזרת סוכות ביום ראשון א' דחות"מ לא יתקיים מניין שחרית בבית"ד ראה הודעה נפרדת שחרית החל מזיום ב' - 9:00 מנחה - 10 דקות לפני השקיעה מעריב - אחרי השיעור (ראה הודעה נפרדת)

א"ח יתקיים טעמד
שמחת בית השואבה
במסכת תענית שפ"י בית מדרשו
ביום ב' ארבעים דמשה רביא מתימנא
ט"ז בשעה 9:30

הקפות שניות בתריפים
המבחולות בשעה 10:30

נעילת החג - 6:30

יהי רצון שיתקבלו תפילותינו לפני אדון כל יומלא משאלותינו במידה טובה ישועה ורחמים

רח' יסוד המבשרה 4 גבעתי 2 ביתר עילית - בית התורה, טלפון: 02-588-88-89 - סמיכות תלמידים והוראות: 073-363-4874

א. ומה שתמה המנ"ח למה הס"מ מביא מן הירושלמי והא גם בבבלי בקידושין {דף יג.} איתא כן גבי ילודות, הדיוורשים מביאים הקרבן גם כשלא הפרישה מחיים, ונראה דבלי הירושלמי היינו מחלקים, דדוקא בילודות שגם אחרי מיתת עדיין יש לה שם קרבן ילודות שהתחייב בה בשעת הלידה ולכן החיוב נשאר גם לאחר מכן, אך בעולת ראי' כשעבר הרגל כבר אינה עולת ראייה, דהחיוב העולה להביא בשעת הראיה וכן כל ה' עדיין יכול להשלים, אך כעבור היו"ט כבר אין זה עולת ראי' והי' ה"א שאין שוב שיעבוד, לכן מביא מהירושלמי שמ"מ חייב להביא קרבן עולה אפי' שאין זה עולת ראייה ודו"ק.

ה' השלחן בשילה ובנוב וגבעון ובבית עולמים, הרי מפורש שהיו עולים לרגל בזמן נוב וגבעון, והיו מגביהים השלחן להראות להם ראו חיבתכם לפני המקום.

אוי"ל על פי מש"כ התוס' ביומא {דף ו:} דקרבנות יחיד הבאים בכנופיא אף למד' שטומאה הותרה בציבור מ"מ קרבנות היחיד היו דחוייה ועיין בתוס' שם {דף ו:} בד"ה כיון. שכותבים דמה"ת בודאי הותרה מ"מ מדברגן היו דחוייה ועיין בשאג"א סי' ל"ח שכותב שנחלקו ר"י ורבנן דר"ש בסנהדרין דף י"ב אי קרבן יחיד כגון פסח היו כקרבן ציבור והותרה וממילא אין מעבירי השנה בשביל זה או שנחשב מדברגן לקרבן יחיד וממילא מותר לעבר השנה משום טומאה, והטעם דאמרו רבנן שנחשב לקרבן יחיד כותב שם שגורו חז"ל שמא יבא להקריב קרבן יחיד שלא קבוע לו זמן בטומאה. וא"כ מה שנסתפק המג"ל בפ"א דקרבן פסח אי עולת ראה הוא כקרבן יחיד ולא קרב במה גדולה או כיון שבא בכנופיא הוא כקרבן ציבור, תלוי בהחלוקת תנאי בסנהדרין י"ב אי גזרו רבנן שיהיה נחשב לקרבן יחיד או לא. ולפ"ז נראה ליישב הסוגיות שלא יהיה סתירה שהירושלמי קאי לר"י שהיו כקרבן ציבור וממילא קריב בבמה אך הבהלי קאי לרבנן דר"ש דס"ל דמדברגן הוא כקרבן יחיד וממילא לא קריב בבמה ופטורים מן ראייה.

ובדרך דרוש אמרתי ליישב הגמ' במכות על פי מה שפי' המצודות דוד, פרק שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי וגו', עומדות היו גרלינו בשעריך ירושלים. ופי' שמרוב המון לא יכלו להכנס לשערים, אעפ"כ משיך ששם עלו שבטי קה להודות לשם ה', דהיינו שכולם נכנסו ביחד בעזרה והי' מקום לכולם, וזה היה אחד מן העשרה ניסים שנעשו בבהמ"ק, זה עדות לישראל שהשכינה שורה בתוכה, היוצא מדבריו שהנס הזה שכל כלל ישראל הי' יכולים להיכנס לתוך העזרה, שהמקום שכלל ישראל הי' לה רשות להיכנס הי' ברוחב י"א אמה וברוחב קל"ה, ומלויני יהודים נכנסים לשם ביחד הי' דוקא בירושלים בבית עולמים, ובנוב וגבעון לא הי' הנס הזה, לכן שמעתי בנ"א אומרים דשיבנה בית הבחירה לא נעלה ברגל כולנו ביחד, משא"כ כהיום אף שעולים לרגל מ"מ עשו חלוקה ותר שבכל שבעת ימי הרגל כל אחד יכנס בתורו ודו"ק.

והא שנתבאר לעיל דלפי הרמב"ם פשוט, דבנוב וגבעון אם לא הקריבו עולת ראי' שהי' פטורים לעולות לרגל, כיון שהבאת הקרבן הוא תנאי בעלי לרגל, י"ל שאף שבזמן ששייך להביא קרבן הוא הקרבן תנאי במצות ראי', לכן כשהתורה בעזרה בלילה לא קיים כלל המצוה וכמהמנ"ח, מ"מ זה דוקא במקדש שהי' שייך לקיים המצוה ביום עם הבאת הקרבן, לזה בא הכתוב ולא יראה פני ריקס, דהיינו כיון ששייך להביא קרבן הוזהר הכתוב שכל שגורה בעזרה ולא הביא קרבן, שבא ריקס לא קיים המצוה, אך בנוב וגבעון שלא הי' שייך כלל להביא הקרבן לא קאי על זה האזהרה, שלא יבוא ריקס, ממילא מקיים המצוה ומוזהר להראות בעזרה אפי' בלי קרבן.

ובזה הי' מדויק, דבפרשת משפטים, ובכי תשא כשהקרא מזהיר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך לפני האדון ה', לא כתוב במקום אשר יבחר, ולא כתוב ולא יראה פני ריקס, רק בפרשת ראה כתוב במקום אשר יבחר, ושם כתוב האזהרה של ולא יראה פני ריקס, היינו משום דבפרשת משפטים ובכי תשא דהחייב קאי על גם לגלגל ונוב וגבעון שלא הי' המקום בבחירה, וממילא לא יכלו להביא קרבן אלא, הי' יצוינו להראות גם כשבא ריקס, רק בפרשת ראה שקאי על שילה ובית עולמים, שזה הי' מקום של בחירה מאת ה' אשר יבחר, אז כבר נצטוונו ולא יראה פני ריקס, ולהרמב"ם אם לא הביא קרבן לא קיים כלל המצוה ודו"ק.

ומוכרח לומר כן לשיטת הטו"א דהביא ראי' דגם בלילה אפשר לקיים העשה מהא דהגמ' אומרת דהשנה של שלש רגלים מתחיל מאורתא, דהיינו אם התראה בעזרה בלילה כבר מחייב להביא הקרבנות מדכתיב ולא יראה פני ריקס, הרי שגם אם התראה בלילה מחייב ועומד להביא הקרבן והיינו כיון דאית לי תשלומין.

ובשיטת הרמב"ם אפשר דהמנ"ח ס"ל כהאמ"ב הג"ל, דאין תשלומין על ראייה בלי קרבן וא"כ הי' ל"ל דאין תשלומין משלימין את הראי', א"כ לא יצא יד"ח ראי' כיון שהיא היתה בלי קרבן.

ונגהו רוב כלל ישראל הגרים בארץ ישראל לעלות בזה"ו לירושלים למקום המקדש זכר להעליה לרגל שהי' בזמן המקדש, והמקור הוא בהר"ן בריש תענית על מה שגם בזה"ו קבעו שאלה רק בי' מר חשון דגם לאחר החורבן הי' רגלים להשלים מכל סביבות ירושלים לעלות לרגל כמו שנוהגים גם בזמן הזה.

ולענין לעלות בלילה לכותל המערבי, בפשטות תלוי בהג"ל, אם בזמן הבית הי' יוצאים יד"ח ראי', דלהמנ"ח תלוי בפלוגתא הרמב"ם והטו"א, דלהרמב"ם שלא יצא יד"ח בזמן הבית בלי קרבן, גם בזה"ו אף שאין קרבן, מ"מ כיון שעושים זכר למה שהי' בזמן המקדש ואז לא הי' עולים בלילה, גם היום צריך להראות ביום, אך להטו"א שיוצאים יד"ח בלילה, הי' בזה"ו אפשר לעלות בלילה, ולפי מה שהעלינו בפשטות לעיל גם להרמב"ם אפשר לעלות בלילה, כיון שבזמן הבית הי' אפשר להשלים הקרבן כל י'.

ונראה עוד נפ"מ בין שיטת הרמב"ם והטו"א אם היו חייבים לעלות לרגל בזמן נוב וגבעון, דעיין במג"ל {בריש הלכות קרבן פסח פ"א ה"ג} דס"ל דגם בבמה גדולה לא יצא יד"ח רק נדרים ונדבות ולא חובות, א"כ לשיטת הרמב"ם לא הי' כלל חיוב לעלות לרגל בזמן נוב וגבעון, אך להטו"א הי' חיוב עכ"פ להראות בעזרה.

ועיין במכות {דף י'} שדרש על מזמור שיר המעלות לדוד שמחתי שדוד המלך ע"ה אמר לפני הקב"ה, רבש"ע שמעתי בנ"א שאומרים מתי ימות זקן זה ושלמה בנו עתיד לילמד יבנה בית המקדש ונעלה לרגל; משמע דבזמן גבעון לא הי' עולים לרגל, ומאידך בירושלמי במסכת חגיגה {פ"ב ה"ג} אמר ר"י בר כוס רשב"ל היו עבר קמי סודרא ושמע קול קרא ההן פסוק, ויזבח לה' זבחים ויעלו עולות למחרת היום הריא, אמר מאן דמפסיק לה כב"ש מאן דקרי כולחו כב"ה, ניחא עולות למחרת היום, ושלמים אין שלמים באים כב"ש, אמר ר"י בי רב בון דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננים להקריבו למחר. הרי מוכח להדי' שהיו כלל ישראל עולים לרגל בגבעון, דהא בשעת פטירת דוד המלך ע"ה הי' המשכן בגבעון.

אל להג"ל ניחא לשיטת הרמב"ם דנחלקו שתי הסוגיות, אם הקריבו חובות בבמה גדולה, דהסוגיא במכות ס"ל כהתנאים שלא הקריבו וממילא לא היה שום חיוב לעלות, והירושלמי הי' ס"ל דהקריבו גם חובות של עולות ראייה בבמה גדולה ולכן היה חובת ראייה. ועיין במג"ל בפ"א מקרבן פסח שמביא ראיות שרוב התנאים ס"ל שלא היו יחידים מקריבים חובות גם בבמה גדולה, אך נסתפק שם אי עולות ראייה קרוי קרבן יחיד או שמא כיון שכל ישראל חייבים להביא הוא כקרבן ציבור.

והראה לי יד"ג הגאון ר' יהושע ווטנברג שליט"א, דבתוס' חגיגה {דף כו:} ד"ה כל' מוכח דעלו לרגל בזמן נוב וגבעון, דהתוס' הקשו שם דלמה לן קרא השלחן הטהור דהיו מגביהים השלחן לעולי רגלים, משום דהשלחן הי' כלי עץ העשוי לנחת, והא היה מטלטל כל הארבעים שנה במדבר, ותי' דהקרא צריך בזמן שכבר

מרכז דוחני לתורה ותפילה
אור משה
בית המדרש ובי משה ויוסף וכל
בראשות המרא דאתרא
מורנו הגאון רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א

בית המדרש "אור משה" • בית התורה והמדרש "משנת יוסף" • מולד אברהם ליהודה • כלל קרבן • כלל קרבן • כלל קרבן

"לא נתנו מועדים לישראל אלא כדי שיעסקו בהם בתורה"
תנו החדשים לתושבי יערי שוחר' תורה ואהבה
על סדר ישיורי התורה שיתקיימו בבית מדרשינו בימי חג המועדות הבעל"ט בין
מנחה למערב

ליל יו"ט ראשון לאחר קבלת שבת
נשמע דברי הכנה ליו"ט
ממירינ ורבינו מרא דאתרא שליט"א

יום ראשון א' דחזית"מ
הגאון רבי שאול יצחק פרידמן שליט"א
רב המוש"ל קהלת משהדחת בעירינו

יום שני ב' דחזית"מ
הגאון הגדול ר' אברהם דוברמסקי שליט"א
ראבי"ד בבית דין פזר ועירי

יום שלישי ג' דחזית"מ
הרה"צ ר' יחזקאל גרלשטיין שליט"א
הרה"צ ליהודה וי"ם ביטח מאיר יוסף יוסף

יום רביעי ד' דחזית"מ
הרה"צ ר' אפרים ביניק שליט"א
מורינו בית התורה "לשבת הכות" ועירי

ליל חשיפ"ר
הרה"צ ר' יוסף פרידמן שליט"א
חזן מורנו ורבינו מרא דאתרא שליט"א

בבית התורה והנאמנים

רח' יוסף התפילה 4 בבית ב' מולד יוסף • בית התורה • תלפיה • 02-589-59-59 • עסקית השיעורים ההינדיות 073-383-4874

השיעור מתקיים מדי שבוע בליל ישישי בשעה 10:15 בבית מדרשו "אור משה" דחוב יסוד העבודה 4 גבעה ב' ביתר עילית
אפשר לשמוע את השיעורים וכן הודעות או תרומות לבית מדרשינו במערכת השיעורים 073-383-4874

עמק הפרשה

מאמרים שנשמעו מפי מוידנו הגר"ח
ר' משה פרידמן שליט"א

מעלת ושמחת השאיבה דהמים לחג הסוכות

תמיהה על עשיית הזכר לחזרתם יותר מעל ביאתם

ועדיין אינו מבואר דין, כי מדוע לא עשו זכר לתחילת ביאת ענני הכבוד, שהרי כפשוטו אחר כך לא חזרו יותר מאשר היה מתחילה, ואם כן יותר ראוי היה לקבוע את הזכר לענני הכבוד על תחילת ביאתם.

[ב]

דברי המהר"ם חביב כי חזרת העננים היתה בזכות הרצון של בני ישראל להקמת המשכן

להקדמת הביאור יש להוסיף, כי הנה כיסוד הגר"א כתב כבר המהר"ם חביב בדרשותיו (פרשת אמור דרוש ב'): "אם כן ביום י"ד בתשרי העבירו קול במחנה, אל יעשו עוד למלאכת הקודש, ולכן ביום ט"ו שכבר שלמו המעשים חזרו הענני כבוד, ולכן מצות סוכה בט"ו בתשרי". הרי מבואר בדברי המהר"ם חביב, כי לא מצד התחלת בניית המשכן בפועל חזרו ענני הכבוד, אלא לצד עצם ההכנה להקמת המשכן שסיימו בני ישראל, בזה גופא היה חזרת העננים, וצ"ב בהבנת הדברים.

[עוד יש לציין בזה, כי אף החתם סופר בדרשותיו (לשבת שובה תקצ"ה בד"ה בלקוט; לסוכות תקצ"ה בד"ה שאלה) הזכיר כיסוד הזה, אלא שבדבריו מבואר כי רק החוטאים נפלטו מן העגל, אך עדיין מבואר בדבריו כי חזרת העננים בפועל לא היתה תלויה בהקמת המשכן, אלא כלשונו: "ואז כשנגמרה נדבת המשכן נגמרה סליחתן יום הכיפורים וקלט הענן אותן שכבר פלט".]

[ג]

הנפלאות שעשה השי"ת עם בני ישראל אחר חטא העגל בשלימות הגילוי דענני הכבוד

לביאור כל זה יש להקדים יסוד נוסף מתורת הגר"א, דהנה אחר ההתרחקות על חטא העגל, ביקש משה רבינו את האמור בתורה (שמות ל, טו): "ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", ונענה על זה בדברי הכתוב (שמות לד, י): "ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עשה עמך", אשר הוא המענה לבקשתו, שיעשה השי"ת עמהם נפלאות יותר ושלא כערך למעשיו עם אומות העולם.

וכבר העיר הרמב"ן (שמות לד, ח-ט): "ולא יתכן לפרש שיבטיח לעשות עם ישראל עתה נפלאות אשר לא נבראו מקודם בכל הארץ ובכל הגוים, כי לא נעשו להם נפלאות גדולות אחרי זה יותר ממה שנעשה עמהם מתחלה במצרים ועל הים, אבל נבראו ונעשו עמהם מתחילה יותר גדולות. אלא שהענין ירמזו אל שכון השכינה בהם, ועל היותו עם משה לכבוד ולתפארת בנעלם ובמופלא, כאשר אמר (שמות לג, טז) ונפלינו, וכמו שפירשתי. והקב"ה ידאנו נפלאות מתורתו".

הגר"א באדרת אליהו (פ' כי תשא בד"ה ויאמר הנה אנכי) כתב לפרש בזה, ויתכן כי דבריו יכולים להתפרש בכונת הרמב"ן, בדבריו מבאר הגר"א, כי הגילוי של ענני הכבוד לא היה רק בדמות ההגנה שהיה בעננים אלו, אלא מדובר היה בהתגלות מופלאה עד מאוד, כדברי הכתוב (במדבר יד, יד): "ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה

[א]

קושיית הטור על קביעת הזכר לענני הכבוד בתשרי ולא בניסן

בטעם מצות סוכה נאמר בתורה (ויקרא כג, מג): "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל", ונחלקו התנאים בגמרא (סוכה יא:) בביאור הושבה זו שהושיב הקב"ה את בני ישראל בסוכות מה היתה, דעת רבי אליעזר סוכות אלו ענני הכבוד היו, ולדעת רבי עקיבא סוכות ממש היו.

להלכה הביא הטור (אורח סי' תרכ"ה) טעמו של רבי אליעזר, שהסוכות הינם זכר לענני הכבוד, והקשה הטור, כי אם הסוכות הינם זכר לענני הכבוד, הרי ענני הכבוד ניתנו לישראל עם יציאתם ממצרים, ואם כן היו צריכים לעשות זכר לענני הכבוד האלו בחודש ניסן בו יצאו ממצרים, ולא בחודש תשרי. הטור כתב לתרץ בפשטות, כי אם היו עושים הסוכות בימי ניסן, הרוואה היה אומר כי עושים כן מחמת תחילת הקיץ כאשר השמש עולה והבריית יוצאים לישב בסוכות, לכן קבעה תורה לעשות הסוכות בימי תשרי, אשר אז מתחיל קור החורף, ודרך בני אדם להיכנס לבתיהם, ובזה יכירו הכל כי הישיבה בסוכה הוא זכר לענני הכבוד.

יסוד הגר"א שהזכר הוא לחזרת העננים אחר מתחילת חטא העגל על ידי הקמת המשכן

הגר"א (שיר השירים א, ד) מייסד בביאור הדבר יסוד המאיר באור יקרות הרבה עניינים מענייני החג, בדבריו מחדש הגר"א, כי אחר חטא העגל הסתלקו ענני הכבוד מבני ישראל לסיבת חטאם, והנה דברים אלו - אף שלא הזכיר הגר"א את מקורו בדבר - מכל מקום יסודם ככל הנראה בדברי התרגום על הכתוב (שיר השירים ב, יז): "עד שיפוח היום ונסו הצללים", ותרגומו: "ובזמרות יומיא עבדו בני ישראל ית עגלא דדהבא ואסתלקו ענני יקרא די מטללין עליהון ואשתארו מפרסמן". וכמוכן, שאף כי יתכן ובפועל ממש עדיין נותרו העננים [וכפסוק מפורש (נחמיה ט, יח-יט): "אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך ממצרים ויעשו נאצות גדולות ואתה ברחמך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הענן לא סר מעליהם ביומם להנחתם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם ואת הדרך אשר ילכו בה", והעיר מזה המהר"ם חביב המובא בהמשך הדברים], מאחר ולא מצאנו מפורש בדברי חכמינו ז"ל אודות דבר זה, אך מכל מקום משמעות העננים ועניינם הרוחני נסתלקה תכף אחר שחטאו בעגל [ועמד על זה השפת אמת (ליקוטים פ' כי תשא בד"ה וירא משה) ע"ש מש"כ בזה].

על פי זה כתב הגר"א, כי ביום הכיפורים אחר שירד משה רבינו לאחר שמחל הקב"ה על חטא העגל ונתרצה לו, הרי שב"א תשרי עמד לצוות על הקמת המשכן, ולאחר מכן ב"ב ו"ג תשרי הביאו העם את נדבתם, שהרי הכתוב אומר (שמות לג, א): "והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר", הרי שני ימים. לאחר מכן ב"ד תשרי העבירו הכרוז לאמר מרבים העם להביא, כמבואר בדברי הכתוב (שם, ו): "כך שנמצא כי בט"ו בתשרי התחילו בפועל בהקמת המשכן, אז חזרו ענני הכבוד בשלימותם הראוי, ולכן עושים הסוכות בימי תשרי, כי אז היתה חזרת מעלת ענני הכבוד בשלימותם.

ה

תמיהה על חזרת העננים על ידי הקמת המשכן

אמנם עדיין חסר לנו שלימות הביאור, מה נעשה על ידי הקמת המשכן בפועל לדעת הגר"א, או על ידי שלימות רצון בני ישראל להקיץ את המשכן לדברי המהר"ם חביב והחתם סופר, אשר כל זה הביא הגילוי של ענני הכבוד, שהוא הגילוי המתגלה מדי שנה על ידי הסוכה.

השראת השכינה שאין לה גבול ברצון בני ישראל

ותשוקתם שהוא גם כן בלא גבול

ונראה לומר בביאור הדבר, על פי דברי הזרע קודש (פ' תרומה בד"ה א"י ויקחו הד') שכתב בענין תמיהת הכתוב (מלכים - א ח, כז): "כי האמנם ישב אלהים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בנית", אשר באמת הוא תמיהה גדולה על עיקר מציאות המשכן, שיכול היה הקדוש ברוך הוא להשרות שכינתו על הארץ מתחת, כאשר אף השמים לא יכלכלוהו.

וכתב לבאר בזה, כי הנה הקב"ה מצד עצמו הרי הוא אין סוף ואין גבול, ואף אצל בני ישראל יש דבר שהוא בלי סוף ובלי גבול, והוא הרצון והתשוקה של בני ישראל ליצורם, ולכן בחלק הרצון של בני ישראל שהוא בלא גבול, יכול השי"ת להשרות את שכינתו אף שהוא ללא גבול, ולזה אף שבפועל נתנו בני ישראל רק כמיסת ידם וכיכולתם, זהו כי מציאות הדברים בפועל כבר מוגבלת, אך רצונם היה עד אין גבול, ולכן ברצון שם היה השראת השכינה.

ביטוי ה'צמאה' דבני ישראל לעומת ה'רוה' דאומות

העולם ברצונם להקים את המשכן

נמצא כי בשעה שנתנו בני ישראל את נדבת המשכן, הרי בזה יצא שלימות הרצון של בני ישראל אל הקדוש ברוך הוא באופן היותר מעלה, ובדבר הזה הוא נקודת החילוק בין בני ישראל לאומות העולם, אשר בני ישראל מצד עצמם תשוקתם להקדוש ברוך הוא הוא בלא ערך וגבול, כדבר האמור (שיר השירים ח, י): "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא יטפּוּהָ", מה שאין כן אומות העולם שאין להם כל רצון לזה.

וכל זה מבואר בדברי הגמ' (סנהדרין עו:): "המחזיר אבידה לנכרי עליו הכתוב אומר (דברים כט, יח) למען ספוט הרוה את הצמאה לא יאבה ה' סלח לו", וכתב רש"י (בד"ה רוח): "נכרים ששבעים ואין צמאין ליצורם, צמאה זו כנסת ישראל שצמאה ותאביה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו", הרי כי בני ישראל מכונים צמאה, שהוא לצד גודל צמאון השתוקקות לחזות בנועם ה', ואילו אומות העולם רוויים הם ואין להם כל צמאון ליצורם, וזה הוא נקודת החילוק בין ישראל לאומות.

התאפשרות הגילוי שבענני הכבוד על ידי

גילוי שלימות הרצון דבני ישראל

בזה מובן היטב השייכות שבין הרצון להקמת המשכן להחזרת ענני הכבוד, כי למעשה ברצון בני ישראל והכנתם להקמת המשכן, הרי בזה בא לידי גילוי וביטוי אף שבני ישראל הינם 'צמאה' לעומת אומות העולם שהם הינם 'רוה', ומאחר ובא לידי ביטוי עוצם גילוי הרצון של בני ישראל עד אין סוף, שזה מבטא בהיותם תמיד צמאה, אף אחר גילויים עד אין סוף עדיין מוגדרים הם 'צמאה', כי רצונם הוא עד אין סוף וגבול, ובזה יש מקום להשרות שכינתו ב"ה, בגילוי העצום שהיה בענני הכבוד, כי יש מקום להשראה זו ברצונם של בני ישראל, כנזכר מדברי הזרע קודש.

ולכן זה הוא הגדרת 'ונפלינו אני ועמך', כי באמת בדבר הזה בייחוד בא לידי הכרה שלימות החילוק בין ישראל לאומות באופן שאין חילוק אחר המתקרב לזה, כי הוא מבטא את היות בני ישראל צמאים אחר יצורם ולכן שייך להם הגילוי של ענני הכבוד, לעומת אומות העולם שאין להם כל צמאון, וממילא אין להם כלל מקום לכל גילוי אף מעין זה.

(מתוך שיחת חג חול המועד סוכות תשע"ח)

אתה ה' ועננך עמד עלהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה", הרי שהיה בדבר משום גילוי וראיה 'עין בעין' אף שה' הוא בקרב העם הזה.

והנה מתחילה לא השיגו מעלה זו על ידי ענני הכבוד, שלא היה מעלה זו רק עד אחר קריעת הים, ואף עד לקריעת הים לא ראו הכל בגילוי דעין בעין אף הוא השראת השכינה על ידי העננים, אמנם על זה ביקש משה רבינו 'ונפלינו אני ועמך', ועל זה אמר לו השם יתברך כי 'נגד כל עמך אעשה נפלאות' אשר הכוונה על ההכרה וההשגה דעין בעין אף ה' נראה בקרב העם הזה, והוא התגלות ההשראה דענני הכבוד, אשר גילוי זה התחיל בפועל רק אחר המחילה על חטא העגל.

עשיית הזכר על חזרתם שהוא שלימות הגילוי שלא היה לפני כן

לפי זה מבואר היטב מה טעם נקבע הזכר דווקא על חזרת ענני הכבוד ולא על תחילת נתינתם לישראל, כי אז עדיין לא היה כל שלימות ההשגה שבענני הכבוד, מה שהתחיל רק אחר המחילה דחטא העגל, ולכן קובעים לישוב בסוכות זכר לענני הכבוד אחר המחילה.

ד

הגילוי שבענני הכבוד ובסוכה כהארה מחיי

העולם הבא תוך הבדלה מהעולם הזה

ויש להוסיף עוד בעומק הדברים, כי משמעות הסוכה אחת היא עם משמעות ענני הכבוד כפי שהיו אחר חזרת משמעותם אחר החטא, וכמו שיבאר.

כיסוד הגר"א מבואר בדברי הרמח"ל (דוך ה' חלק ד' פרק ח' אות ב') שכתב: "ענין הסוכה והלולב הוא, כי הנה ענני הכבוד שהקיץ הקדוש ברוך הוא את ישראל, מלבד תועלתם בגשמיות, שהיה לסכך עליהם ולהגן בעדם, עוד היתה תולדה גדולה נולדת מהם בדרכי הרוחניות, והוא כמו שעל ידי העננים ההם היו נמצאים ישראל מובדלים לבדם ונשואים מן הארץ, כן היתה נמשכת להם מציאות הארה המשכנת אותם לבד, נבדלים מכל העמים, ומנושאים ומונטלים מן העולם הזה עצמו, ועליונים ממש על כל גוי הארץ. ודבר זה נעשה בשעתו לישראל, להגיע אל המעלה העליונה הראויה להם, ונמשכת תולדתו זאת לכל אחד מישראל לדור דורים, שאמנם אור קדושה נמשך מלפניו, יתברך, ומקיץ כל צדיק מישראל, ומבדילו מכל שאר בני האדם, ומנשאו למעלה מהם, ומשימו עליהם על כולם, ומתחדש דבר זה בישראל בחג הסוכות על ידי הסוכה. ואור השם, ברוך הוא, מאיר על ראשם של ישראל ומעטרים, באופן שתהיה אימתם נופלת על כל אויביהם, על ידי נטילת הלולב ומיניו, והוא מה שאמר הכתוב (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. וכבר היו משיגים זה הענין בגילוי מיד, אילו לא היו החטאים מונעים אותו, אמנם על כל פנים מזדמן הדבר לצאת לפועל בזמנו".

הרי כי ענני הכבוד היו ממשיכים את בני ישראל לחיות בניתוק מסוים ממצאות העולם הזה, וכביכול היו חיים בעולם אחר, והוא עומק ענין ונפלינו אני ועמך, ששאר האומות חיים בעולם הזה השפל, ואילו בני ישראל מובדלים מהם בעולם בפני עצמם.

וכדבר הזה נעשה בפועל גם כן מדי שנה על ידי מצות סוכה, אשר הסוכה מבדילה את בני ישראל מהעולם הזה, כענין הבדלת העננים.

נסיון האומות לעתיד לבוא במצות סוכה כי

בזה מובדלים הם מבני ישראל

בזה מבואר היטב המבואר בגמ' (עבודה זרה ג, א) כי לעתיד לבוא ינסה השי"ת את אומות העולם בקיום המצוות על ידי שיתן להם מצות סוכה ויהיו בוועטין בה, והיו כי במצוה זו בא לידי ביטוי ההבדל וההפרש בין עם ישראל לשאר האומות, ולכן במצוה זו עתיד השי"ת להראות להם לעתיד אף שאין להם כל שייכות לבני ישראל.

פניני הרמב"ן

מאת הגאון הרב ישודאל מאיר קעניג שליט"א
אבדק"ק יאקע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אורח מישור לדיני ממונות ואישות

השמיני שבתון" (הרי כבר כתיב להדיא, בתרי קרא לדליל-בין על יום ראשון ובין על יום שמיני "כל מלאכת עבודה לא תעשו") ע"ז קאמר הרמב"ן, דיש כאן הוספה-בהאי עוד קרא, ביום הראשון שבתון וכו' -לשבות ולנוח-, "כאשר פירשתי" (ויקרא כ"ג-כ"ד) (ובגל לשון הרמב"ן) כונתו ז"ל, למה דקאמר רמב"ן שם, דאף "מדברים שאינם בכלל מלאכה" (ואינם נכללים בכלל "כל מלאכת עבודה לא תעשו", דלעיל) מהם ג"כ, יש לשבות ולנוח, וה"ה ביום ראשון ושמיני-סוכות ושמיני עצרת, יש לשבות ולנוח מדברים שאינם בכלל מלאכה, לא כתבנו כאן חיידושים גדולים, אבל ביאור קראי-וביאור דברי הרמב"ן, מטרתינו, יש כאן (בפרט, דלא ראינו בשאר המפרשים ז"ל, שיבארו, על מה הוספה בתורה, האי קרא אחרון, "ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון" (ויקרא כ"ג, ל"ט) אחר דכבר כתיבא קרא להדיא, קודם לכן (ויקרא כ"ג-ל"ה ל"ז) דימים אלו-ראשון ושמיני וסוכות, אסורים "במלאכת עבודה", כנ"ל).

(א) דברי הרמב"ן ז"ל בהמשך, ואמר עוד, שתוסיפו לשמוח לפני השם, בלולב ואתרוג, שבעת ימים (ויקרא כ"ג, מ) כי הוא זמן שמחה, שמברך השם אותך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, והיית אך שמח לפני ע"כ (ראה לעיל, העתקה את ג') כתב הרמב"ן ז"ל, בלשונו דא, "שתוסיפו" לשמוח, ובזה הצורך לבאר, עיקר השמחה -קדם האי "הוספה"-, היכא כתיבא, ונר"פ, דהרי זה, מה דכתיב קרא הקדום (ויקרא כ"ג, ל"ט) "תחוגו" את חג ה' שבעת ימים, ופי' בזה בפשוטו של מקרא, לשון "שמחה", ועפ"מ דכתב קרא בסדר שמות (וה, א) "יחוגו" לי במדבר, ובש"ס חגיגה י' ע"ב, ופרש"י שם ד"ה חוגו חגא (ואע"פ דכאן בפרשת פרשת אמור הג'ל, פרש"י, האי "תחוגו", קרוב חגיגה, עיי"ש, הרי זה מדרשת חז"ל, אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו, כמובן) והיינו דכתב הרמב"ן כאן לישנא, "שתוסיפו לשמוח" לפני השם, ר"ל, "עיקר השמחה", כתיב בקרא קדום, "תחוגו", וקרא זה דלאחריו, כתיב "ההוספה", ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו', ושמתם לפני ה' א-להיכם וכו', "הוספת שמחה" (בלולב ואתרוג, כנ"ל) וק"ל.

(ד) יש להוציא מדברי הרמב"ן אלו, במש"כ, שתוסיפו לשמוח לפני השם, בלולב ואתרוג, שבעת ימים (ויקרא כ"ג, מ) כי הוא זמן שמחה, שמברך השם אותך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, "והיית אך שמח" לפני ע"כ, מרגלית יקרה (ועד"פ) לפרש בזה קרא, דפרשת ראה (דברים ט"ו, ט"ז) שבעת ימים תחג לה' א-להיך במקום אשר יבחר ה' לך יבחר ה' א-להיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, והיית אך שמח, ובפרש"י שם, ב' פירושים, וזל"ק, והיית אך שמח, לפי פשוטו, אין זה לשון ציווי, אלא לשון הבטחה, ולפי תלמודו, למדו מכאן, לרבות לילי יום טוב

כתבתי לך בני כמה פעמים, במה שקדם, שהאדם נפעל כפי פעולותיו, שיעשה תמיד, ורעיוניו וכל עשונותו נתפשות אחרי פועל ידי, אם טוב ואם רע, ועל כן, רצה המקום לזכות עמו ישראל אשר בחר, הרבה להם מצוות, להיות נפשם מתפעלת בהן לטובה תמיד כל היום וכו', וכמו כן מצות הלולב עם שלשת מיניו, מזה השורש היא, לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף, וצוה הא-ל לעמו, לעשות לפני חג באותו העת, "ללכותם, להיות עיקר השמחה לשמו", ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה-ומשכחת ממנו יראת א-להים בעת ההיא, "ציונו השם לקחת בין ידיו, דבר, המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לעשות חג הבאי זימנא, כמבואר, להיות המזכיר, מין המשמח- כמו שהעת, עת שמחה וכו', וידוע מצד הטבע, כי ארבעה המינין כולם משמחי לב רואיהם וכו', ועוד יש בארבעה מינין אלו וכו', ע"כ מדברי החינוך, יוצא מדברי החינוך ז"ל, דאחר דעת הזאת (סוכות) זמן שמחה רבה אצל בני אדם-באסיפת הפירות, רצה הקב"ה לזכותנו, דשמחה זו תהא "העיקר לשמו", ועל כן ציוה הש"ת לעשות חג הבאי זימנא, כמבואר, וזה י"ל בכונת הרמב"ן ז"ל, במש"כ בלשון, אכן בחמשה עשר יום, "בעבור", שהוא אספכם את תבואת הארץ (בעבור- דייקא) ר"ל, באה לנו ציווי הש"ת, לעשות חג כעת הזאת, "בעבור", שהוא זמן אסיפה, ובזה תהיה שמחה זו "דאסיפת הפירות", "בעיקר-לשמו", וממילא מובן בזה, הקשר בין "שמחה דאסיפת הפירות-ושמחה דלולב" (שקשרו רבינו להדיא, וא"ש מה שהקשנו לעיל, אלא החינוך ז"ל אקתי עלה, "דלולב יחא המוכירו לשמוח, להשם", וברמב"ן א"צ לומר כן, כמובן) והרמב"ן ז"ל מצא כונה זו, במש"כ קרא, תחוגו את חג השם" שבעת ימים, דבזה מבואר בקרא, מפורשות, דכונת חג-הסוכות הוא, למען, דשמחה דאסיפת הפירות (כתיב בקרא מקדם, "באספכם" וכו') "בעבור" שתהא חג ה', לשמו יתברך, וא"ש דברי הרמב"ן בכאן, כמין חומר, ב"ה.

(ב) מה שכתב הרמב"ן ז"ל, בזה"ל, והוסיף לומר בכאן, ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (ויקרא כ"ג, ל"ט) שתשבתו ותנוחו בהם, כאשר פירשתי (ויקרא כ"ג, כ"ד) ע"כ (כדלעיל העתקה, את ב') פ"י הרמב"ן בכאן, נראה, דכונתו ז"ל, לתת הערה גדולה, "בדרך הפשט הפשוט", דסידרת קראי בכאן, ביום הראשון מקרא קודש "כל מלאכת עבודה לא תעשו" (ויקרא כ"ג, ל"ה) ופסקו שלאחריה, שבעת ימים וכו', ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם וכו' "כל מלאכת עבודה לא תעשו", לפי זה תקשה מה קאמר קרא ומה הוסיף עוד (בקרא אחר קראי הג'ל) ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' "ביום הראשון שבתון וביום

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחג את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון וכו', ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו' ושמתם לפני ה' א-להיכם שבעת ימים, ותנום את חג לה' שבעת ימים בשנה וכו', בסוכות שבעת ימים וכו' (ויקרא כ"ג, ל"ט-ס"ב).

וכתב על זה הרמב"ן, וז"ל, (א) אבל ענין שיטת הכתוב, שיאמר, אלה מועדי ה' מקראי קדש להקריב בכלום אשה לה' (ויקרא כ"ג, ל"ז) אכן, ביום חמשה עשר לחדש השביעי הזה, "בעבור", שהוא אספכם את תבואת הארץ, תחוגו את חג ה', שבעת ימים, (ב) והוסיף לומר בכאן, ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (ויקרא כ"ג, ל"ט) שתשבתו ותנוחו בהם, כאשר פירשתי (פסוק כ"ד) (ג) ואמר עוד, שתוסיפו לשמוח לפני השם, בלולב ואתרוג, שבעת ימים (ויקרא כ"ג, מ) כי הוא זמן שמחה, שמברך השם אותך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, והיית אך שמח, לפני, (ד) וטעם, תחוגו את חג ה' (ויקרא כ"ג, ל"ט) שתחוגו לפני, לתת הודאה לשמו, על מעשיכם אוסף כי בא, (ה) וחזר ואמר עוד (ויקרא כ"ג, מ"א) ותגותם אותו חג לה', לסמוך אליו, בסוכות תשבשו (ויקרא כ"ג, מ"ב) וטעמו, ותגותם אותו חג שבעת ימים בשנה, תשבשו בסוכות וכל האזרח בישראל ישבו בהם, לומר, "שיעשו חג שבעה, בלולב-בשמחה- ובסוכה" וכו', אלו דברי הרמב"ן ז"ל.

(א) מה שכתב רבינו ז"ל, בריש דבריו, אבל שיטת הכתוב וכו' כאן, ביום חמשה עשר לחדש השביעי הזה, "בעבור", שהוא אספכם את תבואת הארץ, תחוגו את חג ה' שבעת ימים, ע"כ (כנ"ל העתקה, את א') האי "בעבור", צ"ב טובא, דלמה לא יתפרש הכתוב "באספכם", כפשוטו, שחג הסוכות הוא "בזמן אסיפה", וזהו הפי' "באספכם", "בזמן אספכם" (ופשט הרמב"ן בכאן- דלעיל העתקה את א', ויכל להתפרש בשופר, אף בשנפרש תא, "באספכם", -בזמן- אספכם, דוק, ותשכן בקלות) עוד צ"ב, מה שכתב רבינו בדבריו ז"ל, להלן, בזה"ל, ואמר עוד, שתוסיפו לשמוח לפני השם, "בלולב" וכו' (כי הוא זמן שמחה) "שמברך השם אותך בכל תבואתך", "ולכן תשמחו לפני ה'-בלולב" (ע"כ, ראה לעיל העתקה את ג') האי קשרא, "שמחה דלולב" עם "השמחה דאסיפת הפירות", צ"ב, הכונה (והנכח רואים בעליל דברי הרמב"ן ז"ל אלו, שקשורם להדיא, כנ"ל) גם מה שסיים רמב"ן ז"ל, וטעם, תחוגו את חג ה', שתחוגו לפני לפניו לתת הודאה לשמו (לעיל, העתקה את ד') גם זה צ"ב, רצונו בזה (דלאחריו) הדברים כפולים אמה, דכבר כתב הרמב"ן על זה מקדם, ראה לעיל העתקה את ג').

(ב) ונראה, דדברי רבינו הרמב"ן ז"ל בכאן, כדברי החינוך ז"ל הם (אף שיש חילוקים קלים ביניהם, עיקרם שוים, לעי"ד) נביא לשון החינוך בזה (מצוה שכ"ד, מצות נטילת לולב) וז"ל, משרשי המצוה, הקדמה, כבר

האחרון לשמחה (סוכה מ"ח, ע"א) ע"כ, ולפי דברי הרמב"ן הנ"ל, במש"כ, שתוסיפו לך שמחה לפני השם בלולב ואתרוג וכו' והיית אף שמח, יש לך דרך שלישי לפרש האי קרא, דבא קרא לומר לך "מציאות הדברים" (לא "הבטחה" או "מצוה", כגיל ב פירוש רש"י) בהאי חג-סוכות, הואיל דיש בה "עיקר" שמחת הרגל (יחזקאל את חג ה' וכו', ראה לעיל את הקדום) והוספת שמחה" לפני השם, נמצא, דיש כאן "שמחה מכופלת", ובשמחה מכופלת, יאות האי לישנא, והיית "אף שמח", וכגיל לשון הרמב"ן כאן, וק"ל.

(ה) כתב עוד הרמב"ן ז"ל, בזה"ל, וחזר ואמר עוד (ויקרא כ"ג, מ"א) וחתום אותו את לה, לסמוך אליו, בסוכות תשבּו (ויקרא כ"ג, מ"ב) וטעמו, וחתום אותו חג שבעת ימים בשנה, שתשבּו בסוכות וכל האורח בישראל ישבו בהם, לומר, "שיעשו חג שבעה, בלולב-בשמחה-ובסוכה" וכו' ע"כ, מדברי הרמב"ן אלו, יוצא (בעיקר, מהאי לישנא דסיפא, "שיעשו חג-בלולב-בשמחה-ובסוכה") דבר חדש לענ"ד, כי אלו המצות (סוכה-שמחה-ולולב) אינם מצות נפרדות, "נוהגות בחג זה", כי אם "דעת הגיגת הלוג-המצות הן" (קורא יקר. ראה עוד"פ לשון הרמב"ן דלעיל, "שיעשו חג שבעה-בלולב-בשמחה-ובסוכה", לשון המדויק של רבינו ז"ל, מפורש כן, "דחג הסוכות" "במצות אלו יעשה", (דריק) והרי זה דבר חדש (דבפשוט, מצות אלו, בפרט-סוכה ולולב, "מצות נוהגות בחג, הן", ואין זה "מעצם תגיגת החג", אמנם לפי"ד הרמב"ן הנ"ל, מצות הנ"ל (כולל סוכה ולולב) "מעצם תגיגת החג הן", (דריק) אמרנו פעם, ליישב בזה קשיית התוס' סוכה בב' מקומות-ידועים לכל צורך, האחד, במסכת סוכה דף ט' ע"א (ד"ה הווא) והשני, במסכת סוכה ל' ע"א (ד"ה משום) למ"ל קראי, להוציא סוכה גזולה-לולב הגזול, תפיק ליה משום דהו"ל מצהב"ע, עיי"ש בדבריהם, הרבה דיו וקולמוסין, נשפכו ונשתברו על זה, ועל פי דברי הרמב"ן הנ"ל, י"ל כיון דעיקר מצות אלו (סוכה ולולב) "שורשה בעצם-במצות שמחת החג", לפי זה י"ל, דכה"א ליכא משום מצוה הבאה בעבירה, הן דעיקר מצות אלו, משום "שמחה" הוא, והרי איכא, נבארה ונאמר, ידוע, חדא משמחות החג, ה"ה שמחה בבשר שלמים, עד"מ, הגזול בשר שלמים מחבירו, האם נימא דלא קיים מצות "שמחת החג", דהו"ל מצוה הבאה בעבירה, לדידי נראה, דאין בזה משום מצוה הבאה בעבירה, כיון דאכילת בשר שלמים, אין המצוה "עצם האכילה", כי אם פועל היוצא ממנה, והוא, "מצות שמחת החג", ובהאי מצוה דשמחת החג, אין כאן עבירה, ה"ה דיש מקום לומר כן בניד"ה, במצות אלו "סוכה ולולב" (אף דמצות נפרדות הן-ולעצמן) כיון דעיקרן באה, משום "המצוה העיקרית-תגיגת החג" (כגיל, דברי הרמב"ן ז"ל) ע"כ כל דסוף סוף יש כאן "מצות שמחת החג-תתונו את חג השם" (ובהאי "מצוה עצמה דשמחת החג, אין כאן עבירה") אין בזה משום מצוה הבאה בעבירה, לומד וקורא יקר, ידענו כי יש לחלק בדבריהם, אמנם יש מקום למש"כ ג"כ, תן לחכם וכו'.

(ו) נביא בזה דברי השולחן ערוך זרע"ל (והלכות לולב, סימן תרמ"ט סעיף כ"א) כל הפסולין ביום הראשון, וכשרים ביום שני ואילך, היינו בארץ ישראל, שיום שני הוא חול המועד, ובחזק לארץ, שעושין יום טוב שני ימים, יש אומרים, שכל הפסולין הנוהגין בראשון מן התורה, נוהגין ביום טוב

שני, מדברי סופרים, דכיון שתקנו יום טוב שני מפני הספק, שמא הוא יום טוב ראשון, אם כן, צריך לנהוג בו מחמת הספק, כל החומרות של יום טוב הראשון, ויש אומרים, כיון שאנו בקיאים בקביעות החדש, ויודעין אנו, שהשני הוא חול, ואין אנו נוהגין בו קודש, אלא שלא לזלזל במנהג אבותינו (א"ה, ראה לעיל דברי הרב ז"ל סימן ת"ד, סעיף א') שהיו בזמן שמקדשין על פי הראיה, שאז לא היה הדבר תלוי בידיעת חשבון קביעות החדשים, ואין אנו מצווים אלא שלא לזלזל בעיקר קדושת היום, ולפיכך אנו מקדשין על הכוס ומברכין זמן ביום טוב שני, כמו ביום טוב הראשון, אבל דברים שאינם מעיקר קדושת היום, אלא שהן מצות הנוהגות באותו היום בלבד, כגון כל הפסולין ביום טוב הראשון בלבד, ואף אם לא תהיינה מצוות הללו נוהגות ביום טוב שני, אין כאן לזלזל ליום טוב השני כלל, "כיון שאין המצות תלויות בעיקר קדושת היום כלל", "שרי מצות נטילת לולב לא תלה הכתוב חיוב מחמת שהוא יום טוב, אלא מחמת שהוא יום הראשון" שנאמר, ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כ"ג, מ') ולענין הלכה, ספק ברכות להקל, לפיכך כל הפסולין בראשון, נוטלין ביום טוב שני של גליות בלא ברכה וכו' וכו', ע"כ דברי הרב ז"ל, המבואר מדבריו ז"ל, בטעם השיטה השני, להקל בפסולי ד' מינים, "ביום טוב שני של גליות", אף דיש להחמיר ביום טוב שני של גליות- כבי"ט ראשון, דזהו, כיון דמצות ד' מינים אינה קשורה "לקדושת החג", כי אם, "ליום הראשון" (לעיל, דברי הרב ז"ל) וכל כגון דא, יש להקל ביום טוב שני, ודברים אלו חידש הרב ז"ל, ברוב גודלו (ימאר, אף דצינו ש-בשרע הרב ז"ל החדש-צינו בזה, אין הדבר "מפורש" שם, כ"כ, עיי"ש, ותראה).

(ז) ומכבר ה' קשה לי ע"ה, מדברי הרמב"ן ז"ל (דלעיל, העתקה אות ה') שכתב בזה"ל, וחזר ואמר עוד (ויקרא כ"ג, מ"א) וחתום אותו חג לה, לסמוך אליו, בסוכות תשבּו (ויקרא כ"ג, מ"ב) וטעמו, וחתום אותו חג שבעת ימים בשנה, שתשבּו בסוכות וכל האורח בישראל ישבו בהם, לומר, "שיעשו חג שבעה, בלולב-בשמחה-ובסוכה", ע"כ, ומדברים אלו דרמב"ן מבואר, דמצות כתובים כאן ("לולב-בשמחה-ובסוכה") קשורים למצות "והחתום אותו את לה", והרי זה דלא כדברי הש"ע הרב ז"ל, הנ"ל, דמצות "לולב אינה קשורה לקדושת החג" (כי אם "ליום הראשון", כגיל דברי הרב ז"ל-אות הקדום, אגב, יש לתרץ בדברי הרב ז"ל, קשיית התוספת במסכת סוכה מ"ז ע"א-ד"ה מיתב, וז"ל, בלולב לא רצו לתקן כלל, שיתלן הלולב מספק, לפי שהוא יום טוב ומקצה לטלטול, ומינכרא למילתיה שנוהג בו מנהג חול, אבל סוכה, פעמים שסוכות עריבה עליו, אוכל בה אפילו ביום טוב ע"כ, ולדברי הש"ע הרב ז"ל (הנ"ל) יש, לומר, לחלק בין לולב לסוכה (מה דבסוכה מחמירין במשיבת בשמיני עצרת, בלולב) כיון דסוכה קשורה הוא "לקדושת החג", בזה יש להחמיר בה מספק (ביום טוב שמיני עצרת-בחי"ל, ספק שביעי) אבל, לולב, דמצותו תלויה, בקרא ולקחתם לכם "ביום הראשון", "לא בקדושת החג", לא מחמירין בה מספיקא, וק"ל) ומה מאד גדלה שמחתה, שמצאנו, בה השיטה הראשונה (דלעיל-שרע הרב ז"ל, את הקדום) הוא לאי אחר, מרבינו הרמב"ן עצמו, דס"ל, דיש להחמיר בכל הפסולין ביום שני (יום טוב שני של גליות) כמו ביום טוב ראשון (ורא בר"טא ריש פרק ג' דסוכה, שהביא כן בשם הרמב"ן, קשה להעתיק הכל) והרי הרמב"ן לשיטתו בזה (כדלעיל העתקה אות ה', ועוד כ"כ פעמים) דמצות

לולב קשורה "בעצם החג", ע"כ יש להחמיר בה גם כיו"ט שני, וזה באמת דבר נפלא, בעזה"ש.

(ח) כתב הרמ"א (בשולחן ערוך אורח חיים סימן תרל"ט, סעיף ב') ומה שנוהגין להקל עכשיו בשניה, שאין ישיבים בסוכה, רק המדקדקין במצות, י"א משום צינה, דיש צער לישן במקומות הקרים וכו', ולי נראה, משום דמצות סוכה איש וביתו, כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו, שאין לו סוכה מיוחדת פטור וכו', ועיין במגן אברהם (ס"ק ח') דחולק על טעם הרמ"א הנ"ל, עיי"ש, ומטעם אחר יש להקל בשניה בסוכה לפי"ד המג"א, מטעם מצטער, כיון דאינו יכול להיות שם עם אשתו, ומצטער פטור מן הסוכה, עיי"ש (בביאור כנאן, מה שרשום אצלי משנים קדמוניות, אחשבה, דמדידי הוא, ובה"ל, לכאורה יש להקשות, לפי טעם הרמ"א והמגן אברהם הללו, להקל בשניה בסוכה (או מטעם תשוב כעין תדורו-דאינו יכול להיות שם עם אשתו-כג"ל דברי הרמ"א, או מטעם מצטער-כג"ל דברי המג"א) תינתן, במי שהוא נשוי אשה (אף במי שאין לו אשה, גרוש-ואלמן ה"י, י"ל בדידה לא פלוג, אחר דכל דכותיהו אינן שרויים בלא אשה) אבל מה נעשה בכל הגדולים, מ"ן י"א ולמעלה, על מה הם פטורים משניה בסוכה (קשה לומר בהו, תי"נ"ל, לא פלוג, (מבוכ) ויש לתרץ על פי דברי הרמב"ן ז"ל בפרשת אמור-על הקרא בסוכות תשבּו שבעת ימים "כל האורח בישראל" ישבו בסוכות, שכתב ז"ל, ואמר כל האורח בישראל, כלומר, כל אשר הוא מישראל מגדול ועד קטנם, "שלא יהיה די באחד מבני הבית לדור בסוכה, והשאר ישבו בבתי", אבל כולם ישבו בסוכות, ע"כ, כתבנו ביאור דברי הרמב"ן אלו בשנה עול"ט, מהו ההוא שאחד ישב בסוכה והשאר יהיו פטורים, דכונת הרמב"ן, דהוא"ו דסגי "בראש הבית" (עיקר שם "בית") הוא ישב בסוכה "במקום כולם", דכל ב"ב "נטילין ל"ל למצות סוכה שלו שהוא מקיים כעת "זכר לסוכות דמדבר" (עיי"ש, כי קשה להעתיק הכל פעם שנית) לפי זה, י"ל, דאף אליבא דאמת, דאמרה תורה, כל האורח בישראל ישבו בסוכות, וכולם בפ"ע חייבים לעשות זכר בישיבתם בסוכה, מ"מ, זה נשאר גם אליבא דאמת, דבגונא, "דראש הבית" פטור מסוכה, גם אינן פטורים, וכיון דלפי דעת הרמ"א והמג"א הנ"ל, "פטורים ראשי הבית משינה בסוכה", גם כל הנטילין אליהם פטורים, כן מצאנו רשום אצילנו, והוא חומר למחשבה) אגידה הרגשתי, דהתי"ל של רבותינו ז"ל, נראה, דבאה רק לצדד בזכותא דעם ישראל, אחשבה, דגם הלומד יראה כן במקומות הנ"ל, ע"כ הנני בזה באומר הבא מן החדש, לצדד בזכותא דעם ישראל בהאי ענינא, מדברי הקליר-בזכרונות לראש השנה, וז"ל שם (בפיוט ליום ראשון-זכר כל מעש) זכר נקובי מנות, שבועות מנות, "נדידות המנות", לאמצע יזכור ע"כ, דפי' שם במטה לוי, בהאי לישנא, יש מפרשים, דקאי על ישראל שנודד במדבר, ולא עלו על מותס"ם ע"כ, וכיון דסוכות זכר ליציאת מצרים (זכר לענני הכבוד-סוכות ממש, שעשו ישראל בצאתם ממצרים, לכל חד כדאית ליה, עיין ברמב"ן על הקרא כי בסוכות הושבתי וכו' (ויקרא כ"ג, מ"ב) ובשרע אורח חיים סי' תרכ"ח, ובגו"כ) וכיון דלא עלו ישראל על מותס"ם במדבר ("נדידות המנות", כדלעיל דברי הקליר-הפ"י מט"ל) ע"כ נהגו להקל בזה "בשינה-בסוכה", כיון דגם אז (בזמן עיי"ש) "לא ישנו ישראל בסוכות", הרי זה דבר חדש, וטעם חדש-בזכות של ישראל.

בבא זמן שמחתנו, בשעט"ז, נאחל בזה, להמוני קוראינו מקרב גם מרחיקי, שמחת יום טוב כמצוה בתורת מחמדינו, יהא רעוא, נזכה בימים אלו לשבותינו, מקום המקדש בית מאויינו, בימינו ובימיכם תחזינו עינינו, אכ"ר.

חמיידא דאזרייתא

פניני הלכה מאת הר"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

האם יש מקום לחומרת נחלקה העלה האמצעי בשנה זו

הנה יש רבים המתייגעים וטורחים לבדוק בחיפוש אחר חיפוש בכשרות הלולב, האם לא נחלק העלה האמצעי, ונבוא להעמיד דברים על אמיתותם, האם בכלל יש מקום להחמיר בעניין זה בשנה זו שלפנינו, בה היום הראשון של חג חל בשבת, ואין נוטלים את הלולב בשבת, כך שקיים מצות לולב השנה הוא רק בימי חול המועד.

א. גדר פסול נחלקה התיזות מדין חסר או הדר

צדדי הספק בפסול נחלקה התיזות

א. מבואר בגמרא (סוכה לב): "אמר רבי יהושע בן לוי, נחלקה התיזות נעשה כמי שניטלה התיזות, ופסול".
ויש להסתפק בגדר הפסול, האם הפסול הוא מדין 'חסר', אשר דרשו חכמינו ז"ל (סוכה לד): מדברי הכותב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון, ולקחתם שתהא לקיחה תמה. או שמה הוא מדין 'הדר', כמבואר בגמרא (סוכה לא) שתנאי 'הדר' הוא אף בלולב.

דעת המגן אברהם בשם רבינו ירוחם מצד חסר

ב. המגן אברהם (סי' תרמ"ה ס"ק ו') מביא את דברי רבינו ירוחם (נתיב ח' חלק ג', דף נח;), כי פסול 'נחלקה התיזות' הוא מדין חסר, ולפי זה כתב רבינו ירוחם, שיש להכשיר נחלקה התיזות בימי חול המועד, כי דין חסר אינו מעכב רק ביום הראשון, אמנם בשאר הימים אינו מעכב. וכן כתב השולחן ערוך הרב (סי' תרמ"ה ס"ק), וכן הכריע המשנה ברורה (סי' תרמ"ה ס"ק י"ז).

הוכחת הגרעק"א בדעת התוספות מצד הדר

ג. הגרעק"א (השלם, סי' תרמ"ה ס"ק א') כתב להוכיח, על פי דברי התוספות (סוכה כט: בד"ה נקטם) על דברי המשנה (סוכה כט:) נקטם ראשו פסול: "לכאורה מיידי בשני עליון האמצעיים היוצאין מראש השדרה. אבל קשיא בדגמרא (לב) קאמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיזות פסול, והן אותן העליון האמצעיים, והא אפילו בנקטם ראשו פסול, כל שכן נטלו לגמרי כו', אי נמי, אצטרך ליה לרבי יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה, דסלקא דעתיה דחשיב הדר טפי מנקטם", הרי מבואר בדברי התוספות כי סיבת הפסול של ניטלה התיזות הוא מדין הדר, שעל כן היה צד להכשירו יותר מנקטם ראשו, ועל זה קא משמע לן רבי יהושע בן לוי לפסול אף ניטלה התיזות. ואם כן, משמע מפשטות דברי התוספות, כי ניטלה התיזות פסול הוא מדין הדר. מעתה, מאחר ובגמרא אמרו 'נחלקה התיזות נעשה כמי שניטלה התיזות ופסול', הרי תלו את שני הדינים יחד, ומבואר בו, כי אף פסול 'נחלקה התיזות' לדעת התוספות, הוא משום הדר ולא משום חסר.

משכך הניח הגרעק"א את דברי המגן אברהם בתימה, מה טעם הכריע כדעת רבינו ירוחם להכשיר נחלקה התיזות בשאר ימי המועד, כיון שהוא מדין חסר הכשר בשאר הימים, הרי לפי הבנת התוספות נחלקה התיזות הוא מדין הדר, שיש לפסול בכל ימות המועד גם כן.

יישוב דעת המגן אברהם

ד. בספר חיים וברכה (את קפ"ג) הביא לתרץ בשם המהרש"ם מברעזא, כי לעולם תמימת הגרעק"א היא התמוהה ועומדת, שכן פסול הדר בשאר הימים הוי גם כן מחלוקת, כשדעת הרמב"ם (פ"ח מלולב ה"ט) והרבה ראשונים, שפסול הדר אינו פוסל בשאר הימים, ורק דעת הרא"ש

ביאור דעת הגרעק"א שתמה על המגן אברהם

ה. בביאור דעת הגרעק"א, שלא החזיק את הדבר לספק ספיקא, ותמה על דברי המגן אברהם, אפשר לדחוק בכמה דרכים.
א' ייתכן והגרעק"א סבור היה משום מה, שאין אפשרות לצרף את שיטת הרמב"ם בעניין פסול הדר לשאר ימי המועד כספק ספיקא, אם כי הדבר תמוה, שכן המשנה ברורה (סי' תרמ"ט ס"ק ל"ז) מציין כי רוב הראשונים סבורים כדעת הרמב"ם, שאין פסול הדר בשאר הימים.
ב' ייתכן, והגרעק"א סבר וקיבל את עצם הדברים, אמנם לא ראה מקום ליישב כן את דברי המגן אברהם, שלא הזכיר כלל את דברי התוספות, ולא ציין שטעם הדין הוא מכוח ספק ספיקא, על כן הניח הגרעק"א את דברי המגן אברהם בתימה.
היוצא מדברינו, כי לכאורה המבקש לקבל את דעת הגרעק"א, ולאסור נחלקה התיזות אף בימי החג, עליו להחמיר ולחשוש לנחלקה התיזות בכל ימי החג, ועל כן יהיה עליו לתור ולחפש היטב אחר לולב שאין בו כל בית מיוחס של נחלקה התיזות.

ב. נחלקה ה'תיזות' מהו

דעת הרי"ף והרמב"ם כי נחלקה התיזות הוא ברוב עלים

ו. דא עקא, כי כשאנו באים להגדיר מה הוא 'נחלקה התיזות', יתברר לנו היטב, כי גם אם יש מקום להחמיר, הרי שמאותה חומרה, ועד לאותם דקדוקי בדיקות לבדוק בעלה האמצעי אם לא נחלק במשהו, אין כל שייכות, ובודאי שלא לעיכובא.
כפי שהזכרנו לשון הגמרא הוא 'נחלקה התיזות נעשה כמי שניטלה התיזות ופסול', מעתה יש את נפשנו לדעת מה הוא 'נחלקה התיזות'.
הרי"ף (סוכה טו. מדרה"ף) והרמב"ם (פ"ח מלולב ה"ד) ביארו הכוונה, שנפרדו רוב העלים, זה הוא 'נחלקה התיזות', וכן הביא השולחן ערוך (סי' תרמ"ה ס"ג) את הדין, כשהרמ"א מציין כי הכוונה שנפרדו רוב העלים, אז נפסל הלולב משום 'נחלקה התיזות'. המגיד משנה (פ"ח מלולב ה"ד) מביא, כי כך סברו הרבה ראשונים, ביניהם הרמב"ן, ועוד.
לפי שיטה זו, הזכירו הפוסקים (סי' תרמ"ה ס"ק ד'), כי אין כל עדיפות לשלימות העלה האמצעי יותר משאר העלים, אלא הדבר תלוי ברוב העלים, יהיו איפה שהיו.

דעת רש"י כי נחלקה התיזות הוא בעלה האמצעי

ז. מצד שני, מצאנו לשיטת רש"י, שכתב (סוכה לב. בד"ה נחלקה): 'נחלקה התיזות, שני עליון עליונים אמצעים, ששם השדרה כלה, נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העליון שלמטה מהם', הרי שהמדובר על העלה האמצעי, שנפרדו עליו זה מזה.
ועדיין, רש"י הזכיר בדבריו 'ונסדקה השדרה עד העליון שלמטה מהם', הרי שאין די בכך שהעלים נפרדו בכדי להגדיר כאן פסול של

'נחלקה התימות', אלא מדובר בהתפרדות העלים זה מזה עד למקום השדרה, כמשמעות דברי רש"י.

השיטות בדעת רש"י אם בעיני גם לסדק בשדרה

ח. יש לציין, כי בדעת רש"י מצאנו לכמה מגדולי הראשונים, כאור זרוע (להכות סוכה ס"י ש"ו) ועוד, שביארו בדעתו, כי רק אם נסדקה השדרה עצמה גם כן, אז נאמר הפסול של 'נחלקה התימות', אמנם ככל והפירוד הוא רק עד לשדרה, ולא בתוך השדרה עצמה, אין בדבר כל פסול. אם כן, התרומת הדשן (ס"י צ"ו) כאשר נשאל על דין נחלקה התימות, שנאמר בדבר כמה שיטות, כותב כי המנהג הוא כדעת רש"י, שפוסלים אם נחלק העלה האמצעי עד לשדרה, ולא עד בכלל, וכן הביא הרמ"א (ס"י תרימ"ה ס"א) בתחילת דבריו, את דברי התרומת הדשן.

חומרת הרמ"א בדעת הרשב"א והר"ן בשם יש אומרים לפסול גם בנחלק מעט

ט. מיהו, בהמשך דבריו כותב הרמ"א: "מיהו לכתחלה, מצוה מן המובחר, נוהגין ליטול לולב שלא נחלק העלה העליון כלל כי יש מחמירין אפילו בנחלק קצת", כמובן, אשר דברים אלו אינם אמורים בשיטת רש"י, אשר הזכיר בדבריו כי הפסול הוא רק בנסדק כל העלה עד השדרה. הכוונה בזה הוא לדברי הרשב"א (בבא קמא צו. ב"ה נחלקה) והר"ן (סוכה טו. מדרה"ף ב"ה אמר רב הונא) הכותבים בתחילה, כי יש שביארו הכוונה שנפרד רוב העלה האמצעי, ואם כי לא כתבו לבאר כן להדיא בדעת רש"י, מכל מקום משמעותו כי בדברי הרשב"א כי דעתו לבאר כן בדעת רש"י, ולאחר מכן הביאו, כי יש אומרים כי אפילו נפרד מיעוט פוסל, והוא כוונת דברי הרמ"א שמצוה מן המובחר להחמיר כדעה זו, שלא יהיה אפילו מיעוט העלה האמצעי נפרד.

הרי לנו כי מדובר בדבר חידוש, שכן לדעת הר"ף והרמב"ם אין הפסול רק בנפרד רוב העלים, ואילו לדעת רש"י יש אומרים כי הפסול הוא רק בנסדק גם השדרה, או לכל הפחות בנחלק העלה האמצעי עד לשדרה, ולדעת הרשב"א והר"ן משמע כי הפסול הוא רק בנחלק רוב העלה האמצעי, ואילו הרמ"א מחמיר כמו השיטה היחידה שפסול 'נחלקה התימות' הוא אפילו בנחלק מקצת העלה האמצעי, ועל כן מצוה מן המובחר שלא יהיה בו נחלקה התימות כל עיקר.

דעת החזו"ן איש שמעיקר הדין אין לחוש אף בנחלק רוב העלה האמצעי

י. הגר"א (ס"י תרימ"ה ס"א) אחר שהתייחס לכל שיטות הראשונים הנ"ל כותב, כי העיקר הוא שהפסול הוא ברובו של העלה האמצעי. וכתב על זה החזו"ן איש (א"ח ס"י קמ"ה ס"ק א'), כי בוודאי אין כוונת הגר"א לומר שמעיקר הדין הפסול הוא ברובו של העלה האמצעי, שהרי זה אינו, כי דעת הרבה ראשונים שהפסול הוא רק ברוב עלים, ואין כוונת הגר"א אלא, שהבא להחמיר כדעת רש"י, יש לו לעשות באופן שיהיה הפסול בנפרד רוב העלה האמצעי, והיינו שהכרעת הגר"א הוא הכרעה אצל המחמירים, אך אינה הכרעה מעיקר הדין, כי מעיקר הדין בוודאי שלא היה מקום לחוש לדעת רש"י, במקום שיטת הרבה ראשונים, ועל כן כשאין לו לולב רק כזה שנפרד רוב העלה האמצעי, בוודאי שיכול לברך עליו, והואיל ואין זה אלא חומרא.

המקום להקל יותר בשנה שחל יום ראשון של סוכות להיות בשבת לעומת שנים אחרות

יא. נמצא, כי בנחלק העלה האמצעי, אפילו בשנה בה חל יום הראשון של סוכות בימות החול, ויש חובת נטילת לולב מן התורה ביום הראשון, ואז פסול הן פסולי הדר והן פסולי חסר, מכל מקום יהיה כשר לברך עליו על נטילת לולב, הואיל והחשש כדעת רש"י בעוד שלא נסדק העלה האמצעי עד השדרה, הוא חומרא בעלמא. ומעתה, ככל והדבר נוגע לשנה זו, בה אין כלל מצות נטילת לולב ביום הראשון, אם כן הרי הדבר קל בהרבה, א' חוב שאר הימים אינו מדאורייתא רק מדרבנן, ב' לדעת רבינו ירוחם פסול נחלקה התימות

הוא מדין חסר, ואינו פסול בשאר הימים. ג' אף לדעת התוספות שפסול נחלקה התימות הוא מדין דר, מכל מקום דעת רוב הראשונים שפסול הדר כשר אף בשאר הימים, כמו שהביא המשנה ברורה (ס"י תרל"ט ס"ק ל"ו), על כן בוודאי לא יעלה על הדעת שיצטרכו להחמיר בחשש זה בנחלק העלה האמצעי.

חמשת הצדדים להקל בשנה בה חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת

יב. המורם מכל זה, כי יש חמש צדדים לקולא בנחלק העלה האמצעי כשאין חובת הנענועים מן התורה. א' לדעת רבינו ירוחם פסול נחלקה התימות הוא מדין חסר, הכשר בשאר הימים.

ב' אף לדעת החולקים שפסול נחלקה התימות הוא מדין דר, דעת רוב הראשונים להכשיר גם פסול הדר בשאר הימים.

ג' אף לדעת החולקים לפסול הדר בשאר הימים, מכל מקום לדעת הר"ף והרמב"ם והרמב"ן, אין הפסול רק בנפרד רוב העלים, ולא רק בנחלק העלה האמצעי.

ד' אף לדעת רש"י, שהפסול הוא בנפרד העלה האמצעי, ייתכן והפסול הוא רק בנפרד עד לתוך השדרה, או עד לשדרה לכל הפחות, ועל כן אין להחמיר בפחות מכן.

ה' לכל זה יש להוסיף כי בימי חול המועד החיוב הוא מדרבנן, ובוודאי שאין צריכים להחמיר בכל זה.

ג. לימוד זכות על המחמירים שמא יבוא משיח צדקנו ויהיה חיוב מן התורה כל הימים

המקום להחמיר מוחשש שיבוא משיח צדקנו ולא יהיה סיפק בידו לרכוש ארבע מינים אחרים

יג. בשולי הדברים יש להוסיף, כי בכדי ללמד זכות על המחמירים לדקדק ולחפש אחר לולב שלא נחלק בו כלל העלה האמצעי, שכאמור בשנה זו לכל הפחות, מדובר בחומרא גדולה מאד, הרי שאפשר ללמד עליהם זכות שהרי כולנו מאמינים בני מאמינים אנו כי 'יבוא משיח צדקנו לגאלנו, ואם יבוא משיח צדקנו בתוך המועד, יהיה עלינו חיוב נטילת לולב מן התורה כל שבעה, ועל כן חוששים הם שלא יהיה סיפק בידם להתארגן עם לולב הכשר מן התורה לכל שבעת הימים, על כן מחמירים הם אף בשנה זו, למצוא לולב שלא נחלק העלה האמצעי שלו כלל.

מיהו בזה יש להוסיף, כי עדיין ייתכן שבשאר הימים, אף בבית המקדש בה החיוב הוא מן התורה, מכל מקום אין פסול הדר או חסר נוהגים, כשם שמצאנו שיש הסבורים, רמב"ן (סוכה טו. מדרה"ף) ועוד, כי פסול 'לכם' אינו נוהג במקדש בשאר הימים, ועל כן עדיין דבר רחוק הוא לחשוש לנחלק מקצת מן העלה האמצעי בשנה זו.

החוששים להכין כל ארבעת המינים מתחילה שיהיו כשרים לכל שבעת הימים מן התורה שמא יבוא משיח

יד. ואכן מעשה רב הובא (ארבעת המינים השלם עמ' ת"ד), על הגה"צ רבי זלמן בהר"ן זצ"ל, שראה יהודי הרוכש אתרוג חסר בשנה בה חל יום ראשון של חג להיות בשבת, וטען לו, כי לא טוב הדבר אשר הוא עושה, שכן מהרה יבוא משיח צדקנו, ויהיה אתרוג חסר פסול כל שבעה.

ויש לציין כי בתשובות בנין שלמה (תיקונים והוספות לס' כ"ט) כתב להפליא, מה שייסד הקליר ביוצר ליום ב' של סוכות: "קחתם בדמים יוכשרו לשם איום, ראויים להינטל בזה ראשון יום", וביאר באריכות כי דבריו מתייחסים לשנה בה חל יום ראשון של חג הסוכות בשבת, ועם כל זה 'קחתם בדמים יוכשרו לשם איום', תנאי הוא שישלמו כל סכום המוקח לפני יום טוב, שלא יהיה בחשש שאול, ואף שאין שאול פסול ביום השני, מכל מקום יש לחוש שיבוא משיח צדקנו ויהיה שאול פסול גם בשאר הימים, על כן צריכים לכתחילה להתנהג עם רכישת ארבעת המינים גם בשנה בה חל יום ראשון של חג בשבת, כאילו יהיו נוהגים כל שבעה מן התורה.

א. אם כי דעת הריטב"א (סוכה כט: ב"ה לולב), כי פסול הדר היה נוהג במקדש כל שבעה, אמנם דעת הראב"ד (תמים דעים ס"י רכ"ז וס"י רל"ג) כי פסול הדר אינו נוהג אף במקדש רק יום ראשון.

במשעולי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון קלד | סוכות פ"ז

אנו לי-ה ועינינו לי-ה - האורות המקיפים והפנימיים

הכוונה בתפיסת הבריאה אינה רק למציאות כל הנבראים הדוממים ובעלי החיים, אלא בעיקר למציאות האדם וכיצד שהוא תופס ומכיר את עצמו ואת כל הנבראים שעמו כולם כבעלי חוויה עצמאית. ובאמת הם [כפירוש הראשונים על הפסוק] 'בדמותם ובצלמם', של בוראם - המוסתר מנגד עיניהם ומהכרתם להרגיש שהוא סיבת קיומם וכל מציאותם, ולכן גם הם כמו הבורא - מרגישים וחווים לגמרי כאילו 'מציאותם מעצמותם', ובחירתם חופשית לעשות הכול. ותחושה זאת של 'נסירה' וניתוק של הווית המציאות העצמאית לכאורה, מושרשה וסיבתה האמיתיים, באה מתוך הסתרת הסיבה והשושור האלוקי לכל קיום האדם, והיא מתחזקת בכל ראש השנה, וצדיקי אמת היו מרגישים אותה אף בליבם. וזוהי ה'תרדמה' והשינה הנפולת על האדם, שהוא ערפול הכרתו ביסוד וסיבת קיומו. כהמש"ד שם.

ולחיות שהאדם יהיה מכיר א"ע בהבנת תפיסתו להיות בפני עצמו עם בחירה חפשית, זאת אי אפשר בלתי הסתרה. וכמו שמצינו בהתחלת הבריאה כשעלה ברצונו הפשוט ית' שיהיה יתכן תפיסת הבריאה עם הוויה בפני עצמה בבחירה חפשית, אי נאמר ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן וגו'. כי הוויה בפני עצמה אי אפשר בלתי הסתרה.

רבות מחשבות איש: ונקדים נא דבר בענין מושגי האורות והרעיונות המקיפים והפנימיים בומינו. הנה בימי קדם הרגישו כל הבריות ולא רק יהודים בהתבוננם ביקום את המציאות האלוקית שנקראת בפנינו 'סוכה כל עלמין', שפעלה במוחש והתערבה בעולם במאורעות היסטוריים רבים. מבלי לקלקל בהיגלוה את אפשרות תכונת ה'בחירה' של האדם, בגלל הבנתם הפעוטה בטבע הטבעי וה'עולם כמנהגו נוהג'. כמו כן הם הרגישו גם בדעתם במציאות אלוקית עמומה על האדם עצמו ורעיונותיו הערכיים שלא להיות כחיות השדה, וגם בהשאת הנפש הקיימת מעבר לתודעה הפשוטה של האדם, וכפי תופעת ה'דיבוקים' שהייתה נפוצה וכדל'. הדורות הקודמים לא היו מפשיים נבערים מדעת להאמין בכל הבל ורעות רוח כפי שחושבים עליהם הטיפשים האמיתיים היום. וכידוע שאף הכופר הארור היהודי הראשון, שפינה את זאת ההכרה במציאות ה' הסובבת כל עלמין, עוד הסכים והוכרח להודות שלפחות העולם עצמו הוא אלוקות מורגשת ה'ממלאת אותה' בחיותה וכוחה תנועתה. ועד לפני כמאה ועשרים שנים, עוד חשו בעצמם פילוסופי האומות הגדולים, כי מחשבות האדם אינן עולות בו מעצמו כפי שנראה כיום. אלא הן הגלות נגלות של רעיונות ואידאות אדירים הקיימים מימות עולם והם מקיפים את בני האדם כמציאויות ישותיים קבועים בפני עצמם בטבע, המתלבשים בבני אדם, ובני האדם אינם רק כמו שבשבת רוח המגיבה לכוונה של הרוח הנושבת מכוונת עצמה. ומשתעבדת יותר 'תפיסת הבריאה' את עצמה כדוהיה בפני עצמה, חישו והיו הדעות הקומוניסטים כי האדם ומחשבותיו אינם קשורים לשום רעיון ודבר רוחני שמעבר להם או מתוכם אלא הם תוצאות מצבו החומרי ומעמדו הכלכלי והחברתי בא הוא נמצא בפועל, ולכן העשירים הם בעלי גאווה ומידות רעות והעניים הם נחשלים ונעושים וכו'. ואחרים חשבו שמחשבות האדם אין בהם כלום רק הם תוצאות יציריו ודחפיו הפנימיים והבהמיים האישיים. ומכוח טענות אלו עשו מהפכות אדירות בסדרי השלטון והחברה כל אחד בדרכו הרצונית. ובדורות הבאים עם ההעמקה בהסתר האלוקי והתגברות תפיסת האדם את עצמו כדוהיה בפני עצמה עם כוח מדע אדיר להטיב ולהרע, ואחר מאות המיליונים שנהרגו מכוחו בשתי מלחמות העולם, וכן בשלטון הקומוניסטים, הנה הם שהראו לכול כי האדם בכפירתו ובהתעוררותו מכל נובלות חכמה של אמונה כלשהי כמה שמעבר לטבע, נרוע ומתועב הרבה יותר מבוססו מכל חיות השדה האכזריות ביותר. ומאז האדם אינו מאמין לא רק ברעיונות רוחניים של שוויון או חירות או אחוות עמים, אלא כופר אף בהגדרות פשוטות של השפה האנושית, מהו צדק ומהו יושר, ומהו מוסר ומהו עוול, ולדעתם כיום הכול הוא רק הסכמות אנושיות מושללי יסוד וסיפויים (נישבים) ולבושים בעלמא לדברים שאינם קיימים כלל, ואין שום אמת בעולם רק חוקים וחלשים כמו בטבע הפרא (הגנון) וכו'. וככל הדברים הנקראים בעיניהם עוד כקדמה והתקדמות, הנה הם שוואים ומתעבים בכל כוחם את ישראל החרדים לדבר ה' החשים גם כיום את מציאות ה' הסובבת והמקיפה אותם בהגותם עליהם בכל תולדות הדורות, וגם את מציאות ה' הממלאת אותם בפנימיותם במשפטים ישרים ותורות אמת, ובחוקים ומצוות טובים והצדיקים שבהם חשים בדעתם מעצמם ב'אמי' ששון ומועדי קדש וחגי נדבה, את קדושת השבת וכבוד דוהיה הרגל וחשיה את החבדלים בין קדושת שבת לקדושת יום טוב ובין יום השביעי לששת ימי המעשה ואת הבדלת וקדושת ישראל בקדשת ה' ממומאת העמים והאומות. הנה כל בחינות הקדושה שבהם דיברו הצדיקים היו מוחשיים

'מאסף אותנו לביתו': השפת אמת בד"ת לסוכות תרל"ה, שבראש כתב שהם רק 'לקוטי דברים', כלומר שהד"ת לשנה זו הם רק לקוטים קצרים ממה שחשב ואמר בשולחנותיו הקדושים בימי ההג. והרי כל תורותיו מצטיינות במיצויים של רעיונות עצומים בדברים קצרים, אכן בשנה זו, הדברים קצרים עוד יותר ולכן הוא מתאר את מצוות הסוכה בכמה מילים קצרות אך ציוריות מאוד ורבות משמעות ועומק.

סכות נק' חג האסיף שכל אחד מאסף כל רכושו לביתו. ולכן צריכין לזכור כי **אנחנו וכל אשר לנו להשי"ת**. וכמו שכאן היא זמן אסיפה כמו כן הוא לעילא שהקב"ה מאסף אותנו לביתו והוא הסוכה.

והיינו שבחג הסוכות ישנו ביטוי מוחשי ומציאותי לעובדה כי 'אנחנו וכל אשר לנו להשי"ת', והוא מצוות הסוכה שהיא כידוע הדבר היחיד בומינו ש'שם שמים חל עליה' בכך שהיא נאסרת בהנהג כהקדש כל שבעה, (ספרי א) והיא הכונסת את ישראל לתוכה. ובהמשך דבריו שם באותה שנה ישנו ביטוי נשגב נוסף, והוא **'שאנחנו כמו אורחים בביתו של הקב"ה'**, ולכן בשמ"ע האורח מקבל מאת המארח ליווי לביתו, בדמות האחרות של שמ"ע ושמח"ת, שהם כבר מה'חיות החדשה' שיוצרת במועדים הללו לכל הנבראים.

שמ"ע הוא ברכת החג. כי מצות סוכה לצאת למדירתו לחסות בצלו ית'. ואנחנו **כמו אורחים בביתו של הקב"ה**. וכן ביום השמיני שלח את העם. ושלוח לשון לוי' שבעה"ב צריך ללות האורחים. והוא מה שמצות סוכה יומי חג נותנין ברכה לישראל לבתיהם... כי בכל שנה ניתן חיות חדש ברה"י ויוכי"פ סוכות לכל הנבראים.

'תחת כותל אחד': ובעומקם דברים אלו בנויים על אמרת הקדוש הנשגבת שבו **עוד קודש מהמגיד מקאונץ** הכותב על מצוות הסוכה שהיא ש'כדרך שהחושק לוקח את חשוקתו תחת כותל לשמח עמה', הנה דווקא בתוך ההסתר שיש 'מאחורי הכותל' של הסוכה והספק, יש את האפשרות של כלל ישראל להסתתר שם ולהיות 'עמו ית' במקום אחד'.

וזהו ענין הסוכה גימטריא הוי"ה אדנ"י, לבוא למקום שכביכול שם נסתר השם הוי"ה בשם אדנ"י. ועל דרך זה פירש המגיד מקאונץ, על פסוק הנה זה עומד אחר כתלניו, כדרך שהחושק לוקח את חשוקתו תחת כותל לשמח עמה, וזהו שנאמר **שעומד עמנו תחת כותל אחד**. וזהו שנאמר מה רב טובך אשר צפנת, על דרך הגל. ואמר אחר כך **תסתירים בסתר פניך**, כביכול במקום שפניך - פנימיות אלוהותך נסתר שם, ונחיה גם אנחנו שם עמו ית' במקום אחד. וזהו שנאמר תצפנם בסוכה, כנ"ל בסוכה מורה על זה, והכוכבים נראים בתוכה מורה על אורות הפנימיים המאירים בסוכה כנ"ל.

ובפשטות הכוונה כבספד"ק, שדווקא ההסתר שהקב"ה מסתיר את עצמו מישראל בימי הדין, הנקראים 'בכסה ליום הגיו' ו'פנימיות אלוהותך נסתר שם', ולכן 'נסתר השם הוי"ה בשם אדנ"י', והוא מאפשר את העמידה של ישראל יחד איתו תחת הכותל, ולשם כך נועד ההסתר של הדין הימים הנוראים, כדי להגיע לסוכה יחד עם הקב"ה. אמנם הדברים צריכים ביאור עצום, שהרי כבספד"ק חג הסוכות הוא כבר הגילוי העצום של השמחה בהשי"ת, הן בסוכה בחד' ו'ישמחו בך כל חוסי בך... ותסך עלימו ועלצו בך וידעי שמך', והן בד' המינים שכתוב בהם בפירוש בתורה ושמחתם לפני ה' אלוהיכם. א"כ צ"ל מאוד איזה 'הסתר וכותל' מהאלוהות יש בחג הסוכות עד ש'פנימיות אלוהותך נסתר שם', המאפשר תחתיו את ההתייחדות של ישראל וקוב"ה.

'כהויה בפני עצמה': ולהבין את היסודות הפנימיים של חג הסוכות ושמ"ע וטרם נביא דברי קודש הר"פ מקארעין אודות החג, נחזור על מושג ה'נסירה' כמו שביאר בספר סוד ישרים על ראש השנה אות פ"ו, שהיא מחשבת 'תפיסת הבריאה' את עצמה כדוהיה בפני עצמה, שאינה תלויה בדבר ובאיש, ויש לה גם בחירה חופשית לעשות כרצונה. תפיסה עצמאית ונפרדת הנפתחת ומתחדשת ומתעצמת מחדש בכל שנה ביום יצירתה הראשונה.

ועין שבראש השנה מתעורר תמיד מוצאת הנסירה כ"ד בהאר"י הק' ז"ל, כי אז מתחיל להתעורר מהתחלת הבריאה. שבכל ר"ה פותח השי"ת מחדש תפיסת הבריאה, שיהיה לה הוויה בפני עצמה עם בחירה חפשית, ומחמת זה יכולה הבריאה להתרחק כ"כ בהעלם הסתרה עד שלא יכירו כלל את מקור שורשה.

צילא דמהימנותא: והעניין הוא שכבר כתב הרמב"ן בטעם מצות סוכה, (ויקרא כ"ד ז') 'והזכרון, שידע ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והטעם היה עמם לא חסרו דבר'. וכשמע שמצוות סוכה היא לזכר כל ניסי המדבר, באר, מן, וכן מה שאמר הכתוב - שמלתך לא בלתה ורגלך לא בעקה זה ארבעים שנה, ורק הדבר הגדול שבכולם הוא הסוכות או עניי הכבוד. והיו שאף שההליכה במדבר הגדול והטורא ארבעים שנה היה ליסבת חטא המרגלים, הנה עיקר העבודה של ישראל הייתה להראות בקב"ה באהבה, ודווקא אז התגלתה להם חריבתו של הקב"ה. לעמו כסוכות ובעניי הכבוד ובכל הניסים הנלווים מן ובאר וכו', בגלותו בכך שכל תכלית אותה דחייה ו'נסירה' הייתה לרוממם ולגדלם 'למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך' למען יעמדו ויקבלו באופן עצמי בהכרתם ובידיעתם מתוך בחירה ורצון שלהם עצמם את אמונתו ומלכותו עליהם ועל זרעם. להפנים זאת בדעתם המוחשית 'למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על כל מוצא פי ה''. על זאת באה מצוות הסוכה, המראה את האהבה וההודיה שבין קוב"ה לישראל, דווקא בעת הדחיית הקשות של החורבנות והגלויות עד היום הזה, בכוח האמונה העזה, אמונה שבאה לא רק בעת קטנות בעת יציאת מצרים, שהקורבה הייתה מוחשית ופנימית, כמו האוכל שהאדם מספקת לתניקה, בבח"ה המצה שהיא מיכלא דמהימנותא. שהוא דבר פנימי ומורגש בגוף כמו אותם עצעונים ומיני מתיקה. אלא בבח"ה של גדלות בה האמונה היא מקיפה וכוללת את כל הנהגת האדם בבית וכסוכה החוסה בה כמו בצל חיצוני מקיף שבא מדבר שממלע לראשו והשגתו. בדברים שאינם מובנים כל כך לחוסה, כמו שהיו כל הניסיונות במדבר, וזה נקרא 'צילא דמהימנותא'. והחיסיון באור המקיף הוא של הקב"ה הוא שול הקיום של כלל ישראל גם כיום, בח' 'סוכת דוד הנפתלת', וכשהיה מתוודע לאור המקיף השומר עליו ומגן עליו בכל הניסיונות והצרות והדחיות וה'נסירות', והוא נעשה מודע ומפנים בדעתו את מעצמות האור הזה בהבנתו, ובפרט אחרי יחזק"ל שהוא טהור וזך בתשובה והוא מסוגל וזוכה להבין את כל מהלך דרכו עד הנה שהיה הכול מכוון מהשמים לטובתו, אין לו שמחה גדולה מזו. וזאת היא פשרה ה'דעת' והשמחה של חג הסוכות בעיקר בזמננו. והוא 'זמן שמחתנו' דייקא, בשל הפגמות האור המקיף של קוהותיו שהיו בלתי מוסכרים ומובנים לו, ועתה עם תשובתו הם מובנים לו כאור פנימי ושקורותיו אלו על אף הדחיות והנסירות והנפילות הם שהביאורו למקומו הראוי עכשיו.

הרגשה בהנהגה: אמנם כמו בדוגמא, יש בדברים שהם כל כך מקיפים בהתנהגות הוריו אליו, עד שאין לילד כל הרגשה אפי' קלה מהם. וזה משל להנהגת ה' עם הגויים שהיא כל כך גבוהה ונעלה מהזם ואין להם שום חלק והרגשה בה. מציא"ל לעם ישראל אם כי אינם משיגים ומבנים את ההנהגה של האור המקיף, יש להם לכה"פ הרגשה שישנה הנהגה שהיא מעבר לדעתם והשכלתם והם מאמינים בה ושומעים איתה, ואם ניתן להם הם זוכים גם להפגמה בהבנתם בדעתם. כבספר ברוך ישירי על שיעור עצרת אורא כה.

והנה יש שני מיני אורות מקיפים אחד נקרא אור המקיף מבחוץ, וזהו מה שמנהיג את האדם ומקיף אותו למעלה מדעתו והאדם אינו מרגיש כלל איך שהשי"ת מקיף אותו. והשני נקרא אור מקיף מבסמך היינו זה ההנהגה שמרגיש בה אדם ומכיר שהשי"ת מקיף אותו ומנהיגו בהשגחתו, וזה הוא נגד סוכה שמרגיש האדם בהנהגתו. אבל בית הוא הגנה שאין האדם מרגיש בה כמבואר. וזהו החלוקה בין ישראל לעכו"ם כי אורי יתברך מקיף גם את העו"ג כד' בכל מקום מוקטר מוגש לשמי וגו' אלא אצלם הוא אור המקיף מבחוץ, וזה נקרא ירומם סלה. שהשי"ת מנהיג עמהם למעלה מבחירת דעתם כ"ד בגמרא (פסחים) אגפי דרומא (הצבאות הרומאיות) - בהא נחתין ובהא סלקין (שחושבים מבוקר עד ערב לרעת ישראל). אכן בישראל הוא מקיף מבסמך שהשי"ת מסר כל טובת הנאה בידם, שיהיה להם עבודה בבחירת דעתם. ומזה האור המקיף מבסמך ממשיכים ישראל את אור אצלם ועושים ממנו אור פנימי כדאיתא בהאר"ה הק' ז"ל שיע"י ארבעה מינים שבלבבות האדם הם האור הקדוש המהסבה שהוא בבחינת מקיף בקרבו ונעשה ממנו אור פנימי ועי"נ נתמלאו החללים שיש בין אורי יתברך לתפיסת אדם.

סוכה - רוח הקודש: ובספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן כא. שהאור המקיף הוא רוח הקודש, שהוא הרגשה הבאה מהמקום באלוקות ששם ידוע ונראה הכול, וכל הקדושה והאמת ברורים בגילוי אלקות בדירה, ומה ברור ונראה גם כל מה שיהיה והיה, עד שכבר אין בחירה מעשית לעשות אחרת מהנראה לעין כאמת מוחלטת. וא"א להבין זאת ההרגשה מהאור המקיף יחד עם תחושת ואפשרות הבחירה שיש לנו בפנימיותנו, בגלל עצם חיותנו תחת יכולת ואפשרות הבחירה. וכמו אדם מנוגד שאין לו בחירה לרוץ לכביש כאשר יש תנועת מכונית שתאפשר כמו הבחירה המעשית שיש לילד קטן שאינו מבין את הנראה לו. הבחירה שיש לילד קטן הוא רק בגלל שאינו יודע באופן מוחלט וברור את המציאות ואת התוצאה האמיתית של המעשה.

ושפע אלקי הואת הוא בחינת סכה, כי סכה הוא בחינת שסכה ברוח הקדש, כי רוח הקדש הוא שפע אלקי... בחינת מקיפין, שהשכל הזה הוא גדול עד למאד, עד שאין המח יכול לסבלו ואין נכנס במה, אלא הוא מקיף את הראש. כמו שאנו רואים כיחם כחמות עמקות, שהם יכלת במח האנושי להבין על בוריו, כמו כמה וכמה מבוכות שאנו נכנסים בהן, כמו ידיעה והבחינה, שאין מח של אנושי יכול להבין את ידיעה הוואת. והשכל הזה הוא בחינת מקיף, שאין נכנס בפנימיות המח כי אם מקיף אותו מבחוץ, והשכל הפנימי מקבל חיותו

נראים להם בהבנתם את האלוקות. ואנו בזמננו נלמד ונבין מפייהם ומפי תלמידיהם את הדברים, ומה נשאר להבין ולחוש גם בזמננו אחרי כל ההסתרים המתחזקים מידי שנה. וכמשי"ת.

מקבל ומשפיע מקיף ומוקיף: ובאמרי פנחס שער ד אות יד (מהספר תוספתא למדרש פנחס) כתב אשר כל הבחינות העליונות שבסטרא דקדושה. כולם מתייחסות זו לזו באופן שהן מקבלות מהבחינה היותר גבוהה, ומשפיעות לבחינה היותר נמוכה מהן, ולכן לצורך הקבלה וההשפעה, הבחינה היותר עליונה מוקפת מזו שעליה ומקיפה לזו שמתחתיה, ובחינה זו הן קרובות זו לזו עד כדי השפעה קבלה, ולכן מסיבת ההשפעה והקבלה הן נקראות מקיפות או מוקפות, והיינו על שם התייחסותן לבחינה הקרובה אליה.

אדומ"ר זצוק"ל אמר פעם אחת קודם ההקפות. תדעו כי בסטרא דקדושה הכל הוא בבח"ה וז"ל מקבל ומשפיע. מלבד הסיבה הראשונה. וכל מקיף הוא כבח"ה משפיע. וכל מוקף הוא בבח"ה מקבל. והסיבה הראשונה היא בבח"ה מקיף ולא בבח"ה מוקף, ולעיתים לבוא יחי' חידוש נפלא כמו שכתוב ונקבה תסוכב גבר. ולכן אצטנו בזה שבעת ימי החג היינו מוקפים מקדושת הסוכה בבח"ה אור מקיף. והד' מינים השפיעו בנו אור פנימי. ועתה יציאנו מן הסוכה יציאנו מן בח"ה מוקפים וצריכים אנחנו להיות בבח"ה מקיפים. להמשיך בעוה"ז השפעות דקדושה. וכפי ערך המדרגה של קבלתנו בעת היותנו מוקפים. כן ערך המדרגה שנוכל להיות עתה בבח"ה מקיפים. ועי"נ אמרו חז"ל שאסור לתרום שלא מן המוקף. והמבין יבין. וסיים דבריו בזה הלשון. וכיון שחז"ל קראו ענין התקרבות ב' דברים זה לזה בלשון מקיף. לפי ה' י"ל טעם ג' על השם של הקפות שמשמעותו הוא שעתה בעת ההקפות מתקרבת נכנסת ישראל לאביהם שבשמים ונעשה יחוד קוב"ה ושכינתה להשפיע לנו כל מיני השפעות טובות דקדושה. הן ברוחניות והן בשמיות. עליו ועל כל ישראל. אמן.

מקיפים ופנימיים: ולביאור הדברים הנה ידוע בספה"ק שמצוות הסוכה הוא אורות מקיפים, ומצוות ד' המינים הוא אורות פנימיים, והוא גם כפשוטו המוחשית של שני המצוות. שבסוכה האדם נכנס כל כולו לתוכה והיא מקיפתו ומסבכתו מכל עבר, ואת הד' מינים הוא מקיף ומחזיק בידו ומקריבם אל גופו. וכשתי הפירושים ברשי' האותיות על הפסוק יסוכבנה וכו'. דברים פרק לב פסוק י'. שהקב"ה הורה לישראל בעניי כבוד ובדגלים ובהר כניגית. וישראל הקיפו את אוהל מועד, בד' הדגלים.

יסבכנהו: שם סבבם והקיפם בעננים וסבבם בדגלים לארבע רוחות וסבבן בתחתית ההר שכפהו עליהם כניגית. - יסבכנהו: אשרינו סחור סחור לשכינתה אהל מועד באמצע וד' דגלים לד' רוחות.

ולאנשים כערכנו הסביר מונחים אלו של אורות מקיפים ואורות פנימיים, הר"ר צדוק הכהן מלובלין בספרו דובר צדק - פרשת אחרי מות אות ד', כך.

ידוע דיש אור פנימי ואור מקיף. פירוש - מה שהאדם השיג, זה נקרא אור פנימי. ומה שהקב"ה מנהיגו למעלה מהשגתו זה נקרא אור מקיף והוא מורש הנעלם.

וכמו שגם ביאר בספר סוד ישירי על סוכות אות לט. שהתכלית מצוות הסוכה והכולל שהאדם יפנים את האור המקיף לפנימיותו. וכמשי"ת.

"ולזה מתחיל מצות סוכה בלילה ומצות לולב ביום, כי סוכה מורה על אור המקיף שהוא למעלה מהתפיסה וזה נקרא לילה. אלא שהאדם צריך להמשיך אליו מזה האור המקיף שהוא למעלה מהתפיסה שיהיה ממש בהבנת תפיסתו וכפי מה שממשיך האדם בעבודתו מזה האור המקיף אל תפיסתו כך מתחיל אצלו יום. כי יום רומז על אור שבתפיסת עבודת אדם, ובהלולב ממששים את האור המקיף של הסוכה שיהיה בבחינת אור פנימי, לזה הוא מצות לולב ביום".

והיינו שיש שני הנהגות שהקב"ה מתנהג עם האדם, האחת מובנת על פי דעתו במצוות עשה ולי"ת, ובשכר ועונש וכו' ואחת נעלית הרבה יותר מדעתו שנטרית ומניגה עליו, אף בדברים שאינם בהשגתו. ועל פי משל בעל התניא בסידורו לפסח בד"ה ששת ימים, הדבר דומה ליחס ילד קטן עם אביו בהנהגותיהם. שישנה הנהגה אחת שהאב מתנהג עם ילדו, בצורה שהוא מבין ותובע ממנו כמה דברים פעוטים מגון לסיים את אכילתו ולסדר את חפציו וכו' ונתון לו במתווה כמה עצעונים ומיני מתיקה. והנה לילד אין כל מושג מובן מה הם אב ואם ומה האחריות העצומה שהם נושאים למענו, והוא מודד את אביו ואת טובו רק בדרישותיו הפשוטות והעצעונים ומיני המתיקה שהוא נתן לו, ולפי זה יקבע האם יש לו 'אבא טוב' או לא. ואם יבקש ממנו לא ללכת לכביש או ללכת לישון יחשוב שהוא לרעתו והוא שונא וכו'. הנה זו ההנהגה הוא האור הפנימי שמבין הילד מוטב. אבל ההנהגה האמיתית של האב וטובו שממנה נובעים כל שאר ההוראות והמאבדים של ההורים על ילדם, הנה הם מקיפים וסובבים את השכל של ילדם ואינם מובנים לו כלל. וזה נקרא אורות מקיפים. ומ"מ יש לכל ילד גם איזה הרגשה בטוב המקיף של הוריו עליו, ואף שהוא כועס עליהם ובוועט וכו', הנה לא יחפון להישרא לבדו בדרוב או להיות לעצמו באולם חתונות עם קהל רב וכדו', ואם יאבד מהם באחד המקומות האלו אגב כעסו עליהם והסתרתו מהם, הנה במצואו אותם ישמח שמחה גדולה למרות הכול, כי הוא מרגיש את תלותו בהם. והנה נקרא שהשכל מהאור המקיף של הנהגת הוריו ונכנס קצת ובוועק לתוך האור הפנימי בשכלו והבנתו של הילד והה מביא את השמחה. ועל אחת כמה וכמה כשהוא גדל ומתבגר ומקבל 'דעת' ועומד על דעתו, הנה הוא מבין ומפנים את חסדי הוריו יותר ויותר.

נתרבה ממלת האורח רק **גר כזה שיתכן לקרותו אורה**, כלומר שכבר **בננה בתוך עמי ע"י חוק עבודתו**. ואחר כמה בירורין בננה הגר ג"כ בתוך עמי כי הבלא דפומא לא אתעביד כדאיתא בזה"ק (מפסיקא ק ע"ב) אבל כל עוד שלא בננה עדיין זה הגר בתוך עמי. אינו יכול לקיים מצות סוכה... שקרבן פסח הוא אור פנימי מ"מ יכול הגר לעשותו. אבל מצות סוכה שהוא עבודת אור מקיף אי אפשר לו לעשות והוא כי **עיקר אור המקיף הוא מה שמשיג האדם הכרה מפורשת בעומק לבבו שהשי"ת מקיף אותו ומגין עליו למעלה מהבנת תפיסתו**, ואור מקיף כזה אי אפשר להשיג רק מי שהוא משרשא וגועא קדישא דישאל ז' וז' יכול להעלות עצמו ולהגיע למעלה או תתענג על ה'.

וכמו שאנו רואים בזמנינו, שאף יהודים שומרי תורה ואף בעלי תשובה שזה מקרוב באו, ומש"כ פריצי עמנו אינם מבינים את אורח החיים של החרדים לדבר ה', וטוענים שאינם אחראים לדאגת פרנסה ללמוד לבניהם מקצועות, ואינם משתתפים בהגנת העם! לפי דיעותיהם ומחשבותיהם ההגיוניות לפי דעת בני אדם רגילים באורם הפנימי בלבד, אבל החרדים לדבר ה' ההולכים בדרכי צדיקים ותלמידי חסידים, הנה הם **קרוינים אל ה'** המקיפים, והבחינות בסטרא דקדושה משפיעות זו על זו ולכן מפני הרגשתם את ההשגחה האלוקית המקיפה אותם, הנה לא יקחו שום סיכון לאמונתם ועבודתם בקודש לצורך פרנסה או הגנה וכו'.

'דור לדור ישבח מעשיך': והנה בהפנמה זו של מציאות ה' המקיפה שתיעשה לאור פנימי, בזאת היא **התקדמות הדורות** של ישראל בפנימיותם והם כזאת נעלים יותר מהדורות הקודמים. ועם כי בחיצוניותם הם קטנים הרבה ברמתם הנה כל תפיסתם את עצמם היא שיהם עומדים יותר מבחינת פנים אל פנים אל הקב"ה, מפני שכל דור לומד ומפנים את הכישלונות של הדור הקודם ורומת חייו על פי אמונה בהשגחה עולה יותר ויותר, ושם השם נראה ומוכח עליו יותר ויותר בהשגחתו עליהם הנכרת לעיני כול. **בכסוד ישרים על סוכות אות מז**.

וזה הוא שאנו מספרין מהכשלון של אבותינו כי אין אדם עומד על ד"ת אלא א"כ כנשל בהם ומחמת הכשלון של אבותינו נתלמדנו אנו לבדלי נלך עוד בתקופות כזה. נמצא שאין אנו מספרים כלל בגנות אבותינו כי אבותינו קודם שנכשלו לא היה יתכן להם כלל עדיין לעמוד על אלו הד"ת לבדלי ילכו בתקופות כזאת אלא שאנו מספרים אשר מכתם הכשלו של אבותינו שהיה אצלם מלפנים שי בנו כח לעמוד על אלו ד"ת לבדלי נלך עוד בתקופות כזאת. וכענין שביאר אומ"ר הגה"ק זצלה"ה את הפסוק **דור לדור ישבח מעשיך** וישבח הוא מלשון בשוא גלוי אתה תבשכחם היינו שמשפיל ומעיק אותם וזהו נמי ישבח מעשיך כלומר **שמשפיל ומעיק השי"ת את עבודתו של דור בדור הבא אחרינו בעומק לבבם שהיה אצלם בקביעות בלתי שלא ימוא**. אף אמנם שהדעת נקטן בכל דור כל פעם ביותר. בכל זאת הקדושה והעבודה של דור הקודם **שהיה אצלם אור בבחינת אור מקיף למעלה מתפיסת דעתם נעשה בדור הבא א"כ בבחינת אור פנימי שהוא בהבנת תפיסתם**.

וכמו שאנו רואים בכל דור בזמנינו אל עליית רמת החיים של בני האדם, אף שכוחם הפיזי והנפשי לעבודות קשות הולך ויורד, רק שמפני ירושת הדורות הקודמים והתפתחות הכלכלה והמדע הנה אני חיים בפועל ברמה יותר גבוהה כנס על גבי הענק אף שמתותו קטן בהרבה.

'אנו ל"ה ענייננו': ומציאות ההסתר הזה המתחדשת בעוצמתה כל שנה, ההסתר מעיני הבריות של מציאות ה' המקיפה והסובבת כל, שבהיגלותה לגמרי הייתה שוללת את כל הקיום, היא המאפשרת את הנכסות תפיסת מציאות ה' באופן פנימי אצל ישראל בלבד הנראות **מכתות ה' על ישראל עמו וגם מהגות ישראל אליו**, החשוק וחשוקות העומדים פנים בפנים, וכאלו הוא זקוק להם, והם המחזיקים את תפיסת מציאותם בעולם, ואלמלא הם לא היה נראה וניכר כלל. וזו מה שמתבטא במצוות הסוכה בו אנו אורחים בביתו של הקב"ה המגין עליו בסוכה 'הנופלת' תמיד, והוא מאסף אותנו אל ביתו ועולמו המוסתר בכדי שתתראה על דינו כביכול עצם מציאותו בעולם **בעשית מלכותו עליו**. וכדברי הר"פ קארעץ מציאותו יתברך אף שהוא הסיבה הראשונה שאינה מוקפת מדבר, הנה בעולם המוסתר מכוונו היא כביכול מוקפת ונתפסת רק על דינו, **כ"ה' ישראל מלך**. והמש"ד שם.

וזהו שאמרו אבותינו שהיו וכו' אבל אנו ל"ה ענייננו היינו שאנו מסתכלין תמיד להרצון שהעמיד השי"ת הנקרא י"ה **שרומז שאין שלימות כביכול ית' בלתי עבודת ישראל** כמאמרם ז"ל על הפסוק כי יד על כס "ה שאין השם שלם ואין הכסא שלם וכו', היינו שכל השלימות הוא רק ע"י עבודת ישראל **שיקבלו הכל רק דרך היכל ה'**. כי אחורי היכל ה' היינו בלתי עבודה של הש"ת כבוד שמים אף מהאומות, כדכתיב ובכל מקום מקולם מנגיש לשמי ומנחה מהטורה. אכן אין להם שום חלק בהכבוד שמים העולה מהם למעלה מדעתם בלתי בחירת רצונם. אבל מישראל עם קדושו הוא כל הרצון ית' שלא ילכו בתקופות הנקרא קדמה לשמש, שהיא למעלה מתפיסתם. אלא שהיה אצלם כדי 'לדעת כי אני ה' מקדשכם, כדי שהיה לישראל חלק וקנין בהכבוד שמים העולה מהם שהיה **ע"י יגיע כפם**. ועל זה רומז מצות סוכה ולולב כי בהלולב מושכין ישראל להשיג **תפיסתם את אור המקיף של הסוכה** שיכירו וידעו גנותו ית' על ידי עבודה שבתפיסתם ע"ד מאמרים ז"ל ה' תורה וזה מצוה דמגני עלן וכו', לזה הוא מצות לולב דוקא ביום ולא בלילה כמבאר.

מהמקיף הזה. ודע, **שזה עיקר כוח הבחירה**, כל זמן שהשכל אין כל כך גדול להבין הידיעה והבחירה, אי כח הבחירה על מקומו, כי יש בידו כח לבחור החיים או הפוכו. אבל כשיכנס המקיף הזה לפנים, ואז יתגדל השכל האנושי ויתגלה לאנושי הידיעה והבחירה, אז **יתבטל הבחירה**, כי אז על ידי גדולו של השכל יצא מגדר האנושי ועלה לגדר מלאך, ואז יתבטל הבחירה; וזהו זה עקר כוח הבחירה, זה שאין יודע השכל של הידיעה והבחירה.

וכך גם בספר דברי חיים על מועדים – לסוכות.

והנה ידוע מאמר הרמ"ע ז"ל על משנה (אבות פ"ג ט"ז) הכל צפוי והרשות נתונה. ופירש היינו **במקיף**, ותוכן דבריו שם באריות. א"ל לפי הבנת הפשוט נראה שהיינו שבאמת הקדוש ב"ה ידע קודם הברירה את הכל, וכמאמר המדרש וירא אלקים את האור אלו מעשיהם של צדיקים, ואת החשך אלו מעשיהם של הרשעים. **ויק זה מונח בבחינת מקיף**, דידוע דבר שנתפס ברעיון בני אדם הוא נקרא פנימיות. ונקרא הידיעה הזאת שאנו משחית הבחירה - בחינת מקיף.

'להמשיך אור אל כח הבחירה': הנה ככל שתפיסת מציאות ה' המקיפה את כל העולמות הולכת ומתמעטת הנה כי כן היא מתייחדת יותר על ישראל הפנימיים אותה יותר בקבלת מלכותה עליהם, ובהיגלותה עליהם בהשגחתה, ולכן יש את מצוות הד' מינים בסוכה בכדי להפנים יותר את אותה השגחה ואור מקיף כעניין מוסבר ומובן וברור הלוקח בחשבון בכל עניין. **בכסוד ישרים על סוכות אות מז**.

ועל זאת ההכרה רומז מצות סוכה. ולזה א"ל מצות סוכה חובה כל שבעה וגם לרבות לילות כימים להורות שמכירין ישראל היטב שמקיף אותם השי"ת מדעתם ושלא מדעתם ומגין עליהם ביום ובלילה אולם מצות לולב הוא דוקא ביום ולא בלילה כי מצות לולב רומז על **אור הבחירה שהציב השי"ת בתפיסת דעת האדם** למען שיהיה מקום לשכר ועונש לכן נאמר עליו ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' וביארו ז"ל ראשון לחשבון עונות... היינו אחר שיש מקום לחשבון עונות על ידי כח הבחירה, או צריך האדם להמשיך **אור אל כח הבחירה שבתפיסת דעתו**, שיכיר היטב איך שמקיף השי"ת אותו ואת כח בחירתו למעלה מתפיסת דעתו, ועל המשכת אור כזה רומז מצות לולב ולזה הוא מצות דוקא ביום, שרומז על תפיסת אדם ולא בלילה שרומז על שלילת התפיסה.

וזאת אשר סוכה הוא מספר שמו היה וא-דני יחדיו המרמז על חיבור ואיחוד שתי התפיסות יחדיו כאשר היהודי מפנים **יודע מקרוב** כעניינו כי ישנם דברים מקיפים שמעבר לתפיסתו המשפיעים עליו, ועם כל זאת יש לו את ההתנהגות שמחוייבת לו על פי תפיסתו הפנימית שאותה הוא מוכרח לעשות, ועם זאת לתת מקום ואמונה גם לדברים שמעבר לתפיסותיו הבאים מאת השי"ת המקיף. וזה נקרא שעומד עם פנימיותו פנים בפנים עם הקב"ה המקיפה לגמרי. 'המש"ד שם.

וביאר הענין... כי הצירוף מסוכה הוא ס"ו כ"ה וכמבאר בזה"ק סוכה בחושבן היה ואדני וכו'. ובסוכה הוא הצירוף מאלו שני האורות ביד. וזה הצירוף רומז על **החיבור והתקשרות מהאור שהוא למעלה מהתפיסה בידה עם תפיסת אדם**. אכן זה החיבור בעצמו הוא נמי למעלה מתפיסת אדם בבחינת אור מקיף. אולם מצות לולב הוא להמשיך את אור המקיף מהסוכה שהוא למעלה מהתפיסה **אל תוך התפיסה ממש בבחינת אור פנימי**, כמבאר בהאר"י ק' ז"ל ועל זה רומז ולקחתם לכם ביום הראשון שיכיר האדם על ידי אור בחירתו בדעתו ובהבנת תפיסתו בבחינת אור פנימי איך שגמגן עליו השי"ת ומקיף אותו ולזה הוא מצות דוקא ביום ולא בלילה.

היכל ה': אבל אם האדם כשרואה שקורים אותו דברים מעבר להבנתו ולתפיסתו את מציאות ה' ואת מציאותו ביחס אליה מגיב בהתנהגות שאינה ראויה. כגון שסובר שאין ערך לתפיסתו הפנימית ולעבודת ה' על פיה אם ממילא הכול מתנהל בדרך לא טובה ח"ו שאינה מובנת לו ב'שכר ועונש' לתפיסתו, כמו אותו קטן שאינו מבין את התנהגות אביו. או שסובר מוכח ההסתר של עולם כמנהגו נוהג שממילא הולך לו בטובה מבלי שיעטרך לעשות משהו לעבודת ה', כמו הקטן שנהנה ומנצל את אביו מפני שמרגיש שהוא מוכרח באחריותו ובגידולו אותו, הנה זה נקרא **שעומד עם אחוריו כלפי השי"ת** והיכול. וזה המש"ד שם.

ועל זה הענין איתא נמי בגמ' שהיו אומרים בזה החג אבותינו שהיו בבית הזה אחוריהם להיכל ה' והיו משתחיים קדמה לשמש ואנו ליה עניינו וכו'. ולהבין זאת הלא בגנות בהמה לא דברה תורה ומה לנו לספר בגנות אבותינו אכן זה שהיו אבותינו אחוריהם להיכל ה' היינו שהיו מקבלים השפעתו ית' **אחורי היכל ה'** ולא דרך היכל ה'. והיכל ה' מורה על אי תקיפות רק עצמוס וזאת הוא באמת כל רצונו ית' שיקבל האדם רק דרך היכל ה'. כי אם האדם יקבל אחורי היכל ה' היינו **בלי עצמוס ועבודה** רק **מהמת התקיפות שעלה במחשבתו**. זה נקרא אחורי היכל ה'.

'כל האזרח': ומפי שלחיות עם הפנמה אור מקיף צריך להיות דורות רבים בתוך זרע ישראל 'משרשא וגועא קדישא' כתב בסוד **ישרים על סוכות אות כ'**, שהריבוי לחיוב גר במצות סוכה נלמד רק ממצותה הפסח ואינו כתוב במצוות סוכה, מפי שגר עדיין אינו שייך להבין ולהפנים בחוק דעתו את האור המקיף, רק אם הוא כבר כ'אזרח'.

הנה בפסח כתיב וכו' וגר אתך גר ועשה פסח לה' וגבי סוכה לא נאמר מפורש גר אלא שחז"ל מרביין ממלת האורח לרבות את הגרים. ומהו משמע שלא

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדל גייגר שליט"א

שנאמר בברך חסדי ישעיה אשדוד

סוכות תשפ"ז

עניני דינא

♦ חוב הדור בד' מינים ושאר מצוות ♦

דהנה המג"א (ס' תרמ"ט ס"ק כ"ז) מביא בשם התורה"ד שפסול, וכן כתב הביא"ה"ל (ס' תרמ"ח ס"ק כ"ב) בשם ה'ביכורי יעקב' וה'חיי אדם'. וקשה למה הוכיחו מכאן שאם נתמעט פסול דהרי אם הוא כשר אזי אף בנתמעט מכביצה למה חששו שמא יתמעט מכביצה הרי אף אם יתמעט מכביצה כשר.

אלא בהכרח שהדין הוא שאם נתמעט מהשיעור פסול. וכמו כן קשה על מה שכתב ה'אבני נזר' (אור"ח סי' תפ"ב) והחזו"א (אור"ח סי' קמ"ח אות ב') לחלוק על הפוסקים הנ"ל, ובפשטות סבירא ליה שכשר לכתחילה, למה לא העירו עליו שמאן משמע שפסול, וצ"ע.

ד. ונראה לומר שלמדו בדעת המג"א והביא"ה"ל שבדעת המחבר כאן י"ל שלמד שאה"נ 'פסול הד'ר' ליכא באופן שהוא יותר מכאגוז, אבל באופן שהוא פחות מכביצה אזי מדין 'ואנווה' יש לו לקיים המצוה עכ"פ בשיעור כביצה כיוון דפחות מכביצה אינו נאה כל כך משום שאינו כרוב האתרוגים ששיעורם מתחיל מכביצה ומעלה כמבואר בשו"ע הרב (סי' תרמ"ח), ולכן חששו שמא יתמעט מכביצה ולא יתקיים המצוה באופן של 'ואנווה' והגם שהוא רק דין 'לכתחילה' חששו לזה, ולכן לא כתבו להוכיח מהמחבר שלמד שאם נתמעט מכביצה פסול, אלא שבדעת ה'אבני נזר' והחזו"א הסבורים שכשר לכתחילה קשה לא העירו מהמחבר הנ"ל, וצ"ע.

ה. ולפי זה יש לתרץ מה שהקשו הפוסקים על מה שכתב התוס' והרא"ש בגמרא (ב"ק דף ט') דדברי ר' זירא הוא באופן שיש לו שיעור כאגוז שאז יש להוסיף דמים לקנות אתרוג שהוא יותר מכאגוז, ודלא כהמחבר שכתב שמיירי דיש לו שיעור כביצה שאז צריך להוסיף לקנות יותר גדול.

וקשה, הרי הלכה כר' יהודה במשנה (סוכה פ"א) ששיעור אתרוג הוא כביצה, ועיין בב"י מה שתיירץ שם. ובפשטות י"ל בשיטת התוס' שלמד כהאב"ז והחזו"א שרק אם לא היה מלכתחילה שיעור כביצה פסול, אבל אם היה מעיקרא שיעור כביצה ונתמעט אחר כך כשר לכתחילה.

אולם שוב התבוננתי בזה ד"ל שגם התוס' לומדים שבפחות מכביצה יש חיסרון של 'ואנווה', ולכן מדין 'ואנווה' יש לכתחילה לקנות לפחות אתרוג ששיעורו כביצה. אלא שבזה נחלקו התוס' והמחבר דשיטת המחבר הוא שדין 'ואנווה' הוא דין ב'חפצא' דהיינו שיתקיים המצוה בפועל באופן מהודר ולכן הוא סובר שאף אם בשעה שקנה האתרוג קנה מהודר דהיינו 'אתרוג נאה' בשיעור כביצה, אבל כיוון שיש לחשוש שמא לא יתמעט ולא יבחין בזה נמצא שלא יתקיים אצלו הדין 'ואנווה'.

אבל לשיטת התוס' נראה שלמד שכל הדין של 'ואנווה' הוא בעיקר על ה'גבאר' שיעשה הפעולה להחשיב את המצוה וכגון ע"י שיקנה מינים מהודרים וכדו', ולכן באופן שקיים זאת, אף אם אחר כך נהיה מצב שלמעשה בשעת קיום המצוה בפועל כבר לא היה האתרוג מהודר כבאופן שקנה האתרוג היה שיעורו כביצה ואחר כך בשעת קיום המצוה נתמעט מהשיעור ולא הבחין, בזה לא אמרינן שיש כאן חיסרון של 'ואנווה' כיוון שהוא מצויד החשיב את המצוה.

ובזה מובן שלכן למד שבאופן שיש לו שיעור כביצה אלא חיישין שמא יתמעט שאף אם יתמעט האתרוג משיעור כביצה נמצא שבפועל קיים את המצוה של 'ואנווה', ולכן פירש שהחשש הוא בשיעור כאגוז שמא יתמעט ויפסל.

א. כתב המחבר (ס' תרנ"ו סעי' א') 'אם קנה אתרוג שראוי לתת בו בצמצום כגון שהוא כביצה מצומצמת ואחר כך מצא גדול ממנו, מצוה להוסיף עד שליש מלגיו בדמי הראשון כדי להחליפו ביותר נאה'. ויש מי שאומר שאם מוצא ב' אתרוגים לקנות והאחד הדור מחבירו יקח ההדור אם אין מייקרים אותו יותר משלש מלגיו בדמי חבירו.

ובמשנ"ב (שם) מביא שדבר זה הוא מחלוקת רש"י ותוס' בגמרא (ב"ק ט' ע"ב) בפרוש דברי ר' זירא הידור מצוה עד שליש במצוה', דלדעה האחת הטעם שצריך להדר בגדול משום שחששו שמא יתמעט משיעורו, ומבואר שם בביאור"ל שהדעה האחת חולק על הדעה השניה.

ומפשטות הדברים משמע שרק היכן שיש החשש הנ"ל יש להוציא ממון עבורו, אבל משום הידור מצוה אין להוציא ממון כלל. וקשה שהוא נגד המבואר בשבת (דף ק"ג) 'ד'תניא זה ק"ל ואנווה התנא לפנינו במצוות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו', עיי"ש.

וכמו כן בשיטת רש"י שהוא הדעה השניה בשו"ע - שכותב שם בגמרא (ב"ק ט' ע"ב) בד"ה בהידור 'שאם מוצא שני ספרי תורה לקנות והאחר הדור מחבירו יוסיף שליש הדמים, לוקח את ההדור דתניא זה ק"ל ואנווה התנא לפנינו במצוות עשה כל ספר תורה נאה ולולב נאה וכו'. וקשה מהיכן למד מהברייתא שיש להוסיף הידור על הידור, שהרי שם מבואר להדיא רק שיש לקיים המצוה בהידור אבל באופן שיכול לקיימו בהידור אף בזול ויכול להוסיף ממון ולקנות המהודר יותר מנלן שחייב להוציא ממון על זה, וצ"ע.

באיזה אופן צריך להוסיף ממון עבור הידור מצוה

ב. לכן נראה לענ"ד לתרץ ב' הקושיות בחדא מתחא, ובזה יבואר גם למה רש"י 'תוס' לא פירשו דברי ר' זירא כפשטו שבכדי להשיג מצוה מהודרת יש להוסיף עד שליש מדמי המצוה הכשירה שאינה מהודרת, ובטעם הדבר נראה שלמדו כן ממשמעות הברייתא הנ"ל דמשמע שהחייב להשיג מצוה מהודרת שנלמד מהפסוק הנ"ל אינו מוגבל בשלש מדמי המצוה, אלא אמרינן שלזה יש להוציא ממון עד חומש מנכסיו כבשאר מצוות, ולכן למדו שדברי ר' זירא שיש לקחת ההדור עד שליש הוא מתקנת חז"ל שהוסיפו עוד דרגא בהידור.

ובזה נחלקו, שרש"י פירש שיש להוסיף עד שליש כדי להשיג את המהודר יותר ואילו התוס' והמחבר פירשו שר' זירא מיידי באופן שיש חשש שיתמעט מהשיעור והוא בעצם 'הידור הלכת', ומה שכתב התוס' והמחבר הוא דווקא כשהאתרוג המצומצם הוא גם מהודר, אבל אה"נ כשהאתרוג הראשון אינו מהודר כלל והשני מהודר ודאי שיש להוסיף על זה אפילו יותר משלש וכנ"ל, ומה שרש"י מביא מהברייתא כוונתו להביא מקור לעיקר דין ההידור.

בדין אתרוג שנתמעט באמצע ההג' לשיעור פחות מכביצה

ג. והנה ממה שהבאנו שהטעם של הדעה הראשונה הוא משום דחיישין שמא יתמעט שיעורו, בפשטות יש להוכיח מזה שבאופן שיתמעט מכביצה יפסל ולכן החשש הוא שמה יפסל האתרוג והוא לא יבחין בזה, אלא שלפי זה יש להתבונן במה שנחלקו הפוסקים האם באופן שלאחר היה שיעור כביצה ואחר כך נתמעט מהשיעור, מה דינו.

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הנאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה • יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

פסקי דינים

מועד שאלות ותשובות
שעלו על שולחן היכל לפני מודט הנאב"ד שליט"א

סכך שהרוח הרימה ונפלה חזרה למקומה אם יש לחוש משום תעשה ולא מן העשוי

כאשר נושבות רוח חזקות בחג הסוכות, והסכך שסככו בה את סוכתם היתה עשויה ממחצלת שהתרוממה מחמת הרוח וחזרה ונפלה על מקומה, הרי שיש בזה שלושה חילוקי דינים:
א. אם הסכך התרומם כולה בבת אחת מעל הסוכה וחזר ונפל על מקומו, אז אין צריך לחזור ולנענע. ב. אם התרומם כולו כאחד לצד אחד [דהיינו שהמחצלת עמדה על צידה ובאותו זמן לא האהילה על הסוכה], צריך לחזור ולנענע. ג. אם רק חלק מן המחצלת התרומם וחלק נשאר במקומו בזה יש לדון כל מקרה לגופו לדוגמא אם בחלק המחצלת שנשאר על מקומו יש שיעור סוכה אם לא, וכן אם בחלק הנשאר יש באותה שעה ג' דפנות וכדומה.³

אתרוג שנחסר בו קצת מהקליפה העליונה

אתרוג אשר מגופו אינו חסר כלום, רק שנחסר קצת מהקליפה העליונה שהוא כמין גליל, הרי הוא כשר לכתחילה, וכאשר יפה הוא בהדרו הרי ודאי גם מצד הידור מצוה כדאי לו לקחת אתרוג זה. ולהבהרת הדברים, ישנם אלו שבאים לשאול על כשרות אתרוג, וכשואלים עליו שריטה קטנה או גלד כלשהו הם חוששים להידורו על אף שהאתרוג יפה מאד בתוארו ובגידולו, והם נמנעים מלקחת אתרוג זה. הרי שעלינו לדעת שמה שאמרה תורה "פרי עץ הדר" עיקרו על גידולו הנאה ותוארו המהודר, ובוה מקיימים המצוה כהלכתה.⁴

1. בתשובה בשו"ת היכל הוראה חלק ג' (הוראה מב) נימק מוריני הגאב"ד שליט"א, דהא כל זמן שהוא מעל מקום הסכך הוא מאהיל על מקום הסוכה ואין זה נחשב לאהל זרוק שנחלקו בו אם חשיב אוהל או לא דכל מה שנחלקו באוהל זרוק אי שמייה אוהל אי לא הוא דווקא באוהל כזה שהוא נורק וחישי מחר הרי הוא נעלם ועובר למקום אחר, ולכן אוהל כזה שהוא רק לרגע אינו חשוב ואין בכוחו לחצוץ בין הטהרות והטומאה שתחתיו, אבל הסכך שבסך הכל התרומם ממקומו וגם בהיותו באויר הוא מאהיל על הסוכה אפילו כשהוא בגובה כמה טפחים פשוט הוא דגם בזמן זה לא סר ממנו שם סכך ולא בטלה עשייה ראשונה שנעשתה לשם סיכוך.

2. בזה שפיר יש לומר דבזמן זה שהתרומם לא נחשב כסכך שהרי בזמן שהוא נמצא באויר אינו מסכך על כלום ושפיר נימא דבטלה עשייה ראשונה ואחר שנפלה חזרה למקומה הראשון נחשב כנעשה ממילא.

3. כגון סוכה שיש לה רק ג' דפנות והצד הרביעי פתוח והניח עליה שתי מחצלות לרוחבה ובאה הרוח והפילה את המחצלת שהיתה מוקפת מג' רוחותיה ואילו המחצלת השנייה נשארה כעת רק עם שתי דפנות, יש לדון אם צריך לנענע גם את המחצלת שנשארה על מקומה, דהרי בשעה זו שהוסרה המחצלת הראשונה לא היה הסכך הנשאר נחשב לסוכה.

4. עוד הוסיף מוריני הגאב"ד שליט"א בשו"ת היכל הוראה (ח"א הוראה פא), שכן היה דרכו בקודש של מרן בעל הקנה בשם זי"ע, שכשהביא מוריני האב שליט"א לפניו אתרוגים הדבר הראשון שהוא מבטי עליו הוא שיהיה תוארו ויגדילו נאה, ואף אם יש שם כמה בלעטלאך או נקודות קטנות, הרי היה הוא מעדיף את האתרוגים הנאים בגידולם ובתוארם.

ושמחת בחגך

והיית אך שמח

היכל הוראה

הננו להומין את ידידי ונאמני
"היכל הוראה"
מורנו עילמנו להלכה הפסוקה

לשמחת בית השואבה

בסוכות ההיכל

אשר תקיים עמיה
ביום שני ערב - ב' הדול המועד
אושפיזא דמשה
בראשות מוריני הנאון הגדול
נאב"ד היכל הוראה שליט"א
בשעה 8:30 ערב
בברכת מועדים לשמחה
תהלת ההיכל

אשר נתן לך ה'

ושמחת בכל הטוב

ואמר לו מוריני הגאב"ד שליט"א כי אכן טלית כזו אינה חייבת כלל בציצית כמבואר במשנ"ב (ס"ו - ס"ק טו) וז"ל: ואם ככלו מחמת שהבגד ארוך מאוד פי שנים בקומתו שאין יכול ללבשו א"כ ככלו יש פוסקין דפוטרין אותו לגמרי מן הציצית אין שם בגד עליו ומסיק ה"טו והפמ"ג דיטיל בו ציצית בכנפות הפשוטין ולא יברך, עכ"ל. הרי להדיא שבאופן שהטלית היא כפולה פי שנים מקומתו של הגבוה שבעם אבד הימנה שם בגד [ופי שנים שכתב המשנ"ב הוא לאו דוקא, אלא אפילו גדול מאד ביחס אל הלובושו הוא פטור מציצית].

ואעפ"כ אמר שיש ענין לפרוס טלית גדולה זו ביכל הנערים, דהנה מנהג זה שפורסים הטלית מקורו בספר סדר היום לרבי משה בן מכיר (סדר ההקפות) שכתב, וז"ל: ומוציאין כל הספרים שיש בבית הכנסת ועושים להם חופה ומשימין אותן בתוך חופתן ומרקדין לפניהם ומזמרין בקול רינה ותודה. עכ"ל.

על כל פנים מכל הלין נראה שאין ענין מיוחד לפרוש טלית כשרה דוקא, אלא סגי בכל סדר שיאהיל על כל הנערים יחד, וזה אפשר גם על ידי בגד גדול מיוחד לזה. המלאך הגואל אותי מכל ער הוא יברך את הנערים וידגו לרוב בקרב הארץ

בין כותלי ההיכל

מה שנשאל מוריני הגאב"ד שליט"א מאחד מעסקני הקהילות אודות מה שנתחדש לאחרונה שבתי כנסיות מזמינים טלית גדולה מיוחדת אצל מפעלים המייצרים טליתות, כדי שמתחתיה יוכלו להסתופף כל הנערים יחד עם ה'חזן בראשית', במקום לפרוש הרבה טליתות לפי מספר הילדים כ"י, [והרבה אנשים אינם מרוצים לתת טליתותיהם לצורך שאל זה כי חוששים לשלימות הטליתות, ועל זה אמר לו מוריני שליט"א באמת נראה דאדרבה יש כאן סגולה לפרנסה שהטלית שלו נעשתה לכלי מקבל לשפעות טובות] נשאל אם נכון הדבר לעשות כן, שהרי יתכן דטלית גדולה כזאת אינה חייבת בציצית כלל כי אינה ראויה ללבישה, והרי המנהג מקדמת דנא לקחת טלית של מצוה דוקא.

מה שנשאל מוריני הגאב"ד שליט"א מאחד מעסקני הקהילות אודות מה שנתחדש לאחרונה שבתי כנסיות מזמינים טלית גדולה מיוחדת אצל מפעלים המייצרים טליתות, כדי שמתחתיה יוכלו להסתופף כל הנערים יחד עם ה'חזן בראשית', במקום לפרוש הרבה טליתות לפי מספר הילדים כ"י, [והרבה אנשים אינם מרוצים לתת טליתותיהם לצורך שאל זה כי חוששים לשלימות הטליתות, ועל זה אמר לו מוריני שליט"א באמת נראה דאדרבה יש כאן סגולה לפרנסה שהטלית שלו נעשתה לכלי מקבל לשפעות טובות] נשאל אם נכון הדבר לעשות כן, שהרי יתכן דטלית גדולה כזאת אינה חייבת בציצית כלל כי אינה ראויה ללבישה, והרי המנהג מקדמת דנא לקחת טלית של מצוה דוקא.

מילי דהודא

נשאל מורינו הגאב"ד

שליט"א על ידי אחד מגבאי

בתי הכנסת, בהיות שביום

פּוֹת עִם סִפְרֵי הַתּוֹרָה וּמִנֵּהג

ישראל שכל אחד מן המשתתפים ירקוד באופן אישי עם מספר התורה בידו, הרי שמאחר שאין מספיק ספרי תורה בבית הכנסת לווים מאנשים פרטיים שיש בידם ספרי התורה פסולים כדי שיהיו מספיק ספרי תורה לחלק לכל המשתתפים, ונפשו בשאלתו, אם יש ענין לרקוד דוקא עם ספר תורה שר, או שמא אפשר לרקוד גם עם ספר תורה פסול שאין קורין בו.

השיבו מורינו הגאב"ד שליט"א, שבדאי יש ענין לרקוד גם עם ספר תורה פסול, והטעם כי עיקר השמחה היא בתורה שהנחילנו ושישם השל"ת ושישם בשמחת התורה, ובנותן התורה, ואדרבה ספר תורה פסול שנשפל מרוב שנים או מרוב קריאות השמחה כפול ומכופל בהרבות לכל עמא חביבות הספרים הקדושים שהוגים וקוראים בה תדיר, ויבחר, שבקדושת הספרים אין חילוק בין הספרים הכשרים לספרים הפסולים, וכמו שמצינו לענין חיוב הפדיוה של ספר תורה שנמצא בדיו שגם אם הוא ספר שאין קורין

בו הדיינו שהוא פסול גם כן חייבים לפדותו כמו שחייבים לפדות ספר תורה כשר שקורין בו [עין ט"ז וי"ד ס"י רפ"א סק"ב]. ומסתבר שזה גופא שרוקדים עם ספרי תורה הפסולים, הוא להורות על גודל חשיבותם ויקרתם של הספרי התורה, שאף אלו שאין קוראין בהם מכל מקום בקדושתם קיימו.

עוד אמר מורינו הגאב"ר שליט"א, שבו יש לעורר
על מה שמצוי אצל אנשים שבעת ההקפות עושים
בשמחת תורה כשנותנים להם ספר תורה הם שואלים
האם ספר תורה כשר או פסול, ואם אומרים לו שהוא
פסול הוא מדחה אותו מידו. והרי אדרבה, בשאלה זו
ובדחייה זו הוא נראה כמבזה לספר תורה שמאן לרקוד
עמה.

והוסיף מורינו הגאב"ד שליט"א מה שמעמ מדודו
הרה"ח הישיש רבי משה ראובן אייזנער זצ"ל שהיה
מחלמדי הרק"ב רבי אהרן ראטה ז"ע בעל "שומי
אמונים", שאחרי אמירת פסוקי "אתה הראת" היה מחליף
הספר תורה שבידו לספר תורה קטן אליו היה קוראים
זו מחמת תורה שיש לה, ועם ספר תורה זה היה רוקד
בעזרת ותעצומות בדרכו בקודש. אשרי עין ראחל כל אלה.

הלכה והוראה בישראל

תשובת מורנו הגאב"ד שליט"א אם צריך לבדוק את כשרות ארבעת המינים בכל יום מימי הסוכות כמו בציצית שצריכים לבדוק בכל יום, ודעת מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל בעניין זה

ונפסלו, ומה שאמרת שמרן הגר"ח שליט"א השיב לך שאמנם יש חוב לבדוק
בכחם בציצית, ואומר אני עפר אני תחת כפות רגליו כי כל התורה כולה לפניו
כספר פתוח וכל ד' לא אנים ליה ואשרי דורינו שזכינו לחיים של תורה ע"י
תורתו של רבי חיים, מכל מקום נראה שלפי שעה נעלם ממנו מה שיוצא
ממדרבי הפוסקים הנ"ל ומה שאפשר לחלק בין ציצית לד' מינים, ואולי מתוך
מזהירות השוכחם לא ירדו לסוף דעתו.

וע"ז באעה"ה.

משה בראנדסדארפער

וכאן המקום להביא את מכתבו של הרה"ג רבי משה פריד שליט"א בעמח"ס "וישמע משה" מה ששלח למורינו הגאב"ד שליט"א בענין הוראה הג"ל.

בס"ד, יום ג' כ"ח טבת תשע"ד לפ"ק

לכבוד מעלת ידידי הגאון המובהק רבי משה ברנדסדורפר שליט"א
נאכ"ד היכל הוראה ירושלים

הייתי בעיית בני ברק אצל מור הגר"ה קנייבסקי שליט"א [וצוקל] והוצעתי לפניו מה שכתבת במכתבך [הואב בהוראה הנ"ל] שאין לבדוק הד' מינים קודם טגילתו, ואחרי ששמעו כל הנימוקים שכתבת שאין צריך לבדוק. ענה לי מור הגר"ח שאעפ"כ יש לבדוק הד' מינים כל יום כמו בוציצת [והיה נראה מתוך דבריו שכמונינו טלטל הדרכים גורם שיפסל הד' מינים ונעשה יצחק ריעותא בחזקת כשרות].

והנה הרב הגאון רבי שמואל הכהן גראס שליט"א הראה לי פסק הלכה ממזמן הרב אלישיב זצוק"ל שלולי כל הנימוקים שכתבת ג"כ אין חיוב לבדוק 'הד' מינים קודם הנטייה. מטעם דהרי ביום הראשון הד' מינים הם בחזקת בדיקים שהרי בדקום בערב החג קודם שקנה אותם שיהיו בלי שום פסול וממהודרים בתכלית ההידור. ולגבי שאר הזמנים הרי פסול הסר אינו מעכב בהן, ואם יש בו פסול הדר הרי אינו פסול אלא כשהוא ניכר היטב, וממ"נ פסול הוא אינו ניכר א"כ אין שייך בדיקה דהרי הוא ניכר, ואם אינו ניכר הרי אינו

החתום בכל הברכות

ידידך משה פריד

בעל מח"ס וישמע משה. ראש כולל בית שמש בעלזא

בס"ד. יום שלישי כ"ז תשרי תשע"ד לפ"ק, פיעה"ק ירושלים ת"ו
אל מוע"ב הרב הגאון אטור אליהו מרמורשטיין שליט"א, ראש כולל
ישיעות יעקב מודיעין עילית - ברכפלד

באתי בזה כהמשך לשאלתך כשהיית אצלי שהרשית למה אין נוהגים
לברוק את כשרות הד' מינים בכל יום ויום מימי חג הסוכות קודם הברכה
ומדוע לא אמרו לבדוק כמו שאמרו בהלכות ציצית בשו"ע (א"ח סימן ח'
שק"ק ט"ז) שקדם שיברך על טליתו יבדוק אם לא נפסלו מינשו חשב ברכה
לברכה, והוספת שאננם שאלת שאלה זו לפני מרן הגר"ח קיימים ששיט"א
[צוק"ל] ואמר שאכן יל' לבדוק כשרות הד' מינים בכל יום כמו בציצית.

ובשעתו השבח' לך שהסכרא נותנת לחלץ שלא יהיו חכמים בדיקה ואלא בדבר שעתיד להחלוקק בשמשתמשים בהם א"פ שיש חזקת כשרות במקורם כגון איצות שדרך החושים להפסד חומות שתיניין על אשד ונקרעין להם הפסלים והשולחנות או משום שדורסין עליהן ואין שמים לב ע"ו, משא"כ ד' מינים שאין נפסקין כי"כ כשמשתמשים בהם, ע"כ אם לא מצאו ריעותא בר' מינים מועמידים אותם על חזקתם שיעומדים בחזקת כשרות ע"ו שכתבו אותם קורב החג.

והנה אחרי שהלכת מאיתי, עינתי בדברי הפוסקים אם צדקו דברי חילוק זה. וראיתי שבדברי המגן אברהם בסיומן י"ג (ס"ד ז') יש משמעות כדבריו וכתב שם דאי אפשר לעולם להעמיד על חילוק זה דציצית עשרי תיקפתו ובשו"ע הרב (סיומן ח' ס"ג ז') כתב בפירוש בדבריו להטעם דבציצית צריך לבדוק כיון שדרכן להפסק ע"י דריסת רגלים או מהמת סיבות אחרות. ועוד יש לחלק בדבר שחזקת כשרותו באה ממילא מצד טבע העולם כמו ד' מינים שגדולתם כדשרות ובין דבר שחזקת כשרותו אינה באה ממילא ואלו הוא הלוי במעשה אדם, והנה כל היכא שהחזקת כשרות באה ממילא כמו ד' מינים ע"כ כל זמן שלא מצאנו ריעותא עדיין הוא עומד בחזקתו שהוא בחזקת כשרות מתחילת גידולו, ויסוד חילוק זה מכואר בב"ח (א"ח ס"ק ח' ס"ח ס"ג ז'). יהיה אפשר להאריך בזה הרבה כגון בבדיקת סכין של שחיטה ובדיקת שופר וכו' וכו' ואין עיתותי פנויים כ"כ לזה, והבאתי רק את היסוד ואת לכתם ויחכם עוד.

ע"כ נלעג"ז שבדואי אין שום חייב בדיקת הד' מינים כ"ו שעומרין על חזקתם הראשונה שבדקו אותם קודם החמ. ואין הכי נמי אם אירע ריעותא כגון שהלולב קיבל מכה בראש החתימות או אם התארוז ופל ויהינן שנעשה חסר או פשוט שאין להעמידם על חזקתם הראשונה וצריך לבדקם אם

איגוד הרבנים

תלמידי היכל הודאה

בארה"ק העונים

לשואלים דבר ה'

זו הלכה

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' הרב זנונפולד 3 טל' 02-5322775

א-ה מההשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בברור רצוף	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הרה"נ עד הרה"נ	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחצי שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה
---	---	--	--

ע"פ תקנת דביו מר"ה קנה בשם"ו י"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דיחוי, בכל עת וזמן בימים ובבילות.

בית בנו הדומ"ץ
 הרה"ג שמעון עודד בראנדסדארפער שליט"א נכזה דקות מההיכל
 רחוב דביו גרשון 5 (נקיטס א' קומה 2) י"ג-פ"ל 0527155774

בית מורינו הגאב"ד שליט"א
 מעל בניין היכל הוראה
 טל' 053-3311159 פ"ל 02-5700033

לקבלת הגליון במייל 5322775@GMAIL.COM

אוצר ידיעות התורה

• משיעורי המגיד דוד"ג רבי אהרן קאהן שליט"א •

המינו; מה לי לשקר או כוח הטענה (ד)

על קיומם של העדים שיכולים להפריכו בטענתו השנייה, יכול היה בשופי לטעון את הטענה השנייה, ומשכך שלא טען אותה, יש בידינו הוכחה על אמיתותו, מכל מקום ככל ובאו עדים על טענה זו, אין בידינו לקבל את טענת המינו.

ותמה בעל הדרישת הזאב, כי מה הגיון יש בדבר, הרי יש במקרה זה הוכחה רגילה וברורה של כוח המינו כמה לי לשקר, ומה בכך שבאו לאחר מכן עדים כנגד טענתו השנייה.

כתב על כך הדרישת הזאב ליישב: "ואפשר דהתוספות סברי, כל היכא דאיכא מינו דאי בעי טעין טענה אחרת, יש כח לאותה טענה שטוען עכשיו כמו שאם היה טוען טענה אחרת, מה שאין כן אי איכא עדים, ולא מטעם ראייה, וצריך ליישב בזה", הרי לפנינו, כי מכך שהמינו אינו ראייה, אלא העברת כוח הטענה השנייה לטענתו הראשונה אשר טען, על כן ככל והטענה השנייה כבר אין בה כוח, כי באו עדים כנגד טענה זו, שוב אין בידינו כל דרך לקבל את טענתו הראשונה, והנה לנו הבנה פשוטה כי המינו הוא כוח הטענה, וזה הוא המקור הראשון.

עם זאת, הדרישת זאב מעלה זאת כ'אפשר', ומסיים 'וצריך ליישב בזה', כשלמעשה הוא עצמו בהמשך דבריו חולק על דברי התוספות מכוח קושיא זו, בכותבו 'ולולי דבריהם נראה לי', כך שהגם שהדרישת זאב משמש כמקור הראשון - הידוע - לדין מינו כוח הטענה, הרי שבאותה מידה הוא משמש כחולק על שיטה זו, ואינה נוטה לקבלה בניקל, כי אם כדרך ליישב את התמיהה שבדברי התוספות.

המקור הראשון למינו כוח הטענה בדברי 'דרישת הזאב'

כפי שהזכרנו, הגם שהרחבת החידוש וביאורו הייתה בעיקר על ידי תלמידיו של הגאון רבי חיים מבריסק, מכל מקום החידוש מופיע כבר בדורות קדומים יותר, מלבד דיוקים ומשמעויות בלשונות הראשונים, הרי שהדבר מופיע להדיא בדברי אחרים מן האחרונים, על כן תחילה וראש נעתיק את דבריהם ונענוד אותם עטרה לראשינו, ובהמשך המאמר נביא בהרחבה את ביאורי האחרונים המיוסדים אחת אל אחת.

המקור הראשון הידוע לחידוש זה של מינו כוח הטענה, הוא בפירוש 'דרישת הזאב' על המשניות (כתובות פ"ב מ"ו), לאביו של הגאון בעל שער משפט.

כתבו התוספות (כתובות כג: בד"ה שתי נשים), כי הנה כלל הוא בידינו, אדם שטען טענה הנאמנת רק מכח מינו, והיינו שאם היה משקר היה טוען את הטענה השנייה המעולה יותר, ולאחר מכן באו עדים כנגד טענתו זו שהיה יכול לטעון, שוב אין לו מינו. וכתבו על זה התוספות, כי לא מיבעיא אם ידע הטוען מתחילה כי ישנם עדים נגד טענת המינו השנייה, שאז בוודאי אינו נאמן, כי הסיבה שלא טען את הטענה השנייה אינו מחמת היותו דובר אמת, אלא מחמת כך שחשש שיבואו העדים ויעידו כנגד דבריו. אלא הוא הדין גם כן אם לא ידע הטוען כלל שישנם עדים כנגד טענת המינו, באופן שכשאנו באים לדון מצד נאמנות הטוען בדבריו, עדיין יש בידינו הוכחה מכך שלא טען את הטענה השנייה כי דובר אמת הוא, שהרי מאחר ולא ידע

לתרומות והנצחות על הגליונות

וכן להוצאות הספר אוצר ידיעות התורה ח"א וח"ב בעז"ה בנושאים הבאים:

חלק א'

פתיחת פקקי הברגה בשבת, כשרות עופות וביצים בזמנינו, גידול עדרי בני פקועה, הקרבת קרבנות בזמן הזה, בית המקדש השלישי, בית המקדש בזמנינו, איסור עליה להר הבית בזמנינו, מקום שפך הדשן בשכונת מאה שערים, קידוש החודש בזמנינו, דרך הפילפול ושיטתו מדור לדור, תורתו של רבינו חיים הלוי מבריסק, סכך אנטוורפן, פולמוס אתרוגים מורכבים, כשרות הלימון לד' מינים ע"פ מהרש"א אליפנדר, הדלקת נר חנוכה בזמנינו בפנים בדליכא סכנה

חלק ב'

פולמוס מצות מכוונה, המצות התימניות שאכלו אבותינו בזמן השור"ע, השתלשלות הזוה"ק, צורות המנורה בביהמ"ק, בשר מתורבת, תולעי אניסקיס בדגים, כשרות קוקה קולה, כשרות דגי טונה וסרדינים, תכלית הבריאה לרמח"ל והתניא, מקום המדויק של ביהמ"ק בהר הבית, מחבר ההגדה של פסח, פולמוס הלוח בשנת ד"א תרפ"ב, 5 מהלכים בזמן ר"ת, רשות הרבים בזמנינו, אכילת חולין בסהרה בזמנינו, בניית מקוואות לכל השיטות, דחיית הקץ ע"י תפילה, מינו-מה לי לשקר או כח הטענה

בחלקים הבאים יופיעו בעז"ה עוד מאות נושאים בהלכה ובאגדה בכל מקצועות התורה והחסידות,

תולדות גדולי ישראל ותולדות עם ישראל

לתרומות: 0527162508 או במייל k0527162508@gmail.com

ביאורי אריה

במה בירורים בהלכות תולעים

תולעים קטנים של ענבים או תות וכו' האם הם נקראים נראים בעיניים

עם מיקרוסקופ אין צורך בכלל להאריך בביטול דבריהם אבל אני הארכתי בביטול דבריהם בקונטרס ביאורי אריה מאמר סתירה תורה ומדע כדי לבטל את דעת המתעקש

ודבר זה נוגע מאוד לענין קטניות יבשים כי בבד"ץ ירושלים אומרים שהיום כל התולעים בקטניות יבשים בכל העולם באים בתלוש ואין צריכים בדיקה רק מי שזרק את כל הלכות תולעים בפח ואומר שכל העולם השתנה ביום שנתגלה המיקרוסקופ הם מחמירים בזה והבד"ץ רוצה שכולם יהיה מרוצים על כך הם אומרים את כל החומרות של הרב ויא, ועוד יותר הם עושים שהם מוכרים קטניות בדוקים ארוזים בוואקום כדי שלא יתלעו עוד פעם בתלוש ובוודאי שזה הנהגה שאין רוח חכמים הימנו וזה הרבה יותר חמור מכל הנושא של בדיקות תולעים שבבשר הדגים ששם יש ראשונים שאוסרים אבל היתלעו בתלוש זה הלכה למשה מסיני בלא שום חולק (ואבל כך הוא דרכו של צד, תחילה מפקפק על כלל ישראל ואח"כ מפקפק על בדיקות של הפוסקים ואחר כך מפקפק על שיטה אחת בגמ' לענין דגים ואח"כ מפקפק על הלכה למ"מ) ובספר שלי הארכתי שגם לדעת הש"ך הקטניות אין צריכין בדיקה ומי שרוצה להחמיר כיון שכך נהגו יבדד אצל הסתנה שלהם אין בדקו קטניות יבשות והיינו כמו הש"ך והמרש"ל ורמ"א ולא ח"ו כמו שהרב פאלק והרב ויא אומרים שכל הפוסקים הכל טעות וצריכים לשנות הבדיקות קטניות ולמען כבוד הפוסקים הם אומרים נשתנו הטבעים ומי שרוצה לדעת למה הפוסקים לא טעו עיין בקונטרס שלי ביאורי אריה :

קטניות יבשים הם, שעועיות (BEAN) קטנות וגדולות, חומס, פול, וביידיש בונלעך קליינע אונד גרויסה זכר בונלעך

וממילא הרבה מהדברים של ספרי רב ויא וכל הספרים שבנו על דבריו הם לא נכונים ויש לי עוד הרבה פקפוקים על דבריהם אבל לא רציתי להאריך כאן ומי שרוצה יעיין בקונטרס שלי ביאורי אריה מאמר "סתירה תורה ומדע בהלכה ואגדה"

וה' יציל אותנו משיגאות ויאיד עינינו בתורתו

כבר אחר 18 דקות ובימי חז"ל כנראה היה עוסקים יותר להסתכל בצבא השמים ידעו את זה

וראים מזה שמי שלא יודע איפה להסתכל לא רואה כלום אפילו יסתכל כמה פעמים היטב שהרי הרבה מאוד חכמים הסתכלו בשמים במשך מאותים שנים האחרונות ולא ראו כלום, וכן הוא המציאות בתולעים שמי שלא יודע איפה להסתכל לא רואה כלום וזה ניכר מאוד בענבים, שרב ויא כתב שאפילו בענבים הכי יפות, צריכים לשרותם שלש פעמים במים כי הם מלא בתולעים וזה יכול כל אחד לראות בעצמו שמי, שלא הסתכל תחילה עם מג', אפילו יסתכל היטב לא רואה כלום

ואיך ידע הרב פאלק זצ"ל, להראות באצבע זה הוא, ממשו שלפני זה הוא הסתכל במגדלת או שמי שראה במגדלת הראה לו, והוא ועוד הרבה סוברו שכיון שאם מראים לו באצבע הוא כבר רואה אותם אז בוודאי אם יסתכל טוב יראה אותם אבל זה לא נכון, כמו שביארנו לענין כוכבים שלפני שיוצאים איפה להסתכל לא רואים כלום אפילו מסתכלים היטב, רק בכוכבים לא צריכין מגדלת כדי לדעת איפה להסתכל אבל בתולעים בלא מגדלת לא רואים כלום וממילא כיון שהרי כולם מודים שתולעת שאי אפשר לראותה בלא מגדלת אינו אסור שהרי לא נתנה תורה למלאכי השרת ממילא נכללים ביניהם גם תולעים שרק אם מראים באצבע איפה מקומם הם ניכרים, שדינם כתולעים שאינם ניכרים וברור שיש אלפי תולעים בגודל הזה שכלל ישראל אכלו במשך אלפי שנים שהרי לא יכלו לדעת שזה תולעת, ומה שכמה חכמים אומרים שהגודל הזה של תולעים לא היה קיים פעם, זה ממש שיגעון דהיינו שהיה תמיד כל הגדלים של תולעים אבל הגודל הזה שרק אם רואים במגדלת ואחר כך בלא מגדלת רק מראים אצבע הם נראים, הגודל הזה לא היה קיים ????

היוצא מכל זה שיש מציאות בטבע שמי שמסתכל על נקודה מסוימת לא רק שרואה יותר טוב אלא שרואה גם דברים שלפני זה אי אפשר לראותם

ועל מה שרב ויא ועוד הוסיפו שח"ו כל ההלכה למשה מסיני של היתלעו בתלוש לא נוהג מזמן שהסתכלו

לפני בערך 40 שנה התחילו לפרסם הרבה תולעים אם הרבה בדיקות חדשות ודבר זה התחיל על ידי הגאון הרב פסח פאלק זצ"ל וככה כתב בספרו מחזה אליהו, ובחלק ב סימן לו האריך הרבה שמגדלת עוזר רק להקל בבדיקה אבל דבר שאי אפשר לראותה בלא מגדלת אינו אסור אבל הוא אומר שהמציאות למד אותנו שכמעט כל דבר שרואים במגדלת רואים אותו גם בלא מגדלת בהסתכלות היטב ובחלק ג סימן סה כתב וז"ל ולבד מכל זה האמת היא שכאשר מסתכלים היטב כמעט כל תולעת ניכרת על הידק שהיא נמצאת עליו אם היא בגודל כזה שהעין יכולה לראותה וכו' וכן הוא בכנימות שעל תות שדה או חסה או פטרוזיליה וכדו' ואם אחד יראה לו באצבע את התולעת במקומה ודאי יראנה ולכן כל דברנו היו רק להשיב למי שיבא לטעון שבמקומו א"א להכירו אבל כמעט תמיד אין המציאות כן כאשר נוכחתי לדעת במשך כמה שנים של עבודת בירור במקצוע חמור זה עכ"ל

וכנראה כוונתו שכיון שרק צריכין להראות באצבע וכבר ניכר התולעת ממילא מוכח שגם בלא מגדלת הוא ניכר רק צריכין להסתכל היטב

אבל לפי מה שנתברר לי אין דבר זה נכון אלא זה שמראים באצבע לא רק מקל על בדיקה בדבר שקשה לראותו, אלא זה גורם גם, שדבר שבלא זה אי אפשר לראותו, על ידי שיוצאים איפה להסתכל הוא נעשה ניכר

ונביא דוגמה לדבר זה שאם מראים באצבע זה הופך דבר שאינו ניכר לניכר

הנה ידוע מה שהפוסקים מתלבטים כבר הרבה שנים על מה שכתבו בגמרא שחמור 18-13 דקות רואים 3 כוכבים האל אין רואים 3 כוכבים רק אחר 27-30 דקות וזכו כמה מחכמי דורנו שנתגלה להם היתרון על זה והוא,

דמי שמסתכל סתם בשמים לא רואה כוכבים אלא אחר 27 דקות אבל מי שיוצא איפה להסתכל רואה אותם כבר אחרי 18 דקות ואין אדם יודע איפה להסתכל על ידי שתחלה הולך כמה פעמים בלילות לראות איפה מופיע הכוכב הראשון ואיפה השני, ואחרי זה, כשהוא יודע איפה להסתכל, כשהוא הולך להסתכל אז רואה אותם

בענין מגדלת באתרוג סת"ם ותולעים

שלנו מאוד חלש ואחר שראה אם מגדלת ואחר כך בלא מגדלת אז המגדלת עשה את הראיה שלנו כמו שהיה פעם, אבל הטעם הזה תמוה ביותר, שהרי דין של שנראה בעין זה ודאי לפי עיני דור שלנו ואין צריך לשחזר חזק של העין של פעם ומי יודע חזק העין בזמן מתן תורה וצ"ג

אם יש אחד שיש לו ידיעה בדבר הזה נא להודיע לי

והיום דיברתי עם הרב אריה וייס מלונדון שהוא בערך בן שבעים והוא עשה שימוש אצל רב ואזנר זצ"ל ואמר שהרב לא זז מן המגדלת וכן דרכו אם היה לו ספק, תחילה הסתכל אם מגדלת ואם הוא ראה שיש למשל הפסק באות, אחר כך הוא הסתכל בלא מגדלת ואם עכשיו רואה גם כן בלא מגדלת שיש הפסק הוא הכשיר ואמר הטעם ממשו שהיום הראיה

בגליון הקודם ביארנו שמגדלת לא רק מקילה על הבדיקה אלא גם עושה דבר שאינו ניכר לניכר על כן יש לפקפק על רבנים כשיש להם ספק באתרוג אם הנוקדה הזאת הוא שחור או לא הם לוקחים מגדלת לראות איזה צבע זה מה מועיל המגדלת הרי אם בלא מגדלת זה נראה שחור גבולי הרי זה צבע גבולי וכן בסת"ם אם זה גבולי אם זה הפסק או לא מה מועיל מגדלת

פטרון
מערכת דעהו
נתנדב לעני הרה"ח
זאב ב"ד משה ע"ה
חז"ל ראה"ח מרת
פעיל ב"ר טובי ע"ה

מתוך
משנתו
של כ"ק
מרן
רבינו
שליט"א

גליון רצג • חג הסוכות • שנת תשפ"ז

דעהו

דע את אלקי
אביך ועבדהו

מהדורת זכרון ברוך. לעני הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה • חז"ל מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה • חז"ל רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

גליון מוגדל לחג הסוכות

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

במה דומה העבודה בימים הנוראים להליכת ישראל במדבר - שזכים שוב בכל שנה לענני הכבוד? | מדוע דוקא אחרי עבור ימי התשובה זוכים לשואבים רוח הקודש? | האם הטענה 'אנן בענין למהוי קדם מלכא' צודקת או לא? | הבכיה והדמעות של הימים הקדושים - כטעם בכיית המים התחתונים | מהי השייכות בין 'מפטי' יונה' לחג הסוכות? | מהו טעם הפנימי בהלכה הנפסקת שצריך להיות כוכבים נראים בתוך הסוכה?

כִּי עָנָן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל:

הישיבה בצל הסוכה: השגה בהתגלות כבוד השי"ת שלעתיד לבוא

א

'ענני הכבוד' - כח הנבואה וראיית תכלית העתיד

בַּסֶּכֶת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאָרֶץ בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבוּ בַּסֶּכֶת, לְמַעַן יֵדְעוּ דְרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא כג, מב-מג).

'ענני הכבוד הוי'

הנה חז"ל הקדושים ביארו בגמרא (סוכה יא:) את כוונת הכתוב 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' - לדעת חד מאן דאמר, דנקטינן כוונתיה (סור א"ח סימן תרכ"ה) - ש'ענני הכבוד הוי', כלומר, שהסוכה שאנו עושים וחוגגים בה בכל שנה, היא זכר לענני הכבוד שהקיפו את בני ישראל במדבר.

ענני הכבוד - וכן הסוכה הנעשה לזכרם - הם הבדל בין ישראל לעמים

ונודע שעננים הללו שימשו כמחיצה והבדל בין ישראל לאומות העולם, שכן על ידי ענני הכבוד לא יכלה שום אומה ולשון להתקרב אליהם ולהילחם בהם. ומעתה, אף אנו נאמר כן לגבי הסוכה שאנו עושים לזכרם, שתכליתה ועניינה הפנימית הוא - לחצוץ ולהבדיל בין ישראל לעמים.

דחיית האומות לעתיד לבוא מן המצוות - בכח מצות סוכה

ואכן כי כן חזינו בגמרא, שכל עצם ההבדל והבירור במעלתם של כלל ישראל לעומת שאר האומות יתקיים

כלל ישראל זכו לענני הכבוד - ע"י שאיפתם להצלחת העתיד והנה יש לומר, כי השורש וההתחלה למעלתם זו הנפלאה של כלל ישראל נגד האומות בענין 'רוח הקודש' - הרמוזה במצות סוכה שהיא זכר לענני הכבוד - נובעת אכן מתחילת יצירתו של העם ישראל בלכתם במדבר, בעת שזכו לאותם העננים.

דהנה מה שבעת ההיא יצאנו אל המדבר והלכנו אחרי הקב"ה בארץ לא זרועה, היתה זאת מפני ההרגשה העמוקה בנפשנו על העתיד הגדול שהוכן לנו במדבר, שם קיבלנו את התורה בסיני, ונעשינו לעם הנבחר לשמו יתברך. ומחמת כן, כאשר רק שמענו מאת שלוחי הבורא ב"ה רמז שאמר למשכני אליו, אמרנו 'אחר כך נרוצה' במדבר (ע"פ רש"י ש"ש א ד), והשלכנו אחרי גוינו את כל תאוות העולם הזה הנפסד, והלכנו אחר ההצלחה הרוחנית, ביודענו ומכירנו שזוהי התכלית האמיתית והעתיד הנצחי.

ומאחר שכל עצם ההליכה במדבר היתה מושתתת על ההסתכלות אל זמן העתיד, ומאי-התפעלות מן הצלחה הזמנית והחולפת של זמן ההווה, על כן זכו אז כלל ישראל מיד לענני הכבוד - שהם ה'סוכות' המזכירות במקרא, המורים על כח הנבואה של העתיד, כאמור לעיל 'סוכה ברוח הקודש'.

אומות העולם שקועים בהבלי עולם העובר - ללא שייכות אל העתיד

ובדבר זה גופא הובדלו כלל ישראל מבין כל אומות העולם - כפי שנרמז הבדל בענני הכבוד כנ"ל. כי אילו בני האומות שקועים ומוטבעים המה בתוקף הבבלי עולם הזה, ואינם מסתכלים ודואגים כלל על העתיד, אלא כל שאיפותיהם אינן אלא להצלחת ההווה וחיי שעה, ולפיכך ניטל מהם כח הנבואה ורוח הקודש, כיון שאין להם שייכות לזמן העתיד. מה שאין כן כלל ישראל שבוחרו בנצחיות ומאסו בהבלי עולם העובר, המה בלבד שזכו שתשרה שכינה עליהם, ולהשגת נבואה ורוח הקודש.

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י יחידנו הנכבד
המוד"ר צבי אביגדור באלזאם ה"ח
לעני אמו
האהב פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלבד כ"ז תשרי תשנ"ד לפ"ק

'סוכה ברוח הקודש'

וטעם הדבר לכך שמצות סוכה דוקא מורה על ההבדל בין ישראל לעמים, יש לבאר לפי פשוטו על פי מה שרמזו בספרי קודש (רבינו בחי דברים טו, יד; בני יששכר תשרי י, א. בשם הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע) בעניינו של שם החג 'סוכות', שהוא מלשון 'סוכה ברוח הקודש' (ע"פ מגילה יד. ראה ירושלמי סוכה פ"ה ה"א).

בקשת משה רבינו ע"ה 'שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים'

ואכן בענין 'רוח הקודש' מצינו הבדל עצום בין ישראל לעמים. והוא מה ששנינו בגמרא (ברכות ז.) ש'משה רבינו ע"ה ביקש מלפניו יתברך שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים, שנאמר (שמות לג, טו) 'ונפלינו אני ועמך', והקב"ה הסכים על ידו. ונמצא שאומות העולם הופקעו לגמרי ממעלת רוח הקודש והשראת השכינה, ובענין זה ניכרת ועולה ביותר מעלתם של ישראל לגביהו. על כן, מצות סוכה המרמזת על בחינת רוח הקודש, היא הוראה על ההפרש הגדול שבין ישראל לעמים.

'עניי כבוד' - בבחינת 'כבוד ה' הקיים לעולם הנצחי

ומטעם זה מכונים עננים הללו בשם 'עניי הכבוד', שכן 'כבוד' אמתית מורה על 'כבוד ה' לעולם' הנאמר בקרא (תהלים קד, לא), שהוא העולם הנצחי, שאז דוקא, בזמן העתיד, 'ישמח ה' במעשיו' (ראה ויק"ר כ, ב), ובצאת ישראל ממצרים זכו להתדבק ולהתקשר לזה הכבוד של העתיד, ובכך הקיפם השליל בעניי הכבוד, להיותם נכללים ונאספים בכבוד ה' (ע"פ ישעיה נח, ח).

סיכום ותמצית

עניי הכבוד - וכן הסוכה הנעשה לזכרם - הם הבדל בין ישראל לעמים. משה רבינו ביקש שלא תשרה שכונה על עובדי כוכבים, ולכן הם מופקעים מ'סוכה' - המורה על 'סוכה ברוח הקודש'. ע"י הליכת ישראל אחר הקב"ה בארץ לא זדונית מכת בקשתם את תכלית העתיד זכו לכת נבואה ועניי הכבוד - שהם בבחינת 'יהי כבוד ה' לעולם'.

'זמן שמחתנו' - השגת רוח הקודש בשמחה העתידה

ביור מהות האדם' בחודש תשרי

והנה ככל החזיון הזה חזר על עצמו בכל שנה ושנה בעת התחדשות הבריאה בחודש תשרי. כי הנה בכל שנה כאשר השי"ת מחזר שוב את כל מעשה בראשית, וכל הנבראים כולם - ובהם גם אומות העולם - מקבלים את שפעם בימים אלו, כענין דאמרינן בגמרא (ר"ה ג.) שלמלכי אומות העולם מתשיי מניין, לפי שכולם הם תולדותיו של אדם הראשון שנוצר בראש השנה, **אזי באה העבודה לבר מי הוא הנחשב באמת לאדם, ומתייחס בעצם לאדם הראשון, כטעם 'אתם קרויים אדם'** (יבמות סא), ומאידך, מי הם רק בניו של האדם בליעל' שנתערב באדם אחר החטא בכח זוהמת הנחש שנכנסה בקרבן, ולאמיתו של דבר אינם נחשבים כ'אדם', שהם שאר אומות העולם.

'ויפח באפיו נשמת חיים' - חיים נצחיים מקורו של חיי עולמים ב"ה

וביור זה שבין כלל ישראל לשאר העמים, נעשה באותה מדה ובאותו מהלך כפי שהתקיים בראשית יצירתו של העם ישראל בעת צאתם ממצרים. כי הרי ביצירת האדם נאמר (בראשית ב, ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', שהיא החלק אלוך ממעל' הניתן באדם מתוכיותו מפנימיותו יתברך (רמב"ן שם; ליקוטי אמרים פרק ב' בשם הוהו), וחייו אלו **הינם חיי נשמה וקדושה, חיים נצחיים שאין להם ביטול וסוף**, כדוגמת נצחיותו של הקב"ה חי עולמים ברוך הוא.

ה'אדם' האמיתי - הוא זה שדבוק בחיי נצח של הנשמה

ומעתה אנשים כאלו שעיקר החיים שלהם הוא החיי נצח, וכל ימיהם הם מסתכלים ושואפים לתכלית העתיד, עד שכל מבטם על חיי עולם הזה הוא - שכולם אינם אלא הכנה לזמן העתיד, הנה בני אדם הללו אכן שייכים ל'ויפח באפיו נשמת חיים', והם הם אלו הראויים להיקרא 'אדם', המתייחסים באמת אחר אדם הראשון, יצור כפיו של הקב"ה.

וזהו חלקם של בני ישראל, העם הנבחר למקום, שהם בחרים בחיים נצחיים, ומשתדלים בעיקר על התכלית של זמן העתיד, שהיא הצלחה נצחית ואמיתית. וכמו כן כל בקשותיהם בימים הקדושים על השגת החיים, היא על חיים כאלו שהמלך חפץ בהם, שהם חיים המקושרים לרוחניות וחיי נשמה, כטעם 'למען אלקים חיים'. והנה בכך מכונים המה בשם 'אדם', הראוי להתכבד באותו

כבוד והדר שעוטר הקב"ה את האדם בעת יצירתו (ע"פ תהלים ח, ו).

אומות העולם הדבוקים בחיי שעה הם בני האדם בליעל'

מאידך, אומות העולם הבוחרים בחיי שעה של העולם הזה גרידא, ובהצלחה זמנית של הווה בלבד, ואין להם שייכות ושאיפה כלל לחיים נצחיים, הם נחשבים כבני האדם בליעל שהתערב אחר החטא, ואינם מתייחסים אל אדם הראשון באמת. ובכך נדחים המה ממעלת האדם האמיתי, ונמשלו כבהמות נדמו, וממילא אין להם שייכות לכבוד האמיתי של האדם, אלא בזווים המה מאוד (ע"פ עובדי א, ב).

הבחירה בראש השנה בחיים נצחיים - כעין ההליכה אחר הקב"ה במדבר

היוצא מזה, כי בחירתנו והתדבקותנו בימים אלו בחיים תכליתיים ונצחיים - ולא בחיי הבל וריק של הווה גרידא, היא ממש כדוגמת הליכתנו אחר הקב"ה במדבר, בארץ ציה ועיף, ובמה שמייאנו לדבוק בהצלחה חולפת וזמנית, ורק לקנות חיות רוחנית ואמיתית המתקיימת לעד.

לכן זוכים לחג הסוכות - השגת רוח הקודש של העתיד

ולפיכך כשם שזכו אז ישראל בגלל זה ל'עניי הכבוד' - המורה על כח הנבואה וראיית העתיד, כמו כן זוכים **אנו בכל שנה ושנה אחר הימים הקדושים לחסות בצל הסוכה - שהוא זכר לעניי הכבוד - ולהשגת רוח הקודש של זמן העתיד**. ובהו גופא מובדלים ומופרשים אנו מבין שאר הגוים ועמי הארץ.

'זמן שמחתנו' - בבחינת 'ישמח ה' במעשיו', היפך ל'שמח בחור בילדותו'

ומהאי טעמא נמי הוא שנחשב חג הסוכות כ'זמן שמחתנו', כיון שמתגלה בו ה'כבוד ה' לעולם' של העתיד, שאזי 'ישמח ה' במעשיו', אשר שמחה זו היא שלימה ואמיתית והמתוכנת לעד. וזה בניגוד לבחינת 'שמח בחור בילדותו' (קהל יט, ט), הנלקחת מהצלחה זמנית, שכולה שוא ואינה אלא כחלום יעוף.

'ולקחתם לכם ביום הראשון' - גילוי מעלת אדם הראשון'

ויש לרמז הדבר במה שכונתה התורה את תחילת החג בשם 'ראשון', כדכתיב (ויקרא שם, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון, ולרמז בא על האדם הראשון' שנברא בראשית השנה, אשר כל עבודתו היא לברר את מדרגת האדם ומהותו האמיתית, וב'יום הראשון' של החג הקדוש הזה מתגלה ויוצא מי הוא האדם' האמיתי הדומה לאדם הראשון - שאלו הם ישראל הדבוקים בחיים רוחניים ונצחיים, ובכך זוכים המה להתכבד בכבוד של מעלה, לחסות בסתר כנפיו יתברך בתוך העננים של כבוד.

סיכום ותמצית

רק האדם הדבוק בחיים נצחיים של הנשמה מתייחס באמת אחר אדם הראשון, ואילו האומות הם בני אדם בליעל. הבחירה בחיי נשמה לעומת חיי הגוף היא כעין ההליכה אחר הקב"ה במדבר. לכן אחר הימים הקדושים זוכים להשגת רוח הקודש בסוכה. 'זמן שמחתנו' - בבחינת 'ישמח ה' במעשיו', היפך ל'שמח בחור בילדותו'. 'ביום הראשון' - גילוי מעלת אדם הראשון.

בכית המים התחתונים 'אנן בעיני' למהו קדם מלאך' פועלת זיכור לכת הראיה

הבכיה והדמעות שבימים הקדושים - טהרה העינים לא להתפעל מהבלי העולם

והנה כדי שיוכל האדם לשאוף ולהשתוקק אך ורק לחיי נצח ולתכלית שתגיע לעתיד, ולא יתפעל ממראה עיניו של ההצלחות והתענוגים של העלמא דשיקרא, עליו לקבל טהרה בעינים, שלא יסתכלו על גשמיית העולם השפל כאילו יש בה איזו הצלחה ותועלת, אלא יביטו רק אל התכלית האמיתית של זמן הנצחיות, שהיא חיי העולם הבא.

ועל ענין זה היו ריבוי הבכיות בכל הימים הקדושים, שאותן דמעות קדושות שיצאו מן העינים גרמו להם טהרה וזיכור שיוכלו להסתכל בהבטה נכונה וראויה על כל עצם מהות העולם, להבין ולהשיג איזה דבר יש בו חשיבות אמיתית, ולמה צריך שישים האדם מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו.

מצות 'ניסוך המים' - תיקון לבכיות המים התחתונים 'אנן בעיני' למהו קדם מלאך'

והנה מעין בכיה זו היא גם טעם הבכיה של המים התחתונים, הכולים ואומרים 'אנן בעיני' למהו קדם מלאך' (תיקון יט: וראה בר"ר ה, ד), אשר כדי לנחמם הובטחו להינעץ על גבי המזבח בחג, במצות ניסוך המים (רש"י ויקרא ב, י).

טעמת המים התחתונים שהם רחוקים מהשי"ת היא מכת הסתכלות גשמיית וחיצונית

וביאר הענין הוא, דהנה כאשר הבדיל הקב"ה ביום השני בין מים למים, מצאו את עצמם המים התחתונים רחוקים מהשי"ת וטבועים בעולם הגשמי. ועל כך באו הם בתולנה כלפי שמיא באמרם 'אנן בעיני' למהו קדם מלאך'.

אמנם לפי האמת, כל עצמה של טענה זו - המושגת על הסכר שכולו אינם 'קדם מלאך' - גובעת אכן מעינים גשמיים, המביטים על העולם בהסתכלות חיצונית והשגות גשמייות, ובכך הם מדמים שהעולם הזה רחוק הוא מהשי"ת חלילה. שכן לאמיתו של דבר, כאשר יסתכל האדם בעינים מזוככים וטהורים, אזי יראה בעיניו שגם המים התחתונים עומדים ממש 'קדם מלאך', ואין בינם לבין המים העליונים כלום.

כי הלא באמת מלא כל הארץ כבודו ממש, וכל העולם ומלואו אינם מתקיימים אלא בכח חיות האלקות השופעת בהם בכל עת ובכל רגע, שהם השמות הקדושים ואותיות התורה הנותנים חיות וקיום לכל הנבראים כולם. וממילא, גם העולם הזה התחתון החומרי והגשמי, מלא הוא בחיות עליונה מהבורא יתברך, ולפי האמת גם הנמצא בתחתונים קרוב הוא מאוד אל השי"ת.

לעית לבוא יתגלה שהקב"ה נמצא למטה כמו שהוא נמצא למעלה

אלא שלעת עתה הדבר נסתר ונעלם ואין החיות הזו מתגלה ומאירה בהדיא, ולפיכך יש מקום לחשוב ולומר שהעומד למטה נמצא רחוק מהשי"ת ח"ו. אך לעתיד לבוא יתגלה כבוד ה', ויאירו כל השמות והאותיות הללו, ואזי יראו כל בשר יחדיו כי פי ה' הוא המדבר ומקיים את כל הבריא כולה, והוא יתברך נמצא למעלה ולמטה בשוה ממש.

עצם הבכיה של המים התחתונים מטהרת את עיניהם

ומעתה, מים התחתונים הצעקים וזוכים על התרחקותם מה', בהדמות בנפם שרחוקים המה ממנו, הנה על זה

לשם הוי"ה ברוך הוא, ולכ"ב - כנגד כ"ב אותיות התורה (וזה"ל ק"ב רפא). ולרמז בא, על השם הוי"ה הקדוש וכ"ב אותיות הקדושות - שהם פנימיות חיות הבריאה - המאירים בעצמם בתוך הסוכה. והיינו שכל עצם הסוכה היא בנין של כ"ב אותיות המאירים בשמותיו הקדושים [הנרמזים גם הם בתיבת סוכה; העולה כמנין הוי"ה אדנ"י כנודע (שע"כ דרושי סוכות ד)], כלומר, שבה יכולים להסתכל על ההתגלות של חיות אלקות שתתקיים בזמן העתיד, והיא הגורמת לנו שמחה גדולה בזמן שמחתנו.

שואבים רוח הקודש - השמחה של זמן העתיד ב"שמח ה' במעשיו"

והנה כאמור, בכך נעשה תיקון למה שבכו המים התחתונים 'אנן' בעינן למהוי קדם מלאך, ולא השיגו שגם בהיותם כאן למטה הם עומדים ממש לפני הקב"ה. אך בחג הסוכות, כאשר כבוד ה' מאיר בתוֹקף רב בכל העולם, איז מתנחמים המים הביתיים.

ושפיר נקראת השמחה הגדולה שהתקיימה בבית המקדש על מצות ניסוך המים בשם 'שמחת בית השואבה', ופירושהו ז"ל בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א: הובא בתוס' ד"ה ג' חד תני) 'למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש'. כלומר, שבאותה שעה זכו לבח נבואה רוח הקודש, ובכך יכלו להשיג את החיות האלקית המחיה וממלאת את כל הבריאה, אשר תתגלה בשלימות לעתיד לבוא. ובזה גופא התקיימה נחמה לבכיות המים התחתונים, ואדרבה, מכח אותה ההשגה של הכבוד ה' שיתגלה בזמן העתיד, שרתה או שמחה גדולה ועצומה, מעין אותה השמחה של 'שמח ה' במעשיו'.

'אשה בוררת חטים לאור של בית השואבה' - הארת כ"ב האותיות

ונרמז הדבר גם במה שהתבטאו ז"ל בגמרא במתק לשונם לגבי האור הגדול של בית השואבה, אמרו שם (גז): 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה'. שכן נודע ש'חטה' מרמז לכ"ב אותיות התורה, העולות כמנין 'חטה'. ומעתה זה עומק מאמרו ז"ל, שלגדול האור שהאיר באותה שעה, וזה מכח זיכרון העינים של ימי התשובה שקדמו להג האירו או הכ"ב אותיות, שהן החיות העליונה שבתוך הבריאה, ובכך הריגשו כולם שגם כאן למטה נמצא השל"ת, והינם עומדים קדם מלאך.

וזהו השמחה הגדולה השורה בחג הסוכות, בשיבתנו בצל הסוכה, בצילא דמדינתא, שזוכים אז להסתכל ולהשיג מעט מן הזמן המקווה שלעתיד לבוא, כאשר כבוד ה' ימלא את כל הארץ. ומכח הארה זו שואבים אנו שמחה, מעין השמחה הגדולה של 'שמח ה' במעשיו', שתתקיים במהרה בימינו אמן.

סיכום ותמצית

ע"י הדמעות של עשרת ימי תשובה שיתירו וזיכבו את העינים זוכים להשגת רוח הקודש וגילוי כבוד ה' בצל הסוכה. 'מכבים' נראים בתוכה - קדושת האותיות והשמות המאירים בתוך הסוכה. 'שמחת בית השואבה' - תיקון לבכיות מים התחתונים ע"י ששואבים רוח הקודש מגדול ההתגלות של העתיד. 'אשה בוררת חטים לאור של בית השואבה' - הארת כ"ב האותיות המשפיעות חיות לבריאה.

והענין, כי הנה דגים - שאין להם כיסוי על העינים כנודע - יורדים על בחינת 'עינא פקיאח' של מעלה (וזה"ל שם קב"ה). יתרה מזו, כי הימצאותם של הדגים בתוך המים התחתונים, מורה שגם במקום המים התחתונים - הצועקים ובוכים 'אנן' בעינן למהוי קדם מלאך - ישנה תמיד השגחה עליונה ועין פקיאח, שהוא העין הראויה מלמעלה בתוך חשכות עולם הזה, ואין לפניו הבדל בין יום ולילה ובין חושך לאור, אלא תמיד פתוח הוא לראות.

א"ר אוסוף להביט אל היכל קדשך

ומעתה כאשר השליך יונה הנביא לתוך המים התחתונים, ושם דוקא הזמין השל"ת אליו דג - המרמז לעינא פקיאח, איז נתקשר לבחינת השגחה עליונה זו, ובא לידי הכרה ברורה כי אין מנוס ומסתור מפני ה', כענין שכתוב (ישיה' כג, כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה''. ושם בתוך מעי הדג, בהשיגו את השגה עמוקה זו, פנה ואמר (ספוק ה') 'אני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסוף להביט אל היכל קדשך', כלומר שעתה באתי לידי השגה, כי גם בתוך עמקי התהום של המים התחתונים יכולים להביט אל היכל קדשך, כי בכל מקום נמצא השל"ת, וגם חושך לא יחשיך ממנו, אלא לפניו כחשכה כאורה (תהלים קל"ב).⁽²⁾

סיכום ותמצית

החוטא המדמה בנפשו שהוא נסתר מהשל"ת גורם פגם והסתר בהשגת כבוד ה' הממלא את כל הארץ. לכן צריך להוריד פלגי מים כדי לתקן ולזכר העינים. יונה הנביא סבר שאפשר לברוח מלפני ה'. וכאשר השליך לתוך הדג - המורה על עינא פקיאח של מעלה - השיג כי גם בתוך המים התחתונים 'אוסוף להביט אל היכל קדשך'.

ה

'שמחת בית השואבה' - שאיבת רוח הקודש בגילוי אלקות שלעתיד לבוא

ומעתה על פי הדברים האלו נחזור לדידך, לענייני של מועד חג הסוכות הבא אחר עבור הימים הקדושים.

ע"י הדמעות של עשרת ימי תשובה זוכים להיכנס בצל הסוכה

דהנה מכח כל הבכיות והדמעות שהורידו בני ישראל בכל עשרת ימי התשובה על כל חטאם ועוונם שעשו במשך השנה, אשר גרמו בכך להסתיר את החיות האלקות שבתוך הבריאה, שלא יוכלו בני אדם להסתכל בה בעינים רוחניים ובהסתכלות ראויה, הנה מכח אותן הדמעות זכינו לקבל טהרה וזיכרון בעינינו, עד שמפאת כן זוכים אנו להיכנס בצל הסוכה, המורה על ראייה עליונה ונכונה של זמן העתיד, שהיא הסתכלות פנימית ורוחנית באמיתות חיות הבריאה, להשיג שכולה קיימת אך ורק במאמרו יתברך, ובכח שמותיו הקדושים המשפיעים חיות וקיום לכל הנבראים.

'מכבים' נראים בתוכה - גילוי אלקות המאיר בתוך הסוכה

ודבר זה נרמז במה שנספק להלכה (ירושלמי פ"ב ה"ג: טושי"ע א"ח סימן תרל"א ס"ג) שצריך שיראו הכוכבים דרך הסכך, עיי"ש. שכן 'מכב' הוא צירוף כ"ב - המרמז

גופא יש להם לבכות, על שיש להם הסתכלות והשגה כה גשמית וחיצונית. ואכן על ידי עצם הבכיה וריבוי הדמעות זוכים הם לטהרה וזיכרון בעינים שלהם, ובכך יכולים המה לקבל ראייה והשגה עליונה יותר, להבין ולהשכיל כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת - בלי שום הבדל והפרש כלל - אין עוד.

סיכום ותמצית

הדמעות של הימים הקדושים מטהרות את העינים לא להתפעל מהבלי עולם הזה. בכיית המים התחתונים 'אנן' בעינן למהוי קדם מלאך מצד הסתכלות בעין גשמי שהעולם הזה מרוחק מהשל"ת. לעתיד לבוא יתגלה חיות האלקית המחיה כל העולמות ושלמעלה ולמטה שוין. עצם הבכיה של המים התחתונים מטהרת את עיניהם להסתכל בראייה רוחנית.

ד

החטאים והעוונות מעכבים מלהשיג את כבוד ה'

הכחשת החוטא על השגחת הבורא גורמת הסתר ופגם לעינים

והנה הדבר הגורם לסמא את העינים ולהחשיך מראה עיני בשר מלהסתכל על כבוד ה' הממלא את כל הארץ, ואשר נתון מקום לסעות ולחשוב כאילו הנמצא כאן איננו עומד לפני המלך ח"ו. - הוא כח החטאים והעוונות הנעשים בעולם, שהם גורמים להסתר פנים, ולחשוץ בפני הדר כבוד מלכותו.

כי הנה מה שיש מקום אל החוטא להיכשל באיזה עון וחטא חלילה, הוא רק מפני התדמיתו בנפשו כי אין השל"ת רואה את מעשיו, וכי אין העין של מעלה רואה אותו ומביט עליו בשעת החטא. והנה בזה עצמו שהחוטא מכחיש ח"ו את ההשגחה העליונה ומעלים עין ממנה, הרי הוא גורם הסתר פנים ממש למעלה כביכול, ונתון פגם באותם השמות והאותיות הקדושים המשפיעים חיות לכל הבריאה, שלא יוכלו הברואים שוב לראות ולהשיג את אור העליון של האותיות, ולא ישיגו את האמת הפשוטה שהם עומדים 'קדם מלאך'.

תיקון החטאים ע"י פלגי מים היורדים מעינים

ועל כך צריך החוטא להוריד דמעות רבות מעיניו, כטעם הכתוב (תהלים קט, קל) 'פלגי מים ירדו עיני על אל שמרו תורתך', על כך שלא ראה והשיג כי הקב"ה מסתכל עליו תמיד ורואה את כל מעשיו ופעולותיו, וגרם בזה פגם בכל עיני בשר שלא יוכלו להשיג את אור ה' המחיה את כל העולמות⁽¹⁾.

סברת יונה הנביא שאפשר לברוח מפני ה'

ועל פי הדברים האלה יישפך אור על ענין קריאתנו את הסיפור של יונה הנביא ביום הכיפורים בשעת מנחה.

כי הנה, כפי המבואר בכתוב (יונה א, ג), השתלל יונה הנביא לברוח מלפני ה'. וברחיו זו היא כעין סברת החוטא המדמה בנפשו שיש מקום להיטתר מפני השם יתברך, להסתיר ח"ו על השגחה העליונה ולהעלים עין ממנה.

התקשרות יונה לעינא פקיאח שבתוך המים התחתונים

אמנם אחר כך כאשר הזמין הקב"ה דג גדול לבלוע את יונה (ב, א), איז עמד על נפשו והבין כי אי אפשר לברוח מלפניו יתברך.

א. וזהו גם הטעם לכך שנוסח הווידי מיוסד על פי סדר כ"ב אותיות האל"ף-בית", אשמנו בגדנו וכו', וכן הדבר בנוסח 'על חטא'. וזה מכיון שהחוטא פגם באור האותיות, והחשיך עיני בשר מלהסתכל בהן, על כן עליו להתוודות ולטהר את האותיות ששיבחו להאיר כמקדם.
ב. ובסיס זה יש לבאר גם עומק ענין הסיפור המובא בטור (א"ח סימן תר"ד) באותו חייט שלקח דגים - דוקא - לסעודת ערב יום הקדוש, לעורר ולתקן את בחינת עינא פקיאח הרמוז בדג, שנסתר על ידי החטאים, והבן.

דברים נעים

ז"ט סוכות דייקא אחר י"ב

א

השגחת הקב"ה על כלל ישראל במצות הסוכה

בטעם בקיעות חג הסוכות אחר יום הכיפורים יש לפרש, של אחר שנחפרו כל התנאים והעונות בזה היום, נחשבים כל ישראל לצדיקים גמורים. ועל הצדיקים ישנה השגחה מיוחדת מן השמים, כמו שנאמר "עניי ה' אל צדיקים" (תהלים לו, טו). והענין הוא, כי אין הקב"ה חפץ להסתכל על עבירות, ולכן הוא 'מעלים עין מוסרים' (פסוק ויכל מאמינים) ומסתר מהם את השגחתו הגלויה, כדי שלא לראות את העבירות שהם עושים. אבל על יראי ה' נאמר "עניי ה' אל צדיקים", להשגיח עליהם בעינא פקידא. ולכן אחר שנטהרנו מעוונותינו ביום הכיפורים, יכולים אנו להגיע לבחי' 'הסוכה' שהיא מלשון הסתכלות כענין 'סוכה' ברוח הקודש (רש"י בראשית יא, כט; הדיק מקאריז י"ט), כאשר הקב"ה יכול לגלות עלינו את השגחתו הגלויה.

ויש לרמוז על כך במצות נטילת לולב שנצטוונו עליו בתחילת הסוכה, כי 'לולב' מתחלק לשני חלקים, לוי"ב ול"ב. לוי"ב הוא בגי' י' כ"ז דהיינו "פעמים י"ז העולה בגי' ב' פעמים ענין, ואילו ל"ב הוא בגי' י' כ"ב דהיינו "פעמים כ"ב העולה בגי' שט"ו, כי על ידי טהרת יום הכיפורים זוכים להשגחה מבחי' עני' ה' כב"ל [ומה שהשגחנה נרמזת בעשרה פעמים כ"ו, היינו מפני היותה המשכה מהשפעת שם הוי"ה בקומה שלמה של "פעמים. וטהרתה יש לה שייכות לקומה שלמה של כ"ב, כי כ"ב האותיות הם בחי' "אמרות ה' אמרות טהורות" (תהלים יב, ז) ואכמ"ל.]

והורש תיבת 'לולב' שהוא כ"ז עם כ"ב כב"ל, יוצא ממנו תיבת 'כוכב'. והוא ענין הכוכבים הנראים בתוך הסוכה (עי' סוכה כב), אשר גם הם רומזים על השגחת ה' [שהוא ענין הארת הכוכבים גם בתוקף חושך הלילה]. ויש ענינים אחרים כי "פעמים כ"ב הנ"ל, הם בגי' ת"פ. ומניין זה מורה על בנין בית המקדש, שהרי בית המקדש הראשון נבנה ת"פ שנים אחר יציאת מצרים כמו שנאמר בפסוק 'ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' ויבן הבית לה'" (מ"א א, ג). וכך גם ת"פ שנים אחר כך [ת"י שנות בנין ביהמ"ק הראשון (י"ט ס"א), ושבעים שנות גלות בבל (ירמיה כט, י)] נבנה בית המקדש השני, כמו שנרמז בלשון הפסוק 'ויבן כמו רימון מקדשו' (תהלים עט, טו) דהיינו ב' פעמים 'ד' העולה ת"פ. ובגין הסוכה יש בו רמז הנ"ל על מספר ת"פ, כי היא בבחי' בנין בית המקדש.

ב

הג הסוכות בבחי' התחדשות של בעלי תשובה

הקשה הטור (אורח תרבו) לתחדש חג הסוכות לזכר יציאת מצרים בימי חודש תשרי, ולא נצטוו בו בימי חג הפסח שהוא זמן יציאת מצרים, עיי"ש.

ויש לפרש בזה, כי ענין הסוכה היא זכר לענין הכבוד (סוכה יא), אשר הם הקיפו את בני ישראל בעלותם מארץ מצרים. ועל אותו הזמן אמר הכתוב "כה אמר ה' וזכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב, ג). הרי שיש בזה בחי' הנקראת "חסד נעורייך", כאשר הלכו כלל ישראל אחר הקב"ה ונמשכו אחריו "כגמול עלי אמי", והנה

חודש ניסן שהוא זמן יציאת ישראל ממצרים, הוא אכן זמן האביב כאשר האילנות מתחילים ללבלב. והרי זה כמו תקופת "חסד נעורייך" בימי חיי האדם, כאשר כל כוחותיו מתחילים לצאת מן הכה אל הפועל, כענין האילנות המתחילים לפרוח ולהתגלות בימי האביב. מה שאין כן ימי חודש תשרי הם כבר בתקופת האסיף, כענין ימי חקנה כאשר האדם עומד בסוף ימיו ואוסף את עמל ימי חייו.

וזהו חג הסוכות הנזכרת בדברי הטור הנ"ל, שהיה חג הסוכות צריך להיות חלק מעבודת ימי חודש ניסן. שהרי הם הינם ימי הכוחות החדשים כימי הנעורים, ולכן יש להם שייכות עם ענין הכבוד אשר הקיפו את כלל ישראל בהיותם בבחי' "חסד נעורייך" כנ"ל, ומה שייכות יש לזה עם תקופת האסיף בחודש תשרי.

אבל התיירזן לזה הוא כי אחר שעברו ימי התשובה, יש להתחזק ביותר בבחי' "תתחדש כנסר נעורייך" (תהלים קג, ה), ולעורר את בחי' "חסד נעורייך" אפילו בימי האסיפה. כי בעל התשובה צריך להתחיל בעבודתו 'כנסר נעורייך' כמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ד) שהוא צריך להרגיש כמי שאינו יודע את האדם שחטא בכלל. ולכן עיכב הקב"ה את מצות הסוכה עד אחר ימי התשובה, כדי ללמדנו לאחוז במדת ימי הנעורית בכל מצב, ולהתחדש כנסר נעורייך כבירה חדשה.

ויש לרמוז בענין "תתחדש כנסר נעורייך", שזה עצמו מורה על חזק המתחדש כמו נער. כי הנשר הוא מלך העופות (תנ"ך יג, ג), הרומזים על מלאכי השרת (ב"ר א, ג). וראש המלאכים השייכים לעולם הזה, הוא מלאך מט"ש המכונה 'שר העולם' (יבמות ס"ז; פ"ח שער המזמירות פ"ד), ושירתו היא "נער הייתי גם קדמתי" וגו' (תהלים לו, כה; יבמות ס"ט). הרמז על כך שנאמר בבחי' 'נער' גם כאשר הגיע לימי חקנה. ולכן הזכיר הפסוק "תתחדש כנסר", כי ההתחדשות בכל עת מרומזת במלך העופות המורה על שר העולם. וזהו ענין התשובה המביאה לידי התחדשות זו, אשר היא יסוד חזק בכל מהותו של העולם, ולכן קדמה בריאתה לבריאת העולם (פסחים נ"ד). כי רק על ידי זה שייך לברוא עולם, כאשר תהיה בו האפשרות לתקן את העבר ולהתחדש כימי הנעורים. והתחדשות זו מתגלית בימי חג הסוכות, כאשר כלל ישראל מתחדשים בבחי' "חסד נעורייך" כמו בימי היותנו לעם בעת יציאת מצרים.

מצות סוכה

א

השמחה בחג הסוכות על ידי העדר קנאה איש מרעהו

גניא "כי בסוכות הושבת את בני ישראל" (ויקרא כג, מג) ענין כבוד היו, דברי רבי אליעזר וכו' (סוכה יא) מצות הסוכה היא זכר לענין הכבוד, אשר הם היו בזכותו של אהרן הכהן (תענית ט). והנה בסדר רועי ישראל מכוון עניינו של אהרן הכהן אל מדת הכבוד, אשר הוא כנגד השבת 'בורא רפואות' שבסיום ברכת יוצר אור (פ"ח ק"ש א).

ויש לפרש טעם פשוט בשייכות הרפואה אל אהרן הכהן, כי כל מה שנחמדה למה גדול היה בזכותו מה שלא קינא בגדולתו של אחיו משה רבינו אלא אדרבה שמח עמו (שמות יד; שמות כז). ומדה זאת נקראת 'רפואה', כי היא להיפך ממדת הקנאה הגרועה, אשר נחשבת מחלה קשה ביותר. וכן רואים בלשון הכתוב "חיי בשרים לב מרפא ורובק עצמות קנאה" (משלי יד, ג). הרי שהקנאה היא הוי"ק מן הרפואה, והיא אכן "רובק עצמות" שהיא מחלה קשה ביותר. ובאמת כל המדות הרעות יכולות להיות בגדר חולאות הנפש, אבל מדת הקנאה עולה על כולן כענין זה. והיא אכן מן המדות לגמרי את מהלך המחשבה של האדם, עד שגורמת לו להתנהג באופן חולה וחסר כל שכל. וכאשר ראה הקב"ה את טוהר לבבו של אהרן ממחלה קשה זו של קנאה, וזה וקיבל את הכהונה הגדולה כנ"ל, ולכן הוא מסוגל

לכלל ענין הרפואה.

ובאמת יש להוסיף בענין "וראך ושמת בלבבו", שאין הכוונה בזה רק שאהרן הכהן לא יקנא במשה רבינו, אלא אדרבה ישמח עמו. כי בעומק הדברים פירוש הפסוק הוא, כי רק מפני שישתכל עליו בעין טובה בלי שום קנאה, לכן יוכל להיות בכלל בגדר של "ושמת בלבבו". כי אדם הלוקי במחלת הקנאה, בעצם אינו יכול לשמוח בכלל. שהרי לעולם הוא שריו בצער על איוו טובה שיש לבחירו ואין לו, ואי אפשר לו לשמוח עם שום דבר טוב שיש לו. ולכן רק מפני שלא היתה בלבבו של אהרן שמץ ממדת הקנאה, לכן היתה יכולה השמחה להיכנס בלבבו. ולכן כאשר באים לשמוח בזמן שמחתנו, הרי זה רק על ידי זכותו של אהרן הכהן, אשר הוא מאיר בלבבנו את רפואת מחלת הקנאה, ועל ידי זה יכולים לשמוח. וזהו ענין "עני הכבוד", כאשר בני אדם אינם מחפשים כבוד לעצמם, אלא רוצים רק את כבוד ה'. ועל ידי זה אין הם מקנאים בו, כלל. כל הקנאות נובעת בעיקרן מבקשת כבוד עצמו. ולכן הסוכה היא זכר לענין הכבוד, והיא מעוררת את השמחה בזמן שמחתנו.

ויש לרמוז על כך, כי שיעור הסוכה הוא ז' על ז' טפחים (סוכה טו). וז' פעמים ז' הוא בגי' מ"ט כמספר 'סוכה', כי הסוכה מרמזת את חולאת הקנאה. ובפסוק נזכר 'ב'ל תהי מצות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצות דת חוקתיה שקולה' (שחרית ליום ב, ליום א' שחל בשבת), הרי שענין הסוכה הוא אצל ענין המצוות. [ובמקורא רמזנו בזה, כי 'סוכה' ענין 'מצוה' הוא בגי' רל"ב, כמספר שם הוי"ה ב'ד' מילואיו (ע"ב ס"ג מ"ה ב"ז)]. והנה בענין תיבת 'מצוה' איתא בזה"ק (תיקור ע"ג) שיש בה אותיות וו', וצירכים להחליף אותיות מצי' בא"ת ב"ש לאותיות יו', ועל ידי זה נמצא שם 'הוי"ה' שלם. ועל דרך זה נחליף בתיבת 'סוכה' רק את האותיות ס"ב לאותיות ח"ל, ונמצא כי תיבת 'סוכה' עצמה תתחלף לאותיות 'חולה', כי הסוכה מעוררת את הרפואה, במדתו של אהרן המכוונת אל 'בורא רפואות'.

ד

קדושת הסוכה היא הארת קדושת ארץ ישראל בחוץ לארץ

למען ידעו ידוהיכם כי בסוכות הושבת את בני ישראל בחוצאי ארץ מארץ מצרים אני ה' אלוקים (ויקרא כג, מג). בכמה ספ"ח מובא, שיש בסוכה קדושת ארץ ישראל אפילו בחוץ לארץ. ובהו יש לפרש את דברי הפסוקים בשעת יציאת מצרים 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתיים כי קרוב הוא, כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו ממצרים' (שמות ג, יז). ונראים הדברים כי בעצם היה הרצון העליון להביא את בני ישראל מיד לארץ ישראל, אלא שלא היו מוכנים לעמוד בקשרי המלחמה וכו', ולכן הסיבם אל דרך המדבר ים סוף. אבל הרי "דבר אלוקינו יקום לעולם", ובודאי שבאיהם אופן נתקיים הרצון העליון כאשר היה לבתחלה. וזהו ענין מה שבספר אחר כך מיד נזכר 'עני הכבוד', שנאמר 'וה' הולך לפניכם יוםם בעמוד ענן וגו' לא ימוש עמוד הענן יומם' וגו' (שם, כא-כב). שהרי ענין הכבוד הם שורש קדושת הסוכה, ונמצא כי תיכף ומיד נכנסו בהארה נגימית מקדושת ארץ ישראל.

ויש לומר כי על דרך זה פועל הסדר של ימי חודש תשרי, כי 'ראש השנה' הוא בגי' 'פלשתיים' ע"ה, דהיינו אשר הזמן הזה יש עדיין מקטרגים כענין מלחמת הפלשתיים, ולכן אי אפשר להגיע למחוז השלימות בבחי' ארץ ישראל תיכף ומיד. אבל בכל זאת עושה הקב"ה כאשר עשה ליוצא מצרים, ומושיב אותנו בסוכות שהם בחי' הארה מקדושת ארץ ישראל לחוץ לארץ. ואחר כך שום הושענא רבה שהוא יום מלחמה וגו' ומוגו (לקיפת שמים). ועושים מלחמה עם הפלשתיים וכו' ומוגו (לקיפת שמים). ועל ידי זה יכולים אחר כך ביום שמיני עצרת להוריד את הקדושה אל העולם הזה בשלימות בבחי' קדושת ארץ ישראל ממש.

ונמצינו למדים על גודל המתנה של מצות סוכה,

לענין, כי הלולב בא לעומת כח התמורה ולהט החר המהתפכת ומנצח אותם.

ויש לבאר בזה, כי 'להט החרב המהתפכת' הוא ענין על הבלבולים שהיצר הרע מעורר אצל האדם, וממלא את מוחו ודעתו בספיקות שונות, וזה מונע אותו מלהידבק בהשי"ת. ושושן כל הבלבולים הוא בהעדר ההכרה באחדות ה', וזה הוא כוחו של האל ז"ר בליבו של אדם, ועל ידי זה הוא מרחק אותו מן הקדושה ח"ו. אבל בזה בא כוחו של הלולב, שהוא 'לו לב' בבחי' התמור שיש לו 'לב אחד' להקב"ה (סוכה מה), ובו מונעניע לכל ה' קצוות, ומוליכין ומביאים את הכל אל החוזה כנגד הלב, שהוא שורש האחדות שיש בכל המידות. יש אכן בענין ההשגות אשר במח יכול היצר הרע לנסות לבלבל את האדם ולהרחיקו מדרך עץ החיים, אבל על ידי הלב מעוררים את נקודת הדבקות באחדות ה', וזה מבטל את כל הבלבולים. ולכן הלולב דומה לעמוד השדרה (ויקרא ל, יד), שהוא דרך ההתקשרות בין המוח והלב, כי הלולב מעורר את המוח להתקשר עם נקודת האחדות אשר בלב. והנה ענין אגידת הלולב דוקא, ואוגדים אותו בעצמו וגם עם ההדסים והערבות, כי הלולב יש בו שורש האחדות בין כל הנפרדים, בגילוי 'לב אחד לאבינו בשבשים'.

אושפיצי עילאין

ח

שבעת הרועים מרומזים בשמוה"ק של הסוכה

יש לרמוז בחיבת 'סוכה' על כל שבעת הרועים הבאים אל תוכה. כי הנה 'סוכה' הוא בגי' 'הוי"ה אדני', ואצל כל ו' הרועים מצוינו רמזים לשמות הק' האלו.

'אברהם יצחק יעקב' ביהד הם בגי' ו' פעמים 'הוי"ה אדני' עה"כ, כנגד ו' ימי חג הסוכות. והסדר הוא כך, **'אברהם'** הוא בגי' ב' פעמים 'הוי"ה' וג' פעמים 'אדני', **'יצחק'** הוא בגי' ב' פעמים 'אדני' וג' פעמים 'הוי"ה', ו**'יעקב'** הוא בגי' ב' פעמים 'הוי"ה אדני', כמבאר בדברי האר"י (שק"ה פירוש לך קל), נמצא בסך הכל ו' פעמים 'הוי"ה אדני'.

ואילו **'משה אהרן יוסף דוד'** הם בגי' תשפ"א, שהוא גם רומז על השמות 'הוי"ה אדני'. כי מנין זה הוא בגי' ב' פעמים 'שמע' עה"כ, ויש לומר כי 'שמע' אחד הוא ט"ו פעמים 'הוי"ה' העולה בגי' 'שמע', וה'שנים' השני הוא ו' פעמים 'אדני' העולה ג"כ בגי' 'שמע'.

ובאופן זה נמצא כי בחשבון כל ו' הרועים ביהד, יש לנו כ"ב פעמים 'הוי"ה', וי"ג פעמים 'אדני', ויש לרמוז על כך במה שנקרא חג הסוכות בלשון חז"ל 'ראשון לחשבון עונות' (תנחומא אבוד כח), כי כ"ב 'הוי"ה' ג"ג 'אדני' הוא בגי' עוין.

ויש לרמוז על כל זה בפסוקי ההלל, שאומרים בו **"המשפילי לראות בשמים ובארץ, מקימ מעפר לך מושפוט ידים אבינו"** (תהלים קיג, ו-ז), אשר **"לראות עה"כ"** הוא בגי' **'אברהם יצחק יעקב'**, ואילו **'אשפת' הוא בגי' 'ששה אהרן יוסף דוד'.**

עוד יש לרמוז בשמותיהם על השמות 'הוי"ה אדני' עולים 'סוכה' כנ"ל, כי שם הוי"ה במילואו הוא בגי' 'חן' [כאשר מחלקים את ד' מילואו שם 'אדני', וי"ג מ"ה (בין ל'ד' חלקים שים, ומוציאים מהם צירוף אחד הכולל את כולם (י"ד פעמים, ה"י סג, וא"ז מ"מה, ה"ה מ"בין)], ואילו שם 'אדני' במילואו (אלוף דלית גון י"ד) הוא בגי' **'תרע"א'**, ומילויים בלבד בלי השם עצמו (י"ד י א"ו ה - ל"ב, ל"ף לית ר"ן י"ד - תר"ן) עולים בגי' **'אברהם יצחק יעקב'**, והנה 'חן' עם 'תרע"א' הוא בגי' **'קריע שטין'**, ועני' בדברי האר"י (שק"ה פ"ה ס) שכתב להוסיף על מנין 'קריע שטין' עוד ב' פעמים שם הוי"ה, עיי"ש, והנה 'קריע שטין' עם ב' פעמים 'הוי"ה' הוא בגי' **'משה אהרן יוסף דוד'**, ונמצא כי בשמוה"ק 'הוי"ה אדני' בעצמם במילואם, רמזים כל שבעת הרועים הבאים אל הסוכה.

נטילת לולב

1

על ידי הלולב ומיניו עורכים מלחמה של דעת בדרכי שלום

ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנו אפריון למכון בית אלקינו (יהי רצון קודם נטילת לולב).

הסוכה מכונה בכמה מקומות בשם 'סוכת שלום', כמו שאומרים 'פורסו עלינו סוכת שלומך' (תפלה מעריב) ועוד. ובפשטות יש לעיין איך זה מתאים עם הסוכה של חג הסוכות, אשר בו נוטלים את ארבעת המינים המכונים **'מאני קרבא'** בווה"ק (תקראי סט), ולכאורה הרי זה סתירה גמורה לענין השלום.

אבל התשובה היא, כי המלחמה שאנו עושים בחג הסוכות באמצעות ארבעת המינים, איננה מלחמה הנעשית ב'כח', אלא כל כולה נפעלת ב'דעת'. כי אנו מעוררים השפעה של 'דעת' אמת על כל העולם, וזה גורם שכולם יתבטלו אל הקב"ה, ובה נלחמים עם כל הקלי' והטס"א המנסים להסתיר אמת זו. ומלחמה כזאת נקראת מלחמה של 'שלום', כי אין עומדים לעומת המתנגדים ומתגברים עליהם, אלא מאירים את האמת של הקדושה, והטס"א מתבטלת בעצמה אל האמת בלי שום התנגדות.

ואת זו המלחמה אנו עושים עם הלולב, כי הלולב מכון כנגד מלכות 'סוד' (והק"ה ח"ג רגז), והוא עולה עד בחי' 'דעת' עליון וממשיך משם (פניה שער הלולב פ"א), כי אכן זו היא צורת מלחמה בצד הקדושה, הנעשית על ידי בחינות 'דעת' ו'יסוד' ביהד [השפעת הדעת המתגלה בפועל על ידי היסוד]. כמו שצינו במלחמת עמלק שהיא המלחמה היסודית עם 'ראשית גוים עמלק' (במדבר כד, כ), שהיו שם משה רבינו ויהושע בן נון אשר נלחמו ביהד (שמות יט, ט). ומשה הוא בחי' 'דעת', כאשר הוא משפיע 'דעת' המביא לכל שיתקרב כולם לה'. ויהושע בא מורעו של יוסף הצדיק שהוא בחי' 'יסוד', וביחד התעסקו במלחמה כנגד עמלק.

ועל זה אמר הפסוק **"כי תקרב אל עיר להלחם עליה, וקראת אליה לשלום"** (דברים י, ז), ולכאורה אין מובן כל כך, כי אם באים אל עיר כדי להילחם עליה, למה צריכים לקרוא אליה לשלום בכלל. אבל הענין הוא מפני שצריכים לעשות מלחמה של שלום, ולא מלחמה באופן של כח. ומלחמה הנעשית בכח הורעו באים יחד עם השתתות וזדון, אבל במלחמת הקדושה הוזהר הכתוב **"לא תשתית את עצה" וגו' (דברים יט, טו)**, וממשיך ואומר **"כי האדם עץ השדה"** (שם), ויש לרמוז בזה **"כי האדם" בגי' 'סוד', ויעץ השדה' הוא בגי' 'דעת'**, ובא הפסוק לרמוז לעשות מלחמה על ידי 'דעת' ו'יסוד', להמשיך השפעת היסוד מבחי' 'דעת' של הקב"ה לכל העולם. ואז לא יעשו עוד מלחמה באמצעות השתתות, אלא תהיה המלחמה של שלום.

2

הלולב מעורר את האחדות בין כל המידות

אמרו חז"ל (סוכה פ"ה) כי הלולב הוא הגבוה במינו, ולכן מברכים בלשון 'על נטילת לולב'. ועם הלולב מנענעים לכל הצדדים, וממשיכים מן הצדדים אל הלב.

הענין הוא כמו שנזכר לעיל, כי בחג הסוכות אחר כפרת החטאים הרי אנו בבחי' אדם הראשון החוזר אל הגן עדן שנתגרש ממנו. והנה יש נאמר 'וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המהתפכת לשמור את דרך עץ החיים' (בראשית כד, ב), ובכן יש לומר כי לעומת 'להט החרב המהתפכת' המונעת מלהגיע אל עץ החיים, יש לנו בחג הסוכות לולב ומיניו שהם 'מאני קרבא' (תקראי סט). כמו החרב, ובהם אנו חוזרים ונכנסים אל עץ החיים, ולכן 'לולב' הוא בגי' 'חיים'. והלולב הוא כפות תמרין, שהוא מלשון 'תמורה' והתהפכות מענין

אשר אפילו כאשר עדיין אין אנו ראוים ולא יכולים לזכות לקדושת ארץ ישראל ממש, מכל מקום מאיר לנו הקב"ה הארה מקדושתו, ומכניס אותנו אל סוכת שלומו בבחי' 'וימינו תחבקני', בהארה היוצאת אל כל המקומות הרחוקים ומביאה איתה את קדושת ארץ ישראל.

ה

הזהירות במצות סוכה כטעם הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה

וכל הפסוק מן הסוכה ואינו יוצא משם, אינו מקבל עליו שכר ואינו אלא הדישות (ארחי תרלים סעיף ז בהג"ה).

כלל אמרו חכמים (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ט) **"כל מי שהוא פטור מן הקדושה, נקרא הדיט"**, ויש לפרש את גדר הדבר ע"פ מה שהזכירו זאת הפוסקים לגבי מצות סוכה, כי הנה המצטער בומן הגשמים שהוא פטור מן הסוכה, אמרו עליו חז"ל (סוכה מה) שהוא עובד שבא למוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו, והיינו אשר מן השמים מראים עם אהרן המצטער בסוכה שאין רוצים בישבתו שם. וא"כ כאשר הוא נשאר בסוכה בכל זאת, הרי הוא יושב במקום שאין הוא רואי להימצא שם, אחר שהורו לו מן השמים כי אין הוא רואי אל הסוכה, ולכן הוא נקרא הדיט. וא"כ הרי כי זה הוא גדר כל מי שנקרא הדיט, שהוא מי שנמצא במקום אחר ואינו רואי להימצא בו.

והנה אמרו חז"ל (בבבא מציעא א) **"תניא אמר רבי ישמעאל בן אליעזר פטע אהרן נכנס ללילה קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתיראל י"ה ה' צבאות" שהוא יושב על כסא רם ונשא ואמר לי ישמעאל בני ברכני וכו' ונענע לי בראשו. וקא משמע לי שלא תהא ברכת הדיט קלה בעיניך**, והיינו אשר הכה"ג בקוה"ק היה נקרא בתואר 'הדיט', ואכן היה לובש באותה שעה ארבעה בגדי לבן ככהן הדיט, ומ"מ קבל הקב"ה את ברכתו ולא היתה קלה בעיניו. ולפי המבואר מובן הדבר למה היה נקרא 'הדיט', שהרי הכה"ג היה נכנס למקום אש להבית שלהבת, אשר הוא מקום השראת השכינה בעוה"ז, והוא מקום אשר אפי' מלאכים ושרפים אינם יכולים להימצא שם. ובכן היה הכה"ג נכנס לשם בשפלות וצנוה עצומה ובהרשות ליה נשבר עד מאוד, כי מי הוא ומה חיוו להיות במקום קדוש זה [וכל חיזוקו היה מה שכתוב (ויקרא יג, ט) **"בזאת יבא אהרן אל הקדוש, וכמו שפי' בווה"ק (ח"ב זג)** דהיינו עם מדת המלכות הנקראת 'צאת', וביאירו את הענין בזה, דהיינו שהיה הכהן נכנס בכליוות נכנסת ישראל, ורק בכח זה היה יכול להיכנס למקום קדוש זה]. וא"כ היה הכהן גדול מרגיש בהיותו בקדוש הקדשים כי הוא ממש 'הדיט' הנמצא במקום שאין הוא רואי בכלל להיות שם.

אכן הרי קיבל הקב"ה את ברכתו של הכהן גדול, וכמו שאמרו חז"ל כי אין ברכת הדיט דבר קל בעיני ה'. וי"ל דהיינו אשר הקב"ה שוקל את הקלות כחמורות, ולכן אע"פ שהיתה ברכה זו צריכה להיות דבר קל, מ"מ אין היא קלה מפני שהיא שקולה כחמורה. וע"ד שאמרו חז"ל אל כל ישראל, הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה (אבות פ"ב מ"א), כך גם נוהג הקב"ה, והוא שוקל את ברכת ההדיט שהיא דבר קל, ומחשיבה כמו דבר חמור.

ובהו יש ליתן טעם למה שנהגו רבוה"ק וי"ע להישאר בסוכה גם כאשר ירדו גשמים והיו פטורים ממנה, ומכאן ולכא"ה הרי מי שעושה כן נקרא הדיט כנ"ל. אכן יש לומר כי למדו זאת ממה שהיה הקב"ה מקבל ביוה"כ את ברכת הכה"ג, והרי שהיה הקב"ה שוקל את הדבר הקל של ברכת ההדיט כמו דבר חמור. כמו כן למדו הצדיקים מזה, כי גם אצל המצוה קלה וסוכה שמה (עי' א), אשר יש מפרשים אשר היה 'קלה' לפי שהמצטער פטור ממנה, ולא עוד אלא שמי שממשיך לשבת בה אף נקרא 'הדיט'. מ"מ היו נוהרים במצוה קלה זו כבחמורה, כאילו אין פטורים ממנה, ולא התפעלו ממה שנקראים הדיט בזה.

יו"ט שחל בשבת

החשש המיוחד אצל לולב שופר ומגילה שמא יעבירו ברשות הרבים

חז"ל קבעו כי מצות נטילת לולב אינה דוחה את השבת (סוכה מב), ובטעם הדבר אמר רבה שם גזירה שמא יטלנו בידו, וילך אצל בקי ללמוד, ויעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. ומסיימת הגמ' ויהיו טעמא דשופר, והיו טעמא דמגילה, שגם אותם דחו חז"ל מלקיים בשבת [ובספח"ק בני יששכר (שבתות ט, א), רמז ג' מצוות אלו בלשון הפסוק "ויבוא יעקב שלם עיר שכם וכו', ויחן את פני העיר" (בראשית לג, יח), שפירשו בו חז"ל כי יעקב אינו קבע או תחומי שבת (ב"ר יא, ז), והנה 'שלם' נוט' שופר לולב מגילה, אשר במצוות אלו חששו חז"ל שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים].

ומה שחששו במצוות אלו דווקא שמא יטלנו בידו כדי ללכת אצל בקי ללמוד, היינו מכיון שהם צריכים איוו בקצוות מיוחדות. כי הלולב ומיניו הם כדי להמשיך מדעת עליון לנוה אפריון (והי רצון לפני נטילת לולב), ובודאי צריכים להיות בעל דעת גדולה כדי להשיג את המשכת הדעת בבחי' זו. וכך גם על השופר נאמר "אשרי תעם וידעי הוה" (תהלים ט, ס), ואיתא ב"ח"ק (ד"ח יח, א) "אמר רבי אלעזר, חמיונא דלאבא דלא מקבל תדקיעתא דבר שבי דינא איהו חכים למתקע ברא דתקיעה, הרי שצריכים להיות בקי הוידע ברא דתקיעה. וכן בענין קריאת המגילה יש לפרש על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי ברוך מוויזניץ יו"ט בצעירותו, כאשר פנא אחת אל שגם את סטוב ביום הפורים ולא היה יכול לבא לבית הכנסת לשמוע את קריאת המגילה של אביו הרה"ק בעל צמח צדיק וי"ע, ושלא אליו אביו איהו בעל קורא שיקרא אל את המגילה, אבל רבי ברוך סירב בדבר, באמרו שאין לו שום ענין לשמוע איהו סיפור מעשה שהיה בין מלך גוי שיכור ואשתו ועוד כמה גוים וכו', אלא הוא רוצה לשמוע את המגילה, ואכן אחר הקריאה בביהמ"ד הגיע אביו הק' לקרוא עברו את המגילה. הרי שגם את המגילה צריכים לדעת איך לקרוא, והיא בחי' הדעת הנצרכת למחית עמלק ואכמ"ל.

ועל דרך הדמיון של להוסיף, כי איתא בספח"ק ליקוטי מוה"ר" (קמא תורה ז), שהאדם צריך להיות 'בקי' בבחי' "צוצא רבקי בבחי' שוב", והיינו על פי הפסוק "והחיות רצוא ושוב" שענין החיים נמשך בדרך רצוא ושוב, ולכן באה נשימת האדם ומסתלקת כל הזמן. וזה נובע מן ההארה העליונה הפועלת על דרך אור שר ואור חור, שהם מושרשים בשמוה"ק "הויה" שהוא בחי אור שר ואלה "רבקים" שהוא בחי אור חור, ואלו השמוה"ק עולים בגי' 'בקי', ומאחר ששניהם נכללים זה בזה, לכן יש ענין של 'בקי' מצד הרצוא ורבקי' מצד השוב.

ולכן תמיד כאשר עוסקים בענין המשכת חיים, יש ענין של 'בקי' ברצוא ושוב. ושלושת המצוות הנזכרות לעיל, יש להם שייכות לענין המשכת החיים. כי 'לולב' הוא בגי' 'חיים', כמו שכתב האריה"ק (שערי סוכה ה). ותקיעת שופר היא דוגמא לענין "ויפא באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ז), ולכן נופחים בשופר ביום יצירת האדם, ואכמ"ל. וכמו כן מגילה אסתר אמרו עליה חז"ל 'קרייתא זו הלילא', שהיא הודאה על היציאה ממות לחיים (מגילה ד, י). ומצד שייכות זו שיש למצוות אלו עם ענין החיים, לכן חששו שמא ילך אצל 'בקי' ברצוא ושוב ללמוד ארבע אמות.

והחשש שמא יעבירו ארבע אמות, היינו כי ענין 'בקי' הוא השמוה"ק "הויה אלקים" כנ"ל, והאחוריים של שמוה"ק אלו (י' י"ה הויה) - בגי' ע"ב, אי איל אלהי אלהי אלקים - בגי' ר' (הויה) - והיינו אשר חז"ל חששו שמא יציא את אור ה' הקיץ לבחי' האחוריים, ותהיה בו ח"ו אחיות החיצוניים הנקראים 'רשות הרבים'. כי במצות אלו יש להם ענין של יחידה למקום האחוריים, כי בכלם מצונו לשון המורה על בחי' 'עברי הנ"ל, ולכן יש

להזהר בהם ביותר שלא יעבירו ברשות הרבים. שהרי בין ארבעת מיני הלולב, עומדת הערבה' שהיא בבחי' זכר ועל השופר נאמר "והעברת שופר תרועה" (ויקרא כה, ט), בבחי' 'עבר'. ובמגילה נאמר "ויעבר מרדכי" (אסתר ד, יז), שהוא בחי' הארת יסוד אבא המאיר בו אשר הוא בחי' "מור עובר" (שחי' יג, שחי"ק פורים).

ונוסף עוד, כי ג' פעמים 'עבר' הוא בגי' 'עת רצון', כי שלמות קדושת השבת בחי' 'עת רצון', שהרי תכלית השבת הוא בשעת רעוא ורעוא דרעוין שהוא זמן עת רצון. ולכן נהירו בג' מצוות אלו מענין 'שמא יעבירו' בבחי' 'עבר', כדי שלא לפגום ח"ו בקדושת שבת שהיא בחי' 'עת רצון'.

שמחת בית השואבה

שמחת בית השואבה בתקון והעלאת כל ניצוצי הקדושה

תנו רבנן יש מהן אומרים 'אשרי ילדותינו שלא בישה את זקנותינו', אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן אומרים 'אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותינו', אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים, 'אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו' (סוכה גז).

יש להתבונן בהם נשתנה ענין שמחת בית השואבה, שעשו בו עסק גדול כל כך מן התשובה, והיו בעלי התשובה מכריזים במיוחד 'אשרי זקנותנו שכפרה על ילדותנו', וגם החסידים ואנשי המעשה הצטרפו אליהם להכריז 'ומי שחטא ישוב וימחול לו'.

ויש לומר בהו, כי שאיבת המים לשמחת בית השואבה, היא ענין של השלמה לעבודת מנהג 'תשליך' שנעשה בעשרת ימי תשובה. ובשאיבת המים הללו, הרי אנו שואבים ומוציאים משם את מה שזרקנו בשעת 'תשליך'. כי מבואר באריה"ק (שערי ר"ה הקדמה) בענין פסוקי "מי א"ל כמון" שמצאנו בשעת תשליך, אשר הם מכוונים אל "ג' המדות של רחמים, ועיקר הכוונה היא בתביעות 'ותשליך במצולות ים כל חטאתם', אשר הוא מכוון כנגד מדת 'לא לפי'. ומבואר שם עוד, כי באמירת פסוק זה משליכים למצולות ים את כחות החיצונים הנאותים להתגבר על הקדושה ח"ו. אבל אחר כך צריכים לתקנם, ולהעלות מתוכם את ניצוצי הקדושה הטמונים בהם, וזה בא על ידי תיקון 'ונקה', עיי"ש.

ולפי זה יש לומר, כי אכן בימי ראש השנה ויום הכיפורים מתעסקים בעיקר בבחי' 'לא לפי', ולכן נהגו לקיים בהם את מנהג 'תשליך', כאשר מרחיקים את העוונות ומשליכים אותם למקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם. אבל אחר כך בימי חג הסוכות, הזמן כבר ראוי להעלות ולתקן גם את הניצוצין שנפלו בשביה אל אותן המקומות הרחוקים, בבחי' תיקון 'ונקה'. ולכן הולכים אל המים אשר בהם השליכו את כל החטאים, ושואבים את המים ומעלים אותם.

וזה הוא ענין העסק הגדול מן התשובה בשעת שמחה זו, כי כעת מתגלה איך הגלם כל ילידי תיקון, וגם אותן הניצוצות אשר הושלכו למצולות ים, מגיעים עכשיו לילדי תיקונם. וזה מביא לילדי שמחה גדולה, כאשר אין שום איש מכל נקודה וניצוץ טוב. ולכן אמרו שכל אחד יכול לקיים 'שוב וימחול לו', כי 'שוב' הוא בגי' א' ויתר מ'איש' [גם ראשי התיבות של מאמר בעלי התשובה 'זקנותנו שכפרה את ילדותנו' הוא א' ויתר מ'איש'].

שמחת בית השואבה מכה ההשתוקקות של המים התחתונים

תנו רבנן מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. מי שלא ראה בית המקדש בבנינו, לא ראה בנין מפואר מעולם. מאי היא, אמר אביי ואיתמא רב

חסדא, זה בנין הורדוס. במאי בניו, וכו', באבני שישא כוחל ומרמרא. אפיק שפה ועייל שפה, כי היכי דלקבל סידא. סבר למשעיין בדהבא, אמרו לוי רבנן שבקיה, דהכי שפיר טפי, דמיתחיו כאדחת דימא (סוכה גא).

יש להבין מה שייכות יש בין שמחת בית השואבה לבין בנין ירושלים ובית המקדש, אשר נכללו ביחד בברייתא זו. עוד יש להבין מה שנזכר בהמשך דברי הגמ' על בנין הורדוס, שאמרו לו חכמים להשאירו בלי ציפוי והבז שייראה כגל כמי הים, מה ענין יש לבית המקדש להיראות כך.

ונקדים את דברי הוה"ק (ח"א סט) על הפסוק "אתה מושל בגאות הים, בשוא גליו אתה תשכחם" (תהלים ט, ס), אשר הפירוש הפשוט תביעת 'תשכחם' הוא לשון של השפלה, אבל הוה"ק דורש "דבר אשר תשכחם ממש, שכתב הוא לון, בגין דסלקין בתיאובתא למחמ"י, עיי"ש. והיינו אשר הקב"ה משבח את גלי הים המתורוממים כלפי מעלה, מחמת השתוקקותם להתעלות אל העליונים. וטעם הדבר הוא, מפני שזקת המים התחתונים מאז שנפרדו, להתקרב ולהתעלות אל פני ה' 'אנן בעינן למהוי קדם מלכא' (תקוין פ, ה). והוה"ק מדגיש, ששבחם הוא בכך שהם מתעלים ומתורוממים תמיד, אפילו לא שנים יפולים להשיג את מבוקשם, והם חוזרים ונופלים להיות מים תחתונים כאשר נצטוו.

ולפי זה יש לומר, כי כאשר עמדו באמצע ימי בית המקדש השני, והורדוס העבד האדומי בנה מחדש את בית ה', הבינו החכמים כי זה כבר יהיה הבית האחרון לפני הגלות הארוכה. ולכן רצו להדגיש את מעלת ההשתוקקות, כאשר יבקשו כלל ישראל במשך כל ימי הגלות להתקרב אל ה' בביתו נאוו קודש, ולא יוכלו להשיג את מבוקשם עד הגאולה. אבל על ידי שיכורו את הלימוד היוצא מתנועת גלי הים, אשר הם נראו על בית המקדש בשנותיו האחרונות, הרי בזה יבינו את מעלת ההשתוקקות והרצונות והנסיגות להתעלות ולהתקרב, אפילו כאשר אין מגיעים ואין משיגים. וזה היה יסוד ענינו של בנין הורדוס, ולכן היה נחשב 'בנין מפואר', מפני הלימוד החשוב היוצא ממנו לקראת ימי הגלות הארוכים.

ולפי האמור מבואר היטב שייכות בנין הורדוס לשמחת בית השואבה, כי שמחה זו מקושרת להתקרבותם של המים התחתונים, המתעלים בשאיבתם להתקרב לפני ה'. והתקרבות זו באה מכת תנועת הממיתית והשתוקקותם שלא פסקה אף פעם, לנסות ולהשתדל להתקרב על אף הריחוק, ולא להרפות מן ההשתדלות למרות כל מה שעובר עליהם, אלא תמיד להישאר בכיסופין לחיכנס לחצרות ה'.

שמיני עצרת

עיקר ענין שמיני עצרת הוא היחוד בעצמו

ביום השמיני עצרת תהיה לכם וגו' (מבדר טז, לה).

התרגום של 'עצרת' הוא 'כנישין' (תרגום אונקלוס) או 'כניש' (וה"ק ח"א טד), שהוא לשון של אסיפה. ובעצם כלל הסוכות נקרא "חג האסיף" (שמות לו, כב), ויש לבאר מה הוא החילוק בין האסיפה של חג הסוכות לבין אסיפת שמיני עצרת.

ויש לומר כי בחג הסוכות אשר גם שבעים שרי אומות העולם מקבלים את השפעתם, כל הענין של האסיפה הוא רק כדי לקבל את ההשפעות, וכך אפשר לפרש את האסיפה על קבלת והכנסת ההשפעות. אבל אותה השפעה נפסקת בסוף חג הסוכות, ומסתלקים כל האומות עם השפעתם. ואז אומר הקב"ה אל עם קרובו 'עכבו עמי עוד יום אחד' (רשי' ויקרא כג, לא), כי כעת יש ענין חדש של שמיני עצרת. ואז אין מבקשים בכלל את ההשפעה מצד עצמה, אלא כל מי שרוצה להישאר ולהתאסף אצל הקב"ה נשאר, וכל ההשפעה אינה אלא אמצעי צדדי

ו'סעודה קטנה' (רשי' במדבר כט, לה) כדי להתאסף באהבה וחיבה של הקב"ה ונכנסת ישראל.

י

בשמיני עצרת מאיר מבחי' היחוד דלעתיד לבא

ביום השמיני עצרת תהיה לכם וגו' (במדבר כט, לה).

הרה"ק מראוואדוב זי"ע היה רגיל לומר כי חתן תלמיד חכם מכין תחת החופה, אשר הח' של 'חופה' הוא כנגד ה' האותיות של השמותיה 'הוי"ה אדני', ושאר האותיות רי"ה הם בגי' 'הוי"ה אדני', עכ"ה.

והנה אם נחשוב ח' פעמים רי"ה דהיינו 'הוי"ה אדני', הרי זה בגי' תשכ"ח [כמספר 'צחק' במילואו (יורד צדיי חית קרף)]. כי 'צחק' הוא בגי' ח' פעמים 'הוי"ה', ומילוי זה הוא בגי' ח' פעמים 'אדני', ואכן ידוע כי המילוי נחשב בבחי' נוק' כלפי הפשוט, ולכן הפשוט הוא כנגד שם 'הוי"ה והמילוי כנגד שם אדני'. ולעתיד לבא יהיה היחוד בבחי' 'הוי"ה אדני' (ליקוטי תורה ונחיה), וחי' פעמים 'הוי"ה אדני' הוא בגי' 'עצרת', והיינו אשר בשמיני עצרת יש הארה מן היחוד דלעתיד לבא. וזה רמז בשם 'שמיני עצרת', שחילוקו את תיבת 'עצרת' לשמונה חלקים, ואז ימצא כ' אחד כמספר 'הוי"ה אדני'.

והחילוק שבין מספר 'תשכ"ח' שהוא בחי' היחוד שבזמן הזה, למספר 'עצרת' שהוא בחי' היחוד דלעתיד, הוא בגי' 'לב', ולב זה נשלם לנו בשמיני עצרת, שהוא כנגד ששת ה'לב' כמו שנאמר 'שימני כחותם על לבך' (שה"ש ט, ו), אשר הוא בקשת כנסת ישראל בזמן היחוד (והדין היא רמז). וכן קוראים ביום זה את סוף התורה ותחילתה, שהם אותיות 'לב', ועל ידי זה יוצאין מתורת 'תשכ"ח' המורה על שכחה, ונעשה 'עצרת' שהוא נעצר ונשאר תמיד בבחי' נשכח.

וזה היא מעלת היחוד של 'הוי"ה אדני' על היחוד 'הוי"ה אדני', כי שם 'הוי"ה' מתחלק לאותיות י"ה שיש בהם יחוד תמיד, ואותיות י"ה שהם בבחי' יחוד שאינו תדיר (והדין ח"א ד.), ולעתיד לבא יהיה כל השם בבחי' 'הוי"ה', דהיינו שיהיה בו יחוד תדיר. וזה ענין בקשת החותם של שמיני עצרת, שהוא שארץ רועם לצנח כמבואר בזה"ק (ח"א רמז). ולכן יש לנו ביום זה הארה מן היחוד 'הוי"ה אדני' שיהיה לעתיד לבא, יחוד שאינו נפסק.

ידוע כי ח' בגדי הכהן גדול הם כנגד ח' האותיות של 'הוי"ה אדני', וראשי תיבותיהם (אפר מיעל כחותם מצנפת אבנט מכינסים חושן ציץ) עולה כמספר 'עמלק'. ולכן היה חושן המשפט מונח על הלב, כי עמלק עושה ספיקות 'עמלק' בגי' 'ספק', ועל ידי הלב' שהוא מציל מן השכחה ומעלה מן תשכ"ח אל 'עצרת', נתבטלה קלי' עמלק וספיקותיו, והיה יכול היחוד להתגלות ולהאיר כנכון.

תפלת גשם

יד

התורה המתגלית בשמיני עצרת מתקנת את כל הנשמות יש לומר טעם במה שמברכים על הגשם ביום שמיני עצרת.

כי ביום זה קוראים את הפסוקים של "וימת שם משה עבד ה'" (דברים לד, ה), ועל אותן פסוקים אמרו חז"ל (בב טו, מובא ברש"י) שהיה משה רבינו כותבן בדמע. וביאור הדבר על פי פנימיות הוא, כי אותיות כל ספר התורה הם כנגד ששים יריבוא נשמות ישראל. אבל ישנם נשמות אשר נפלו במקומות נידחים ורחוקים, והם אינם נכללים בכל ספר התורה, אלא תיקונם נמצא בפסוקים אלו שהיה משה כותבן בדמע, ואז העלה אותם ותיקנם.

וביום שמיני עצרת כאשר מגלה הקב"ה את גודל אהבתו לכנסת ישראל, למעלה מכל טעם ודעת. אז

קוראים פסוקים אלו, לעורר את תיקון כל נשמות ישראל אפילו הנידחות ביותר. ודבר זה הוא כענין הגשם הנידח ממקום גבוה למקום נמוך, וכן הוא ענין התורה הנידח עד לאותן הנשמות שבמעמקי תהומות הארץ ומעלה אותן. ולכן מברכים את הגשם ביום זה, להורות על תיקון כל נשמות ישראל באהבה זו אל עם קרובו.

טו

מגדל קרבת היחוד יכולים לבקש גם בקשות שלא כהוגן

איתא בגמ' (תענית ד.) 'אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן וקודשו ברוך הוא השיבה כהוגן, שנאמר 'ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מצאו ירבו כגשם לנו' (חושע א, ג), אמר לה הקדוש ברוך הוא, בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש, אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, שנאמר 'אהיה כסל לישראל' (ש"ס י, ו). ועוד שאלה שלא כהוגן, אמרה לפניו רבנו של עולם 'שימני כחותם על לבך כחותם על ורועך' (שה"ש ט, ו). אמר לה הקדוש ברוך הוא, בתי את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה, אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם שנאמר 'הן על כפים קחותיך' (שפיטע מס, טו) ע"כ.

ויש להפליא את הדבר, אשר ביום שמיני עצרת אנו מבקשים על הגשם, אשר היא ענין של בקשה שלא כהוגן. וכך גם איתא בזה"ק (ח"א רמז: ח"ב קד) כי בקשתה של כנסת ישראל ביום זה היא 'שימני כחותם על לבך', וגו', והרי גם בקשה זו נחשבת בקשה שלא כהוגן.

אבל הענין הוא, כי עבד המבקש מאת אדונו צריך להקפיד לבקש רק דברים שנחשבים בקשה כהוגן, אבל אשה לבעלה יכולה לבקש ממנו את כל הדברים, אפילו דברים שנחשבים שלא כהוגן. ולכן בדרך כלל אי אפשר לנו לבקש בקשות כאלו, כי צריכים להקפיד על מה שראוי ונכון על פי היחס של עבד לאדונו [והקב"ה ברוב אהבתו וחמלתו על כלל ישראל, עונה לנו כהוגן עצרת כאשר שאלנו רבנו של כהוגן]. אבל ביום שמיני אפילו שיש בו 'תואר שלים' בין כנסת ישראל ודודה כביכול בבחי' אשה ובעלה, מבקשים אנו דוקא אפילו בקשות שלא כהוגן, וזוהי מתגלה הקשר העמוק בין כנסת ישראל להקב"ה.

וענין השפעה של גשם לעומת טל, הוא בחי' גילוי והשפעה לבחור. כי הטל אינו ניכר בעת רדתו, וגם עצם השפעתו וטובתו היא השפעה נסתרת ביותר. אבל הגשם נראה לעין כל בעת המשכחו אל העולם, וגם טובתו נגלית ומושגת. וכנסת ישראל מבקשת 'מי יתן כאח לי וגו' אמצאך בחוץ שקבן גם לא יבואו לי' (שה"ש ט, א), שתתגלה אהבת הקב"ה לכנסת ישראל באופן גלוי ממש, ולכן מבקשים ביום שמיני עצרת על הגשמים, להמשיך את האהבה עד לגילוי בחוץ בפועל ממש [וכך גם מה שמבקשים 'שימני כחותם על לבך', וגו', שמבואר בגמ' שהוא ענין שפעמים נראה ופעמים אינו נראה. היינו אשר מבקשים שהאהבה הנסתרת תתגלה, ולכן זה כולל בו הסתר וגילוי ביחד].

שמחת תורה

טז

שמחת תורה כדי להמשיך את היחוד על כל השנה

ביום השמיני עצרת תהיה לכם וגו' (במדבר כט, לה).

נהגו ישראל קדושים לעשות ביום זה 'שמחת תורה', ואין זה חלק ממה שנצטוונו במצות היום, אלא חידוש שהחידשה כנסת ישראל. ואכן בחוץ לארץ שישנם שני ימים טובים של גלויות, נהגו לעשות את 'שמחת תורה' ביום השני שהוא יו"ט מדרבנן [בבחי' מנהג אבותיהם בידכם (ביצה ד.)].

והענין הוא, כי עצם עניינו של שמיני עצרת הוא

היחוד השלם בין הקב"ה וכנסת ישראל, ואין ביום זה שום דבר נוסף מלבד אהבת הקב"ה לכנסת ישראל ושמהו בהם. אבל כלל ישראל מבאים עממה אל היחוד את התורה הק', כאשר על ידי זה אנו רוצים לבטא את שמחת היחוד. כי התורה הק' היא אמצעי נעלה ונשגב של דביקות בהקב"ה, באופן שאין זה חוץ ודבר נוסף על היחוד, אלא כלי של ביטוי וגילוי היחוד.

ואפשר לומר שהוא על דרך מה שאמר מהרש"ו אל רבו הארית"ק כאשר רצה ללמד רק אותו, ואמר לו שאין הוא רוצה להיות לבד מן החברים, ומה שיהיה עממה יהיה עמו (שעה"ש הקדמה לח). ועל דרך זה אומרים כלל ישראל, שאין אנו רוצים להיפרד מן התורה הק' שהיא כלי חמדות של הקב"ה, וגם כאשר הוא רוצה להתחיל עמו לבדנו, אין אנו רואים את עצמנו לדבר נפרד מן התורה, [וגם היא דאי איננה דבר נפרד מהקב"ה], ולכן מביאים אנו אותה עמנו יחד אל שמחת היחוד.

ויש לומר שהקב"ה רמו לנו על כך באמרו 'עצרת תהיה לכם', דהיינו שאנו יכולים לדאוג בעצמנו איך תהיה אסיפת עצרת זו, ואיך תהיה 'עצירה' והחזקה תמידית של אור היחוד לכל השנה. ועל ידי זה תהיה העצרת נשאת 'לכם', כי מאחר שאנו מצרפים את התורה הק' אל שמחת היחוד, על ידי זה יש לנו כלי לאחוז בו את האהבה והקירבה היתירה של יום שמיני עצרת, וכך נשאר רושם מן היחוד על כל השנה.

יז

שבט גד גילו את כוונתם הטובה של המרגלים

פרשת וזאת הברכה יש בה מ"א פסוקים, ורשום עליו 'נאואל סימן'.

ויש לומר שהכוונה היא לנאואל בן מכי נשיא שבט גד, אשר היה בין המרגלים שנשלחו לתור את הארץ (במדבר יג, טו). והענין הוא, כי בפרשה זו מתגלה עומק בענין עוון המרגלים, באופן שעוונם מתפרש לזכות.

כי הנה שבט גד בחרו את חלקם בנחלת הארץ מעבר לירדן, וגער בהם משה רבינו באמרו "כה עשו אבותיכם בשליל אוחם מקדש ברנע לראות את הארץ" (דברים טז, ח), ודימה את בקשתם להישאר בחוץ לארץ אל חטא המרגלים. אבל למעשה בפרשה זו מתגלית כוונתם האמתית במה שביקשו להישאר מעבר הירדן, כאשר נאמר עליהם "כי שם חלקם מחוץ ספון" (דברים לג, א), דהיינו שברחו להיות היכן שיהיה מקום קבורתו של משה רבינו, כי לא רצו להיפרד ממנו (כמו שפירש הרמ"ק הר"ב מפרשיטא זי"ע על 'וימקנה רב', שהיה להם קנין גדול של התקשרות לרבכם).

ומעתה יש לומר, כי לא חטא המרגלים היה על דרך זה, שהרי כבר היה ידוע שלא יכנס משה רבינו לארץ ישראל, כאשר כבר אמר לו הקב"ה בהיותם במצרים "עתה תראה" (שמות א, א) והיינו שלא יראה את כניסתם לארץ ישראל (סנהדרין קא). וכך גם אלדד ומידד התנבאו במחנה (במדבר יא, טו) ואמרו כי משה רבינו ימות, ויהושע יכניס את ישראל לארץ (סנהדרין פ). ואם כן מובן למה ביקשו המרגלים להתעבב במדבר, כי היה זה כדי להישאר עוד עם משה רבינו ולא להיפרד ממנו.

ולכן מונה הפסוק והולך את שמות המרגלים בפרשת שלח, ורק בסוף כולם נזכר 'נאואל בן מכי' הנשיא לשבט גד. כי הכלל הוא 'הכל הולך אחר החיתום' (ברכות יב), באשר שם מתגלה פנימיות כולם. ואצל שבט גד נתגלתה הכוונה הטובה להדיא, כאשר עשו דבר נוסף הדומה לחטא המרגלים, ולמעשה נתברר שהיה זה כדי להישאר יחד עם משה רבינו. ובא זה ללמד על הכלל כולו, שבעומק היתה כוונתם של המרגלים כולם על ענין זה, להתדבק בקדושת משה רבינו.

ולכן בפרשת וזאת הברכה, אשר בה נזכרת פטירתו של משה רבינו, יש 'נאואל' פסוקים, לרמוז על 'נאואל' בן מכי לשבט גד. כי בו נתגלתה כוונתם הטובה של המרגלים, כאשר ביקשו להתקשר כמו בני שבט גד בקדושת משה רבינו.

הביאני המלך
חדריו נגילה
ונשמחה בך:

השמחה של סוכות ושמיני עצרת - בנין בית המקדש

שמחת בית השואבה
אופשיא דיוסף תש"ע

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

א

אור צדיקים ישמח:

בחג הסוכות מגלים לנו האור הגנוז בכל יום

בכל יום גנוז טוב נפלא שהוא 'אור הגנוז' | בזה בונים בית המקדש ב'מינו' | גילוי האור הפנימי ע"י נקודת הצדיק שבכל אחד | הולוב מושך הארת הדעת לכל השנה לבנות בית המקדש בלבנו | הסוכה מאיר הארת 'בית המקדש' לכל השנה

הסוכה ונטילת לולב שייכים לבנין בית המקדש

ביה רצון הנאמר לפני נטילת לולב מבקשים אנו: "ובגנוני אתם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לְנוּה אֶפְרָיִם לְקַחֵן בֵּית אֶלְקִינוּ", מהו דעת עליון ומי הוא נוה אפריון? הכוונה הפשוטה בזה היא: שבגנוניעם שלנו מושכים אנו שפע ברכות ושועב שמחות מדעת העליון, שבכוחו אנו בונים 'בית המקדש' שבקומת השנה ובקומת הנפש שזה יביא באחריתו לבנין בית קדשינו ותפארתו הנקרא נוה אפריון - ככתוב 'אפריון עשה לו המלך שלמה' והוא מכון בית אלוהינו - שנאמר בו 'מכון לשבתך פעלת ה'.' אכן יש להתבונן איה איפוא הוא בית המקדש הזה שאנו בונים? והאין הוא נבנה בגנוניעם שלנו? ומהו העבודה של המשכת ה'דעת'? בכלל, עלינו לשים אל לבנו להתבונן בכלליות מצוה זו, מהו? ואין היא מביאה אל התכלית שנתפרש בתורה שהיא 'שמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים'.

חג הסוכות' בכלל מקושר לענין בית המקדש, כמה שנאמר (תהילים עו, ג): 'וַיְהִי בְשָׁלֹם כָּפֹ וּמַעֲוֹתָו בְּצִיּוֹן' - שהסוכה של הש"ת היא בציון, ובסוכות סוכים אנו ברוח הקדש וצופים לבנין בית העתיד בית אלוהינו יעקב. ושלשיות בנין בית המקדש בקומת השנה הוא ביום שמיני עצרת, וכל חג הסוכות הוא הארת בהמ"ק כעין בתי מקדשות שהיו לישראל לכהנה לבית השלישי - בית הנצחי - שהוא דרגא דשמיני עצרת. ואכן כן דרשו חז"ל (ב"ר נט, טו) על הפסוק 'ויהי בשלום סוכי': שעשה ה' סוכה בירושלים והתהלל בה ירי רצון שאראה בבנין ביתי, ויש לפרש לדרוכו דהסוכה שלנו היא גם כן 'בית תמילה' שמתפללין בו ומשתוקקים ומצפים ומייחלים לבנין השלם של מלכות שמים ביום שמיני עצרת שאז נשלם בית המקדש - ואזי נקראת 'סוכת שלם' - ויהי בשלם סוכו. ובחג הסוכות עדיין יושבים אנו בדירת עראי ומצפים לבנין בית הקבע - בית השלישי בית אלוהינו יעקב. וצריך להתבונן בזה טובא לחשב חשבוננו של עולם, היאך יתכן שבחג הסוכות שעדיין לא הגענו אל התכלית הנרצה יושבים אנו בצל הסוכה וחוסים בצלל דקוב"ה, ושם שמים חל על הסוכה, ואילו בשמיני עצרת דייקא חוזרים אנו לביתנו - בבית של חול הקבוע בכל ימות השנה, והדבר הזה אמר דרשני.

ובנה אותה בימינו - בנין בהמ"ק בימינו שלנו

בספה"ק (ע"י זרע קודש פר' כי תצא) מבואר בפירוש מטבע שטבעו חכמים בתפילה, שאנו חוזרים ומתפללים אותה כמה פעמים בכל יום "ובנה אותה בקרוב בימינו" שייבנה בית המקדש במהרה בימינו, והמכון בזה הוא

המעלים ומסיתר בעד האור לכל יוכלו ליהנות ממנו אלו שאינם ראויים אליו. וכן מפורש בזוהר הקדוש (ח"ג קכב): לא תשכח יומא דלית ביה טוב, וכל יומא אית ליה גדר מלבר, דלא יעול כל בר נש להחוא טוב, כגון חשך דכסי לנהורא. והיינו, שהאור המופלא הזה שהוא הטוב הגנוז בכל יום מכוסה במחיצה של חשך, שהיא צורת הבריאה הנראית לעין המסתכלת באופן חיצוני, שאינו מורגש ולא ניכר החיות הפנימית והאור הטוב המחיה והמחדש אותה, אבל הצדיק הוא איש פנימי המבקע את מחיצת החשך וחודר אל פנימיות הבריאה ומשיג את האור הגנוז.

אור הגנוז לצדיקים - לנקודת הצדיק שבכל אחד

הקב"ה משפיע ונותן לבני אדם הרבה השפעות ומתנות טובות, ופעמים רבות חונן ה' את האדם במתנת חיים אף על פי שאינו הגון וראוי לכך מצד מעשיו. ברם, יוצא מן הכלל הזה הוא האור הגנוז' שאי אפשר לזכות אליו רק אם ראויים לכך, כי אור זה גנוז לצדיקים דווקא! ואיך יתנה ממנו מי שאינו יודע להשתמש בו כראוי. אבל האמת היא שכל אחד מישראל יש בו נקודת 'צדיק', שעל כך נאמר "ועמך כולם צדיקים", ומצד נקודה זו שבנפש מסוגל כל אחד לגלות את האור הגנוז - שבעומק הדברים הוא אכן הטוב הזה החבוי בבנינו נסתרינו!

בהמ"ק אמצע העולם - פנימיות הבריאה

הכרה זו בהאור הגנוז שבכל יום, אי אפשר להגיע אליה מבלי שיהא 'אדם פנימי', שכן חיצוניות העולם מעלימה ומחשיכה אור זה, וניתן לכנות מחיצה זו 'קול המונה של דומי' הגורם שלא יוכלו לשמוע 'קול גלגל המה המנסר בריק' (יומא כ:), שהוא המותלת רעש ושואן העולם החיצוני המחשיכה מעלמלת בעד האור כי טוב' המתחדש בכל יום.

ובית המקדש הוא פנימיות ונקודת האמצע והמרכז של כל הבריאה (יומא נד:), סנהדרין לו, כי בית המקדש הוא תוכנה וצורתה המתוקנת של כל הבריאה, כנרמז בלשון חז"ל (ברכות נה) "יודע היה צצאלא לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, ועל שהוא הפנימיות של השמים והארץ. ועל כן נבנה בשבע מדות העליונות כדרשת חז"ל (ח"ב לא) על הנאמר בבנין הבית (מ"א ו, ח) "ויבנהו שבע שנים", דלא כתיב בשבע שנים שמשמעותו במשך

שכל אחד צריך לבנות בית המקדש ב'ימיו', שמן הימים שלו צריך בית המקדש להיבנות, שבכל יום ישנו חלק מבית המקדש שצריך ליבנות על ידי יום זה. ועל כך דרשו חז"ל (ברכות לב) כל מי שיש בו דיעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, כי הדעת הוא התחברות והתקשרות ודביקות בפנימיות של כל יום, וע"כ ה'בר דעת' בונה בית המקדש מכה ימיו, כי הוא מתקשר לפנימיות הימים שמכוחם בונים את בית המקדש.

כל יום הוא בפנימיות 'יום טוב'

בכל יום מאיר 'אור הגנוז' שהוא 'אור כי טוב', שהוא הטוב הנפלא והאין סופי שבשבייליה ברא ה' את כל הבריאה! ועל כך אומרים אנו בברכת יוצר אור פעמיים באהבה בתחילתו ובסופו, לגבי המאורות: "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית", שבטוב זה מחדש ה' בחיות חדשה את הבריאה בכל יום תמיד, ובתוך האור הגשמי מאיר בגניזה אור מופלא אין סופי שהוא הגילוי אלוהות המיוחד לאותו יום, שבו ניתן להתקרב להקב"ה מצד הגילוי והטוב הפריטי השייך ליום הזה. ונמצא מזה שכל יום יום, גם היום הכי 'אפרורי' ופשוט, הוא בפנימיות ממש 'יום טוב' - יום שבו מאיר האור כי טוב! ובאמת מקרא מלא דיבר הכתוב: "ויקרא אלקים לאור יום" שכנה וקרא את האור' בשם 'יום', נמצא איפוא: שכל מעשה בראשית שנאמר בה 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד' יום שני' יום שלישי' נזכר כנחתם 'אור אחד' 'אור שני' 'אור שלישי' שהרי האור נקרא 'יום'. ועומק הדבר הוא, שאכן כנים הדברים, שבריאת העולם היא בשבעת ימי הבנין שבע מידות העליונות, וכל יום מגלה מדה אחרת, והצד השווה שבכל המדות הוא שכולם גילויים של טובו הגנוז האור כי טוב - שבו מופיע ה' ומתגלה אל הבריאה, וההסתכלות על שבעת ימי הבנין היא: שברא ה' שבעה מיני אורות מתוקים ונפלאים להאיר לארץ ולדרים, ופנימיות כולם הוא 'אור שבעת הימים' שהוא הבריה התיכון המבירה בין כל הימים.

נקודות:

השמחה הגדולה
השורות בחג הסוכות
- 'זמן שמחתנו', כי
כנגד שבעת ימי הבנין
שבהם בונים בית
המקדש כאמור, וכאשר
מרגישים נועם אור
הגנוז לצדיקים פורצת
השמחה חוצה ממאליה.
ועבודתנו בחג הסוכות
היא להאיר ולחדש
את ימינו שיהיו כולם
'סוכות' דיגע טעם' 'בית
המקדש' דיגע טעם'!

ועל אור זה מבואר בחז"ל (חגיגה יב) שכיון שראה הקב"ה שאינו כדאי לרשעים להשתמש בו לכן גזר לצדיקים לעתיד לבוא. ופירש הרבי ר' אלימלך זי"ע (נוט"א בראשית, זרע קודש חוקת) דהכוונה שגנוז לצדיקים שעתידים לבוא - ועתידים להשיג ולמצוא הארת אור הגנוז. ואור זה הוא גנוז ונעלם מעין כל, ומכוסה במחיצה של 'חשך'

במעבה החשך הכפול והמכופל של העולם החיצוני, באותו שעה פורצת מקרב לב שמוחה רבה ונפלאה, ונפשו משתפכר ממש בהרגשו נועם החיים המוארים באור ה' המופיע עליו בזיו הדרו!

שבעת ימים בשנה - הכח להפוך את כל ימות השנה ל"ימים טובים"

זהו פשר השמחה הגדולה השוררת בחג הסוכות - זמן שמחתנו, כי שבעת ימים אלו המה כנגד שבעת ימי הבנין שבהם בונים בית המקדש כאמור, וכאשר מרגישים נועם אור הגנון לצדיקים פורצת השמחה חוצה ממאליה. ועבודתנו בחג הסוכות היא להאיר ולחדש את ימינו שיהיו כולם "סוכות" דיגע טעג' 'בית המקדש' דיגע טעג'! כי ימים אלו בעצמם מסייעים לכל אחד להיכנס לפנימיות הארת הדעת הגנוזה בהם, ומסוגלים מאד לעבוד בהם ולבקש מאת ה' ולפעול שיהיו כל ימינו 'ימים טובים' המאירים ומבהיקים באור פני ה', ונרגנה ונשמחה בכל ימינו! ושבעת ימים אלו הם ימים שורשים המאירים את כל השנה כולה! כאשר דבר בקדשו בספה"ק שפת אמת (סוכות תרל"ד), שלא תמצא בשום דבר אחר הלשון המופלא הזה (ויקרא כג, מא): "ותגמלם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה", שהם שבעת ימים שאין דוגמתם בכל השנה, "שעיקר הארת השנה תלויה בשבעת ימים אלו!"

והכח לזה הוא הלולב כאמור, שהוא צינור הצדיק המושך הארת הדעת לבנות בית המקדש בימיו, וכאשר אנו מנגענים את הלולב ומביאים אותו אל הלב, הרי אנו ממשכינן את הדעת הפנימית אור החיים אל לבנו, ובתוך כלי משכן אבנה לבנות את בית מקדשי הפרטי של היכל ה' המה - ושם השכינה שכונה לך - בתוך כל אחד ואחד!

- 'מכון בית אלקינו'. והיינו, כמו שנתבאר שהצדיק המתקשר באור הדעת ומגלה הטוב הגנון שבכל הימים ובכל ששת הקצוות הוא בונה בית המקדש בימיו.

והובא בספה"ק (פנ"ח שער לולב פ"א) שלולב הוא בגימטריא חיים, ורמזו עלה רבנן קשישאי (בעל הטורים יקרא כג, מ ועוד) דרשת הירושלמי (סוכה פ"ג ה"א) דלולב היבש פסול משום שנאמר "לא המתים ילללו קהל!". ופנימיות הענין בדרך העבודה, כי בכל ימים קדושים אלו של חודש תשרי עוסקים אנו בבקשת החיים, ולא מפסיקים לבקש "זכרון לחיים"! כי יש הרבה מיני מקורות מהיכן לשאוב את החיים, ויתכן לשאוב ממקור עליון או חלילה ממקור נשחת, וכלל ישראל בוחרים לידבק באור החיים העליונים "איידעלע העכערע חיים". וחיים אלו אנו מושכים בנטילת לולב - לטעום טעם החיים! חיים טובים של 'נחתמים לחיים בסממן של צדיקים גמורים', חיים של צדיק הנקרא 'בן איש חי', חיים פנימיים המוארים באור כי טוב הגנון לצדיקים.

השמחה הנפלאה כשמגלים את האור הגנון

כשזוכים לטעום נופת צוף עריבות נעימות החיים הנפלאים האלו, להתהלך לפני ה' באור החיים, להתענג על ה' אשר לשמו ולזכרו תאות נפש, ולאור באור פני המלך ובטובו הגנון המתחדש בכל יום, מיד מתמלא הלב בשמחה גדולה, וכלשון חכמים מרפא שמתבטאים לגבי האור הגנון (חגיגה יב): "כיון שראה אור שגנונו לצדיקים מיד שמח שנאמר אור צדיקים ישמח" וכן כתיב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". כי אין לך שמחה גדולה מהרגש היציאה מחשכה לאור גדול, וכאשר זוכה הנפש לגלות ולהרגיש את האור הגנון שהיה נעלם ומכוסה ממנה

שבע שנים, אלא 'שבע שנים', דהיינו שבנאו עם שבע המדות העליונות שבעת אדני הבנין, (שנה בגימטריא ספירה), ופנימיות כולן מאירה באור יקרות אור הגנון, שזהו פנימיות בית המקדש - 'אורו של עולם' (ב"ב ד.).

ה'בר דעת' מגלה הטוב הגנון בכל יום

פנימיות נשמת כל השבע מדות היא הדעת, שהוא כח של דביקות והתקשרות בעומק הנפש בפנימיות החיות האלקית המאירה אלינו, שבכח הדעת נדבקת הנפש האלקית בשרשה - 'כי חלק ה' עמו'. ולכן נבנה בית המקדש בימי של מי שיש בו דיעה, כי ה'בר דעת' הוא פנימי וחודר אל פנימיות הימים ומתקשר בקשר איתן באור המתוק והטוב הגנון בהם, ועל ידי זה יודע להמשיך את 'השראת השכינה' המיוחדת לכל יום! והצדיקים הדבקים תמיד באור הפנימי ומקושרים תמיד בדעת הנעלם והגנון, המה בונים בית המקדש הפרטי והכללי בימיהם.

נטילת לולב - טעם החיים של דביקות הבורא

זהו הפירוש במילים הנשגבות שאנו אומרים לפני נטילת לולב: "ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנוה אפריון למכון בית אלקינו", שעל ידי מצוה זו אנו מושכים שפע קודש מהארת "דעת העליון" על ידי צינור ה"צדיק סיד עולם", שהוא הרמז בהלולב הגבוה מכל המינים ודומה לשדרה המושך את ההשפעה מן הדעת שבמח עד למטה, ועליו נאמר (תהילים צב, ג) "צדיק כתמר יפרח", שהוא הצדיק המשפיע אל הבריאה שהיא מדת המלכות, ובכך בונה את בית המקדש הפנימי

דממה לתמר:

עמידה בקומה זקופה כנגד העולם החיצוני

המולת העולם החיצוני צוקעת: חיצוניות | הרוצה לחיות בעולם הפנימי נדחף ע"י כ"ל העולם החיצוני | הצדיק 'תקף בדעתו' ואינו מתפעל כלל מקולות אלו | יוסף הצדיק אינו כורע ומשתחוה לאף אחד ואינו 'משועבד' בשום מצב | הכח לזה ע"י הלולב ה'זקוף ועומד' ולא מתכופף בפני אף אחד

עובד ה' הוא פנימי ואינו מתפעל מעולם החיצוני

כך מתחלף לו בתומו העובד ה' בעולמו שכולו פנימיות, ומגלה את האור הגנון - ה'בית המקדש' שבכל יום - שהוא אמצע העולם והנקודה הפנימית שבנפשו, ואינו כורע ומשתחוה להמולת העולם ולכל מהלך המחשבה שלהם, אלא עומד זקוף כתמר!

תקופת השנה - תקיפות לכל השנה

לכח הנפלא הזה זוכין אנו בחג הסוכות, שנקרא בלשון הכתוב "חג האסיף תקופת השנה" שאנו מאספים בו כוחות ותקיפות לכל השנה כולה שבימים אלו שואבים אנו כח וספיעתא דשמיא לבוא להכרה באור הפנימי הגנון בכל יום ולהיות זקוף ועומד כתמר שלא להתפעל מכל ההעלמה והכיסוי של העולם החיצוני, ושלא לכרוע ברך ל'שום דבר חיצוני', ועל כך מנגענים עם הלולב ומיניו לכל רוחות שבעולם, שבכל ד' תקופות השנה נעמוד בעוז ותעצומות מבלי שום התפעלות מכל ההסתרות, ויקויים בנו: "זאת קומתך דממה לתמר".

הבריות! מוטב תחבור לנו ותדבר בשפה שאנו מדברים! והוא צריך לעמוד איתן בקומה זקופה כתמר, שלא יתפוס מקום אצלו ולא יתפעל מכל המולת העולם החיצוני, ולא יכרע ולא ישתחוה אליהם.

יוסף הצדיק האיר אצלו תמיד אור הגנון

זה מהותו של יוסף הצדיק שחי בעולמו הפנימי, ועמיה שרא נהורא, ומשכן גם כאשר 'לעבד נמכר יוסף' הרי הוא נשאר 'בן חורין' כי אף אחד אינו יכול 'לשעבד' את פנימיותו, והוא חי לעצמו בעולם מאיר ואין אצלו שום נפקא מינה היכן הוא נמצא בגופו, ובכל מקום שרק יהיה נאמר בו (בראשית לט, ב) "ויהי ה' את יוסף", אפילו בבית פוטיפר ואף גם בבית האסורים, כי הוא דבוק באור ה' אור כי טוב הגנון לצדיקים, ו"אין שר בית הסתר רואה את כל מאומה בידו" (שם כג), שאין הוא מסוגל להבין מהו סוד הצלחתו של יוסף, הוא רק רואה שבכל אשר הוא עושה ה' מצליח, אבל אינו מבין אותו, כי אפילו השבטים לא הבינו מספיק באור הגנון של יוסף, אבל הוא נשאר זקוף ועומד כתמר דבוק בעולמו הפנימי ואין המצב החיצוני שולט עליו.

נקודות:

"חג האסיף תקופת השנה" שאנו מאספים בו כוחות ותקיפות לכל השנה כולה שבימים אלו שואבים אנו כח וספיעתא דשמיא לבוא להכרה באור הפנימי הגנון בכל יום ולהיות זקוף ועומד כתמר שלא להתפעל מכל ההעלמה והכיסוי של העולם החיצוני, ושלא לכרוע ברך ל'שום דבר חיצוני', ועל כך מנגענים עם הלולב ומיניו לכל רוחות שבעולם, שבכל ד' תקופות השנה נעמוד בעוז ותעצומות מבלי שום התפעלות מכל ההסתרות

צריך להיות תקיף בדעתו שלא להתפעל מהעולם החיצוני

אחד מעיקרי העניינים שהצדיק צריך להיות מיוסד בהם, הוא שתהיה לו תקיפות הדעת ועזות דקדושה שלא להתפעל כלל מכל החיצוניות הנגזרת את מהותו ועולמו הפנימי. כפי שמצינו ביוסף הצדיק שכולם משתחווים לו, אף הוא עומד זקוף 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה', וכן מרדכי הצדיק 'לא יכרע ולא ישתחוה' גם כאשר כל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן, כי זהו סוד עמידת הצדיק בצדקתו, שיש לו תקיפות הדעת שלא להיבהל ולא להתפעל מאף אחד. וכן משבח הקב"ה את כנסת ישראל בשיר השירים (ח, ט): "זאת קומתך דממה לתמר", (וכמו שנתבאר שכל אחד יש בו נקודה צדיק - עליו נאמר צדיק כתמר יפרח). וסיבת הדבר, כי ה'אור כי טוב' הוא אור הצפון וכולו פנימי טמיר ונעלם, והעולם החיצוני באקו תמיד מול האור הפנימי, כי העולם החיצוני מוכר ההיפך מהעולם הפנימי, כי שם תופס מקום ונקרא 'הצלחה' רק עניינים חיצוניים, לא רק בעולם החיצוני שמחוץ למחנה אלא אף גם במחנינו - ש'הצלחה' ייקרא למי שהגיע לאיזה 'מעמד' של כבוד או שררה או כיצא בזה, או באופן יותר רוחני: שהצלחה להיות 'תלמידי חכם' הוא 'כלי קודש' ומרביץ תורה ש'הכל יודוך והכל ישבחוך', וכך קיימים מדרגות רבות מה נקרא בגדר 'חיצוניות'. והרוצה לחיות בעולם הפנימי יעמוד כל העולם לעומתו, ויטעלו אותו מכל וכל, באמרו אליו יום יום: מה יש לך למכור? ומה בצע שתחיה בעולם הפנימי, ואין מעורב בין

גילוי מעלת האדם המגלה אלוקות בתחתונים

בשמים נראה אלוהותו בגילוי ובארץ היא מוססה ונעלמת | המלאכים רואים אלוקות רק בשמים ולא בארץ | רק האדם שהוא 'פנימי' יודע לגלות האור הפנימי השווה בשמים ובארץ | האדם יש לו 'סולם' בין שמים לארץ | המלאכים שסגרו עליו נעשו 'נפילים' כיוון שאין להם 'סולם' | מלאכי שלום מתעלים על ידי האדם | השטן מחפש להחטיא את האדם בכדי להוכיח שאין לגלות 'שכינה בתחתונים' | הנצחון בהתחלות

האדם הוא פנימי - המלאך הוא חיצוני

נתבאר לנו עד כה, שהאדם צריך להיות איש פנימי ולחפש ולבקש את הפנימיות שבכל יום, וזהו הכח של יוסף הצדיק - צדיק כחמר יפרח - שחי בעולם הפנימי ובאור הגנוז לצדיקים, והוא האור של בית המקדש שהוא אמצע ופנימיות - לב העולם.

בה נבין עומק רום מעלת האדם שנברא בשביל לגלות אור אלוקותו יתברך בתחתונים, ומבואר בפנימיות התורה (ע"ה ש"מ פ"ו) שהאדם נקרא 'פנימי' ומלאך נקרא 'חיצוני', ולכאורה בעין השכל החיצוני נראה שהדברים הפוכים! שהרי מקום עמידת המלאכים - בשמי שמים, ואילו האדם הוא למטה בארץ בעולם החיצוני והגשמי. אולם ביאור עומק הדברים, דכתיב (תהילים קטו, טז) "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם" והפסוק הוא: כי בשמים - בעולמות הרוחניים - שם גלוי וידוע לכל השל הוא לה', כי מי הוא זה ואיזה אשר לא יכיר וידע שם כי ה' אחד ואין זולתו, אך הארץ נתן לבני אדם - שבעולם הגשמי אין ניכר שהוא לה', ועל האדם הוטל התפקיד לגלות את האור הפנימי של הארץ, ולהחזיר אף את הארץ לה', וזה כל האדם - שנברא לכבודו, להוריד גילוי שכינתו בתחתונים ולאחד שמים וארץ - רוחניות וגשמיות, לידע ולהודיע ולהודיע כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו!

הצדיק רואה אלוקות בארץ כמו בשמים

כח זה של האדם לגלות את האור האלוקי שבארץ הוא אכן מידתו של יוסף הצדיק כח הברית שבו מייחדים שמים וארץ, וזהו האור הגנוז לצדיקים, שפירש בזהוה הקדוש (ה"א לא): דהיינו לדורגא 'צדיק יסוד עולם', כי במידה זו נאמרה לשון הפסוק (דה"א טז, יא) "כי כל בשמים ובארץ" (הפסוק מונה שם שבע המדות העליונות, וכנגד מדת היסוד נאמר לשון זה), ופירש בזהו"ק (שם לא) מהתרגום: 'צדיק דאחד בשמים וארעא', שהצדיק שומר הברית מקשר רוחניות וגשמיות, ואינו נופל לחומריות הארץ, והוא עומד האמצעי של העולם שבו מקשרים שמים וארץ. ויסוד שייך לסוד - הוא סודו הפנימי של האדם שמסתכל על הפנימיות של כל העולמות ואורם הגנוז, ובכח פנימי זה אינו מבחין בין רוחניות וגשמיות ובין שמים לארץ, כי כל החילוק והבהדר ביניהם הוא חילוק חיצוני שבשמים נתגלה האלוקות גם מצד הלבוש החיצוני, ובארץ נעלם ונגנו האלוקות בכמה וכמה לבושים והעולמות, אבל האדם שהוא תכלית ועיקר ושורש פנימיות העולמות - הוא יודע לדיק באלוקותו יתברך באופן פנימי, ואצלו אין הגשמיות יותר מ'לבוש' 'ומסך' הגורם לאחיות עיניים שקרי להעלים על האמת והאור הגנוז, אמנם הוא חודר לאור הפנימי המסתתר מבעד למעטה ולבוש החיצוני ואינו מתפעל מן החיצוניות, ומגלה עמוקות מני חשך ומוציא לאור תעלומה.

מלאך הוא חיצוני - רואה אלוקות רק בעולמות העליונים

אבל מלאכי עליון אף שקדושתם אין לשער, מכל מקום נקראו 'חיצוניות העולמות' כי מה שרואה המלאך ומשיג אור אלוקות בשמים זהו משום שבעולמות העליונים הרי כל מציאות העולמות גם בחיצוניותם מעידים ומגלים אורו יתברך, אך אילו ירדו למטה מטה בעולם הגשמי לא יוכלו לראות ולהשיג את האור האלוקי המסתתר בה, וטח עיניהם מראות האמת הפנימית שאינו מבחין כלל בין שמים לארץ, ו"את השמים ואת הארץ אני מלא נאום ה'!"

'נפילים' נפלו לארץ כי אין להם סולם, האדם - יש לו סולם בין שמים לארץ

וכאשר קטרגו המלאכים על בריאת האדם, וטענו 'מה אנוש כי תזכרנו' הוכיח להם ה' יתברך את מעלת האדם על גבי המלאכים בכך שהפיל את 'עוזה ועוצאתו', והם היו 'הנפילים אשר בארץ' אשר חטאו והרשיעו ביותר (וה"א כא), שהמלאך כאשר יורד לעולם הגשמי הרי הוא נופל מכל מדריגתו, ורק האדם הוא ממליך את ה' בארץ כמו בשמים.

וסיבת הדבר, כי מי שירצה לילך מן הארץ לשמים או מן השמים לארץ, הנה אם יתא לה לו סולם יוכל לעלות ולירד בשלום, אכן אם אין לו סולם הרי יפול ויתרסק וישרב כל עצמותו. ולכן האדם שהוא דבוק בפנימיות נקודת האמצע של כל העולמות, הוא יש לו עמוד ו'סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' שבו הרי הוא עולה ויורד בשלום ומחבר בין שמים לארץ! מה שאין כן המלאכים שאין להם סולם זה 'דאחיד בשמיא וארעא' כי הם בחיצוניות העולמות, ואינם יכולים לבוא לפנימיות של כל דבר, על כן כשרצו לירד מן השמים לארץ תאה להם 'נפילה' מכל קדושתם ומדרגתם העליונה.

'מלאכי השלום' מקבלים עליה על ידי האדם

בוודאי עולה וניצבת הקושיא מאליה: אם כן מה הוא הסולם שראה יעקב אבינו בחלומו שהיה 'סולם' מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, הרי שהמלאכים היה להם 'סולם' בין השמים לארץ?

ביאור הדברים: בשמי מעל ישנם שני סוגי חמנות של מלאכים, ישנם מלאכים 'משמאליים' המקטרגים על בריאת האדם ובראשם עומד הס"מ - הוא השטן שכל מהותו מתנגדת ועומדת לעומת האדם, אך יש גם 'מלאכי השלום' שהם מלאכים המתבטלים לרצון השית' שרצה לברוא את האדם, ואף על פי שאין ביכולתם להשיג את סוד נשמת האדם 'חלק אלוהי' ממעל, מכל מקום אינם מקנאים בו ואינם מקטרגים עליו כי יודעים שיש כאן רצון של הרבש"ע 'ש'נאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים' (תנחומים, נשא), ואף שאין ביכולתם להשיגו כי הם רואים אלוקות רק בשמים, הרי הם מתחברים ומסייעים את האדם - שבשביל כך נבראו, ויודעים להכיר במעלת האדם הגבוה מהם בשורשו העליון, ועל ידי זה מקבלים עליה מכה

נקודות:

בהתחלות - זמן שמחתנו עדיין לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה, כפי שנבאר שעדיין שיש לנו מלחמה כבידה נגד הסטרא אחרא, והסוכה היא בית תפילה שמתפללים בו 'יהי רצון שאראה בבנין ביתי', שאראה בבנין ביתי, ומצפים ומייחלים ליום שמיני עצרת! ואף על פי שנבאר שחג הסוכות הוא הארת בית המקדש, הוא הארת בית המקדש, מכל מקום עדיין לא הגענו לבית השלישי - שהוא בית אלוקי יעקב - בית עולמים, ועל כן עדיין אנו עורכים מלחמה כבידה להוריד השכינה בתחתונים

האדם, כפי שידועים אנו תמיד הכלל גם 'בין אדם לחבירו' שמי שאינו מקנא בזולתו ויכול לקבל ולהנות ממעלותיו של חבירו.

זהו אכן מראה הסולם שראה יעקב אבינו מבחר האנושי בהר המוריה - במקום אבן השתי - אמצע העולם (יומא נד), שהסולם הוא העמוד האמצעי המחבר בין כל העולמות, שזוהו מעלת האדם הפנימי, ומלאכי השלום זוכים לעלייה על ידו, ועולים ויורדים בו - ועל ידו.

המקטרג, שלמעלה נעשה יצר הרע למטה להוכיח את צדקת טענתו

אבל הס"מ שהוא השטן וגונדא דיליה הם מתנגדים לכוונת הבריאה ולסוד האדם, וגם אחר שנברא האדם אורבים הם לו ומצפים 'לנצחון', להוכיח להאדם את צדקת טענתם שאי אפשר למצוא אלוקות בארץ, וזהו מציאות הסטרא אחרא שהוא השטן, והוא מתלבש למטה בלבוש של 'יצר הרע', שכל מגמתו להפיל את האדם ולומר לו: עוד תצטרך להתכופף ולכרוע בך ולהודות לי שאי אפשר להיות צדיק בארץ! והצדיק עומד זקוף כחמר ועונה לעומתו ואומר: לא אתכופף אליך לעולם, כי האמת היא שאלוהותו יתברך היא בארץ כמו בשמים! ואדרבה, עיקר שכינה בתחתונים!

זהו המלחמה שיש לנו נגד הסטרא אחרא בימים אלו, שאנו עומדים לעומתו במאני קרבא ומגלים את האור הגנוז האור של בית המקדש - המחבר שמים וארץ, ומנצחים את קטרגו על האדם, ועל כוונת הבריאה.

סוכת שלום - למלאכי השלום, מאני קרבא - למקטרגים

בה נבין מה שמצד אחד נקראת הסוכה 'סוכת שלום' - שהשית' פורש סוכת שלום עליו להסתירנו בסתר צל כנפיו, ומצד שני יש לנו מלחמה כבידה במאני קרבא נגד הס"א - בארבע מינים שאנו נוטלים, ובפרט ביום הושענא רבה שהוא 'יום מלחמת גוג ומגוג' הנלחמים 'על ה' ועל משיתו', כי אכן כן הוא האמת, דמלאכי השלום זוכים לקבל עליה על ידי האדם, לפי שהם בטלים לרצון העליון שיורד לשכון כבוד בארצנו על ידי האדם העושה לו דירה בתחתונים ובונה לו סוכה ובית מקדש מכון לשבתו! אך נגד הסטרא אחרא יש לנו מלחמה כבידה, ואנו מתייצבים לעומתו בקומה זקופה כחמר עד לנצחון השלם ביום שמיני עצרת.

בהתחלות עדיין צריכים להשפיע לאמונת העולם

בהתחלות - זמן שמחתנו עדיין לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה, כפי שנבאר שעדיין שיש לנו מלחמה כבידה נגד הסטרא אחרא, והסוכה היא בית תפילה שמתפללים בו 'יהי רצון שאראה בבנין ביתי', ומצפים ומייחלים ליום שמיני עצרת! ואף על פי שנבאר שחג הסוכות הוא הארת בית המקדש, מכל מקום עדיין לא הגענו לבית השלישי - שהוא בית אלוקי יעקב - בית עולמים, ועל כן עדיין אנו עורכים מלחמה כבידה להוריד השכינה בתחתונים, וכענין שנקראו שני בתי המקדשות בשם 'עשק' ו'שטנה', ובחג הסוכות מגיעים אל השלימות שניתן להשיג עוה"ז בהארת העתיד, אך ביום שמיני עצרת זוכים למעין בית השלישי ממש, שהוא מנוחה שלימה וביטול כל הס"א מעין 'תיקון

את טענותיו וקטרוגיו, נמצא שעדיין אנו נמצאים קצת בחיצוניות העולמות. **אכן ביום שמיני עצרת מתבטל כל מציאות המקטרג, כי נתגלה שאין מציאות כזו הנקראת 'חיצוניות העולמות' כי הפנימיות והחיצוניות אחד הם, ולה' הארץ ומלואה!**

שהם הכנפיים של המצוות להעלותם לשמים, והמלאכים הלא המה '**בעלי כנפים**' שהם בעלי דגפין, שכל מציאותם היא "אהבה ויראה", עשויים באימה וביראה רצון קונם ונותנים באהבה רשות זה לזה, ובלי אהבה ויראה אין להם שום מציאות. וה'גדפין' הם החיצוניות ואינם גוף הדבר, כי ההרגשים של אהבה ויראה הם בחינה של חיצוניות העולמות שהוא מקום המלאכים ששם מתגלים הלבושים של אלוהות, שמכח גילויים אלו מתמלאים המלאכים ביראה ובאהבה ברשפי אש שלהבתקה, והם מעופפים בשמים - ואין יכולים לאחוז בגופא דאילנא' - 'פנימיות העולמות', כי לא נצטוו בקיום המצוות של ידם נמשך רצון העליון הפנימי המחבר שמים וארץ - שזה מיוחד אל האדם.

ובעבודת האדם מתפרש הדבר: שמצד הגוף שהוא 'חיצוניות' צריך 'אהבה ויראה' בכדי לתקנו ולהעלותו, שירגיש בנפשו האור והקדושה של המצוות. שאם יקיים המצווה בלא דחילו ורחימו יתעלו מצוותיו רק לעתיד לבוא, אך בכדי שיתעלו עתה - שבכך נתקן גם את הגוף, לכן נצרך אהבה ויראה, שעל ידי זה 'פרחת לעילא' למקום המלאכים שהם בעלי הכנפים.

עצם קיום רצון ה' גבוה לאין ערוך מהאהבה ויראה

אבל עצם קדושת ישראל גבוה לאין ערוך ממדרגת המלאכים כאמור, ועל כן גם בקיום מצוות - חלק ה'אהבה ויראה" הוא כטפל וחיצוניות לגבי עצם קיום המצווה שהוא דביקות ויחוד העצם בין נשמות ישראל להקב"ה, ועל כן אכן כל קיום המצוות הם בגשמיות, וגם המצוות השייכים לרוחניות, עיקרם הוא ההשתתלות הגשמית לך, כגון באהבה ויראה שהמצווה שבה היא רק להשתדל בדרכים להשגתה, וכן בתפילה שהיא עבודה שבלב עיקר קיומה הוא בקיום פרטותיה ודקדוקיה, כי בעשיית המצווה הגשמית גנוז אור אלוהי אין סופי - השווה ומשוה גשמיות ורוחניות כחשכה כאורה ואינו מבחין ביניהם כלל! וזהו "גופא דאילנא" שלמעלה ממנפי

השכינה. ובפנימיות העבודה מתפרש הדבר, שבכל איש ישראל גנוזה הכרה עמוקה באלוהות שלמעלה מעלה לאין ערוך מהרגשי 'אהבה ויראה' שעל פי השתגותו. והיא דביקות פנימית באור ה' שאינו מבחין בין גשמיות לרוחניות, ועל ידי זה אנו בונים לו דירה בתחתונים, ובקיום מצווה בפשטות גנוז אור מופלא הלוה!

אצל כלל ישראל - עיקר העסק בדקדוקי המצוות

ועינינו תראינה כמה מושרש בקרב כל יהודי דבר זה שעיקר המצווה הוא קיום רצונו, לקיים המצווה כהלכתה בהידור, והאהבה ויראה טפל אל העיקר של עצם עשיית המצווה בפשטות, כגון שרוב האנשים ימסרו כל מאודם בשביל אתרוג נאה והדור, ולא ימסרו נפש כל כך לאהבה ויראה בשעת קיום המצווה! כי חינוך זה מושרש בקרבנו שהעיקר הוא עשיית המצווה בדקדוקיה ובהלכותיה, מצד האור הגמלה "שעיקר שכינה בתחתונים"

ולהוציא הניצוצין הקדושים הבלועים בהם. ואומות העולם הלא המה נמסרו אל תחת שליטת שבעים שרי מעלה שהם הכוחות של המלאכים החיצוניים, ובראשם עומד שור של עשיו הוא הס"מ המתנגד אל האדם, ובחג הסוכות עדיין צריך להתייחס אל המקטרג ולהשקיט

תחת כנפי השכינה:

בסוכות מרחפים בצל ענני הכבוד ב'אהבה ויראה'

כנפי השכינה - אהבה ויראה | מדרגת המלאכים בעלי כנפים | עצם הדביקות בקיום המצווה בפועל, בזה לאין ערוך מ'אהבה ויראה' שהם חיצוניות לגביו | כלל ישראל דבקים בגוף האילן - מחשיבים בעיקר את קיום המצווה כהלכתן | הגרים שבאים מהעולם החיצוני מחשיבים בעיקר את האהבה ויראה שבמצוות | בסוכות יצאנו לקרב גרים 'תחת כנפי השכינה' | בשמיני עצרת שמחים בעצם קיום רצון ה' | היחוד הגמלא הנגזר ע"י המצוות

שלא יצטרכו לקבל גרים, על כן יהיו כל ישראל 'על אברתו' ולא יצטרכו להוריד עצמם תחת כנפי השכינה לקרב רחוקים.

אהבה ויראה הם כנפיים להעלות את המצוות למעלה

בדרך העבודה יתפרשו הדברים היטב על פי האמור בבאר מדרגת האדם על גבי המלאכים. ובה נבין עומק החילוק בין 'תחת כנפי השכינה' לבין 'גופא דאילנא', כי הכנפיים הם החיצוניות של הדבר כמו הידים המתפשטים מגוף האדם, והגוף הוא פנימיות הדבר.

בספה"ק הובא פעמים רבות דברי הוזה"ק (ת"ו י' כה): **שמצוה בלא דחילו ורחימו לית לה דגפין ולא פרחת לעילא**, נמצא מזה שכל מצווה צריכה כנפיים בכדי לעלות למעלה, והכנפיים הם האהבה והיראה. בודאי אין מדובר כאן מהמצווה של אהבה ויראה, שכן מצווה זו לרוב הראשונים איננה שצריך לאהוב ולירא! שרי הוא דבר התלוי בלב ואין אפשר לצוות על כך, וכל המצווה היא להשתדל ולעסוק בדברים המביאים לאהבה וליראה. אלא מדובר כאן ממדרגה של אהבה ויראה שהיא המעלה את המצוות לפרוח למעלה. ומעתה **ישאל השואל**: הלא המקיים המצווה חתוקה וכהלכתה יצא ידי חובתו גם מבלי שקיימה באהבה ויראה, ואם כן מהו הענין של 'פרחת לעילא' שבשבילה מעכבת האהבה והיראה?

אהבה ויראה - בכדי שיתעלו מצוותינו גם בזמן הזה

התירוץ הוא: אכן כן, עיקר המצווה הוא לקיים מצות בוראינו ולעשות רצונו, ובכח קיום כל מצוה ממשיכים אור ה' ורצונו למטה בתחתונים, וגורמים יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, וכח פעולת המצוות אינו מצד השתגותו והנבנתו כלל אלא פועלים בדעת הקב"ה שבוחר בנו וקדשנו במצוותיו ונתן כח במעשינו לפעול ולגרום התכלית הנרצה בכל הבריאה. והיהודי הכי פשוט שקיים מצווה כמאמרה באומרה בציווי הבורא פעל את הדבר הגדול ביותר שצריך לפעול במצווה זו, גם אם אינו משיג ולא מרגיש כלום בעומק פנימיות אור המצווה! אבל מכיוון שעדיין לא באנו לתקון השלם, ועדיין לא נתגלה עצם נשמת ישראל האחדה בבורשה, והגוף עדיין אינו מתוקן, על כן אין אנו רואים מה שאנו פועלים בקיום המצוות עד לעתיד לבוא. ומכיוון שרצון ה' הוא לתקן גם את החיצוניות והגוף, על כן צריך להתקשר באור פנימיות המצוות בכדי שתהא להם עלייה גם עתה, והיינו שאנו צריכים לגלות את האור הפנימי של המצווה הנמשך בכח הנשמה הפנימית גם אל הגוף החיצוני, וזהו ענין אהבה ויראה

נקודות:

ועינינו תראינה כמה מושרש בקרב כל יהודי דבר זה שעיקר המצווה הוא קיום רצונו, לקיים המצווה כהלכתה בהידור, והאהבה ויראה טפל אל העיקר של עצם עשיית המצווה בפשטות, כגון שרוב האנשים ימסרו כל מאודם בשביל אתרוג נאה והדור, ולא ימסרו נפש כל כך לאהבה ויראה בשעת קיום המצווה! כי חינוך זה מושרש בקרבנו שהעיקר הוא עשיית המצווה בדקדוקיה ובהלכותיה, מצד האור הגמלה "שעיקר שכינה בתחתונים"

השלם! והיא דרגה של תיקון השלם מצד קומת השנה. ומאחר שבחג הסוכות עדיין לא הגענו לשלימות מדרגת האדם כתיקונו השלם דלעית לבא, על כן בחג הסוכות צריכים עדיין להתעסק עם אומות העולם, ומקריבים ע' פרים להשפיע לאומות העולם בשביל לקרב גרים

סוכות 'תחת כנפי השכינה' לקרב גרים

מעתה נבא להעמיק חקר בהבנת החילוק בין חג הסוכות לשמיני עצרת ע"פ מה שנתבאר. ונקדים דברי קדשו של הרה"ק בעל 'בני יששכר' (תשרי ט, ח) שהקשה על הפיוט הנאמר בסליחות שאנו חוזרים עליו בתפילת נעילה ביום כיפור: **'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה'**, הלא ידענו מדברי הוזה"ק (ח"א יג) שמדרגת כלל ישראל היא 'על כנפי השכינה' ורק הגרים נקראים 'גרי הצדק' על שם שאין להם חלק בגוף האילן אלא שורשם תחת כנפי השכינה. ושאל את פי מחותנו הרה"ק מהרצ"ה מזיטשטוב ז"ע, והשיב לו שהכוונה היא על חג הסוכות שאנו חוסים בצליל דמהימנותא תחת כנפי השכינה. ולכאורה הוא גופא קשיא, וכי בחג הסוכות אנו רק כגרים החוסים תחת כנפי השכינה, הלא מדרגתנו האמיתית היא 'על כנפי השכינה'?

יישוב הדבר: בימים אלו מבררים את מדרגת האדם האמיתי, ומתבררת בחירת הש"ת בבני ישראל עם קרובו העמוסים מני בטן, אך חלק מן הברור הוא שאנו צריכים להכניס תחת כנפי השכינה כל הניצוצין הפזורים אצל אומות העולם העומדים בחוץ, ועל כן בחג הסוכות יורדים אנו למדרגת הגרים לקרבת תחת כנפי השכינה. ועל כן קוראים בו בספר קהלת שעניינו להסביר את סוד האדם ואת כל היהדות אל השכל החיצוני, ומבאר הכל בשכל של פילוסופיה של ידי זה מתקברים הגרים שמבינים רק שפה זו. וסוכה בגימטריא מלאך, כי יורדים למקום החיצוניות שהיא מדרגת המלאכים שהם חיצונים.

ביום שמיני עצרת עולים 'על כנפי השכינה' ואין מקבלים גרים

אבל ביום שמיני עצרת שנתגלה עצם מדרגת כלל ישראל - פנימיות העולמות, שוב אין מתעסקים עם אומות העולם כלל. **כי נתגלה תכלית הבריאה שכל מציאות רצונו וכוונתו יתברך היא יחוד נכנסת ישראל עם דודה ביחודא שלים, 'אין מיין נאר ענק אליין'**, וכל החיצוניות נכלל כולו בפנימיות, וחלק הרע בטל ונמחה.

על כך נאמרו מקראי קודש בשירת האזינו, שמדבר כולו מסדר הבירור של בחירת ה' בכללי' מבין העמים עד לתיקון השלם. ובתחילה דבר ה' ממדרגת חג הסוכות שבו מתברר ההבדל בין ישראל לעמים, '**כי חלק ה' עמו**' והאומות נפרדו ליהדות תחת ע' השרים, '**יסובבנהו**' שסייבם והקיפם בענני הכבוד. **'כנשר יעיר קנ על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאנה על אברתו'**, והיינו, שבחג הסוכות עדיין היינו תחת כנפי השכינה, והיינו מתמצעים ומתכנסים לתחת צלו, אמנם עתה ביום שמיני עצרת **"ישאנה על אברתו"** על כנפי השכינה, שאנו אחוים בגופא דאילנא פנימיות רצון העליון יתברך ויתעלה. ועל כך מסיק "ה' **בדד ינחנו ואין עמו אל נכר**", ודרש עליה בזה"ק (ח"א כז:): **ש'אין מקבלים גרים לימות המשיח** דכרי הגמרא (יבמות כד:). ואכן ביום שמיני עצרת קוראים אנו בתורה הפסוק: **"וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב"** כי יום זה הוא במדרגת העתיד ש"מעמים אין איש איתי", ומכיוון

ראה טפל אל העיקר של עצם עשיית המצווה בפשטות, גנון שרוב האנשים ימסרו כל מאדום בשביל אתרוג נאה והדור, ולא ימסרו נפש כל כך לאהבה ויראה בשעת קיום המצווה! **כי חינוך זה מושרש בקרבנו שהעיקר הוא עשיית המצווה בדקדוקה ובהלכותיה, מצד האור המגלה ש"עיקר שכינה בתחתונים".**

אצל הגרים עיקר העסק ברוחניות ופנימיות המצווה

ואילו הגרים הם נוטים יותר לעניינים רוחניים ונפשיים, והגר יחפש יותר את האהבה ויראה שבמצוות, כי מכיוון שיש לו עדיין איזה קשר מצד גופו לאומות העולם שהם תחת שליטת שרי מעלה, על כן אף הוא שייך יותר לחיצוניות העולמות - שהיא מדרגת המלאכים בעלי כנפים - בעלי אהבה ויראה, ונוטה הגר יותר לרוחניות מאשר לשכינה בתחתונים, כי יש לו עדיין רושם בנפשו מזמן היותו תחת המלאכים, והרבש"ע מקרב גרים תחת כנפי השכינה להשפיע להם אהבה ויראה, אך עדיין אינם נכללים בגופא דאילנא, אם לא נסדק באהבה ויראה - ניהפך למגושמים אך בודאי אנו צריכים

לקיים את המצוות בדחילו ורחימו, ופשטות הדבר: מפני שעדיין לא נתגלה עצם הנשמה, ואם לא נסדק בהרגשי אהבה ויראה על ידי התבוננות בגדולתו יתברך ובמעשיו הנפלאים וכיוצא בזה, ניפול להיות מגושמים לגמרי, ועל כן סדר העבודה היא שבתחילה צריך להיות איש רוחני המחפש פנימיות ואלקות, ורק אחר כך יזכה לדעת העליון שגילה בפניו שהקב"ה שורה בתחתונים כמו בעליונים ואדרבה 'עיקר שכינה בתחתונים'!

צריכים גם לתקן את חיצוניות העולמות - מלאכי השלום

ובעומק הדברים יתפרש הדבר: שמה שעדיין אין המצווה הגשמית מגלה את הגילוי אלקות שצריכה לגלות, זהו כי עדיין צריכים לקרב גרים מבחוץ, ועדיין צריך להמתין קטרוג המלאכים החיצונים על האדם הפנימי. כי כשיתגלה עצם הנשמה - פנימיות העולמות - כבר לא יהא צורך לענות לשום קטרוג, כי הוא מקום שלמעלה ממציאות המלאכים, כי מחיצתן של נשמות ישראל היא לפני ולפנים. אבל רצון השי"ת הוא לגלות את מעלת האדם גם בעולם החיצוני, שגם

עם מלכא בלחודיה:

נגילה ונשמחה בך - בעצמך

בשמיני עצרת באים אל הלב - נקודת האמצע | קודש הקדשים - לפני ולפנים | סוכות - כדור שהיה איש מלחמות | שמיני צ"צ - כשלמה שהיה איש מנוחה | שירי זמרה שיר של הכרתת הרע | שיר השירים - גילוי הפנימיות וביטול הרע

הנפלאה ביותר ! - לגלות את היחוד הפנימי שבקדש הקדשים לפני ולפנים - חוצה.

דוד נעים ומירות - שיר של הכרתת הרע, שלמה - שיר השירים גילוי הפנימיות

דוד המלך הוא 'נעים ומירות ישראל', שהוא מגלה בשירתו את התשוקה והאהבה שבין כנסת ישראל אל דודו, ובין כל נשמה אל קונו, ובשירה זו הרי הוא מזמר את הקליפות החיצוניות המתנגדים לגילוי האמת הפנימית, והקב"ה 'בוחר בשירי זמרה' האלו, שחיוב ויקר בעיני ה' מאד המלחמה שאנו לוחמים ומתגברים תמיד מול העולם החיצוני הנאבק בנו ומבקש היתנות. וזוהי השירה והשמחה הנפלאה של 'זמן שמחתנו'!

אבל שלמה המלך שייך למדרגת "שיר השירים - קודש קדשים", שהוא אינו שייך בעצם לעולם השירה והזמרה להכרית ולזמר הקליפות, אלא לעצם היחוד שבקדוש הקדשים - לפני ולפנים, אלא שמתלבש בשירה שעניינה לגלות את האהבה הפנימית שאי אפשר לבאר בפה, מכיוון שרצון ה' הוא שהפנימיות יתגלה גם בחיצוניות, והוא נקרא 'לפני ולפנים' - שהיא פנימיות עמוקה יותר המהפכת גם את החיצוניות לפנימיות, וחלק הרע שבעולם החיצוני בטל ומבוטל כעפרא דארעא.

עיקר העבודה לשמוח בעצם קיום רצון הבורא

הנוגע למעשה: בודאי צריך לבקש ולחפש ולהשתדל אחר פנימיות אור המצוות, לקיימם בדחילו ורחימו ברשפי אש שלהבתה, ולא לקיימם כעץ יבש וכאיש גופני ומגושם שאינו מחפש כלל אור ה' וקרבנות, אבל התכלית היא ההשגה הנפלאה של שמיני עצרת ושמחת תורה, בו אנו אווזים בספר התורה ושומחים בעצם אור התורה והמצוות, ונשמותינו באות להכרה עמוקה בדביקות הנפלאה הנגרמת דווקא מכא קיום רצון ה' בפועל - באמונה בחיי עולם שנטע ה' בתוכינו, שהוא למעלה מעלה מכל מה שנוכל להשיג ולהרגיש. ואכשר עבודתנו תהיה מיוסדת על האמונה וההכרה העמוקה הזו, אז יהא אכן 'עצרת' - שאור המועדים יישארו עצורים ותקועים וקובעים בקרבנו, לא יסורו ממנו עד עולם.

חג הסוכות מקושר ומקבל עליה משמיני עצרת

אמנם כפי שנתבאר בתחילת הדברים ודאי עיקר מגמתנו לזכות לאור הפנימי אור הגנוז, וכל הסוכות מכין לשמיני עצרת ומקושר אליו, שאין אנו כמלאכים המקטרגים על שמיני עצרת ח"ו, אלא הפנימיות של שמיני עצרת מאירה אל הסוכה שנקראת 'סוכת שלום' - והשמיני עצרת מעלה את האהבה ויראה של חג הסוכות לבוא על ידה לעצם הדביקות של שמיני עצרת. והוא ענין בית המקדש שהוא מקום של אהבה ויראה המעלה את כל המצוות של כלל ישראל לפעול את היחוד השלם בין כנסת ישראל אל דודו.

בשמיני עצרת חוזרים לביתנו הקבוע להוריד השכינה בארץ

ביום שמיני עצרת באים אנו ל'גופא דאילנא', פנימיות העולמות קדש הקדשים, על כן אז חוזרים אנו אל ביתינו הקבוע בעולם הזה, ועצרת היא - שאנו עוצרים מלכת וקובעים עצמינו בעולם הזה, כי אז מתגלה עצם מדרגת המצוות הפנימית שכינה בתחתונים מצד מדרגת האדם הפנימי שאינו מבחין בין מעלה ומטה, ומייחד שמים וארץ ביחודא שלים, (ובחג הסוכות הוא זמן של 'ימינו תתקבצו', שחיוב הוא בידים שהוא ענין של 'גדפין', אך שמיני עצרת הוא עצם היחוד).

כחותם על לבך - פנימיות העולמות

ביום זה אומרת כנסת ישראל אל דודו 'שמיני כחותם על לבך' (בני יששכר תשרי י"ג ע"פ ח"פ כיד), הלב היא נקודת האמצע קודש הקדשים שם מתייחדת כנסת ישראל עם דודה ביחודא שלים, ואחר חג הסוכות אשר 'הביאני המלך חדיד'י' בחדרי היקף ענניו (רש"י שם) לחפש בגני המלך לשאוב רוח הקודש אהבה ויראה, וזכים אנו עתה להידבק בעצם גופא דאילנא, ועל כך אומרת כנסת ישראל: 'נגלה ונשמחה בך' בך בעצמך בך בהקב"ה בך בישועתך בך בתורתך בך בכ"ב אותיות שלך! (שהש"ר)

נקודות:

ביום שמיני עצרת באים אנו ל'גופא דאילנא', פנימיות העולמות, על כן אז חוזרים אנו אל ביתינו הקבוע בעולם הזה, ועצרת היא - שאנו עוצרים מלכת וקובעים עצמינו בעולם הזה, כי אז מתגלה עצם מדרגת המצוות הממשיך שכינה בתחתונים מצד מדרגת האדם הפנימי שאינו מבחין בין מעלה ומטה, ומייחד שמים וארץ ביחודא שלים

עבודת הושענא רבא על החותם החיצוני - עובדים על החיצוניות

היום הוא הושענא רבא, הרי זה נקרא 'הושענא רבא' - פירוש הישועה הגדולה. האר"י הקדוש אומר (שע"כ סוכות ו) כי יש 'חותם' של יום הכיפורים, ויש 'חותם' בתוך חותם' בהושענא רבא. ה'חותם' הפנימי הוא ביום כיפור, וה'חותם' החיצוני הוא בהושענא רבא.

החיצוניות מסתירה על הפנימיות

כל מה שעושים בכל הימים הקדושים, כל התיקונים, כל הדברים וכל ה'הארות', כולם הם רק ב'פנימיות העולמות'. אבל ב'חיצוניות העולמות' יש 'הסתר פנים' גדול מאוד! וההסתר הולך ונהיה גדול עוד ועוד. ובחיצוניות מתגברת החיצוניות כל כך, והם סבורים כי אכן יכבשו את כל העולם.

כל דבר שיש לו שייכות עם 'קדושה', כל דבר שיש לו שייכות עם 'פנימיות', כל דבר שיש לו שייכות עם 'השכינה הקדושה', נהיה כל כך נעלם, כל כך נשכח, וכבר אין יודעים שיש בכלל דבר כזה! כבר אין יודעים שיש 'פנימיות'! שיש 'קדושה', ויש 'השראת השכינה'!

ה'ישועה הגדולה' היא שבחיצוניות גם ידעו מהרבונו של עולם

עיקר הישועה הריה - כאשר יבא משיח - שיתגלה בפועל ממש על כל העולם 'בחיצוניות'! שכל אמונות העולם גם ישיגו שיש בורא בעולם! כל הרחוקים ישיגו שיש בורא לעולם!

הגלות גדולה כל כך שכבר נהיים רגילים אל השפלות

היום יש מלחמה כזאת, 'מלחמת גוג ומגוג'. זו המלחמה יש לה שייכות עם אמונה ועם קדושת הברית, אלו הם שתי המדות של ה'תריץ משיחין'. אמונת העולם מתגברים כל כך, יש הסתר פנים כזה, וכסדר נהיית התגברות גדולה יותר. כל כך רחוק, עד ששוכחים אפילו שיש ענין כזה של 'שכינה הקדושה', של 'ישועת השכינה'!

פעם היו צדיקים שהיו מזכירים לנו, אבל היום הוא 'דור יתום', ממש 'דור יתום'! אין צדיקים שיוזכרו לנו ויגלו לנו את הסוד של הקב"ה, את הסוד של השכינה, מה הפירוש "מלא כל הארץ כבודו"! "לית אתר פנוי מנייה"! 'כבוד השכינה' הוא כל כך בשפלות, בתכלית השפלות, תכלית השפלות ממש! ונהיים כל כך מורגלים לכך, נהיים מורגלים לזו השפלות...

היהדות שלנו עומדת בנס

חידוש הוא מה שאנו הנו עדיין יהודים, חידוש הוא שעדיין שומרים תורה ומצוות! אילו לא היינו כזה 'עם קדוש', כבר היינו שוכחים מזמן שיש תורה בעולם! והרי זה נס שאנו הנו 'עם קדוש'...

היום עובדים להוריד ישועה בחיצוניות ממש

לגלות אלקות בחיצוניות, לגלות אלקות 'בפועל', למטה מעשרה טפחים בזה העולם, על כך תיקנו את הושענא רבא! 'הושענא רבא', הישועה הגדולה! שיהיו ישועות גדולות.

היהודים הפשוטים יש להם כח יותר גדול בזה - בהיותם תפוסים בתוך ההסתר

יום זה הוא 'יום הערבה', 'יום הערבה' יש לו שייכות עם אנשים פשוטים, והכוונה היא, אנשים שאינם יודעים מושג פנימיות! אנשים המתפעלים מחיצוניות! אבל עיקר הישועה תהיה על ידיהם! כי הם צועקים "למה פניך תסתיר".

צדיקים אינם מתפעלים כל כך מן ההסתר, אבל אנשים פשוטים שלא הראו להם שום דבר, צועקים הרבה יותר: "למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצנו" (הילים מד, כה)! למה אמונות העולם מצליחים כל כך? עם ההצלחה המטופשת שלהם של חושך... ישנם כל כך הרבה עניינים של חושך! כל כך הרבה עניינים של הסתר פנים!

ובגלל זה מבקשים 'אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תלה בנויה' - כל דבר טמא מצליח כל כך! והיכן שיש קצת קדושה, היכן שיש רק איזה 'ניצוץ קדושה' הרי היא 'מושפלת עד תחתיה' - כל כך מושפלת! וכי זה הוא כבוד שמים? זה הוא כבוד שמים? הרי הקב"ה ברא את העולם למען כבודו יתברך! למען כבוד שמים!

היינט מאכט מען דעם 'חותם החיצון' - מען ארבעט אויף 'חיצוניות'

היינט איז 'הושענא רבא'. עס הייסט 'הושענא רבא' - די גרויסע ישועה. דער אר"י הקדוש זאגט (שע"כ סוכות דרוש ו), אז עס איז דא א 'חותם' יום הכיפורים, און א 'חותם' בתוך חותם' אין הושענא רבא. דער 'חותם פנימי' איז 'יום כיפור', און דער 'חותם חיצוני' איז 'הושענא רבא'.

דער 'חיצוניות' איז מסתיר אויף דעם 'פנימיות'

אלעס וואס מען טוט אין די הייליגע טעג, די אלע 'תיקונים', די אלע זאכן און די אלע 'הארות' - דאס איז אלץ נאר אין 'פנימיות העולמות', אבער אין 'חיצוניות העולמות' איז דא א גרויסער 'הסתר פנים'! און דער 'הסתר' ווערט אלץ גרעסער און גרעסער. און בחיצוניות איז זיך דער 'חיצוניות' אזוי מתגבר, אז זיי מיינען טאקע אז זיי וועלן אייננעמען די גאנצע וועלט. יעדע זאך וואס האט צו טון מיט 'קדושה', יעדע זאך וואס האט צו טון מיט 'פנימיות', יעדע זאך וואס האט צו טון מיט די 'שכינה הקדושה' - ווערט אזוי נעלם, אזוי פארגעסן, אז מען ווייסט שוין אפילו נישט אז עס איז דא אזא זאך! מען ווייסט שוין נישט אז עס איז דא א 'פנימיות', אז עס איז דא א 'קדושה', אז עס איז דא 'השראת השכינה'!

די 'ישועה רבה' איז - אז דער 'חיצוניות' זאל אויך וויסן פונעם רבונו של עולם

דער עיקר ישועה וועט זיין - ווען משיח וועט קומען - אז עס וועט נתגלה ווערן בפועל ממש אויף די גאנצע וועלט 'בחיצוניות'! די אלע אמונות העולם וועלן אויך משיג זיין אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט! די אלע רחוקים וועלן משיג זיין אז עס איז דא א באשעפער!

דער גלות איז אזוי גרויס אז מען ווערט שוין צוגעוואוינט צום שפלות

היינט איז דא אזא מלחמה - 'מלחמת גוג ומגוג'. די מלחמה האט צו טון מיט 'אמונה' און מיט 'קדושת הברית', דאס זענען די צוויי מדות פון די 'תריץ משיחין'. די אמונות העולם זענען זיך אזוי מתגבר, עס איז דא אזא 'הסתר פנים', כסדר ווערט א גרעסערע התגברות. אזוי ווייט, אז מען פארגעסט אפילו אז עס איז דא אן ענין פון 'שכינה הקדושה', פון 'ישועת השכינה'! אמאל זענען געווען צדיקים וואס האבן אונז דערמאנט, אבער היינט איז א 'דור יתום', ממש א 'דור יתום'! נישטא קיין צדיקים וואס זאלן אונז דערמאנען און וואס זאלן אונז מגלה זיין דעם סוד פון אייבערשטן, דער סוד פון שכינה, וואס מיינט "מלא כל הארץ כבודו"! "לית אתר פנוי מנייה"! דער 'כבוד השכינה' איז אזוי בשפלות, בתכלית השפלות, תכלית השפלות ממש! מען ווערט אזוי צוגעוואוינט, מען ווערט צוגעוואוינט צו דעם שפלות.

אונזער אידישקייט איז עומד בנס

א חידוש אז מען איז נאך אידן! א חידוש אז מען היט נאך תורה ומצוות! ווען אונז וואלטן מיר נישט געווען אזא 'עם קדוש' - וואלט מען שוין לאנג פארגעסן אז עס איז דא א תורה אויף דער וועלט! א נס אז אונז זענען אן 'עם קדוש'.

היינט ארבעט מען אראפצוברענגען א ישועה בחיצוניות ממש

מגלה זיין אלקות 'בחיצוניות', צו מגלה זיין אלקות 'בפועל', למטה מעשרה טפחים אויף דער וועלט - אויף דעם האט מען מתקן געווען הושענא רבא! 'הושענא רבא' - די גרויסע ישועה! עס זאל זיין גרויסע ישועות.

די פשוט'ע אידן האבן א גרעסערן כח אויף דעם - זייענדיג פארקאפט אינעם 'הסתר'

דאס איז דער 'יום הערבה', 'יום הערבה' האט צו טון מיט פשוט'ע מענטשן, דאס מיינט, מענטשן וואס ווייסן נישט פון קיין פנימיות! מענטשן וואס ווערן נתפעל פון 'חיצוניות'! אבער דער עיקר ישועה וועט זיין דורך זיי! ווייל זיי שרייען "למה פניך תסתיר". צדיקים ווערן נישט אזוי נתפעל פון קיין 'הסתר', אבער פשוט'ע מענטשן וואס מען האט זיי גארנישט געוויזן, שרייען אסאך מער: "למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצנו" (תהלים מד, כה) - פארוואס זענען די אמונות העולם אזוי מצליח מיט זייער נארישע הצלחה פון חושך? עס איז דא אזויפיל ענינים פון 'חושך'! אזויפיל ענינים פון 'הסתר פנים'! וועגן דעם בעט מען: "אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנויה" - יעדע טמא'ע זאך איז אזוי מצליח! און וואו עס איז דא אביסל קדושה, וואו עס איז נאר דא דעפעס א 'ניצוץ קדושה' איז עס 'מושפלת עד תחתיה' - אזוי מושפלת! דאס איז כבוד שמים? דאס איז כבוד שמים? מען האט דאך באשאפן די וועלט למען כבודו יתברך! וועגן 'כבוד שמים'.

בזמנינו אין כל כך הרבה שחישות והריגות ר"ל - כי השכינה לקחה הכל על עצמה

כאשר מדברים על כבוד שמים, הרי באמת השכינה הקדושה סובלת יותר מכולם! יותר מכל אחד! בכל הדורות סבלו כלל ישראל כל כך הרבה צרות מאומות העולם, רדיפות ורדיפות מאומות העולם. כל כך הרבה קרבות, כל כך הרבה הריגות וכל כך הרבה שחישות.

אבל בזמנינו ראתה השכינה הקדושה שכבר אי אפשר לסבול זאת, ולכן לקחה את הכל על עצמה! כדי שיהודים לא יצטרכו לסבול כל כך הרבה בחיזיונות, לוקחת השכינה על עצמה את הכל הרי זה צער השכינה כל כך! ובכן מותר להתערב קצת למען צער השכינה, מותר להתערב קצת למענה.

רבונו של עולם, מה חטאה השכינה כל כך?!

ועל כך יש את התשובות של העני, הנקרא 'קובלנא דעני'. אפשר לבקש, תפלות כאלו יכולות להתקבל, הגם שהן נראות כמו 'קובלנא'. יכולים לשאול את הקב"ה: "למה השכינה הקדושה אשמה כל כך? מה חטאה השכינה הקדושה כל כך? למה צריכה היא לסבול כל כך הרבה צרות?"!

"הגידה לי שהאבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהריים" (שה"ש א, ז), העולם אוהו במצב של "בצהריים" אוהו אצל "הסתר בתוך הסתר" הסתר כזה שאי אפשר אפילו להסביר! תרדמה כזאת, הסתר פנים כזה, שפלות כזו, שפלות כזו... למה צריכה השכינה הקדושה כל כך הרבה לסבול?"!

למה אין אתה מתערב למען הכבוד שלך?!

ובכן מבקשים בזה היום הושענא רבא: "עשה למען שכנית כבודך" שתתגלה מלכות שמים בעולם! וכל עשב ודשא ואפילו כל דבר שפלי ירגישו וידעו שיש בורא בעולם! שיהיה "ונגלה כבוד ה'" שהכבוד שלך יתגלה! הסוכה היא זכר לעניי הכבוד, שיהיה כבר 'הושענא שכנית כבודך'! העולם נהיה כל כך מורגל! חיים בעולם כזה של הסתר פנים, שנהיים כבר לגמרי מורגלים לזה!

אנו יוצאים עם כאלו הארות, אבל אתה עדיין לא נושעת!

בזה היום הושענא רבא, כל העבודה היא - אחר כל הימים הקדושים של סוכות - "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" (שם ב, ז). עוד מוטט והולכים להיפרד, ובשעת פירוד רוצים את לומר את הרבנו של עולם: "רוצים אתה ללכת לך 'ישר כח' גדול... נתת לנו כל כך הרבה 'אורות' וכל כך הרבה 'התעוררות' בכל הימים הקדושים... אבל אתה הרי לא נושעת! מגיעים ימים של גלות! סתם ימים..."

וכי מה העולמו? מה העולמו, אם עדיין אין אנו במצב של "ונגלה כבוד ה'"? עדיין לא נהיה ונגלה כבוד ה'! כאשר אין שום גילוי שכנית בעולם! מסתובבים עם כזה הסתר ממש! כזה חושך! מסתובבים ממש כמו בהמות!

צריכים אנו לעזור את הדורות המאוחרים יותר, את הדור הזה אכן, שידעו זאת ויגרשו זאת. אבל על מי ישאר את מבטם? אל מי? אל מי? בגלל זה רוצים אנו לבקש ממך רבונו של עולם: עוד כמה זמן תמתין? רבינו זכרוננו לברכה היה אומר תמיד: "אתמול זמן ארוך יותר, אפילו כבר לא יבקשו ממך גם כן! כבר אפילו לא יבקשו!"

הרי ההסתר פנים גורם לנשמות שיפלו רח"ל

מכל הצדדים, ממש מכל הצדדים, יש הסתר. היכן שהולכים, היכן שהולכים, בכל הצדדים יש הסתר. לולא, לולא שהקב"ה בכל זאת עוזר, הרי זה ממש כמו שכתוב (תהלים צד, יז): "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי"! יהודים עוברים מצבים ברוחנית, וגם הרבה בגשמיות, הרבה בעיות עם הילדים, אוי! אף אחד אינו רוצה ליפול ולהתרחק, אבל 'מה יעשה הבן ולא יחטא'? אף פעם לא הראו להם שום דבר, אף פעם לא נתנו להם שום דבר... רק היה 'הסתר פנים', כל כוחות הטומאה מתפשטים כל כך... בוודאי אין אף אחד רוצה ליפול ולהתרחק!

אם אליהו הנביא היו טענות בימינו, וכי מה יכולים כבר לומר היום?!

אליהו הנביא עבד על כך, לגלות אלוהות בחיזיונות גם כן. והוא עשה עבירה לשמה, ושושט 'שחוט' חוץ, שם הראה בפועל ממש באופן חיזיוני כי 'ה' הוא האלקים"! כל אחד אמר 'ה' הוא האלקים'!

אליהו הנביא אמר: "אם העולם הוא חיזיונות, יש הרבה חיזיונות בעולם, הרי שהוא 'ביא קרבן בחיזיונות! 'ביא קרבן שהוא 'שחוט' חוץ!"

ושם עמד ואמר (מ"א יז, ז): "אתה הסבות את לבם אחורנית"! וכי מה אפשר לומר בזמנינו? מה אפשר לומר בזמנינו? 'אתה הסבות את לבם אחורנית'...

הרי אנו כבר שוכבים בתוך העפר!

בכל זאת, עדיין יש כמה 'מבקשים' שעדיין מחפשים אותך, אבל "עד מתי!" "למה פניך תסתיר, תשכח ענינו ולחצנו, כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו", הרי רואים שהוא מצב כזה שהוא אכן ממש "שכנה לעפר, דבקה לארץ בטננו".

היינט איז נישטא אזוינע שחישות און הריגות - ווייל די שכניה נעמט אלעס אויף זיך

אז מען רעדט פון 'כבוד שמים' איז באמת די 'שכינה הקדושה' לייטט מער פון אלע! מער מען יעדן! אין אלע דורות האבן אידן געליטן אזויפיל צרות פון די אומות העולם, רדיפות און רדיפות פון די אומות העולם. אזויפיל קרבות, אזויפיל הריגות און אזויפיל שחישות. היינט האט די שכניה הקדושה געזען אז מען קען שוין נישט אויסהאלטן, האט די שכניה אלעס גענומען אויף זיך! כדי אידן זאלן נישט דארפן לייזן אזויפיל אין חיזיונות - נעמט די שכניה אויף זיך אלעס! אזא 'צער השכינה', מען מען זיך אביסל אנגעמען אויף צער השכינה, מען מען זיך אביסל אנגעמען.

רבונו של עולם, וואס האט די שכניה אזוי געזינדיגט?!

אויף דעם איז דא תערומות פון אן עני, א 'קובלנא דעני'. מען קען בעטן, עס קען נתקבל ווערן אזוינע תפלות - הגם עס זעט אויס ווי א 'קובלנא'. מען קען פרעגן דעם אייבערשטן: "פארוואס איז די שכניה הקדושה אזוי שולדיג? וואס האט די שכניה הקדושה אזוי געזינדיגט? פארוואס דארף זי אזויפיל לייזן צרות?!" "הגידה לי ש'אָהבָה נְפִשִּׁי אִיכָה תְרַעָה אִיכָה תְרַבֵּץ בְּצַהֲרִיִּים" (שיר השירים א, ז) - די וועלט האלט "בצהריים" מען האלט ביי 'הסתר בתוך הסתר'! אזא הסתר וואס מען קען אפילו נישט מסביר זיין! אזא 'תרדמה', אזא 'הסתר פנים', אזא 'שפלות', אזא 'שפלות'. פארוואס זאל די שכניה הקדושה אזויפיל לייזן?"

פארוואס נעמסטו זיך נישט אן פאר דיין כבוד?!

בעט מען היינטיגן טאג הושענא רבא: "עשה למען שכנית כבודך" - עס זאל נתגלה ווערן מלכות שמים בעולם! יעדעס גרעזל און יעדער דבר שפל זאל מרגיש זיין און וויסן אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט! עס זאל זיין "ונגלה כבוד ה'" - דיין כבוד זאל נתגלה ווערן! סוכה איז א זכר לעניי הכבוד, עס זאל זיין 'הושענא שכנית כבודך'! די וועלט ווערט אזוי צוגעוואוינט! מען לעבט אין אזא וועלט פון 'הסתר פנים', אז מען ווערט שוין אינגאנצן צוגעוואוינט צו דעם!"

מיר גייען ארויס מיט אזעלכע הארות - אבער די ביסט דאך נישט קיין געהאלפענער!

דער היינטיגער טאג הושענא רבא איז די גאנצע עבודה - נאך די הייליגע טעג פון סוכות - "שְׁמָלוּ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְיָמִינוּ תַּחבְּקֵנִי" (שם ב, ז). מען גייט זיך באלד געזעגענען, בשעת'ן פירוד וויל מען זאגן דעם רבונו של עולם: "א גרויסן 'ישר כח', דו האסט אונז געגעבן אזויפיל 'אורות' און אזויפיל 'התעוררות' די אלע הייליגע טעג, אבער דו ביזט דאך נישט געהאלפן געווארן! עס קומען טעג פון גלות! טעג פון הסתר פנים! סתם טעג. וואס האט מען אויפגעטון? וואס האט מען אויפגעטון, אז עס איז נאכאלץ נישט "ונגלה כבוד ה'"? עס איז נישט געווארן ונגלה כבוד ה'! אז עס איז נישטא קיין גילוי שכניה בעולם! מען דרייט זיך ארום מיט אזא הסתר ממש! אזא חושך! ממש ווי בהמות דרייט מען זיך ארום! מען דארף מעורר זיין די שפעטערדיגע דורות, טאקע דעם דור, אז מען זאל דאס וויסן און מען זאל דאס מרגיש זיין. אבער צו וועמען זאלן זיי ארויפקוקן? צו וועמען? צו וועמען? וועגן דעם, וויל מען זיך רבונו של עולם בעטן: ווילאנג וועסטו נאך ווארטן? דער בר זכרוננו לברכה האט אלעמאל געזאגט: אז דו וועסט נאך ווארטן לענגער - וועט מען זיך שוין אפילו נישט בעטן אויך! מען וועט שוין נישט אפילו בעטן!"

דער הסתר פנים איז דאך גורם נשמות זאלן אוועקפאלן רח"ל

פון אלע זייטן, ממש אלע זייטן איז דא א 'הסתר'. וואו מען גייט, וואו מען גייט, אלע זייטן איז דא א 'הסתר'. לולא, לולא וואס דער אויבערשטער העלפט דאך דאך, ממש ווי עס שטייט (תהלים צד, יז): "לולי ה' עזרתה לי כמעט שְׁכָנָה דוֹמָה נְפִשִּׁי". אידן גייען אדורך מצבים אין רוחניות, און אסאך אין גשמיות, פראבלעמען מיט די קינדער אסאך, אוי, קיינער וויל נישט אוועק פאלן, אבער "מה יעשה הבן ולא יחטא", מען האט זיי קיינמאל גארנישט געווען, מען האט זיי קיינמאל גארנישט געגעבן עס איז געווען א 'הסתר פנים'. די אלע כוחות הטומאה זענען זיך אזוי מתפשט, זיכער וויל קיינער נישט אוועקפאלן.

אויב אליהו האט דאס גע'טענה'ט בימינו - נו, וואס קען מען שוין היינט זאגן?!

אליהו הנביא האט געארבעט אויף דעם, מגלה צו זיין אלוהות אין חיזיונות אויך. ער האט געמאכט אן עבירה לשמה גע'שחט'ן שחוט' חוץ, דארטן האט ער געווען בפועל ממש אויפן חיזיונות'דיגן אופן, אז "ה' הוא האלקים"! יעדער האט געזאגט "ה' הוא האלקים"! אליהו הנביא האט געזאגט: "אויב די וועלט איז 'חיזיונות', עס איז דא אסאך 'חיזיונות' אויף דער וועלט - וועט ער ברענגען א קרבן אין חיזיונות! וועט מען ברענגן א קרבן וואס איז 'שחוט' חוץ! און דארטן האט ער געזאגט (מלכ"א יח, ז): "וְאַתָּה תִּסָּבֵט אֶת לִבְךָ אַחֲרָיִת". וואס קען מען זאגן היינט? "אתה הסבות את לבם אחורנית".

מיר ליגן דאך שוין אין דער עפר!

דאך ווי נישט, עס איז נאך דא א פאך 'מבקשים' וואס זוכן זיך נאך. אבער "עד מתי". "לְמָה פָּנֶיךָ

עם כל זה צריכים להתחזק, הק"ה ודאי יעזור! יכולים להתפלל, אפשר לבא עם 'קובלנא'. הרבנו של עולם מרוצה מזה שבאים כך, שמתעוררים למען כבוד שמים.

בשביל ארץ ישראל כזאת נטבחו שש מליון יהודים?!

היה חורבן כזה, כל כך הרבה שחיתות של יהודים, חורבן כזה שפאק פעוד לא היה. ובוודאי היו סבורים, שאחר כך יבא משיח בודאות. ולמעשה כעת התחילה פרשה חדשה של הסתר פנים, אין יודעים אפילו מה קורה שם. רואים בפירוש שיש איזה ענין שהולך כאן, אבל זה הוא בהסתר פנים.

יש ישוב יהודי בארץ ישראל, והיו יכולים לחשוב שיהיה מזה איזה ישוב יהודי, שאחרי כל כך הרבה שנים של גלות, יהיה איזה דבר. ולמעשה כעת, צריכים בכל רגע לערוך מלחמה עם אלו הלוחמים "על ה' ועל משיחו", הם באים לשמך את כלל ישראל! רשעים כאלו! מה עושים עם רשעים כאלו? לא רשעים פשוטים! ממש חוטאים ומחטיאים עם כל האופן!

וכי בשביל זה היו לנו כל השחיתות? בשביל ישוב 'כוה' היו לנו את כל השחיתות האלו? וכי בשביל זה היו צריכים לסבול? בשביל זה היו צריכים לטרוף שש מליון יהודים בתנור הגאז?!

משכני אחריו נרוצה

מבקשים אנו היום בהושענא רבא: "הושענא למענך" אתה נתת לנו ימים קדושים, מגיע 'שמיני עצרת' ו'שמחת תורה'... אבל מה עושים כאן, שהישועה תהיה בחיצוניות בפתול ממש? שכל מנושים וכל מרוחק יראה בבירור את הכבוד שלך, את השכינה שלך, את הגילוי שלך, את המלא כל הארץ כבודו! שלך.

בוודאי ובוודאי קל וחומר, כמובן, שכן גם כל הנשמות הנידחות, נשמות ישראל. הרי הם באמת נשמות יהודיות קדושות, הם רק נדחו תחמת גודל ההסתר של הגלות, היצר הרע הגדול, ההסתר פנים... תכנים בהם 'התעוררות קדושה'! תכנים בהם 'התעוררות קדושה'! רק תשפיע 'אור', וכל נשמה תימשך אחר האור שלך!

לדוד המלך הפריע גם כאשר שפל כמו גלית חירי, כי הוא עבד על החותם החיצוני

היום הוא "יומא דדוד מלכא משיחא". דוד המלך הגיע למדרגה כזאת, שזכה לזה כאשר הגיע 'גלית'. וכי מה היה גלית? איזה כלום! שפל! נבזה! איזה כלום הוא היה! והוא הגיע והיה מחרף "מערכות אלקים חיים".

והיו אחרים שאמרו "וכי מה הוא זה הכלב, המחרף את מערכות אלקים חיים?!" וכי למי אכפת מן השוטה הזה? אבל דוד המלך אמר: "לא! צריך להיות כבוד שמים גם בחיצוניות! אסור להניח לזה להיות!"

והוא הלך במסירות נפש לגלות את כבוד שמים! שאפילו ילד קטן, ואפילו השפל הגדול ביותר, ידעו שיש בורא בעולם! עם האותיות של "שמע ישראל" (כדאיתא ב'וה"ק' שהיו לו ה' חלקי אבנים כנגד ה' תיבות שמע ישראל ה' אלקי ה', הרג את גלית עם כל הקליפה שלו. לדוד המלך היה אכפת מכבוד שמים אפילו בחיצוניות! אפילו בשביל שפלים! אפילו בשביל קטנים!

דוד המלך אינו מסכים לגשת אל היחוד באופן כזה

היום הוא "יומא דדוד מלכא משיחא". ודאי שמיני עצרת הוא כולו פנימיות, שמיני עצרת הוא "יחוד קודשא בריך הוא ושכינותיה", "שמח ישראל בעשיו, ישמח ה' בעמיו", ודאי. אבל לפני כן אומר דוד המלך: "למה אתה הישועה שלך? היחוד שלך אינו יכול להתגלות! הקדושה מוכרת להיות בחדרי חדרים? אין אני מסכים! אני אינני מסכים!"

דוד המלך מתחנן ומבקש: "כל כלי יוצר עליך לא יצלח" (שעיה נד, יז). ברכת דוד המלך לכלל ישראל בבואו אל הסוכה בהושענא רבא. ואין הכוונה רק את הכלי יוצר של המלחמה הגשמיית. כתוב כי לפני ביאת משיח, יהיו 'כלי יוצר' במלחמה הרוחנית! נותנים היום כלים להרוג נשמות של יהודים! מגיע דוד והוא אומר "כל כלי יוצר עליך לא יצלח".

דוד המלך, הנשמה של משיח, נותן חיזוק לכל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות, שיוכל להיות להם כח להתחזק! שיוכלו להתרומם! שיוכלו להכניע את הקליפות!

היום צריכים לצאת עם נצחון בשביל השכינה הקדושה

ובכן צריכים לעורר היום בשמים: "ה' כניבונו יצא, כאיש מלחמות יעור קנאה, יריע אף יצירה" (שם מב, יג), שיהיה נצחון לשכינה הקדושה! שיהיה נצחון לשכינה הקדושה!

וכל הע' אומות, או! אנו מבקשים, שלא יהיו דברינו סתם כאמירה בעלמא, אלא יהיה ממש בפועל נצחון לקדושה! וכל הע' אומות וכל הע' שרים יהיו להם מפלה גדולה! ויהיה "שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך", שתהיה לכולם מפלה נצחית! ידעו כולם שיש בורא בעולם! יכירו וידעו כל יושבי תבל! שיש בורא בעולם, והם יכניעו את עצמם אלינו, ותתגלה כבוד השכינה ברחמים במורה, במורה בימינו אמן.

תסתייר תשקפך ענינו ולתצננו כי ש'קה לעפר נפשונו דבקה לארץ בטננו', מען זעט דאך אז עס איז אזא מצב ווי עס איז טאקע ממש 'שכנה לעפר, דבקה לארץ בטננו'. עם כל זה דארף מען זיך מחזק זיין, דער אייבערשטער וועט זיכער העלפן! מען קען דאווענען, מען קען קומען מיט א 'קובלנא'. דעם רבנו של עולם איז ניהא אז מען קומט אזוי, אז מען נעמט זיך אין פאר כבוד שמים.

אויף אזא ארץ ישראל האט מען אויסגע'שחט'ן זעקס מיליאן אידן?!

עס איז געווען אזא חורבן, אזויפיל אידישע שחיתות, אזא חורבן איז נאך קיינמאל נישט געווען. האט מען זיכער געמיינט, אז נאכדעם וועט משיח זיכער קומען. דערוויל האט זיך אנגעהויבן א נייע פרשה פון 'הסתר פנים', מען ווייסט אפילו נישט וואס טוט זיך. מען זעט קלאר עפעס אן ענין וואס טוט זיך, אבער עס איז א 'הסתר פנים'. עס איז דא א אידישער ישוב און ארץ ישראל, האט מען געמיינט עס וועט זיין עפעס א אידישער ישוב, נאך אזויפיל יארן גלות וועט עפעס זיין. דערוויל, דארף מען יעדע רגע מלחמה האלטן מיט די וואס זענען לוחם "על ה' ועל משיחו" – זיי קומען אויס'שמוך' כלל ישראל! אזוינע רשעים! וואס טוט מען מיט אזוינע רשעים? נישט קיין פשוט'ע רשעים! ממש חוטאים ומחטיאים מיטן גאנצן אופן! אויף דעם האט מען געהאט די אלע שחיתות? אויף דעם האט מען געדארפט ליידיגן! אויף דעם האט מען געדארפט פארברענען זעקס מיליאן אידן אין די גאז אויווענעס?!

משכני אחריו נרוצה

בעט מען היינט הושענא רבא: "הושענא למענך" – זו האסט אונז געגעבן הייליגע טעג, עס קומט 'שמיני עצרת' און 'שמחת תורה', וואס טוט מען דא, אז די ישועה זאל זיין בחיצוניות בפועל ממש? יעדער מנושים און יעדער מרוחק זאל זען קלאר דיין 'כבוד', דיין 'שכינה', דיין 'גילוי', דיין 'מלא כל הארץ כבוד'. און אודאי און אודאי קל וחומר, פארשטייט זיך אלע 'נשמות הנדחות', אידישע נשמות, זיי זענען באמת הייליגע אידישע נשמות, זיי זענען נאר נדחה געווארן וועגן דעם גרויסן 'הסתר' פון דעם גלות, דעם גרויסן יצר הרע, דער 'הסתר פנים' – גיב אריין אין זיי א 'התעוררות קדושה'! גיב אריין אין זיי א 'התעוררות קדושה'! זיי נאר משפיע 'אור', און יעדע נשמה וועט נמשך ווערן נאך דיין אור!

פאר דוד המלך האט געארט אז אזא שפל ווי גלית איז מחרף – ער האט געארבעט אויף 'חותם החיצון'

היינט איז "יומא דדוד מלכא משיחא". דוד המלך איז געקומען צו אזא מדרגה – וואס ער האט זוכה געווען ווען עס איז געקומען 'גלית'. וואס איז גלית געווען? א גארנישט! א שפל! א נבזה! א גארנישט איז ער געווען! ער איז געקומען און מחרף געווען "מערכות אלקים חיים". די אנדערע האבן געזאגט: "וואס איז דער כלב וואס איז מחרף מערכות אלקים חיים? וועמען גייט עס אפ דעם שוטה?!" דוד המלך האט געזאגט: "ניין! עס דארף זיין כבוד שמים אויך אין חיצוניות! מען טאר דאס נישט צולאזן!". איז ער געגאנגען מיט מסירת נפש מגלה זיין כבוד שמים, אז אפילו א קליין קינד, אפילו דער גרעסטער שפל וואס וויסן דא עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט! מיט די אותיות פון "שמע ישראל" האט ער גע'הרג'ט גלית מיט זיין גאנצע קליפה. דוד המלך איז אנגעגאנגען כבוד שמים אפילו אין חיצוניות! אפילו פאר שפלים! אפילו פאר קליינע!

דוד המלך איז נישט מסכים צו צוגיין צום יחוד אויף דעם אופן

היינט איז "יומא דדוד מלכא משיחא". אודאי שמיני עצרת איז 'כולו פנימיות', שמיני עצרת איז 'יחוד קוב' ושכינותיה', "שמח ישראל בעשיו, ישמח ה' במעשיו", אודאי. אבער פאר דעם זאגט דוד המלך: "פארוואס איז נישטא דיין ישועה? דיין יחוד קען נישט תגלה ווערן? די קדושה זאל מוזן זיין בחדרי חדרים? איך בין נישט מסכים! איך בין נישט מסכים!". דוד המלך בעט זיך איין: "כל כלי יוצר עליך לא יצלח" (שעיה נד, יז). מען מיינט נישט נאר דעם 'כלי יוצר' פון דער מלחמה גשמית. עס שטייט אז פאר משיח וועט קומען, וועט זיין 'כלי יוצר' אין דער מלחמה רוחנית! מען גיבט היינט אלע א נצחון פאר די קדושה, קומט דא און ער זאגט: "כל כלי יוצר עליך לא יצלח". דוד המלך, דוד המלך משיח, גיבט חיוק פאר אלע אידישע נשמות עד סוף כל הדורות, מען זאל קענען האבן כח זיך מחזק צו זיין! מען זאל זיך קענען דערהייבן! מען זאל קענען מכניע זיין די קליפות!

היינט דארף מען ארויסגיין מיט א נצחון פאר די שכינה הקדושה

דארף מען היינט מעורר זיין בשמים: "ה' כגבור יצא קאיש מלחמות יעיר קנאה ידע אף יצירה" (שם מב, יג) – עס זאל זיין א נצחון פאר די שכינה הקדושה! עס זאל זיין א נצחון פאר די שכינה הקדושה! און אלע ע' אומות, 'אוי! מען בעט, אז עס זאל נישט זיין סתם געזאגט, עס זאל זיין ממש בפועל א נצחון פאר די קדושה, און אלע ע' אומות און אלע ע' שרים זאלן האבן א גרויסע מפלה! עס זאל זיין "שפך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך" – זיי זאלן האבן א מפלה נצחית! מען זאל וויסן אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט! יכירו וידעו כל יושבי תבל! אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט, זיי זאלן זיך צו אונז מכניע זיין. עס זאל תגלה ווערן כבוד השכינה ברחמים במורה, במורה בימינו אמן.

ימים שבינתיים

אצל הרה"ק הר"א מדיזקוב ז"ע היה אחד מן החסידים הרב הגאון ר' אלעזר מו"ץ [ראונו] זצ"ל היין בראוואדוב, אשר התקרב אל הרה"א, והמשיך להסתופף אצל בנו הרה"ק מראוואדוב ז"ע, ואחר כך גם אצל כ"ק רבינו הזקן ז"ע. גם הרה"ק מצאנז ז"ע היה מחשיביו ביותר, ויש כמה תשובות אליו בשו"ת דברי חיים.

ונהג הרה"ק מראפשיץ ז"ע היה נוהג לחלק אתרוגים לבני משפחתו לפני חג הסוכות, וכך גם נהג אחרייו בנו הרה"א. פעם אחת נשאר אתרוג אחד את חלוקת כל האתרוגים, לקח אותו הרה"א ונתנו לר' אלעזר מו"ץ. והיה מנכדי הרה"א שהפריעו להם מאד, למה נתונים לו חשיבות גדולה כל כך כמו בניו וצאצאיו של הרה"א? למה לא לתת את האתרוג אל אחד מן הרבנים הזקנים המוכבדים יותר או לאחד מחשובי נכבדי הקהל. ובצרותם שלא יתהדר ר' אלעזר עם האתרוג הזה, רצו לפסול לו את האתרוג. מיד תפס ר' אלעזר את האתרוג והרימו הנועזים בגובה שלא יוכלו להגיע אליו, והתחיל לרוץ עמו ברחוב העיר כדי לברוח, ולא חש בכלל על בדידו בכך.

ראה הרה"א את הדבר ופנה אל צאצאיו באמרו: 'זעט עט'! איך וואלט עס געגעבן פאר דעם שיינעם איד, פאר יענעם שיינעם איד, וואלט זיי גענומען דעם אתרוג, און ביים שאקלען גענועניק זיך פארקאכט, וואס הייסט... דער דזיקובער רב האט מיר געגעבן אן אתרוג... דזיקובער רב'ס אן אתרוג... און ער, איז זיך גרייט מבוזה צו זיין...! (ראוים אתם! אם הייתי נתון זאת ליהודי מוכבד או לא אחר, היו הם לוקחים את האתרוג, ובשעת הנועזים עת מלהבים, וכי מה הפירוש... הרב מדיזקוב נתן לי אתרוג... אתרוג של הרב מדיזקוב... ואילו הוא, מוכן לבזות את עצמו... כלומר אשר מפני זה ראוי הוא לאתרוג זה, שהרי אין הוא לוקח זאת לשם כבוד עצמו כלל.

.....

הרה"ק מראוואדוב ז"ע לא היה לוקח קוויטלעך בימים שבין יום הכיפורים ליום הסוכה, והיה אומר על כך כי 'חז"ל אמרו על חג הסוכות שהוא 'דאשון לחשבון עוונות' (תחומא אהרן כג), והיינו כי בימים שבין יום הכיפורים וסוכות עוסקים כל הזמן במצוות ואין פנאי לחטוא (מנ"ע בריה), ובכן התבטא ואמר שאם אין זמן לחטוא, אין גם זמן לקחת קוויטלעך ולקרוק אותם...

פעם הגיע באלו הימים החסיד הנכבד הרב ר' יחיאל מאיר מאירנוב, אשר היה אדם חשוב ומסומים בין חסיד ראוואדוב, וצאנו, תלמיד גדול ועשיר שידו ובעל משפחה חשובה. כאשר לא עלתה בידו להגיע במשך הימים הנוראים לראוואדוב, ולכן הגיע בין יום הכיפורים וסוכות וביקש להגיש קוויטל להפיקד בדבר ישועה ורחמים. אבל הרה"ק מראוואדוב לא התפעל ממנו, והתחיל לומר בנעימת הנוחש של פסוקי ההקפות 'אל תבטחו ביחיאל מאיר!', לרמז על מה שאומרים שם "אל תבטחו בנביאים".

חג הסוכות

הרה"ק מראפשיץ ז"ע התבטא פעם ואחר, כי הוא יודע את אשר יקרה עם בניו ובני בניו וזרעם אחרים עד ביאת משיח דקדוק, מי יהיו ר' צדיקים הטובים ומי יהיו שונאים, מהם כל מאורעותיהם אשר יעברו עליהם במשך כל ימי חייהם. והוסיף ואמר: 'זועט עט'ס מיינען מיט רוח הקודש? ניין! נאר מיט זכמה! (וכי תחשבו שהוא ע"י רוח הקודש? לאו ר"ע זכמה!) ואכן סיפר כ"ק מרן רבינו ז"ע כמה עובדות בענין זה, איך גילה וידע מלכתחלה דברים העתידים לקרות לבניו ונכדיו.

פעם אחת שהה בעיר סטיטשיץ, והתפלל שם ב'שטאטישער שול' (המדרש הגדול של בני העיר). ואחר כך ענה ואמר: 'מיין אייניקל וועט אמהל דא מאכן גענועניק סוכות' (עוד יבא יום

ונכדי יעשה גענועניק בזה הסוכות כאן בבית המדרש זה). שנים ארוכות אחר זה המעשה נתמנה [בן נכדו של הרה"ק מראפשיץ] כ"ק מרן רבינו הזקן ז"ע לאבד"ק העיר סטיטשיץ, אבל על אף שהיה רב העיר, לא היה נוהג להתפלל שם בביהמ"ד הגדול של בני העיר, אלא היה לו ביהמ"ד פרטי משלו.

פעם אחת היו 'נאָלן' (בחירות) על משרת ראש הקהל של העיר בין כמה 'קאנדידאטן' (מועמדים), וביקש רבינו הזקן מאנשי העיר שיבחרו באחד מהם. ואכן שמעו בני העיר לקולו ובחרו אותו, והלה נבחר למשרת ראש הקהל. אחר זה המעשה באו משלחת מאנשי העיר אל רבינו הזקן, וטענו אליו כי הנה הם נאמנים אל הרב ושומעים בקולו, ואילו הוא מבייש אותם, שהרי הוא אינו בא אף פעם להתפלל בבית מדרשם. שאל אותם רבינו הזקן: 'און וואס ווילט עט'ס? (ומה תרצו?) ענו ואמרו לו, כי מבקשים הם כי יבא נא להתפלל לכל הפחות תפלה אחת בביהמ"ד שלהם ביום הקרוב. ולפי שהיה זה סמוך לחג הסוכות, ביקש כי ביום אחד מימי חג הסוכות יבא לבית הכנסת שלהם להתפלל שם.

מיד נזכר רבינו הזקן מן המימרא שמעו בשם זקינו הרה"ק מראפשיץ, וזכר להם: 'נ', דער זיידע האט שוין געזאגט אז איך וועל זיין ביי ענק סוכות' (נ, הרי זקני כבד אבד כי אהיה אצלם בזה הסוכות). ואכן באותו חוה"מ סוכות בא רבינו הזקן לביהמ"ד הגדול, ושם ערך את סדר הנועניקים.

.....

אשרי עין ראתה את עבודת הנועניקים אצל כ"ק רבינו ז"ע, כאשר היה עורך את עבודתו בקודש באופן נפלא ובדביקות נשגבה. ועל אף שלא היה מאריך כל כך, אבל בשעת הנועניקים לא פניו מאירים ממש. והיה זה פירוש כי על דברי הפסוק בנוגע לארבעת המינים 'ושמחתם לה' אלקים שבעת ימים', כי פני קדשו האירו באופן נהירין מתוך דחיותא עילאה.

ורגילים אנו לומר תמיד, כי ברוך ה' איכשר דרא בדקדוק הלכות גם בענייני ארבעת המינים, ומקפידים ומדקדקים על הרבה דברים שלא היה עליהם, כאשר לא רק בודקים אחר אתרוגים מהודרים אלא גם מהדרים ובודקים בחיפוש מדוקדק בכל שאר המינים, וישראל קדושים מוציאים על כך ממון רב. אבל השאלה נשאלה, אחר שכבר קנו את המינים המהודרים, מה עושים עמהם? לשם מה הוציאו את כל הממון הזה? ובעניני ראינו איך עמדו הצדיקים עם המינים ועבדו את עבודת הנועניקים, כאשר כל ביהמ"ד האיר מזיו אור בדביקותם.

וכן ראינו בדורינו הרה"ק מסאטמאר ז"ע את העבודה הנשגבה של הדביקות המרוממת בשעת הנועניקים, בשמחה פנימית והתלהבות נשגבה שאי אפשר לתאר. ופעם אחת התבטא בתוך דברי קדשו על עבודת הנועניקים, ואמר: 'צדיקים נעמקו עד ד' מינים, און מען פרייט זיך מיט'ן רבונג של עולם! ה' התפרסם בצלם מאמר הכתוב 'ושמחתם לפני ה' אלקים שבעת ימים', ששמחים עם הקב"ה בהתקשרות ודביקות.

.....

אצל כ"ק רבינו היתה עבודת הנועניקים גם 'ע'ת רצון' מיוחדת לפעול ישועות לצדיקים לכן, ופעם אחת פנה אחר כלות העבודה לאחד ממקורביו, ושאל אותו על אחד מן החסידים אשר היה נצרך לישועה, והתעניין האם היה נוכח בביהמ"ד בשעת הנועניקים, וכאשר אמר לו כי הלה לא היה היום. ענה ואמר: 'א' ש'אד...' (הכל...), כי בשעת הנועניקים רצה לפעול עבורו ישועה, ואם היה נמצא במקום היה זוכה בכך.

.....

הרה"ק בעל 'צבי לצדיק' מבלאזוב ז"ע היה אומר בימי חג הסוכות דברי תורה נפלאים ביותר, מערכות שלמות וארוכות של דרושים ורומזים מופלאים ומתאימים ככתור ופרח, הלא הם כתובים על ספרו ה'ק' במאמרי חג הסוכות. והיה כ"ק רבינו ז"ע אומר: 'דער טאטע האט שטארק געשטוב געווען דעם שוואגער'ס ארויף כנסת' (אבד - כ"ק רבינו הזקן ז"ע - היה משבח ביותר את דברי התורה של סוכה - הרה"ק מבלאזוב - על חג הסוכות). והיה נוהג להכין לעצמו את דברי תורה אלו בימי בין המצרים, ובעיקר בתשעת הימים בחודש שב [ובכלל היו ימים אלו, נעלים מאד אצלן].

שמיני עצרת

סיפר כ"ק אדמו"ר מאמישינאו ז"ע: הרה"ק רבי שרגא פיינול מרגינא ז"ע היה דבוק מאד ברבו הרה"ק רבי איציק'ל מווארקא ז"ע, וכאשר נסתלק רבי איציק'ל ביום אחרון של פסח, אמר רבי פיינול לחסידיו: 'איך וועל עס נישט אויסהאלטן' (לא אוכל לשאת זאת), והתכוין לומר אשר זה הוא עומד להסתלק מן העולם, כי אינו מסוגל לשאת את פטירת רבו. והוסיף ואמר: 'הלואי נאך בין ש'החינו' (הלואי שאזכה לחיות עוד עד ה'שחינו' הבא), היינו שהוא מקוה לחיות עד היום' הבא, ולהפסיק עוד לברך בברכת 'ש'החינו'. הבינו החסידים מדבריו כי אם יספיק לברך 'ש'החינו' ביום תחלת הגזירה.

ונהג הגיע חג השבועות הראשון אחר פטירת הרה"ק מווארקא, והגיעו החסידים אל רבי פיינול לז"ט, ואכן בדרך 'ש'החינו' בקידוש ליל יו"ט. התחילו החסידים לשמוח מאד, כי הבינו שנתבטלה הגזירה. אמר להם רבי פיינול: 'איך מיין נישט דעם 'ש'החינו' (אין כוונתו ל'שחינו' הזה). מיד הבינו החסידים שבוודאי כוונתו לברכת 'ש'החינו' של שמיני עצרת, והסביר אדמו"ר מאמישינאו למה הבינו כי החסידים באמרו: 'איך האב געהערט פון טאטן', אז שמיני עצרת איז די גרעסטע טאג פון א גאנצן יאר' (שמעתה מאב - הרה"ק רבי יוסלע מאמישינאו ז"ע - כי שמיני עצרת הוא היום הגדול ביותר מכל השנה) [התבטאות כזאת היא חידוש גדול אצל צדיקי בית ווארקא ואמישינאו, כי ידוע כמה היו ממועטים לדבר להדיא על עניינים נעלים כגון זה].

ואכן לקראת שמיני עצרת הגיעו שוב החסידים לגרינא, וכאשר קידש רבי פיינול על שולחןו בליל יו"ט וביקר 'ש'החינו', חזרו החסידים ושמוח עד מאד. אמר להם רבי פיינול: 'דאס איז שוין נישט געוועהן מיין קול' (הנ הכי לא היה קול שלי), ואכן באותו שמיני עצרת הסתלק רבי פיינול לחיי העולם הבא.

.....

כ"ק מרן רבינו היה עורך את עבודת כל המועדים בהתרוממות יתירה, בהתלהבות ודביקות נפלאה. אבל יתירה על כולם עשרת מונים, היתה עבודתו בקודש ביום הגשג 'שמיני עצרת', כאשר היו יכולים לראות במחוש איך הוא כל כולו עסוק ודבוק ב'חודא שלים' שבין כנסת ישראל עם דודה, באהבה ודביקות עצומה. וכך היו וואים בשעת עריכת ההקפות, שלא היה כ"ק רבינו מאריך מאד בהם, אבל בכל הקפה והקפה ראו איך הוא שרוי בעולם אחר לגמרי, והיו פניו מאירות בנהירו עילאה, אשרי עין ראתה זאת.

עבודה מיוחדת חידש רבינו בצורת עריכת השולחן של יום שמיני עצרת, כאשר לא היה אומר דברי תורה כמו בכל שיש, אלא חזר בכל שנה ושנה את אותו המאמר. ובו היה מפרט את כל העבודות שערכו בני ישראל בכל הימים הקדושים, ומוסיף לברך דברי אהבה והשתוקקות בין כנסת ישראל ודודה. ואחר כל זאת היה משורר 'אמונים' אשר נאספו בהתלהבות והתרוממות מיוחדת, ובסיום הפיוט 'תרוממו ותרוממו' היה המרומם על מקומו ומזוהא את כפיו ה'ק' בהשתוקקות והתלהבות שאין לתאר. וכך גם אמר הטיש היה רוקד 'אשת חיל' בניגון של ההקפה השביעית, והמשך ראו איך לבו נמס כמים באמירת שבתו השכינה ה'ק', אשרי עין ראתה כל זאת.

סדר הזמנים
חזו"מ סוכות

שחרית..... 9:30
הלל ונועניקים..... 11:45 (עד בערך 1:30)
שמחת בית השואבה..... 9:45
ריקודים..... בערך בשעה 11:30
(מוצאי יום הזמנים באיחור של חצי שעה)

הושענא רבה

הושענא רבה שחרית..... 8:15
הלל ונועניקים..... 10:30
דרשת הושענא רבה..... 11:50

לכל הגילוי מדי שבוע במייל:
לסדר מוקד הפצה, ולתורומות:

076.5993813 | 076.5993813@gmail.com

ארה"ק: 072.3323310
ארה"ק: 718.536.2347
ענגלאנד: 033.0175.9024
קאנאדע: 438.771.1003

מערכת
השיעורים
תולדות יהודה טייטלבוים

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה טייטלבוים
אין להעתיק שום חלק מגיליון
זה בלי רשות המערכת

בעל ה"זרע שמשון" רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זיע"א
הבטיח ברכות וישועות מופלגות לעוסקים בתורתו וכך כתב בהקדמה לספרו:
"ועינכם תחזינה בנים ובני כשתלי זיתים סביב לשולחנכם
בתים מלאים כל טוב גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם"

"סוככים בכנפיהם"

"מה יונה כנפיה מגינות עליה, אף ישראל מצוות מגינות עליהן". כוחן של המצוות רב להגן ולהשיב את ישראל לאביהם שבשמים. "בישיבת רמת גן, שם אני משמש כגבאי מספר הרב עידו גגירס הי"ו, מסיימים את תפילות ראש השנה בשעה די מאוחרת. באותה שנה הצלחתי לסיים את סעודת ההגה כעשרים דקות לפני השקיעה, ויצאתי לחפש ברחובות רמת גן יהודי שעדיין לא זכה לשמוע תקיעת שופר.

משחיפשותי ולא מצאתי. ניגשתי לחפש בפארק הסמוך, אך מלבד תאילנדים וסינים לא מצאתי יהודי לרפואה. בעצם כן... על ספסל בצד ראיתי שני ישראלים שלפי הקעקוע ואורך השער היו מנותקים לחלוטין, מה גם שהמבט הסולד שזרקו בי לא עשה לי חשק לגשת אליהם, אך משלא מצאתי ובעוד כמה דקות השמש תיטש לשקוע, ובליבי עדיין בוערות תקיעות המשתוקקות לצאת ולפרסם את מלכותו יתברך, בלית ברירה אורתי אומץ וניגשתי אליהם: 'הי, חברים, חג שמח! יצאתי לתקוע בשופר ולא מצאתי ורוכז לסחורת... אולי אתם מוכנים להועיל בטובכם ולשמוע שלושים תקיעות?'

'אנחנו לא בקטע. עוזב אותנו נענה אחד. יודע מה 'אולי בשביל הכלבה, מעניין לראות איך היא תגיב...'

הוצאתי כיפות מכסי. אותם הואילו בטובם לחבוש. תקעתי בשופר כשהכלבה נובחת בקצב התקיעות אולי כדי לעררב את השטן. הם נראו די משועשעים מהעניין, הודיתי להם על שאפשרו לי לפרוק את מטען התקיעות בקרבם.

השנון הורה שנתורו כמה דקות לשקיעה, ולפתע, נשמעה צעקה ממרפסת הבניין הנושק לפאתי הפארק 'אולי אתה מוכן גם לתקוע גם לנו?'

כשנמחה אנימגיע'. עניתי תוך כדי שאני מתקרב לעבר הבניין. מתברר שקול השופר שהדהד בפארק השקט הגיע לאזניים רבות. נאספו שם כעשרים איש מכמה מרפסות בבניינים הסמוכים. 'אני אברך בקול, ואתם תענו אמן'. חלקם אילתרו פריטי לבוש מחבלי הכביסה, בכדי להניח איזה כיסוי לראשם ולגופם. ברכתי בקול רם. הם ענו אמן והקשיבו בשקט וברצינות לתקיעות. כשסיימתי הרעיון עלי ברכות עד בלי די. חזרתי לטובי שמח טוב לב, מודה לקב"ה על שנתן בליבי לא לוותר על הזוג עם הכלבה, שבזכותה ובזכותם התגלגלה התקיעה הגדולה הזאת בישראל.

חלפה לה שנה. שבת שובה בישיבת ר"ג. בסיום תפילת מוסף ממתינים לי זוג צעיר, 'סליחה על השאלה, כששמענו שהכרות את העליות. נראה לנו שאנחנו מכירים את קולך. אולי זה היית אתה שתקעת בשופר בשנה שעברה בחגיית הבניינים הסמוכים לפארק?'

'מודה באשמה!' עניתי להם.

'הסבת ושמע את המשך הסיפור: התקיעות הללו עשו מהפך בליבי. החלטתי לחפש את עצמי, כך הגעתי למרכז המחשבה היהודית בשם 'השואה', שם הדריכו אותי לשוב לאלוקי. ביתנים מתברר שבחורה מהבניין הסמוך, שנכחה גם היא באותה תקיעת שופר, עוברת תהליך דומה לשלי: שנינו חזרנו בתשובה. והקמנו יחד בית נאמן בישראל-הכל בזכות תקיעת השופר שלך'. הם סיימו בהתרגשות, כשאני מתפעל מכוונם של התקיעות ותוהה בקול: 'מי יודע איזה תיקון היה זה לאותה כלבה, שבזכותה שבו בנים לחיק אבותיהם, והוקמה משפחה חדשה, בכרם בית ישראל!'

"...גדולה חיבתן של ישראל לפני יתברך, ואף באותו יום שעשו העגל, והיו חייבים כליה, באותו יום הוריד להם הבורא יתברך מן המהשמים, כדי שאני ומוותי ברעב", דברי רבנו ה"זרע שמשון" זיע"א בפרשת 'וזאת הברכה'. על פי היסוד הנ"ל מסביר רבנו זצוק"ל את דברי המדרש: "גדולה חיבתן של ישראל שמשנה סדרי בראשית להוריד להם המן". רבי אומר: "ויגרש ממנצ'ר אויב" - "זה המן הרשע עליו נאמר: 'איש צר ואויב'. על דברי המדרש הללו מסתעים רבנו ה"זרע שמשון" זיע"א: "וזהו היה מקומו של המן הרשע, שסבר שאם ישראל אינם עושים רצונו של מקום, הקב"ה יעזובם חס וחלילה, ולא ידע שאף בזמן שאין להם זכות בודאי יצילים... ומחמת הטוב שעתידיים לעשות יש להם זכות ויש לעולם קיום."

'תוכל להביא לי חבילה מליקוד?' ביקש ממני חבר ישראלי. ענתי בשמחה, למעשה התברר שמדובר בחצי שעה של נסיעה ממרכז ליקוד. אספתי את החבילה כשאני ממחר לצאת. לפגישתו באזור ברוקלין-שעתיים של נסיעה, היה זה לאחר יום עמוס כשעדיין לא הספיק להכניס משוה לפה. בעל הבית כיוון אותי למסעדה סמוכה, כשרה למהדרין. ביציאה מהמסעדה נתקלתי באדם ללא כיפה, עם מכנסיים קצרות וסנדלים תנכיים. לרגע התפלאתי: 'מה מחפש אדם כזה במסעדה כשרה? פליאתי גדלה כששאל אותי, היכן אפשר לנטול ידיים. הלה,

שיעור מס' 292 | סוכות תשפ"ז

שהבחין כנראה בתדהמתי, אמר לי באנגלית: "אל תסתכל עלי כך. יש לי בת שומרת תורה ומצוות הלומדת בישראל בסמינר 'נווה ירושלים'. אני גר ביישוב לא הרחק מכאן", הוא החל לספר, "הקשר שלנו ליהדות היה זעיר וסמלי ביותר. בין השאר, נרות חנוכה הדלקנו בחלון ביתנו. היה זה בנר רביעי של חנוכה תשפ"ד. חלק מהנרות עדיין הבהבו את נשימותיהם האחרונות, לפתע נשמעו דפיקות. פתחת את הדלת. ניצב שם יהודי חרדי מבוגר עטור זקן לבן שאמר לי בפנים מאירות: 'חנוכה שמח'. שלפתי את הארנק לתת לו מטבע לצדקה אך הוא ביקש בעדינות להיכנס ולשוחח. נעניתי בשמחה. הגשתי לשולחן כוס תה מהביל. התחלנו לשוחח על דא ועל הא. הלה סיפר ששם משפחתו הוא "מינץ", והינו חסיד גור. תוך כדי שיחה הוא שמע שהבת שלי עומדת להינשא לגוי, הוא הסביר לנו בטוב טעם ודעת שזהו המעשה הגרוע ביותר בעיני הבורא יתברך. 'את מנתקת ענף מבורך מאילן עם שורשים עמוקים'. דבריו חלחלו בלב בתי. בהצעתו ואימונו בתי נרשמה לשבת שורשים באחד מארגוני הקירוב בארה"ב מאותה הבת שלי חזרה כבן אדם חדש. מטעם הארגון שכנעו אותה להירשם לסמינר בישראל, סמינר המיועד לבעלות תשובה תושבות חו"ל בשם "נווה ירושלים". אותו יהודי צדיק דאג למימון לימודיה, בתחילה נסעה לתקופה של חצי שנה, תקופת לימודים אותה ארכיכה שוב ושוב. כשחזרה לביקור בבית שכנעה, להפוך את המטבח שלנו למטבח כשר. כיום אני לומד פעם בשבוע עם חברותא... וכבר הוא מקריא לי פסוקים: "וידבר ה' אל משה לאמר... כך באורח פלא כנפי המצוות סיככו עליהם והחזירו משפחה יהודית לצור מחצבתה."

"כשהיה אהרן שומע שאדם אחד עבר עבירה, היה הולך ומטייל עמו ומספר עמו באהבה רבה, וזה היה אומר בעצמו: אם היה יודע אהרן מה שחטאתי לא היה בא עמי" (רבי עובדיה מברטנורא, פרק א דאבות, בהסברו למשנה המפורסמת: "היו מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום"). מסביר רבנו ה"זרע שמשון" זיע"א שגישת הקירוב הזאת של אהרן הכהן להתחבר לזולת לא להוכיחו כלל, אף לא בלשון רכה וחביה, נבעה מכך שבאותה עת עדיין לא נכנסו ישראל לכלל הערבות זה לזה, ולכן לא היה מקום לתוכחה, כי שום אדם לא היה שומע לדברי המוכיח, אף שהיה מוכיחו בלשון רכה ודרך חיבה, שהיא לכאורה הדרך הקצרה והבטוחה להחזיר אדם בתשובה, אלא אותו האדם היה דוחה אותו כאומר: "מי שמך לאשר שר ושופט עלינו".

לכאורה, מוצאים אנחנו כאן בדברי רבנו ה"זרע שמשון" זיע"א הוראה למעשה רלוונטית לדורינו בהלכות קירוב רחוקים, ניתן ללמוד מדבריו את הדרך הנכונה לקרב תינוקות שנשבו, יהודים מנותקים שאינם יודעים הלכות בסיסיות ובודאי לא את דין הערבות, ולכן מגלים ריאקציה לדברי מוסר ותוכחה, אף כאשר אלו נאמרים בנועם. הדרך היחידה היא התחברות אליהם באהבה ורעות, כדרכו הקדומה של אהרן הכהן. דרך זו עושה פלאות, כפי שמוכיח הסיפור שלפנינו, אותו שמעתי מאברך חשוב בישיבת מיר, מעדות של בחור תושב חו"ל היושב שם במיר לצידו:

"לפני שננסעת ללמוד בארץ ישראל הלכתי להיפדר ולקבל את ברכת הדרך מסכתא רבה שלי, פליטת שואה. הסבתא סיפרה לי שלאחתה שברחה יחד איתה מהונגריה יש בנים בישראל, וחשוב לה שאלך לבקר אותם בשליחותה. סבתא הסבירה לי שאף על פי שהם התרחקו מעט מדרכי אבות, הם עדיין שומרי מסורת, וביקור כזה יכול לקרבם יותר. הם גרים בשכונת רחביה הירושלמית. חככתי בדעתי והחלטתי שהאויב הראוי ביותר לערוך את הביקור הוא בשבת אחצ"ה, לפיכך בשבת אחר הצהרים צעדתי רגלית מיישיבת מיר לכיוון שכונת רחביה. כשעמדתי במעבר החציה, מחכה לימזורו שיתחלף. עצר לידי רכב ממנו יצא אדם שנראה חלוני ומגושם שצעק בעברית לעברי. היה נראה שרוצה להתגרות בי, כתובש חו"ל הדובר רק אידיש ואנגלית. שאלתי בעדינות: 'דוא רעדסט אידיש?' (-אתה דובר אידיש?) ולהפתעתי ענה לי הלה באידיש עסיסית: 'איך איר רעד אידיש'. הארתי לו פנים: 'כששני יהודים נפגשים בשבת נוהגים שמאחלים זה לזה: 'גוט שבת'. ובכן: 'גוט שבת' יהודי יקר!'

היהודי העומד מולי הזדעזע: 'לי אתה אומר "גוט שבת"?- אינך רואה כיצד אני נראה???'
השבת: 'היהודים לא מסתכלים על הגוף, אלא על הנשמה. אני בטוח שהנשמה שלך מאירה! היהודי הסתובב ושב לרכבו, שם חיכתה לו רעייתו. חנה בצד הדרך ראשו על ההגה כשהוא פורץ בבכי סוער, בכי טהור של נשמה תועה המסוככת בכנפי שבת המלכה, שואפת לשוב לקינה: "אלכה ואשובה אל אישי... כי טוב לי אז מעתה..."

☎ 03-306-4200

קו ריתחא
דאורייתא

הושע נא הזגי שעשעות

זחידותם משתעשעות.

טעמו וראו כי טוב

ארגון 'תורה דיליה'

מזמין אתכם להימנות בין לומדי בית המדרש הטלפוני הבוער
במלחמתה של תורה

ריתחא דאורייתא

לישא וליתן עם גדולי התורה וההוראה שליט"א
בעומקה של הלכה ומתוך שמחת התורה

☎ 03-306-4200

שלוחה 2 < אידיש

קו 'ריתחא דאורייתא' פועל כל ימות השנה ומתחדש בכל עת עם שאלות ונידונים
בכל מעיינות התורה, ובענייני פרשת השבוע והלכות חג בחג

בברכת מועדים לשמחה

לא ניתנו ימים טובים לישר

מעמד 'ריתחא דאורייתא'

מלחמתה של תורה מתוך חדוותא דשמעתא
בנידונים ופולמסים בכל מקצועות התורה
יתקיים אי"ה ביום ראשון א' דחול המועד סוכות תשפ"ז
בראשות הגאונים הגדולים

כ"ק אדמו"ר מדז'יקוב שליט"א
רבי יצחק דוד אלתר שליט"א
רבי משה פרידמן שליט"א

המעמד יתקיים אי"ה בעיד הקודש ידושלים תובב"א
בהיכל בית המדש הגדול דחסידי סקווידא, רח' הטורים פינת בד גיזרא, ידושלים
במסגרת 'ארגון שיעורי תורה'
לאחר תפילת מנחה - תחילת המעמד בשעה 18:45
תפילת ערבית בזמן רבנו תם.

שידור חי
בזמן בשלוחה
62

ציבור שוחרי התורה והחסידות
מוזמנים להשתתף להגדיל תורה ולהאדירה!

הכרת המציאות במצוות התלויות בארץ תרומות ומעשרות וערלה לרבנים ומורי הוראה

בהגשת ובהנחיית הרה"ג רבי אלחנן בקרמן שליט"א
ובהכוונת הרה"ג רבי שאול רייכנברג שליט"א

מעשפת רחבה

מענה לשאלות והכוונה
לאורך התקופה
ובית מדרש טלפוני פעיל

תכנית הכשרה ייחודית

תכנית הכשרה ייחודית
הלימודים במתכונת טלפונית נוחה
למשך 14 שבועות

הלכה למעשה

ביצוע הפרשות בפועל
מטבל ודאי ומספק טבל
והכנת "פרוטה חמורה"

הסמכה מקיפה

לימוד ההלכות,
לצד סיורים מקצועיים
ושימוש מעשי אצל מומחים

תעודת הוראה

מבחן מסכם כתנאי
לקבלת תעודת הסמכה
המוכרת על ידי חשבי מורי ההוראה

הכרת המציאות

היכרות בלתי אמצעית
עם המציאות בשטח
ומערכות הכשרות בארץ ישראל

להרשמה במוקד חקר

בשלוחה 5 **073-345-3333**

ניתן לקבל פרטים נוספים

במייל: k0733453333@gmail.com

ניתן גם להצטרף בנדירים פלוס: ע"ש 'חקר'
בקטגוריית 'קורס מצות התלויות בארץ חורף תשפ"ז